ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

Esra ABACIOĞLU GİTMİŞ

BİTKİ MATERYALİ İLE KENT KİMLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KENTLEŞME SÜRECİ KAPSAMINDA İNCELENMESİ: KAHRAMANMARAŞ TARİHÎ KENT DOKUSU ÖRNEĞİ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

ADANA-2021

ÖZ

DOKTORA TEZİ

BİTKİ MATERYALİ İLE KENT KİMLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KENTLEŞME SÜRECİ KAPSAMINDA İNCELENMESİ: KAHRAMANMARAŞ TARİHÎ KENT DOKUSU ÖRNEĞİ

Esra ABACIOĞLU GİTMİŞ

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

Danışman : Prof. Dr. M.Faruk ALTUNKASA
Yıl: 2021, Sayfa: 528
Jüri : Prof. Dr. M.Faruk ALTUNKASA
: Prof. Dr. Hakan DOYGUN
: Doç. Dr. Cengiz USLU
: Dr. Öğr. Üyesi Şule KISAKÜREK
: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÇİLEK

Bir kentin kimliği, o kenti oluşturan ögelerin bütününde cisimlendiğinde bir anlam taşımaktadır. Bu bütün ve onu oluşturan parçalar ayırt edilebilir ve tutarlı bir örüntü ile düzenlendiğinde kentin ve ortaya koyduğu kimliğin okunabilirliğinden söz edilebilir. Kent mekânının kentlinin zihninde yer etme ve imge oluşturabilme düzeyi, kent kimliği ve kentsel mekânın okunabilirliğinin de temel ölçüsüdür. Kentlerin az ya da çok korunabilmiş tarihi dokuları bu açıdan büyük önem taşımaktadır. Kapsamındaki yapılar, dış mekânlar ve canlı ögeler olarak özellikle bitkilerle, yüzlerce yıl boyunca oluşmuş mekânsal bilgi birikimi ve deneyimleri bir bütün olarak sergileyen mekânsal düzenlerdir. Bozulmamış tarihi dokularda mekânsal düzen ya da plan kurgusu kentli bireyin mekânlar arasındaki ilişkiyi algılamasını ve anlamlandırmasını sağlayabilmektedir. Bu süreçte yapılar ve dış mekânlar kadar kent ağaçları da önemli görev üstlenmektedir. Bu bağlamda çalışmada Kahramanmaraş tarihi kent dokusu örneğinde mekânsal düzenin temel bileşenleri (yapı, avlu, bahçe, sokak ve meydan ile bitkisel ögeler) arasındaki ilişkinin bireylerce nasıl algılandığı, anlamlandırıldığı ve bunun süreç içindeki değişiminin ortaya konulmasına çaba gösterilmiştir.

Çalışma beş aşamada yürütülmüştür: a)Tarihi dokular kapsamında incelenecek kamu yapıları, sivil mimarlık eserleri, sokaklar ve meydanların belirlenmiş ve haritalanmıştır. b)Belirlenen kamu yapıları ve sivil mimarlık örneklerinde mekânsal incelemeler yürütülmüştür. c)İncelenen örneklerde kullanılan bitkisel materyaller saptanarak kullanım yeri, amacı ve kompozisyonu tanımlayan bir bitki albümü oluşturulmuştur. d)Bitki materyali ile kent kimliği arasındaki ilişkiler ve bunların geçmişten günümüze dek gösterdiği değişimler kullanıcı araştırmaları ile ortaya konulmuştur. e)Araştırmada ulaşılan bulgular yönünde, tarihi kent dokularını kapsayan planlama ve tasarım eylemlerine katkı sağlayabilecek ilke ve önerilerin peyzaj mimarlığı disiplini çerçevesinde geliştirilmesine çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarihi Kent Dokusu, Bitki Materyali, Kent Kimliği, Kentleşme, Kahramanmaraş

ABSTRACT

PhD. THESIS

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PLANT MATERIAL AND URBAN IDENTITY WITHIN THE SCOPE OF URBANIZATION: THE CASE STUDY OF KAHRAMANMARAŞ HISTORICAL URBAN TEXTURE

Esra ABACIOĞLU GİTMİŞ

ÇUKUROVA UNIVERSITY
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF LANDSCAPE ARCHITECTURE

Supervisor : Prof. Dr. M.Faruk ALTUNKASA
Year: 2021, Pages: 528
Jury : Prof. Dr. M.Faruk ALTUNKASA
: Prof. Dr. Hakan DOYGUN
: Assoc. Prof. Dr. Cengiz USLU
: Asst. Prof. Dr. Şule KISAKÜREK
: Asst. Prof. Dr. Ahmet ÇİLEK

The identity of an urban has a meaning when it is embodied in whole of the elements which constitute that city. When this whole and parts that constitute it are distinguishable and organized with a consistent pattern, the readability of the city and its identity can be mentioned. The level of the urban space to place and to create an image in the mind of the urban dweller is also the basic measure of the readability of urban identity and urban space. The more or less preserved historical texture of the cities is a great importance in this respect. Within this scope; structures, outdoor spaces and especially plants as living items are spatial organizations that exhibit the spatial knowledge and experiences formed over hundreds of years as a whole. Spatial order or plan setup in intact historical textures can enable the urban individual to perceive and make sense of the relationship between spaces. City trees play an important role as much as buildings and outdoor spaces in this process. In this context; efforts have been made to reveal how the relationship between the basic components of the spatial order (building, courtyard, garden, street, square and plant elements) in the example of the historical urban texture of Kahramanmaraş is perceived, interpreted by individuals and its changes in this process.

The study was carried out in five stages: a) Public buildings, civil architectural works, streets and squares to be examined within the scope of historical textures are determined and mapped. b)Spatial examinations were carried out on the determined public buildings and civil architecture examples c) The plant materials used in the examined samples were determined and a plant album was created that defines the place of use, purpose and composition of them. d) The relationship between plant material and urban identity and their changes from the past to the present have been revealed through user researches. e) As a result of the findings of the research, it was made an effort to developed the principles and suggestions that can contribute to the planning and design actions covering the historical urban textures within the framework of the landscape architecture discipline.

Key Words: Historical Urban Texture, Plant Material, Urban Identity, Urbanization, Kahramanmaraş

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Kentlerin kimliği; sosyal, ekonomik, kültürel koşullar gibi toplumsal eylemlerle birlikte mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerle şekillenen yapısal çevrelere bağlı olarak gelişim göstermektedir. Aynı zamanda kimlik, kenti oluşturan tüm mekânlar açısından bir bütünlük taşımaktadır. Buna bağlı olarak mekânsal kimliğin okunabilirliği, doğal, yapay ve toplumsal çevreye bağlı bileşenlerle değerlendirilebilir. Tüm bu nitelikler bağlamında tarihi dokular, doluluklar ve boşluklar yani yapılar, dış mekânlar ve bitkisel unsurlar gibi tüm bileşenleriyle geçmişin kültürel değerleri, yaşam biçimlerini ve görsel ögelerini bizlere sunarak kentlerin kimliğinin algılanması ve anlaşılmasını sağlamaktadırlar.

Kentsel mekânların algılanma ve anlamlandırılması sürecinde tarihi dokular, yapıldıkları tarihin malzeme, üslup ve isçilik gibi özelliklerinin yanı sıra dış mekân kullanım biçimleri ve bu kapsamda yer verilen bitkiler ile dönemin özelliklerini yansıtmaktadırlar. Tarihi dokularda var olan bitki materyalinin canlı kimlik ögeleri olmaları, kentlerin kimliğinin korunması ve sürdürülebilmesi noktasında oldukça değerli bir araç olarak kabul edilmektedir. Çünkü bitki materyali kentliler için mekân, aidiyet ve kimlik duygusunun gelişmesine katkı sağlayarak tarihi dokularla kentliler arasında duygusal ve bilişsel bir bağ kurmada etkili bir rol üstlenmektedir. Buna karşın, yapı ve onu oluşturan cansız materyale göre tahrip ve değiştirilme gibi müdahalelere çok daha fazla açıktır. Toplumsal yapıda gerçekleşen her türlü değişim yaşanılan mekânlara yansımakta ve toplumsal yapı ile birlikte kentsel mekânın bileşenleri de buna koşut bir değişim geçirebilmektedir. Bu değişim kent peyzajı ve tarihi dokulardaki bitkisel düzenlemeler açısından da geçerlidir. Bu nedenle, tarihi dokuların korunması ve mekânsal kimliğin sürdürülebilmesinde taşınmaz kültür varlıkları ve çevrelerinin korunmasına ilişkin alınan ve uygulamaya konulan kararlar çerçevesinde bitki materyalinin de korunması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda çalışma, mekân, mekânsal kimlik ve mekânın bir ögesi olarak bitkilere odaklanmıştır. Daha açık bir anlatımla insan-mekân-bitki ilişkileri temel

alınarak, tarihi kent dokularındaki bitki materyalinin kent kimliğini temsil etmedeki rolünün kentlilerce ne düzeyde algılandığı ve anlamlandırıldığı ile bu algı ve anlamın kentsel gelişim sürecindeki değişiminin ortaya konulması çalışmanın temel hedefini oluşturmuştur. Böylece, özellikle ülkemizde üzerinde kısıtlı sayıda araştırma yapılan bir konuda, yukarıda belirtilen ilişkileri ön planda tutan bir çalışma ile bilimsel yazına katkı sağlanabilmesi beklenmektedir.

Çalışma Kahramanmaraş tarihi kent dokusu ve yakın çevresini içeren 168 ha'lık bir alanda yürütülmüştür. Alanda, mekânsal bilgi birikimi ve deneyimleri yansıtmaları açısından 36 sivil mimarlık eseri, 1 okul, 2 medrese, 10 cami, 2 han ve 1 hamam, belirgin bir tipolojiye sahip 7 sokak ve 1 meydan örnek mekânlar olarak incelemeye değer bulunmuştur.

Çalışmanın kurgusu beş aşamadan oluşmuştur:

- Birinci aşamada, araştırma alanının tarihi dokusu kapsamında incelenecek kamu yapıları ve sivil mimarlık eserleri ile avlu ve/veya bahçeleri, bu yapılarla tipoloji oluşturan sokaklar ve meydanlar belirlenerek haritalanmıştır.
- İkinci aşamada, belirlenen alan ve mekânlarda çalışmanın amacı yönünde mekânsal incelemeler yürütülmüştür.
- Üçüncü aşamada, bu alanlara bağlı ve kamusal nitelikli dış mekânlarda kullanılan bitki materyali saptanarak bunların kullanım yeri, amacı ve kompozisyonunu tanımlayan bir bitki albümü oluşturulmuştur.
- Dördüncü aşamada, kullanıcı araştırması ile kamu yapıları, sivil mimarlık örnekleri ve kamusal açık alanlarda; a) bitki materyali ile kent kimliği arasında algılanan ve anlamlandırılan ilişkiler, b) bitki materyalinin tür, kullanım yeri, kullanım amacı ve gözlenebilen kompozisyon açısından geçmişten günümüze dek gösterdiği değişimlerin ortaya konulmasına çalışılmıştır.
- Çalışmanın son aşamasında, ilk dört aşamada ulaşılan bulgular yönünde, çalışma alanı, kent geneli ve benzer nitelikli diğer kentlerdeki kentsel

tasarım eylemlerine ışık tutabilecek önerilerin geliştirilmesine çaba gösterilmiştir.

Çalışmada gerçekleştirilen kullanıcı araştırmasından elde edilen bulgular dört ana maddede özetlenebilir:

- Tarihi dokularda belirlenen 29 türün zaman içerisinde kullanım amaçlarına bağlı olarak değişimler geçirdiği ve günümüzde kullanılan bitki türlerinin daha çok estetik amaçlar için yeğlendiği gözlenmiştir. Katılımcı görüşlerine dayalı olarak 32 adet yeni türün kentlilerin yaşadıkları evlerin avlu ya da bahçelerinde yer almaya başladığı ortaya çıkmıştır.
- Araştırmada incelenen bitki materyalinin geçmiş ve günümüzdeki kullanım amaçlarında ürün alma ve bahçe ya da avlunun görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma amaçları açısından zaman içerisinde kayda değer değişiklikler olduğu gözlenmiştir. Bu bağlamda, geçmişte türler daha çok ürün elde etme amacıyla kullanılırken bunun yerini günümüzde, avlu ya da bahçenin görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma amacının aldığı belirlenmiştir.
- Bitkinin tanınırlığı ile kent kimliğini temsil etme durumu arasında bir ilişkinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bitkinin yerli ve yöreye özgü olmasının yanı sıra sahip olduğu özellikler tanınırlık üzerinde birinci derecede etkiye sahiptir. Bir türün ölçü, biçim, doku, renk, çiçek ve meyve gibi özellikleri açısından diğer türlerden kolaylıkla ayırt edilebilmesi tanınırlık düzeyini arttırmaktadır.
- Bitkiler hakkındaki değerlendirmelerin tutarlı ve gerçekçi olması ile o bitkinin tanınırlık düzeyi doğru orantılıdır. Buna koşut olarak, bitkinin tanınma düzeyi arttıkça bitkiye ait özniteliklerin güçlülük düzeylerinin de arttığı izlenmiştir.

  İncelenen türler arasında *Olea europaea*, kentte var olma durumununa ilişkin niteliklerin tümünde en güçlü düzeye sahip türdür. Bitkinin bireyler üzerinde yarattığı hislere ilişkin özniteliklerin tümünde en güçlü düzeyde olan tür de

Olea europaea'dır. Bitkinin kullanım amaçlarını belirleyen özniteliklerde *Platanus orientalis* en güçlü düzeye sahip türdür. Bitkiye yüklenen anlamların tasarım ögeleri açısından etkili olma durumunu belirleyici özniteliklerde ise *Rosa sp.*'nin güçlü düzeye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırma bulguları çerçevesinde geliştirilen ilke ve öneriler üç ana maddede özetlenebilir:

- Kentlerin mekânsal kimliğinin kent mekânını oluşturan tüm ögeler açısından bir bütünlük sunması bağlamında, Kahramanmaraş kentinin tarihi dokusu ve onu oluşturan tüm bileşenler kapsamında bitki materyalinin de koruma ve sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesi önem kazanmaktadır.
- Kahramanmaraş'ın tarihi dokusu kadar kent peyzajında yapılacak bitkisel tasarım çalışmalarında mekânsal bilgi birikimi ve deneyimler çerçevesinde kentsel mekânın bileşenleri durumuna gelmiş özellikle yerli türlere ağırlık verilmesi mekânsal kimlik ve sürdürülebilirlik açısından yararlı olacaktır.
- Tarihi birçok sokakta geçmişte var olup kentin gelişim süreci içerisinde tahrip edilen ya da günümüzde yok olmuş birçok bitki türü olduğu anlaşılmaktadır. Yerel yönetimlerce bu tür açık alanlarda tarihsel ve mekânsal özyapıya uygun tür seçimi ve tasarımlarla bozulan mekânsal dokunun onarılması ve canlı hale getirilmesi sağlanmış olabilecektir.

Çalışmadan elde edilen çıktıların, Kahramanmaraş'ın tarihi kent dokusunda bitki kullanım düşüncesini oluşturan etkenler ve süreç içindeki değişimlerini ortaya koyabilecek nitelikte olduğu kabul edilebilir. Bulgular çerçevesinde geliştirilen ilke ve önerilerin, kentin kimliğini oluşturan bileşenlerin bir bütün olarak korunması ve sürdürülebilirliğine yönelik kentsel tasarım eylemlerinin biçimlendirilmesi ve uygulamaya aktarılmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmamın her aşamasında beni yönlendiren, engin bilgi birikimi ve yakın ilgisini hiç bir zaman esirgemeyen, danışman hocam Sayın Prof. Dr. M. Faruk ALTUNKASA'ya içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın tez izleme komitesinde yer alan ve bana yol gösteren, değerli görüşlerinden faydalandığım hocalarım Sayın Prof. Dr. Hakan DOYGUN, Doç. Dr. Cengiz USLU'ya ve tez jüri üyesi hocalarım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÇİLEK ve çalışmamın her anında bana vakit ayıran ve bu çalışmanın şekillenmesinde büyük payı olan Sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Şule KISAKÜREK'e teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın mekânsal incelemelerinin yürütülmesinde Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi KUDEB ve Kent Estetiği Şube Müdürü Sayın Hakan ERŞAHAN ve Ulaşım Planlama Şube Müdürü Sayın Fatih ADANIR'a, İnşaat Yüksek Mühendisi Sayın Arzu ÖZAYDIN'a, arkadaşım Mimar Ferhat HANÇERKIRAN'a; çalışmamın haritalama aşamalarında ise iş arkadaşlarım Şehir Plancısı Fetullah ÇAM ve Topoğraf Osman KALLİ'ye yardımlarını esirgemedikleri için çok teşekkür ederim.

Tez çalışmamın ve hayatımın her anında sonsuz desteği ve çabasıyla bana güç veren eşim Ali Altan GİTMİŞ'e, bu tez çalışmam sırasında hayatımıza katılan ve bana şans getiren canım oğlum Ahmet Erdem GİTMİŞ'e ayrıca, sabır ve özverileriyle beni her zaman destekleyen ailem ve eşimin ailesine içten ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER **SAYFA**

ÖZ I
ABSTRACT II
GENİŞLETİLMİŞ ÖZET III
TEŞEKKÜR VII
İÇİNDEKİLER VIII
ÇİZELGELER DİZİNİ XII
ŞEKİLLER DİZİNİ XVI
SİMGELER VE KISALTMALAR XXVI
1. GİRİŞ 1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR 9
2.1. Kent Kimliği, İmge ve Anlam Konusunda Yapılmış Çalışmalar 10
2.2. Kent Kimliği, İmge ve Anlam ile Bitki Örtüsü İlişkileri Konusunda Yapılmış Çalışmalar 17
2.3. Çalışma Konusu Kapsamında Kahramanmaraş Kenti İçin Yapılmış Çalışmalar 37
3. MATERYAL VE METOD 47
3.1. Materyal 47
3.2. Metod 51
3.2.1. Çalışmada İncelenecek Mekânların Belirlenmesi ve Haritalanması 52
3.2.2. Çalışma Alanında Kullanılan Bitki Materyalinin Belirlenmesi ve Bitki Albümünün Oluşturulması 56
3.2.3. Kent Kimliği ve Bitki Materyali İlişkisine Yönelik Kullanıcı Araştırmaları 61
3.2.3.1. Yapı-Dış Mekânlar-Bitki Materyali ile Kent Kimliği Arasında Algılanan ve Anlamlandırılan İlişkilerin Belirlenmesi 62
3.2.3.2. Bitki Materyalinin Tür, Kullanım Yeri, Kullanım Amacı ve Kompozisyon Açısından Tanımlanabilen Geçmişten Günümüze

Dek Gösterdiği Değişimlerin Kullanıcı Araştırması ile Ortaya Konulması 66
4. BULGULAR VE TARTIŞMA 69
4.1. Kahramanmaraş'ın Kentsel Gelişim Süreci 69
4.1.1. Kentte Planlar Çerçevesinde İmar Faaliyetleri 73
4.1.2. Kentsel Koruma Faaliyetleri 76
4.2. Tarihi Kent Merkezi ve Yakın Çevresinin Mekânsal Gelişimi ve Bu Kapsamda Çalışma Alanının Konumu 77
4.3. Tarihi Kent Merkezi ve Yakın Çevresinde İncelenen Sivil ve Kamu Mimarlık Eserleri 78
4.3.1. Çalışma Alanındaki Sivil ve Kamu Mimarlık Eserlerinin Analizi 81
4.3.1.1. Çalışma Alanı Haritasının 1. Paftasında Yer Alan Kamu ve Sivil Mimarlık Eserleri 83
4.3.1.2. Çalışma Alanı Haritasının 2. Paftasında Yer Alan Kamu Eserleri 95
4.3.1.3. Çalışma Alanı Haritasının 3. Paftasında Yer Alan Sivil ve Kamu Mimarlık Eserleri 108
4.3.1.4. Çalışma Haritasının 4. Paftasında Yer Alan Sivil ve Kamu Mimarlık Eserleri 163
4.3.2. Çalışma Alanındaki Sivil ve Kamu Mimarlık Eserlerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi 185
4.3.2.1. Sivil Mimarlık Eserlerinin Genel Mekânsal Karakteristikleri 185
4.3.2.2. Kamu Mimarlık Eserlerinin Genel Mekânsal Karakteristikleri ... 189
4.4. Kullanıcı Araştırması Bulguları 191
4.4.1. Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 192
4.4.1.1. *Acer negundo* L.'ye (Dişbudak Yapraklı Akçaağaç) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 195
4.4.1.2. *Ailanthus altissima*'ya (Kokarağaç) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 202

4.4.1.3. *Amygdalus orientalis* Mill.'e (Badem) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 209
4.4.1.4. *Cedrus libani* A. Rich.'e (Sedir) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 218
4.4.1.5. *Cercis siliquastrum* L'ye (Erguvan) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 227
4.4.1.6. *Citrus aurantium* L.'ye (Turunç) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 234
4.4.1.7. *Cupressus sempervirens* L. *var. horizontalis* Mill.'e (Servi) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 242
4.4.1.8. *Cupressus sempervirens* L. *var. pyramidalis*'e (Mezarlık Servisi) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 249
4.4.1.9. *Diospyros kaki* L.'ye (Hurma) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 258
4.4.1.10. *Elaeagnus angustifolia* L.'ye (İğde) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 266
4.4.1.11. *Eriobotrya japonica*'ya (Yenidünya) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 274
4.4.1.12. *Ficus carica* L.'ye (İncir) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 281
4.4.1.13. *Fraxinus excelsior* L.'ye (Dişbudak) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 289
4.4.1.14. *Juglans regia'*ya (Ceviz) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 296
4.4.1.15. *Melia azedarach* L.'ye (Tesbih Ağacı) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 305
4.4.1.16. *Morus alba* L.'ye (Dut) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 312
4.4.1.17. *Olea europaea* L.'ye (Zeytin) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 320

4.4.1.18. *Pinus brutia* Ten.'e (Kızılçam) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 329
4.4.1.19. *Pinus pinea* L.'ye (Fıstık Çamı) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 338
4.4.1.20. *Platanus orientalis* L.'ye (Çınar) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 347
4.4.1.21. *Prunus armeniaca* L'ye (Kayısı) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 356
4.4.1.22. *Robinia pseudoacacia* L.'ye (Yalancı Akasya) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 363
4.4.1.23. *Tilia tomentosa* Moench.'e (Ihlamur) İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları 372
4.4.1.24. *Hedera helix* L.'ye (Orman Sarmaşığı) İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları 380
4.4.1.25. *Lonicera japonica* L.'ye (Hanımeli) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları 387
4.4.1.26. *Parthenocissus quinquefolia'*ya (Amerikan Sarmaşığı) İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları 395
4.4.1.27. *Punica granatum* L.'ye (Nar) İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları 402
4.4.1.28. *Rosa sp.*'ye (Gül) İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları 409
4.4.1.29. *Vitis vinifera* L.'ye *(Asma)* İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları 418
4.4.2. 50 Yaş Üstü Kullanıcı Araştırması Bulguları 449
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER 465
KAYNAKLAR 485
ÖZGEÇMİŞ 497
EKLER 498

ÇİZELGELER DİZİNİ **SAYFA**

Çizelge 2.1. Mekânsal algıda davranışsal başarım skalası (Konaklı ve ark., 2010) 14
Çizelge 2.2. Bitkilerden sağlanan yararlara ilişkin derecelendirme (Flannigan, 2005) 21
Çizelge 2.3. Bitkilerden ortaya çıkan olumsuzluklara ilişkin derecelendirme (Flannigan, 2005)..... 22
Çizelge 2.4. Bartın Kenti peyzaj düzenlemelerinde kullanılabilecek öneri bitki listesi (Ekici ve Sarıbaş, 2006)..... 23
Çizelge 2.5. Çanakkale Kenti'nde incelenen tarihi mekânlarda var olan bitki türleri (Erduran Nemutlu, 2014) 32
Çizelge 2.6. Artvin, Rize ve Trabzon kentleri için önerilen bitki türleri (Karaşah ve Sarı, 2018)..... 35
Çizelge 2.7. Her kente özel olarak önerilen bitki türleri (Karaşah ve Sarı, 2018) 36
Çizelge 2.8. Kullanıcı belleklerinde yer bulan mekânlar ve referans sayıları (Kısakürek ve Bayazıt, 2019) 44
Çizelge 3.1. Çalışmada incelenen sivil mimarlık eserleri, kamu yapıları ve kamusal açık alanlar 53
Çizelge 3.2. Kamu ve sivil mimarlık eserleri avlu/bahçelerinde kullanılan ve incelenen bitki türleri..... 57
Çizelge 3.3. Genel katılımcı değerlendirmelerinde kullanılan beşli Likert ölçeği..... 62
Çizelge 4.1. Araştırmaya katılan genel kullanıcıların demografik özellikleri..... 194
Çizelge 4.2a. Katılımcıların, *Acer negundo* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 195
Çizelge 4.3a. Katılımcıların *Ailanthus altissima* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 202

Çizelge 4.4a. Katılımcıların, *Amygdalus orientalis* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 210
Çizelge 4.5a. Katılımcıların *Cedrus libani* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 218
Çizelge 4.6a. Katılımcıların, *Cercis siliquastrum* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 227
Çizelge 4.7a. Katılımcıların, *Citrus aurantium* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 234
Çizelge 4.8a. Katılımcıların, *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ile ilgili yanıtlarının dağılımı..... 242
Çizelge 4.9a. Katılımcıların, *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* ile ilgili yanıtlarının dağılımı..... 250
Çizelge 4.10a. Katılımcıların *Diospyros kaki* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 258
Çizelge 4.11a. Katılımcıların, *Elaeagnus angustifolia* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 266
Çizelge 4.12a. Katılımcıların, *Eriobotrya japonica* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 274
Çizelge 4.13a. Katılımcıların *Ficus carica* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 281
Çizelge 4.14a. Katılımcıların, *Fraxinus excelsior* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 289
Çizelge 4.15a. Katılımcıların *Juglans regia* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 296
Çizelge 4.16a. Katılımcıların *Melia azedarach* ile ilgili yanıtlarının dağılımı ... 305
Çizelge 4.17a. Katılımcıların *Morus alba* ile ilgili yanıtlarının dağılımı..... 312
Çizelge 4.18a. Katılımcıların, *Olea europaea* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 320
Çizelge 4. 19a. Katılımcıların, *Pinus brutia* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 329
Çizelge 4. 20a. Katılımcıların, *Pinus pinea* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 338
Çizelge 4.21a. Katılımcıların, *Platanus orientalis* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 347
Çizelge 4.22a. Katılımcıların, *Prunus armeniaca* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 356

Çizelge 4.23a. Katılımcıların, *Robinia pseudoacacia* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 363
Çizelge 4.24a. Katılımcıların, *Tilia tomentosa* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 372
Çizelge 4.25a. Katılımcıların, *Hedera helix* ile ilgili yanıtlarının dağılımı..... 380
Çizelge 4.26a. Katılımcıların, *Lonicera japonica* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 387
Çizelge 4.27a. Katılımcıların, *Parthenocissus quinquefolia* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 395
Çizelge 4.28a. Katılımcıların, *Punica granatum* ile ilgili yanıtlarının dağılımı 402
Çizelge 4.29a. Katılımcıların, *Rosa sp.* ile ilgili yanıtlarının dağılımı..... 409
Çizelge 4.30a. Katılımcıların, *Vitis vinifera* ile ilgili yanıtlarının dağılımı..... 418
Çizelge 4.31. Genel katılımcı araştırması sonuçlarına göre bitki türlerine ilişkin mekânsal özellik ve özniteliklerin algılamadaki güçlülük düzeyleri..... 427
Çizelge 4.32. Araştırmaya katılan 50 yaş üstü katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımları 450
Çizelge 4.33. 50 yaş üstü katılımcıların, çocuklukta yaşadıkları evin avlu ya da bahçesindeki bitkiler ve kullanım amaçları 452
Çizelge 4.34. 50 yaş üstü katılımcıların, günümüzde yaşadıkları evin avlu ya da bahçesindeki bitkiler ve kullanım amaçları 455
Çizelge 4.35. 50 yaş üstü katılımcıların, günümüzde yaşadıkları evin avlu ya da bahçesinde yer alan ve tarihi doku bitkilerinin dışındaki bitki türleri ve kullanım amaçları 458

ŞEKİLLER DİZİNİ **SAYFA**

Şekil 2.1. Ekrem Hakkı Ayverdi Haritası 24
Şekil 2.2. Necip Bey Haritası 25
Şekil 3.1. Kahramanmaraş yerleşim haritası 50
Şekil 3.2. Çalışmada incelen kamu ve sivil mimarlık eserlerinin konumlarının haritası..... 55
Şekil 3.3. Bitki Albümü..... 58
Şekil 3.4. *Olea europaea* için genel katılımcı anket formu 65
Şekil 3.5. 50 yaş üstü katılımcı anket formu 67
Şekil 3.6. Yöntem akış şeması..... 68
Şekil 4.1. 1957 yılında hazırlanan imar planından bir pafta 74
Şekil 4.2. Kahramanmaraş kent planı..... 74
Şekil 4.3. Kentsel sit alanı koruma amaçlı imar planı 75
Şekil 4.4. Kentsel sit yenileme alanı koruma amaçlı imar planı..... 75
Şekil 4.5. Çalışma alanı haritası 82
Şekil 4.6. Çalışma alanı haritasının 1. paftası..... 83
Şekil 4.7. Mahmut Arif-i Paşa Konağı batı cephesi 84
Şekil 4.8. Mahmut Arif-i Paşa Konağı avlusundaki *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ağaçları..... 85
Şekil 4.9. 2 numaralı sivil mimarlık eserinin batı cephesi ve bahçe kapısı 86
Şekil 4.10. 2 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Morus alba* ve *Prunus armeniaca* 86
Şekil 4.11. Rıza Çuhadar Evi'nin güney cephesi ve bahçe kapısına uzanan yol..... 87
Şekil 4.12. Rıza Çuhadar Evi'nin bahçesindeki *Cedrus libani* ve *Pinus brutia* 88
Şekil 4.13. Rıza Çuhadar Evi'nin bahçesindeki *Prunus armeniaca*..... 88

Şekil 4.14. Rıza Çuhadar Evi'nin bahçesindeki *Vitis vinifera* ve taş bahçe duvarları 89
Şekil 4.15. Acemli Medresesi'nin doğu ve batı yapıları 90
Şekil 4.16. Acemli Medresesi bahçesindeki *Acer negundo* ağaçları 90
Şekil 4.17. Bayazıtlı Cami bahçesindeki *Cedrus libani* ve *Eriobotrya japonica* 91
Şekil 4.18. Bayazıtlı Cami bahçesindeki *Lonicera japonica* ve *Olea europaea* 92
Şekil 4.19. Çınarlı Cami'nin kuzey cephesi 92
Şekil 4.20. Çınarlı Cami bahçesindeki *Diospyros kaki* ve *Ficus carica* 93
Şekil 4.21. Çınarlı Cami bahçesindeki *Olea europaea* ve *Pinus brutia* 94
Şekil 4.22. Çınarlı Cami avlusundaki *Platanus orientalis* ve *Punica granatum* 94
Şekil 4.23. Çalışma alanı haritasının 2. paftası 95
Şekil 4.24. Taş Medrese'nin güney cephesindeki *Platanus orientalis* 96
Şekil 4.25. Acemli Cami'nin kuzey cephesi ve avlusu 97
Şekil 4.26. Acemli Cami avlusundaki havuzlar 97
Şekil 4.27. Boğazkesen Cami batı cephesi 98
Şekil 4.28. Boğazkesen Cami avlusundaki *Diospyros kaki* ağaçları 99
Şekil 4.29. Ulu Cami'nin batı cephesi 100
Şekil 4.30. Ulu Cami avlusundaki *Cercis siliquastrum* ağaçları 100
Şekil 4.31. Ulu Cami avlusundaki *Rosa sp.* Grubu 101
Şekil 4.32. Katip Han'ın güney cephesi (KBB, 2019) 102
Şekil 4.33. Katip Han'ın avlusundaki *Cupressus sempervirens var. horizontalis, Cupressus sempervirens var. pyramidalis, Pinus brutia, Platanus orientalis* ve *Robinia pseudoacacia* ağaçları 102
Şekil 4.34. Taşhan 103
Şekil 4.35. Taşhan'ın avlusundaki *Platanus orientalis* ağaçları 104
Şekil 4.36. Çukur Hamam'ın güney cephesi 105

Şekil 4.37. Çukur Hamam'ın avlusundaki *Morus alba* ve *Rosa Sp.* bitkileri 105
Şekil 4.38. Belediye Caddesi ve *Platanus orientalis* ağaçları 106
Şekil 4.39. Atatürk Meydanı 107
Şekil 4.40. Atatürk Meydanı'ndaki *Platanus orientalis* ağaçları 107
Şekil 4.41. Çalışma alanı haritasının 3. paftası 108
Şekil 4.42. Çiftarslan Evi'nin batı cephesi (Çukuroba Caddesi'nden görünümü) 109
Şekil 4.43. Çiftarslan Evi bahçesindeki *Diospyros kaki* ve *Ficus carica* ağaçları 110
Şekil 4.44. Enver Kadıoğlu Evi güney cephesi 111
Şekil 4.45. Enver Kadıoğlu Evi bahçesindeki havuz ve çeşme 112
Şekil 4.46. Enver Kadıoğlu Evi'nin avlu zeminindeki tandır taşı zemin döşemesi 112
Şekil 4.47. Enver Kadıoğlu Evi bahçesindeki *Cedrus libani* ve *Citrus aurantium* ağaçları 113
Şekil 4.48. Enver Kadıoğlu Evi avlusundaki *Parthenocissus quinquefolia* 113
Şekil 4.49. Hayri Gül Evi güney cephesi 114
Şekil 4.50. Hayri Gül Evi avlusundaki *Ailanthus altissima* ve *Ficus carica* ağaçları 115
Şekil 4.51. 7 numaralı sivil mimarlık eseri ve avlusu 116
Şekil 4.52. 7 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Punica granatum* ve *Rosa sp.* 116
Şekil 4.53. 8 numaralı sivil mimarlık eseri güney cephesi 117
Şekil 4.54. 8 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Olea europaea* ve *Rosa sp.* 118
Şekil 4.55. 8 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Vitis vinifera* 118
Şekil 4.56. Dedeoğlu Konağı 1'in güney cephesi ve avlusundaki çeşme 119
Şekil 4.57. Dedeoğlu Konağı 2'nin güney cephesi ve avlusundaki çeşme 120
Şekil 4.58. Dedeoğlu Konağı 3'ün güney cephesi 122

Şekil 4.59. Fehmi Toraman Evi güney cephesi 123
Şekil 4.60. Fehmi Toraman Evi sofasındaki ocak ve avlusundaki çeşme 123
Şekil 4.61. Kadir Kocabaş Evi 1 avlusundaki çeşme ve *Vitis vinifera* 124
Şekil 4.62. Hırlakyan Evi'nin batı cephesi 125
Şekil 4.63. Hırlakyan Evi'nin bahçesindeki süs havuzu 126
Şekil 4.64. Hırlakyan Evi avlusundaki *Morus alba* ve bahçesindeki *Melia azedarach* ağaçları 126
Şekil 4.65. Hırlakyan Evi bahçesindeki *Pinus brutia* ağacı 127
Şekil 4.66. Hasan Arıkan Evi avlusuna inen basamaklar ve bahçedeki tuvalet/hamam yapısı 128
Şekil 4.67. Hasan Arıkan Evi avlusundaki çeşme 129
Şekil 4.68. Hasan Arıkan Evi bahçesindeki *Diospyros kaki* ve *Ficus carica* ağaçları 129
Şekil 4.69. Hasan Arıkan Evi avlusundaki *Eriobotrya japonica* 130
Şekil 4.70. Hasan Arıkan Evi avlusundaki *Prunus armeniaca* 130
Şekil 4.71. 16 numaralı sivil mimarlık eserinin kuzey cephesi 131
Şekil 4.72. 16 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki çeşme ve ocak 132
Şekil 4.73. 16 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Ficus carica* ve *Morus alba* ağaçları 132
Şekil 4.74. 17 numaralı sivil mimarlık eserinin kuzey cephesi 133
Şekil 4.75. 17 numaralı sivil mimarlık eseri bahçe kapısı ve duvardaki ocak 134
Şekil 4.76. 17 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Amygdalus orientalis* ve *Ficus carica* ağaçları 134
Şekil 4.77. 18 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki çeşme ve ocak 135
Şekil 4.78. 18 numaralı sivil mimarlık eseri bahçesindeki *Diospyros kaki* ve *Morus alba* ağaçları 136
Şekil 4.79. Papazın evinin batı cephesi 137
Şekil 4.80. Papazın evinin avlusundaki çeşme ve giriş kapısı 137
Şekil 4.81. Papazın evinin avlusundaki *Ficus carica* ve *Morus alba* ağaçları 138

Şekil 4.82. Tahsin Bağdatlı Evi avlusundaki çeşme 139
Şekil 4.83. Tahsin Bağdatlı Evi bahçesindeki *Ficus carica* ve *Juglans regia* ağaçları 139
Şekil 4.84. Tahsin Bağdatlı Evi bahçesinde duvara sardırılmış *Hedera helix* 140
Şekil 4.85. Kazancı Evi'nin güney cephesi 141
Şekil 4.86. Kazancı Evi avlusundaki havuz ve çeşme 141
Şekil 4.87. Kazancı Evi bahçesindeki *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ve *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* ağaçları 142
Şekil 4.88. Kazancı Evi avlusundaki *Ficus carica* ve *Morus alba* ağaçları 142
Şekil 4.89. Kazancı Evi bahçesindeki *Olea europaea* ve *Punica granatum* ağaçları 143
Şekil 4.90. Aslanbey Evi bahçesindeki *Citrus aurantium* ve *Punica granatum* ağaçları 144
Şekil 4.91. Aslanbey Evi bahçesindeki *Vitis vinifera* 144
Şekil 4.92. 23 numaralı sivil mimarlık eseri bahçe kapısı ve avlusundaki çeşme 145
Şekil 4.93. 23 numaralı sivil mimarlık eseri bahçesindeki *Eriobotrya japonica*, *Rosa sp.* ve *Punica granatum* 146
Şekil 4.94. 23 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Vitis vinifera* 146
Şekil 4.95. 24 numaralı sivil mimarlık eseri güney cephesi 147
Şekil 4.96. 24 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki havuz, a) restorasyondan önce (KUDEB, 2012), b) restorasyondan sonra 148
Şekil 4.97. 24 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki kesilmiş *Morus alba* ağacı 148
Şekil 4.98. 25 numaralı sivil mimarlık eseri 149
Şekil 4.99. 25 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Vitis vinifera* 150
Şekil 4.100. 26 numaralı sivil mimarlık eserinin güney cephesi 151

Şekil 4.101. 26 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki çeşme ve *Vitis vinifera*..... 151
Şekil 4.102. İstiklal İlkokulu/ Nuri Şirikçi Aile Sağlık Merkezi'nin kuzey ve güney cepheleri..... 152
Şekil 4.103. Kilise olarak inşa edildiği belirlenen İstiklal İlkokulu/ Nuri Şirikçi Aile Sağlık Merkezi'nin batı cephesi ve bu binaya dehlizlerle bağlantılı olduğu tahmin edilen hamam kalıntısı..... 153
Şekil 4.104. İstiklal İlkokulu/ Nuri Şirikçi Aile Sağlık Merkezi'nin bahçesindeki *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ve *Platanus orientalis* ağaçları..... 153
Şekil 4.105. Şıh Cami'nin kuzey cephesi..... 154
Şekil 4.106. Şıh Cami avlusundaki *Pinus brutia* ve *Punica granatum* ağaçları..... 155
Şekil 4.107. Nuh Cami'nin kuzey cephesi..... 156
Şekil 4.108. Nuh Cami avlusundaki şadırvan ve *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ağacı..... 156
Şekil 4.109. Kazancı Cami'nin kuzey cephesi..... 157
Şekil 4.110. Kazancı Cami avlusundaki *Hedera helix* ve *Rosa sp.*..... 157
Şekil 4.111. Hatuniye Cami'nin doğu cephesi..... 158
Şekil 4.112. Hatuniye Cami avlusundaki *Eriobotrya japonica* ve *Platanus orientalis* ağaçları..... 159
Şekil 4.113. Çukuroba caddesi boyunca uzanan *Platanus orientalis* ağaçları..... 159
Şekil 4.114. Bahtiyar Yokuşu ve sokağa uzanan *Pinus brutia* ağacı..... 161
Şekil 4.115. Hatuniye Caddesi ve Bedesten Sokak..... 162
Şekil 4.116. Çalışma alanı haritasının 4. paftası..... 163
Şekil 4.117. Bayazıt Konağı'nın güney cephesi..... 164
Şekil 4.118. Bayazıt Konağı avlusundaki *Juglans regia* ve *Morus alba* ağaçları..... 165
Şekil 4.119. Bayazıt Konağı avlusundaki *Rosa sp.*..... 165

Şekil 4.120. 28 numaralı sivil mimarlık eserinin batı cephesi 166
Şekil 4.121. 28 numaralı sivil mimarlık eseri bahçesindeki *Citrus aurantium* ve *Hedera helix* 167
Şekil 4.122. Aytemiz Konağı güney cephesi 168
Şekil 4.123. Aytemiz Konağı Avlusundaki *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ve *Pinus brutia* ağaçları..... 168
Şekil 4.124. 30 numaralı sivil mimarlık eserinin güney cephesi 169
Şekil 4.125. 30 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Citrus aurantium* ağacı..... 170
Şekil 4.126. 30 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Eriobotrya japonica* ve *Juglans regia* ağaçları..... 170
Şekil 4.127. Kocabaş Konağı güney cephesi ve ana giriş kapısı 171
Şekil 4.128. Kocabaş Konağı avlusundaki *Hedera helix* ve *Lonicera japonica* 172
Şekil 4.129. Ali Rıza Ersoy Evi kuzey cephesi..... 173
Şekil 4.130. Ali Rıza Ersoy Evi avlusundaki çeşme ve kapatılmış ocak 174
Şekil 4.131. Ali Rıza Ersoy Evi'nin avlusundaki *Morus alba* ağacı..... 174
Şekil 4.132. Kadir Kocabaş 2 Evi kuzey cephesi ve doğusundaki bahçe kapısı 175
Şekil 4.133. Kadir Kocabaş Evi 2 avlusundaki *Cedrus libani* ve *Diospyros kaki* ağaçları..... 176
Şekil 4.134. Kadir Kocabaş Evi 2 avlusundaki *Vitis vinifera* 176
Şekil 4.135. Kadir Kocabaş Evi avlusundaki havuz ve *Eriobotrya japonica* 177
Şekil 4.136. 34 numaralı sivil mimarlık eserinin avlusundaki *Ficus carica* ağacları 178
Şekil 4.137. Köker Evi kuzey cephesi 179
Şekil 4.138. Köker Evi avlusundaki müştemilat ve havuz (KUDEB, 2012) 179
Şekil 4.139. Köker Evi avlusundaki *Ailanthus altissima, Ficus carica* ve *Morus alba* ağaçları (KUDEB, 2012) 180

Şekil 4.140. 36 numaralı sivil mimarlık eserinin batı cephesi 181
Şekil 4.141. 36 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki çeşme 181
Şekil 4.142. 36 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Ficus carica* ve *Morus alba* ağaçları 182
Şekil 4.143. Çukuroba Cami kuzey cephesi 183
Şekil 4.144. Çukuroba Cami avlusundaki *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ve *Eriobotrya japonica* 183
Şekil 4.145. Çukuroba Cami avlusundaki *Morus alba* ve *Rosa sp.* 184
Şekil 4.146. Kışla ve Enstitü Caddeleri 184
Şekil 4.147. Genel katılımcıların bitkileri tanıma durumlarına göre dağılımı 426
Şekil 4.148. Pafta 1- Bitki türlerinin kentsel mekânları 1. derecede (90-100) çağrıştırma durumu 438
Şekil 4.149. Pafta 1- Bitki türlerinin kentsel mekânları 2. derecede (80-90) çağrıştırma durumu 439
Şekil 4.150. Pafta 1- Bitki türlerinin kentsel mekânları 3. derecede (70-80) çağrıştırma durumu 440
Şekil 4.151. Pafta 2- Bitki türlerinin kentsel mekânları 2. derecede (80-90) çağrıştırma durumu 441
Şekil 4.152. Pafta 2- Bitki türlerinin kentsel mekânları 3. derecede (70-80) çağrıştırma durumu 442
Şekil 4.153. Pafta 3- Bitki türlerinin kentsel mekânları 1. derecede (90-100) çağrıştırma durumu 443
Şekil 4.154. Pafta 3- Bitki türlerinin kentsel mekânları 2. derecede (80-90) çağrıştırma durumu 444
Şekil 4.155. Pafta 3- Bitki türlerinin kentsel mekânları 3. derecede (70-80) çağrıştırma durumu 445
Şekil 4.156. Pafta 4- Bitki türlerinin kentsel mekânları 1. derecede (90-100) çağrıştırma durumu 446

Şekil 4.157. Pafta 4- Bitki türlerinin kentsel mekânları 2. derecede (80-90) çağrıştırma durumu 447
Şekil 4.158. Pafta 4- Bitki türlerinin kentsel mekânları 3. derecede (70-80) çağrıştırma durumu 448
Şekil 4.159. 50 yaş üstü katılımcıların, çocuklukta yaşadıkları evin avlu ya da bahçesindeki bitkilerin kullanım amaçlarına ilişkin yanıtlarının dağılımı 451
Şekil 4.160. 50 yaş üstü katılımcıların, günümüzde yaşadıkları evin avlu ya da bahçesindeki bitkilerin kullanım amaçlarına ilişkin yanıtlarının dağılımı 454

SİMGELER VE KISALTMALAR

%	: Yüzde Oranı
°C	: Santigrat
A°-B'-C"	: Derece-Dakika-Saniye
A4	: 21cm x 29.7 cm Ölçülerinde Kağıt Boyutu
AKVKBK	: Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
GEEAYK	: Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
GIS	: Geographical Information Systems
Ha	: Hektar
JPEG	: Joint Photographic Experts Group
KBB	: Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
km²	: Kilometrekare
KUDEB	: Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu
m	: Metre
mm	: Milimetre
m/s	: Metre/Saniye
MGM	: Meteoroloji Genel Müdürlüğü
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UAVT	: Ulusal Adres Veri Tabanı
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VGM	: Vakıflar Genel Müdürlüğü
yy	: Yüzyıl

1. GİRİŞ

Sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan birbirine benzemeyen insanların bir araya gelerek biçimlendirdiği kent, süreç içinde insan yaşamını şekillendiren ve yönelten bir yapıya dönüşmüştür. Bu özelliği bilim insanlarına insan ve kent ilişkilerini geniş bir kapsamda incelemeyi amaçlayan yoğun bir araştırma ortamı hazırlamıştır. Bu bağlamda kent kavramı, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik bir sistem olarak çözümlenmesi gereken bütünlüktür (Rapaport, 1977; Martindale 1984). Bu bütünlük tarihsel gelişimleri boyunca toplumsal değerlerle biçimlenmiş, bireylerarası ve işlevsel ilişkilere bağlı özeksel bir bütünlüğü tanımlamaktadır (Ertürk, 1997). Kent, soyut bir kavramdan daha ileri düzeyde düşünüldüğünde, farklı dönemlere ilişkin kültür katmanlarında dizimlenen deneyimlerin yarattığı canlı yapıdaki gerçek bir servet olduğu sonucuna varılabilir (Can, 1999).

Tarihsel bilgi birikimi ve deneyimlerle biçimlenen ve gelişen kentler; ilişkili olduğu toplumların fiziksel, sosyal ve kültürel değerleri ve bu bağlamdaki çeşitli eylem ve etkinlikleriyle yoğurularak toplumsal ilişkilerin kurulduğu, sürdürüldüğü ve zaman içinde belirli kimlikler kazanmış yaşam alanları olarak günümüze dek ulaşmışlardır. Değişik fiziksel, sosyal ve kültürel değerler kentlerin birbirinden ayırt edici niteliklere sahip olması sonucunu ortaya çıkartmış ve böylece kent kimliği kavram ve olgusu çağdaş terimbilime yerleşmiştir (Konaklı ve ark., 2010).

Yukarıdaki anlatımdan bir kentin kimliği yani o kenti diğerlerinden değişik kılan niteliklerin, doğal, toplumsal ve yapılı çevre arasındaki ilişki ve etkileşimlerden kaynaklandığı söylenebilir. Bir kentin kimliğini, fiziksel, sosyal, kültürel değerler ve koşullar ile mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerle oluşan yapılı çevre birlikte üretmektedir (Ünlü, 2017; Durgun Şahin ve Altunkasa, 2020).

Bir kentin coğrafi yapısı, tarihsel dokusu, kent halkının kent ile kurduğu duygusal ve içsel bağ, kent halkının ortak toplumsal ve geleneksel özellikleri kimliği ortaya çıkaran en önemli etmenler arasındadır. Kentlerin özellikle tarihsel dokusu, süreç içerisinde mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerle oluşmuş bu

niteliklerin en fazla yansıdığı kent bölümüdür (Güler ve ark., 2016; Günaydın ve Altunkasa, 2019).

Kentlerin tarihi dokuları, toplumların ortak kültürel ve mekânsal belleklerinde en fazla yer eden oluşumlardır. Geçmişin kültürel değerlerini, yaşam biçimlerini, görsel ögelerini cisimlendirerek günümüze taşıyan tarihi dokular, geçmiş ile bugün arasında bir köprü görevini üstlenerek geçmişin tanınmasına ve anlanmasına büyük katkı sağlarlar (Çelik, 2004).

Daha dizgesel bir anlatımla tarihi dokular, aşağıda belirtilen özellikleri ile kent kimliğinin tanımlayıcısıdırlar:

- Kentlerin okunabilirliğini sağlarlar,
- Özgündürler,
- Kent bölgesi ve kent genelini simgeleştirirler,
- Toplumlara tarihlerini hissettirirler,
- Eski-yeni ilişkisini ortaya koyarlar,
- Taşıdıkları değerler ve biçimler açısından ortak bir dil oluştururlar,
- Kültürel sürekliliği sağlarlar,
- Kullanım değeri ile birlikte anısal/duygusal/içsel değerler taşırlar,
- Kentlerin kuruluşunun çekirdek ya da özeklerini oluştururlar (Karadayı, 2000; Bozhüyük, 2007; Erduran Nemutlu ve ark., 2013).

Bu özellikleri korunan tarihi alanlara sahip kentler, diğer kentlerden belirgin bir farkla ayrılan bir kentsel kimliğe sahiptir. Aynı zamanda bu kentlerin, yapı, yollar, açık alanlar ve bitki örtüsü gibi kenti oluşturan tüm kimlik bileşenlerinin kendine ait bir karakteri vardır. Kentlerin tarihi dokusu, tarihsel bir belge özelliği taşımalarının da ötesinde geleneksel kent kültürlerinin değerlerini içlerinde barındıran doğal ya da insan eliyle inşa edilmiş çevrelerdir (Unesco, 2020). Tarihi kentleri ve tarihi kent dokularını anlayıp yönetebilmek; yalnızca bir kentin sahip olduğu tarihi fiziksel formlarını değerlendirmekle değil, aynı zamanda o kenti bir

bütün olarak düzenleyen ve biçimlendiren tüm mekânsal formlarıyla birlikte doğal her türlü dinamik etkiyi de bir bütün olarak yorumlayabilmekle olasıdır. Bu bağlamda kimliğin görüngübilim açısından karşılığı, bir mekânın belirgin kimliksel özelliklerini tanımlayabilmesinin yanı sıra sahip olduğu tüm somut belirleyicilerle birlikte doğal kimlik unsurlarını da barındırmak zorunda olmasıdır (Schulz, 1979).

Kentlerin mekânsal kimliği o kenti oluşturan bütün ögeler açısından bir bütünlük sunarken kentin tüm mekânsal formları üzerinde de etkilidir. Yalın bir anlatımla kentin mekânsal biçimlenmesi; **yapılar**, **avlular** ve **bahçeler**, **sokaklar** ve **meydanlar**ın diğer doğal, fiziksel, sosyal, kültürel vb. ögelerin belirleyici olduğu bir düzende bir araya getirilmesiyle oluşur. Bu düzendeki ögelerin önem düzeyleri birbirinden çok farklı değildir. Bu bileşenler, toplumların geçmişleri ile gelecekleri arasında bağlantı kuran belirleyici öğeler olduklarından tarihsel süreçteki bilgi birikimi ve deneyimlerle oluşmuş mekânsal kimliği bir bütün olarak ortaya koyarlar (Ocakçı ve Southword, 1995). Tarihi niteliğe sahip kentlerde bu durum; doluluklar ve boşluklar yani yapılar, dış mekânlar ve bitkisel unsurlar gibi tarihi dokuları ortaya çıkartan bileşenler üzerinde daha derin anlamlar taşımaktadır. Bütün bu ögeleri ile tarihi çevreler, kentlilerin kendilerini kente ait hissettikleri ve özdeşleşebildikleri mekânlar bütünüdür (Doratlı ve Önal, 2000; Özkan Ter, 2002; Koçan, 2011; Erduran Nemutlu ve ark., 2013; Günaydın ve Altunkasa, 2019).

Günümüzde mekânsal kimlik içerisinde bireysel olarak yapılar ya da yapı tipolojisi çoğu kez temel belirleyici olarak kabul edilmektedir. Diğer ögelerin ve özellikle bahçelerin ve düzenlenmiş yeşil dokunun daha fazla bozulabilmesi, başka bir deyişle daha az kalıcı olmasının etkisi böyle bir algılamaya neden olabilmektedir. Bununla birlikte mekânsal kimliğin okunabilirliği bütün ögelerin bir bütün olarak değerlendirilebilmesiyle olasıdır. Bu bağlamda, kent kimliğini oluşturan bileşenler doğal, yapay ve toplumsal çevreye bağlı unsurlarla değerlendirilebilir (Önem ve ark., 2005; Birol, 2007). Yapılar, yollar, meydanlar ve açık alan kullanımları gibi insan eliyle biçimlenmiş ögeler kent kimliğinin yapay bileşenlerini; jeolojik-jeomorfolojik yapı, coğrafi konum, iklim, toprak, doğal bitki

örtüsü gibi ögeler ise kent kimliğini ortaya çıkartan doğal ögeleri oluştururlar. Bu ögelerden her biri kendine ait olumlu ya da olumsuz kimlik değerlerine sahipse o mekânda anlam kolayca algılanabilmektedir. Bu ögeler kendi başlarına değerlendirildiğinde ölçek ve işlev açısından farklılık göstermesine rağmen, tarihi kent merkezlerinin oluşumuna büyük katkı sağlamaktadırlar (Abacıoğlu ve Altunkasa, 2018). Bu bağlamda kent kimliği yalnızca fiziksel formlarla biçimlenen bir olgu değil aynı zamanda etkin bir ekolojik gerçeklik de barındırmaktadır (Bookchin,1999).

Yukarıda sayılan ögeler arasında bitki örtüsü, doğal ve değişik amaçlarla bir araya getirilip mekânsal kurgulara dahil edilmeleri ile insan yapısı nitelik sergilemesi açısından önem taşımaktadır. Kentlerin tarihi dokusu olduğu kadar kent geneli de insan yapısı niteliklerinin yanında barındırdığı bitkisel unsurlarla bir bütünü ortaya koymaktadır. Bu bütün kapsamında özellikle uzun ömürlü ya da kolaylıkla yeni kuşaklar oluşturabilen bitki türleri uzun bir süreçte hayatta kalmayı başarabilmişler ve geçmişten günümüze dış mekân karakteristikleri konusunda bilgi sunan canlı kimlik unsurları olmuşlardır (Kısakürek ve Bayazıt, 2018).

Bir mekândaki bitkisel düzen; çevre koşulları ile uyumlu tür (özellikle doğal tür) seçimi ile birlikte işlevsel nitelik ve bütünleyici etki ortaya koyan, mekân karakteristiklerini yansıtan ve güzelduyusal yönden insanı çeken özelliklere sahip olduğunda anlam kazanmaktadır (Erbaş, 2003). Konuya bu açıdan yaklaşıldığında özellikle tarihi dokularda biçim, boyut ve kapsamı insan ölçeğinde biçimlenen avlu, bahçe, sokak ve meydanlardaki bitkisel düzenlemelerin;

- Doğal ve yöreye özgü türlerle biçim kazandığı,
- Kentsel mekân ile özdeşleşmiş bulunduğu,
- Kentin tarihi özyapısı ile uyumlu bir bütünlük sergilediği ve
- Anısal, imgesel ve anlamsal bir değer taşıdığı izlenmektedir (Lawrence, 2008; Johnston ve Percival, 2015; Karaşah ve Sarı, 2018; Zeybek, 2020).

Tarihi kent dokularında olduğu gibi kentlerin diğer bölgelerindeki bitkisel düzenlemelerde özel ya da kamusal mekânlarda yer verilen bitkilerin bir kullanım amacı bulunmaktadır. Konuya mekânsal kimlik ve bitkilere mekânın bir bileşeni olmaları açısından yaklaşıldığında, insan-mekân-bitki ilişkilerinin ortaya konulması önem taşımaktadır. Bu ilişkiler, bitkilerin mekândaki varlığının toplumsal, kültürel, güzelduyusal ve ekonomik yönden ağırlıklarını saptamada belirleyici olmaktadır. Söz konusu ağırlıklar kent ve kent toplumunun özelliklerine bağlı olarak değişmekle birlikte gerek konutların avlu ve bahçelerinde, gerekse kamusal mekânlar olarak sokak ve meydanlarda birey ya da grup olarak bitkilerden beklentiler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Gölge ve serinlik sağlama
- Ürün elde etme,
- Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma
- Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma
- Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma,
- İstenilen büyüklüğe kısa sürede ulaşabilme (Ulrich ve Addoms, 1981; Sommer ve ark., 1989; Chenoweth, ve Gobster, 1990; Schroeder ve Ruffolo, 1996, Flannigan, 2005).

Günümüz kentlerinde yapılan uygulamalarda, mekânsal bilgi birikimi ve deneyimler çerçevesinde özel ve kamusal mekânların bir bileşeni olan bitki türlerinin (özellikle doğal türler) yerine çoğu kez yabancı yurtlu türler kullanılarak kent halkının kültürel belleği ve zihinsel haritasında mekânsal bilgi birikimi ve deneyimi ile uyuşmayan imge ve algılar oluşabilmektedir.

Oysa kentsel yaşam alanı kapsamındaki tarihi ve doğal çevrelerin korunması birbiriyle bağlantılı iki olgu açısından büyük önem taşımaktadır:

- Uzun bir süreçte mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerle oluşmuş ve kent halkının kültürel belleğine yerleşmiş olan değerler yitirilmeksizin bu çevrelerin yaşanabilir mekânlara dönüştürülmesi,
- Bu yaklaşım sayesinde kent kimlik ve kültürünün sürdürülebilmesi.

Bu anlayışa karşıt bir yaklaşım sergilendiğinde, mekânsal kültürün yapay ortamlarla değiştirilmesi ile kent halkını oluşturan bireyler üzerinde fark edilmeyen bir baskı ve mekânsal-kültürel bir kimlik bunalımı ortaya çıkabilecektir. Nitekim Karagüler ve Korgavuş (2013), küreselleşme hareketleri ile birlikte kent algısı ve mekânsal kültürün olumsuz etkilendiğini, bir kentin kendine özgü niteliklerinin sürdürülebilmesi yerine benzer nitelikli ve kimliksiz kentlerin ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Bu durum, sürdürülebilir kent peyzajının nitelikleri olan korunmuş bir çeşitlilik, çevre ve doğa ile uyum, kenti oluşturan bütün unsurlar arasında bütünlüğün de giderek yitirilmesine doğru ilerleyen bir sürece dönüşebilmektedir (Antrop, 2005). Kentlerin kimliği tarihsel süreçte aşama aşama biçimlenirken, bu doğal gelişim süreci içerisinde toplumsal yapıda gerçekleşen her türlü değişim kentin yaşamsal mekânlarına yansımakta ve toplumsal yapı ile birlikte kentsel mekânın bileşenleri de buna koşut bir değişim geçirmektedir. Bu değişim kent peyzajındaki bitkiler ve bitkisel düzenlemeler açısından da geçerli olmaktadır (Aydoğan, 2001).

Çalışma alanı olan Kahramanmaraş tarihi kent dokusu, Kahramanmaraş Kalesi çevresinde gelişim göstermiştir. Osmanlı İmparatorluğunun son ve Türkiye Cumhuriyetinin ilk dönemlerinde, kalenin güney ve doğu eteklerindeki arazilere yayılan bugünkü Kurtuluş, Turan, Ekmekçi, Divanlı, Kayabaşı, Fevzipaşa, Yörükselim ve Gazipaşa gibi mahallelerden oluşan birimler çok uzun bir dönem boyunca kentlilerin yoğun olarak oturdukları yerleşim alanını oluşturmuşlardır. Bu özellik, tarihi doku bünyesinde farklı dönemlerden günümüze ulaşmış, korunan ya da kullanılan çok sayıda eserin varlığını sağlamıştır. Günümüzde ise konut gelişme alanları kentsel alanın batısında yoğunluk kazanmıştır. Bunun sonucu olarak tarihi

kent dokusu ve yakın çevresinde ikamet eden halkın çoğunluğu batıdaki konut alanlarına taşınmış, tarihi kent dokusu ve yakın çevresinde ticaret, konutun yerini almaya başlamıştır. Böylece, tarihi kent merkezi ve yakın çevresinin işlevselliği, geleneksel rolleri ve ikamet eden nüfusu azalma eğilimine girmiştir. Mekânsal kültürün temel bileşenleri olarak başta sivil mimari (konut mimarisi) örnekleri, avlu ve bahçeler, buna bağlı olarak sokak tipolojileri ve meydan nitelikli ortak kullanım mekânları ya dönüşüme uğramış ya da mekânsal nitelikleri yeterince korunamayarak bozulmaları hatta tamamen yitirilmelerine zemin hazırlanmıştır. Bu bozulmalardan, mekânsal kimlik ögesi olarak kent halkının kültürel belleği ve zihinsel haritasında önemli bir yer aldığı söylenebilecek bitkiler de olumsuz etkilenmiştir. Oysa, kentlerin mekânsal kimliğinin sürdürülebilmesi ve mekânsal kültürün gelecek kuşaklara aktarılması, bu olguları oluşturan tüm bileşenlere ayrım yapmaksızın bir bütün olarak yaklaşılması ile olasıdır (Robinson, 2004).

Çalışmada bütün bu olgulardan yola çıkılarak;

- Tarihi dokular kapsamındaki bitki materyalinin bir bileşen olarak kent kimliğini temsil etme konusunda üstlendiği rolün kentlilerce ne düzeyde algılandığı ve anlamlandırıldığının belirlenmesi,
- Bu algı ve anlamın kentsel gelişim sürecindeki değişiminin ortaya konulması araştırmanın temel amacını oluşturmuştur.

Bu bağlamda çalışma Kahramanmaraş tarihi kent dokusu ve güncel yapılaşmalara geçiş bölgesi niteliğindeki yakın çevresinde yürütülmüştür. Bu alanın çalışma alanı olarak seçilmesinin bir diğer nedeni, diğer kentlerimizde de izlenebildiği gibi Kahramanmaraş kentinde de hızlı değişim ve dönüşümün, tarihi kent dokusunda, taşınmaz kültür varlıkları ve çevrelerinin korunmasına dair yürütülen kararlar sayesinde daha hafif ve yavaş ilerlemesinden kaynaklanmıştır. Ancak koruma olgusunda taşınmaz kültür varlıkları olarak sivil ve kamu mimari eserlerinin yani binaların ağırlık kazanması, bu olumlu gelişmenin avlu, bahçe ve

bitkiler açısından da geçerli olduğunu söyleyebilmek olası değildir. Bu nedenle çalışma, ülkemizdeki kentsel koruma olgusu kapsamında yeterince önem görmeyen bu ögelere ağırlık vererek, **insan-avlu**, **bahçe-sokak** ve **meydan-bitki-mekânsal kimlik** ilişkileri temeline oturtulmuştur.

Çalışmanın hedefleri kapsamında üretilen çıktılar dört maddede özetlenebilir:

- Kentlinin mekânsal kültürünü ve bunun mekâna yansıtılmasını belirgin ölçüde ortaya koyabilecek nitelikte yapılar, avlular ve/veya bahçeler, yapının ilişkili olduğu sokaklar ve sokakların açıldığı meydanlar belirlenmiş,
- Belirlenen mekânlarda önceden var olan ya da günümüzde kullanılan ve kentin mekânsal kimliğini canlı materyaller açısından temsil edebilecek karakterdeki bitki türleri saptanmış,
- Yapı-dış mekânlar-bitki materyali ve kent kimliği arasında kent halkınca algılanan ve anlamlandırılan ilişkiler ile birlikte bunların geçmişten günümüze dek gösterdiği değişimler değerlendirilmiş,
- Ulaşılan sonuçlar temel alınarak kent kimliğini temsil edebilecek nitelikteki bitki materyalinin planlama ve tasarım aşamalarında korunabilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesine yönelik kentsel tasarım önerileri ortaya konulmuştur.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Kentlerde imge, anlam ve kimlik konusundaki çalışmaların Kevin Lynch ile başladığı kabul edilmektedir. Lynch (1960), algılanabilen bir imgenin, öncelikle diğer şeylerden farklı olduğuna ilişkin anlam taşıyan bir kimliği içermesi gerektiğini vurgulamaktadır. İyi olarak değerlendirilen bir çevresel imge, insana daha sağlam bir güvenlik duygusu verebilecek, deneyim ve algılama sığasını arttırabilecek ve insanın kendisi ile dış dünya arasında daha uyumlu ilişkiler kurarak o çevreyi benimsemesi ve sahiplenmesini sağlayabilecektir. Lynch'e göre kimlik, bir başka şeyle eşit ve aynı olma durumu değil, bireysellik ya da teklik anlamına gelen bir kavramdır. Kent kimliği de, bir kenti o kent yapan ve mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerle oluşmuş anlam yüklü bütünlüktür. Kent imgesi ise kentin tüm doluluk ve boşlukları ile insanda bıraktığı izlenim olarak tanımlanabilir. İnsanlar bu izlenim sürecinde çevreden bilgi almakta ve bu bilgileri zihinsel haritalar oluşturmada kullanmaktadır. Lynch, zihinsel haritalardaki kent imgesinin beş temel ögeyle biçim kazandığını vurgulamaktadır. Bunlar; bölgeler, yollar ya da bağlantılar, sınırlar ya da kenarlar, odaklar ya da düğüm noktaları ve nirengi noktaları. Okunaklı bir kent bu ögeler kolaylıkla ayırt edilebildiğinde ve bütünlük içeren bir doku kapsamında gruplandırılabildiğinde bilgi alımı ve zihinsel haritalama daha net, kapsamlı ve anlamlı olmaktadır. Kent imgesinin beş ögesi kapsamında kitle ya da bireysel olarak bir kentin bitkileri imgenin biçimlenmesi, anlam yüklenmesi ve haritalanmasında önemli bir yere sahiptir. Bu konuda çalışmalar yapan Ulrich ve Addoms (1981), Anderson ve Schroeder (1983), Buhyoff ve ark., (1984), Çelik ve Yazgan (2007) ve Schroeder (2012) gibi araştırmacılar kentlerin bitki örtüsünün; kent insanının ruhsal ve bedensel esenliğine katkı sağlaması yanında; yapıların, sokak, cadde ve meydanların, diğer bir deyişle kentsel mekânın algılanması, imgelenmesi ve anlamlandırılmasında en önemli ögelerden biri olduğunu vurgulamışlardır.

Çalışmanın bu bölümünde, Lynch'in (1960) kuram ve ilkelerini temel alarak, amaç ve yöntemin kurgulanmasına ışık tutan diğer çalışmaların incelenmesine çaba gösterilmiştir. Söz konusu çalışmaların çok sayıda ve geniş bir kapsamda olması nedeniyle bir gruplandırma yapma gereği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda öncelikle kent kimliği, imge ve anlam konusundaki kuram ve uygulamaları içeren çalışmalar ele alınmış, daha sonra bu kavramlar kapsamında kentsel bitki örtüsünü ön planda tutan ve Kahramanmaraş kenti ile ilgili araştırmaların incelenmesine çalışılmıştır.

2.1. Kent Kimliği, İmge ve Anlam Konusunda Yapılmış Çalışmalar

Gugler ve Flanagan (1979), kentsel yapıdaki değişimleri tarihi, kültürel ve mekânsal değişim süreçleri ile tanımlamakta, ancak bu süreçlerin mekândaki etkilerini ve etki düzeylerini ayırt etmenin zorluğunu vurgulamaktadırlar. Bununla birlikte bu süreçler arasında güçlü bir ilişki söz konusudur ve kentsel mekândaki değişimler için gerekli altyapıyı sağlamaktadırlar. Araştırmacılara göre kentlerin tarihsel gelişim süreçleri içerisinde kültürleri de değişim geçirmektedir ve bu değişimlerin kentsel alanlardaki yansımalarının kimlik kavramıyla ilişkilendirilerek ele alınması önem taşımaktadır.

Yazgan ve Erdoğan (1992) ve Çelik ve Yazgan (2007) tarihi kentlerde kentsel koruma ve peyzaj planlama olgusunu örnek projeler üzerinde inceleyerek uygulamaya yansıtılabilir öneriler ortaya koymuşlardır. Buna göre tarihi çevreler, tarihi değer içeren bütün yönleriyle birlikte özyapılarının ve olanaklar ölçüsünde tüm bileşenlerinin birlikte değerlendirilmesi gereken farklı ölçekteki yerleşimlerdir.

Valera (1997), bir mekânın özyapısının, o mekânı simgesel bir mekân yapmak için özel bir rol oynadığını savunmaktadır. Araştırmacının düşüncesine göre bir mekânın "çevresel" ve "toplumsal" imge yeteneği, mekânın özel karakteristiklerini biçimlendirmekte ve kullanıcılar için belirli anlamlar oluşturmaktadır. Bir mekânın kimliği, çevresel ve sosyal imge yeteneği ile birlikte mekânla etkileşim içerisinde olan insanın toplumsal, geleneksel, davranışsal, sosyolojik ve ideolojik özellikleri ile de karakterize edilmektedir. Bütün bu

özelliklerle ortaya çıkan kimlik algısı mekânın fiziksel özyapısı ve bileşenlerini biçimlendirebilmek için onları bütünleştirmekte ve mekânı başka mekânlardan ayrı duruma getirmektedir.

Çöl (1998), kentlerin kimlik düzeylerini ölçmek ve ülkemiz kentlerinin kimlik sorunlarını belirleyebilmek amacıyla yürüttüğü çalışmada, farklı ülkelerdeki bazı kentlere ilişkin araştırma ve uygulamaları temel alarak tasarımda bir denge modeli geliştirmiştir. Bu model birbiriyle bağlantılı üç yaklaşımla biçimlenmiştir. Bunlar: a) Yaşanabilir bir kentsel çevre, b) Yaşamı zevke dönüştüren bir kentsel yaşam kalitesi, c) Yaşamı kolaylaştırıcı bir kent ekolojisi. Model, eski ve yeni kent dokuları arasında bir bütünlük kazandırarak kentin kimlik oluşum faktörleri arasında denge sağlanması amacına odaklanmıştır. Modelde önce incelenen kentler için "bölgesel mekân analiz haritaları" hazırlanmıştır. Analizlerde, kent kimliği ile mekânsal tasarımın temel ilkeleri arasındaki denge ön planda tutulmuş ve belirleyici olarak altı ölçüt alınmıştır: İnsan, çevre, bütünlük, estetik, çeşitlilik ve sürdürülebilirlik.

Çalışma iki farklı kent grubunda yürütülmüştür. İlk grup, genelde bozulmuş ve kimlik sorunu olan kentleri kapsamaktadır. İkinci grup ise geleneksel dokularını nispeten koruyan ve kimliğini henüz tam anlamıyla yitirmemiş olan kentlerden oluşmaktadır. Araştırma bulgularına göre çalışmada denenmesine çaba gösterilen Tasarımda Denge Modelinin, mevcut yasal ve yönetsel koşullarla ülkemiz kentlerine uygulanması durumunda bu kentlerin istenilen dengede ve kimlikte korunabilmesi ve sürdürülebilmesinin mümkün olabileceği ortaya çıkmıştır.

Uçkaç (2006), kent kimliğinin oluşumu ve değişiminde kentsel tasarımın etkilerini saptamak amacıyla yürüttüğü çalışmasında Keçiören ilçe merkezinde yer alan Belediye binasının yakın çevresindeki mekânları örnek alan olarak belirlemiştir. Bu amaçla çalışma alanında yaşayanların kendi yaşam çevrelerini ve genel olarak kenti nasıl anlamlandırdıklarını ve zihinsel haritalarında kimlik ögeleri olarak hangi elemanların yer ettiğini kullanıcı araştırması ile saptamaya çaba

göstermiştir. Buna bağlı olarak, kentin gelişim süreci içerisinde kimlik ögeleri ve kent kimliğindeki değişimleri kentsel tasarım bağlamında irdelemeye çalışmıştır.

Araştırma bulgularına göre, kent kimliği kavramı kentin fiziksel ögeleriyle birlikte toplumun özyapısal özelliklerine göre biçimlenen ve bu bileşenlerin birbiri ile etkileşimi sonucunda oluşan dinamik bir yapıdır. Bir kentin kimliği, en çok doğal ve sosyal etkileşimlerinin yaşandığı mekânlara yansımaktadır. Bu mekânların ve sosyal karakteristiklerin oluşumunda bir araç olarak kabul edilen kentsel tasarım, kent kimliği ve kentin içerdiği fiziksel mekânlardan ayrı tutulamayan bir eyleme dönüşmektedir. Buradan hareketle kentsel tasarımın kent kimliği ile ilişkisinde iki temel yön göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki, fiziksel yapının kent kimliği ile ilişkisi, ikincisi ise sosyal karakteristiklerin değişimi ile kent kimliği arasındaki ilişkidir. Bu kuramsal ve kavramsal kapsamda incelenen örnek alanda alınan sonuçlara göre, kent mekânlarında kentsel tasarımla ortaya çıkmış fiziksel ve sosyal değişimle birlikte kimlik algısının da eskisiyle bağıntısız bir şekilde değişime uğradığı görülmüştür.

İlgar (2008), kent kimliği ve kimlik ögelerinde zaman içinde meydana gelen değişimleri Eskişehir kent geneli örneğinde ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmadaki değerlendirmeler mimarlar ve mimari eğitim alan öğrenciler tarafından yapılmıştır.

Bu amaçla katılımcılara Eskişehir kent geneli ve yaşadıkları çevreyi hangi ögelerle tanıdıklarına ve kentin değişim sürecinde bu ögelerin etkileme düzeylerine ilişkin olarak çoktan seçmeli ve açık uçlu sorularla biçimlendirilmiş bir anket uygulanmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi hedef kitleyi Mimarlar Odası Eskişehir Şubesi'ne kayıtlı mimarlar ile Anadolu Üniversitesi Mimarlık Bölümünde öğrenim gören hazırlık ve 4. sınıf öğrencileri ve Osmangazi Üniversitesi'nin aynı bölümünde öğrenim gören 1. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Burada ilk ve son sınıf öğrencilerinin seçilmesinin nedeni, öğrenimlerinin başında ve bitirme aşamasında kente bakış açılarının ortaya konulabilmesidir. Anket uygulamasında; a) Kentin gelişim süreci boyunca mimarların kentin kimlik kazanmasına nasıl ve

hangi yönde etki sağladıkları ve kentsel kimlik ögelerini nasıl algıladıkları, b) Son sınıf öğrencilerinin kentte yaşadıkları süre boyunca kentsel kimlik ögelerini nasıl algıladıkları, c) Hazırlık ve 1. sınıf öğrencilerinin Eskişehir'e gelmeden önce kent hakkındaki düşüncelerinin ne olduğu ve kentte yeni yaşamaya başlamış bir tasarım öğrencisi gözüyle kentsel kimlik ögelerini nasıl algıladıkları belirlenmiştir.

Araştırmada, kentin belirgin bir kimliğe sahip olduğu ancak son zamanlardaki kentsel değişimlerle birlikte kent kimliğinin de değişime uğradığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Diğer bir sonuç, Eskişehir Kenti'nin öğrenci kenti, sanayi kenti ve kültür kenti olarak üç önemli nitelendirmeyle öne çıktığı yönündedir.

Konaklı ve ark. (2010), mekânsal algılama ve mekânın davranışsal başarımına yönelik olarak Adana 5 Ocak ve Uğur Mumcu meydanları örneğinde yürüttükleri çalışmada, bu meydanların algı ve başarım durumunu kullanıcı araştırması ile belirlemeye çaba göstermişlerdir. Kullanıcı araştırması, meydanların mevcut ve önerilen tasarımlarının sıfat çiftleri ile değerlendirilmesi üzerine kurulmuştur. Öneri tasarımlarda; a) Mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerden esinlenen biçimlendirme, b) Yalnızca güncel üslupları yansıtan biçimlendirme olarak iki farklı tasarım üslubu kullanılmıştır. Kullanıcıların kolay değerlendirme yapabilmeleri için Çizelge 2.1'de verilen 18 sıfat çiftinden oluşan bir skala geliştirilmiştir.

Çizelge 2.1. Mekânsal algıda davranışsal başarım skalası (Konaklı ve ark., 2010)

%91-100	%81-90	%71-80	%61-70	%51-60	%41-50	%31-40	%21-30	%11-20	%0-10

Ölçütler	Güçlü	Orta	Zayıf	Orta	Güçlü	Ölçütler
Tanımlı ve Kolay Algılanır						Tanımsız ve Karmaşık
İlgi Çekici						Sıkıcı
Devingen						Durgun
Canlandırıcı / Coşku Veren						Uyuşukluk Etkisi Oluşturan
Erinç Veren						Erinci Kısıtlayan
Aydınlık						Karanlık
Yüreklendirici						Ürpertici / Korkutucu
İçten / Sıcak						Uzak / Soğuk
Sıradışı / Şaşırtıcı						Sıradan / Alışılmış
Tasarımda Üslup Arayışı						TanımlanamayanÜslup Anlayışı
Tasarımda Çeşitlilik						Çeşitlilikten Uzak / Tekdüze
Renkli / Canlı						Renksiz / Soluk
İnsan Ölçeğiyle Uyumlu						İnsan Ölçeğiyle Uyumsuz
Çevre ve Doğayla Uyumlu						Çevre ve Doğadan Kopuk
Mekansal Bütünlük						Mekansal Ayrışma / Kopukluk
Güzelduyu (Estetik) Etkin						Güzelduyudan Uzak
Sürdürülebilirlik Etkin						Sürdürülebilirlikten Uzak
Kullanmayı Yeğlerim						Gerekli Olmadıkça Kullanmam

Çizelge 2.1'de verilen skalanın sol tarafında olumlu, sağ tarafında ise karşıtı olan olumsuz ölçütler sıfat çiftleri olarak yer almaktadır. Orta kısımda, ölçütlerin olumlu ve olumsuz durumların düzeylerinin güçlüden zayıfa doğru algılanmasını sağlayan sütunlar bulunmaktadır. Kullanıcılar tarafından yapılan işaretleme ile her bir ölçüt için olumlu ya da olumsuzluk düzeyleri belirlenebilmektedir. Böylece skala ile meydanların sahip oldukları mimari üslupların (tarihsel deneyim ve birikimin ortaya çıkardığı biçimlendirme üslubu ve güncel fakat yerel olmayan biçimlendirme üslubu) kullanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiği ortaya konulabilmektedir. Biçimlendirme üslupları, meydanların halihazır durumları üzerine sanal ortamda çizilmiş plan ve üç boyutlu görünümlerden oluşmuştur. Kullanıcı araştırmasında katılımcılardan varolan durum ile iki farklı üslupla ortaya çıkmış plan ve üç boyutlu görünümleri değerlendirmeleri istenmiştir. Kullanıcı araştırmasına alandan rastgele seçilmiş yüz birey katılmıştır. Çalışmada ulaşılan

sonuçlara göre, her iki meydanın mevcut durumlarının davranışsal başarımı 18 ölçüt açısından düşük bulunmuştur. Bilgisayar ortamında hazırlanan üslup seçeneklerinde ise, Uğur Mumcu meydanında güncel üslupları yansıtan biçimlendirme üslubu, 5 Ocak meydanında ise mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerden esinlenen biçimlendirme üslubu yüksek düzeyde davranışsal başarım sergilemiştir. Diğer bir anlatımla kullanıcıların, meydanlardaki biçimlendirme üslubu ile yakın çevredeki kimlik algılaması arasında bir ilişki kurdukları kabul edilebilmektedir.

Moshaver ve ark., (2015), mekânsal kimlik üzerine doğal faktörlerin etkilerini İran'ın Yasouj kenti örneğinde incelemiştir. Çalışma, kent peyzajındaki bütün doğal faktörlerin bir ya da bir bütün olarak varlık düzeyleri ile kent kimliği arasındaki ilişkilerin belirlenmesi temeline oturtulmuştur. Bu amaçla bir kullanıcı araştırması yürütülmüş ve kent kimliği ile bir bütün olarak doğal çevre, kentsel çevredeki doğal elemanlar, canlı elemanlar ve cansız elemanlar arasındaki ilişkilerin nasıl algılandığı ve tanımlandığının ortaya konulmasına çalışılmıştır. Kullanıcı araştırması bulguları Pearson korelasyon katsayısı kullanılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, kent kimliği ile doğal faktörler arasında pozitif bir ilişki bulunduğu ve doğal faktörlerin, Yasouj kentinin mekânsal niteliklerini arttırdığı ortaya çıkmaktadır. Doğal faktörlerin korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilmesi ile kent kimliği ve kentsel yaşam niteliği dayanıklı kılınabilecektir.

Güler ve ark., (2016), kentlerin mekânsal kimlik ve kültürlerinin yaşatılması ve canlandırılmasında yerel yönetimlerin etkisinin büyük olduğu düşüncesinden yola çıkarak Balıkesir kentinde belediyecilik faaliyetleri kapsamında kentin kültür ve kimliğine katkı sağlayabilecek çalışmaları incelemiştir. Bu bağlamda belediyelerin, kentliler ile kentin kültürü ve kimliği arasındaki ilişkileri kanunlar ve yetkileri çerçevesinde düzenleyip örgütleyerek çeşitli hizmetler sunan kurumlar olarak nitelenmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Arkun (2017), kentlerin tarihi dokularında kültürel peyzaj ögelerinin değişimi ve dönüşümünün etkilerini Ankara Ulus Tarihi Kent Merkezi örneğinde incelemeye çalışmıştır. Kültürel peyzaj ögeleri kapsamında yollar, meydanlar, diğer açık alanlar ve yeşil alanlar ele alınmıştır. Kültürel peyzaj ögelerini değerlendirme kriterlerinin belirlenmesi ve sınıflandırılmasında ulusal ve uluslararası bilimsel çalışmalar ile ilgili kurum ve kuruluşların konuya ilişkin raporları temel alınmıştır. Bu kriterler altı grupta toplanmakta ve her grup kapsamında alt kriterler belirlenebilmektedir:

1. Estetik değer
2. Kimlik değeri
3. Tarihi ve arkeolojik değer
4. Sanatsal değer
5. Sosyal değer
6. Bilimsel değer

Bu bağlamda çalışmada Ulus Tarihi Kent Merkezi'nin sahip olduğu tarihi ve mekânsal yapısıyla birlikte kültürel ve sosyal nitelikleri göz önünde bulundurularak kültürel peyzaj ögeleri; Ulus Meydanı, Hükümet Meydanı, Hacı Bayram Meydanı, Bentderesi, At Pazarı Meydanı ve yakın çevresi olarak belirlenmiştir. Bu ögelere ait eski ve güncel hâlihazır harita ve planlar bulunmuş, eski ve yeni tarihli fotoğraflar elde edilerek karşılaştırılmıştır. Böylece alanın incelenebilen geçmişteki ve güncel durumu, değişimi ve dönüşümü, belirlenen kültürel peyzaj kriterleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular çok yönlü karşılaştırmayı mümkün kılan çizelge anlatımlarına dönüştürülmüştür. Bulgulara göre, araştırma alanında kültürel peyzaj ögelerinin tümünün korunamadığı, kendine özgü niteliklerinin yok olduğu, bunun sonucunda da mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerle oluşan kimliğini giderek yitirdiği izlenmektedir.

2.2. Kent Kimliği, İmge ve Anlam ile Bitki Örtüsü İlişkileri Konusunda Yapılmış Çalışmalar

Arnold (1980), kentsel mekânda kullanılan bitkilerin mekânsal işlevlerini şu şekilde vurgulamaktadır: Kent mekânındaki bitkiler, mekânsal sınırları belirlemek için kullanılan canlı yapı materyalleridir. Bir çok mimari yapı materyalinden daha ince bir dokuya sahip olup dış mekânların duvar ve tavan sınırlarını ortaya çıkartırlar. Dış mekânlar aracılığıyla hareket deneyimini arttırabilmek için mekânsal ritimler yaratırlar. Mekânların sınırlarını belirlemeye ek olarak bitkiler, peyzaj içindeki yapıların geometrileri, ritimleri ve ölçeklerini genişletmek ve bunlarla bağlantı kurmak için önemli işleve sahiptirler.

Sommer ve ark. (1989) ile Schroeder ve Ruffolo (1996), Kuzey Amerika'nın bazı kentlerinde yaşayan halkın kentsel çevrede ve özellikle banliyö bölgelerindeki bitkilere karşı tutumlarını incelemişlerdir. Sommer ve ark. (1989) California eyaleti kentlerinde, Schroeder ve Ruffolo (1996) ise Chicago'nun Downers Grove banliyösünde bulunan bitkilere yönelik kullanıcı araştırmaları ile kentlilerin konut bahçelerinde, sokaklarda ya da yakın çevrede var olan bitkiler hakkındaki görüşlerini belirlemişlerdir. Her iki araştırmadan elde edilen ortak bulgulardan biri, özellikle cadde ve sokak ağaçlarının kentsel çevrenin değerli unsurları olduğu ve yararlarının olumsuzluklarından çok daha fazla olduğu yönündedir.

Clouston'a (1990) göre bitkiler insanlar üzerinde algı ve ileti açısından önemli etkiler sergilemektedir. Örneğin, Meşe ve Kayın gibi imgesel öykülerde fazlaca yer bulan ağaçlar insanda derin orman etkisi yaratırken, Kavaklar geleneksel olarak su ile ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda kent ağaçlandırmalarında bitki türü seçiminin imge, algı ve ileti ile birlikte ekolojik gerçeklere bağlı olması önem taşımaktadır. Özellikle doğal türlerden yapılan kent ağaçlandırmaları, ekolojik koşullarla uyumlu olmanın yanında, imgesel özellikleri ile kent kimliğini de destekleyecektir.

Aynı araştırmacı, çevredeki insan yapısı değişikliklerin çoğu kez bilinçsiz bir biçimde gelişen tasarım sürecinin sonucu olabileceğini vurgulamaktadır. Oysa

tarihi süreçte insan, gereksinimleri yönünde yaşam ortamını biçimlendirip deneyimlerini yansıttığı mekânlar oluşturarak bu mekânları yaşam çevrelerindeki bitki materyali ile desteklemiştir. Doğa ile bütünleşik bir tasarım anlayışı geliştirerek uygulamaya çabalamış, mekânın önemli bir ögesi olan bitkilere kendi yöre ve özyapılarına özgü isimler vererek çevreye ne kadar güçlü bir sahiplenme duygusuyla bağlı olduğunu göstermiştir.

Bell, (2001), kentsel mekânların algılanma ve anlamlandırılma sürecinde yeşil dokunun kent mekânı ile duygusal ve bilişsel bir bağ kurulmasında etkili bir araç olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağ zaman içerisinde kent halkı ile kentsel mekânda var olan bitkiler arasında bir aidiyet duygusu oluşturmaktadır. Algı ve anlam ile yeşil doku arasındaki ilişkinin anlaşılmasının; planlamacı, tasarımcı ve yöneticilerin gerek kent ekosistemi, gerekse mekânsal kültür ve kimliğin sürdürülebilirliği için yeşil alanların geliştirilmesine katkı sağlayacak önemli bir araç olduğunu belirtmektedir.

Stedman (2002) da benzer bir anlatımla kentsel yeşil dokunun, kent halkı için mekânsal aidiyet ve kimlik duygusunun gelişmesine ve korunmasına katkı sağlama potansiyeline sahip olduğunu vurgulamaktadır.

Robinson (2004), kentlerdeki bitki materyalinin kullanım amaçlarını üç başlıkta değerlendirmektedir: a) İşlevsel amaç, b) Ekolojik amaç, c) Estetik amaç. Bu bağlamda bir mekânın bitkisel tasarımının başarısı bu amaçlara ne ölçüde hizmet ettiğinin belirlenmesiyle ölçülebilmektedir. İşlevsel ve ekolojik amaca tasarımcının bu konudaki yetkinliği ile ulaşılabilmektedir. Ancak kullanıcı değerlendirmesindeki başarım, estetik amaç ağırlıklı olmak üzere diğer iki amacı da kapsayan davranışsal başarım ile ilintilidir ve imge ve anlam yükleme bu süreçte ortaya çıkmaktadır.

Steward ve ark. (2004), kentlerin gelişimleri süresince gerçekleşen peyzaj değişimlerinin anlamlandırılmasını kent kimliği çerçevesinde irdelemişlerdir. Buna göre kent kimliği soyut ve somut değerleri yansıtan mekânsal çevrelere ve toplumsal eylemlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Peyzaj planlama ve tasarım

süreçleri de kentin okunabilirliğini arttırıcı ve kent kimliğini daha da belirgin kılıcı bir özgörüşle kent peyzajının geliştirilmesi hedefine odaklanmaktadır. Araştırmacılar, toplum temelli anlamların ortaya çıkmasına izin verebilecek çeşitli planlama süreçlerinin var olduğunu fakat bunları tanımlarken yerel çevresel olgu ve olaylarla bağlantılarının kurulmasında yeteri kadar araç bulunmadığını da ileri sürmektedirler. Bu görüşten hareketle çalışmalarında kullanıcı araştırması ile kent insanının peyzaj görünümüne ilişkin algılarını, anlamlarını ve değerlerini açıkça ifade etmelerine olanak tanıyan ve anlamları çevresel öge, olgu ve olaylara bağlamada bir teknik olarak görülen "fotoğraf tanımlama" tekniğini kullanmışlardır.

Fotoğraf tanımlama tekniği ve yerli katılımcılarla yürütülen karşılıklı görüşmeler çalışmanın yöntemini oluşturmaktadır. Çalışma süresince katılımcıların kendilerini alan kullanım planlamasının bir parçası olarak görmeleri, yerel çevre sorunları hakkında daha bilinçli düşünmeleri ve peyzaj planlamalarında daha sorumlu hissetmelerinin sağlanmasına çaba gösterilmiştir.

Çalışma alanı, Chicago kentinin güneybatı kesiminin hemen dışında yer alan Midewin bölgesindeki peyzajları kapsamaktadır Araştırmada, rastgele belirlenen yirmi katılımcıdan bölgedeki peyzajların fotoğraflarını çekmeleri istenmiştir. Bunun için her katılımcıya tek kullanımlık bir kamera verilmiş, katılımcılardan Midewin yakınlarında kendilerince önemli bulunan yerleri ve görünümleri dikkate almaları istenmiştir. Fotoğraf çekme işlemi bittikten sonra kameralar katılımcılardan geri alınmış ve her katılımcının kendi çektiği fotoğraflarla birlikte gerçekleştirilen karşılıklı görüşmeler kaydedilmiştir. Görüşme metinlerinin çözümlenmesinde, katılımcıların kendi toplumuyla bağlantılı çevresel öge ve olguların anlamlarına odaklanılmıştır.

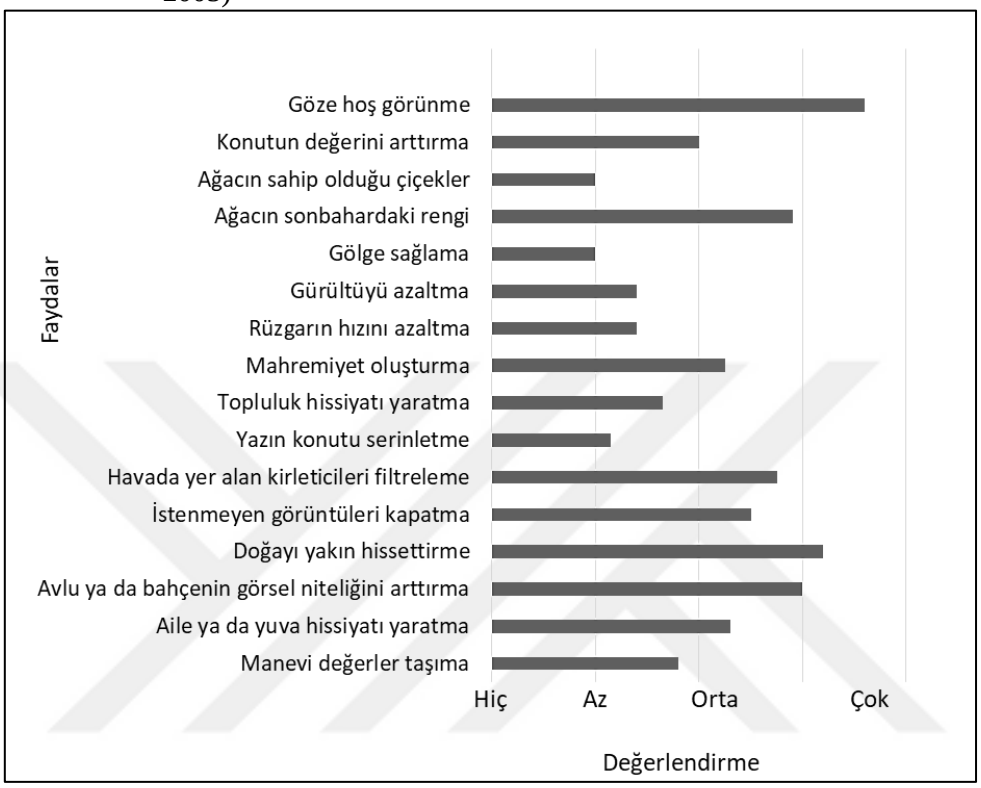
Çalışmada elde edilen önemli bir bulgu, katılımcıların kent bitkileri ve toplum arasındaki etkileşimlerin sonucu olarak kendilerini kente daha bağlı hissettikleri yönündedir. Kimliğin, bir kentin yerel mirası ve yaşayanlar arasındaki bağları karakterize eden duyguları barındırdığı saptanmıştır. Katılımcıların

çektikleri fotoğraflar, kimliğin kentsel yeşil doku ile açıkça bağlantılı olduğunu göstermiştir ve stratejik planlama sürecinin kent peyzajı ile ilgili olan eylemlerinin temelini oluşturabileceği önemle vurgulanmıştır.

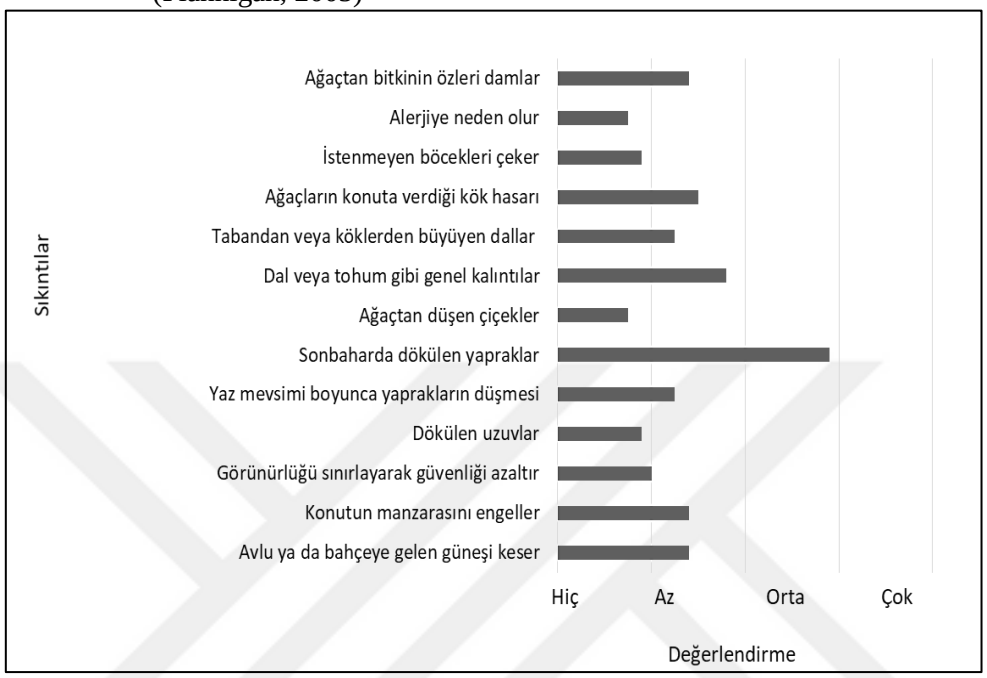
Flannigan (2005), güneybatı İngiltere'de North Somerset ve Torbay'daki üç örnek alanda yürüttüğü çalışmasında, Sommer ve ark. (1989) ile Schroeder ve Ruffolo'nun (1996) geliştirerek ABD'nin bazı kentlerinde uyguladıkları kullanıcı araştırmasına benzer bir çalışma yürütmüştür. Çalışmada, örnek alanlarda yaşayan katılımcılara anketin amacını açıklayan bir kapak mektubu ve anketi iade etmek için ödemeli bir zarfla birlikte posta yoluyla anket formları dağıtılmıştır. Anket formları North Somerset'te 119, Torbay'da 71 olmak üzere toplam 190 haneye iletilmiştir ve 130 katılımcıdan geri bildirim alınmıştır.

Anket formunda dört sıfattan oluşan bir ölçek kullanılarak katılımcıların evlerinin dışındaki bitkilerden sağladıkları yararlar (Çizelge 2.2) ve karşılaştıkları olumsuzlukları (Çizelge 2.3) derecelendirmeleri istenmiştir. Sağlanan yararlardan "göze hoş görünme, "avlu ya da bahçenin görsel niteliğini arttırma" ve " doğayı yakın hissettirme" ifadeleri en yüksek puanları almıştır. "Yazın konutu serinletme" ve "ağacın sahip olduğu çiçekler" ifadeleri ise en düşük puan alan yararlar olmuştur. Bitkilerin sonbahar renkleri bireyler üzerinde yarattığı çekicilik nedeniyle fayda sağlar nitelikte bulunurken, yine aynı mevsimde dökülen yapraklar kullanıcılar için can sıkıcı bir durum olarak değerlendirilmiştir. Genel bir sonuç olarak, konut bahçelerinde ya da yakın çevrelerindeki bitkilerden sağlanan yararlanma düzeyinin görülen olumsuzluklardan çok daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bir diğer sonuç demografik özelliklerin bireylerin bitkilere karşı tutumları üzerinde çok az etkili olduğu yönündedir. İklim ve bitkilerin konutlara yakınlık durumu da kullanıcı tutumlarını etkileyen faktörler arasındadır.

Çizelge 2.2. Bitkilerden sağlanan yararlara ilişkin derecelendirme (Flannigan, 2005)

Çizelge 2.3. Bitkilerden ortaya çıkan olumsuzluklara ilişkin derecelendirme (Flannigan, 2005)

Ekici ve Sarıbaş (2006), peyzaj düzenlemeleri kapsamındaki bitkisel tasarım çalışmalarında kullanılan bitki türlerini Bartın kentindeki parklarda analiz etmeye çalışmıştır. İncelenen parklarda 2004-2005 yılları arasında yapılan analizlerde 5'i cins, 136'sı tür, 5'i alt tür, 3'ü varyete, 21'i kültivar olmak üzere toplamda 160 bitki tespit edilmiştir. Kentteki peyzaj düzenlemelerinde ise en çok kullanılan familya 7 cinsle Rosaceae, en çok kullanılan cins ise 6 türle Prunus olarak belirlenmiştir.

Alandaki iklimsel incelemelere göre Bartın kentinin nemli iklim tipinde yer aldığı ve kuraklık indisine göre su açığı bulunmadığı tespit edilmiştir. Alan çalışması ile elde edilen verilere göre kentin çeşitli mekânlarında kullanılabilecek ağaç ve çalı türlerine ait bir öneri liste hazırlanmıştır (Çizelge 2.4). Çalışmada, bitkisel tasarımda kullanılacak bitkilerin seçiminde öncelikle kullanılacağı mekânın karakteri ile uyum sağlaması gerektiği, doğal türlere ağırlık verilmesinin daha fazla

yarar sağlayacağı ve tasarımda ekolojik yapıyla denge kurmanın büyük önem taşıdığı vurgulanmıştır.

Çizelge 2.4. Bartın Kenti peyzaj düzenlemelerinde kullanılabilecek öneri bitki listesi (Ekici ve Sarıbaş, 2006)

İğne Yapraklılar	Formu*	Geniş Yapraklılar	Formu*
Abies cilicica	A	*Acacia cyanophylla*	A
Abies concolor	A	*Acer cappadocicum*	A
Abies lasiocarpa	A	*Acer trautvetteri*	A
Abies pinsapo	A	*Berberis vulgaris*	Ç
Araucaria araucana	A	*Casuarina equisetifolia*	A
Cedrus atlantica	A	*Catalpa bignonoides*	A
Cedrus deodora	A	*Celtis australis*	A
X Cupressocyparis lawsoniana	A	*Cornus sanguinea*	Ç
Ginkgo biloba	A	*Cortaderia selloana*	Ç
Larix decidua	A	*Crataegus oxycantha*	Ç
Picea engelmanni	A	*Fraxinus ornus*	A
Picea sitchensis	A	*Hebe pageana*	Ç
Pinus jeffreyi	A	*Hippophae rhamnoides*	A
Pseudolarix amabilis	A	*Jasminum officinale*	S
Pseudotsuga douglasii	A	*Laburnum anagyroides*	A
Pseudotsuga menziesii	A	*Mahonia aquifolium*	Ç
Sequoiadendron giganteum	A	*Osmanthus heterophyllus*	A
Sequoia sempervirens	A	*Quercus petreae*	A
Taxodium distichum	A	*Ruscus aculeatus*	Ç
Thuja plicata	A	*Tilia grandiflora*	A
Thujopsis dolabrata	A	*Tilia rubra*	A
Tsuga canadensis	A	*Ulmus glabra*	A

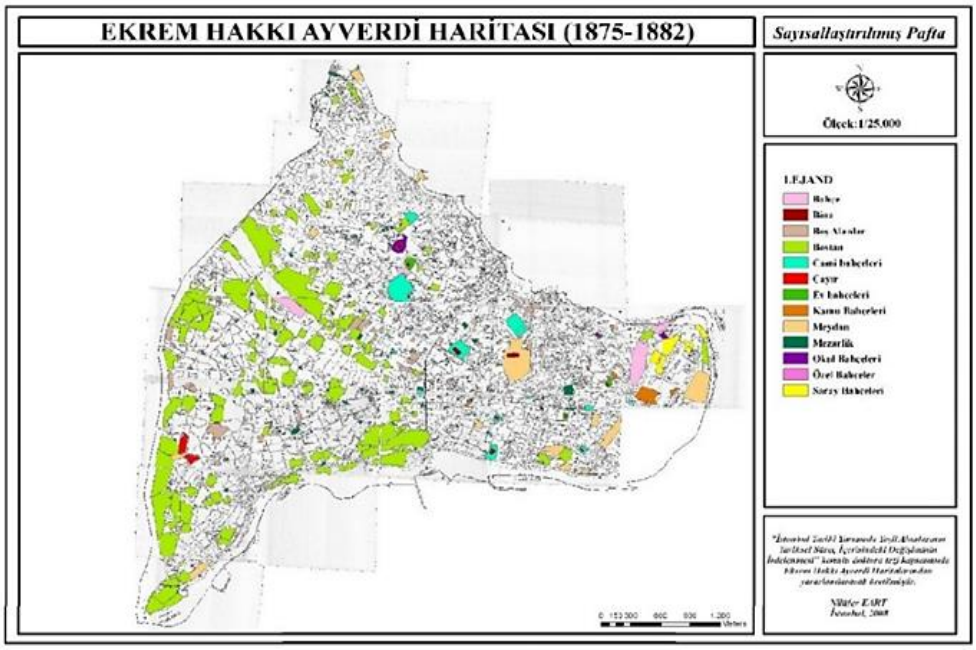
Scarfone (2007), Flannigan'ın (2005) bulgularına koşut bir yaklaşımla kentsel ortamdaki bitkilerin kentlerin siluetlerini yani görünümlerini iyileştirme, doğayı kente getirme, kent ekosistemini dengeleme ve kentler için bir kimlik etkisi yaratma gibi birçok işlevsel yönü olduğunu belirtmektedir.

Kart (2008), İstanbul tarihi yarımada yerleşiminin tarihsel gelişim sürecinde geçmişten günümüze ulaşan ve toplumun mekânsal kültürüyle biçimlenen yeşil alanları belirleyerek, tarihi yarımada için zaman içerisinde alınan politik karar ve uygulamaların bu alanlarda yaratmış olduğu değişimleri incelemeye çalışmıştır.

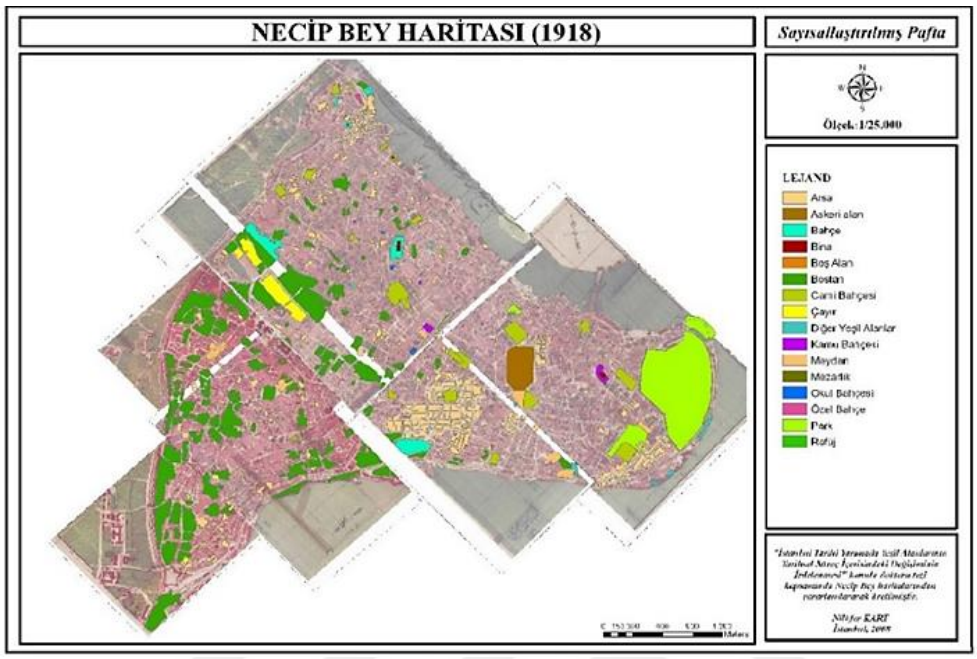
Çalışmanın ilk aşamasında, 19. yüzyıldan günümüze ulaşan alanla ilgili harita ve planlar incelenmiş, yeşil alanların niteliklerinin açık olarak belirlenebildiği çalışmalardan Ekrem Hakkı Ayverdi (1975-1882), Necip Bey (1918) (bu iki harita grubu örnek olarak Şekil 2.1 ve 2.2'de verilmiştir), Pervititich

(1929) ve Behçet Ünsal (1965) haritaları değerlendirmeye alınmıştır. Bu haritalar JPEG formatında taranmış ve CBS ortamında 1/5000 ölçekli koordinat sisteminde kaydedilmiştir. Raster formatlı bu haritalardaki yeşil alanlar vektör formatında sayısallaştırılarak bir veri tabanı hazırlanmış ve yeşil alanların zamansal değişimlerini belirleyebilmek için CBS ortamında bir altlık harita olarak kullanılmıştır.

İkinci aşamada alana ilişkin halihazır harita ve imar planları aynı koordinat sisteminde kaydedilerek çakıştırma (overlay) analizleri yapılmıştır. Buna paralel olarak, tarihi yarımadanın güncel halinin fotoğrafları ile tarihi fotoğraflar aynı yaklaşımla karşılaştırılarak kentsel çevredeki değişimlerin gerek yapılar ve bunlarla bağlantılı açık alanlar gerekse özel ve kamusal açık alanlardaki yeşil dokunun algılanmasına olanak yaratılmıştır.

Şekil 2.1. Ekrem Hakkı Ayverdi Haritası (Kart 2008)

Şekil 2.2. Necip Bey Haritası (Kart 2008)

Çalışmanın üçüncü aşaması, tarihi yarımadanın yeşil alan varlığının kullanıcı gözüyle değerlendirilmesi eylemlerini kapsamaktadır. Değerlendirmelerde yeşil alan değişimlerinin ortaya çıkartılması ile kullanıcıların planlamaya katılım derecesinin belirlenebilmesi için 3 farklı grup üzerinde kullanıcı araştırması yürütülmüştür:

a) Yerel halk,
b) Park ve meydan kullanıcıları,
c) Turistler.

Anket tekniğinin uygulandığı kullanıcı araştırması; yerel halk için Fatih İlçesi'nden Fener, Yedikule, Kariye ve Fatih merkez; Eminönü İlçesi'nden Sultanahmet, Yenikapı, Sarayburnu ve Vefa semtlerinde yürütülmüştür. Fatih'te 772, Eminönü'nde ise 228 olmak üzere toplam 1000 anket gerçekleştirilmiştir.

Park-meydan kullanıcıları için Eminönü, Sultanahmet ve Beyazıt meydanları ile Fatih nıt parkında 400, Gülhane ve Miralay Reşat Çiyiltepe sahil parkında 100 anket uygulanmıştır. Turistler ve diğer kullanıcılar için ise 200 anket uygulanmıştır. Böylelikle tarihi yarım ada için toplamda 1700 anket yapılmıştır.

Çalışmada kullanılan anket formları 4 bölüm ve 27 sorudan oluşmuştur. İlk bölümde kullanıcılara sosyolojik, ikinci bölümde kullanımlar, üçüncü bölümde ulaşım ve dördüncü bölümde ise donatılara yönelik sorular yöneltilmiştir. Dördüncü bölüm aynı zamanda deneklerin alan hakkındaki fikirlerini belirlemek için hazırlanan açık uçlu soruları da kapsamaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre salt tarihi yapıların değil, bu yapıların çevreleri ile birlikte korunmasının ve tarihi yeşil alanlarla ilgili tasarım ve uygulamalarda bu konuda geliştirilecek ilke, ölçüt ve ölçünlerin temel alınmasının zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Jim ve Chen (2009), Çin'in güneyinde yer alan Guangzhou bölgesindeki kentsel yeşil alanlarda yoğun kentleşmenin peyzaj dokusu ve kentsel bitki çeşitliliği üzerindeki etkilerini incelemeye çalışmışlardır. Bu bağlamda araştırmada öncelikle bitki örtüsünün dağılımını belirleyen doğal faktörler ile varlığını etkileyen yapılı çevrenin özellikleri ve birbirleriyle olan ilişkileri ortaya konulmuştur.

Çalışmanın ikinci aşamasını bitki örtüsü envanteri ve fitososyolojik analizler oluşturmaktadır. Bu analizler ile tür zenginliği ve çeşitlik, kentsel gelişim ile çeşitlilik arasındaki ilişkiler, topluluk ekolojisi özellikleri, küme analizi, büyüme şekli farklılaşması ve alan uygunluk indeksleri belirlenmiş ve istatistiksel testlerle değerlendirilmiştir.

Envanter ve analizlerin yürütülmesindeki ayrıntılar aşağıda açıklanmıştır: Çalışmada Guangzhou yerleşim bölgesinde tespit edilen tüm yeşil yamaların yüksek bitki türlerini belirlenerek kayıt altına alınmıştır. Bu alanlardaki her türden örnekler toplanarak birim alan-bitki sayısı temelinde hesaplamalar yapılmıştır.

Birim alanlar otsu türler için 1 m² alınmıştır. Tür teşhislerinde Güney Çin Botanik Enstitüsünden yararlanılmıştır.

Bitki zenginliği ve çeşitliliğinin değerlendirilmesinde iki ekolojik indeks uygulanmıştır.

a) Shannon-Wiener indeksi; seçilen bir bitki topluluğunda bulunan türlerin heterojenliğinin aşağıdaki eşitlikle belirlenmesine dayanmaktadır.

$$H = -\sum_{i=1}^{s} p_i \ln p_i \quad (1.1)$$

Eşitlikte; "s", belirli bir habitattaki toplam tür sayısını; "pi", i türüne ait tüm bireylerin oranını açıklamaktadır.

b) Evenness (düzgünlük) indeksi; topluluk içerisinde bulunan türlerin nispi yoğunluğudur. Evenness derecesi yüksek olan toplulukta çeşitlilik daha fazladır. Evenness indeksini belirlemek için aşağıdaki eşitlik kullanılmaktadır.

$$E = H / \ln S \quad (1.)$$

Eşitlikte; "H", gözlenen Shannon-Wiener indeksini; "S" habitattaki toplam tür sayısını açıklamaktadır.

Çalışma alanındaki envanter ve analiz bulgularına göre bitki örtüsünün 1055 vasküler türü barındırdığı saptanmıştır. Hesaplamalara göre alanda 414 ağaç türü (27 kozalaklı türün de dahil olduğu 771.135 adet ağaç), 256 çalı türü (12 sarılıcı türün de dahil olduğu 2.247.283 adet çalı) ve 385 otsu tür (69.038 hektarda çim ya da otsu örtü) bulunmaktadır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, yaprak dökmeyen vasküler türlerin diğer türlere kıyasla daha az egemen olduğu, ağaç formlarının da çalı gruplarına göre tür zenginliği açısından daha baskın olduğu görülmüştür. Kentin tarihsel dokusu ile yeni gelişme alanlarında bitki tür zenginlik ve çeşitliliği farklılık göstermektedir. Yeni gelişme alanları, tarihi dokuya göre yeni ve belirli ölçüde yerli olmayan türlerin ilavesiyle çeşitliliği daha yüksek bir bitki örtüsü barındırmaktadır. Bu olgu tarihi ya da geleneksel dokuda kullanılan ve gerek kamusal, gerekse özel alan ve mekânlarla özdeşleşmiş türlerin bir bölümünün ortamdan çekilmesine neden olabilmektedir.

Erduran Nemutlu ve ark., (2013), tarihi nitelik taşıyan kentlerin mekânsal gelişimde mekânsal kültür ve mekânsal kimliğin etkileşim içerisinde olduğu ve mekânın önemli bir bileşeni olan bitkilerin kullanım biçimlerini günümüze de yansıtabilmek amacıyla literatür bilgilerine dayalı bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu bağlamda önce ulusal ve uluslararası çalışmalar temel alınarak tarihi çevreler ile bu çevrelerin korunması konusundaki kavram ve kuramları incelemişlerdir. Buna göre tarihi çevrelerin, kentlere kişilik kazandıran ve geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurulmasını sağlayan önemli ve korunması gereken bir araç olarak tanımlanabileceğini vurgulamışlardır. Kentlerdeki tarihi alan ve mekânlar, kent toplumunun kimliği, sosyo-kültürel yapısı, ekonomik özellikleri, gelenekleri ve dönemin sahip olduğu teknolojiyle ilişkili yapım teknikleri hakkında bilgiler sunan birer açık hava müzeleri olarak nitelendirilmiştir. Araştırmacıların saptamalarına göre tarihi alan ve mekânlar ile bulundukları kentin mekânsal kültür ve kimliği arasındaki ilişkiler tarihi alan ve mekânların aşağıda belirtilen özellikleri temelinde kurulmaktadır:

- Tarihi alan ve mekânlar kentlerin okunabilirliğini sağlarlar,
- Özgündürler,
- Kent bölgesini ve kenti sembolize ederler,

- Toplumlara tarihlerini hissettirirler,
- Eski-yeni ilişkisini ortaya koyarlar,
- Taşıdıkları değerler ve biçimler açısından ortak bir dil oluştururlar,
- Kültürel sürekliliği sağlarlar,
- Anısal/duygusal ve kullanım değeri taşırlar,
- Kentlerin kuruluşunun çekirdeklerini oluştururlar.

Çalışmada, ülkemizdeki kentlerin kimliklerinin korunması ve sürdürülmesine yönelik yasal mevzuat da öz olarak incelenmiş, tarihi nitelik taşıyan alanların korunması gerekliliğinin 1960'lı yılların başlarında gündeme girdiği ve bu konuda bazı yasal düzenlemelerin getirildiği belirtilmiştir. İzleyen süreçte önce 1983 yılında 2863 sayılı yasa ile Kültürel ve Doğal Varlıkları Koruma Kanunu yürürlüğe girmiş, 2005 yılında 5226 sayılı kanun ile yeniden düzenlenerek, kentlerde sit kapsamına giren bölgeler için koruma amaçlı imar planlarının uygulanmasına ilişkin yasal hükümler ortaya konulmuştur.

Çalışmanın ikinci aşamasında ulusal ve uluslararası çalışmalar temel alınarak tarihi alan ve mekânlardaki yeşil dokunun tür seçiminden kompozisyona kadar olan süreçte göz önüne alınan ve günümüze de yansıtılması mekânsal kültür ve kimlik açısından önem taşıyan ilkeler belirlenmiş ve bu ilkeler aşağıda özetlenmiştir:

- Tarihi alanlardaki açık ve yeşil alanların biçim ve üslupları ile bulundukları alan ve mekânın yapıldığı dönemin özelliklerini yansıtması,
- Tarihi alanlarda yapılacak tasarım çalışmalarıyla kentin diğer mekânları arasında işlevsel açıdan bir bütünlük oluşturulması yanında bu mekânlardaki kentsel donatı elemanlarının da bir uyum içerisinde bulunması,
- Yeşil alan tasarımında yörenin iklim koşulları belirleyici alınarak iklim-bitki-yapılı çevre arasındaki ilişkilerden en fazla yararlanılması,

- Bitkisel tasarımların tarihi yapıların avlu ve bahçelerinde yer alan çardak, ocak, çeşme, havuz, kuyu gibi mekânsal ögeleri destekler düzende yapılması,
- Toprak zemini bulunmayan ya da çok az miktarda bulunan alan ve mekânlarda yapının tarihi özyapısı ile uyumlu ve mekânın anlamını destekleyici bitki havuzu, bitki kasası ve saksı gibi ögelere yer verilmesi,
- Tarihi sokakların dar ve ağaç dikimine elverişli olmadığı durumlarda bir seçenek olarak espalier (ağaçlar için çoğunlukla tek yüzeyli kafes) uygulaması gibi çözümlerin geliştirilmesidir.

Erduran Nemutlu (2014), günümüzde kentsel koruma faaliyetlerinde yapıların çoğu kez temel belirleyici olması, yapılara ait açık alanların koruma çalışmalarında yer almamasından hareketle, Çanakkale'nin kentsel koruma alanlarında bir çalışma yürütmüştür. Çalışmada, Çanakkale'nin kentsel sit alanlarındaki tarihi mekânların yeşil dokuları işlevsellik ve tasarım ögeleri açısından irdelenmiştir. Gözlem, analiz ve bireşim olarak üç aşamada yürütülen çalışmanın ilk aşamasında mahalle, sokak ve caddelerin yeşil dokuları haritalara işlenerek kitlesel durumları belirlenmiştir. İkinci ve üçüncü aşamada alandaki bitki türleri yerinde yapılan incelemelerle tespit edilmiş (Çizelge 2.5) ve tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmiştir.

Araştırma bulgularına göre, incelenen alan ve mekânlarda farklı amaçlar için kullanılan 50 bitki türü belirlenmiştir. Türlerin tarihi alanlara uygunluğu ise %32 oranında gerçekleşmiştir. Renk etkisinin yaratılmasında türlerin yetersiz kaldığı, formlarının ise dağınık olduğu saptanmıştır. Ayrıca gölge etkisi yaratmada yanlış türlerin seçildiği gözlenmiştir. Bu konudaki sonuçlar ve öneriler öz biçimde aşağıda sıralanmıştır:

- Tarihi nitelik taşıyan mekânlarda *Ficus carica, Pinus brutia ve Populus alba* türlerinin yoğun kullanılması görsel zenginlik ve çeşitliliği zayıflatmıştır.
- Bu mekânlarda Çanakkale yöresinin doğal bitki türlerinden *Arbutus unedo* (Kocayemiş), *A. Andracne* (Sandal Ağacı), *Cercis siliquastrum* (Erguvan), *Erica sp.* (Funda), *Pistacia lentiscus* (Sakız), *Rosmarinus officinalis* gibi kenti kimlik yönünden temsil edebilecek türlerin yeğlenmesi önem kazanmaktadır.
- Bu mekânlarda yer alan bitki materyalinin bakım ve budamalarının yetersiz olması mekânın görsel ve işlevsel niteliğini zayıflatabilmektedir.
- Tarihi alan ve mekânlarda kullanılan bitkilerin, yapıların cephe detaylarını örtmeyecek biçimde konumlandırılması ve yapı ile uyum sergileyecek türler arasından seçilmesi önem taşımaktadır.

Çizelge 2.5. Çanakkale Kenti'nde incelenen tarihi mekânlarda var olan bitki türleri (Erduran Nemutlu, 2014)

Bitkiler	Bitki Formu	İşlevsel değerleri	Tasarım Ozelliği			
			Ölçü	Form özelliği	Renk	Estetik ve İşlevsel Katkısı
Acer negundo L.– Akçaağaç	A¥	2	4	7	Sarı	Sonbahar rengi, gölge etkisi
A. negundo 'flamingo'–Alacalı akça ağaç	A¥	3	3	7	Beyaz alacalı	Yaprak
Ailanthus altissima Mill.–Kokar ağaç	A¥	1	5	5	Kırmızı	Meyve
Amphelopsis quinquefolia Planch.–Amerikan sarmaşığı	S¥	1	3	8	Kırmızı	Sonbahar rengi, form
Callistemon citrinus –Fırça çalısı	*Ç¥	1	4	5	Kırmızı	Çiçek
Catalpa bignonoides Walter –Puro Ağacı	A	4	3	4	Beyaz	Çiçek rengi, form, gölge etkisi
Chameecyparis lawsoniana–Lavson servisi	*A¥	5	3	1		Form, ölçü
Cotoneaster franchetii Boiss.–Dağ muşmulası	*Ç¥	3	1	5	Beyaz, kırmızı	Çiçek, meyve
Cupressus macrocarpa Hartw.–Limoni Servi	*İA¥	5	3	2		Y. kokusu, form, ölçü
Cupressus sempervirens L. Mezarlık Servisi	*İA¥	5	4	2		Form, ölçü
Draceana indivisa	*Aç	2	3	2		Form
Euonymus japonica Thunb.– Taflan	*Ç¥	3	1	5		Form
Eriobotrya japonica Lindl.– Malta Eriği	*A	2	2	5	Beyaz	Çiçek kokusu ve rengi
Ficus carica Linnaeus– İncir	A	1	5	5		Yaprak şekli,gölge
Hibiscus syriacus L.– Hatmi	Aç¥	5	1	5	Beyaz, mor	Çiçek rengi
Juglans regia L.–Ceviz	A	2	5	4		
Lagerstroemia indica L –Oya	Aç	3	2	4	Pembe, kırmızı	Çiçek,sonbahar rengi, gövde rengi (kırmızı)
Laurus nobilis L.– Defne	*Aç¥	5	2	5		Doku
Ligustrum japonicum Thunb.	*A¥	5	3	4	Beyaz	Çiçek rengi
Ligustrum vulgare argentea L.Kurtbağrı	Ç¥	3	2	5	Beyaz	Çiçek rengi
Lriodendron tulipifera L.–Lale ağacı	A	2	4	4		
Magnolina grandiflora L.– Manolya	*A	2	4	2	Beyaz	Çiçek şekli ve rengi, ölçü
Malus floribunda L.– Süs elması	A	4	3	5	Pembe	Çiçek rengi, meyve
Melia azedarach L.– Tespih Ağacı	A	3	3	4	Pembe	Çiçek, meyve, form
Morus alba L. Ters Dut	A¥	4	1	4		Form
Malba platanifolia –Top dut	Aç¥	2	2	4		Form
Nerium oleander L.– Zakkum	*Ç¥	5	1	5	Pembe	Çiçek rengi
Olea europaea L.– Zeytin	*Aç¥	5	2	5	Gri	Yaprak rengi
Paulownia tomentosa Steud.– Pavlonya	A	2	3	5	Lila	Çiçek rengi, form, ölçü
Passiflora L.– Çarkıfelek	S¥	2	3	8	Pembe, beyaz	Çiçek rengi, form
Phoenix canariensis Chabaud. –Feniks palmiye	*A	2	1	6		Form, ölçü
Pinus brutia Tenore – Kızıl çam	*İA	2	5	4		Form, ölçü
Pinus pinea L. –Fıstık Çamı	*İA	2	5	4		Form, ölçü
Pittosporum tobira Banks	*Ç¥	2	1	5	Beyza	Çiçek rengi, form
Platanus oriantalis L.– Doğu Çınarı	A	3	5	4		Form, ölçü
Populus alba L.– Akkavak	A	1	5	7		Ölçü, form
Prunus serrulata Lindl.– Süs kirazı	A	5	3	4	Pembe	Çiçek rengi
Punica granatum L.– Nar	A	3	2	4	Kırmızı	Çiçek rengi,meyve

Çizelge 2.5. (devamı)

Pyracantha M.Roem.– Ateş dikeni	*Ç ¥	4	2	5	Beyaz, kırmızı	Çiçek, meyve rengi
Quercus robur L. – Meşe	A	3	5	5		Form, ölçü
Robinia pseudoacacia L.– Akasya	A ¥	3	4	5	Beyaz	Çiçek koku, rengi
Salix alba L.– Ak söğüt	A ¥	1	4	6		Form
S. caprea L.–Keçi söğüdü	Aç ¥	1	2	7		Tomurcuk
S. matsudana Koidz. –Tirbuşon Söğüdü	A ¥	3	3	7		Form, dal
Tamarix tetrandra L.(Ilgın)	Ç ¥	2	1	6	Pembe	Çiçek, form
*Tilia tonemtosa*L.– *Ihlamur*	A	5	5	7		Çiçek kokusu, ölçü
Viburnum tinus L. –*Herdemyeşil kartopu*	*Ç	4	1	5	Beyaz	Çiçek rengi, form
Vitis vinifera Juss.–Asma	S ¥	2	3	8		Form
Washingtonia filifera H.Wendl.) – Palmiye	*A	1	3	6		Form, ölçü
Wisteria sinensis DC.– Mor salkım	S ¥	5	2	8	Mor	Çiçek kokusu ve rengi

A: Ağaç (Geniş yapraklı), **Aç**: Ağaççık, **İA:** İbreli ağaç, **Ç**: Çalı (yaprak döken), **S**: Sarılıcı, ***:** Herdemyeşil, **¥:** Budanabilir
Ölçü: **1:** 1–3 m, **2:** 3–5 m, **3:** 5–10 m, **4:** 10–20m **5:** 20m ve üzeri.
Form: 1: Piramit, **2:** Sütun, **3:** Konik, **4:** Yuvarlak, **5:** Dağınık, **6:** Sarkık, **7:** Oval, **8:** Yayılıcı.

Shimada ve Johnston, (2015), dünyadaki savaş ve şiddet olayları nedeniyle kentlerde tahrip edilen yapısal doku ile birlikte yeşil dokunun da yeniden tesisine ilişkin olarak yapılan ve yapılması gereken eylemleri irdelemeye çalışmışlardır. Bu bağlamda özellikle mekânsal kültür ve kimlik, kültürel miras ve toplumsal hafıza ile yeşil doku ilişkilerini öne çıkartıp, yeşil dokunun bu unsurların sürdürülebilirliği üzerindeki etkisini inceledikleri örnekler üzerinden ortaya koymuşlardır. Burada yeşil doku salt işlevsel ve estetik ağaç kitleleri olarak değerlendirilmekten daha çok, toplum ile kurulan kültürel ve imgesel bir ilişkinin kaynağı olarak ele alınmıştır.

Rayner ve Williams (2016), bitkisel tasarımdaki uygulamalardan kaynaklanan başarısızlıkların neden ve sonuçlarından yola çıkarak, bunları giderilmesine yönelik eylemleri tür seçiminden kompozisyonun oluşturulmasına kadar olan süreçte ortaya koymaya çalışmışlardır. Melbourne (Avustralya) kentinde bulunan Birrarung Marr ve University Square Plaza bünyesindeki yeşil alanlarda yapılan çalışmada, her iki alanda da yeşil alan tasarımının başarısız sonuçlar verdiği ortaya çıkmıştır. Bu başarısızlık; araziye bağlı sorunlar, ekolojik koşullarla uyumlu olmayan tür seçimi, mekânsal kültür ve yeşil alan gelenekleri ile uyumlu olmayan tür seçimi ve yetersiz bakımın ortaya çıkardığı sorunlardan kaynaklanmaktadır. Bitkisel tasarımın teknik, işlevsel ve davranışsal başarımının

arttırılması için öncelikle neden-sonuç ilişkileri bağlamında başarısızlıkların çok iyi analiz edilmesi gerektiği önemle vurgulanmış, tasarımda temel alınmak üzere ekolojik koşullar ile mekânsal kültür ve yeşil alan geleneklerinin çok iyi analiz edilmesinin büyük önem taşıdığı belirtilmiştir.

Jian ve ark. (2017), benzer biçimde Çin'in Hangzhou kentinin Xiaoshan bölgesindeki Nanjiang parkı örneğinde kent parklarında kullanılan bitki materyali üzerine bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmada da parktaki bitkiler ile ekolojik ve sosyal-kültürel uyumun düzeyinin incelenmesine çaba gösterilmiştir. Alan çalışması bulgularına göre park özyapıları farklılık gösteren beş işlevsel zondan oluşmaktadır. Bu farklılık kapsamında kullanılan bitki materyalinin bulundukların zonun karakteri ile olduğu kadar zonlar arasındaki bağlantı açısından da uyumlu bulunmuştur. Bu uyumun, işlevsel olmanın yanında ekolojik ve sosyal-kültürel bakımdan da geçerli olduğu izlenmiştir. Bu özellikleri nedeniyle parkın kullanıcılarda oluşturduğu algı ve benimseme duygusu yüksek düzeyde bulunmuştur.

Karaşah ve Sarı (2018), kentlerin imge ve kimliğini destekleyen önemli bir bileşen olarak bitki örtüsünün tasarım ilkeleri açsından analiz edilebilirliğini Artvin, Rize ve Trabzon kentleri üzerinde örneklemeye çalışmışlardır. Çalışmada öncelikle bitki örtüsü-kent kimliği arasındaki ilişkileri incelemeye dayalı ulusal ve uluslararası örneklere ilişkin öz bilgiler aktarılmıştır. Daha sonraki aşamada bu bilgiler temelinde bir anket formu düzenlenmiş ve uzman görüşlerine sunulmuştur. Burada amaç bitki örtüsü-kent kimliği ilişkileri temelinde üç kent için tür önerilerinin belirlenmesi olmuştur. Uzman araştırması sonuçlarına göre önerilen bitki türlerinden 14'ü herdem yeşil, 20'si yaprak döken karakterdedir. Önerilen türlerde genel olarak form ve yaprak özellikleri öne çıkmıştır. Form olarak oval ve yuvarlak görünümler daha fazla yeğlenmiştir. Çiçek etkisi belirgin olan 9, meyve etkisi belirgin olan 6 tür öneriler kapsamında yer almıştır. Bitkilerin en belirgin ortak özelliği çoğunluğunun Doğu Karadeniz florası üyesi olmalarıdır. Çalışmada uzmanlar tarafından önerilen bitki tür ve özellikleri Çizelge 2.6'da, ortak olarak önerilenler dışında her kent için %30 ve daha fazla oranda önerilen türler ise Çizelge 2.7'de sunulmuştur.

Çizelge 2.6. Artvin, Rize ve Trabzon kentleri için önerilen bitki türleri (Karaşah ve Sarı, 2018)

	Latince Adı	Türkçe Adı	Tercih Oranları (%)			Herdemyeşil (HY)/ Yaprak Döken (YD)	Renk Estetiği (Çiçek/ Yaprak/Meyve)	Form
			Artvin	Rize	Trabzon			
*	*Picea orientalis* L. Carr.	Doğu Ladini	58	50	83	HY	Y	Konik
*	*Fagus orientalis* Lipsky.	Doğu kayını	50	50	50	YD	Y	Oval
*	*Rhododendron ponticum* L.	Mor çiçekli orman gülü	33	33	67	HY	Ç	Yayılıcı-geniş
*	*Rhododendron luteum* Sweet	Sarı çiçekli orman gülü	25	25	67	YD	Ç,Y	Yayılıcı-geniş
	Camelia sinensis L.	Çay	0	100	0	HY	Y	Yuvarlak-küresel
*	*Tilia tomentosa* Moench.	Gümüşi ıhlamur	25	33	33	YD	Y	Oval
*	*Acer cappadocicum* Gled. / *A. trautvetterii* Medw.	Beşparmak akçaağaç/ Kayın gövdeli akçaağaç	25	33	17	YD	Y	Yuvarlak
*	*Crataegus orientalis* Pallas. Ex. Bieb.	Alıç	25	17	25	YD	Ç	Yuvarlak
	Corylus avellana L.	Adi fındık	0	0	67	YD	Y	Yuvarlak
	Sorbus torminalis L./ *S. aucaparia* L.	Akçaağaç yapraklı üvez/ Kuş üvezi	42	25	0	YD	M,Y	Oval
	Laurocerasus officinalis L.	Karayemiş	0	25	42	HY	Ç,Y, M	Oval
*	*Carpinus betulus* L.	Adi gürgen	33	8	17	YD	Y	Oval
*	*Tilia rubra* D.C.	Kafkas ıhlamuru	25	25	8	YD	Y	Oval
	Carpinus orientalis Miller.	Doğu gürgeni	42	17	0	YD	Y	Yuvarlak
	Castanea sativa Mill.	Anadolu kestanesi	25	25	0	YD	Ç, Y	Yuvarlak, Oval
	Buxus sempervirens L.	Adi şimşir	17	25	0	HY	Y	Yayılıcı, oval
*	*Vaccinium myrtillus* L.	Yaban mersini, Likapa	17	17	8	YD	Y	Sürünücü, geniş
*	*Abies nordmanniana* Spach.	Doğu Karadeniz Göknarı	17	8	17	HY	Y	Konik
	Punica granatum L.	Nar	42	0	0	YD	Ç,Y,M	Yuvarlak
	Juniperus oxycedrus L.	Katran ardıcı	42	0	0	HY	Y	Yuvarlak, Oval
	Rhododendron caucasicum Pall.	Kafkas orman gülü	42	0	0	HY	Ç	Yayılıcı-geniş
	Pinus sylvestris L.	Sarıçam	42	0	0	HY	Y	Piramit, oval
	Diospyros kaki L.	Trabzon hurması	0	0	42	YD	Y,M	Oval
	Vaccinium arctostaphylos L.	Ayıüzümü	33	0	0	YD	Y	Yuvarlak
	Platanus orientalis L.	Doğu çınarı	0	0	33	YD	Y	Yuvarlak,
	Arbutus andrachne L. / *A. unedo* L.	Sandal ağacı/ Koca yemiş	25	0	0	HY	Ç,Y	Yuvarlak,
	Pinus pinea L.	Fıstık çamı	17	0	8	HY	Y	Yuvarlak,
	Euonymus alatus Thunb.	Yanar çalı	8	8	8	YD	Ç,Y	Yuvarlak,
	Citrus reticulata Blanco	Mandalina	0	25	0	HY	Y,M	Yuvarlak,
	Acer campestre	Ova Akçaağacı	8	0	8	YD	Y	Yuvarlak, Oval
	Olea europea L.	Zeytin	8	0	0	HY	Y	Yuvarlak

* Üç ilde de ortak olarak tercih edilen türler.

Çizelge 2.7. Her kente özel olarak önerilen bitki türleri (Karaşah ve Sarı, 2018)

	Kent içi ve kent çevresi bitkilendirme tasarımı için önerilen türler	Yol ağaçlandırmaları ve Alleler için önerilen türler
Artvin için Bitki Kompozisyon Önerileri	• *Picea orientalis-Fagus orientalis-Punica granatum-Rhododendron ponticum-Juniperus oxycedrus* • *Picea orientalis-Sorbus aucaparia-Punica granatum-Vaccinium arctostaphylos* • *Pinus sylvestris-Carpinus orientalis-Punica granatum-Rhododendron caucasicum*	• *Sorbus aucaparia* • *Sorbus torminalis* • *Fagus orientalis* • *Carpinus betulus* • *Carpinus orientalis*
Rize için Bitki Kompozisyon Önerileri	• *Picea orientalis-Fagus orientalis- Rhododendron ponticum* • *Picea orientalis-Acer cappadocicum-Camelia sinensis*	• *Acer cappadocicum* • *Fagus orientalis* • *Tilia tomentosa* • *Camelia sinensis* • *Rhododendron ponticum*
Trabzon için Bitki Kompozisyon Önerileri	• *Picea orientalis-Diospyros kaki-Rhododendron ponticum* • *Fagus orientalis-Laurocerasus officinalis-Rhododendron luteum* • *Picea orientalis -Tilia tomentosa-Coryllus avellana*	• *Platanus orientalis* • *Tilia tomentosa* • *Fagus orientalis* • *Diospyros kaki* • *Laurocerasus officinalis*

Zeybek (2020), kentlerin yeşil dokularında var olan bitki materyalinin kentlerin kimliğinin biçimlenmesinde en az mimari formlar kadar etkili olduğu ve var olan bitkilerin korunmasının kent kimliğinin korunması adına gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Araştırmacı bu düşünceden yola çıkarak kent kimliği ve bitkisel tasarım ilişkisini, sahip olduğu bitki varlığı açısından mekâna kattıkları anlamları ile öne çıkan dört mekân üzerinden incelemeye çalışmıştır. Bu mekânlar, İzmir Konak Meydanı, Paris Şanzelize bulvarı (Avenue des Champs-Élysée), Romanya-Bükreş kentindeki meydanlar ve Konya'da bulunan Mevlana meydanıdır. Çalışmada, İzmir ve Paris örneklerinde bitki türleri mekânla olan ilişkileri açısından, Bükreş örneğinde iklim ve bitki seçimi ilişkileri açısından, Konya örneğinde de yeşil doku üzerindeki müdahalelerin kent kimliği üzerindeki etkileri açısından belirlemeler yapılmıştır.

Ulaşılan bulgulara göre, kent kimliği ve mekânsal kültürün önemli bir bileşeni olan bitki örtüsüne yönelik tasarımlarda yapılan yanlışlıklar ya da müdahalelerin kent kimliğini olumsuz etkileyebileceği, mekânsal açıdan toplumsal hafızadaki netlik ve ayrıntıları giderek azaltabileceği ortaya çıkmıştır.

2.3. Çalışma Konusu Kapsamında Kahramanmaraş Kenti İçin Yapılmış Çalışmalar

Merdoğlu Bilaloğlu (2004), Kahramanmaraş'ın tarihi konutlarında uygulanan bahçe tasarımlarının Türk bahçe kimliğini temsil edebilme durumunu incelemeye çalışmıştır. Araştırma Kahramanmaraş kent merkezinde bulunan I. ve II. derece tescilli 36 adet tarihi konut üzerinde yürütülmüştür. Bu bağlamda öncelikle Türk avlu ve bahçelerinin bitkisel açıdan düzenleme nitelikleri ile Kahramanmaraş konutlarının dış mekânlarının karakteristikleri ortaya konulmuştur. 36 tarihi konutu kapsayan arazi çalışmasında mekânsal ölçmeler, fotoğraflama ve görsel analizler ile konut sahibi ya da kullanıcıları içeren bir kullanıcı araştırması yapılmıştır. Bütün bu bilgiler ve literatür bulguları temel alınarak incelenen konutların bahçe rölevelerinin ortaya çıkartılmasına çalışılmıştır. Bu kapsamda, konutların avlu ya da bahçelerinin parsel büyüklükleri ve kullanım durumları, çardak, havuz, kuyu ve ocak gibi donatı elemanları ile avlu ve/veya bahçenin bitki düzenine ilişkin incelemeler yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara göre Kahramanmaraş'ın tarihi konutlarında var olan avlu ya da bahçelerin özelliklerinin, Türk bahçelerinin tasarım düzenleri ile belirgin düzeyde örtüştüğü ortaya çıkmıştır.

Doygun ve Ok (2006), Kahramanmaraş kenti açık-yeşil alanlarında gerçekleştirilen ağaçlandırma çalışmalarını ağaç ve ağaççık taksonlarının seçimi ve tasarımı yönünden değerlendirmişlerdir.

Üç aşamada gerçekleştirilen çalışmanın ilk aşamasında, araştırma alanının doğal yapısı ve kentleşmeye ait verilere değinilerek ağaçlandırma çalışmalarında göz önüne alınması gereken kentsel çevre şartları ile birlikte ideal ağaç ve ağaççık özellikleri ortaya konulmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde, Kahramanmaraş'ın açık-yeşil alanlarının ağaçlandırma çalışmalarında kullanılan ağaç ve ağaççık taksonları yerinde gözlemler yoluyla saptanmıştır. Saptanan türler literatür ile desteklenerek teşhis edilmişlerdir. Bunun yanı sıra, kentteki mevcut uygulamalardaki bitkisel tasarım, dikim ve bakım tekniklerine ait bulgular verilmiştir. Bu bağlamda, Kahramanmaraş'ın ağaçlandırma çalışmalarında

(parklar, kaldırımlar ve refüjlerin tamamına yakını) en çok kullanılan türün *Platanus orientalis* L. (Doğu Çınarı) olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu türün hızlı büyümesi, istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşması ve koyu gölge yapması nedeniyle tercih edildiği de belirtilmiştir. *Platanus orientalis* L.'den sonra kentte en sık rastlanan türün ise *Cupressus sempervirens* L. *var. horizontalis* (Mill.) Gord. (Dağınık Servi) olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, *Robinia pseudoacacia* L. (Yalancı Akasya), *Fraxinus angustifolia* L. (Sivri Meyveli Dişbudak) ve *Acer negundo* L. (Dişbudak Yapraklı Akçaağaç) türleri küçük gruplar halinde parklarda ya da taşıt yolu boyunca sıklıkla görülebilen diğer yapraklı ağaçlardır. Bunlar haricinde kentin açık-yeşil alanlarında görülen diğer ağaç ve ağaççık türleri aşağıda maddeler halinde sunulmuştur:

- *Aesculus hippocastanum* L. (At Kestanesi)
- *Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle (Kokarağaç)
- *Albizia julibrissin* Durazz. (Gülibrişim Akasya)
- *Cedrus libani* A. Rich. (Lübnan Sediri)
- *Cercis siliquastrum* L. (Erguvan)
- *Cupressus arizonica* L. *var. glauca* (Mavi Servi)
- *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* Targioni-Tozetti (Piramit Servi)
- *Hibiscus syriacus* L. (Ağaç Hatmi)
- *Koelreuteria paniculata* Laxm. (Güvey Feneri)
- *Lagerstroemia indica* L. (Oya Ağacı)
- *Ligustrum japonicum* Thunb. (Japon Kurtbağrı)
- *Melia azedarach* L. (Tespih Ağacı)
- *Morus alba* L. (Ak Dut)
- *Morus alba* L. *var. pendula* Dipp. (Sarkık Dut)
- *Paulownia tomentosa* (Thunb.) Sieb. & Zucc. Ex Steud. (Pavlonya)
- *Pinus brutia* Ten. (Kızılçam)

- *Pinus pinea* L. (Fıstık çamı)
- *Populus x canescens* (Aiton) Sm. (Boz Kavak)
- *Prunus cerasifera var. atropurpurea* H. Jaeger in H. Jaeger & Beissn (Kırmızı Yapraklı Süs Eriği)
- *Robinia pseudoacacia* L. *var. umbraculifera* DC. (Top Akasya)
- *Salix babylonica* L. (Salkım Söğüt)
- *Sophora japonica* L. (Sofora)
- *Ulmus minor* Miller (Ova Karaağacı)
- *Washingtonia robusta* H. Wendl. (Palmiye)

Olea europea L. (Zeytin) ise kent genelinde sıkça görülen önemli bitki türlerinden biri olarak belirlenmiştir. Çalışmada bu tür, kentin zeytinlikler üzerinde gelişmesi nedeniyle parklarda ve ev bahçelerinde kalarak korunmuş fertler olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son aşamasında ise ağaçlandırma çalışmalarının kent dokusuna katkılarını artırmaya yönelik mevcut türlere ek olarak ülkemizde doğal yayılış gösteren yeni taksonlardan önerilerde bulunulmuştur. Bunun yanı sıra, ağaçlandırma çalışmalarının fonksiyonelliğini artırmaya ilişkin bitkisel tasarım teknikleri ile dikim ve bakım metodları gibi bazı alternatif yaklaşımlar ortaya konulmuştur.

Kısakürek ve ark. (2013), Kahramanmaraş kent peyzajında tarihi dokunun kente entegrasyonunu incelemek amacıyla kentin 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları ile 1/1000 ölçekli Koruma İmar Planlarını temel alarak bir analiz çalışması yürütmüşlerdir.

Çalışma iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada İmar Planlarında belirlenen tarihi doku alanlarındaki tescili yapılmış ve yapılmamış sivil mimari örnekleri tespit edilerek koruma amaçlı imar planı üzerine işlenmiştir. Bu amaçla önce güncel koruma amaçlı imar planı ile uygulama imar planı çakıştırılmış, elde

edilen bulgular daha sonra yapılan arazi çalışmaları ve kullanıcı araştırması ile desteklenerek daha güncel veriler oluşturulmuştur.

Çalışmanın ikinci aşamasında kentlilerin tarihi doku ile ilgili bilgi birikimleri ve bilinç düzeyleri yanında kent peyzajı ile tarihi dokunun bütünleşebilme yeteneğini belirleyebilmek için bir kullanıcı araştırmasına gerek duyulmuş ve on sorudan oluşan standart bir anket formu ile kırk kullanıcının görüş ve düşünceleri elde edilmiştir.

Ulaşılan bulgulara göre, Kahramanmaraş kentinde tarihi dokunun mevcut kent yapısıyla bütünleşme derecesinin düşük olduğu, buna karşın kent halkı açısından tarihi dokunun büyük önem taşıdığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca halkın, tarihi dokuların kente entegrasyonu hakkında yeterli bilinç düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, tarihi çevrelerin korunması ve sürdürülebilmesinde halkın bilinç düzeyinin yüksek olmasının süreci kolaylaştırdığı ve kısalttığını, planlama eylemlerine halkın katılımının ise zorunlu olması gerektiğini büyük ölçüde göstermektedir.

Abacıoğlu ve Altunkasa (2018), kent meydanlarının kent halkının mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerini yansıtan en belirgin fiziksel odaklar olduğunu ve mekânsal algının, kentlerin en devimsel özekleri olan meydanlarda yoğunlaştığını vurgulamışlardır. Bu bağlamda, Kahramanmaraş Atatürk Meydanı'nda mekânsal algının belirlenmesi ve davranışsal başarımının ne şekilde gerçekleştiğinin ortaya konulmasına yönelik bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırmacılara göre ülkemizin diğer kentlerinde olduğu gibi Kahramanmaraş'ta da meydanlarla ilişkili imge, algı ve anlamın biçimlenmesinde tasarım dönem ve üsluplarının önemli düzeyde etkisi bulunmaktadır. Çalışma alanında da mekânsal doku ve içerdiği eserler farklı dönemlere ait üç tasarım üslubu ile biçim kazanmıştır:

- Tarihi süreçteki mekânsal kültür, bilgi birikimive deneyimleri yansıtan eserler (Selçuklu-Osmanlı Dönemi),
- Cumhuriyetin ilk dönemindeki gelişmeleri yansıtan eserler (1923-1946 dönemi),
- Güncel üslupları yansıtan eserler.

Mekânsal algı ise, kent merkezlerindeki yapı, avlu-bahçe, sokak ve meydanlar olarak dört ana unsur üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu olgudan hareketle çalışmada, Kahramanmaraş kentinde mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerle biçimlenmiş bir kimlik ögesi olarak Atatürk Meydanı ve çevresinin yansıttığı anlamın ve davranışsal başarımın;

- Uzman araştırması ile tasarımda seçilen üslubunun,
- Kullanıcı araştırması ile meydanın sahip olduğu yapı ve kullanımların kullanıcılar tarafından nasıl algılandığının belirlenmesi hedeflenmiştir.

Uzman araştırmasında, Kahramanmaraş'ta en az 5 yıldan beri oturan Peyzaj Mimarları, Şehir ve Bölge Plancıları ve Mimarların katılımcı olduğu uzmanların görüş ve düşünceleri dikkate alınmıştır. Gruba her uzmanlık alanından 10 olmak üzere toplam 30 uzman katılmıştır. Uzmanlardan meydanda bulunan yapı ve kullanımları kimlik, algı ve anlam açısından 5 tam puan üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir.

Kullanıcı araştırmasında ise, meydan ve çevresindeki yapı ve kullanımların kullanıcılar tarafından nasıl algılandığı ve zihinlerinde nasıl bir imge oluşturduğunu belirleyebilmek için meydandaki elemanları ve bunlarla ilgili olarak zihinlerinde oluşan imge ve anlamları A4 boyutundaki boş sayfaya çizgisel olarak aktarmaları istenmiştir.

Ulaşılan sonuçlara göre, tarihi eserler yanında güncel yapıları da barındıran meydan çevresinde en etkili başarıma sahip olan mimari yaklaşımın tarihsel kültürü ve mekânsal bilgi birikimini yansıtan eserlerle karakterize edildiği ortaya çıkmıştır.

Meydanın biçimlenmesinde esas rol oynayan bu mimari ögelerin, tarihsel süreç boyunca kazanılan deneyim ve bilgi birikimini yansıtarak, belirgin ölçüde bir uyum ve tasarım bütünlüğü gösterdiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, meydan algısı ve yüklenen anlamın cinsiyet, yaş ve eğitim durumuna göre değişebileceği izlenmiştir.

Kısakürek ve Bayazıt (2019), bitki materyali ile kent kimliği arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada kentlerle özdeşleşen bitki türlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu bağlamda öncelikle literatür bilgileri temel alınarak ülkemizde bitki türleriyle özdeşleştiği kabul edilen kentler ve özdeşleştikleri bitki türlerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Bulgulara göre Türkiye'nin 13 kentinin bazı bitki türleri ile birlikte anıldığı, bir bakıma özdeşleştiği ortaya çıkmıştır. Bu türler ve bitkiler aşağıda sıralanmıştır:

- İstanbul-Erguvan (*Cercis siliquastrum*) ve Lale (*Tulipa gesneriana*)
- Amasya-Elma (*Malus domestica*)
- Adana-Portakal (*Citrus sinensis*)
- Kahramanmaraş-Salep/Orkide (*Orchis anatolica*)
- Hakkari-Ters Lale (*Fritillaria imperialis*)
- Isparta-Yağ Gülü (*Rose damescana*)
- Malatya-Kayısı (*Prunus armeniaca*)
- Bursa- Kestane (*Castanea sativa*)
- Mersin-Palmiye/Yelpaze Palmiyesi (*Chamaerops excelsa*)
- Safranbolu-Safran (*Crocus sativus*)
- Giresun-Fındık (*Corylus colurna*)
- Gaziantep-Fıstık (*Pistacia vera*) ve
- Hatay-Defne (*Laurus nobilis*).

Bu özdeşleşmelerden de anlaşılacağı gibi kentlerde doğal olarak bulunan ya da kentin ekolojik koşullarına adapte olarak uzun bir süreçte yerleşmiş bitki türleri o kentin simgesi durumuna gelebilmektedir. Bu olgu bitki materyalinin kent kimliği üzerinde etkili bir kimlik bileşeni olduğunu da ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, kentlerde gerçekleştirilecek bitkisel tasarımlarda kullanılacak türlerin seçiminde ekolojik uyum, beklenen işlevler ve estetik faktörlerin yanında kent kimliğine sağlayacağı katkıların da göz önüne alınması önem taşımaktadır.

Kısakürek ve Bayazıt (2019), kent toplumunun belleğinin sürdürülebilirlik konusundaki önemini ortaya koyabilmek amacıyla Kahramanmaraş kenti örneğinde kent belleğini oluşturan ögelerin sürekliliğini değerlendirmeye yönelik bir çalışma yürütmüşlerdir. Üç aşamada gerçekleştirilen çalışmanın ilk iki aşaması ulusal ve uluslararası literatür bilgilerine dayalı kavram ve kuramların incelenmesini ve konuya yönelik kullanıcı araştırmasını kapsamaktadır. Üçüncü aşamada kullanıcı araştırmasından elde edilen bulgular çok yönlü olarak değerlendirilmiştir. Kullanıcı araştırmasında anket uygulanmış ve hedef kitle olarak kentin geçmiş dönemlerine tanıklık etmiş farklı meslek gruplarından ve belirli bir süredir kentte yaşayan 51-77 yaş grubundaki bireyler seçilmiştir. 14 sorudan oluşan anket, belirtilen özelliklere sahip yirmi birey üzerinde uygulanmıştır. Anketlerde bireylerin belleklerinde yer etmiş mekânlar ile referans sayıları olarak her mekânın belirtilme sıklığı ortaya konulmuştur. Değerlendirmede referans sayısı 3'ten fazla olan mekânlar dikkate alınmış, bu mekânların geçmişte ve günümüzdeki durumları görseller kullanılarak karşılaştırılmıştır. Kullanıcı araştırmasında bireylerin belleklerinde yer eden bütün mekânlar ve referans sayıları Çizelge 2.8'de verilmiştir.

Çizelge 2.8. Kullanıcı belleklerinde yer bulan mekânlar ve referans sayıları (Kısakürek ve Bayazıt, 2019)

Mekân isimleri	Referans sayısı	Mekân isimleri	Referans sayısı	Mekân isimleri	Referans sayısı
Konaklar	7	Hışır hanı	1	Çocuk bahçesi	8
Özel il idare binası	5	Kasap çarşısı	1	Uğrak pastanesi	1
Adliye sarayı	2	Bedesten	2	Derepazarı	1
Belediye eski binası	9	Saraçhane	2	Müze	2
Kapalı çarşı	8	Kale	11	Çiçek sineması	1
Müftü Rafet Efendi ve Millış Nuri Konağı	1	Edebiyat müzesi / eski Maraş lisesi	2	Belediye binası (yeni)	2
Demirciler çarşısı	2	Ulu cami	7	Sarayaltı	1
Acemli cami	1	Uzunoluk	4	Hanlar	2
Taş Medrese	5	Kıbrıs Meydanı	6	Otogar	1

Referans alan mekânlardan belediye binası, il özel idare binası ve geçmişte Uzunoluk caddesinde bulunan ancak günümüzde ortadan kaldırılmış olan çeşmenin kent belleğinin sürdürülebilirliği açısından olumsuz etkiler yarattığı ortaya çıkmıştır. Tarihi niteliğe sahip diğer mekânların ise kentsel koruma etkinlikleri kapsamında restore edilmesi durumunda Kahramanmaraş'ın toplumsal belleğinin korunmasına katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Kısakürek ve Bayazıt (2019), kentsel donatı elemanlarının kent kimliği ile olan ilişkilerini ve bu elemanların kent mekânlarının tanımlanmasındaki işlevlerini Kahramanmaraş kenti örneğinde irdelemeye çalışmıştır.

Çalışmada öncelikle kentin doğal ve yapılı çevre kapsamındaki kentsel kimlik bileşenleri ile kentin mekânsal biçimlenmesindeki etkileri incelenmiştir. İnceleme sonuçlarına göre tarihi kent merkezinde yer alan kamu ve sivil mimarlık eserlerinin kentin kimliğini olumlu, kent merkezindeki il özel idare binası ile Ahir dağının eteklerine doğru uzanan güncel üslupla tasarlanmış yüksek katlı konutların olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Kent imgesinin bileşenlerinden bağlantılar ya da yollar olarak Trabzon Caddesi, odaklar olarak Kıbrıs Meydanı, nirengi noktaları olarak da Kahramanmaraş'ın düşmana karşı direnişini sembolize eden Sütçü İmam anıtı, Ulu Cami, Taş Medrese, Katip Han, Maraş Kalesi, Necip Fazıl Kültür Merkezi ve Abdülhamit Han camisinin önem taşıdığı ortaya çıkmıştır.

Kent ile doğal çevre arasındaki ilişki ve bağlantıyı sağlayan kimlik elemanı olarak, 1963 yılında Ahir dağının kuzeyinde başlanan ve süreç içerisinde kent geneline yayılan ağaçlandırma çalışmaları kapsamındaki yeşil kuşak önemli bir yer tutmaktadır. Yapılan incelemelere göre kentsel alanda 2455 bitki türü saptanmıştır. Bunların 435'i yöreye özgü olduğu belirtilmektedir. Yöreye özgü türlerden salep orkidesi *Orchis anatolica* kentin doğal olduğu kadar kültürel bir mirası ve kimlik ögesi durumuna dönüşmüştür. Buna karşın kentin Adana bağlantısı girişindeki Gazi Mustafa Kemal Paşa Bulvarı ile Trabzon Caddesi'ndeki yöreye özgü olmayan ya da yabancı yurtlu türlerle yapılan ağaçlandırmalar ve kale çevresindeki *Washingtonia filifera* kitlesi kent kimliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bununla birlikte kent merkezindeki refüj ve kaldırım ağaçlandırmalarında *Platanus orientalis* ve *Pyracantha coccinea* gibi yörede doğal olarak yetişen türlerin kullanılması kentin kimliğini destekler niteliktedir.

Araştırma bulguları yönünde kentin kimliğinin korunması ve güçlendirilmesi bağlamında ortaya konulan temel öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Kentte yapılacak bitkilendirme düzeninin kent kimliğini destekler nitelikte olması ve doğal türlere ağırlık verilmesi önem kazanmaktadır.
- Özellikle yol ve kaldırım ağaçlandırmalarında yöreye özgü türlerin tercih edilmesi kent kimliğinin sürdürülebilirliği açısında yarar sağlayabilecektir.
- Tarihi dokular ile güncel üslupları yansıtan yapılar arasında denge sağlayıcı bir tasarım düzenin oluşturulması önemli görülmektedir.
- Kale ve çevresinin tarihi karakterine uygun bitkisel düzenlemelerin yapılması kale ve çevresinin karakterinin belirginleşmesini sağlayabilecektir.
- Kalenin ve tarihi ticaret merkezinin kent ile bütünleşmesinin sağlanması önem taşımaktadır.

3. MATERYAL VE METOD

3.1. Materyal

Kahramanmaraş kenti 37º58’59’’ Kuzey Enlemi ile 36º93’72’’ Doğu Boylamının kesiştiği bölgede yer almaktadır. İki merkez ilçeden oluşan il merkezinin yüzölçümü 3.605 km² (Kahramanmaraş il geneli 14.525 km²) ve 2019 yılı Ulusal Adres Veri Tabanı (UAVT) kayıtlarına göre merkez nüfusu 654.521’dir (Kahramanmaraş il geneli 1.154.102). İl nüfusları dikkate alındığında Türkiye’nin 18. büyük ilidir.

06.12.2012 tarih ve 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6360 sayılı "Büyükşehirler Kanunu” ile büyükşehir statüsüne alınan kent, Onikişubat ve Dulkadiroğlu olmak üzere iki ilçe belediyesine sahiptir. Onikişubat ilçesinin yüzölçümü 2.429 km², nüfusu 431.848, Dulkadiroğlu ilçesinin yüzölçümü 1.176 km², nüfusu 222.673’tür. Kahramanmaraş ilinin merkez ilçeler dışında 9 ilçesi daha bulunmaktadır. Bunlar; Afşin, Andırın, Çağlayancerit, Ekinözü, Elbistan, Göksun, Nurhak, Pazarcık ve Türkoğlu’dur.

Akdeniz Bölgesi’nin doğusunda konumlanan Kahramanmaraş Akdeniz, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgeleri’nin sınırlarının kesiştiği bir noktada yer almaktadır. İl arazilerinin %59,7’si dağlarla, %24’ü plato ve yaylalarla, %16,3’ü ovalarla kaplıdır. Bu özellikleri nedeniyle il genelinde üç farklı iklim tipi görülmektedir. Deniz seviyesinden yüksekliği ortalama 568 m olan il merkezi ve yakın çevresinde daha çok Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu ikliminin ortak özellikleri egemendir. Merkezden kuzey kesimlere doğru gidildiğinde ise karasal iklim özellikleri görülmektedir. Kentsel alanda genel olarak yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise soğuk geçmektedir (Gürbüz, 1999).

Kentin, 2000-2019 yılları arasını kapsayan 20 yıllık dönemde kaydedilen meteorolojik verilerine göre (MGM, 2020);

- Yıllık ortalama sıcaklık 16,6ºC, ortalama en yüksek sıcaklık 36ºC (Ağustos) ortalama en düşük sıcaklık 1,3ºC (Ocak) olarak kaydedilmiştir.
- Yıllık ortalama rüzgar hızı 1,9 m/s'dir. Fırtınalı günler çok olmamakta birlikte şiddetli rüzgarlar çoğunlukla yaz mevsiminin ilk aylarında gerçekleşmektedir. Kentte hakim rüzgar yönü yaz aylarında batı-kuzeybatı, kış aylarında ise kuzeydir.
- Yıllık ortalama bağıl nem % 55-60 arasında değişmektedir. Nem oranının en fazla olduğu ay Aralık, en düşük olduğu aylar ise Haziran ve Temmuz'dur.
- Yıllık toplam yağış miktarı 766,5 mm'dir. Yağışlar genellikle ilkbahar ve sonbahar aylarında gerçekleşmektedir.

Kahramanmaraş ilinin kuzey kesimleri oldukça dağlıktır. Yeryüzü şekilleri genellikle Güneydoğu Torosların uzantıları olan dağlardan ve bunlar arasında kalan çöküntü ovalarından oluşmuştur. Kahramanmaraş dağlarının yüksek kesimleri genellikle çıplak kayalıklardan oluşmaktadır. Alt kuşaklar ise orman örtüsü ile kaplıdır (KBB, 2019).

Kahramanmaraş'ta mera ve ormanlar geniş yer kaplamaktadır. İl arazilerinde 350-2000 m yükseltiler arasında kuru ve yarı nemli olarak nitelendirilen 508.450 ha orman alanı mevcuttur. Bu ormanlarda 800 m'ye kadar Kızılçam (*Pinus brutia*) ve bazı yaprak döken türler, 900 m'den sonra Sedir (*Cedrus libani*), Göknar (*Abies cilicica*), Ardıç (*Juniperus sp*.) ve Meşe (*Quercus sp*.) türleri yer almaktadır (ÇŞB, 2019). Kahramanmaraş, konumu itibariyle üç bölgenin iklim özelliklerini barındırdığından bitki örtüsü de il genelinde değişiklik göstermektedir. İl merkezinin konumlandığı bölgede doğal bitki örtüsü genel olarak makidir. Ancak son yıllardaki ağaçlandırma çalışmalarıyla orman alanları makilerin dağılımını kısmen daraltmıştır (KBB, 2019).

Giriş bölümünde belirtildiği gibi çalışma, ülkemizdeki kentsel koruma olgusu kapsamında yeterince önem görmeyen insan-avlu ve bahçe-sokak ve meydan-bitki ve mekânsal kimlik ilişkileri temeline oturtulduğundan, kentin tarihi

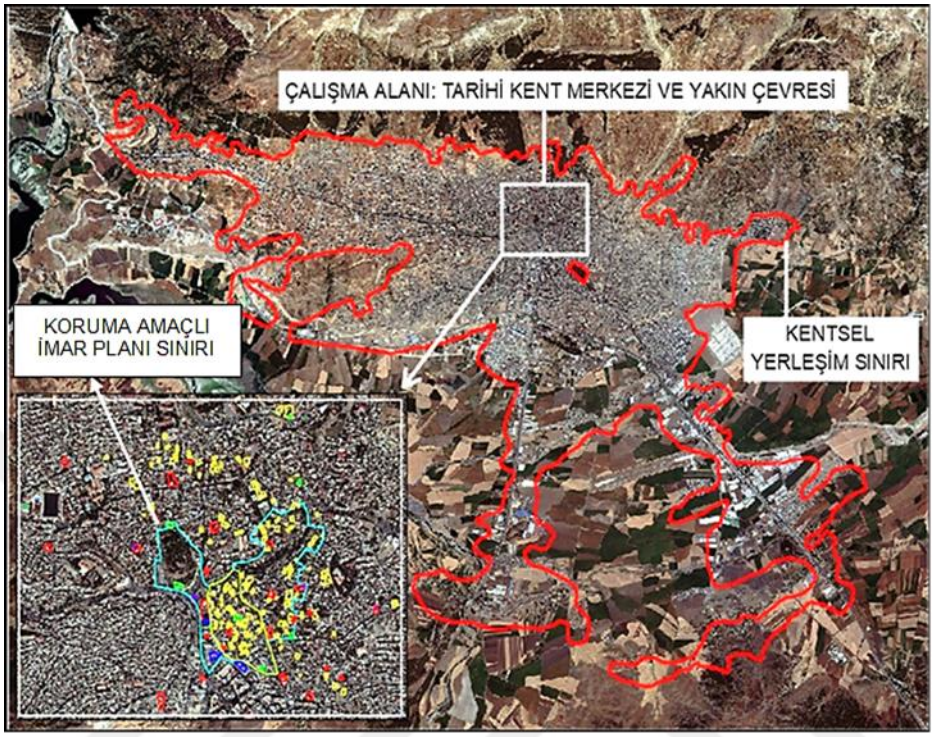
dokusu ve güncel yapılaşmalara geçiş bölgesi niteliğindeki yakın çevresinde yürütülmüştür. Diğer taraftan bu alandaki yapısal değişim ve dönüşümün, koruma olgusu nedeniyle kentin diğer bölgelerine göre daha hafif ve yavaş ilerlemesi yukarıda belirtilen ögeler ve ilişkilerin incelenmesi açısından önemli bir fırsat ortaya koymaktadır.

Bu olgu ve düşünceden hareketle çalışma alanını, kuzeyde Kahramanmaraş Kalesi, batıda Çukur Hamam, Taş Medrese ve Ulu Cami, güneyde tarihi ticaret bölgesi ve hanlar ile geleneksel Maraş konutlarının sınırladığı 168 ha alan kaplayan tarihi kent merkezi ve yakın çevresi oluşturmuştur. Tarihi kent dokusu, 14. yy'da Dulkadiroğulları Beyliği tarafından kale ve çevresinde gerçekleştirilen imar faaliyetleri sonucunda yerleşim çekirdeği niteliği kazanmıştır. Bu nedenle alan çok sayıda farklı dönemlere ait eserleri içermektedir (Gökhan, 2008).

Yığma bir tepe üzerinde yer alan Kahramanmaraş Kalesi'nin güney, doğu ve kuzey eteklerinde şekillenmiş olan tarihi kent merkezi, engebeli sayılabilecek bir topoğrafyaya sahiptir. Bu nedenle sokakları dar, eğimli ve kıvrımlıdır. Tarihi kent merkezinin eğimli bir arazi üzerinde yer alması nedeniyle yapılar yamaç sırtlarına yaslanmış bir biçimde konumlandırılmıştır ve genel olarak bulundukları sokakların biçimiyle uyum içerisindedir.

Çalışmada,

- Tarihi dokuya ilişkin veriler Kahramanmaraş ile ilgili tarih, sanat tarihi ve mimarlık konularında hazırlanmış çalışmalardan,
- Tarihi kent merkezi ve yakın çevresine ilişkin arazi özellikleri ve alan kullanım verileri 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı, 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları, 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planı, Google Earth uydu görüntüleri ve ilgili raporlardan,
- Tarihi dokudaki bitki materyali varlığı ise yerinde yapılan gözlem ve incelemeler, geçmişe ve günümüze ilişkin görsel belgeler ve ilgili kişilerle yapılan bireysel görüşmeler sonucunda elde edilmiştir.

Şekil 3.1. Kahramanmaraş yerleşim haritası (Google Earth Pro, 2020)

Bunlara ek olarak, alandaki kültür varlıklarına ilişkin veriler, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü KUDEB (Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu) tarafından Kahramanmaraş Kültür Varlıkları Envanteri kapsamında hazırlanan "Kahramanmaraş Beylik ve Osmanlı Dönemi Sivil Mimarlık Eserleri, Dini Yapıları, Han, Hamam ve Medreseleri, Çarşıları, Çeşme ve Köprüleri" adlı 6 setlik eserden sağlanmıştır.

Elde edilen verilerin haritalar ve diğer görsel anlatımlara dönüştürülmesinde Autocad 2019, Netcad 5.2, Photoshop CS6 2019 yazılımlarından yararlanılmıştır. İstatistiksel analizlerin yapılmasında SPSS (Statistical Package for Social Sciences) yazılımı kullanılmıştır. Çalışma metinleri, çizelgeler ve şekiller Microsoft Office yazılımları ile düzenlenmiştir.

3.2. Metod

Çalışma metodu, Kahramanmaraş'ın tarihi doku özelliklerinin ve tarihi doku kapsamındaki bitki türlerinin belirlenerek bunların kent kimliği ile olan ilişkisinin kentsel gelişim süreci içerisindeki değişimlerinin genel ve 50 yaş üstü katılımcı araştırmasına dayalı olarak belirlenmesi ve değerlendirilmesi üzerine kurgulanmıştır.

Çalışmanın yöntemi beş temel aşamadan oluşmaktadır:

- Çalışma alanının tarihi dokusu kapsamında incelenecek kamu yapıları ve sivil mimarlık eserleri, bunların avlu ve/veya bahçelerinin oluşturduğu dış mekânlar ile bu yapıların tipolojisini biçimlendirdiği sokakların ve meydanların belirlenmesi ve haritalanması,
- Belirlenen kamu yapıları ve sivil mimarlık eserleri üzerinde çalışmanın amaç ve kapsamı çerçevesinde mekânsal incelemelerin yürütülmesi,
- İncelenen kamu yapıları ve sivil mimarlık eserlerinin avlu ya da bahçe bölümleri ile bu yapıların tipolojisini biçimlendirdiği sokaklarda ve bağlandıkları meydanlarda kullanılan bitki materyalinin saptanması ve kullanım yer, amaç ve kompozisyonu tanımlayan bir bitki albümünün oluşturulması,
- Kamu yapıları ve sivil mimarlık örneklerinde;
  - •• Dış mekânlarda bulunan (avlu ve/veya bahçe, yapının ilişkili olduğu sokak ve sokağın bağlandığı meydan) bitki materyali ile kent kimliği arasında algılanan ve anlamlandırılan ilişkilerin,
  - •• Bitki materyalinin tür, kullanım yeri, kullanım amacı ve kompozisyon açısından incelenebilen geçmişten günümüze dek gösterdiği değişimlerin kullanıcı araştırmaları ile ortaya konulması,
- Araştırma alanının mekânsal özellikleri ve kullanıcı araştırmasından elde edilen bulgular yönünde, alanda ve kent genelinde yapılacak kentsel tasarım eylemlerine genel ve bitkisel tasarım açısından ışık tutabilecek ilke ve önerilerin bir plan altlığı niteliğinde geliştirilmesi.

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde yukarıda maddeler halinde tanımlanan metodun ayrıntılı olarak açıklanmasına çaba gösterilmiştir.

3.2.1. Çalışmada İncelenecek Mekânların Belirlenmesi ve Haritalanması

Çalışma alanında özgün mekânsal niteliği büyük ölçüde korunmuş ya da belirgin düzeyde yitirilmiş çok sayıda bina ve açık alanları içeren mimari unsur bulunmaktadır. Bu unsurların tamamının ayrı ayrı incelenmesinin oldukça güç ve pratiğe yansıtılabilir sonuçlar veremeyecek özellikte olması düşüncesiyle ayrıntılı incelemelerin örnek mekânlar ve mekânlar bütünü (yapı, avlu ve/veya bahçe, yapının ilişkili olduğu sokak ve sokağın açıldığı meydan) üzerinde yürütülmesi uygun görülmüştür. Bu mekânların seçilmesinde aşağıdaki özellikler belirleyici alınmıştır:

- Mekânsal anlamda yapı ile birlikte avlu ve bahçe unsurlarından birini barındırıyor olması,
- Yapı ve dış mekânlarının, mekânsal kimliğini belirli düzeyde koruyabilmiş bir sokakla ilişkisi olması,
- Kentin mekânsal kimliğini temsil edebilecek özgün karakterde yapısal ve bitkisel unsurları içeriyor olması,
- Genel olarak dış mekânda kullanılan çeşitli bitki materyalinin belirgin ölçüde bir bütünlük ortaya koyması,
- Geleneksel-güncel ilişkisi bağlamında kentlinin mekânsal kültürünü ve bunun mekâna yansıtılmasını belirgin ölçüde ortaya koyabilecek nitelikte olması.

Çalışma alanında yukarıdaki özellikleri içeren **36 sivil mimarlık eseri**, **1 okul**, **2 medrese**, **10 cami**, **2 han** ve **1 hamam** olmak üzere **toplam 52** adet yapı ile belirgin bir tipolojiye sahip **7 sokak** ve **1 meydan** nitelikli kamusal açık alan, örnek mekânlar olarak incelemeye değer bulunmuştur. Bu mekânlar liste halinde Çizelge 3.1'de sunulmuştur.

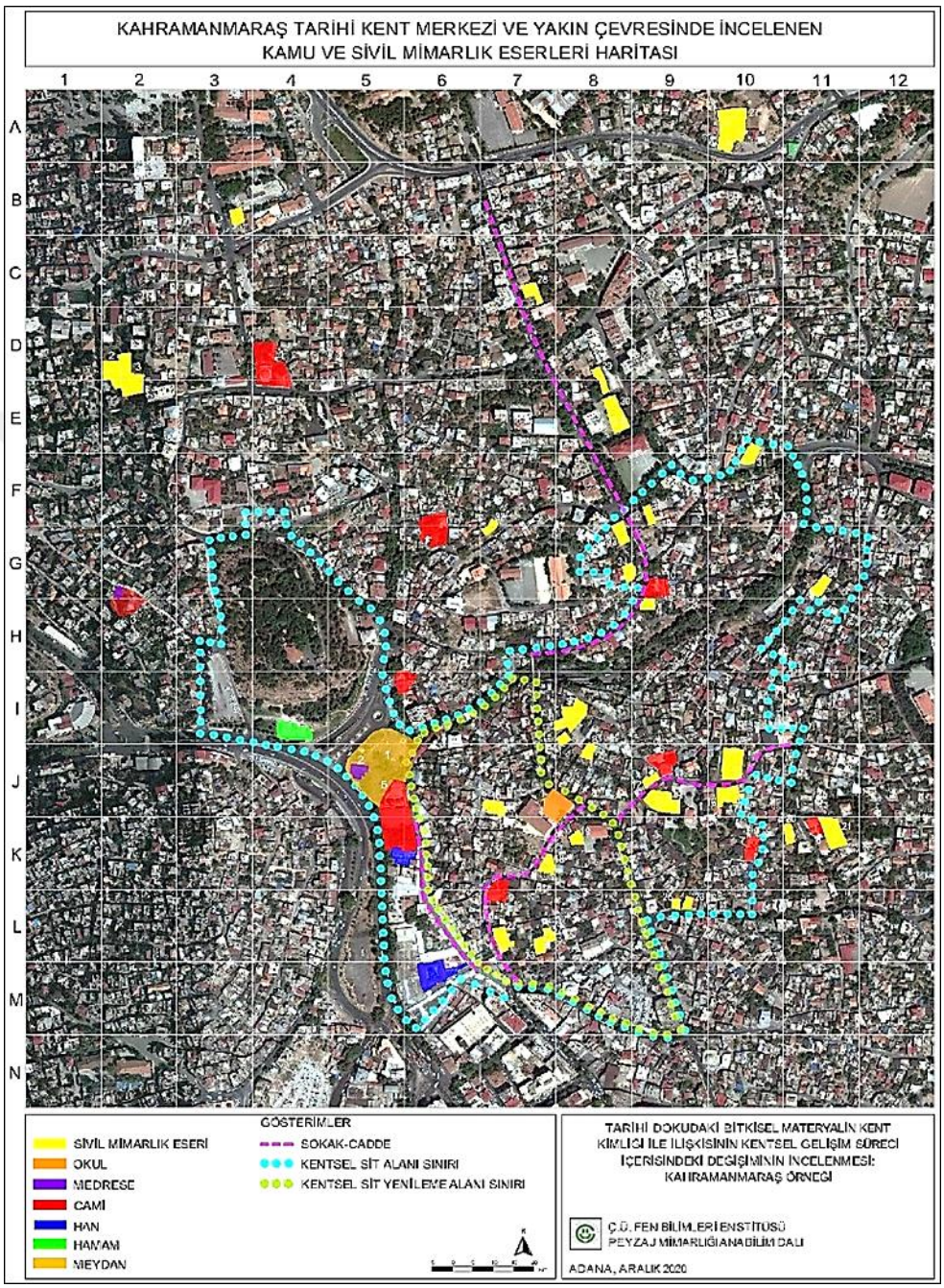
Çizelge 3.1. Çalışmada incelenen sivil mimarlık eserleri, kamu yapıları ve kamusal açık alanlar

SİVİL MİMARLIK ESERLERİ				
No.	**Plankare No.**	**Adı**	**Mahallesi**	**Ada-Parsel**
1	**B3**	Mahmut Arif-i Paşa Konağı	Yörükselim	1507/20
2	**D2**	Konut	Yörükselim	709/59
3	**D2**	Rıza Çuhadar Evi	Yörükselim	709/67
4	**H9**	Çiftarslan Konağı	Kayabaşı	834/4
5	**I8**	Enver Kadıoğlu Evi	Turan	1736/6
6	**I8**	Hayri Gül Evi	Turan	1736/27
7	**I8**	Konut	Turan	1736/24
8	**J8**	Konut	Turan	1744/2
9	**J7**	Dedeoğlu Konağı 1	Kurtuluş	1757/1
10	**J7**	Dedeoğlu Konağı 2	Kurtuluş	1757/2
11	**J7**	Dedeoğlu Konağı 3	Kurtuluş	1757/3
12	**J9**	Fehmi Toraman Evi	Turan	1744/28
13	**J9**	Kadir Kocabaş Evi 1	Turan	1744/27
14	**J9**	Hırlakyan'ın Evi	Turan	1742/146
15	**J10**	Hasan Arıkan Evi	Divanlı	244/8
16	**J10**	Konut	Turan	1742/16
17	**J10**	Konut	Turan	1742/17
18	**K7**	Konut	Kurtuluş	1758/79
19	**K8**	Papazın Evi	Kurtuluş	1758/74
20	**K11**	Tahsin Bağdatlı	Divanlı	242/58
21	**K11**	Kazancı Evi	Divanlı	236/40
22	**L7**	Aslanbey Konağı	Kurtuluş	1785/77
23	**L7**	Konut	Kurtuluş	1785/86
24	**L7**	Konut	Kurtuluş	1785/111
25	**L9**	Konut	Kurtuluş	1742/72
26	**L9**	Konut	Turan	1742/109
27	**A10**	Bayazıt Konağı	Gazipaşa	978/21-22-23
28	**C7**	Konut	Gazipaşa	968/10
29	**D8**	Aytemiz Konağı	Gazipaşa	977/3
30	**E8**	Konut	Kayabaşı	874/4
31	**E4**	Kocabaş Konağı	Kayabaşı	838/27
32	**F7**	Ali Rıza Ersoy Evi	Fevzipaşa	955/19
33	**G8**	Kadir Kocabaş Evi 2	Fevzipaşa	944/7-8
34	**G8**	Konut	Fevzipaşa	944/11
35	**F9**	Köker Evi	Kayabaşı	831/34
36	**G11**	Konut	Divanlı	214/12

Çizelge 3.1. (devamı)

OKULLAR				
No.	**Plankare No.**	**Adı**	**Mahallesi**	**Ada/Parsel**
1	J2	İstiklal İlkokulu	Kurtuluş	1757/5
MEDRESELER				
No.	**Plankare No.**	**Adı**	**Mahallesi**	**Ada/Parsel**
1	G2	Acemli Medresesi	Şehit Evliya	1013/19
2	J5	Taş Medresesi	Ekmekçi	678/1
CAMİLER				
No.	**Plankare No.**	**Adı**	**Mahallesi**	**Ada/Parsel**
1	D4	Bayazıtlı Cami	Yörükselim	690/15
2	F6	Çınarlı Cami	Fevzipaşa	956/4
3	H2	Acemli Cami	Şehit Evliya	1013/19
4	I10	Boğazkesen Cami	Ekmekçi	667/74
5	J10	Ulu Cami	Kurtuluş	1754/1
6	J9	Şıh Cami	Turan	1739/26
7	K10	Nuh Cami	Turan	1742/32
8	K11	Kazancı Cami	Divanlı	236/39
9	L7	Hatuniye Cami	Kurtuluş	1784/23
10	G9	Çukuroba Cami	Kayabaşı	834/1
HANLAR				
No.	**Plankare No.**	**Adı**	**Mahallesi**	**Ada/Parsel**
1	K5	Katip Han	Kurtuluş	1754/9-10-15
2	M6	Taş Han	Kurtuluş	1777/62-65-69-71-72
HAMAMLAR				
No.	**Plankare No.**	**Adı**	**Mahallesi**	**Ada/Parsel**
1	I4	Çukur Hamam	Ekmekçi	680/2
MEYDANLAR				
No.	**Plankare No.**	**Adı**	**Mahallesi**	**Ada/Parsel**
1	B5-C5	Atatürk Meydanı	Kurtuluş	
SOKAK-CADDELER				
No.	**Plankare No.**	**Adı**	**Mahallesi**	**Ada/Parsel**
1	D6-E3	Belediye Caddesi	Kurtuluş	
2	A1-A2-A3-F2-G3	Çukuroba Caddesi	Kayabaşı	
3	C5-C4-C3-C2	Bahtiyar Yokuşu	Turan	
4	C2-D2-D1	Hatuniye Caddesi	Kurtuluş	
5	E1-F1	Bedesten Sokak	Kurtuluş	
6	B1-C1-D1	Kışla Caddesi	Gazipaşa	
7	D1-E2-F2	Enstitü Caddesi	Gazipaşa	

Çalışma alanı ve yakın çevresine ilişkin mekânsal bilgiler 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı, 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Koruma İmar Planlarından elde edilerek Şekil 3.2'de verilen harita oluşturulmuştur.

Şekil 3.2. Çalışmada incelen kamu ve sivil mimarlık eserlerinin konumlarının haritası

Merkezinde kentsel sit alanının bulunduğu harita, konum ve alan büyüklüğüne bağlı inceleme kolaylığı sağlayabilmek amacıyla 100 m x 100 m boyutlarında plankarelere bölünmüştür. Bu şekilde doğu-batı ekseninde 12, kuzey-güney ekseninde 14 olmak üzere toplam 168 plankare ortaya çıkmıştır. Çalışmada incelenen alan büyüklüğü ise her bir plankare 1 hektar olduğundan toplam 168 hektardır. Detayda inceleme kolaylığı sağlayabilmesi amacıyla harita, dört paftaya bölünmüştür. Haritaya yukarıda belirtilen planlardan yararlanılarak çalışmada incelenen kamu yapıları, sivil mimarlık eserleri, sokaklar ve meydanlar işaretlenmiştir.

3.2.2. Çalışma Alanında Kullanılan Bitki Materyalinin Belirlenmesi ve Bitki Albümünün Oluşturulması

Çalışmada, araştırma alanlarının tarihi geçmişi ile birlikte avlu/bahçelerin mekânsal ve bitkisel özellikleri hakkında ayrıntılı incelemelerde bulunulmuştur. Bitki materyalinin belirlenmesinde, eserlerin avlu ya da bahçelerinde var olan bitki türleri için kapsamlı bir bitki envanteri çıkartılarak bir bitki albümü oluşturulmuştur. Bu albüm ile kentin tarihi dokusundaki bitki materyalinin kent kimliği ile ilişkisini ortaya koymanın yanı sıra tarihi dokunun barındırdığı bitki türü, çeşitliliği ve kullanım amaçlarının da belirlenebilmesine çalışılmıştır. Arazi çalışmalarında 23 ağaç, 2 çalı ve 4 sarılıcı tür olmak üzere toplam 29 adet bitki türü belirlenmiştir. Bunların her biri fotoğraflanarak kayıt altına alınmıştır. Belirlenen bitki türleri liste halinde Çizelge 3.2'de ve albüm halinde Şekil 3.3'te sunulmuştur.

Bitki albümünü hazırlarken her tür için;

- Tür adı ve özellikleri (görselle belirtilmiş ölçü, biçim, doku, renk ve kokusu),
- Kullanıldığı mekân ve konumu,
- Kullanım amacı,
- Birlikte kullanıldığı tür ya da türler gibi kompozisyon özellikleri gösteren standart bir tür kartı oluşturulmuştur.

Çizelge 3.2. Kamu ve sivil mimarlık eserleri avlu/bahçelerinde kullanılan ve incelenen bitki türleri

Kamu ve Sivil Mimarlık Eserleri Avlu/Bahçelerinde Var Olan Bitki Türleri		
Ağaç/Ağaççık		
Latince Adı		**Türkçe Adı**
1.	***Acer negundo* L.**	Dişbudak Yapraklı Akçaağaç
2.	***Ailanthus altissima* L.**	Kokarağaç
3.	***Amygdalus orientalis* Mill.**	Badem
4.	***Cedrus libani* A. Rich.**	Toros Sediri
5.	***Cercis siliquastrum* L.**	Erguvan
6.	***Citrus aurantium* L.**	Turunç
7.	***Cupressus sempervirens* L. *var. horizontalis* Mill.**	Dağınık Servi
8.	***Cupressus sempervirens* L. *var. pyramidalis***	Piramit Servi
9.	***Diospyros kaki* L.**	Hurma
10.	***Elaeagnus angustifolia* L.**	İğde
11.	***Eriobotrya japonica***	Yenidünya
12.	***Ficus carica* L.**	İncir
13.	***Fraxinus excelsior* L.**	Adi Dişbudak
14.	***Juglans regia***	Ceviz
15.	***Melia azedarach* L.**	Tesbih Ağacı
16.	***Morus alba* L.**	Ak Dut
17.	***Olea europaea* L.**	Zeytin
18.	***Pinus brutia* Ten.**	Kızılçam
19.	***Pinus pinea* L.**	Fıstık Çamı
20.	***Platanus orientalis* L.**	Doğu Çınarı
21.	***Prunus armeniaca* L.**	Kayısı
22.	***Robinia pseudoacacia* L.**	Yalancı Akasya
23.	***Tilia tomentosa* Moench.**	Ihlamur
Çalılar/Sarılıcılar		
Latince Adı		**Türkçe Adı**
24.	***Hedera helix* L.**	Orman Sarmaşığı
25.	***Lonicera japonica* L.**	Hanımeli
26.	***Parthenocissus quinquefolia***	Beş Yapraklı Amerikan Sarmaşığı
27.	***Punica granatum* L.**	Nar
28.	***Rosa sp.***	Gül
29.	***Vitis vinifera* L.**	Asma

Şekil 3.3. Bitki Albümü

Şekil 3.3. (devamı)

Şekil 3.3. (devamı)

3.2.3. Kent Kimliği ve Bitki Materyali İlişkisine Yönelik Kullanıcı Araştırmaları

Anket yönteminin kullanıldığı araştırmada katılımcılar, Kahramanmaraş kentinde en az 5 yıldır yaşayan bireylerden rastgele seçilmiştir. Kahramanmaraş kent merkezi Onikişubat ve Dulkadiroğlu olmak üzere iki merkez ilçeden oluşmaktadır. Bu iki ilçenin ana kent lekesi kapsamındaki mahallelerinin nüfusu 512.430'dur (TÜİK, 2019).

Çalışmada örneklem büyüklüğünün saptanmasında Pulido (1972)'de verilen Arkin ve Colton tablosundaki oranlar dikkate alınmıştır. Buna göre genel katılımcı anketi 312 kişi, 50 yaş üstü katılımcı anketi ise 124 kişi ile yürütülmüştür ve toplamda 436 anket çalışması uygulanmıştır. Uygulanan anketlerin tümü değerlendirmeye alınmıştır.

Katılımcıların sosyal karakteristiklerinin verilen yanıtlar ile ilişkisinin ortaya konulabilmesi için anket formlarında kullanıcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve kentte ne kadar süredir yaşadığına ilişkin sorulara da yer verilmiştir. Kişisel bilgileri içeren bu sorulara anket formunun giriş bölümünde yer verilmiştir.

Araştırmalarda elde edilen verilerin analizinde SPSS veri analizi paket programı aracılığıyla genel kullanıcı araştırmasında frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma; 50 yaş üstü kullanıcı araştırmasında ise frekans ve yüzde gibi tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Kullanıcı araştırmaları ile katılımcıların yapı-dış mekânlar-bitki materyali ile kent kimliği arasında algılanan ve anlamlandırılan ilişkilerin belirlenmesi ve bitki materyalinin tür, kullanım yeri, kullanım amacı ve kompozisyon açısından incelenebilen geçmişten günümüze dek gösterdiği değişimlerin saptanabilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda kullanıcı araştırmaları iki temel aşamadan oluşmuştur.

3.2.3.1. Yapı-Dış Mekânlar-Bitki Materyali ile Kent Kimliği Arasında Algılanan ve Anlamlandırılan İlişkilerin Belirlenmesi

Bu aşamada değerlendirmeler genel katılımcı kitlesi tarafından yapılmıştır. Katılımcılardan çalışma alanındaki yapıların avlu ve/veya bahçeleri ile bu yapıların tipolojisini belirlediği sokak ya da meydanlarda var olduğu belirlenen 29 tür için değerlendirmede bulunmaları istenmiştir. Bu amaçla yüz yüze görüşme biçiminde ve incelenen türlerin görsellerine yer verilen standart anket formları kullanılmıştır.

Kullanıcı araştırmasının bitki türünün mekânsal özelliklerini belirlemeye yönelik bölümünde yer alan soruların bir kısmı "evet-hayır" yanıtlarını almaya yönelik soru tipinde hazırlanmıştır. Diğer sorular ise katılımcıların görüşlerini belirtebilecekleri açık uçlu soruları kapsamaktadır.

Bitkilerin özniteliklerinin belirlenmesine yönelik bölüm ise katılımcıların görselde sunulan bitkiye ilişkin açıklamalara ne ölçüde katıldığını belirtebileceği zayıftan güçlüye sıfatlarla tanımlanabilen değerlendirme matrisi tipinde hazırlanmıştır. Bu amaçla katılımcılardan görselde sunulan bitkileri her bir öznitelik açısından 10 tam puan üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir.

Puanlandırmalar Çizelge 3.3'de sunulan beşli Likert ölçeğine göre yapılmış ve elde edilen sonuçlara göre bitki türlerinin mekânsal özellikleri ve özniteliklerinin güçlülük düzeyleri değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.3. Genel katılımcı değerlendirmelerinde kullanılan beşli Likert ölçeği

0-20	çok zayıf
21-40	zayıf
41-60	orta
61-80	güçlü
81-100	çok güçlü

Anketlerden elde edilen veriler katılımcıların görüşlerini ve puanları gösteren çizelgelere dönüştürülmüştür. Bitki türlerinin kent kimliği kapsamındaki işlevlerinin ve özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeylerini belirleyebilmek

ve karşılaştırma yapabilmek amacıyla bu çizelgelerin grafiksel olarak da sunulması yararlı görülmüştür. Bu sayede, her tür için türün mekânsal özelliklerinin belirlenebildiği ve özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeylerinin ölçülebildiği skalalar oluşturularak yorumlama kolaylığı sağlanabilmiştir.

Genel kullanıcı araştırmasının son bölümünde, katılımcıların demografik özellikleri ile bitkiler açısından mekânsal özellikler ve özniteliklere ilişkin verilen yanıtlar arasında bir fark olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla fark testlerinden bağımsız t testi, tek yönlü varyans analizi, ve Bonferroni testleri uygulanmıştır.

İstatistiksel analizlerde normal dağılıma sahip veriler için parametrik testler, normal dağılıma sahip olmayan verilerde non-parametrik testler kullanılmaktadır (Shao, 2002). Bu tür araştırmalarda normal dağılıma uygunluk Q-Q Plot çizimi ile incelenebilmektedir (Chan, 2003). Kullanılan verilerin normal dağılım göstermesi çarpıklık ve basıklık değerlerinin ±3 arasında olmasına bağlıdır (Shao, 2002). Aykırı değerler, hata varyansının değerini arttırdığından istatistiksel testlerin güçleri üzerinde de etkili olabilmektedir. Bu bağlamda çalışmada, istatistiksel testlerin uygulanmasından önce aykırı değerlerin incelenen veri setlerinde var olup olmadığına bakılmıştır.

Genel kullanıcı araştırmasına ait veri setleri incelendiğinde verilerin normal dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle parametrik testlerden niceliksel olarak iki bağımsız grubun (cinsiyet) karşılaştırılmasında bağımsız t testi, ikiden fazla bağımsız grubun (yaş, eğitim durumu ve Kahramanmaraş'ta yaşama süresi) karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda ortalamalar arasında fark yaratan grubu bulabilmek için ise Post Hoc testlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada karşılaştırılan gruplar arasında kişi sayısı eşit olmadığından Post Hoc testlerinden Bonferroni ikili karşılaştırma yöntemi tercih edilmiştir.

İstatistiksel analizler sonucunda değişkenler arasındaki ilişkiler çizelgelere dönüştürülmüş, neden-sonuç ilişkileri tartışılmış ve bulgular doğrultusunda uygulamaya yansıtılabilir çözüm önerilerinin geliştirilmesine çaba gösterilmiştir.

Genel katılımcılara yönelik gerçekleştirilen anket formunun *Olea europaea* bitkisi için örneği Şekil 3.4'te sunulmuştur. Genel katılımcı anket formunun tümü Ek 1'de (sayfa 492) verilmiştir.

Sayın Katılımcı,

*Bu anket te, *tarihi dokudaki bitkisel materyalin kent kimliği ile ilişkisini* ortaya koymaya yönelik soru ve kavramlar yer almaktadır.*
Elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacak olup üçüncü şahıslarla asla paylaşılmayacaktır.
Değerli zamanınızı bu çalışmaya ayırdığınız için teşekkür ederim.

1) Cinsiyetiniz:	(a) Erkek	(b) Kadın			
2) Yaşınız:	(a) 18-25	(b) 26-35	(c) 36-45	(d) 46-60	(e) 61 ve üstü
3) Eğitim Düzeyiniz:	(a) İlkokul	(b) Ortaokul	(c) Lise	(d) Ön Lisans/Lisans	(e) Yüksek Lisans/Doktora
4) Kaç yıldır Kahramanmaraş'ta yaşıyorsunuz?:	(a) 5-10 yıl	(b) 11-20 yıl	(c) 21-30 yıl	(d) 31-40 yıl	(e) 41-50 yıl (f) 50 yıldan fazla

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

	Hayır				Evet	
1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).						
2-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	Çok Zayıf	Zayıf	Orta	Güçlü	Çok Güçlü	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	

10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.

Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5
Biçim	1	2	3	4	5
Doku	1	2	3	4	5
Renk	1	2	3	4	5
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5
Koku	1	2	3	4	5

11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).	Hayır		Evet

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirseniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	Cami avlu ve bahçesi	Medrese avlu ve bahçesi	Han avlu ve bahçesi	Hamam avlu ve bahçesi	Sokak	Meydan	Park

Şekil 3.4. *Olea europaea* için genel katılımcı anket formu

3.2.3.2. Bitki Materyalinin Tür, Kullanım Yeri, Kullanım Amacı ve Kompozisyon Açısından Tanımlanabilen Geçmişten Günümüze Dek Gösterdiği Değişimlerin Kullanıcı Araştırması ile Ortaya Konulması

Kullanıcı araştırmasının ikinci aşaması 50 yaş üstü katılımcı kitlesi tarafından gerçekleştirilmiştir. Daha genç bireylerin kentte yapılar ve açık alanlar ile bitki materyali değişimlerini daha uzun bir zaman dilimi için yorumlayamayabilecekleri düşüncesiyle belirli bir yaşın üzerindeki bireylerin yorumlarının değerlendirilmesi uygun bulunmuştur. Bu amaçla genel katılımcı araştırması kapsamında incelenen 29 türün, 50 yaş üstü katılımcıların çocuklukta ve günümüzde yaşadıkları eve ait avlu ve/veya bahçelerinde bulunma durumlarını ve bunların kullanım amaçlarını değerlendirmeleri istenmiştir.

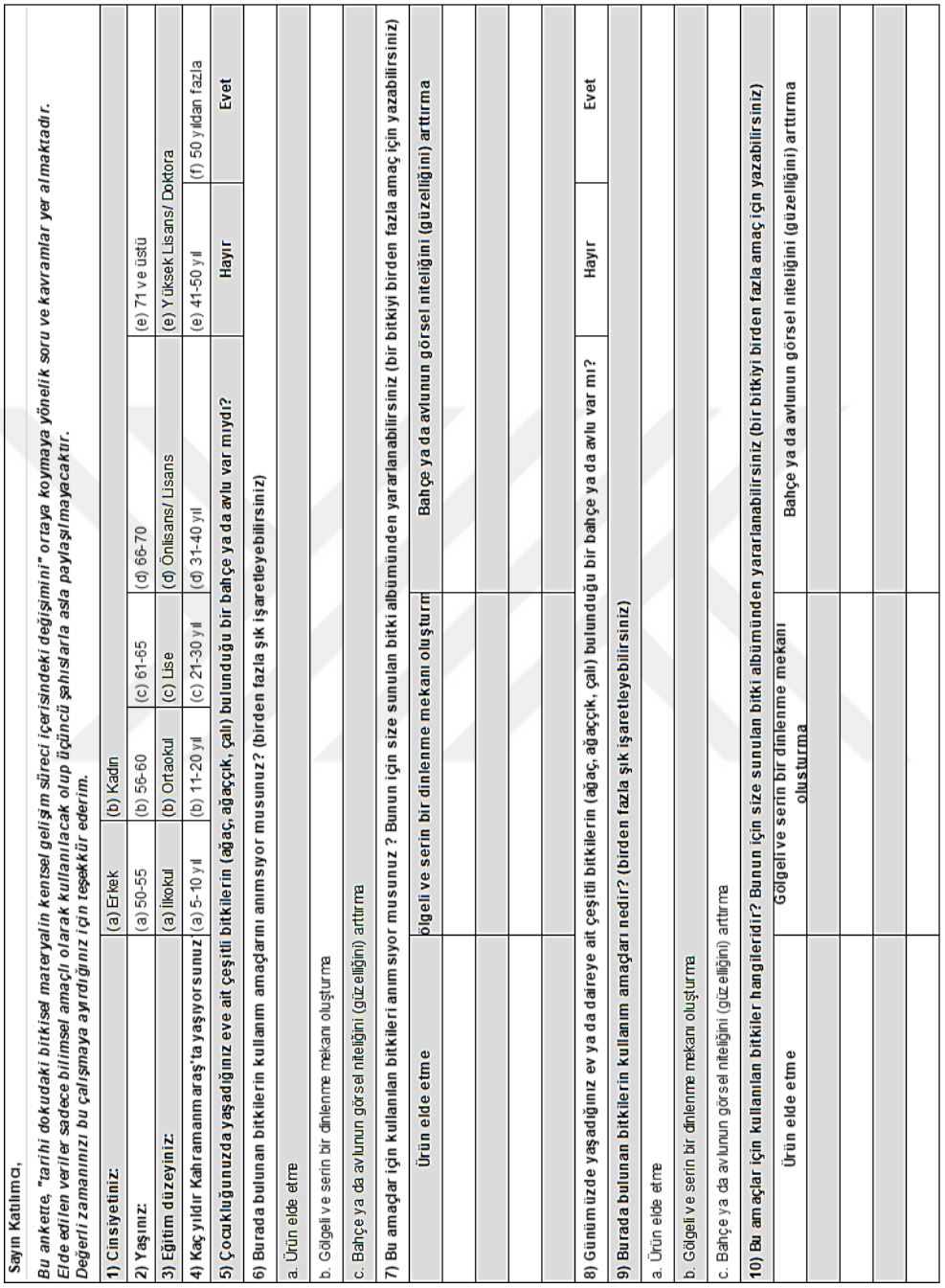
Anketlerin uygulanmasında katılımcılara çalışmada incelenen 29 bitki türü için hazırlanmış olan bitki albümü sunulmuştur. Katılımcıların bitki albümündeki türlerin geçmişte ve günümüzdeki durumları ile birlikte incelenen bu türler dışında günümüzde yaşadıkları eve ait avlu ya da bahçelerinde yer alan diğer bitki türleri hakkında da görüşlerini belirtmelerine yönelik açık uçlu sorulara yer verilmiştir.

Anketlerden elde edilen veriler katılımcıların görüşlerini gösteren çizelgelere dönüştürülmüştür. Bu sayede, incelenen türlerin kentsel gelişim süreci içerisindeki zamansal değişimleri ve kullanıcıların bunları nasıl yorumlandıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

50 yaş üstü katılımcı anket formu Şekil 3.5'te sunulmuştur.

Çalışmanın son bölümünde araştırma alanının mekânsal özellikleri ve kullanıcı araştırmasından elde edilen bulgular yönünde, alanda ve kent genelinde yapılacak kentsel tasarım eylemlerine ışık tutabilecek ilke ve önerilerin bir plan altlığına temel olabilecek kapsamda belirlenmesine çaba gösterilmiştir.

Araştırma yönteminin uygulanışı bir akış şeması biçiminde Şekil 3.6'da açıklanmıştır.

Sayın Katılımcı,

Bu ankette, "tarihi dokudaki bitkisel materyalin kentsel gelişim süreci içerisindeki değişimini" ortaya koymaya yönelik soru ve kavramlar yer almaktadır. Elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacak olup üçüncü şahıslarla asla paylaşılmayacaktır. Değerli zamanınızı bu çalışmaya ayırdığınız için teşekkür ederim.

1) Cinsiyetiniz: (a) Erkek (b) Kadın

2) Yaşınız: (a) 50-55 (b) 56-60 (c) 61-65 (d) 66-70 (e) 71 ve üstü

3) Eğitim düzeyiniz: (a) İlkokul (b) Ortaokul (c) Lise (d) Önlisans/ Lisans (e) Yüksek Lisans/ Doktora

4) Kaç yıldır Kahramanmaraş'ta yaşıyorsunuz? (a) 5-10 yıl (b) 11-20 yıl (c) 21-30 yıl (d) 31-40 yıl (e) 41-50 yıl (f) 50 yıldan fazla

5) Çocukluğunuzda yaşadığınız eve ait çeşitli bitkilerin (ağaç, ağaççık, çalı) bulunduğu bir bahçe ya da avlu var mıydı? Hayır Evet

6) Burada bulunan bitkilerin kullanım amaçlarını anımsıyor musunuz? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

a. Ürün elde etme

b. Gölgeli ve serin bir dinlenme mekanı oluşturma

c. Bahçe ya da avlunun görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma

7) Bu amaçlar için kullanılan bitkileri anımsıyor musunuz ? Bunun için size sunulan bitki albümünden yararlanabilirsiniz (bir bitkiyi birden fazla amaç için yazabilirsiniz)

Ürün elde etme	Gölgeli ve serin bir dinlenme mekanı oluşturma	Bahçe ya da avlunun görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma

8) Günümüzde yaşadığınız ev ya da daireye ait çeşitli bitkilerin (ağaç, ağaççık, çalı) bulunduğu bir bahçe ya da avlu var mı? Hayır Evet

9) Burada bulunan bitkilerin kullanım amaçları nedir? (birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

a. Ürün elde etme

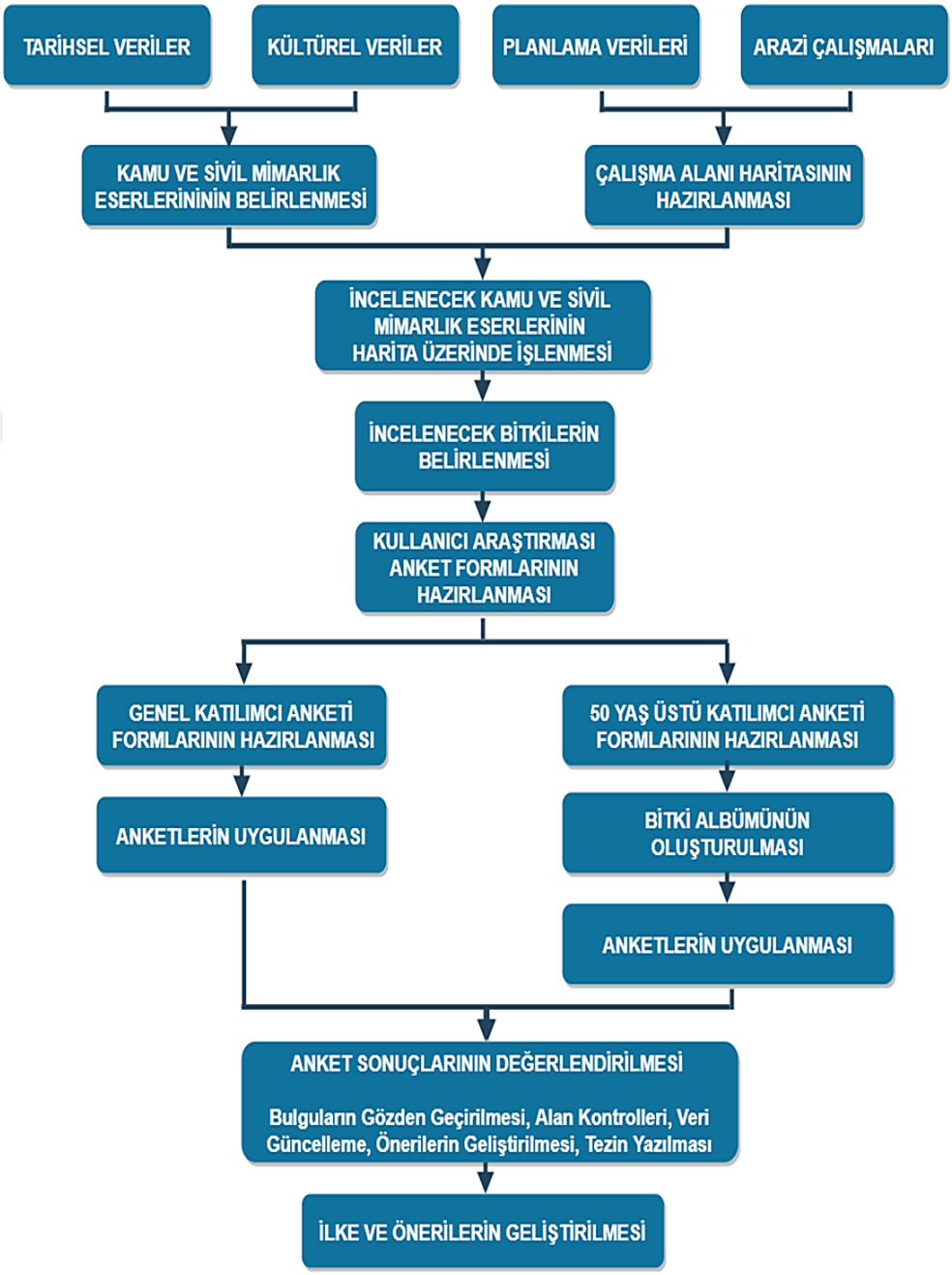
b. Gölgeli ve serin bir dinlenme mekanı oluşturma

c. Bahçe ya da avlunun görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma

10) Bu amaçlar için kullanılan bitkiler hangileridir? Bunun için size sunulan bitki albümünden yararlanabilirsiniz (bir bitkiyi birden fazla amaç için yazabilirsiniz)

Ürün elde etme	Gölgeli ve serin bir dinlenme mekanı oluşturma	Bahçe ya da avlunun görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma

Şekil 3.5. 50 yaş üstü katılımcı anket formu

Şekil 3.6. Yöntem akış şeması

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Kahramanmaraş'ın Kentsel Gelişim Süreci

Anadolu'da çok eski devirlerde kurulmuş kentlerden biri olan Kahramanmaraş, yaklaşık 7 bin yıllık tarihi bir geçmişe sahiptir (Gökhan, 2019). İklimi, coğrafi yapısı ve tarihi ticaret yolları üzerinde bulunan konumuyla bir çok uygarlık tarafından sürekli iskan görmüştür. Bu sayede bölgede yaşamış uygarlıkların kültürleriyle harmanlanan derin bir tarihi zenginlik barındırmaktadır.

Sahip olduğu tarihi zenginlik ve çeşitlilikle biçimlenen Maraş kentinin adı tarihte zaman zaman "Maraj, Markasi, Marasion, Margas, Margaji, Marah, Maraksiyum, Marassion ve Mer'aş olarak anılmıştır (Gökhan, 2019). Maraş adına ilk olarak M.Ö. 8. yy.da Asur kralı II. Sargon dönemindeki Asur kaynaklarında karşılaşıldığı bilinmektedir. Maraş isminin Hititlerden geldiğini doğrulayan Asur kaynaklarından kentin adının Geç Hitit Devletlerinden biri olan Gurgum Krallığı döneminde "Markasi" ya da "Markaşti" olarak anıldığı bilgisine ulaşılmaktadır. Daha sonraları Roma döneminde şehrin adı "Germenicia" olarak anılmıştır. Maraş'ın Araplar tarafından fethedilmesinden sonra kent yine Hititler dönemindeki adı ile anılmaya başlanarak kentin ismi "Mer'aş" olarak yerleşmiştir (Gökhan, 2019).

Kahramanmaraş ve çevresi hakkında yürütülmüş çalışmalardan elde edilen bilgilere göre; kentin bugünkü yerine taşınmadan önce iki kez yer değiştirdiği, ilk yerleşim yerinin bugünkü kent merkezinin 20 km güneydoğusunda yer alan Elmalar Köyü ile Çokyaşar Köyü arasında bulunan Hilmi Höyük civarında olduğu tespit edilmiştir (Eyicil, 2009). Maraş'ın ikinci yerleşim yerinin ise Kara Maraş olarak nitelendirilen bugünkü Namık Kemal Mahallesi'nin bulunduğu yöre olduğu bilinmektedir. Atalay (2008), ise Kahramanmaraş'ın ilk yerleşim yerinin kentin şimdiki bulunduğu konumun kuzeydoğusunda yer alan Erkenez Çayı kenarlarında bir bölge, ikinci yerinin Namık Kemal Mahallesi civarı, üçüncü yerinin ise bugünkü bulunduğu yer olduğunu öne sürmektedir (Balcı, 2001).

Son dönemde yürütülmüş olan arkeolojik çalışmalar sonucunda kentin tarih öncesi devirlerde de bazı yerleşimlere sahip olduğu bilgisi ortaya çıkarılmıştır.

Ulaşılan bulgulardan, kentin en eski yerleşim tarihinin M.Ö. 7000 yıllarına, Emiroğlu Köyü'ndeki Domuztepe Höyüğü'ne dayandığı görülmektedir. M.Ö. 5500 yıllarında ise 20 hektarlık bir alana yayılan bu yerleşim yerinin yaklaşık 2 bin nüfuslu bir uygarlığa ev sahipliği yaptığı saptanmıştır (Campbell, 2010; Ürkmez, 2014).

Maraş ve çevresindeki ilk uygarlık izlerinin Hititlere ait olduğu bilinmektedir. M.Ö. ikinci bin yılda Anadolu'ya girdikleri tahmin edilen Hititler, Anadolu'nun Doğu Akdeniz ve İç Anadolu'nun güneydoğusunda yayılım göstermişler ve daha çok Maraş civarında egemen olmuşlardır. Hititlerin Maraş bölgesindeki siyasi oluşumu M.Ö. 2000-1200 yıllarında Geç Hitit krallıklarından Gurgum döneminde geçekleşmiştir. Gurgum Krallığı, Maraş'ı kendisine başkent edinmiş ve o dönemde kentin adı "Markas" ya da "Markasi" olarak anılmıştır (Erek, 2010). Kentte Hitit uygarlığının varlığına dair bulunmuş en kayda değer eser Maraş Kalesi'ndeki Maraş Aslanı heykelidir. Heykel üzerindeki hiyeroglif yazıtlardan eserin Gurgum Krallığı döneminde yapıldığına ulaşılmaktadır. Günümüzde kentin tarihi mirası bağlamında önemli bir kimlik ögesi olan Maraş Kalesi, Hititlerden sonraki dönemlerde de bölgede yaşayan uygarlıklar için yerleşim çekirdeği olmakla birlikte kentin gelişimini belirleyen bir yapı unsuru olarak sürekli önemini korumuştur.

Maraş'ın Hititler sonrası dönemlerine bakıldığında Asurların hükümdarlık izlerine rastlanmaktadır. M.Ö. 720-612 yılları arasında Asurlar'ın ticaret çağında Maraş, Anadolu'nun en büyük ticaret merkezlerinden olan Kültepe (Kayseri) ticaret yolu üzerinde yer alan önemli bir geçiş noktası olmuştur (Ürkmez, 2014). O dönemde Kapadokya-Mezopotamya arasındaki ticaret, Maraş üzerinden sağlanmıştır (Eyicil, 2009). Asurların bu bölgedeki başarılı ticaret politikaları, Maraş ve çevresinde egemen olan Gurgum Krallığının (Geç Hitit Medeniyeti) eski gücünü yitirmesine ve bölgeye Asurların hakim olmasına yol açmıştır.

Maraş, Hitit ve Asur uygarlıklarının yanı sıra Medler (M.Ö. 612-550), Pers İmparatorluğu (M.Ö. 612-333), Makedonya İmparatorluğu (M.Ö. 333-323) ve Selefkoslar Dönemi (M.Ö. 323-M.Ö. 64) gibi birçok uygarlığa da ev sahipliği yapmıştır (Gökhan, 2019).

M.Ö. 64- M.S. 395 yılları arasında bölgede artık Roma İmparatorluğuna ait bir devlet yapılaşması görülmeye başlamıştır. İmparator Gaius Lulius Caesar Augustus Germanicus yönetiminde olan bu devletin ismi imparatoruna ithafen "Germenicia" olarak konulmuştur (Gökhan, 2019). Sonrasında yaşanan kavimler göçüyle Roma İmparatorluğu doğu ve batı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Maraş ise Doğu Roma (Bizans) egemenliğinde kalmıştır. Hititlerden kalan Maraş Kalesi bu dönemde onarılmıştır. Günümüzde Namık Kemal mahallesinde evlerin temel kazıları sırasında Geç Roma-Bizans döneminden kaldığı tespit edilen Germenicia Antik Kentine ait bir takım taban mozaikleri ortaya çıkarılmıştır (Ersoy, 2010).

6. yy. itibariyle Maraş ve çevresinde sıkça görülmeye başlayan Araplar, Anadolu'nun içlerine kadar birçok akın gerçekleştirmişlerdir. Bu akınlar neticesinde 637 yılında Halid Bin Velid komutasındaki Müslüman orduları Maraş'ı fethederek uzun yıllar boyunca bir Hristiyan şehri olarak yaşayan kenti İslamiyetle tanıştırmışlardır. Kent, bir dönem İslam hegemonyasına girmişse de 10. yy'a kadar çoğu kez Bizans ve İslam medeniyetleri arasındaki hakimiyet mücadelesine sahne olmuş, bu nedenle çok sık istilalar altında kalmıştır (Tekin, 2010).

1070'lerin başında Anadolu'ya akınlar yapmaya başlayan Anadolu Selçukluları 1071 yılında Malazgirt'te kazandıkları savaş sonrasında Doğu Anadolu'yu tamamen hakimiyetleri altına almışlardır. Bu süreçte Maraş ve çevresi Bizans yönetimindeyken 1086 yılında Selçuklu komutanı Emir Buldacı komutasındaki Selçuklu ordusu, Maraş, Elbistan ve çevre kentleri Bizans'tan alarak kendi topraklarına katmıştır (Eyicil, 2009). Ancak Maraş bu tarihten itibaren 12. yy'ın sonuna kadar Bizans, Haçlı orduları, Selçuklular ve Danişmendliler arasında özellikle Haçlı Seferleri'nin başlamasıyla daha çok artan

işgallere maruz kalmıştır. Sonrasında Maraş'ın Memluklar'ın eline geçmesiyle bölgede Hristiyan hakimiyetine son verilmiştir.

Anadolu Selçuklu Devleti yıkıldıktan sonra yerini çok sayıda beylik almıştır. Moğol istilasının yoğunlaştığı 14. yy başlarında bölgedeki Türkmen boyları Maraş ve çevresinde toplanarak kendi aralarında "Dulkadiroğulları Beyliği" adında bir beylik kurmuşlardır. 1337 yılında Zeyneddin Karacabey önderliğinde Maraş ve Elbistan merkezli kurulan bu beylik, kısa sürede sınırlarını genişleterek Anadolu'nun güçlü beyliklerinden biri haline gelmiştir.

Dulkadiroğulları hükümdarı Alâüddevle Bozkurt Bey zamanında kent, Maraş Kalesi ve çevresine taşınmıştır (Atalay, 2008). Beylik, 1337-1522 yılları arasında bu bölgede hüküm sürmüş, 1515 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır (Koç, 2010). Yaklaşık 180 yıl hüküm sürmüş olan Dulkadiroğulları Beyliği, Osmanlı İmparatorluğunun topraklarına kattıkları son beylik olmuştur.

Gürbüz (1999), Şahin (2004), Doygun ve ark. (2007), Kahramanmaraş kentinin Dulkadiroğulları Beyliğinden Osmanlı topraklarına katılmasına kadarki süreci şu şekilde açıklamışlardır:

"Kahramanmaraş, çoğunlukla Anadolu yaylaları ile Suriye ovaları arasındaki bir bölgeyi kendilerine güzergah edinen göçebe Türkmen gruplarının bir geçiş noktası niteliğinde olmuştur. Buralarda sıkça hareket eden Türkmen gruplarından biri olan Dulkadiroğulları 1337-1522 yılları arasında Kahramanmaraş ve çevresine hakim olmuştur. Çoğunlukla kış aylarını geçirmek için Elbistan ve çevresinde konumlanan beyliğin merkezi, savaşlar nedeniyle daha sonraları Kahramanmaraş'a taşınmıştır.

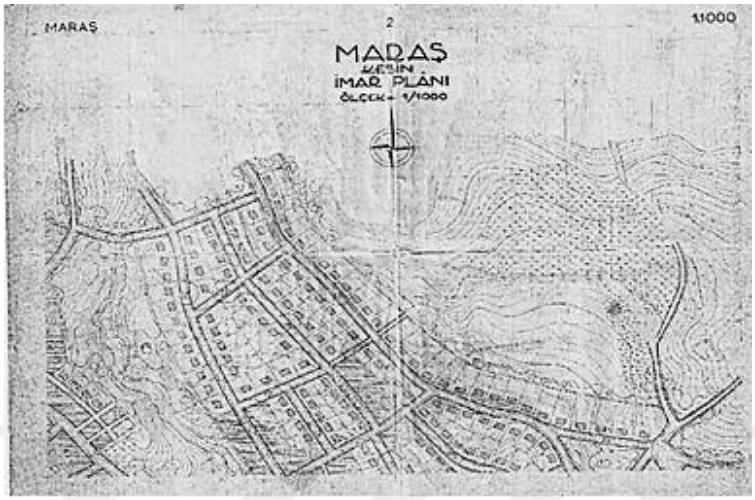
1522 yılında Dulkadiroğulları Beyliğinin Osmanlı Devletine katıldığı dönemde hazırlanan kent planına göre, beylik döneminde Maraş Kalesi çevresinde ve kalenin kuzey, güney ve doğusundaki altı mahallede yerleşmelerin bulunduğu anlaşılmaktadır. 1563 tarihli kayıtlara göre Kahramanmaraş'ta o yıllarda yaklaşık 16.000 kişi yaşamaktadır. 1889-1890 tarihli Halep Vilayet Salnamesine göre kentte

5942 hane bulunmakta, bu rakam 1908-1909 tarihli salnamede 5470 olarak belirtilmektedir. 1916 yılında gerçekleştirilmiş başka bir çalışma ise kentte hane sayısını 8500 düzeyinde göstermektedir".

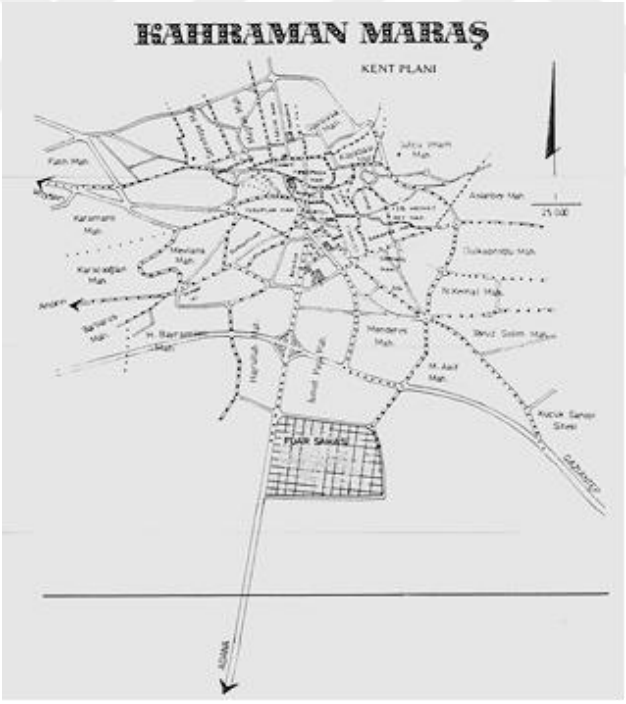
20. yy'da dünyada derin yaralar bırakan I. Dünya Savaşı sonrasında imzalanan Mondros Mütarekesiyle, İtilaf Devletlerinden İngiltere ve Fransa Anadolu'nun güney bölgelerini paylaşma hedefleri yönünde Maraş ve çevre kentlerde işgallere kalkışmışlardır. Fransızların 30 Ekim 1919'da Maraş'ı işgal etmeleri ve Ermenilerin onlarla işbirliği yapmalarına karşı kentte 5 ay süren milli bir direniş hareketi başlamıştır. Direnişin ilk kurşunu, Fransız askerlerinin Uzunoluk Hamamından çıkan kadınlara sarkıntılık etmeleri nedeniyle Sütçü İmam tarafından atılmıştır. 21 Ocak 1920 itibariyle başlamış olan halkın silahlı direnişi 12 Şubat 1920'de Fransızların şehri terk etmesiyle son bulmuştur. Böylelikle Maraş, düşman işgaline karşı göstermiş olduğu kurtuluş mücadelesiyle kendi istiklalini kendisi kazanmıştır (Eyicil, 2009). Maraş'ın gösterdiği bu irade, 5 Nisan 1925 tarihinde TBMM tarafından "İstiklal Madalyası" ile onurlandırılmış, 7 Şubat 1973 tarihinde ise "Kahraman" ünvanı verilerek kentin adı Kahramanmaraş olarak değiştirilmiştir.

4.1.1. Kentte Planlar Çerçevesinde İmar Faaliyetleri

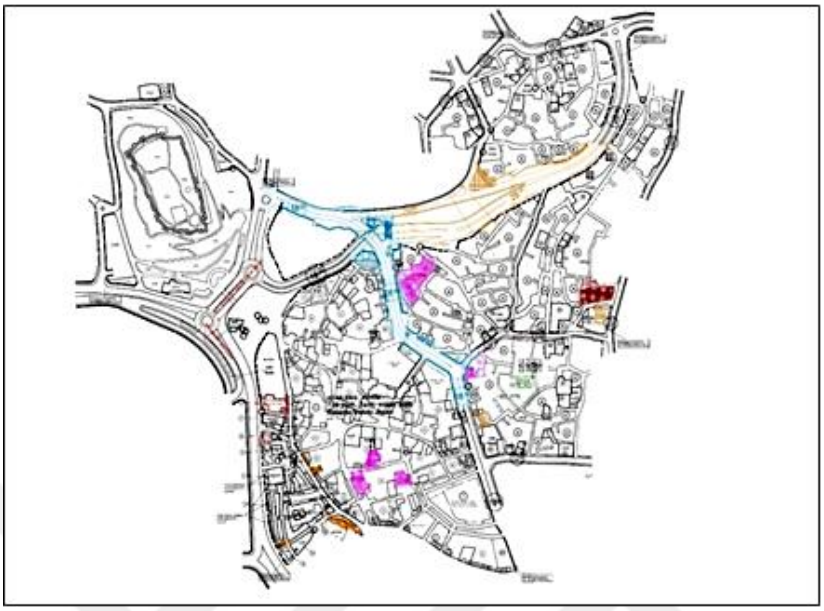
Kahramanmaraş için hazırlanmış fiziksel planlar incelendiğinde 1948'den günümüze dek 4'ü koruma amaçlı olmak üzere 6 plan çalışmasının yapıldığı görülmektedir. Yapılan ilk plan çalışması 1957 yılında Yüksek Mühendis Celal Ulusan tarafından hazırlanmış ve yaklaşık 24 yıl uygulamada kalmıştır (Şekil 4.1). Bunu takiben 1981-1986 yıllarında Şehir Plancısı Bülent Berksan tarafından kentin bütününe hitap eden bir imar planı hazırlanmıştır (Şekil 4.2). Kentin tarihi ticaret bölgeleri için ise 1996 yılında Şehir Plancısı Fatih Adanır tarafından koruma amaçlı imar planı, tarihi ticaret bölgesi için ise kentsel sit yenileme alanı koruma imar planı yapılmıştır (Şekil 4.3 ve Şekil 4.4).

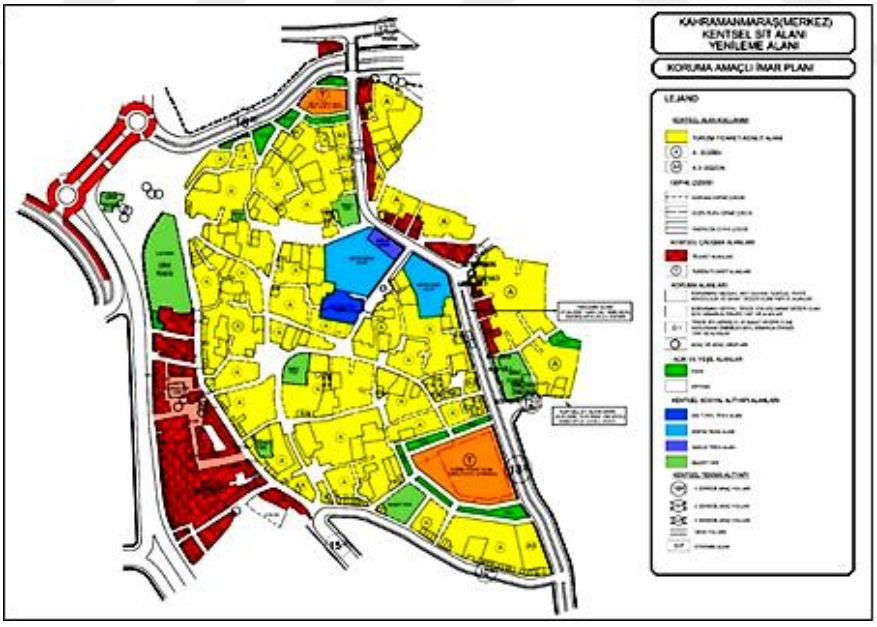
Şekil 4.1. 1957 yılında hazırlanan imar planından bir pafta (KBB, 2019)

Şekil 4.2. Kahramanmaraş kent planı (Adanır, 1989; Merdoğlu Bilaloğlu, 2004)

Şekil 4.3. Kentsel sit alanı koruma amaçlı imar planı (KBB, 2019)

Şekil 4.4. Kentsel sit yenileme alanı koruma amaçlı imar planı (KBB, 2019)

4.1.2. Kentsel Koruma Faaliyetleri

Kahramanmaraş kentindeki kültür varlıklarının belgelenmesi ve korunmasına yönelik bazı dönemlerde çeşitli tescil işlemleri gerçekleştirilmiştir. Kahramanmaraş tarihi kent merkezinin bölgesel ölçekte korunması ilk olarak 1988 yılında Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulunun 162 sayılı kararı ile gündeme gelmiştir. Daha sonra bu bölge, AKVKBK (Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu) tarafından 15.10.1993 tarih ve 5629 sayılı kanunla Kentsel Sit Alanı olarak ilan edilmiştir. 1994 tarih ve 1780 sayılı karar ile bu bölge için, 2863 ve 3386 sayılı kanunun 17. maddesi uyarınca Koruma Amaçlı İmar Planı yapılmasına karar verilmiştir (Merdoğlu Bilaloğlu, 2004).

Kahramanmaraş kentsel sit alanını tarihi anıtlar, sivil mimarlık örnekleri ve sosyal yapılar oluşturmaktadır. Bu alan aynı zamanda tarihi kent çekirdeğini oluşturan bölgedir (Kısakürek ve ark. 2013).

Kentsel sit alanı ilanından sonra, 10 ha alana sahip tarihi ticaret bölgesi de 2005 yılında AKVKBK'nın 24.03.2005 tarih ve 454 sayılı kararı ile Kentsel Sit Yenileme Alanı ilan edilmiştir. Belirlenen son kentsel sit alanı için Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanmış ve bu plan 05.06.2008 tarih ve 8/114 sayılı Belediye Meclisi kararı ile yürürlüğe girmiştir (KUDEB, 2012).

1980'lerdeki imar planı çalışmaları esnasında GEEAYK (Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu) tarafından 120'ye yakın yapının kadastral durumları belirlenmeden tescilleme işlemi yapılmıştır. Daha sonraları, AKVKBK 2004 yılında kentte kapsamlı bir tarama gerçekleştirerek tescilsiz diğer kültür varlıklarını da tescil altına almıştır. Böylelikle 165 adet sivil mimarlık eseri yapı nitelik, özgünlük ve bütünlükleriyle koruma altına alınmıştır (KUDEB, 2012).

Çalışma alanında tarihi kent merkezi için yapılmış en eski tescil fişinin ise 1966 yılında hazırlandığı ve Kapalı Çarşıya ait olduğu tespit edilmiştir (KUDEB, 2012).

4.2. Tarihi Kent Merkezi ve Yakın Çevresinin Mekânsal Gelişimi ve Bu Kapsamda Çalışma Alanının Konumu

Kentte, günümüze ulaşabilmiş tarihi dokunun fiziksel formu ve kentin sosyo-ekonomik yapısının gelişimi incelendiğinde, Dulkadiroğulları Beyliğinin önemli katkısının olduğu ve bu beyliğin kentte çok açık izler bıraktığı ortaya çıkmaktadır. Beylik döneminde Kahramanmaraş kentinin bugünkü kent formu biçimlenirken kentin tarihi kent merkezi ve yakın çevresinde de sürekli gelişen bir iskan sağlandığı görülmektedir.

Beyliğin merkezinin 1507 yılında Elbistan'dan Maraş'a taşınmasıyla kentte birçok imar faaliyeti gerçekleştirilmiştir (Atalay, 2008; Koç, 2010). Kale çevresinde inşa edilen camiler, hanlar ve ticaret merkezleri gibi kamusal imar faaliyetleri, zamanla etrafına sivil mimarlık eserlerini de çekerek burayı halkın sosyal, kültürel ve iktisadi eylemlerini gerçekleştirdiği bir merkez haline getirmiştir.

Kalenin eteklerindeki sivil yerleşmelerin temelinde Dulkadiroğulları Beyliği döneminde yapılan Ulu Cami yer almaktadır. Zaman içersinde Ulu Cami ve külliyesini kapsayan diğer mekânların inşasıyla buradaki konut yerleşimleri artarak kalenin doğu, güney ve kuzey eteklerine kadar genişleme göstermiştir. Kale eteği ve çevresinde gelişen kamu ve sivil mimarlık yerleşimleri sayesinde zamanla sokaklar, caddeler ve mahalleler ortaya çıkmıştır. Bu sayede, tarihi kent merkezi biçimlenmeye başlamıştır.

Dulkadiroğulları Beyliği döneminde kentin en gözde yerleşim yerleri Turan mahallesinde yer alan Sarayaltı ve Bey Cami çevresi, beyliğin son dönemlerinde de Divanlı mahallesi civarı olmuştur (Koç, 2010). Osmanlı hakimiyetinden önceki yerleşmeler, kalenin doğu ve güney eteklerindeyken 1515 yılından sonra Osmanlı hakimiyetiyle şehre getirilen Bayazıt sülalesinin Yörükselim ve Gazipaşa gibi kentin kuzey mahallelerine yerleştirilmesiyle kent kuzey yönde de genişleme göstermeye başlamıştır (Koç, 2010). Osmanlının son ve Cumhuriyetin ilk dönemlerinde, Maraş Kalesinin güney ve doğu eteklerini içine alan ve tarihi doku

bakımından oldukça zengin eserler barındıran Kurtuluş, Turan, Ekmekçi, Divanlı, Kayabaşı, Yörükselim, Gazipaşa, Fevzipaşa ve İsa Divanlı mahalleleri o dönemde kentin en önemli merkez mahalleleri olmuştur.

Bu bilgiler ışığında; Kahramanmaraş'ta tarihi dokunun en çok, Maraş Kalesi eteklerinde biçimlenen tarihi kent merkezinde olduğu izlenmektedir. **168 ha** alanı kapsayan bu alan çalışmada **tarihi kent merkezi ve yakın çevresi** olarak nitelendirilmiştir.

4.3. Tarihi Kent Merkezi ve Yakın Çevresinde İncelenen Sivil ve Kamu Mimarlık Eserleri

Çalışma alanını oluşturan tarihi kent merkezi ve yakın çevresinde, kökenleri aşağıda açıklanan **36 sivil mimarlık eseri**, genel olarak dini yapılar bünyesinde **1 okul** (önce kilise, daha sonra uzun bir dönem okul), **2 medrese**, **10 cami** ile **2 han** ve **1 hamam** olmak üzere toplam **52** adet kültür varlığı ve belirgin bir tipolojiye sahip **7 sokak** ve **1 meydan** niteliğindeki kamusal açık alan incelenmiştir. Çalışma alanı haritasındaki her bir paftada yer alan sivil mimarlık ve kamu eserleri ayrıntılı bir şekilde incelenerek yapıların avlu ve/veya bahçelerinin mekânsal ve bitkisel özelliklerinin ortaya konulmasına çalışılmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi burada önce bu eserlerin dört ana grup halinde kökenlerinin genel kapsamda açıklanmasına gerek duyulmuştur.

Sivil Mimarlık Eserleri: Anadolu'ya yerleşen Türkmen obaları ekonomik faaliyetleri nedeniyle mevsime bağlı konar-göçer bir yaşam sürdürdüklerinden yerleşik hayata geçmelerinden önceki barınma gereksinimlerini uzun yıllar oba çadırlarında karşılamışlardır. İlerleyen dönemlerde sosyal ve ekonomik koşullardaki değişme ve gelişmeler yerleşik hayata geçme gerekliliğini ortaya çıkartmış ve yerleşim alanlarında kargir ve ahşap evler yoğunluk kazanmaya başlamıştır. 11. yy'ın ikinci yarısından sonra Anadolu'da yoğun biçimde yerleşmeye başlayan Türkmen obaları, kısa zamanda kendi toplum yapısının

ihtiyaçlarına uygun ve sahip olduğu coğrafi koşullar çerçevesinde biçimlenmiş fiziksel ortamlar yaratmaya başlamışlardır.

Türklerin Anadolu'daki bu yerleşim faaliyetlerinin en aktif dönemi olan 11-16. yüzyıllar arasındaki tarihsel dönemde üretilen eserler incelendiğinde bunların, Anadolu'da hüküm sürmüş olan Selçuklu Devleti başta olmak üzere eski Türk beylikleri ve Osmanlı İmparatorluğunun etkileriyle biçimlendiği ortaya çıkmaktadır. Bu oluşum ve biçimlenmenin sonucu olarak Anadolu kentlerindeki geleneksel sivil mimarlık eserleri, mimari stilleri, planlama teknikleri ve mekânsal düzenlemeleri açısından benzerlikler göstermektedir.

Birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış ve farklı etnik kültürleri bir arada barındırmış olan Kahramanmaraş kentindeki sivil yerleşmeler de Anadolu'nun birçok kentinde olduğu gibi gelenekler, yöresel karakteristikler, iklim, topoğrafya ve sosyo-ekonomik koşullara göre şekillenmiştir.

Evliya Çelebi'nin 17. yy'da yazdığı seyahatnamesinde, Kahramanmaraş'ın 42 mahalleden oluştuğu, genel olarak bunların bir tepe üzerinde yer aldığı ve avlularında sürekli akan çeşmeleri bulunan 10 bin hanenin bulunduğundan söz edilmektedir (Yetişkin, 2007).

Dini Yapılar: Tarih boyunca Kahramanmaraş, çok çeşitli etnik kültürden ve Müslüman ya da diğer dinlerden olan insanların bir arada yaşadığı çok uluslu bir yapıya sahip olmuştur. I. Dünya Savaşından önce 1908 yılında Kahramanmaraş merkezinin nüfusu 46.557 Müslüman, 21.174 Hıristiyan ve 213 Yahudi olmak üzere toplam 67.974'tür (Eyicil, 2010). Kentin bu etnik çeşitliliği bağlamında yaşayanların dini inanışlarına göre kentte birçok dini yapı inşa edilmiştir. Ancak 1900'lü yılların başında Kahramanmaraş'ın kurtuluş mücadelesi zamanında bu dini yapılardan bazıları zarar görmüş ve günümüze gayrimüslimlere ait fazla eser ulaşamamıştır. Kahramanmaraş'ta İslamiyetin egemen olması nedeniyle kentte en çok İslamiyete ilişkin yapılar inşa edilmiştir.

Kahramanmaraş'ta günümüze ulaşabilmiş kültür varlığı niteliğine sahip dini yapıların birçoğu 14. ve 15. yy'da Dulkadiroğulları Beyliğinin son dönemlerinde,

bir kısmı ise 16. yy. sonrasında Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılan eserlerdir (KUDEB, 2012). Böylelikle kentteki tarihi nitelikli dini yapılar Dulkadiroğulları Beyliği dönemi ve Osmanlı dönemi olarak iki ayrı grupta toplanabilir (Tekin, 2000).

Osmanlı döneminde inşa edilmiş eserler de beyliğin mimari etkisi altında kalmıştır. Zira bir yerin fethinden hemen sonra gerçekleştirilen imar faaliyetlerinde ani bir değişim olamayacağı apaçık ortadadır (Tekin, 2000). Beyliğin Müslüman olması da kültürel benzerliği ortaya çıkarmış, kısa sürede yapılmış eserlerde bir farklılık gözlenememiştir (Tekin, 2000). Beylik döneminde yapılan dini yapıların birçoğu Alaüddevle Bozkurt Bey döneminde, Osmanlı döneminde yapılanlar ise ya mahalle halkının yardımlarıyla ya da kentin yönetici kadrosundaki Bayazıtoğulları ve Dulkadiroğulları eşrafı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Evliya Çelebi, seyahatnamesinde kentte 39 mihrabın bulunduğu ve 8 caminin ise farklı zamanlarda onarım geçirdiğinden sözetmektedir (Yetişkin, 2007).

Hamamlar: Umuma açık nitelikli hamamlar Kahramanmaraş'ta her mevsim sıkça kullanılmıştır. Zaman içerisinde kentin geleneksel konutlarında duş vb. ihtiyaçları gidermek için "Câ" adı verilen ıslak hacimler yapılmaya başlanmıştır. Evlerde her ne kadar bu küçük ıslak hacimler olsa da kentte hamam kullanımı banyo kültürü yerleşene kadar yoğun bir şekilde kullanılmaya devam etmiştir (Koç, 2010).

Kahramanmaraş'taki hamamlar genel itibariyle Anadolu'daki hamam planına benzer şekilde soğukluk, ılıklık ve sıcaklık bölümlerinden oluşmaktadır. Sıcaklık bölümü, köşelere yerleştirilmiş halvetler ve halvetlerin arasında eyvanlar olarak tasarlanmıştır. Halvetlerin üzeri kubbeler, eyvanların üzeri beşik tonozlarla örtülüdür. Bunların ortasında yer alan göbek taşının üzeri ise büyük kubbe ile kapatılmıştır. Bu mekânlar, kubbelerin üzerinde yer alan "fil gözü" denen küçük açıklıklarla aydınlatılmıştır. Ilıklık kısımları, sıcaklık kısmından soğukluk kısmına

doğru bir geçiş bölümü olarak tasarlanmıştır. Soğukluk kısmı ise soyunmalık amacıyla inşa edilmiştir (Özkarcı, 2007).

Evliya Çelebi seyahatnamesinde, 17. yy. ortalarında Çukur Hamam, Boğazkesen ve Çarşı hamamlarının isimlerini anarak Kahramanmaraş'ta beş adet hamamın varlığından bahsetmiştir (Koç, 2010). Hamamların birçoğu şu an itibariyle hala fonksiyonlarını yerine getirmektedir.

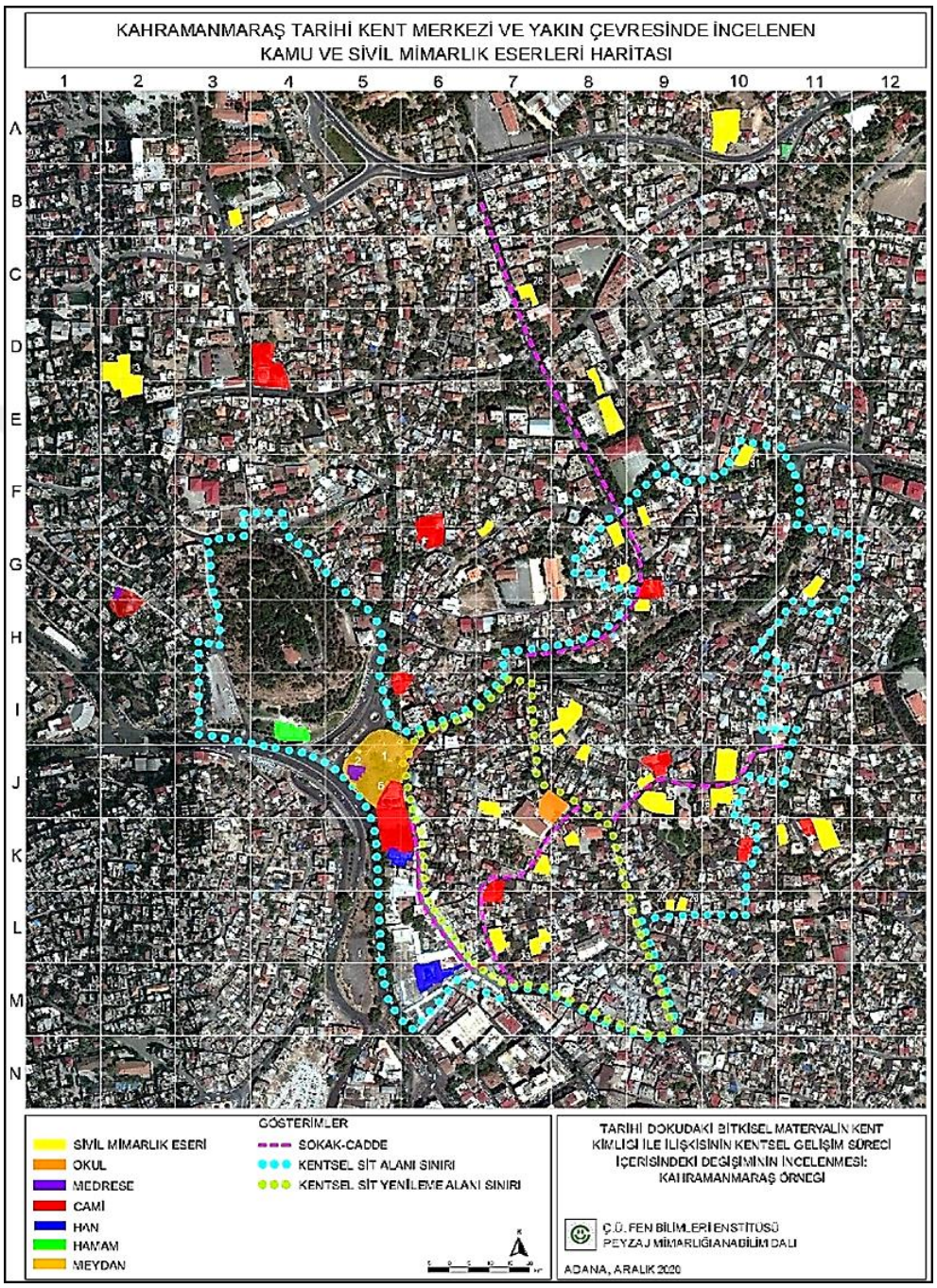
Hanlar: Önemli bir geçim kaynağı olan ticaret sebebiyle insanlar çok eskiden beri bir şehirden başka bir şehre seyahat etme ihtiyacı duymuşlardır. Bu seyahatler sırasında barınma gereksinimini karşılamak, mallarını ve binek hayvanlarını korumak amacıyla ticaret merkezleri ve şehir yerleşmelerinin çevresinde farklı kapasitelerde hanlar inşa edilmiştir. Kahramanmaraş'ta da benzer olarak, Ulu Cami ve tarihi ticaret merkezinin yakın çevresinde farklı kapasitelerde bazı hanlar yapılmıştır.

Evliya Çelebi, 1648 yılındaki seyahatnamesinde, Kahramanmaraş'ta 6 adet han bulunduğundan ve bunlardan Acem Hanı ve Katip Hanın en ünlüleri olduğundan bahsetmektedir (KUDEB, 2012).

4.3.1. Çalışma Alanındaki Sivil ve Kamu Mimarlık Eserlerinin Analizi

Daha önce de vurgulandığı gibi çalışma alanını oluşturan tarihi kent merkezi ve yakın çevresinde, 36 sivil mimarlık eseri, 1 okul, 2 medrese, 10 cami, 2 han ve 1 hamam olmak üzere toplam 52 adet kültür varlığı ile belirgin bir tipolojiye sahip 7 sokak ve 1 meydan niteliğindeki kamusal açık alanın incelenmesine çalışılmıştır. 168 ha alandaki bu eserlerin konumlarını gösteren harita Şekil 4.5'te sunulmuştur.

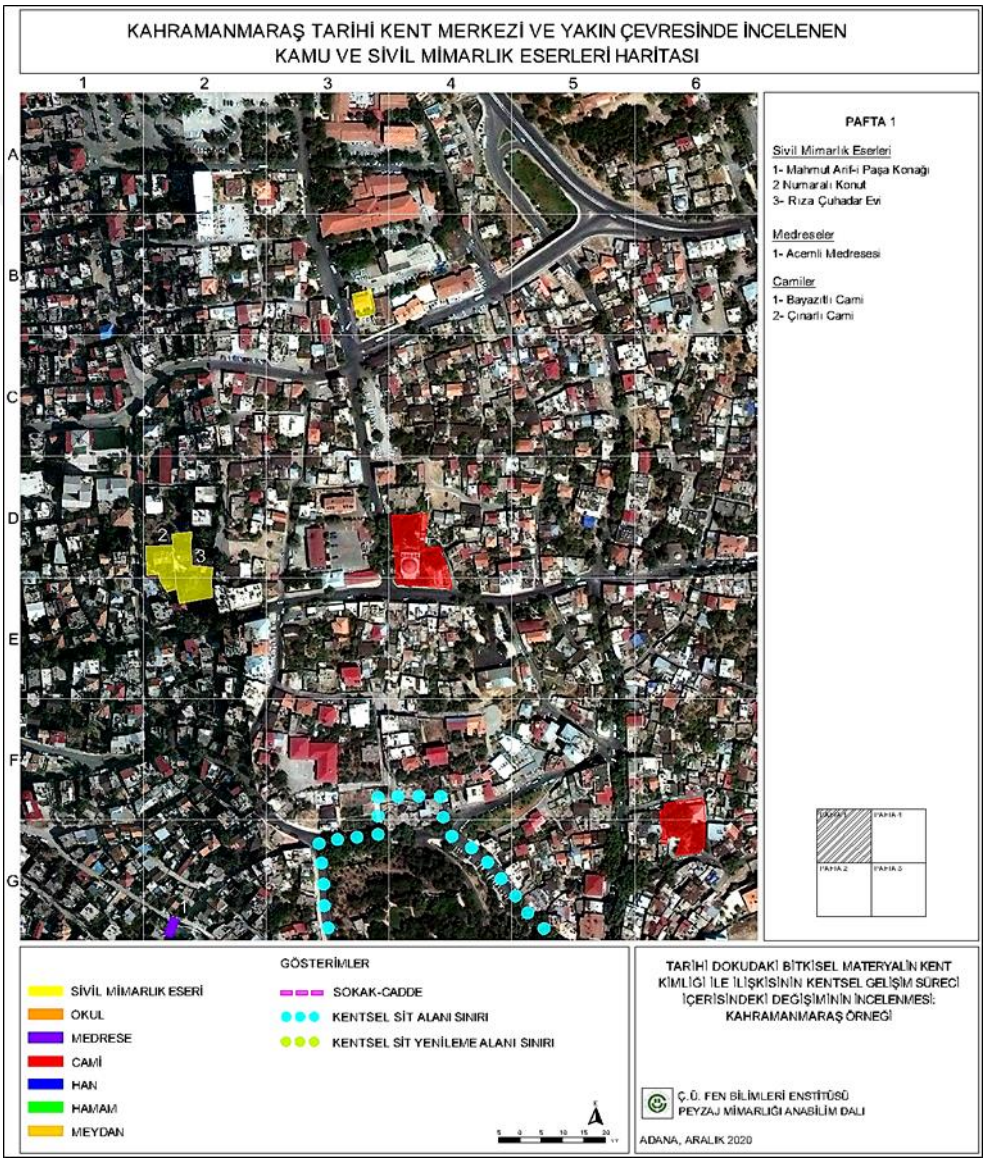
Ayrıntılı inceleme kolaylığı sağlanabilmesi amacıyla harita dört paftaya bölünmüştür. Her paftada yer alan eserlerin avlu ve/veya bahçeleri, sahip oldukları mekânsal ve bitkisel özellikleriyle birlikte başlıklar halinde açıklanmıştır.

Şekil 4.5. Çalışma alanı haritası

4.3.1.1. Çalışma Alanı Haritasının 1. Paftasında Yer Alan Kamu ve Sivil Mimarlık Eserleri

Pafta 1'de 3 sivil mimarlık eseri, 1 medrese ve 2 cami yapısı yer almaktadır (Şekil 4.6). Başlıklar halinde bu eserlerin açıklanmasına çalışılmıştır.

Şekil 4.6. Çalışma alanı haritasının 1. paftası

Mahmut Arif-i Paşa Konağı

Çalışma haritasında B3 numaralı plankarede bulunan eser, Yörükselim mahallesi, Gazi Mustafa Kuşçu sokakta ve 1507 ada 20 parselde yer almaktadır.

Kentsel sit alanı dışında yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 16.04.1992 tarih ve 1150 sayılı karar ile tescillenmiştir. AKVKBK'nın (Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu) 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararı ile konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7. Mahmut Arif-i Paşa Konağı batı cephesi

Konutun güneyinde küçük bir avlu yer almaktadır. Restorasyonu yapılan konutun avlu zemini bazalt ile kaplanmıştır. Avlunun ortasında yaklaşık 50 cm. derinlikte dairesel formda bir süs havuzu yer almaktadır. Avlunun etrafı taş malzemeden yapılmış yüksek duvarlarla çevrilidir. Duvarların üstü harpuşta ile sonlandırılmıştır. Avluda 3 adet *Cupressus sempervirens var. horizontalis* yer almaktadır (Şekil 4.8).

Şekil 4.8. Mahmut Arif-i Paşa Konağı avlusundaki *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ağaçları

2 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma haritasında D2 numaralı plankarede bulunan eser, Yörükselim mahallesi, Hanefi Canlı caddesinde ve 709 ada 59 parselde konumlanmıştır.

Kentsel sit alanı dışında yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 26.01.2010 tarih ve 5723 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır (Şekil 4.9).

Şekil 4.9. 2 numaralı sivil mimarlık eserinin batı cephesi ve bahçe kapısı

Konutun güneyinde küçük bir avlu ve batısında bir bahçe bulunmaktadır. Avlunun zemini yöresel tandır taşı ile kaplıdır. Konutun etrafı yüksek taş duvarlarla çevrilidir. Konutun avlu ve bahçesinde 1 adet *Ficus carica*, 2 adet *Morus alba* ve 1 adet *Prunus armeniaca* (Şekil 4.10) yer almaktadır.

Şekil 4.10. 2 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Morus alba* ve *Prunus armeniaca*

Rıza Çuhadar Evi

Çalışma alanı haritasında D2 numaralı plankarede bulunan eser, Yörükselim mahallesi, Şehit Çuhadar sokak ve 709 ada 67 parselde yer almaktadır. Kentsel sit alanı dışında yer alan yapı, mükerrer olarak Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 06.06.1980 tarih ve 2207 sayılı karar ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. AKVKBK'nın 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Konut, doğuda ve batıda iki ayrı yapıdan oluşmaktadır. Bu iki yapının ortasında bahçe kotundan yüksek bir avlu yer almaktadır. Avlunun ortasında sekizgen formda ve mermerden bir süs havuzu bulunmaktadır. Konutun güneyinde oldukça büyük bir bahçe bulunmaktadır. Bahçe kapısına uzanan yolun tandır taşıyla kaplanmış zemin döşemesi özgünlüğünü hala korumaktadır (Şekil 4.11).

Şekil 4.11. Rıza Çuhadar Evi'nin güney cephesi ve bahçe kapısına uzanan yol

Bahçedeki bitkilendirme oldukça yoğundur. Kullanılan türler; 1 adet *Cedrus libani* (Şekil 4.12), 1 adet *Eriobotrya japonica*, 2 adet *Ficus carica*, 3 adet *Juglans regia*, 2 adet *Olea europaea*, 2 adet *Pinus brutia* (Şekil 4.12), 3 adet *Prunus armeniaca* (Şekil 4.13), 2 adet *Punica granatum*, 1 adet *Vitis vinifera*'dır (Şekil 4.14).

Şekil 4.12. Rıza Çuhadar Evi'nin bahçesindeki *Cedrus libani* ve *Pinus brutia*

Şekil 4.13. Rıza Çuhadar Evi'nin bahçesindeki *Prunus armeniaca*

Şekil 4.14. Rıza Çuhadar Evi'nin bahçesindeki *Vitis vinifera* ve taş bahçe duvarları

Acemli Medresesi

Çalışma alanı haritasında G2 numaralı plankarede bulunan eser, Şehit Evliya mahallesi, Acemli caddesi ve 1013 ada 19 parselde yer almaktadır. Kentsel sit alanı dışında yer alan medrese, 17. yy ortalarında Bayazıtoğullarından İskender Bey tarafından yaptırılmıştır (Özkarcı, 2007).

Medrese, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. I. grup yapı niteliğindeki medresenin mülkiyeti Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ne aittir.

Acemli Cami ile birlikte bir külliye şeklinde inşa edilen medrese, caminin doğu ve batısında iki ayrı yapı olarak inşa edilmiştir. Medresenin doğu ve batı yapılarına ait fotoğraf Şekil 4.15'te sunulmuştur.

Şekil 4.15. Acemli Medresesi'nin doğu ve batı yapıları

Medresenin avlusu, caminin avlusuyla ortak kullanıma sahiptir. Avluda iki adet özgün havuz vardır ve avlu zemini bazalt taşlar ile kaplıdır. Avluda 2 adet *Acer negundo* (Şekil 4.16) ve 1 adet *Vitis vinifera* yer almaktadır.

Şekil 4.16. Acemli Medresesi bahçesindeki *Acer negundo* ağaçları

Bayazıtlı Cami

Çalışma alanı haritasında D4 numaralı plankarede bulunan eser, Yörükselim mahallesi, Gazi Mustafa Kuşçu caddesi ve 690 ada 15 parselde yer almaktadır. Kentsel sit alanı dışında yer alan cami, 1617-1618 yıllarında Bayazıtlı ailesinden Hacı Abdullah Bey tarafından yaptırılmıştır (Koç, 2010).

Cami ve minaresi Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. I. grup yapı niteliğindeki caminin mülkiyeti Maraş Evkaf İdaresi'ne aittir.

Caminin kuzeyinde avlu ve bahçesi yer almaktadır. Avluda minare, şadırvanlı havuz ve eğitim odaları yer almaktadır. Avlunun zemini bazalt taş ile kaplıdır. Avluyu çevreleyen duvarlar ise kesme taştan yapılmıştır. Oldukça geniş olan caminin bahçesinde 4 adet *Acer negundo*, 8 adet *Cedrus libani* (Şekil 4.17), 2 adet *Cupressus sempervirens var. horizontalis*, 2 adet *Diospyros kaki*, 3 adet *Eriobotrya japonica* (Şekil 4.17), 2 adet *Lonicera japonica* (Şekil 4.18), 1 adet *Morus alba*, 5 adet *Olea europaea* (Şekil 4.18), 7 adet *Parthenocissus quinquefolia*, 16 adet *Pinus brutia* ve 1 adet *Prunus armeniaca* yer almaktadır.

Şekil 4.17. Bayazıtlı Cami bahçesindeki *Cedrus libani* ve *Eriobotrya japonica*

Şekil 4.18. Bayazıtlı Cami bahçesindeki *Lonicera japonica* ve *Olea europaea*

Çınarlı (Bektutiye) Cami

Çalışma alanı haritasında F6 numaralı plankarede bulunan eser, Fevzipaşa mahallesi, 27018 sokakta ve 956 ada 4 parselde yer almaktadır (Şekil 4.19). Kentsel sit alanı dışında yer alan cami, 1500'lü yıllarında Dulkadiroğulları Beyliği hükümdarı Alaüddevle Bozkurt Bey tarafından yaptırılmıştır (Özkarcı, 2007).

Cami, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. I. grup yapı niteliğindeki caminin mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne aittir.

Şekil 4.19. Çınarlı Cami'nin kuzey cephesi

Caminin batısında avlusu yer almaktadır. Avluda abdesthane, tuvalet ve iki adet şadırvan bulunmaktadır. Avlunun zemini bazalt taşlar ile kaplıdır. Avluyu çevreleyen duvarlar ise kesme taştan yapılmıştır. Avlunun güneyinde ve avlu kotundan yaklaşık 1 metre yüksekte şehrin milli mücadele kahramanlarından Sütçü İmam'ın anıt mezarı yer almaktadır.

Oldukça geniş olan avluda 3 adet *Cupressus sempervirens var. horizontalis*, 5 adet *Diospyros kaki* (Şekil 4.20), 1 adet *Ficus carica* (Şekil 4.20), 1 adet *Morus alba*, 4 adet *Olea europaea* (Şekil 4.21), *2* adet *Pinus brutia* (Şekil 4.21), 1 adet çok eski bir Çınar (*Platanus orientalis)* (Şekil 4.22) ve 3 adet *Punica granatum* (Şekil 4.22) yer almaktadır. Cami avlusundaki Çınar ağacının 140 yaşında olduğu tahmin edilmektedir (KUDEB, 2012).

Şekil 4.20. Çınarlı Cami bahçesindeki *Diospyros kaki* ve *Ficus carica*

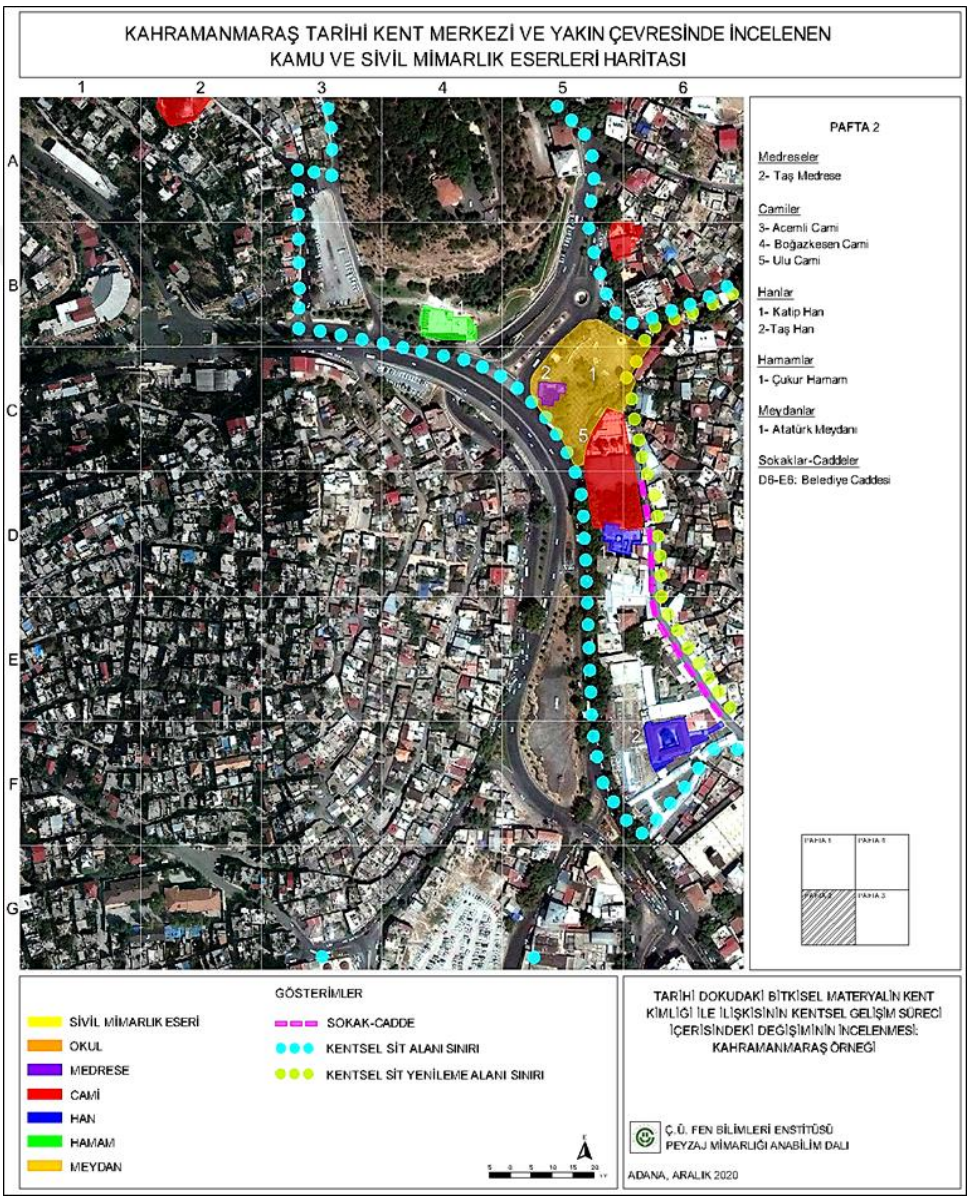
Şekil 4.21. Çınarlı Cami bahçesindeki *Olea europaea* ve *Pinus brutia*

Şekil 4.22. Çınarlı Cami avlusundaki *Platanus orientalis* ve *Punica granatum*

4.3.1.2. Çalışma Alanı Haritasının 2. Paftasında Yer Alan Kamu Eserleri

Pafta 2'de 1 medrese, 4 cami, 2 han ve 1 hamam yapısı yer almaktadır (Şekil 4.23). Başlıklar halinde bu eserlerin açıklanmasına çalışılmıştır.

Şekil 4.23. Çalışma alanı haritasının 2. paftası

Taş Medrese

Çalışma alanı haritasında J5 numaralı plankarede bulunan eser, Ekmekçi mahallesi, Şekerdere bulvarı üzerinde ve 678 ada 1 parselde yer almaktadır. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Genel Müdürlüğü tarafından 11.05.1979 tarih ve 1655 sayılı karar ile tescillenmiştir. Kentsel sit alanı içerisinde bulunan medresenin inşa edildiği tarih bilinmemektedir. Ancak 1500 yılına ait Alaüddevle Bozkurt Bey vakfiyesinden medresenin 15. yy sonralarında yapıldığı anlaşılmaktadır (Özkarcı, 2007). Taş Medrese, Dulkadiroğulları Beyliği döneminden günümüze ulaşabilmiş tek medresedir.

Mescit ve türbeden oluşan küçük bir külliye şeklinde inşa edilen medrese, 1920 yılına kadar işlevini sürdürmüştür (Atalay, 2008). Medresenin ortasında dikdörtgen formda bir avlu yer almaktadır. Avluda sonradan yapılmış bir havuz yer almaktadır. Avluyu, kesme taştan yapılmış yüksek sağır duvarlar çevrelemektedir. Medreseye avlunun kuzeyine açılan kesme taş kemerli ve demir doğramalı kapıdan girilmektedir. Restorasyonu yapılan medresenin avlu zemini bazalt taş ile kaplıdır. Güney avlusunda bir adet *Platanus orientalis* yer almaktadır (Şekil 4.24).

Şekil 4.24. Taş Medrese'nin güney cephesindeki *Platanus orientalis*

Acemli Cami

Çalışma alanı haritasında H2 numaralı plankarede bulunan eser, Şehit Evliya mahallesi, Acemli caddesi ve 1013 ada 19 parselde yer almaktadır (Şekil 4.25). Sit alanı dışında bulunan cami 17. yy. ortalarında Bayazıtoğullarından İskender Bey tarafından yaptırılmıştır (Özkarcı, 2007). Cami Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir.

Şekil 4.25. Acemli Cami'nin kuzey cephesi ve avlusu

Külliye şeklinde inşa edilen caminin avlusunda dairesel formda iki özgün havuz yer almaktadır. Acemli caminin sembolü olan bu havuzlara ait görünümler Şekil 4.26'da sunulmuştur.

Şekil 4.26. Acemli Cami avlusundaki havuzlar

Caminin kuzeyinde avlusu yer almaktadır. Avlunun zemini bazalt taşlar ile kaplıdır. Avluyu çevreleyen duvarlar ise kesme taştan yapılmıştır. Caminin avlusuyla medrese ortak kullanıma sahiptir. Avluda 2 adet *Acer negundo* ve 1 adet *Vitis vinifera* yer almaktadır.

Boğazkesen Cami

Çalışma alanı haritasında I10 numaralı plankarede bulunan eser, Ekmekçi mahallesi, Boğazkesen caddesi ve 667 ada 74 parselde yer almaktadır. Kentsel sit ve yenileme alanı dışında kalan cami, 1480-1515 yıllarında Alaüddevle Bozkurt Bey'in Ekmekçibaşısı Hacı Ali Ağa bin Abdullah tarafından yaptırılmıştır (Özkarcı, 2007). Cami, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 16.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir (Şekil 4.27).

Şekil 4.27. Boğazkesen Cami batı cephesi

Caminin kuzeyinde avlusu yer almaktadır. Avluda minare, abdesthane, tuvalet ve bir şadırvan bulunmaktadır. Avlunun zemini bazalt taşlar ile kaplıdır. Avluyu çevreleyen duvarlar ise kesme taştan yapılmıştır. Caminin avlusunda 2 adet *Diospyros kaki* (Şekil 4.28) ve 17 adet *Rosa sp.* yer almaktadır.

Şekil 4.28. Boğazkesen Cami avlusundaki *Diospyros kaki* ağaçları

Ulu Cami

Çalışma alanı haritasında J10 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, Atatürk bulvarında ve 1754 ada 1 parselde yer almaktadır. Kentsel sit alanı içerisinde kalan cami Dulkadiroğulları Beyliği döneminde, 1442-1454 tarihleri arasında Süleyman Bey tarafından inşa ettirilmiştir. Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı kararla tescillenmiştir. I. grup yapı niteliğindeki caminin mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne aittir. Kentin ana ulaşım yollarından Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan ve bir külliye şeklinde inşa edilen Ulu Cami, özgün olarak cami minaresine bitişik bir muvakkithane (güneş saati yapısı), aşevi, mezarlık ve avlusu dışında kalan Taş Medrese ile Katip Han yapılarından oluşmaktadır (Özkarcı, 2007).

Dikdörtgen planlı cami, blok taştan yapılmış ve sütunlar üzerine bindirilmiş sivri kemerli küfe plan tipinde inşa edilmiştir (Bayburtluoğlu, 2006). Caminin minaresi yapıdan ayrı olarak caminin kuzeyine konumlandırılmıştır (Şekil 4.29).

Şekil 4.29. Ulu Cami'nin batı cephesi

Caminin biri batı, diğeri doğusundan ve doğrudan avluya açılan iki giriş kapısı bulunmaktadır. Kuzeyinde ise avlu yer almaktadır. Avlunun zemini bazalt taşlarla kaplıdır. Avluyu çevreleyen duvarlar kesme taştan yapılmıştır. Caminin avlusunda 1 adet *Acer negundo*, 1 adet *Cercis siliquastrum* (Şekil 4.30), 53 adet *Rosa sp.* (Şekil 4.31) ve 2 adet *Tilia tomentosa* yer almaktadır.

Şekil 4.30. Ulu Cami avlusundaki *Cercis siliquastrum* ağaçları

Şekil 4.31. Ulu Cami avlusundaki *Rosa sp.* Grubu

Katip Han (Cumhuriyet Hanı)

Çalışma alanı haritasında K5 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, Atatürk bulvarı üzerinde ve 1754 ada 9-14-15 parselde yer almaktadır. Kentsel sit alanı içerisinde bulunan hanın inşa tarihi bilinmemektedir. Ancak arşivlerden 15. yy'ın sonlarında yapıldığı tahmin edilmektedir (Özkarcı, 2007).

Katip Han, Dulkadiroğulları Beyliği döneminden günümüze ulaşabilmiş en eski handır. Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 16.04.1987 tarih ve 3096 sayılı karar ile tescillenmiştir.

Ulu Cami'nin güneyine inşa edilen han, tarihi ticaret merkezi olan Belediye Çarşısı'nın merkezinde yer almaktadır. Hanın zemin katın kuzey cephesindeki hacimleri ahır ve servis mekânları, üst katları ise yolcuların konakladığı mekânlar olarak tasarlanmıştır. Zemin katın güney cephesinde 4 adet dükkan bulunmaktadır (Şekil 4.32) (Özkarcı, 2007).

Şekil 4.32. Katip Han'ın güney cephesi (KBB, 2019)

Hanın güneyinde Şekerdere bulvarına bakan avlusu bulunmaktadır. Avluda 8 adet *Cupressus sempervirens var. horizontalis* (Şekil 4.33), 1 adet *Acer negundo*, 1 adet *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* (Şekil 4.33), 1 adet *Eriobotrya japonica*, 2 adet *Ficus carica*, 11 adet *Pinus brutia* (Şekil 4.33), 2 adet *Platanus orientalis* (Şekil 4.33) ve 1 adet *Robinia pseudoacacia* (Şekil 4.33) yer almaktadır.

Şekil 4.33. Katip Han'ın avlusundaki *Cupressus sempervirens var. horizontalis*, *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*, *Pinus brutia*, *Platanus orientalis* ve *Robinia pseudoacacia* ağaçları

Taş Han

Çalışma alanı haritasında M6 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, Belediye caddesi ve Mazman sokak kesişiminde ve 1777 ada 62-65-69-71-72 parsellerde yer almaktadır. Kentsel sit alanı içerisinde kalan hanın inşa edildiği tarih bilinmemektedir. Ancak 1653 yılındaki vakfiyeye göre 1650 yıllarında inşa edildiği tahmin edilmektedir (Özkarcı, 2007). Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 07.03.1985 tarih ve 159 sayılı karar ile tescillenmiştir.

Tarihi ticaret merkezi olan Belediye Çarşısı'nın merkezi bölümünde yer alan Taş Han, kuzeyinde Mazman Çarşısı, güneyinde Bakırcılar Çarşısı, doğusunda Belediye Çarşısı ve batısında Kapalı Çarşı ile sınırlandırılmış ve çevresinde dükkanlar, ortasında avlu bulunan kare formlu bir yapı olarak inşa edilmiştir. Yapının zemin kat hacimleri ahır ve servis mekânları, üst katları ise yolcuların konakladığı mekânlar olarak tasarlanmıştır (Şekil 4.34).

Şekil 4.34. Taşhan

Taşhan'ın ortasında avlu bölümü bulunmaktadır. Avluda 1 adet *Lonicera japonica* ve 3 adet *Platanus orientalis* (Şekil 4.35) yer almaktadır.

Şekil 4.35. Taşhan'ın avlusundaki *Platanus orientalis* ağaçları

Çukur Hamam

Çalışma alanı haritasında I4 numaralı plankarede bulunan eser, Ekmekçi mahallesi, Şekerdere bulvarı üzerinde ve 680 ada, 2 parselde yer almaktadır. Kentsel sit alanı içerisinde kalan hamamın inşa edildiği tarih bilinmemektedir. Ancak Evliya Çelebi'nin 1648 tarihli seyahatnamesinde Maraş'ta birkaç hamamın varlığından bahsetmesi ve bunlardan birinin Çukur Hamam olması, hamamın 15. yy'ın ikinci yarısında yapıldığına işaret etmektedir (Özkarcı, 2007). Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 11.05.1979 tarih ve 1655 sayılı karar ile tescillenmiştir (Şekil 4.36).

Ulu Cami, Taş Medrese ve tarihi ticaret merkeziyle birlikte külliye şekilde inşa edilen Çukur Hamam, Ulu Cami'nin kuzeybatısında yer almaktadır. Yapının yarısı toprak altında kaldığından ismi "Çukur Hamam" olarak adlandırılmaktadır. Hamamın güneyinde Şekerdere bulvarına bakan avlusu yer almaktadır. Avluda 1 adet *Ailanthus altissima*, 2 adet *Morus alba* (Şekil 4.37), 26 adet *Rosa sp.* (Şekil 4.37) ve 1 adet *Vitis vinifera* yer almaktadır.

Şekil 4.36. Çukur Hamam'ın güney cephesi

Şekil 4.37. Çukur Hamam'ın avlusundaki *Morus alba* ve *Rosa Sp.* bitkileri

Belediye Caddesi

Ulu Cami'nin doğusu boyunca uzanan ve Atatürk Meydanı'nı tarihi ticaret merkezine bağlayan kentin önemli ulaşım hatlarından biridir. Şimdiki adıyla Kapalı Çarşı, eski adıyla Suk-i Maraş olan Belediye Caddesinin sonu Demirci Çarşı'sına

ulaşmaktadır. Osmanlı İmparatorluğunun son zamanlarında kentin en aktif ticaret merkezi olan Belediye Caddesi (Şekil 4.38) günümüzde hala en yoğun alışveriş merkezi olma durumunu korumaktadır. Caddenin Kapalı Çarşı'ya girmeden önceki açık alanında 5 adet *Platanus orientalis* (Şekil 4.38) ve 2 adet *Acer negundo* yer almaktadır.

Şekil 4.38. Belediye Caddesi ve *Platanus orientalis* ağaçları

Atatürk Meydanı

Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde Maraş Kalesi çevresinde şekillenmeye başlayan kentin ilk ve tek meydanı olan Atatürk Meydanı, tarih boyunca da Kahramanmaraş'ın en canlı meydanı olarak kullanılmıştır. Günümüzde de kentin meydan niteliğine sahip en geniş açık alanı olan Atatürk Meydanı, tarihi kent merkezinin ana ulaşım hatlarından Boğazkesen ve Kanlıdere caddelerinin kesişim noktasında yer almaktadır. Ulu Cami ve Taş Medrese gibi Kahramanmaraş kimliğinin simgesi niteliği taşıyan birçok tarihi eseri de günümüze aktarmıştır (Abacıoğlu, 2013). Bunun yanında, bir park niteliği de taşımaktadır. Böylelikle,

birçok bitki türü barındırmaktadır. İncelenen türler arasından meydanda var olanlar, *Cupressus sempervirens var. horizontalis, Robinia pseudoacacia, Rosa sp.* ve birçoğu ise oldukça yaşlı Çınar Ağaçlarıdır (*Platanus orientalis)* (Şekil 4.39 ve Şekil 4.40).

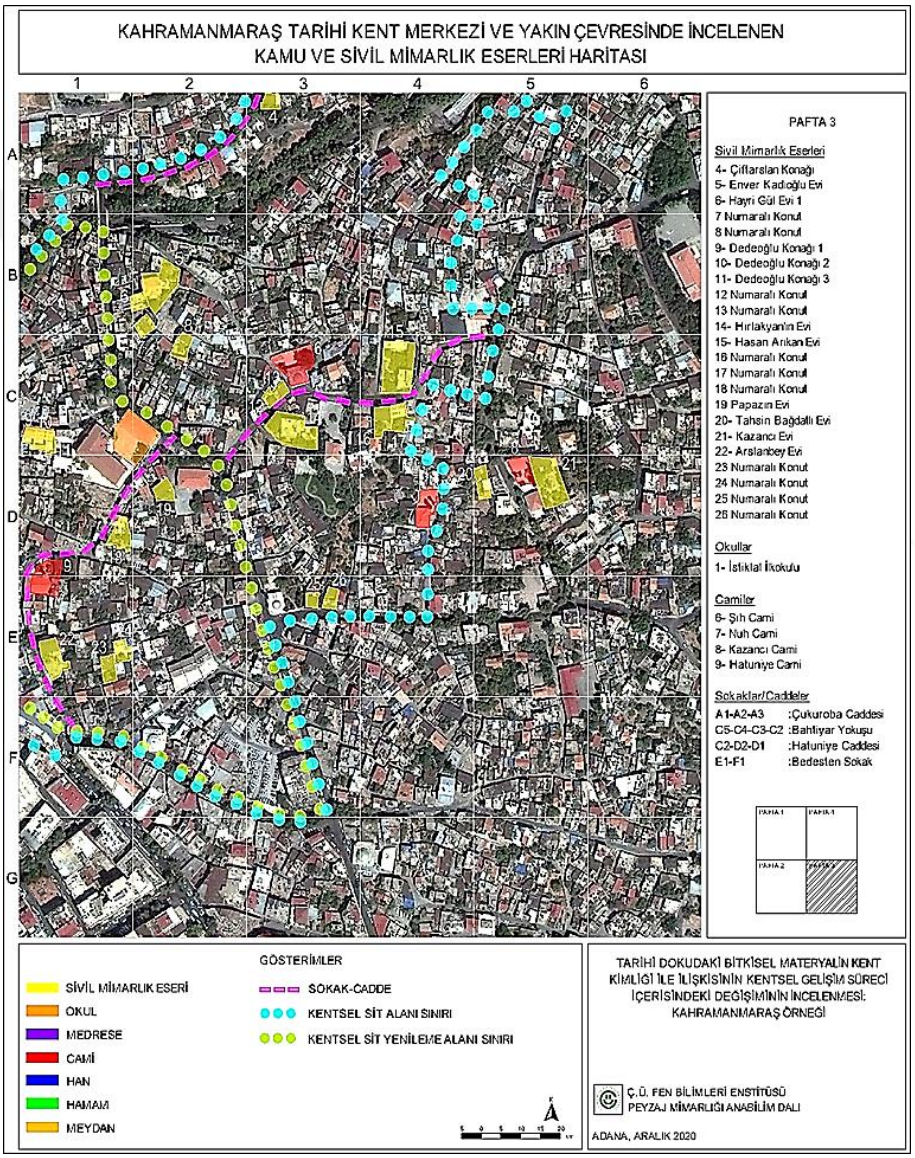
Şekil 4.39. Atatürk Meydanı (WowTurkey, 2019)

Şekil 4.40. Atatürk Meydanı'ndaki *Platanus orientalis* ağaçları (WowTurkey, 2019)

4.3.1.3. Çalışma Alanı Haritasının 3. Paftasında Yer Alan Sivil ve Kamu Mimarlık Eserleri

Pafta 3'te 23 sivil mimarlık eseri, 1 okul ve 4 cami yer almaktadır (Şekil 4.41). Başlıklar halinde bu eserlerin açıklanmasına çalışılmıştır.

Şekil 4.41. Çalışma alanı haritasının 3. paftası

Çiftarslan Konağı

Çalışma alanı haritasında H9 numaralı plankarede bulunan eser, Kayabaşı mahallesi ve 834 ada, 4 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamaktadır. Ancak gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden erken cumhuriyet dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Paköz, 2020).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı mükerrer olarak, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 06.06.1980 tarih ve 2207 sayılı karar ile ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Güneye yönlendirilmiş olan konutun yalnızca Çukuroba caddesine bakan batı cephesi görülebilmektedir. Konutun bu şekilde taşıt yolu üzerine çıkma yapmasıyla Maraş'ın geleneksel tarihi konutlarının bir simgesi haline gelen eser, yokuş yukarı uzanan Çukuroba caddesine derin bir tarihi perspektif katmaktadır (Şekil 4.42)

Şekil 4.42. Çiftarslan Evi'nin batı cephesi (Çukuroba Caddesi'nden görünümü)

Oldukça geniş bir bahçesi bulunan konutun avlusunda daire formunda bir süs havuzu bulunmaktadır. Avlu zemini yöresel tandır taşı ile kaplıdır. Bahçede 2 adet *Cedrus libani,* 1 adet *Cupressus sempervirens var. pyramidalis,* 3 adet *Morus alba,* 5 adet *Ficus carica* (Çizelge 4.43), 1 adet *Prunus armeniaca,* 1 adet *Diospyros kaki* (Çizelge 4.43), 6 adet *Rosa sp* ve 1 adet *Vitis vinifera* yer almaktadır.

Şekil 4.43. Çiftarslan Evi bahçesindeki *Diospyros kaki* ve *Ficus carica* ağaçları

Enver Kadıoğlu Evi

Çalışma alanı haritasında I8 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi, Şehit Gazez Mehmet Çavuş sokak ve 1736 ada, 6 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu tahmin edilmektedir (KUDEB, 2012).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir.

Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır (Şekil 4.44).

Şekil 4.44. Enver Kadıoğlu Evi güney cephesi

Konutun güneyinde bir avlu, avlunun doğusunda bir bahçe olup burada bitkisel uygulamalara yer verilmiştir. Bahçede mermerden yapılmış kırık çizgilerin kullanıldığı bir havuz, avlunun doğu duvarında ise yuvarlak kemerli mermer bir çeşme yer almaktadır (Şekil 4.45). Avlunun çevresi betonarme muhdes (yapının özgün biçimlerine uygun olmayan sonradan yapılmış bölümler) yüksek duvarlarla çevrilidir. Avlunun zemini yöresel tandır taşı ile kaplıdır (Şekil 4.46). Konutun giriş kapısı avlunun güneybatısına açılmaktadır.

Şekil 4.45. Enver Kadıoğlu Evi bahçesindeki havuz ve çeşme

Şekil 4.46. Enver Kadıoğlu Evi'nin avlu zeminindeki tandır taşı zemin döşemesi

Merdoğlu Bilaloğlu'nun (2004) çalışmasından, konutun incelendiği 2004 yılında avluda 2 adet *Pinus brutia* ve 7 adet *Ficus carica* bulunduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Günümüzde ise 1 adet *Ailanthus altissima*, 1 adet *Cedrus libani* (Şekil 4.47), 1 adet *Citrus aurantium* (Şekil 4.47), 5 adet *Ficus carica*, 2 adet *Parthenocissus quinquefolia* (Şekil 4.48) ve 1 adet *Pinus brutia* yer almaktadır.

Şekil 4.47. Enver Kadıoğlu Evi bahçesindeki *Cedrus libani* ve *Citrus aurantium* ağaçları

Şekil 4.48. Enver Kadıoğlu Evi avlusundaki *Parthenocissus quinquefolia*

Hayri Gül Evi

Çalışma alanı haritasında I8 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi, Şehit Gazez Mehmet Çavuş sokak ve 1736 ada, 27 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu tahmin edilmektedir (Şekil 4.49).

Kentsel sit alanı içerisinde bulunan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.49. Hayri Gül Evi güney cephesi

Güneyinde geniş bir avlusu bulunan yapının etrafı betonarme muhdes yüksek duvarlarla çevrilidir. Avlunun zemini beton ile kaplıdır. Avlunun doğu duvarlarında yuvarlak taş kemerli bir niş içinde çeşme ve tuvalet bulunmaktadır.

Merdoğlu Bilaloğlu'nun (2004), çalışmasından konutun incelendiği 2004 yılında avluda 1 adet *Diospyros kaki* ve 3 adet *Ficus carica* bulunduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Ancak günümüzde yalnızca 3 adet *Ailanthus altissima* (Şekil 4.50) ve 3 adet *Ficus carica* yer almaktadır (Şekil 4.50).

Şekil 4.50. Hayri Gül Evi avlusundaki *Ailanthus altissima* ve *Ficus carica* ağaçları

7 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında I8 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi, Bahtiyar yokuşunda ve 1736 ada, 24 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu tahmin edilmektedir (Şekil 4.51).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 27.11.2007 tarih ve 3320 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.51. 7 numaralı sivil mimarlık eseri ve avlusu

Konutun güneyinde avlusu yer almaktadır. Avlu duvarları betonarme muhdes yüksek duvarlarla çevrilidir. Avlu zemini beton ile kaplıdır. Avluda 2 adet *Ailanthus altissima*, 1 adet *Punica granatum* ve 2 adet *Rosa sp.* (Şekil 4.52) yer almaktadır.

Şekil 4.52. 7 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Punica granatum* ve *Rosa sp.*

8 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında J8 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi, 15. sokak ve 1744 ada, 2 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından yaptırıldığı bilinememekle birlikte zemin kat duvarında 1900 yıllarında yapıldığına dair bir kitabe yer almaktadır (KUDEB, 2012).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 23.06.2009 tarih ve 4788 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.53. 8 numaralı sivil mimarlık eseri güney cephesi

Konutun güneyinde bir avlu ve geniş bir bahçe yer almaktadır. Avluda tandır taşından imal edilmiş bir çeşme bulunmaktadır. Avlunun etrafı taş duvarlarla çevrilidir. Bahçede 5 adet *Ficus carica*, 3 adet *Olea europaea* (Şekil 4.54), 2 adet *Prunus armeniaca*, 3 adet *Rosa sp.* (Şekil 4.54) ve 1 adet *Vitis vinifera* (Şekil 4.55) yer almaktadır.

Şekil 4.54. 8 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Olea europaea* ve *Rosa sp.*

Şekil 4.55. 8 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Vitis vinifera*

Dedeoğlu Konağı 1

Çalışma alanı haritasında J7 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, Bedesten ve Nakıp sokaklarının kesişiminde ve 1757 ada, 1 parselde yer almaktadır. Yapının ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (KUDEB, 2012). Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır. Yapı, doğusunda bulunan 10 ve 11 numaralı eserlerle birlikte karma yapım tekniğinde inşa edilmiştir. Avlularındaki kapılar ile birbirlerine geçilebilmektedir. Avlunun doğu duvarındaki merdiven altında tandır taşından yapılmış bir çeşme bulunmaktadır (Şekil 4.56).

Şekil 4.56. Dedeoğlu Konağı 1'in güney cephesi ve avlusundaki çeşme

Konutun güneyinde avlu yer almaktadır. Avlunun etrafı doğal taştan yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Restorasyonu yapılan konutun avlu zemini bazalt taşlarla kaplıdır. Avluda toprak zemin olmayıp saksı içerisinde bazı bitkiler mevcuttur.

Dedeoğlu Konağı 2

Çalışma alanı haritasında J7 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, Bedesten ve Nakıp sokaklarının kesişiminde ve 1757 ada, 2 parselde yer almaktadır. Yapının ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır. Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Konutun güneyinde avlusu yer almaktadır. Avlunun etrafı doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Restorasyonu yapılan konutun avlu zemini bazalt taş ile kaplıdır. Avluda toprak zemin olmayıp burada saksı içerisinde bazı bitkiler mevcuttur. Avlunun batı duvarındaki merdivenin altında yöresel tandır taşından yapılmış bir çeşme bulunmaktadır (Şekil 4.57).

Şekil 4.57. Dedeoğlu Konağı 2'nin güney cephesi ve avlusundaki çeşme

Konutun tek giriş kapısı bulunmaktadır. Avlunun batısına açılan bu kapı enikli/kuzulu (iki kanatlı açılır kapı) tarzda inşa edilmiş olup kesme taş kemerlidir ve ahşap malzemeden inşa edilmiştir.

Restorasyonu yapılan konutun zemini bazaltla kaplıdır. Küçük bir avluya sahiptir ve avluda toprak yüzey bulunmayıp, saksılar içerisinde bazı süs bitkileri yetiştirilmektedir. Merdoğlu Bilaloğlu'nun (2004) çalışmasında konutun avlusunda 2 adet *Diospyros kaki* ve 2 adet *Pinus brutia* olduğu bilgisi yer almaktadır. Ancak günümüzde konutun avlusunda herhangi bir bitki bulunmamaktadır.

Dedeoğlu Konağı 3

Çalışma alanı haritasında J7 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, Bedesten ve Nakıp sokaklarının kesişiminde ve 1757 ada, 3 parselde yer almaktadır. Yapının ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.58).

Kentsel sit alanında bulunan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından alınan 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı kararla tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla da II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Konutun güneyinde avlusu yer almaktadır. Avlunun etrafı doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Konutun enikli/kuzulu tarzda tek giriş kapısı bulunmaktadır. Avlunun doğu duvarındaki merdivenlerin altında yöresel tandır taşından yapılmış bir çeşme bulunmaktadır.

Restorasyonu yapılan konutun avlu zemini bazalt taş ile kaplıdır. Oldukça küçük bir avlusu bulunan konutta toprak zemin olmayıp burada saksılar içerisinde bazı süs bitkileri yetiştirilmektedir.

Şekil 4.58. Dedeoğlu Konağı 3'ün güney cephesi

Fehmi Toraman Evi

Çalışma alanı haritasında J9 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi, Bahtiyar yokuşunda ve 1744 ada, 28 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu tahmin edilmektedir (Şekil 4.59).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

1. ve 2. kat sofalarının kuzey duvarlarının içinde yuvarlak kemerli ocaklar ve avlu zeminindeki sofa çıkmalarının altında tandır taşından yapılmış bir çeşme bulunmaktadır (Şekil 4.60).

Konutun avlusu, bir iç avlu tarzında olduğundan oldukça küçüktür. Yöresel tandır taşı ile kaplı olan avlu zeminin bir kısmı restorasyon sonrasında beton ile kaplanmıştır. Avluda hiç bitki bulunmamaktadır.

Şekil 4.59. Fehmi Toraman Evi güney cephesi

Şekil 4.60. Fehmi Toraman Evi sofasındaki ocak ve avlusundaki çeşme

Kadir Kocabaş Evi 1

Çalışma alanı haritasında J9 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi, Bahtiyar yokuşunda ve 1744 ada, 27 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi

bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu tahmin edilmektedir.

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu) 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Konutun tek giriş kapısı bulunmaktadır. Bahtiyar yokuşuna açılan bu kapı enikli/kuzulu tarzda inşa edilmiş olup kesme taş kemerlidir ve ahşap malzemeden yapılmıştır.

Konutun avlusu bir iç avlu tarzında olduğundan oldukça küçüktür. Avlu zeminindeki sofa çıkmalarının altında tandır taşından yapılmış bir çeşme bulunmaktadır (Şekil 4.61). Önceden yöresel tandır taşı ile kaplı olan avlu zemini büyük oranda özgünlüğünü yitirerek beton ile kaplanmıştır. Avluda 1 adet *Vitis vinifera* yer almaktadır (Şekil 4.61).

Şekil 4.61. Kadir Kocabaş Evi 1 avlusundaki çeşme ve *Vitis vinifera*

Hırlakyan Evi

Çalışma alanı haritasında J9 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi, Bahtiyar yokuşunda ve 1742 ada, 146 parselde yer almaktadır. Yapının ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.62).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı GKVKK (Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu) tarafından 27.05.2016 tarih ve 1754 sayılı karar ile tescillenmiş ve II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.62. Hırlakyan Evi'nin batı cephesi

Güneye yönlendirilmiş olarak konumlandırılan yapının batı cephesi Kahramanmaraş'ın geleneksel ulaşım hatlarından Bahtiyar yokuşuna bakmaktadır. Bahçe duvarları oldukça yüksek taş duvarlarla çevrilidir. Konutun bahçe alanları yapının doğu ve batısında yer almaktadır. Oldukça hareketli bir topoğrafyada yer alan yapının doğusundaki bahçeye 18 basamaklı bir merdivenle çıkılmaktadır. Bahçenin bu kısmında geometrik formda betonarme bir süs havuzu yer almaktadır (Şekil 4.63).

Şekil 4.63. Hırlakyan Evi'nin bahçesindeki süs havuzu

Konutun hemen önündeki güney avlusunda oldukça yaşlı bir *Morus alba* (Şekil 4.64) yer almaktadır. Konutun doğu bahçesinde 3 adet *Ficus carica* ve 1 adet *Melia azedarach* (Şekil 4.64) bulunmaktadır. Batı bahçesinde ise 1 adet *Ficus carica*, 1 adet *Pinus brutia* (Şekil 4.65) ve 1 adet *Vitis vinifera* yer almaktadır.

Şekil 4.64. Hırlakyan Evi avlusundaki *Morus alba* ve bahçesindeki *Melia azedarach* ağaçları

Şekil 4.65. Hırlakyan Evi bahçesindeki *Pinus brutia* ağacı

Hasan Arıkan Evi

Çalışma alanı haritasında J10 numaralı plankarede bulunan eser, Divanlı mahallesi, Hacı Osman sokakta ve 244 ada, 8 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu tahmin edilmektedir.

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Konut köşe başında üç yolun kesişim noktasında yer almaktadır. Konutun doğusundaki sağır duvarlar Hacı Osman sokağa çıkarken, güney cephesi Bahtiyar yokuşu, batı cephesi ise 70016 sokak ile sınırlanmaktadır. Konut, sokak tipolojisini oluşturan diğer konutlarla uyum içerisindedir.

İki giriş kapısı bulunan konutun kapılarının ikisi de avluya açılmaktadır. Avlunun doğusuna açılan ana kapı enikli/kuzulu tarzda inşa edilmiş olup kesme taş kemerlidir ve ahşap malzemeden yapılmıştır. Avlunun batısındaki diğer kapı ise ahşap malzemeden yapılmış ve dikdörtgen formdadır.

Geniş bir avlusu bulunan yapının etrafı doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Duvarların doğu tarafı sokağa uzanan sağır duvarlardır. Avlunun batısında bir müştemilat yapısı mevcuttur. Avluya açılan güney kapısının bitişiğinde ise iki tuvalet ve tek kurnalı bir hamam yapısı mevcuttur (Şekil 4.66).

Bahçe duvarına taş malzemeden yapılmış bir çeşme yerleştirilmiştir ve bu çeşme elips formundaki bir havuza akmaktadır (Şekil 4.67). Avlunun zemini yöresel tandır taşı döşeli olup zeminin bir kısmı sonradan beton ile kaplanmıştır.

Şekil 4.66. Hasan Arıkan Evi avlusuna inen basamaklar ve bahçedeki tuvalet/hamam yapısı

Şekil 4.67. Hasan Arıkan Evi avlusundaki çeşme

Avlunun doğusunda avlu zemininden dört basamakla çıkılan bir bahçe olup burada yoğun bitkilendirmeler mevcuttur. Bu konutun avlusu incelenen diğer sivil mimarlık eserlerine göre oldukça geniştir ve yoğun bitki materyali içermektedir. Bunlar; 2 adet *Diospyros kaki* (Şekil 4.68), 3 adet *Eriobotrya japonica* (Şekil 4.69), 4 adet *Ficus carica* (Şekil 4.68), 1 adet *Juglans regia*, 6 adet *Olea europaea*, 1 adet *Prunus armeniaca* (Şekil 4.70), 3 adet *Punica granatum* ve 3 adet *Rosa sp.*'dir.

Şekil 4.68. Hasan Arıkan Evi bahçesindeki *Diospyros kaki* ve *Ficus carica* ağaçları

Şekil 4.69. Hasan Arıkan Evi avlusundaki *Eriobotrya japonica*

Şekil 4.70. Hasan Arıkan Evi avlusundaki *Prunus armeniaca*

16 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında J10 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi, Bahtiyar yokuşunda ve 1742 ada, 16 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır.

Kentsel sit alanı içerisinde kalan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 25.11.2004 tarih ve 212 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır. Güneye yönlendirilmiş olarak konumlandırılan yapının kuzey cephesi Kahramanmaraş'ın geleneksel ulaşım hatlarından biri olan Bahtiyar Yokuşuna bakmaktadır. Yapı, bu cephede 4 adet eliböğründe (ahşap payanda) ile Bahtiyar Yokuşuna çıkma yapmıştır. Konut, sokak tipolojisini oluşturan diğer konutlarla uyum içerisindedir (Şekil 4.71).

Şekil 4.71. 16 numaralı sivil mimarlık eserinin kuzey cephesi

Konutun güneyinde avlusu yer almaktadır. Yapının etrafı doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Avlunun doğu duvarında bir çeşme, batı duvarında ise bir ocak mevcuttur (Şekil 4.72). Avlunun zemini bazalt taşlarla

kaplıdır. Avluda 5 adet *Ficus carica* (Şekil 4.73), 1 adet *Morus alba* (Şekil 4.73) bulunmaktadır.

Şekil 4.72. 16 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki çeşme ve ocak

Şekil 4.73. 16 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Ficus carica* ve *Morus alba* ağaçları

17 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında J10 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi, Bahtiyar yokuşunda ve 1742 ada, 17 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.74).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 25.11.2004 tarih ve 212 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır. Kahramanmaraş'ın geleneksel ulaşım hatlarından biri olan Bahtiyar yokuşuna bakmaktadır. Yapı bu cephede 6 adet eliböğründe (ahşap payanda) ile Bahtiyar yokuşuna çıkma yapmıştır. Avlunun batı duvarında ise bir ocak mevcuttur (Şekil 4.75).

Şekil 4.74. 17 numaralı sivil mimarlık eserinin kuzey cephesi

Konutun etrafı doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Avludan yapıya çıkan merdivenlerin altında yöresel tandır taşından yapılmış bir çeşme yer almaktadır. Avlunun zemini ise bazalt taşlarla kaplıdır. Avluda 1 adet *Amygdalus orientalis* (Şekil 4.76), 1 adet *Diospyros kaki*, 1 adet *Ficus carica* (Şekil 4.76) bulunmaktadır.

Şekil 4.75. 17 numaralı sivil mimarlık eseri bahçe kapısı ve duvardaki ocak

Şekil 4.76. 17 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Amygdalus orientalis* ve *Ficus carica* ağaçları

18 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında K7 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, Hatuniye caddesi ve 1758 ada, 79 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır.

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Avlunun batı duvarında, tandır taşından yapılmış bir çeşme bulunmaktadır. Çeşmenin hemen kuzeyinde ise doğal taş malzemeden yapılmış bir ocak yer almaktadır (Şekil 4.77).

Şekil 4.77. 18 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki çeşme ve ocak

Konutun avlu ve bahçesi yapının güneyindedir. Bahçenin batı duvarı doğal taş, diğer duvarları ise briket malzemeden yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Avlu zemini beton ile kaplıdır. Bahçede bitki dikimi yapılmıştır. Bunlar; 3 adet *Diospyros kaki* (Şekil 4.78), 3 adet *Ficus carica*, 1 adet *Morus alba* (Şekil 4.78) ve 1 adet *Vitis vinifera*'dır.

Şekil 4.78. 18 numaralı sivil mimarlık eseri bahçesindeki *Diospyros kaki* ve *Morus alba* ağaçları

Papazın Evi

Çalışma alanı haritasında K8 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, 42016 sokakta ve 1758 ada, 74 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.79).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Koruma Bölge Kurulu tarafından 25.11.2004 tarih ve 212 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Avlunun doğusunda tandır taşından yapılmış bir çeşme mevcuttur. Konutun tek giriş kapısı bulunmaktadır. Avlunun batısına açılan ve özgün formunu yitirmiş olan kapı, enikli/kuzulu tarzdadır (Şekil 4.80).

Şekil 4.79. Papazın evinin batı cephesi

Şekil 4.80. Papazın evinin avlusundaki çeşme ve giriş kapısı

Konutun avlusu yapının güneyindedir. Avlunun etrafı doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Avlu zemini yöresel tandır taşı ile kaplıdır. Avluda 1 adet *Ficus carica* (Şekil 4.81) ve 1 adet *Morus alba* (Şekil 4.81) yer almaktadır.

Şekil 4.81. Papazın evinin avlusundaki *Ficus carica* ve *Morus alba* ağaçları

Tahsin Bağdatlı Evi

Çalışma alanı haritasında K11 numaralı plankarede bulunan eser, Divanlı mahallesi, Şehit Eşbah caddesinde ve 242 ada, 58 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır.

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Yapının batısında üst katlara çıkılan merdivenlerin altında özgün formunu koruyan bir çeşme yer almaktadır. (Şekil 4.82).

Şekil 4.82. Tahsin Bağdatlı Evi avlusundaki çeşme

Konutun güneyinde zemini yöresel tandır taşından yapılmış bir avlu ve avludan iki basamak yükseklikte bir bahçe bulunmaktadır. Bahçede bitkilendirme yapılmıştır. Bahçede 2 adet *Amygdalus orientalis*, 1 adet *Ficus carica* (Şekil 4.83), 4 adet duvara sardırılmış *Hedera helix* (Şekil 4.84), 3 adet *Juglans regia* (Şekil 4.83), 1 adet *Morus alba* ve 2 adet *Olea europaea* yer almaktadır.

Şekil 4.83. Tahsin Bağdatlı Evi bahçesindeki *Ficus carica* ve *Juglans regia* ağaçları

Şekil 4.84. Tahsin Bağdatlı Evi bahçesinde duvara sardırılmış *Hedera helix*

Kazancı Evi

Çalışma alanı haritasında K11 numaralı plankarede bulunan eser, Divanlı mahallesi, 16035 sokakta ve 236 ada, 40 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.85).

Kentsel sit alanı dışında yer alan yapı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 06.06.1980 tarih ve 2207 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Konutun güneyinde bir avlu ve avludan alt kotta oldukça geniş bir bahçe alanı bulunmaktadır. Avluda dikdörtgen formda betonarme bir havuz ve buna bağlı bir çeşme mevcuttur (Şekil 4.86). Avlu zemini beton ile kaplıdır. Bahçenin etrafı betonarme muhdes yüksek duvarlarla çevrilidir.

Şekil 4.85. Kazancı Evi'nin güney cephesi (KUDEB, 2012)

Şekil 4.86. Kazancı Evi avlusundaki havuz ve çeşme (KUDEB, 2012)

Bahçede oldukça yoğun bitkilendirmeler mevcuttur. Bunlar: 2 adet *Ailanthus altissima,* 4 adet *Cupressus sempervirens var. horizontalis*, (Şekil 4.87), 6 adet *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* (Şekil 4.87), 3 adet *Ficus carica* (Şekil 4.88), 1 adet *Morus alba* (Şekil 4.88), 3 adet *Olea europaea* (Şekil 4.89), 1 adet *Pinus brutia* ve 4 adet *Punica granatum*'dur (Şekil 4.89).

Şekil 4.87. Kazancı Evi bahçesindeki *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ve *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* ağaçları

Şekil 4.88. Kazancı Evi avlusundaki *Ficus carica* ve *Morus alba* ağaçları

Şekil 4.89. Kazancı Evi bahçesindeki *Olea europaea* ve *Punica granatum* ağaçları

Aslanbey Evi

Çalışma alanı haritasında L7 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, Bedesten sokakta ve 1785 ada, 77 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır.

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Konutun güneyinde bir avlu ve geniş bir bahçe bulunmaktadır. Bahçenin etrafı doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Avlunun zemini yöresel tandır taşı döşeli olup zeminin bir kısmı sonradan beton ile kaplanmıştır. Bahçede 1 adet *Citrus aurantium* (Şekil 4.90), 4 adet *Ficus carica*, 1 adet *Pinus brutia*, 3 adet *Punica granatum* (Şekil 4.90) ve 2 adet *Vitis vinifera* (Şekil 4.91) yer almaktadır.

Şekil 4.90. Aslanbey Evi bahçesindeki *Citrus aurantium* ve *Punica granatum* ağaçları

Şekil 4.91. Aslanbey Evi bahçesindeki *Vitis vinifera*

23 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında L7 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, 42012 sokakta ve 1785 ada, 86 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır.

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 25.11.2004 tarih ve 212 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Konutun enikli/kuzulu tarzda bir bahçe kapısı ve avlunun doğusunda özgün formunu koruyan bir çeşme bulunmaktadır (Şekil 4.92).

Şekil 4.92. 23 numaralı sivil mimarlık eseri bahçe kapısı ve avlusundaki çeşme

Konutun güneyinde bir avlu mevcuttur. Avlu zemini yöresel tandır taşı ile kaplıdır. Avlunun doğu ve batısında bir bahçe bulunmaktadır. Bahçenin etrafı doğal taş malzemeden duvarlarla çevrilmiştir. Bahçede bitkilendirme yapılmıştır. Kullanılan türler; 1 adet *Eriobotrya japonica* (Şekil 4.93), 4 adet *Ficus carica,* 2 adet *Punica granatum* (Şekil 4.93), 7 adet *Rosa sp.* (Şekil 4.93) ve 1 adet *Vitis vinifera*'dır (Şekil 4.94).

Şekil 4.93. 23 numaralı sivil mimarlık eseri bahçesindeki *Eriobotrya japonica*, *Rosa sp.* ve *Punica granatum*

Şekil 4.94. 23 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Vitis vinifera*

24 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında L7 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, 42014 sokakta ve 1785 ada, 111 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.95).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 26.03.2009 tarih ve 4788 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.95. 24 numaralı sivil mimarlık eseri güney cephesi

Konutun güneyinde avlusu yer almaktadır. Avlunun zemini yöresel tandır taşı ile kaplıdır. Avlunun ortasında sekizgen formda bir süs havuzu bulunmaktadır. Özgün olarak yöresel tandır taşından inşa edilen havuzun restorasyonu sonrasında yapı malzemesinin değiştiği anlaşılmaktadır (Şekil 4.96).

a b

Şekil 4.96. 24 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki havuz, a) restorasyondan önce (KUDEB, 2012), b) restorasyondan sonra

Konutun enikli/kuzulu bir bahçe kapısı bulunmaktadır. Konutun güneyinde bir avlu yer almaktadır. Avlunun etrafı doğal taş malzemeden duvarlarla çevrilmiştir. Avluda herhangi bir dikili bitki bulunmamakla birlikte burada önceden var olan ve daha sonra kesilen bir *Morus alba*'nın gövdesi (Şekil 4.97) korunmuştur.

Şekil 4.97. 24 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki kesilmiş *Morus alba* ağacı

25 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında L9 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi Şehit Mıllış Nuri caddesi ve 1742 ada. 72 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.98).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 25.11.2004 tarih ve 212 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.98. 25 numaralı sivil mimarlık eseri

Konutun batısında küçük bir avlu yer almaktadır. Avlu zemini beton ile kaplıdır. Avlunun kuzeyinde yaklaşık 1 m yükseklikte küçük bir teras mevcuttur. Avludaki toprak zemin yalnızca bu terasta yer almaktadır. Burda 1 adet *Vitis vinifera* (Şekil 4.99) yer almaktadır.

Şekil 4.99. 25 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Vitis vinifera*

26 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında L9 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi Şehit Mıllış Nuri caddesi ve 1742 ada, 109 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.100).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı; Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 25.11.2004 tarih ve 212 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.100. 26 numaralı sivil mimarlık eserinin güney cephesi

Konutun avlusu iç avlu şeklindedir ve avluda toprak zemin bulunmamaktadır. Tandır taşı ile kaplı olan özgün zemin döşemesinin bir kısmı beton ile örtülmüştür. Avlunun batı duvarına bitişik halde kapatılmış bir ocak yapısı ve çeşme mevcuttur. Ev sahibesi ile yapılan görüşmede, avluda önceden 1 adet *Diospyros kaki* ile 1 adet *Olea europaea* olduğu ancak bu ağaçların kesildiği bilgisine ulaşılmıştır. Günümüzde avluda 1 adet *Vitis vinifera* yer almaktadır (Şekil 4.101).

Şekil 4.101. 26 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki çeşme ve *Vitis vinifera*

İstiklal İlkokulu/Nuri Şirikçi Aile Sağlık Merkezi

Çalışma alanı haritasında J2 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi Şehit Ganiyusufoğlu Hayribey caddesi ve 1757 ada, 5 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.102).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 17.10.2002 tarih ve 4906 sayılı kararı ile tescillenmiştir.

Şekil 4.102. İstiklal İlkokulu/ Nuri Şirikçi Aile Sağlık Merkezi'nin kuzey ve güney cepheleri

Kilise olarak inşa edildiği belirlenen yapı, Kurtuluş Savaşı sonrasında ilkokul, restorasyon sonrası da sağlık ocağı olarak kullanılmıştır. Binanın arkasında, zaman içerisinde tamamen çökerek önemli bir bölümü toprak altında kalan ve bu binaya dehlizlerle bağlantılı olduğu tahmin edilen bir hamam bulunmaktadır (Şekil 4.103).

Okulun bahçesinde 2 adet *Platanus orientalis* ve 4 adet *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ve *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* yer almaktadır (Şekil 4.104).

Şekil 4.103. Kilise olarak inşa edildiği belirlenen İstiklal İlkokulu/ Nuri Şirikçi Aile Sağlık Merkezi'nin batı cephesi ve bu binaya dehlizlerle bağlantılı olduğu tahmin edilen hamam kalıntısı

Şekil 4.104. İstiklal İlkokulu/ Nuri Şirikçi Aile Sağlık Merkezi'nin bahçesindeki *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ve *Platanus orientalis* ağaçları

Şıh Cami

Çalışma alanı haritasında J9 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi, Bahtiyar yokuşunda ve 1739 ada, 26 parselde yer almaktadır. Caminin giriş kapısında yapının 1725-1726 yılında inşa edildiğine dair bir kitabe mevcuttur (KUDEB, 2012). Kentsel sit alanı içerisinde yer alan cami, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir (Şekil 4.105).

1920 yılında Maraş'ın Kurtuluş mücadelesi sırasında atılan top mermilerinden biri Şıh Cami'nin minaresine isabet etmiştir. Günümüzde bu top mermisi minarede hala bulunmaktadır.

Şekil 4.105. Şıh Cami'nin kuzey cephesi

Caminin kuzeyinde avlusu yer almaktadır. Avlunun zemini bazalt ile kaplıdır. Avluyu çevreleyen duvarlar ise kesme taştan yapılmıştır. Caminin avlusunda 1 adet *Ailanthus altissima,* 1 adet *Ficus carica,* 2 adet *Pinus brutia* (Şekil 4.106) ve 2 adet *Punica granatum* (Şekil 4.106) ağaçları yer almaktadır.

Şekil 4.106. Şıh Cami avlusundaki *Pinus brutia* ve *Punica granatum* ağaçları

Nuh Cami

Çalışma alanı haritasında K10 numaralı plankarede bulunan eser, Turan mahallesi, 70005 sokak ve 1742 ada, 32 parselde yer almaktadır. Kentsel sit alanı içerisinde bulunan caminin giriş kapısında yapının 1725-1726 yılında inşa edildiğine dair bir kitabe yer almaktadır (KUDEB, 2012). Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir (Şekil 4.107).

Caminin kuzeyinde avlusu yer almaktadır. Avluda abdest almak için sekizgen formda mermer bir şadırvan bulunmaktadır (Şekil 4.108). Restorasyonu yapılan caminin avlu zemini bazalt ile kaplıdır. Avluyu çevreleyen duvarlar ise kesme taştan yapılmıştır. Avluda 1 adet *Cupressus sempervirens var. horizontalis* (Şekil 4.108) yer almaktadır.

Şekil 4.107. Nuh Cami'nin kuzey cephesi

Şekil 4.108. Nuh Cami avlusundaki şadırvan ve *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ağacı

Kazancı Cami

Çalışma alanı haritasında K11 numaralı plankarede bulunan eser, Divanlı mahallesi, Şehit Eşbah Osman caddesi, 236 ada, 39 parselde yer almaktadır. Yapının inşa edildiği tarih bilinmemekte ancak cümle kapısındaki 1796-1797 tarihli onarım kitabesinden bu tarihten önce yapıldığı anlaşılmaktadır (Özkarcı, 2007). Kentsel sit alanı dışında kalan cami, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 06.06.1980 tarih ve 2207 sayılı karar ile tescillenmiştir (Şekil 4.109).

Şekil 4.109. Kazancı Cami'nin kuzey cephesi

Caminin kuzeyinde avlusu yer almaktadır. Avluda minare, abdesthane, tuvalet ve bir şadırvan bulunmaktadır. Avluyu çevreleyen duvarlar kesme taştan yapılmıştır. Restore edilen caminin avlu zemini bazalt ile kaplıdır. Avluda 6 adet *Hedera helix,* 1 adet *Morus alba* ve 53 adet *Rosa sp.* yer almaktadır (Şekil 4.110).

Şekil 4.110. Kazancı Cami avlusundaki *Hedera helix* ve *Rosa sp.*

Hatuniye Cami

Çalışma alanı haritasında L7 numaralı plankarede bulunan eser, Kurtuluş mahallesi, Hatuniye caddesi ve 1784 ada, 23 parselde yer almaktadır. Kentsel sit alanı içerisinde bulunan ve bir külliye şeklinde inşa edilen cami, 1500-1509 yıllarında Alaüddevle Bozkurt Bey tarafından Yavuz Sultan Selim'in annesi Şems Hatun adına yaptırılmıştır (Koç, 2010). Caminin ilk yapıldığı yıllardan günümüze yalnızca minaresi gelebilmiş, ana bina çeşitli dönemlerde onarım görmüştür. Yapı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı ile tescillenmiştir (Şekil 4.111).

Şekil 4.111. Hatuniye Cami'nin doğu cephesi

Caminin kuzeyinde avlusu yer almaktadır. Avlunun zemini bazalt ile kaplıdır. Avluyu çevreleyen duvarlar ise kesme taştan yapılmıştır. Caminin avlusunda 1 adet *Eriobotrya japonica* ile 1 adet *Platanus orientalis* ağacıve 1 adet *Vitis vinifera* yer almaktadır (Şekil 4.112).

Şekil 4.112. Hatuniye Cami avlusundaki *Eriobotrya japonica* ve *Platanus orientalis* ağaçları

Çukuroba Caddesi

Kahramanmaraş'ın geleneksel ulaşım hatlarından olan cadde, kentin kuzeyini merkezdeki Kanlıdere köprüsüne bağlamaktadır. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde önemli bir yerleşim merkezi haline gelen cadde çevresi, o dönemlerde taşıt yolu ve kaldırım çalışmaları sırasında ağaçlandırılmıştır. Bu sayede, cadde boyunca oldukça yaşlı Çınar Ağaçları (*Platanus orientalis)* (Şekil 4.113) yer almaktadır.

Şekil 4.113. Çukuroba caddesi boyunca uzanan *Platanus orientalis* ağaçları

Bahtiyar Yokuşu

Kurtuluş mahallesini Divanlı mahallesine bağlayan ve adını bulunduğu eğimli araziden alan Bahtiyar yokuşu, çevresinde kentin tarihi dokusu içerisindeki kamu ve sivil mimarlık eserlerini barındırmaktadır (Şekil 4.114). Çalışmada incelenen birçok konut ve cami bu yokuş çevresinde yer almaktadır. Aynı zamanda Bahtiyar yokuşu, çevresindeki konutların eliböğründeler ile bahçe duvarları üzerine çıkma yapmasıyla derin bir tarihi perspektife sahiptir. Kahramanmaraş'ın geleneksel sokak tipolojisini yansıtan belirgin örneklerden biridir. Günümüzde Bahtiyar yokuşunun sahip olduğu sokak tipolojisinin korunabilmesi için sokak sağlıklaştırması yapılmaktadır.

Yol genişliğinin fazla olmaması (7-8 m) ve buradaki konutların sokağı sağır bahçe duvarlarıyla sınırlaması nedeniyle Bahtiyar yokuşu boyunca bitkilere sıkça rastlanmamaktadır. Ancak yokuş boyunca konutların avlu ya da bahçelerinden görsel etkisini gösteren yaşlı ağaçlar sayesinde Bahtiyar yokuşunda kendine özgü bir sokak tipolojisi oluşmuştur. Bahtiyar yokuşunun bitkisel karakterini ortaya koyan türler genel olarak *Ficus carica, Morus alba, Platanus orientalis* ve *Pinus brutia*'dır (Şekil 4.114).

Şekil 4.114. Bahtiyar Yokuşu ve sokağa uzanan *Pinus brutia* ağacı

Hatuniye Caddesi ve Bedesten Sokak

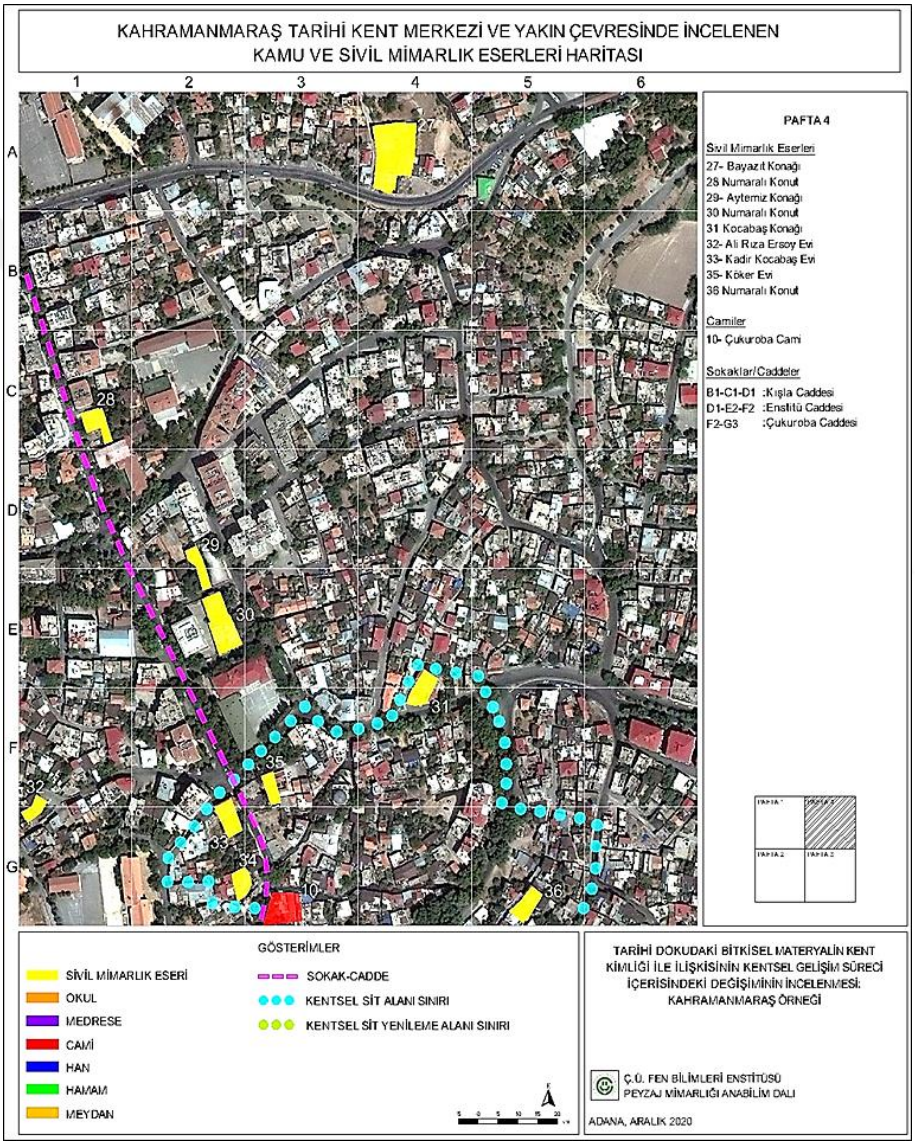
Doğu-batı yönünde, Kurtuluş ve Divanlı mahallelerini tarihi ticaret merkezine bağlayan bu hat, kentin eski ve dar sokaklarından biridir (Şekil 4.115). Bu sokak ve caddedeki ağaçların bir kısmı araç trafiğini kolaylaştırmak için kesilmiştir. Ancak güzergahın belirli bölümlerinde bazı bitkiler varlığını koruyabilmiştir. Bu bitkiler, *Ailanthus altissima, Ficus carica, Morus alba, Platanus orientalis*, *Rosa sp.* ve *Vitis vinifera*'dır.

Şekil 4.115. Hatuniye Caddesi ve Bedesten Sokak

4.3.1.4. Çalışma Haritasının 4. Paftasında Yer Alan Sivil ve Kamu Mimarlık Eserleri

Pafta 4'de 10 sivil mimarlık eseri ve 1 cami yapısı yer almaktadır (Şekil 4.116). Başlıklar halinde bu eserlerin açıklanmasına çalışılmıştır.

Şekil 4.116. Çalışma alanı haritasının 4. paftası

Bayazıt Konağı

Çalışma alanı haritasında A10 numaralı plankarede bulunan eser, Gazipaşa mahallesi, 290012 sokakta ve 978 ada, 21-22-23 parsellerde yer almaktadır (Şekil 4.117). Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi ya da belgesi bulunmamaktadır. Ancak Merdoğlu Bilaloğlu'nun (2004) bu konutta yürütmüş olduğu çalışmada ev sahibi ile yaptığı görüşmeye göre konutun 1882 yılında Almanlar tarafından yaptırıldığı bilgisine ulaşılmaktadır.

Kentsel sit alanı dışında yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.117. Bayazıt Konağı'nın güney cephesi

Konutun güneyinde geniş bir avlu bulunmaktadır. Avlunun kuzeyinde ise bir çeşme yer almaktadır. Avlu zemini tandır taşı ile döşelidir. Avlu ve bahçeyi kuşatan yaklaşık 3 m yüksekliğindeki taş duvarların yüzeyi daha sonra sıvanmıştır. Avlunun güneyinde ise çitle çevrelenmiş bir bahçe alanı bulunmaktadır. Avlu ve bahçede bitki tür çeşitliliği fazladır. Bunlar; 3 adet *Ailanthus altissima,* 6 adet *Ficus carica,* 1 adet *Cupressus sempervirens var. horizontalis,* 1 adet *Cupressus*

sempervirens var. pyramidalis, 1 adet *Eriobotrya japonica*, 3 adet *Juglans regia* (Şekil 4.118), 1 adet *Melia azedarach*, 3 adet *Morus alba* (Şekil 4.118), 5 adet *Pinus brutia*, 1 adet *Pinus pinea*, 1 adet *Prunus armeniaca* ve 18 adet *Rosa sp.'*den oluşmaktadır (Şekil 4.119).

Şekil 4.118. Bayazıt Konağı avlusundaki *Juglans regia* ve *Morus alba* ağaçları

Şekil 4.119. Bayazıt Konağı avlusundaki *Rosa sp.*

28 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında C7 numaralı plankarede bulunan eser, Gazipaşa mahallesi, Kışla caddesinde ve 968 ada, 10 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi olmamakla birlikte mimari ve yapısal özelliklerinden Cumhuriyet dönemi yapılarından olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.120).

Kentsel sit alanı dışında yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 25.11.2004 tarih ve 212 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.120. 28 numaralı sivil mimarlık eserinin batı cephesi

Konutun batısında küçük bir bahçesi bulunmaktadır. Bahçe duvarları çok yüksek olmayıp kesme taştan yapılmıştır. Bahçede 1 adet *Citrus aurantium* ağacı (Şekil 4.121), 2 adet *Hedera helix* (Şekil 4.121) ve 2 adet *Lonicera japonica* yer almaktadır.

Şekil 4.121. 28 numaralı sivil mimarlık eseri bahçesindeki *Citrus aurantium* ve *Hedera helix*

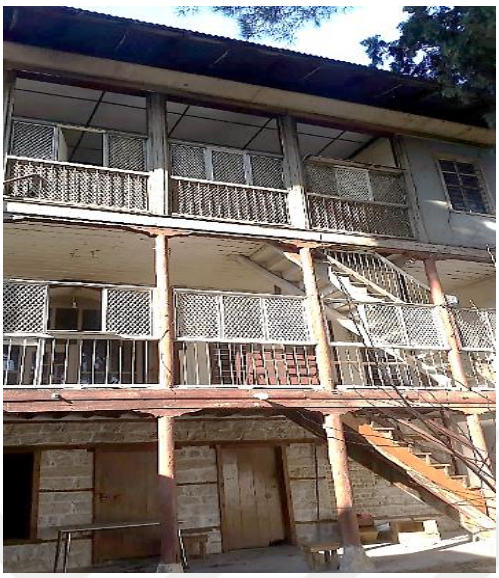
Aytemiz Konağı

Çalışma alanı haritasında D8 numaralı plankarede bulunan eser Gazipaşa mahallesi, 41012 sokakta ve 977 ada, 3 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi olmamakla birlikte mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu tahmin edilmektedir (Şekil 4.122).

Kentsel sit alanı dışında yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut, II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Geniş bir avlusu bulunan yapının etrafı doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Avlunun zemini yöresel tandır taşı ile döşeli olup zeminin bir kısmı sonradan beton ile kaplanmıştır.

Avlunun doğusunda avlu zemininden daha yüksek kotta bir bahçe tesis edilmiştir. Bahçede 1 adet *Amygdalus orientalis,* 3 adet *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ve 5 adet *Pinus brutia* yer almaktadır (Şekil 4.123).

Şekil 4.122. Aytemiz Konağı güney cephesi

Şekil 4.123. Aytemiz Konağı Avlusundaki *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ve *Pinus brutia* ağaçları

30 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında E8 numaralı plankarede bulunan eser, Kayabaşı mahallesi, 41012 sokakta ve 874 ada, 4 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte yapının gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.124).

Kentsel sit alanı dışında yer alan yapı, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Koruma Bölge Kurulu tarafından 25.11.2004 tarih ve 212 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.124. 30 numaralı sivil mimarlık eserinin güney cephesi

Konutun avlusu yapının güneyindedir. Avlunun batı duvarları doğal taş, doğu duvarları ise briket malzemeden yüksek duvarlarla çevrilmiştir. Avlu zemini yöresel tandır taşı ile kaplıdır. Avluda 2 adet *Citrus aurantium* (Şekil 4.125), 1 adet *Eriobotrya japonica* (Şekil 4.126), 3 adet *Ficus carica*, 2 adet *Juglans regia* (Şekil 4.126) ve 2 adet *Morus alba* yer almaktadır.

Şekil 4.125. 30 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Citrus aurantium* ağacı

Şekil 4.126. 30 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Eriobotrya japonica* ve *Juglans regia* ağaçları

Kocabaş Konağı

Çalışma alanı haritasında E4 numaralı plankarede bulunan eser, Kayabaşı mahallesi, Çiçekli caddesi üzerinde ve 838 ada 27, 28 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden Cumhuriyet döneminin ilk yıllarına ait eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.127).

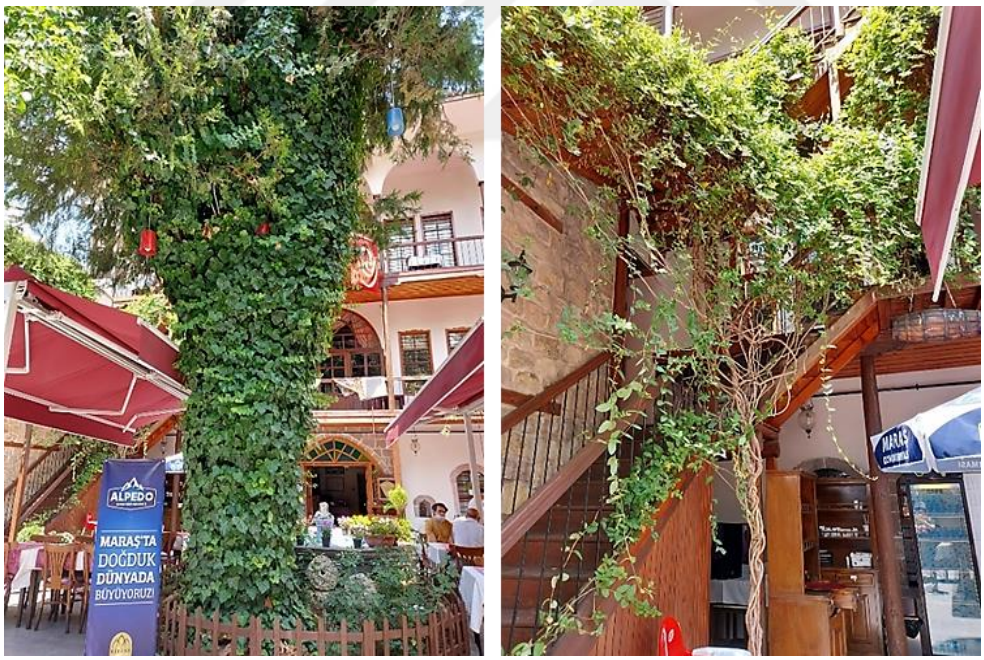
Kentsel Sit Alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 06.12.1985 tarih ve 1629 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.127. Kocabaş Konağı güney cephesi ve ana giriş kapısı

Konutun güneyinde geniş bir avlu yer almaktadır. Avlunun ortasında altıgen formda bir süs havuzu bulunmaktadır. Havuz çevresi 1-1.5 m arasında değişen genişliklerde bir çiçek parteri haline getirilmiştir. Bu parterde daha çok mevsimlik süs bitkileri kullanılmaktadır. Avlunun çevresi doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrelenmiştir. Gerek konut ve gerekse konutun dış mekânlarında restorasyon çalışmaları yürütülmüştür. Bitki gruplarına da yer verilen avlunun zemini bazalt ile kaplıdır.

Avlu kapısı Çiçekli caddesine açılmaktadır ve enikli/kuzulu tarzda yapılmıştır (Şekil 4.127). Avluda 1 adet oldukça yaşlı *Cupressus sempervirens var. horizontalis*, 1 adet *Diospyros kaki*, 2 adet *Hedera helix* (Şekil 4.128), 1 adet *Lonicera japonica* (Şekil 4.128), 2 adet *Parthenocissus quinquefolia* ve 28 adet *Rosa sp.* türlerine yer verilmiştir.

Şekil 4.128. Kocabaş Konağı avlusundaki *Hedera helix* ve *Lonicera japonica*

Ali Rıza Ersoy Evi

Çalışma alanı haritasında F7 numaralı plankarede bulunan eser, Fevzi Paşa mahallesi, Abarabaşı caddesi ve 955 ada, 19 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.129).

Kentsel sit alanı dışında yer alan yapı mükerrer olarak, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 06.06.1980 tarih ve 2207 sayılı kararı ile ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 06.06.1980 tarih ve 2207 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.129. Ali Rıza Ersoy Evi kuzey cephesi

Avlunun güneybatısında avluyla aynı kotta depo olarak kullanılan betonarme muhdes bir mekân bulunmaktadır. Betonarme mekânın kuzey duvarına bitişik olarak tandır taşından yapılmış bir çeşme ve avlu duvarının güneydoğusunda daha sonradan kapatılmış bir ocak yapısı yer almaktadır (Şekil 4.130).

Şekil 4.130. Ali Rıza Ersoy Evi avlusundaki çeşme ve kapatılmış ocak

Avlu konutun güneyindedir. Avluda doğal kaynak suyu bulunmakta ve bu su günümüzde hala akmaktadır. Avlu briket yüksek duvarlarla çevrelenmiştir. Avlunun zemini betonla kaplıdır. Merdoğlu Bilaloğlu'nun (2004) çalışmasından, avluda daha önceden 2 adet *Morus alba* ve 2 adet *Vitis vinifera* olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Ancak günümüzde yalnızca 1 adet *Morus alba* bulunmaktadır (Şekil 4.131).

Şekil 4.131. Ali Rıza Ersoy Evi'nin avlusundaki *Morus alba* ağacı

Kadir Kocabaş Evi 2

Çalışma alanı haritasında G8 numaralı plankarede bulunan eser, Fevzipaşa mahallesi, Enstitü caddesi üzerinde ve 944 ada, 8-7 parselde yer almaktadır. Yapının sahip olduğu mimari karakter erken Cumhuriyet dönemi yapılarının özelliklerini göstermektedir. Avlunun doğusundaki giriş kapısı üzerinde bulunan kitabede de 1932 yılında inşa edildiği yazmaktadır (Şekil 4.132). Kentsel sit alanı içerisindeki yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 27.11.2007 tarih ve 3320 sayılı karar ile tescillenmiştir.

Şekil 4.132. Kadir Kocabaş 2 Evi kuzey cephesi ve doğusundaki bahçe kapısı

Avlu yapının güneyinde yer almaktadır ve dikdörtgen biçimlidir. Avlunun ortasında geometrik formda bir havuz mevcuttur. Özgün formunda doğal tandır taşı döşeli olan avlu zemini sonradan beton ile kaplanmıştır. Avlu doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrelenmiştir. Konutun avluya açılan kapısı enikli/kuzulu tarzda olup kesme taş kemerlidir ve ahşap malzemeden yapılmıştır.

Avluda 1 adet *Ailanthus altissima*, 3 adet *Cedrus libani* (Şekil 4.133), 1 adet *Diospyros kaki* (Şekil 4.133), 1 adet *Vitis vinifera* (Şekil 4.134), 1 adet *Eriobotrya japonica* (havuzla birlikte Şekil 4.135) ve 5 adet *Ficus carica* yer almaktadır.

Şekil 4.133. Kadir Kocabaş Evi 2 avlusundaki *Cedrus libani* ve *Diospyros kaki* ağaçları

Şekil 4.134. Kadir Kocabaş Evi 2 avlusundaki *Vitis vinifera*

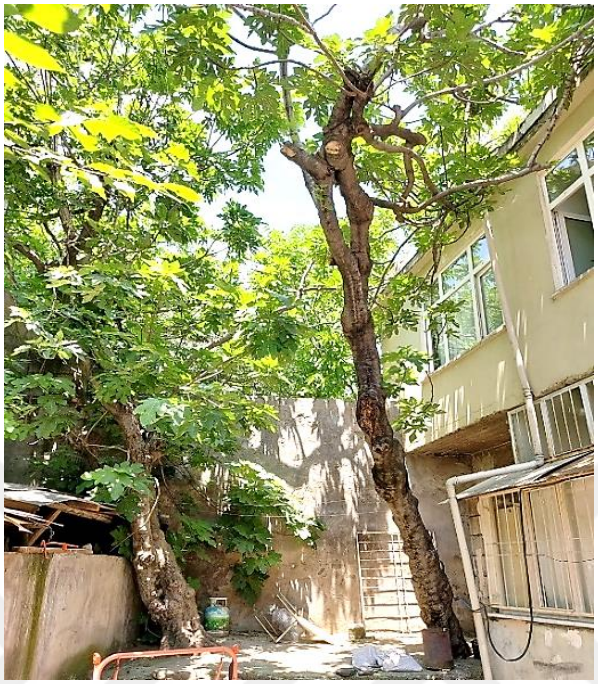

Şekil 4.135. Kadir Kocabaş Evi avlusundaki havuz ve *Eriobotrya japonica*

34 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında G8 numaralı plankarede bulunan eser, Fevzipaşa mahallesi, 27007 sokak ve 944 ada, 11 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamakla birlikte gösterdiği mimari ve yapısal özelliklerinden geç Osmanlı dönemi eserlerinden olduğu tahmin edilmektedir.

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 25.11.2004 tarih ve 212 sayılı karar ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Konutun güneyinde avlusu yer almaktadır. Avlunun zemini beton ile kaplıdır. Avluda 1 adet *Cupressus sempervirens var. horizontalis*, 1 adet *Diospyros kaki*, 4 adet *Ficus carica* (Şekil 4.136), 1 adet *Prunus armeniaca* ve 1 adet *Vitis vinifera* bulunmaktadır.

Şekil 4.136. 34 numaralı sivil mimarlık eserinin avlusundaki *Ficus carica* ağacları

Köker Evi

Çalışma alanı haritasında F9 numaralı plankarede bulunan ve Köker Evi olarak tanınan bu eser, Kayabaşı mahallesi Enstitü caddesi üzerinde ve 831 ada, 34 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamaktadır. Ancak ortaya koyduğu mimari üslup ve yapısal özellikleri yapının erken Cumhuriyet dönemi eserlerinden biri olduğunu göstermektedir (Şekil 4.137).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 27.11.2007 tarih ve 3320 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır.

Şekil 4.137. Köker Evi kuzey cephesi

Konutun güneyinde avlusu yer almaktadır. Avlunun doğusunda ve avluyla aynı kotta bir müştemilat yapısı mevcuttur. Avlunun merkezinde dairesel formda betonarme bir havuz bulunmaktadır (Şekil 4.138).

Şekil 4.138. Köker Evi avlusundaki müştemilat ve havuz (KUDEB, 2012)

Avlunun etrafı doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrelenmiştir. Restorasyon sonrasında avlu zemini bazalt ile kaplanmış, toprak alanlar ise çimlendirilmiştir. Avluda 1 adet *Ailanthus altissima*, 2 adet *Ficus carica* ve 1 adet *Morus alba* yer almaktadır (Şekil 4.139).

Şekil 4.139. Köker Evi avlusundaki *Ailanthus altissima, Ficus carica* ve *Morus alba* ağaçları (KUDEB, 2012)

36 Numaralı Sivil Mimarlık Eseri

Çalışma alanı haritasında G11 numaralı plankarede bulunan eser, Divanlı mahallesi, Hacı Osman sokakta ve 214 ada, 12 parselde yer almaktadır. Yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığı konusunda bir inşa ya da onarım kitabesi bulunmamaktadır. Ancak ortaya koyduğu mimari üslup ve yapısal özellikleri yapının Osmanlı İmparatorluğunun son dönemi eserlerinden biri olduğunu göstermektedir (Şekil 4.140).

Kentsel sit alanı içerisinde yer alan yapı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 25.11.2004 tarih ve 212 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.01.2012 tarih ve 524 sayılı kararıyla konut II. derece korunması gereken yapılar kapsamına alınmıştır. Konut, eğimli bir topoğrafyada ve anakaya üzerine inşa edildiğinden zemin katın bir bölümü kayaya gömülüdür.

Şekil 4.140. 36 numaralı sivil mimarlık eserinin batı cephesi

Yapının anakaya üzerine oturması nedeniyle bahçesinde de eğimli bir yapı oluşmuştur. Giriş kapısından terasa ve avluya yüksek merdivenlerle çıkılmaktadır. Bu merdivenler tandır taşı ile inşa edilmiştir ve kısmen özgünlüğünü korumaktadır. Yapı doğal taş malzemeden yüksek duvarlarla çevrilidir. Avlunun ortasında tandır taşından yapılmış bir çeşme bulunmaktadır (Şekil 4.141). Avluda 1 adet *Amygdalus orientalis*, 1 adet *Diospyros kaki*, 2 adet *Ficus carica* (Şekil 4.142), 1 adet *Juglans regia* ve 1 adet *Morus alba* (Şekil 4.142) yer almaktadır.

Şekil 4.141. 36 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki çeşme

Şekil 4.142. 36 numaralı sivil mimarlık eseri avlusundaki *Ficus carica* ve *Morus alba* ağaçları

Çukuroba Cami

Çalışma alanı haritasında G9 numaralı plankarede bulunan eser, Kayabaşı mahallesi, Çukuroba caddesi ve 834 ada, 1 parselde yer almaktadır. Kentsel sit alanı içerisinde yer alan cami, 1669-1670 yıllarında Hacı Hüseyin Efendi tarafından yaptırılmıştır. Caminin minaresi Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 29.06.2009 tarih ve 5089 sayılı karar ile tescillenmiştir.

Caminin kuzeyinde avlusu yer almaktadır (Şekil 4.143). Avlunun zemini bazalt ile kaplıdır. Avluyu çevreleyen duvarlar ise kesme taştan yapılmıştır. Avluda 4 adet *Cupressus sempervirens var. horizontalis* (Şekil 4.144), 5 adet *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*, 1 adet *Eriobotrya japonica* (Şekil 4.144), 2 adet *Morus alba* (Şekil 4.145) ve 8 adet *Rosa sp.* (Şekil 4.145) yer almaktadır.

Şekil 4.143. Çukuroba Cami kuzey cephesi

Şekil 4.144. Çukuroba Cami avlusundaki *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ve *Eriobotrya japonica*

Şekil 4.145. Çukuroba Cami avlusundaki *Morus alba* ve *Rosa sp.*

Kışla ve Enstitü Caddeleri

Cumhuriyet dönemi ve sonrasında önemli bir yerleşim çekim merkezi haline gelen bu caddeler, taşıt yolu ve kaldırım çalışmaları esnasında ağaçlandırılmıştır. Bu sayede, oldukça yaşlı Çınar ağaçları (*Platanus orientalis*) barındırmaktadır. Yaya kaldırımlarında ise genel olarak *Cedrus libani, Cupressus sempervirens var. horizontalis, Fraxinus excelsior, Pinus brutia, Pinus pinea, Robinia pseudoacacia, Tilia tomentosa* ve çoğunlukla *Platanus orientalis* yer almaktadır (Şekil 4.146).

Şekil 4.146. Kışla ve Enstitü Caddeleri

4.3.2. Çalışma Alanındaki Sivil ve Kamu Mimarlık Eserlerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma alanı haritasında yer alan ve dört pafta kapsamında ayrıntılı incelenen sivil ve kamu mimarlık eserlerinin genel mekânsal karakteristiklerinin ortaya konulmasına çaba gösterilmiştir.

4.3.2.1. Sivil Mimarlık Eserlerinin Genel Mekânsal Karakteristikleri

Çalışma alanındaki sivil mimarlık eserlerinin mekânsal karakteristikleri üç alt grupta değerlendirilmiştir.

Yapısal özellikler

- Tarihi kent merkezi bir tepe üzerinde biçimlenmiş olduğundan oldukça hareketli bir topoğrafyaya sahiptir. Bu nedenle sokaklar dar, eğimli ve kıvrımlı, konutlar ise yamaçlara yaslanmış bir şekilde, sokağın doğal formuyla uyumlu ve kademeli bir yerleşim düzeni göstermektedir.
- Konutlar, çoğunlukla bitişik nizamlı inşa edilmiş olup bulunduğu sokağa veya caddeye cepheli ve arazinin elverdiği koşullarda kuzey-güney yönünde konumlandırılmıştır.
- Konutlar sade bir anlayışla, gösterişten uzak, küçük ölçülerde ve kullanışlılığı ön planda olacak biçimde tasarlanmıştır.
- Geleneksel Maraş konutlarında farklı plan tipleri uygulanmış olsa da yapıların zemin katları genel itibariyle benzerlik göstermektedir.
- Konutlar çoğunlukla 2 katlı, nadiren 3 katlıdır. Bazı konutların çatılarında başoda ya da köşk oda olarak nitelendirilen “cihannüma” bölümüne yer verilmiştir.
- Konutlar çoğunlukla üstü açık bir avlu ve bu avlu zemininden daha yüksek bir kotta inşa edilmiş kapalı bölümlerden oluşan 2 farklı ana mekândan (iç-dış) meydana gelmektedir.

- Konutlar, geleneksel Türk Evi plan şemalarıyla uyumlu olup yapıların üst katları çoğunlukla hane halkının yaşam alanını oluşturan taşlık, sofa, sofaya açılan bir eyvan ve diğer odalardan oluşurken zemin katlar mutfak, zahirelik ve depo gibi konutun servis mekânlarını kapsayan birimlerden meydana gelmektedir.
- Konutlarda banyo ya da hamam benzeri amaçlar için kullanılan bir mekân yer almamakla birlikte bazı odaların köşelerinde yöresel tabirle "Ca" denilen ıslak hacimli alanlar bulunmaktadır. Tuvalet ve hamam yapıları büyük oranda konutun dışında, avlunun bir köşesinde yer almaktadır.

Yapı malzemesi özellikleri

- Kentteki sivil mimarlık eserlerinin oluşumunda kullanılan yapı malzemelerinin seçiminde iklim koşulları, malzemeye kolay ulaşabilirlik yöresel alışkanlıklar, gelenekler ve ekonomik koşullar gibi faktörlerin etkili olduğu gözlenmiştir.
- Malzemeye kolay ulaşabilirlik bağlamında yakın çevreden temin edilebilen taş, ahşap ve kerpiç malzemeler tercih edilmiştir. Buna bağlı olarak, konutların hacimlerinde ve avlularında tercih edilen özgün yapı malzemeleri yapının dış mekânlarıyla (sokak-cadde, meydan) ve bölgenin genel dokusu ile bir bütünlük içerisindedir.
- Yapılarda ahşap yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Taşıyıcı sistemler, çatı sistemi, kapı ve pencereler ahşap malzemelerden yapılmıştır. Bazı yapıların yola bakan cephelerinde ahşap payandalarla desteklenmiş kademeli çıkmalar ya da cumbalar bulunmaktadır. Konutlarda;
  - Taş: Zemin katlarda, avlu zemini ve bahçe duvarlarında,
  - Ahşap: Taşıyıcı sistemlerde kolon yapımında, taş duvar inşasında hatıl olarak, Bağdadi çıtalamalarda, döşeme ve tavan kaplamalarında, kapı ve pencere gibi yapısal elemanların yapımında,

- Kerpiç: Ahşap karkas yapılarda dolgu malzemesi olarak,
- Çinko: Konutların çatılarında, bazı cepheler ve dış kapılarda,
- Kiremit: Konutların çatılarında ve avlu-bahçe duvarlarının harpuştalarında kullanıldığı gözlenmiştir.

Avlu ve bahçeler

- Avlu ve bahçeler geleneksel malzeme yönünden tarihsel yapıyla uyumlu, işlevsel değeri yüksek, hane halkının gereksinimleri ve sosyo-ekonomik yapısı doğrultusunda şekillenmiştir.
- Konutların hemen hemen hepsi, mahremiyete göre şekillenmiş dışa kapalı, yüksek ve penceresiz avlu ya da bahçe duvarlarıyla çevrilidir. Geleneksel Türk kadınının günlük işlerini gerçekleştirdiği, komşularıyla sosyalleştiği, doğaya açıldığı mekânlar olarak avlular, mahremiyetin şekillendirmiş olduğu içe dönük hayatın dış dünyaya açılan bir penceresi durumundadır (Bozkurt ve Altınçekiç, 2013).
- Geleneksel Kahramanmaraş konutlarının avlu-bahçe ve duvarları konutların yer aldığı sokakların ve bu sokakların açıldığı meydanların tipolojisiyle çoğunlukla uyum içerisindedir.
- Konutların zemin kat yükseklikleri kadar avlu duvarları bulunmaktadır. Avlu ve bahçe duvarları, yapıların zemin katları gibi taş olup üstleri harpuştayla sonlandırılmıştır.
- Avlularda genel olarak müştemilat, ahır, depo ya da kiler bölümleriyle birlikte betonarme ya da briketten ilgili dönem muhdesi eklentiler yer almaktadır.
- Konutların bahçe girişleri yöresel olarak “enikli/kuzulu” diye tabir edilen iki kanatlı ve içinde insanların geçişi için küçük bir kapının yer aldığı, sokaktan avluya açılan kemerli ya da düz lentolu kapılarla sağlanmaktadır. Özenli

yapılan avlu kapılarının yapı malzemesi ahşap olup yuvarlak taş kemerli, sıradan konut kapılarınınki ise sacdır.

- Hemen hemen her avluda günlük yaşam ve zahirelik işler için kullanılan avlu duvarına bitişik halde inşa edilmiş bir çeşme ve ocak bulunmaktadır.
- Kahramanmaraş'ın kaynak suları varlığı bakımından zengin bir kent olması nedeniyle konutların avlularında kuyular yok denecek kadar azdır. Konutların su ihtiyacı, şehir hattından çekilmiş çeşmelerle sağlanmıştır. Konutların birçoğunun avlularında yöresel tandır taşından inşa edilmiş sürekli akan çeşmeler bulunmaktadır. Bu çeşmeler, bahçe sulama ve temizlik işleri gibi fonksiyonel amaçlı kullanılmaktadır. Bazı konutlarda çeşmeler haricinde farklı geometrik formlarda tasarlanmış havuzlar da yer almaktadır. Bunların birçoğunun fonksiyonel ve estetik amaçlı kullanıldığı izlenmiştir.
- Avluların zemini orijinalinde ya sıkıştırılmış doğal toprak zemindir ya da yöresel tandır taşı ile döşenmiştir. Ancak konutların bir kısmının zemin döşemeleri restorasyon sırasında ya da başka türlü müdahalelerle günümüzde değişikliğe uğramıştır.
- Avlu ve bahçelerin tamamına yakın bir bölümü, konutların güneyinde konumlandırılmıştır.
- Konutların avlu ve/veya bahçelerinde; yöreye özgü, kent ile özdeşleşmiş, kentin tarihsel karakteriyle uyumlu ve geçmişten günümüze kullanım sürekliliğine sahip bulunan ve kent kimliğini temsil edebilir nitelikteki bitki türlerinin varlığını büyük ölçüde koruduğu gözlenmniştir.
- Konutların avlu ve/veya bahçelerinde *Amygdalus orientalis, Diospyros kaki, Eriobotrya japonica, Ficus carica, Juglans regia, Morus alba, Olea europaea, Prunus armeniaca., Punica granatum ve Vitis vinifera* gibi meyveleri yenilebilir türlerin yoğun olarak kullanıldığı izlenmektedir.

4.3.2.2. Kamu Mimarlık Eserlerinin Genel Mekânsal Karakteristikleri

Çalışma alanındaki kamu mimarlık eserlerinin çoğunluğunu tek yapı kütlesi ya da külliye niteliğinde inşa edilen ve merkezinde caminin yer aldığı eserler oluşturmaktadır. Bu yapıları birbirinden bağımsız düşünmek hatalı değerlendirmeler yapılmasına neden olabilecektir. Bu nedenle kamu mimarlık eserlerinin mekânsal karakteristiklerinin bir bütün olarak açıklanması uygun bulunmuştur.

- Kentte tarihi nitelikteki dini yapılar incelendiğinde farklı büyüklükteki bir avlu sistemi içerisinde ve avlunun merkezinde bir cami, cami ile birlikte medrese, imarethane (aş evi), hamam ve şadırvan gibi yapılardan oluşan külliyeler şeklinde inşa edildiği gözlenmiştir.
- Dönemin yaşam tarzı ve halkın ihtiyaçlarına göre tasarlanan bu külliyelerin cami yapısı haricindeki diğer kısımları günümüze ulaşamamış, ulaşabilenler ise fonksiyonlarını büyük oranda yitirmiştir.
- Kentteki camiler tarihsel dönemde görmüş oldukları tadilatlar sebebiyle orijinal hallerinin bir kısmını yitirmişler ancak minareler büyük oranda özgünlüklerini koruyabilmişlerdir.
- Kentteki camiler genel itibariyle yatık dikdörtgen planlı, çok ayaklı kemer sistemi üzerine ahşap çatılı olarak inşa edilmiştir.
- Çatı kaplama malzemeleri ahşap kirişli düz toprak damdır. Örtü malzemesi olarak, minber ve müezzin mahfillerinde çoğunlukla ahşap, duvarlar ile taşıyıcı öğelerde düz kesme taş kullanılmıştır (Abacıoğlu, 2013).
- Minareler, çoğunlukla caminin yapı malzemesiyle uyumlu olarak taştan, içten döner merdivenli ve şerefeli olarak inşa edilmiştir. Camiler süsleme açısından daha yalın, mevcut süslemelerin ise daha çok taç kapı, mihrap ve minarelerde olduğu izlenmektedir.

- Camiler, arazi eğiminin etkisi ile biçimlendiğinden tasarımda kodlandırma açısından bir takım farklılıklar gösterebilmekte, cami zemini doğrudan su basman kotunda ya da bir bodrum üzerinde olabilmektedir.
- Minareler, yine arazi koşullarına göre ya camiye bitişik ya da avlunun bir bölümünde ayrı olarak konumlandırılmıştır. Örneğin Ulu Cami, Hatuniye ve Çukuroba Camileri gibi bazı camilerin minareleri cami yapısından ayrı olarak avlunun bir bölümünde inşa edilmiştir.
- Osmanlı dönemi eserlerinden olan Ulu Cami, Hatuniye ve Boğazkesen Camilerinin minareleri şerefeleri bakımından benzerlik göstermektedir. Şerefe bölümlerinin üstü kapalı ve köşk biçimindedir. Bu minare şeklinin, kentin dini yapı kimliği açısından önemli bir unsur olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Caminin kapısının kuzeyde, mihrap bölümünün iç mekânın güneyinde inşa edilmesi yani kapı-mihrap ekseninin kuzey-güney yönlü olması gerekliliği avlunun giriş kapısından önce yani yapının kuzeyinde tesis edilmesine neden olmaktadır. Camiye girmeden önceki işlevlere hizmet sunan abdesthane ya da şadırvan ve tuvalet avlunun bir bölümünde yer almaktadır. Bu unsurlar dışında avlu büyüklüğünün yeterli olması durumunda ibadet vaktine kadar olan sürede zaman geçirmek, dinlenmek ve sohbet etmek gibi etkinliklere uygun ve bir havuzla tamamlanmış mekânlar da tesis edilmektedir.
- Camilerin avlu ve/veya bahçeleri varsa medrese yapıları ile ortak kullanılan dış mekânları oluşturmaktadır.
- Cami avlu ve bahçelerinde daha çok dini alan ve mekânlarla özdeşleştirilen *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* ile Türk İslam bahçelerinde önemli bir yer tutan *Rosa sp.*'nin yoğun kullanıldığı izlenmektedir. Bunların dışında avlu ya da bahçenin büyüklüğüne bağlı olarak yöreye özgü, tarihi kent mekânlarıyla özdeşleşmiş, geçmişten günümüze kullanım sürekliliği bulunan ve kent kimliğini temsil edebilecek niteliğe sahip bitki türlerinin de tercih

edildiği görülmektedir. Bu türlerin, gölge ve serinlik sağlama ve dekoratif özellik içerme gibi işlevleri yanında meyveleri yenilebilir olanlardan seçildiği izlenmektedir. Büyük avlu ve bahçesi olan camilerde yapraklı ve daha geniş gölgeleme alanı oluşturabilecek taç özelliğine sahip türler kullanılmakla birlikte genel olarak ibreli türlerin daha fazla yeğlendiği görülmüştür.

- Külliye niteliğinde yapı kitlesi kapsamında medreseler tek katlı ve yan yana odalar içerecek şekilde yatık dikdörtgen planlı olarak cami avlusunun bir köşesine inşa edilmişlerdir.
- Kentin tarihindeki önemli dini öğretim mekânlarından biri olan Taş Medrese, Dulkadiroğulları Beyliği döneminden günümüze ulaşabilmiş tek medresedir. Osmanlı İmparatorluğu döneminden günümüze ulaşabilmiş medreseler ise Divanlı ve Acemli medreseleridir.
- Taş Medrese hariç kentteki medreselerin çoğu, ibadethane külliyesinde yer alan yapılardan biri olarak inşa edilmişlerdir. Bu sayede cami ve medreselerin avlu ve bahçelerinin ortak kullanım alanı oluşturduğu izlenmektedir.
- Medrese avlularındaki bitki kompozisyonunda Kahramanmaraş'taki diğer dini alan ve mekânlarda olduğu gibi *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* ve *Rosa sp*. türleri yoğun kullanılmıştır. Bu iki türün dışında geniş avlu ve bahçelerde daha sonradan dikimi yapılmış *Acer negundo, Morus alba* ve *Vitis vinifera* türlerine de rastlanmaktadır.

4.4. Kullanıcı Araştırması Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde tarihi kent dokusundaki dış mekânlarda bulunan bitki materyali ile kent kimliği arasında algılanan ve anlamlandırılan ilişkilerin ve bu bitkilerin tür, kullanım yeri, kullanım amacı ve kompozisyon açısından incelenebilen geçmişten günümüze dek gösterdiği değişimlerin belirlenmesine

yönelik genel ve 50 yaş üzeri kullanıcı araştırması bulgularının açıklanmasına çaba gösterilmiştir.

4.4.1. Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Genel kullanıcı araştırması kapsamında, yapıların avlu ve/veya bahçeleri, ilişkili oldukları sokaklar ve sokakların bağlandığı meydanlarda kullanılan bitki materyali ile kent kimliği arasında algılanan ve anlamlandırılan ilişkilerin ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu amaçla, genel katılımcı kitlesinden tarihi dokudaki avlu ve bahçelerde varlığı saptanan 29 tür ile kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik soruları cevaplamaları istenmiştir. Böylelikle kentin tarihi dokusundaki bitki materyali ile kent kimliği arasındaki ilişkilerin belirlenmesine çalışılmıştır. Kullanıcı araştırması, Nisan 2020-Eylül 2020 döneminde standart formlar aracılığıyla yüz yüze görüşmeler şeklinde ve tesadüfi belirlenen 312 birey ile yürütülmüştür.

Araştırmaya katılan genel kullanıcıların demografik özellikleri Çizelge 4.1'de verilmiştir. Bulgulara göre, kadın ve erkek katılımcılar arasında çok yüksek bir fark bulunmamıştır (%45.2 kadın, %54.8 erkek). Katılımcıların %65.1'i aktif çalışan grubunu (26-60 yaş) oluşturmaktadır ve %77.6'sı lise ve üniversite mezunudur. %76.6'sı ise yirmi yıldan daha fazla bir süredir Kahramanmaraş'ta oturmaktadır.

Kullanıcı araştırmasına katılan bireylerin demografik özelliklerinin tarihi dokudaki bitki materyalinin kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılması üzerine etkisi yöntem bölümünde açıklanan istatistiksel analizlerle test edilmiştir. Her tür için ayrı yapılan analiz sonuçları türlere ilişkin kullanıcı araştırması sonuçları ile birlikte çizelgeler halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Kullanıcı araştırmasından ulaşılan bulguların tablolara dönüştürülmesinde, öncelikle katılımcıların bitki türü ile ilgili yanıtlarının dağılımını gösteren bir çizelge hazırlanmıştır. Ancak bu çizelgelerdeki sayısal değerlerin art arda sıralanmasının algılama ve yorumlama güçlüğü yaratabileceği düşünülmüştür.

Bitki türlerinin kent kimliği kapsamındaki işlevleri ve özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeylerini belirleyebilmek ve karşılaştırma yapabilmek için bu çizelgelerin grafiksel olarak da sunulması yararlı görülmüştür. Bu amaçla, her tür için türün mekânsal özelliklerinin belirlenebildiği ve özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeylerinin belirli sıfatlar (çok zayıf, zayıf, orta, güçlü, çok güçlü) aracılığıyla ölçülebildiği ve renklerle tanımlanan skalalar oluşturulmuştur.

Bu skalalarda, bitki türlerinin özniteliklerine atanan güçlü ve çok güçlü tanımlamaları değerlendirilmiştir. Böylece incelenen türlerin özniteliklerine dair güçlülük düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada incelenen 29 türe ait bulguların her tür için başlıklar halinde aşağıda açıklanmasına çaba gösterilmiştir.

Çizelge 4.1. Araştırmaya katılan genel kullanıcıların demografik özellikleri

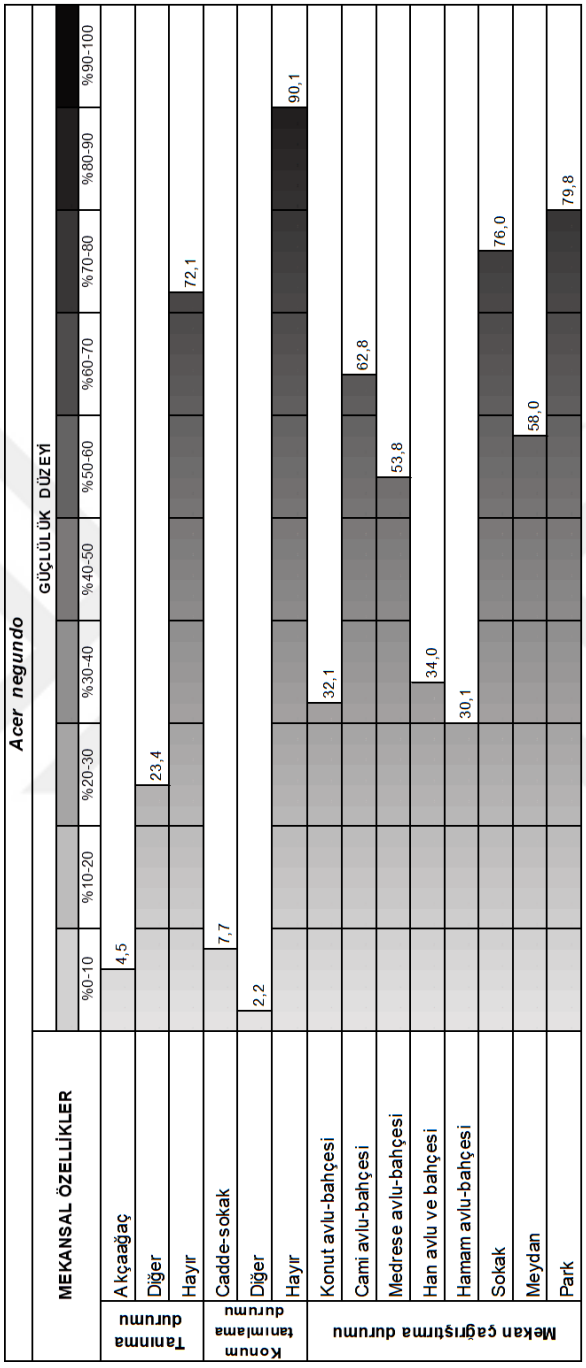
Özellikler		n	%
Cinsiyet	Erkek	171	54,8
	Kadın	141	45,2
Yaş	18-25	53	17,0
	26-35	64	20,5
	36-45	77	24,7
	46-60	62	19,9
	61 ve üstü	56	17,9
Eğitim Durumu	İlkokul	26	8,3
	Ortaokul	13	4,2
	Lise	100	32,1
	Ön Lisans/Lisans	142	45,5
	Yüksek lisans/Doktora	31	9,9
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	15,4
	11-20	25	8,0
	21-30	72	23,1
	31-40	70	22,4
	41-50	53	17,0
	51 yıl ve daha fazla	44	14,1
Toplam		**312**	**100,0**

4.4.1.1. *Acer negundo* L.'ye (Dişbudak Yapraklı Akçaağaç) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Acer negundo'ya ilişkin genel kullanıcı araştırması bulgularının Çizelge 4.2a, 4.2b, 4.2c ve 4.3d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

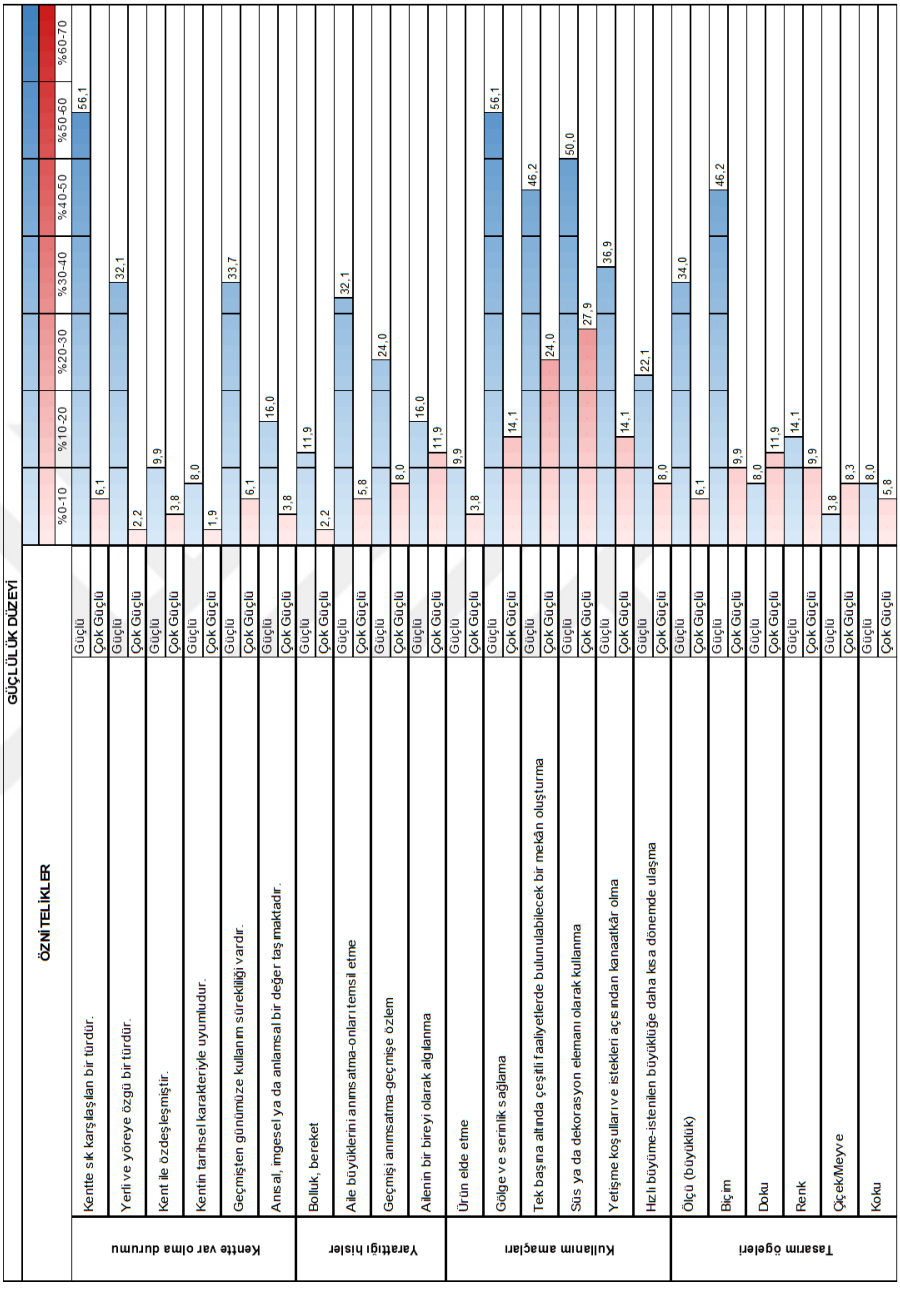
Çizelge 4.2a. Katılımcıların, *Acer negundo* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Acer negundo											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n		%							
Tanınma durumu	Akçaağaç	14		4,5							
	Diğer	73		23,4							
	Hayır	225		72,1							
Konum tanımlam durumu	Cadde-sokak	24		7,7							
	Diğer	7		2,2							
	Hayır	281		90,1							
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	100		32,1							
	Cami avlu-bahçesi	196		62,8							
	Medrese avlu-bahçesi	168		53,8							
	Han avlu ve bahçesi	106		34,0							
	Hamam avlu-bahçesi	94		30,1							
	Sokak	237		76,0							
	Meydan	181		58,0							
	Park	249		79,8							
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	31	9,9	25	8,0	62	19,9	175	56,1	19	6,1
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	6	1,9	37	11,9	162	51,9	100	32,1	7	2,2
	Kent ile özdeşleşmiştir	19	6,1	181	58,0	69	22,1	31	9,9	12	3,8
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	12	3,8	225	72,1	44	14,1	25	8,0	6	1,9
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	19	6,1	75	24,0	94	30,1	105	33,7	19	6,1
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	6	1,9	175	56,1	69	22,1	50	16,0	12	3,8
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	25	8,0	162	51,9	81	26,0	37	11,9	7	2,2
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	19	6,1	81	26,0	94	30,1	100	32,1	18	5,8
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	18	5,8	69	22,1	125	40,1	75	24,0	25	8,0
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	25	8,0	106	34,0	94	30,1	50	16,0	37	11,9
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	26	8,3	181	58,0	62	19,9	31	9,9	12	3,8
	Gölge ve serinlik sağlama	12	3,8	56	17,9	25	8,0	175	56,1	44	14,1
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	43	13,8	19	6,1	31	9,9	144	46,2	75	24,0
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	7	2,2	12	3,8	50	16,0	156	50,0	87	27,9
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	19	6,1	31	9,9	106	34,0	112	35,9	44	14,1
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	12	3,8	44	14,1	162	51,9	69	22,1	25	8,0
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	31	9,9	12	3,8	144	46,2	106	34,0	19	6,1
	Biçim	19	6,1	6	1,9	112	35,9	144	46,2	31	9,9
	Doku	13	4,2	19	6,1	218	69,9	25	8,0	37	11,9
	Renk	6	1,9	25	8,0	206	66,0	44	14,1	31	9,9
	Çiçek/Meyve	50	16,0	168	53,8	56	17,9	12	3,8	26	8,3
	Koku	69	22,1	181	58,0	19	6,1	25	8,0	18	5,8

Çizelge 4.2b. *Acer negundo*'nun mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.2c. *Acer negundo*'nun öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.2a ve 4.2b'ye göre *Acer negundo*'nun mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan ***Acer negundo***'yu, katılımcıların **%4,5**'inin **"Akçaağaç"** yanıtı ile tanıdıkları, **%23,4**'ünün ise diğer türlerin adlarını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%72,1**'si ise **"hayır''** yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- ***Acer negundo***'nun**, konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%7,7 "cadde-sokak"** yanıtı ile değer kazanmıştır. **%2,2** oranında ise diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%90,1**'i ise **"hayır''** yanıtı ile *Acer negundo*'nun herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %79,8** ile **park** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **sokak (%76), cami avlu-bahçesi (%62,8), meydan (%58)** ve **medrese avlu-bahçesi (%53,8)** izlemektedir.

Çizelge 4.2c'ye göre *Acer negundo*'nun özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"kentte sık karşılaşılan bir türdür"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%56,1**'i **güçlü**, **%6,1**'i ise **çok güçlü** olarak katılım göstermiştir. Böylece, bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %62,2** olmuştur.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%32,1**'i türün bu niteliğine **güçlü, %5,8**'i ise **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %37,9** oranına ulaşmıştır.

- *Acer negundo*'nun kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%50)** ve **çok güçlü (%27,9)** olarak katıldığını belirten katılımcıların **%77,9** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"gölge-serinlik sağlama" (%70,2)** ve **"tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma" (%70,2)** nitelikleri izlemektedir.
- *Acer negundo*'ya yüklenen anlamın **"biçim"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye katılımcıların **%46,2**'si **güçlü**, **%9,9**'u **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %56,1**'e ulaşmıştır.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun *Acer negundo*'yu gerçek kimliği ile tanımadıkları ya da yanlış tanıdığı belirlenmiştir ve bu türü konum ya da adres tanımlama işlevine sahip bir öge olarak algılamadıkları ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, türün özellikle cadde ve sokakların tanımlamasında düşük düzeyde de olsa bir algı ögesi olarak zihinde yer bulduğu kabul edilebilir.
- *Acer negundo*'nun konut avlu ve bahçelerinden daha çok park, sokak ve meydan gibi kamusal mekânları çağrıştırdığı görülmüştür. Bu durumun *Acer negundo*'nun yörenin doğal türleri arasında bulunmaması ve belediyelerin park, sokak, meydan ve kamu yapıları çevresindeki ağaçlandırma etkinlikleri için kente daha sonradan getirmiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir.
- Katılımcılar, *Acer negundo*'nun kentte var olma durumunu belirleyici özniteliklerini güçlü bulmamakla birlikte, bu türün kentte sık karşılaşılan bir tür olduğu görüşünde birleşmektedirler.

- Türün bireyler üzerinde güçlü hisler yarattığı belirtilmemekle birlikte, aile büyüklerini anımsatma ve onları temsil etme duygusunun diğer hislerden daha etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Belirtilen kullanım amaçlarına göre *Acer negundo*'nun kentsel alan ve mekânlarda süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanılma amacı başta olmak üzere gölge-serinlik sağlama ve tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma gibi amaçlar için uygun bulunmaktadır.
- Tasarım ögeleri açısından *Acer negundo*'nun biçim ögesi ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak formu ile biçim kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Acer negundo* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.2d'de sunulmuştur.

İstatistiksel analizlerde normal dağılıma sahip veriler için parametrik testler kullanılmıştır. Normal dağılıma sahip olmayan verilerde ise niceliksel olarak iki bağımsız grubun karşılaştırılmasında bağımsız t testi, ikiden fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında ise tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Fark yaratan grubu bulmak için de Post Hoc testlerden Bonferroni ikili karşılaştırma yönteminden yararlanılmıştır. Böylece, kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki bitkilerin algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizlerinin sunulduğu çizelgelerdeki sütunlarda $\overline{X}$ aritmetik ortalama, SS standart sapma; t bağımsız t testi, F tek yönlü varyans analizi değerlerini, Bonferroni sütunu ise ikili karşılaştırma yöntemini ifade etmektedir.

Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların demografik özellikleri ile *Acer negundo* için verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlam taşıyan bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir.

Çizelge 4.2d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Acer negundo*'nun algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

1. *Acer negundo L.*																		
Özellikler		**n**	**1. Bölüm Kentte var olma durumu**				**2. Bölüm Yarattığı hisler**				**3. Bölüm Kullanım amaçları**				**4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi**			
			$\bar{x}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**	$\bar{x}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**	$\bar{x}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**	$\bar{x}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**
Cinsiyet	Erkek	171	17.6842	4.73687	t=1.324	0.149	11.3626	3.81754	t=-0.610	0.589	20.1289	3.78012	t=0.341	0.71	18.1901	3.89501	t=0.578	0.513
	Kadın	141	16.8011	4.61230			11.5921	3.62590			19.9102	3.70123			17.9504	3.91941		
Yaş	18-25	53	17.8543	4.93402	F=1.028	0.402	15.1607	3.91235	0.487	0.487	18.1132	3.04871	F=1.150	0.402	17.3279	3.29785	F=0.702	0.612
	26-35	64	19.6425	4.71236			14.7287	4.42154			19.2969	3.42576			18.2500	5.17319		
	36-45	77	18.9279	4.78530			14.4500	3.91258			19.1978	3.30145			18.0130	3.93197		
	46-60	62	18.8011	4.88033			15.3978	3.39562			18.4987	4.49078			18.6452	3.60372		
	61 ve üstü	56	19.1326	4.91001			14.1933	4.10741			18.8929	3.57099			18.1003	3.10210		
Eğitim Durumu	İlkokul	26	19.6103	4.19897	F=2.187	0.112	11.4615	3.51261	F=1.012	0.612	19.3215	4.39752	F=0.379	0.901	18.7801	2.75213	F=1.897	0.087
	Ortaokul	13	17.1003	3.89541			12.2154	3.89741			20.3846	3.15009			16.6154	2.21880		
	Lise	100	19.8930	4.71002			12.2500	3.56009			19.2200	4.68089			18.7800	3.68063		
	Ön Lisans/ Lisans	142	18.4789	4.52529			11.5100	3.19898			18.8563	3.81424			17.9014	3.70012		
	Yüksek Lisans/	31	19.1921	3.91008			12.1290	2.41857			19.3226	3.66412			17.6129	3.66676		
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	19.7500	3.80649	F=0.621	0.758	10.3100	2.89989	F=1.578	0.178	19.9780	3.10241	F=0.521	0.801	19.2014	2.51462	F=1.703	0.164
	11-20	25	19.0400	4.37302			11.4800	2.66333			19.6800	3.13209			18.7600	3.19218		
	21-30	72	19.8236	4.95115			11.2014	3.10507			19.9167	3.91008			21.0020	3.42360		
	31-40	70	19.7572	4.89998			10.6714	3.56603			19.7012	3.71965			19.6980	3.87950		
	41-50	53	20.7980	3.72654			11.1321	3.60575			19.7989	3.30125			20.3396	3.62122		
	51 yıl ve daha fazla	44	20.3178	5.10539			12.1040	3.65890			20.7273	4.28281			20.7045	4.57282		

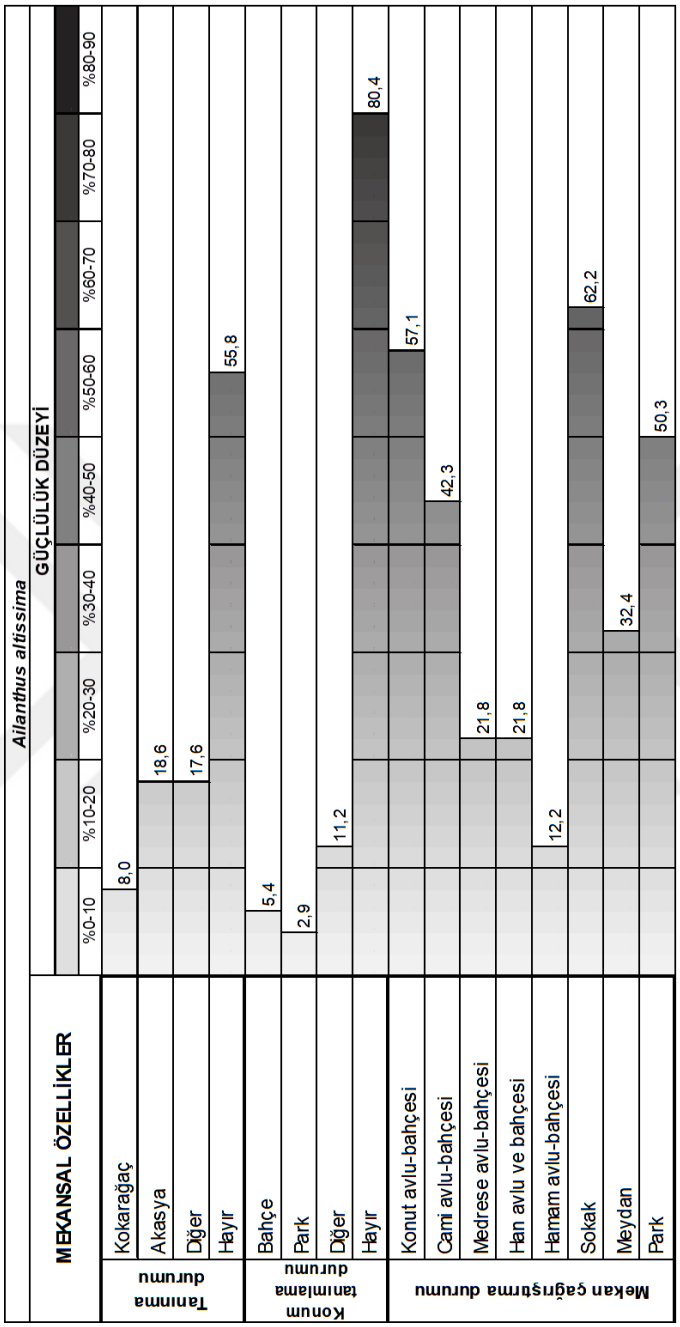
4.4.1.2. *Ailanthus altissima*'ya (Kokarağaç) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Ailanthus altissima'ya ilişkin genel kullanıcı araştırması bulgularının Çizelge 4.3a, 4.3b, 4.3c ve 4.3d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

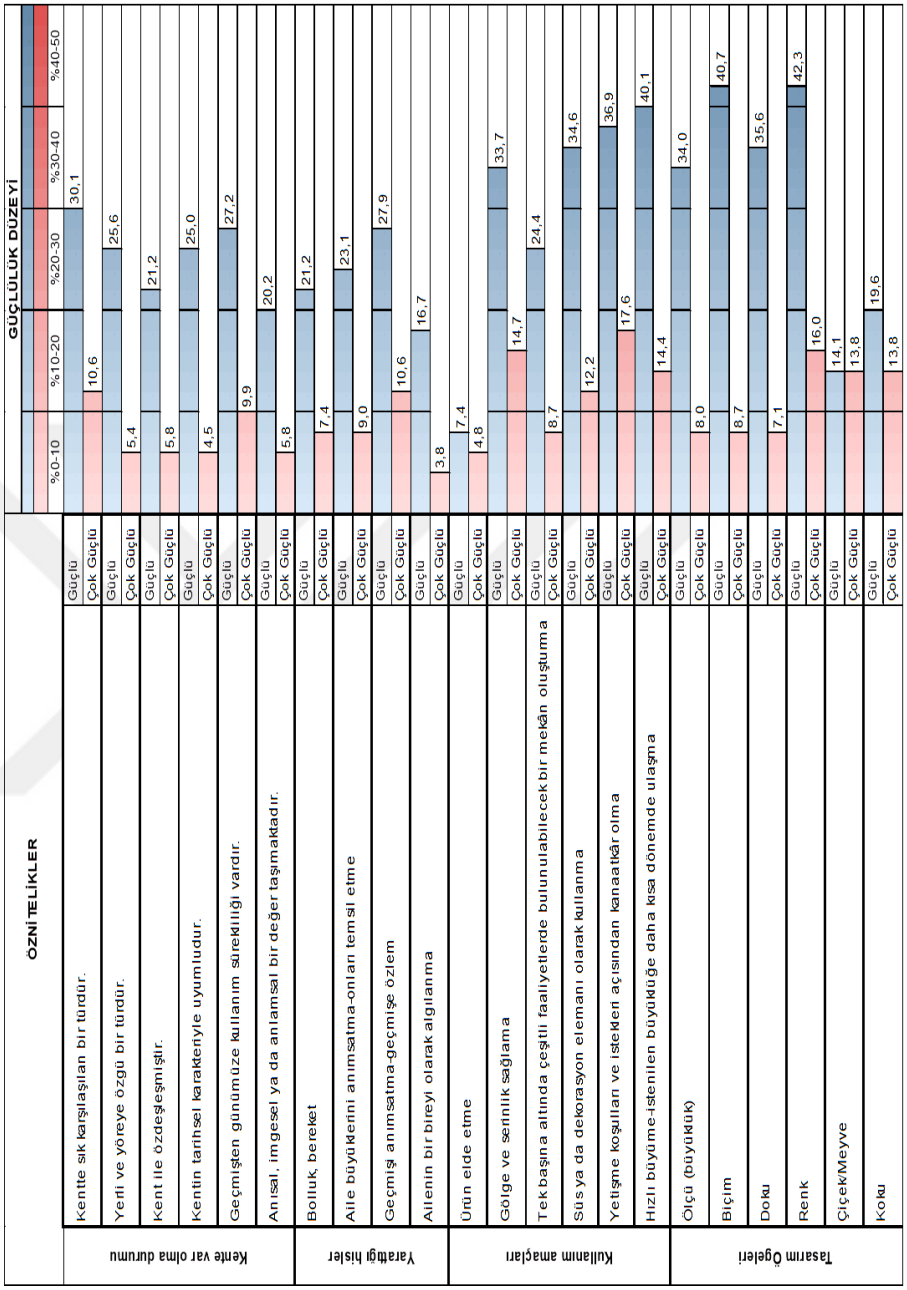
Çizelge 4.3a. Katılımcıların *Ailanthus altissima* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Ailanthus altissima											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		**n**					**%**				
Tanınma durumu	Kokarağaç	25					8,0				
	Akasya	58					18,6				
	Diğer	55					17,6				
	Hayır	174					55,8				
Konum. tanımlama durumu	Bahçe	17					5,4				
	Park	9					2,9				
	Diğer	35					11,2				
	Hayır	251					80,4				
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	178					57,1				
	Cami avlu-bahçesi	132					42,3				
	Medrese avlu-bahçesi	68					21,8				
	Han avlu ve bahçesi	68					21,8				
	Hamam avlu-bahçesi	38					12,2				
	Sokak	194					62,2				
	Meydan	101					32,4				
	Park	157					50,3				
ÖZNİTELİKLER		**Çok Zayıf**		**Zayıf**		**Orta**		**Güçlü**		**Çok Güçlü**	
		n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
1. Bölüm Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	5	1,6	37	11,9	143	45,8	94	30,1	33	10,6
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	12	3,8	56	17,9	147	47,1	80	25,6	17	5,4
	Kent ile özdeşleşmiştir	18	5,8	88	28,2	122	39,1	66	21,2	18	5,8
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	21	6,7	70	22,4	129	41,3	78	25,0	14	4,5
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	14	4,5	45	14,4	137	43,9	85	27,2	31	9,9
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	40	12,8	80	25,6	111	35,6	63	20,2	18	5,8
2. Bölüm Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	36	11,5	78	25,0	109	34,9	66	21,2	23	7,4
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	36	11,5	86	27,6	90	28,8	72	23,1	28	9,0
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	37	11,9	77	24,7	78	25,0	87	27,9	33	10,6
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	52	16,7	87	27,9	109	34,9	52	16,7	12	3,8
3. Bölüm Kullanım amaçları	Ürün elde etme	100	32,1	92	29,5	82	26,3	23	7,4	15	4,8
	Gölge ve serinlik sağlama	12	3,8	37	11,9	112	35,9	105	33,7	46	14,7
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	19	6,1	69	22,1	121	38,8	76	24,4	27	8,7
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	23	7,4	45	14,4	98	31,4	108	34,6	38	12,2
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	9	2,9	26	8,3	107	34,3	115	36,9	55	17,6
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	8	2,6	38	12,2	96	30,8	125	40,1	45	14,4
4. Bölüm Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	6	1,9	24	7,7	151	48,4	106	34,0	25	8,0
	Biçim	5	1,6	29	9,3	124	39,7	127	40,7	27	8,7
	Doku	6	1,9	35	11,2	138	44,2	111	35,6	22	7,1
	Renk	4	1,3	21	6,7	105	33,7	132	42,3	50	16,0
	Çiçek/Meyve	45	14,4	90	28,8	90	28,8	44	14,1	43	13,8
	Koku	42	13,5	78	25,0	88	28,2	61	19,6	43	13,8

Çizelge 4.3b. *Ailanthus altissima'nın* mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.3c. *Ailanthus altissima*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.3a ve 4.3b'ye göre *Ailanthus altissima*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan ***Ailanthus altissima***'yı, katılımcıların **%8**'inin "**Kokarağaç**" yanıtı ile tanıdıkları, **%18,6**'sının **Akasya** yanıtı ile ve **%17,6**'sının **diğer** türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%55.8**'i ise **"hayır''** yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- ***Ailanthus altissima***'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%5,4 "bahçe"**, **%2,9 "park"** yanıtları ile değer kazanmış, **%11,2** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%80,4**'ü ise **"hayır''** yanıtı ile *Ailanthus altissima*'nın herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara çağrıştırdığı **en güçlü mekân %62,2** ile **sokak** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **konut avlu-bahçesi (%57,1)** ve **park (%50,3)** izlemektedir.

Çizelge 4.3c'ye göre *Ailanthus altissima*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi, **"kentte sık karşılaşılan bir türdür"** yanıtında ortaya çıkmıştır. Bu yanıta katılımcıların **%30,1**'i **güçlü**, **%10,6**'sı ise **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %40,7** olmuştur.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem"** yanıtında gerçekleşmiştir. Bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %38,5** olmuştur.
- *Ailanthus altissima*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olma"** ve

"hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma" nitelikleri sahip olmuştur. Bu niteliklere **güçlü** ve **çok güçlü** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların oranı **%54,5**'tir.

- *Ailanthus altissima*'ya tasarım ögeleri açısından yüklenen anlam ya da etkili olma durumu **"renk"** ögesinde **en yüksek güçlülük düzeyine** ulaşmıştır. Bu ögeye katılımcıların **%42,3**'ü **güçlü**, **%16**'sı ise **çok güçlü** olarak toplamda **%58,3** oranında ortak görüş bildirmiştir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun *Ailanthus altissima*'nın gerçek kimliğini tanımadığı, tanıdığını düşünenlerin ise bu türü Akasya'ya benzettiği gözlenmiştir. Buradan, *Ailanthus altissima*'nın imgesel olarak *Robinia pseudoacacia*'yı (Akasya) anımsattığı söylenebilir.
- *Ailanthus altissima*'nın belirgin bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip bir öge olarak algılanmadığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte düşük oranda da olsa türün en çok sokak, konut avlu-bahçesi ve parkları çağrıştırdığı izlenmiştir.
- Katılımcılar, *Ailanthus altissima*'nın kentteki varlığını güçlü bulmamakla birlikte, sık karşılaşılan bir tür olduğunda birleşmektedirler.
- Türün bireyler üzerinde güçlü hisler yarattığı belirtilmemekle birlikte, geçmişi anımsatma ve geçmişe özlem duygusunun diğer hislerden daha etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Kullanım amaçları dikkate alındığında, *Ailanthus altissima*'nın yetişme koşulları-ortam istekleri açısından kanaatkâr olma ve hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma yeteneğiyle tercih edildiği gözlenmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasının, türün belirgin bu iki niteliğinin bilincinde olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bu bulgu, *Ailanthus altissima*'nın fazla bakıma gerek duyulmayan bir tür olmasının yanında,

harabe ve bakımsız kamu ve sivil mimarlık eserlerine ait avlu ya da bahçelerde sıkça var olmasının nedenini doğrular niteliktedir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Ailanthus altissima* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.3d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.3d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Ailanthus altissima*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

2. *Ailanthus altissima*																				
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları					4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi			
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p
Cinsiyet	Erkek	171	17,4620	4,28301	t=-4.309	**0.000***	10,8421	3,70591	t=-3.016	**0.003***	18,7193	3,86578	t=-2.093	**0.037***		19,1053	3,94231	t=-2.587	**0.010***
	Kadın	141	19,5887	4,40466			12,1206	3,75019			19,6454	3,91724				20,2624	3,91817		
Yaş	18-25	53	19,7170	4,07798	F=1.961	0.100	12,1698	3,43475	F=1.851	0.119	19,8113	4,22928	F=2.063	0.086		20,1321	3,87317	F=1.181	0.319
	26-35	64	18,3125	3,82089			11,5625	3,58070			18,8906	3,52369				19,1094	3,80942		
	36-45	77	18,4156	4,96130			11,6104	3,77023			19,0000	4,05554				19,8312	3,99803		
	46-60	62	17,4032	4,45546			10,3548	4,01267			18,2097	4,01284				19,0000	4,34572		
	61 ve üstü	56	18,4643	4,60025			11,4643	3,91252			20,0000	3,53167				20,1607	3,71619		
Eğitim Durumu	İlkokul	26	18,8846	3,78763	F=0.357	0.839	11,9615	3,50406	F=0.670	0.614	21,0769	3,58801	F=3.071	**0.017***	**1>3**	20,3462	4,15637	F=0.981	0.418
	Ortaokul	13	18,0000	4,26224			10,2308	3,60911			19,0769	3,70723				19,7692	3,94026		
	Lise	100	18,2600	4,34060			11,2300	3,79222			18,3500	3,72915				19,1100	4,01989		
	Ön Lisans/ Lisans	142	18,3310	4,58910			11,6268	3,72572			19,1549	4,10033				19,6690	3,84951		
	Yüksek Lisans/	31	19,1613	4,98061			11,1290	4,27194			20,0000	3,35659				20,4516	4,18600		
Kahramanmaraşta Yaşama Süresi	5-10	48	18,8958	4,79468	F=1.077	0.373	11,8542	4,29740	F=0.557	0.733	19,8750	4,33013	F=0.734	0.599		19,9583	3,91374	F=0.701	0.623
	11-20	25	18,3600	4,30000			12,1600	3,35012			19,2400	3,74477				20,2000	4,13320		
	21-30	72	18,7222	4,49482			11,5417	3,23248			19,0556	3,58357				19,8056	4,06856		
	31-40	70	18,4143	4,58571			11,2429	3,94688			18,5143	3,96632				18,8857	3,99834		
	41-50	53	17,2075	4,01611			11,1321	3,75212			19,1698	4,28654				19,7736	3,90582		
	51 yıl ve daha fazla	44	18,9318	4,39025			10,9545	4,04598			19,3636	3,50475				19,6591	3,85157		

*p<0.05

Çizelge 4.3d yorumlandığında üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Katılımcıların **cinsiyet** durumları ile ***Ailanthus altissima*** için **1., 2., 3.** ve **4. bölüme** (kentte var olma durumu, yarattığı hisler, kullanım amaçları ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türün her dört bölüme ilişkin değerlendirme sonuçlarının, **kadın** katılımcılar için, **erkek** katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların **eğitim** durumları ile, ***Ailanthus altissima*** için **3. bölüme** (kullanım amaçları) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türün kullanım amaçlarına ilişkin değerlendirme sonuçlarının, eğitim durumu **ilkokul** olan katılımcıların, eğitim durumu **lise** olan katılımcılarınkine göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.

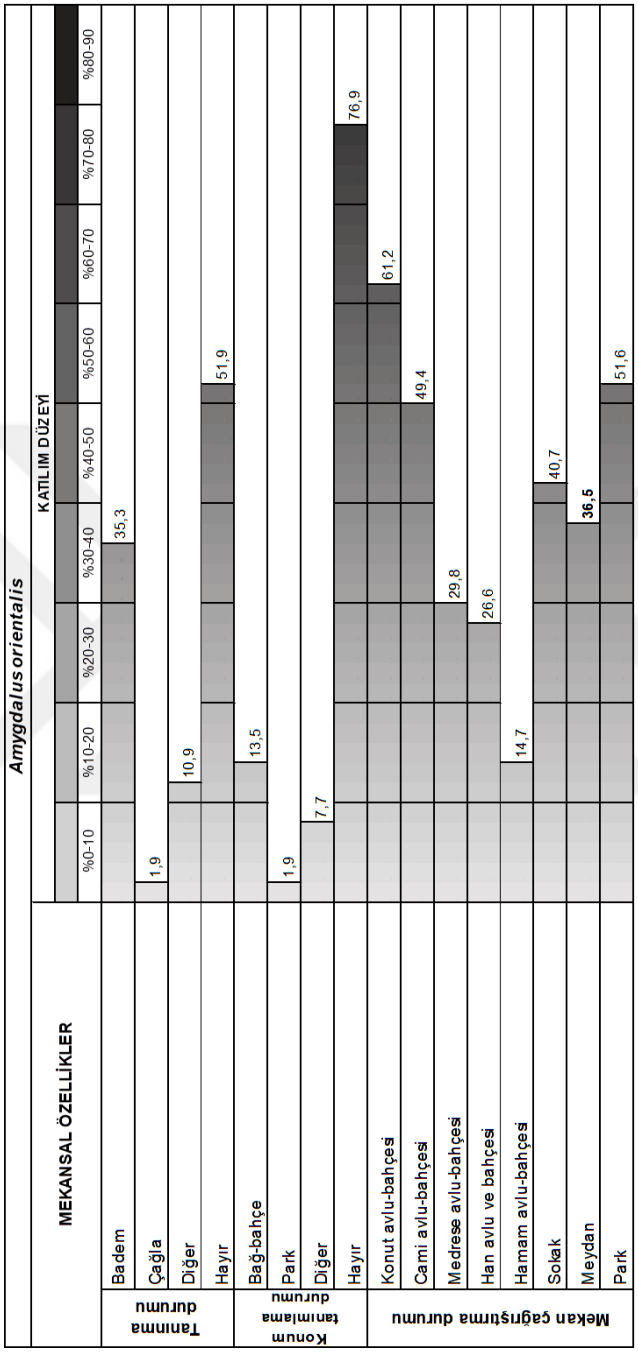
4.4.1.3. *Amygdalus orientalis* Mill.'e (Badem) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Amygdalus orientalis'e ilişkin genel kullanıcı araştırması bulgularının Çizelge 4.4a, 4.4b, 4.4c. ve 4.4'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

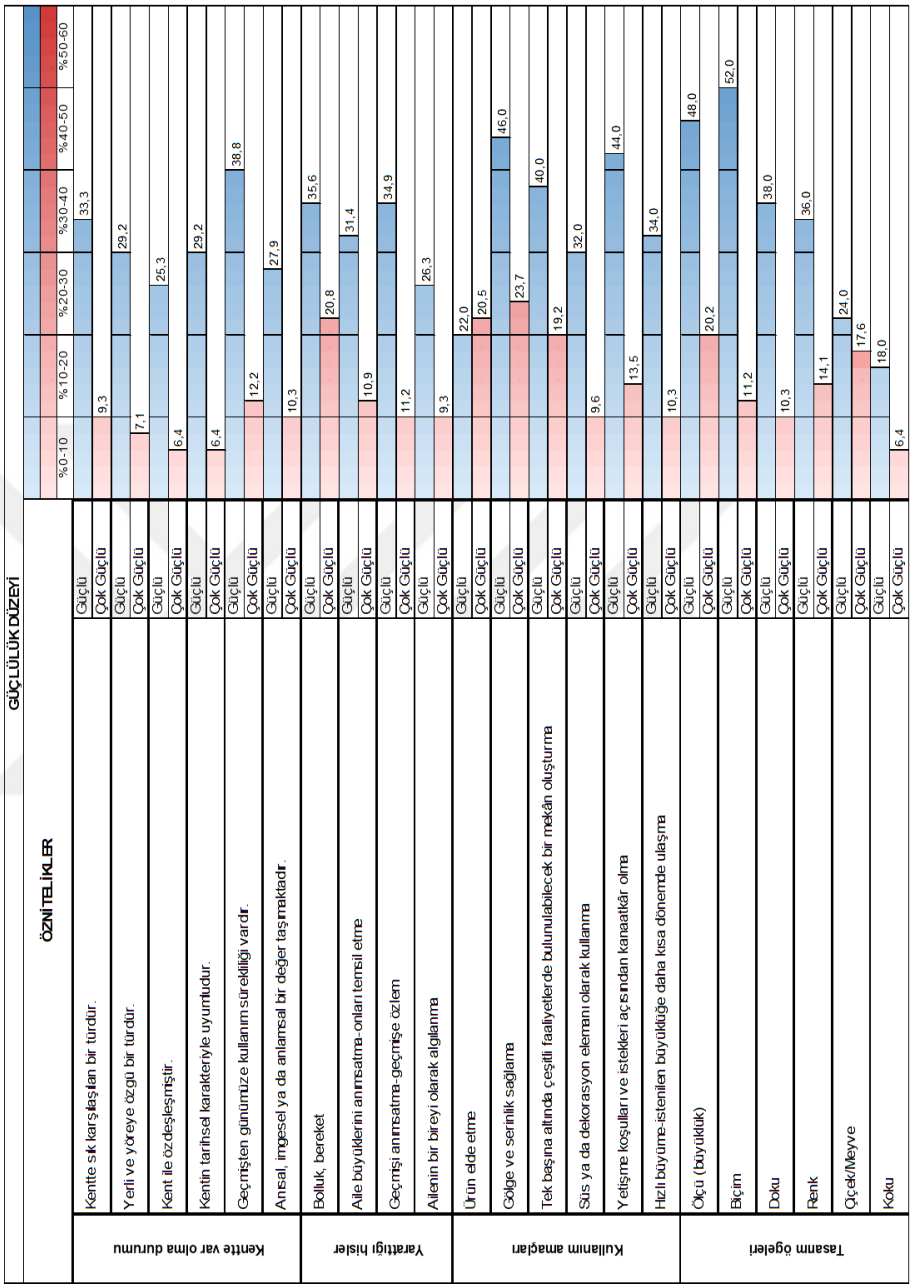
Çizelge 4.4a. Katılımcıların, *Amygdalus orientalis* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Amygdalus orientalis											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		**n**				**%**					
Tanınma durumu	Bademi	110				35,3					
	Çağla	6				1,9					
	Diğer	34				10,9					
	Hayır	162				51,9					
Konum, tanımlama durumu	Bağ-Bahçe	42				13,5					
	Park	6				1,9					
	Diğer	24				7,7					
	Hayır	240				76,9					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	191				61,2					
	Cami avlu-bahçesi	154				49,4					
	Medrese avlu-bahçesi	93				29,8					
	Han avlu ve bahçesi	83				26,6					
	Hamam avlu-bahçesi	46				14,7					
	Sokak	127				40,7					
	Meydan	114				36,5					
	Park	161				51,6					
ÖZNİTELİKLER		**Çok Zayıf**		**Zayıf**		**Orta**		**Güçlü**		**Çok**	
		n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
1. Bölüm Kentte var olma	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	17	5,4	34	10,9	128	41,0	104	33,3	29	9,3
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	15	4,8	38	12,2	146	46,8	91	29,2	22	7,1
	Kent ile özdeşleşmiştir	14	4,5	66	21,2	133	42,6	79	25,3	20	6,4
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	15	4,8	59	18,9	127	40,7	91	29,2	20	6,4
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	11	3,5	38	12,2	104	33,3	121	38,8	38	12,2
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	19	6,1	58	18,6	116	37,2	87	27,9	32	10,3
2. Bölüm Yarattığı	Bolluk, bereket	17	5,4	40	12,8	79	25,3	111	35,6	65	20,8
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	16	5,1	55	17,6	109	34,9	98	31,4	34	10,9
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	15	4,8	48	15,4	105	33,7	109	34,9	35	11,2
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	30	9,6	67	21,5	104	33,3	82	26,3	29	9,3
3. Bölüm Kullanım amaçları	Ürün elde etme	35	11,2	75	24,0	80	25,6	58	18,6	64	20,5
	Gölge ve serinlik sağlama	5	1,6	15	4,8	81	26,0	137	43,9	74	23,7
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	6	1,9	25	8,0	105	33,7	116	37,2	60	19,2
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	15	4,8	54	17,3	121	38,8	92	29,5	30	9,6
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	2	0,6	29	9,3	109	34,9	130	41,7	42	13,5
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	5	1,6	31	9,9	147	47,1	97	31,1	32	10,3
4. Bölüm Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	3	1,0	10	3,2	93	29,8	143	45,8	63	20,2
	Biçim	2	0,6	12	3,8	108	34,6	155	49,7	35	11,2
	Doku	1	0,3	14	4,5	152	48,7	113	36,2	32	10,3
	Renk	2	0,6	21	6,7	138	44,2	107	34,3	44	14,1
	Çiçek/Meyve	23	7,4	55	17,6	109	34,9	70	22,4	55	17,6
	Koku	39	12,5	96	30,8	111	35,6	46	14,7	20	6,4

Çizelge 4.4b. *Amygdalus orientalis*'in mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.4c. *Amygdalus orientalis*'in öznitelikllerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.4a ve 4.4b'ye göre *Amygdalus orientalis*'in mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Amygdalus orientalis'i*, katılımcıların **%35,3**'ünün **"Badem"** ve **%1,9**'unun **"Çağla"** yanıtı ile tanıdıkları, **%10,9**'unun ise **diğer** türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%51,9**'u ise **"hayır''** cevabı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- ***Amygdalus orientalis***'in **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%13,5 "bağ-bahçe"** ve **%1,9 "park"** yanıtı ile değer kazanmış, **%7,7** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%76,9**'u ise **"hayır''** yanıtı ile *Amygdalus orientalis*'in herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %61,2** ile **konutun avlu ya da bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı **%51,6** ile **park** izlemektedir.

Çizelge 4.4c'ye göre *Amygdalus orientalis*'in özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** yanıtında ortaya çıkmıştır. Bu yanıta katılımcıların **%38,8**'i **güçlü**, **%12,2**'si ise **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %51** olmuştur.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** yanıtında gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%35,6**'sı türün bu niteliğini **güçlü, %20,8**'i **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %56,4** oranına ulaşmıştır.

- *Amygdalus orientalis*'in kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"gölge ve serinlik sağlama"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%43,9)** ve **çok güçlü (%23,7)** olarak katıldığını belirten katılımcıların **%67,6** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma (%56,4)** ve **"yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olma" (%55,1)** nitelikleri izlemektedir.
- *Amygdalus orientalis*'e yüklenen anlamın **"ölçü"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu niteliğe, katılımcıların **%45,8**'i **güçlü**, **%20,2**'si ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %66**'ya ulaşmıştır. Ölçü ögesini **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **biçim (%60,9)** ögesi izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yarısından fazlasının *Amygdalus orientalis*'i tanımadığı ya da yanlış tanıdığı belirlenmiştir. Bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte özellikle bağ-bahçe gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Türün bahçe bitkisi olarak tarımsal değere sahip olması böyle bir algıyı neden olabilir. Nitekim tarihi kent dokusunda daha çok konutların avlu ya da bahçelerini çağrıştırması türün bu niteliği ile ilintili olabilir.
- Kentte var olma durumuna ilişkin olarak katılımcıların çoğunluğu *Amygdalus orientalis*'in geçmişten günümüze kullanım sürekliliği bulunan bir tür olduğu görüşündedirler. Türün yörenin doğal türlerinden biri olması ve son yıllarda bahçe tarımının artış kazanması böyle bir algıya neden olabilir.
- *Amygdalus orientalis*'in bireyler üzerinde bolluk-bereket etkisi yaratması da ilk iki maddede belirtilen meyve vermesi ve kullanım sürekliliği özelliğinden kaynaklanabilir.

- Türün kullanım amaçları daha fazla çeşitlilik ortaya koymaktadır. Kentsel alan ve mekânlarda gölge ve serinlik sağlama başta olmak üzere tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma amaçları için uygun bulunmaktadır. Türün yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olması da bu amaçlara ulaşılmasında bir tercih nedeni olarak algılanmaktadır.
- Tasarım ögeleri açısından *Amygdalus orientalis*'in ölçü ve biçimi ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak büyüklüğü ve formu ile biçim kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Amygdalus arientalis* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.4d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.4d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Amygdalus orientalis*'in algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

3. *Amygdalus orientalis*																				
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu					2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	19,3567	5,00661	t=0.042	**0.967**		13,0409	3,82154	t=-0.589	0.556	19,3333	3,91678	t=0.973	**0.332**	19,6082	3,90079	t=-0.098	0.922	
	Kadın	141	19,3333	4,76545				13,2908	3,61453			18,9007	3,90294			19,6525	4,06024			
Yaş	18-25	53	17,9245	5,22512	F=1.562	0.184		13,3774	3,90870	F=0.826	0.509	18,6226	4,56671	F=0.651	0.627	17,9623	4,18772	F=2.916	**0.022***	**3>1**
	26-35	64	19,2969	4,33765				12,5469	3,62938			19,1563	3,26705			19,8438	3,77636			
	36-45	77	19,7532	5,31670				13,3117	3,77756			19,2597	3,76760			20,0779	3,16546			
	46-60	62	20,0161	4,58612				13,6290	3,75143			19,6935	4,57931			19,9516	4,33978			
	61 ve üstü	56	19,4464	4,77844				12,8929	3,57607			18,8214	3,30348			19,9821	4,25330			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	19,7692	4,79423	F=2.297	0.059		12,5769	4,00173	F=0.196	0.941	19,5385	3,37320	F=1.476	**0.209**	20,7692	4,67596	F=1.706	0.149	
	Ortaokul	13	18,2308	5,73227				13,0000	3,13581			16,8462	4,29818			18,4615	4,07462			
	Lise	100	20,1800	4,64145				13,1800	3,99591			19,5200	4,20313			20,1600	3,83424			
	Ön Lisans/ Lisans	142	18,5493	4,92724				13,2676	3,64549			19,0563	3,88811			19,2254	4,02720			
	Yüksek Lisans/	31	20,4194	4,82890				13,0968	3,33021			18,9032	3,04800			19,2903	3,16432			
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	17,1250	5,42502	F=3.016	**0.011***	**3>1**	12,7708	3,75437	F=0.225	0.951	18,4792	4,22752	F=1.648	0.147	18,2917	3,38933	F=1.553	0.173	
	11-20	25	19,5200	4,61086				13,1600	2,67208			18,7600	3,78902			19,4800	4,15452			
	21-30	72	20,3611	4,62481				13,2222	4,16972			19,8472	3,80015			19,7083	3,61311			
	31-40	70	19,7286	4,91941				13,4714	3,61848			19,6429	3,83740			20,2143	4,27630			
	41-50	53	18,8868	4,98714				13,1321	3,94694			18,2075	4,13874			19,6226	4,43425			
	51 yıl ve daha fazla	44	19,9545	4,08032				12,9773	3,47408			19,2273	3,45646			20,1136	3,76159			

*p<0.05

Çizelge 4.4d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Amygdalus orientalis*** için **4. bölüme** (tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

  Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin 36-45 yaş grubunda, 18-25 yaş grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların **Kahramanmaraş'ta yaşama süreleri** ile ***Amygdalus orientalis*** için **1. bölüme** (kentte var olma durumu) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

  Bu türün kentte var olma durumuna ilişkin değerlendirme sonuçlarının, **Kahramanmaraş'ta 21-30 yıl arasında yaşayan** katılımcılar için, **Kahramanmaraş'ta 5-10 yıl arasında yaşayan** katılımcılardan **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.

Bu belirlemelerden, ortaya çıkan sonuç; orta yaşlı bireylerin *Amygdalus orientalis*'e yükledikleri anlamın genç bireylerinkinden daha güçlü olduğu ve kentte uzun yıllar yaşayan bireylerin değerlendirme sonuçlarının daha tutarlı ve daha yüksek bulunduğudur.

4.4.1.4. *Cedrus libani* A. Rich.'e (Sedir) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

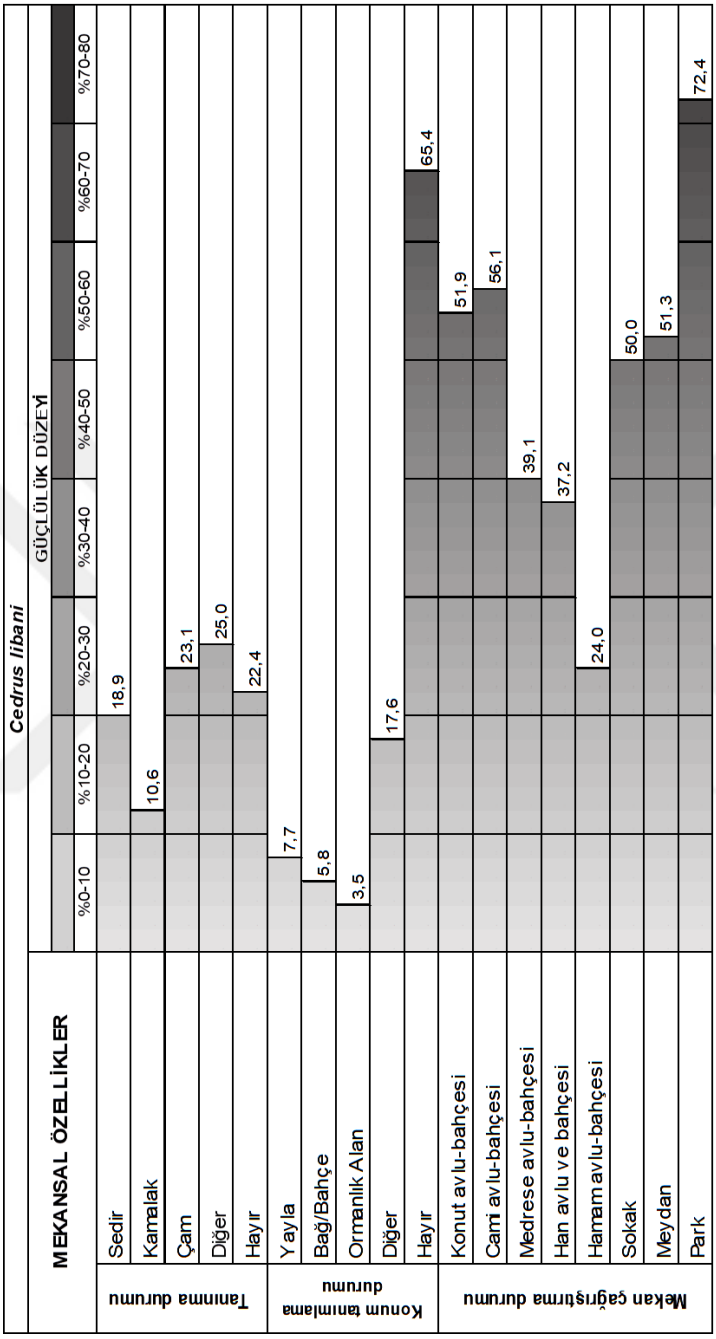
Cedrus libani'ye ilişkin ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.5a, 4.5b, 4.5c ve 4.5d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

Çizelge 4.5a. Katılımcıların *Cedrus libani* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Cedrus libani			
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n	%
Tanınma durumu	Sedir	59	18,9
	Kamalak	33	10,6
	Çam	72	23,1
	Diğer	78	25,0
	Hayır	70	22,4
Konum, adres tanımlama durumu	Yayla	24	7,7
	Bağ-bahçe	18	5,8
	Ormanlık Alan	11	3,5
	Diğer	55	17,6
	Hayır	204	65,4
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	162	51,9
	Cami avlu-bahçesi	175	56,1
	Medrese avlu-bahçesi	122	39,1
	Han avlu ve bahçesi	116	37,2
	Hamam avlu-bahçesi	75	24,0
	Sokak	156	50,0
	Meydan	160	51,3
	Park	266	85,3

ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. Bölüm Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	9	2,9	34	10,9	95	30,4	137	43,9	37	11,9
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	8	2,6	40	12,8	108	34,6	122	39,1	34	10,9
	Kent ile özdeşleşmiştir	8	2,6	50	16,0	120	38,5	107	34,3	27	8,7
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	10	3,2	42	13,5	101	32,4	125	40,1	34	10,9
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	5	1,6	30	9,6	76	24,4	144	46,2	57	18,3
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	5	1,5	41	13,1	93	29,8	125	40,1	48	15,4
2. Bölüm Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	19	6,1	55	17,6	101	32,4	96	30,8	41	13,1
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	14	4,5	46	14,7	105	33,7	102	32,7	45	14,4
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	9	2,9	42	13,5	96	30,8	118	37,8	47	15,1
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	25	8,0	54	17,3	108	34,6	82	26,3	43	13,8
3. Bölüm Kullanım amaçları	Ürün elde etme	53	17,0	100	32,1	89	28,5	50	16,0	20	6,4
	Gölge ve serinlik sağlama	4	1,3	39	12,5	96	30,8	117	37,5	56	17,9
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	7	2,2	7	11,9	98	31,4	121	38,8	49	15,7
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	7	2,2	29	9,3	91	29,2	125	40,1	60	19,2
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	2	0,6	19	6,1	108	34,6	129	41,3	54	17,3
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	28	8,0	71	22,8	122	39,1	68	21,8	26	8,3
4. Bölüm Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	3	1,0	13	4,2	69	22,1	139	44,6	88	28,2
	Biçim	2	0,6	14	4,5	86	27,6	126	40,4	84	26,9
	Doku	2	0,6	18	5,8	120	38,5	126	40,4	46	14,7
	Renk	4	1,3	21	6,7	117	37,5	114	36,5	56	17,9
	Çiçek/Meyve	49	15,7	109	34,9	92	29,5	50	16,0	12	3,8
	Koku	20	6,4	61	19,6	90	28,8	108	34,6	33	10,6

Çizelge 4.5b. *Cedrus libani*'nin mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.5c. *Cedrus libani*'nin öznitelliklerinin algılamalarındaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.5a ve 4.5b'ye göre *Cedrus libani'*nin mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan ***Cedrus libani***'yi, katılımcıların **%18,9**'unun **"Sedir"** ve **%10,6**'sının **"Kamalak"** yanıtı ile tanıdıkları, **%23,1**'inin **"Çam"**, **%25**'inin ise **diğer** türlerin ismini vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%22,4**'ü ise **"hayır''** cevabı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- ***Cedrus libani'*nin, konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%7,7 "yayla", %5,8 "bağ-bahçe"** ve **%3,5** ise **"ormanlık alan"** yanıtı ile değer kazanmış; **%17,6** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%65,4**'ü ise **"hayır''** yanıtı ile *Cedrus libani*'nin herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %72,4** ile **park** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı **%56,1** ile **cami avlu-bahçesi**, **%51,9** ile **konut avlu-bahçesi**, **%51,3** ile **meydan** ve **%50** ile **sokak** izlemektedir.

Çizelge 4.5c'de verilen, *Cedrus libani*'nin özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** yanıtında ortaya çıkmıştır. Bu yanıta katılımcıların **%46,2**'si **güçlü** ve **%18,3**'ü **çok güçlü** düzeyinde katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %64,5**'e ulaşmıştır. Bu bölümde, "**kent ile özdeşleşmiştir**" dışındaki tüm niteliklerin güçlülük düzeyleri %50'nin üzerindedir.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, "**geçmişi anımsatma-geçmişe özlem**" yanıtında gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%52,9**'u türün bu niteliğine **güçlü** ve **çok güçlü** olarak katılım

göstermiştir. Bu bölümdeki diğer tanımlamalar da benzer oranlarda güçlülük düzeyine sahiptir.

- *Cedrus libani*'nin kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%40,1)** ve **çok güçlü (%19,2)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%59,3** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olma" (%58,6)** niteliği izlemektedir.
- *Cedrus libani*'ye yüklenen anlamın **"ölçü"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu niteliğe, katılımcıların **%44,6**'sı **güçlü**, **%28,2**'si ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %72,8**'e ulaşmıştır. Ölçü ögesini **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **biçim** (**%67,3)**, **doku (%55,1)** ve **renk (%54,4)** ögeleri izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yaklaşık üçte birinin *Cedrus libani*'yi tanıdığı belirlenmiştir. Türü tanıdığını ifade edenlerin bir kısmının ise bu türü "Çam" olarak bildiği gözlenmiştir. Böylelikle ibreli türlerin genel olarak çam olarak tanımlanması çalışma alanında da geçerliliğini korumuştur. Ayrıca *Cedrus libani*'nin Kahramanmaraş'ta "Kamalak" olarak yerleşmiş yöresel bir adı da bulunmakta ve bu ad %11'e yakın bir kullanıcı kitlesi tarafından bilinmektedir. Bu durum *Cedrus libani*'nin yörenin doğal bir türü olarak kullanıcı belleğinde yer ettiğini bir ölçüde ortaya koymaktadır.
- Bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte yayla ve orman tanımlamasında öne çıktığı izlenmiştir. Bu tanımlama *Cedrus libani*'nin yüksek rakımlarda gelişim gösterdiğinin katılımcılar tarafından bir ölçüde bilindiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Çağrıştırdığı mekânlar arasında parkların en yüksek değeri alması,

bu türün kullanıcıların zihinsel haritasında önemli bir yer tutan bir park ağacı olarak algılandığını göstermektedir.

- Kentte var olma durumuna ilişkin olarak katılımcıların çoğunluğu *Cedrus libani*'nin geçmişten günümüze kullanım sürekliliği bulunan bir tür olduğu görüşündedirler. Türün bu özelliğine ilişkin güçlülük düzeyinin %50 den fazla olması, *Cedrus libani*'nin kentsel mekânlar, özellikle kamusal mekânlar ile özdeşleştiğinin somut bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Nitekim bu türün bireyler üzerinde "geçmişi anımsatma-geçmişe özlem" hissi yarattığı dikkate alındığında bu saptama daha da geçerlilik kazanmaktadır.
- Türün daha çok süs bitkisi olarak ve dış mekân dekorasyonunda kullanılma özellikleri yanında yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olması nedeniyle tercih edildiği ortaya çıkmaktadır. Bu özelliklerinin dışında gölge-serinlik sağlama ve tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturmaya uygun görülmesi de diğer tercih nedenleri arasındadır.
- Tasarım ögeleri açısından *Cedrus libani*'nin ölçü ve biçimi ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak büyüklüğü ve formu ile biçim kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Cedrus libani* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.5d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.5d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Cedrus libani*'nin algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

			4. *Cedrus libani*																			
			1. Bölüm Kentte var olma durumu						2. Bölüm Yaratıgı hisler						3. Bölüm Kullanım amaçları						4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
	Özellikler	n	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni		$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni		$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni		$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	21.0234	4.56451	t=0.485	0.628			13.5789	3.68278	t=1.241	0.216			20.2456	3.65713	t=0.852	0.395			20.9942	3.65175	t=0.485	0.628	
	Kadın	141	20.7660	4.78933					13.0567	3.72208					19.8794	3.91969					20.7872	3.87263			
Yaş	18-25	53	18.9245	4.59870	F=4.925	**0.001***	**3>1. 4>1**		12.1321	3.66919	F=3.094	**0.016***	**4>1**		18.6226	3.55845	F=3.044	**0.018***	**4>1**		18.9434	2.97693	F=7.618	**0.000***	**2>1. 3>1. 4>1**
	26-35	64	20.5781	4.80676					13.0469	3.73074					20.5000	3.56348					20.9375	4.17428			
	36-45	77	21.9351	4.41689					13.8312	3.92161					20.2468	4.23381					22.1818	3.90252			
	46-60	62	22.1452	3.75411					14.3226	3.09825					20.8871	3.65345					21.6290	3.44623			
	61 ve üstü	56	20.3750	5.14008					13.0714	3.74096					19.8571	3.38676					20.1429	3.11844			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	20.4615	5.65141	F=4.148	**0.003***	**3>4. 5>4**		13.2692	4.00557	F=0.867	0.484			19.6923	3.36772	F=2.828	**0.025***	**5>4**		20.1923	3.40610	F=3.459	**0.009***	**3>4**
	Ortaokul	13	20.2308	5.97430					13.1538	3.55542					20.6923	3.47334					19.3846	3.50092			
	Lise	100	22.0000	4.00000					13.7000	3.52910					20.4800	3.51757					21.8000	3.47865			
	Ön Lisans/ Lisans	142	19.9296	4.69140					12.9718	3.63385					19.4648	4.02943					20.3521	3.75905			
	Yüksek Lisans/	31	22.5161	4.07325					14.0323	4.36260					21.6774	3.34053					21.7419	4.29704			
Kahramanmaraşta Yaşama Süresi	5-10	48	19.0417	4.34647	F=2.119	0.063			12.9375	3.72117	F=1.761	0.121			19.1042	3.09591	F=0.963	0.440			20.6042	3.29887	F=0.261	0.934	
	11-20	25	21.8000	5.18813					14.1600	4.12997					19.6800	4.62529					21.2000	5.17204			
	21-30	72	20.9861	4.48312					12.4444	3.68051					20.4306	4.01345					20.9861	3.58986			
	31-40	70	20.9286	4.90289					13.4571	3.87742					20.0857	3.94801					20.6429	4.37727			
	41-50	53	21.6415	4.19292					14.0943	3.38699					20.4340	3.72367					20.9245	3.44098			
	51 yıl ve daha fazla	44	21.3864	4.81865					13.7045	3.37969					20.3636	3.27848					21.2955	2.83319			

*p<0.05

Çizelge 4.5d'deki bulgular yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir:

- Katılımcıların **yaş** ve **eğitim** durumları ile *Cedrus libani* için 1. bölüme (kentte var olma durumu) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türün kentte var olma durumuna ilişkin değerlendirme sonuçlarının **36-45** ve **46-60** yaş grubunda, **18-25** yaş grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - **Eğitim** durumunda ise mezuniyeti **ön lisans/lisans** ve **yüksek lisans/doktora** olan katılımcıların değerlendirme sonuçlarının, eğitim durumu **lise** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu belirlenmiştir.
- Katılımcıların **yaş** durumları ile *Cedrus libani* için 2. bölüme (yarattığı hisler) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türün yarattığı hislere ilişkin değerlendirme sonuçları, **46-60** yaş grubunda, **18-25** yaş grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların **yaş** ve **eğitim durumları** ile *Cedrus libani* için 3. bölüme (kullanım amaçları) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türün kullanım amaçlarına ilişkin değerlendirme sonuçlarının **36-45** yaş grubunda, **18-25** yaş grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - **Eğitim** durumunda ise mezuniyeti **yüksek lisans/doktora** olan katılımcıların, mezuniyeti **önlisans/lisans** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu ortaya çıkmıştır.
- Katılımcıların **cinsiyetlerine** göre *Cedrus libani* için 4. bölüme (tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

- Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin, **kadın** katılımcılarda **erkek** katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.

Bu belirlemelerden, orta yaşlı ve lisans/lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerin tarihi dokudaki *Cedrus libani* varlığı ile ilgili belirlemelerde genç yaştaki bireylerden daha bilinçli ve gerçekçi bir yaklaşım sergiledikleri ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda, orta yaşlı bireylerin *Cedrus libani*'ye yükledikleri anlamın genç bireylerinkinden daha belirgin olduğu ve kadınların *Cedrus libani*'in fizyolojik özelliklerini erkeklerden daha çok algıladıkları çalışmada ulaşılan önemli sonuçlar arasındadır.

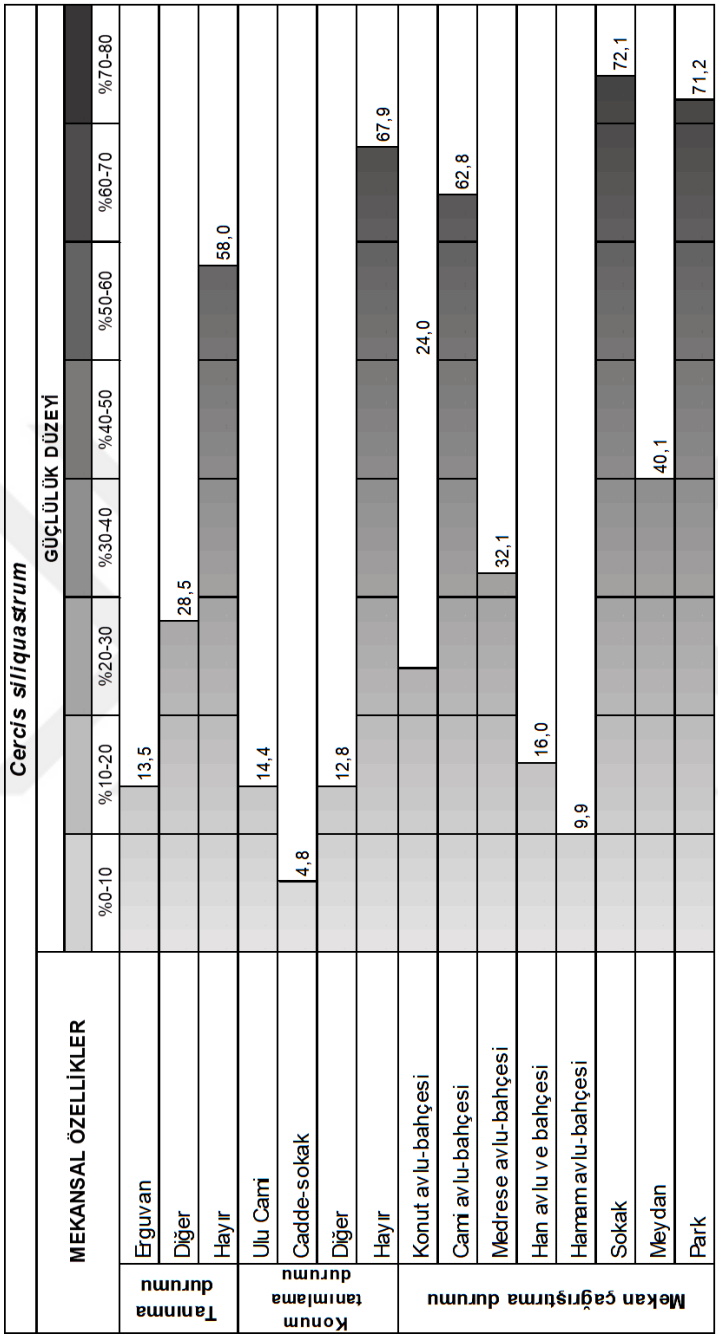
4.4.1.5. *Cercis siliquastrum* L'ye (Erguvan) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Cercis siliquastrum'a ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.6a, 4.6b.,4.6c. ve 4.6d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

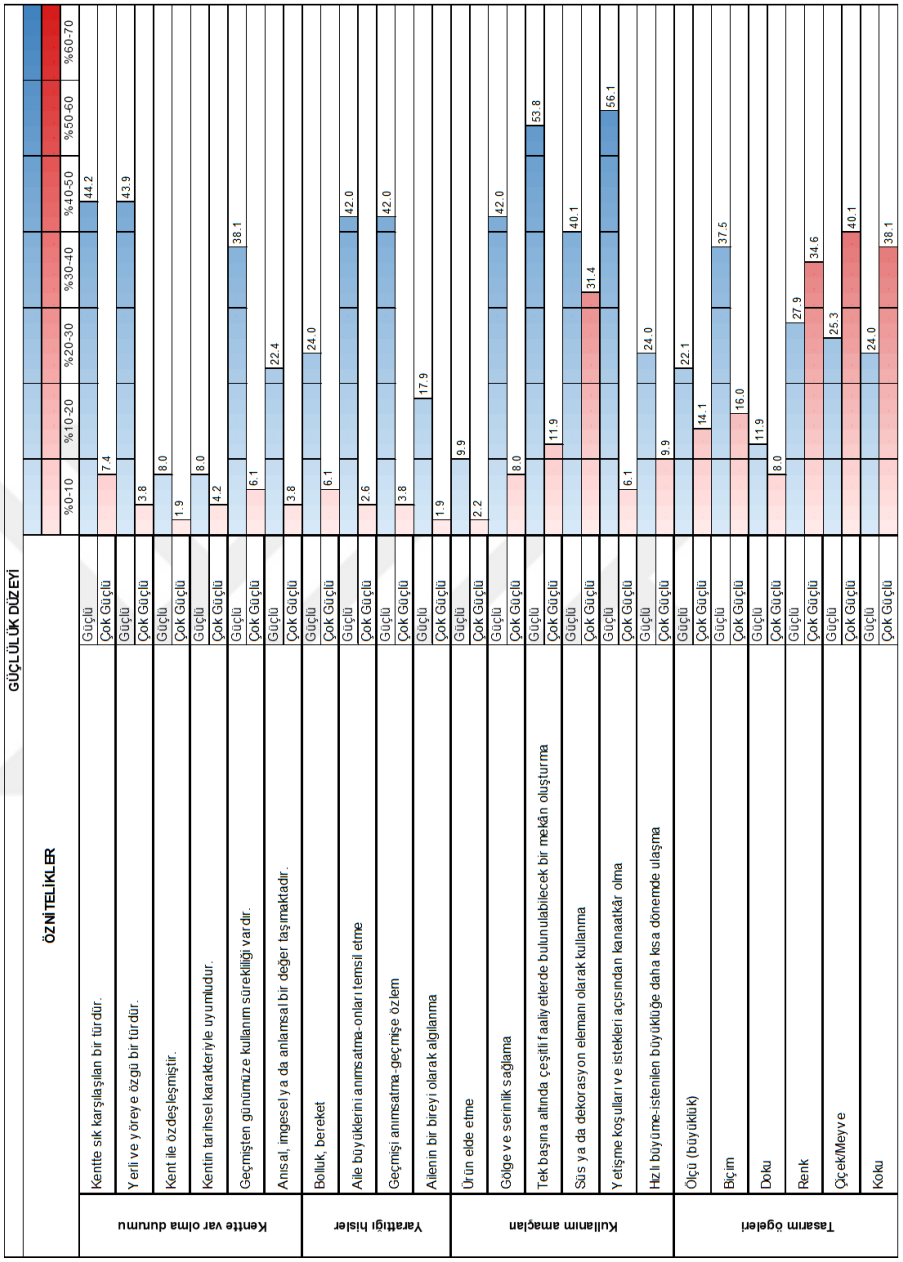
Çizelge 4.6a. Katılımcıların, *Cercis siliquastrum* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Cercis siliquastrum											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Erguvan	42				13,5					
	Diğer	89				28,5					
	Hayır	181				58,0					
Konum tanımlama durumu	Ulu Cami	45				14,4					
	Cadde-sokak	15				4,8					
	Diğer	40				12,8					
	Hayır	212				67,9					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	75				24,0					
	Cami avlu-bahçesi	196				62,8					
	Medrese avlu-bahçesi	100				32,1					
	Han avlu ve bahçesi	50				16,0					
	Hamam avlu-bahçesi	31				9,9					
	Sokak	225				72,1					
	Meydan	125				40,1					
	Park	222				71,2					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	29	9,3	18	5,8	104	33,3	138	44,2	23	7,4
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	7	2,2	37	11,9	119	38,1	137	43,9	12	3,8
	Kent ile özdeşleşmiştir	12	3,8	175	56,1	94	30,1	25	8,0	6	1,9
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	25	8,0	187	59,9	62	19,9	25	8,0	13	4,2
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	6	1,9	81	26,0	87	27,9	119	38,1	19	6,1
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	12	3,8	137	43,9	81	26,0	70	22,4	12	3,8
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	25	8,0	94	30,1	99	31,7	75	24,0	19	6,1
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	5	1,6	62	19,9	106	34,0	131	42,0	8	2,6
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	6	1,9	69	22,1	94	30,1	131	42,0	12	3,8
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	19	6,1	94	30,1	137	43,9	56	17,9	6	1,9
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	37	11,9	181	58,0	56	17,9	31	9,9	7	2,2
	Gölge ve serinlik sağlama	12	3,8	19	6,1	125	40,1	131	42,0	25	8,0
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	7	2,2	25	8,0	75	24,0	168	53,8	37	11,9
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	23	7,4	54	17,3	12	3,8	125	40,1	98	31,4
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	6	1,9	12	3,8	100	32,1	175	56,1	19	6,1
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	13	4,2	12	3,8	181	58,0	75	24,0	31	9,9
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	25	8,0	24	7,7	150	48,1	69	22,1	44	14,1
	Biçim	53	17,0	41	13,1	51	16,3	117	37,5	50	16,0
	Doku	31	9,9	19	6,1	200	64,1	37	11,9	25	8,0
	Renk	45	14,4	47	15,1	25	8,0	87	27,9	108	34,6
	Çiçek/Meyve	39	12,5	23	7,4	46	14,7	79	25,3	125	40,1
	Koku	12	3,8	62	19,9	44	14,1	75	24,0	119	38,1

Çizelge 4.6b. *Cercis siliquastrum*'un mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.6c. *Cercis siliquastrum*'un özniteliklerinin algılamalarındaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.6a ve 4.6b'ye göre *Cercis siliquastrum*'un mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan ***Cercis siliquastrum****'u*, katılımcıların **%13,5'**inin **"Erguvan"** yanıtı ile tanıdıkları, **%28,5**'inin ise **diğer** türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%58**'i ise **"hayır''** cevabı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- ***Cercis siliquastrum'un*****, konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%14,4 "Ulu Cami"** ve **%4,8 "cadde-sokak"** yanıtı ile değer kazanmış, **%12,8** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%67,9'u** ise **"hayır''** yanıtı ile *Cercis siliquastrum'un* herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %72,1** ile **sokak** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı **%71,2** ile **park** ve **%62,8** ile **cami avlu-bahçesi** izlemektedir.

Çizelge 4.6c'ye göre *Cercis siliquastrum*'un özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi, **"kentte sık karşılaşılan bir türdür"** yanıtında ortaya çıkmıştır. Bu yanıta katılımcıların **%44,2**'si **güçlü, %7,4**'ü ise **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin toplam güçlülük düzeyi **%51,6** olmuştur.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem"** yanıtında gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%42**'si türün bu niteliğini **güçlü, %3,8**'i **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %45,8** oranına ulaşmıştır.
- *Cercis siliquastrum*'un kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma"** niteliği sahip

olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%40,1)** ve **çok güçlü (%31,4)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%71,5** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma" (%65,7)** ve **"yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olma" (%62,2)** nitelikleri takip etmektedir.

- *Cercis siliquastrum*'a yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu niteliğe katılımcıların **%25,3**'ü **güçlü, %40,1**'i ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam güçlülük **%65,4**'e ulaşmıştır. Çiçek-meyve ögesini **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **renk (%62,5)**, **biçim (%69,9)** ve **koku (%62,2)** ögeleri izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların çoğunluğunun *Cercis siliquastrum*'u tanımadığı belirlenmiştir. Bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte Ulu Cami'yi belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Bu tanımlamayla katılımcıların gerçekçi bir yaklaşım sergiledikleri kabul edilebilir. Çünkü Ulu Cami avlusunda *Cercis siliquastrum*'a yer verilmiştir. Bunun dışında türün cadde ve sokakları tanımlama niteliğine sahip olduğu gözlenmektedir. Çalışma alanında cadde ve sokak bitkilendirmesinde bu tür çok fazla kullanılmamakla birlikte, belirli noktalarda az sayıda göze çarpan bu tür, özellikle çiçek etkisi nedeniyle bazı kullanıcıların zihinsel haritasında yer etmiş olabilmektedir.
- *Cercis siliquastrum*'un daha çok park, cami avlu-bahçesi ve sokak gibi mekânları çağrıştırdığı izlenmiştir. Bu türün cami avlu ya da bahçelerini çağrıştırmasının, Ulu Cami gibi kentin mekânsal kimliğini yansıtan bir dini yapının avlusunda yer almasından kaynaklandığı kabul edilebilir.

- *Cercis siliquastrum*'un kentte var olma durumuna ilişkin öznitelikler katılımcılar tarafından güçlü bulunmamasına rağmen, kentte sık karşılaşılan bir tür olma durumunun diğer niteliklerden belirgin bir farkla öne çıktığı gözlenmiştir. Bu durum üzerinde, *Cercis siliquastrum*'un önemli bir dini mekânın bahçesinde bulunması ve bu mekânla birlikte kullanıcıların zihinsel haritasında yer almasının etkisi olabilir
- Türün bireyler üzerinde çok güçlü hisler yarattığı belirlenmemekle birlikte geçmişi anımsatma-geçmişe özlem hissinin diğer hislerden daha etkili olması önem taşımaktadır.
- *Cercis siliquastrum*'un kentte süs bitkisi ya da dış mekân dekorasyon elemanı olarak kullanılabilme özelliği yanında tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma ve yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olma gibi nitelikleri yönünden de tercih edildiği gözlenmiştir.
- Tasarım ögeleri açısından *Cercis siliquastrum*'un çiçek-meyve niteliği ön plana çıkmaktadır. Bunun haricinde katılımcıların bu türe renk, biçim ve koku açısından da anlam yükledikleri gözlenmiştir. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak çiçekleri, rengi ve formu ile biçim kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Cercis siliquastrum* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.6d'de sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların demografik özellikleri ile *Cercis siliquastrum* için verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlam taşıyan bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir.

Çizelge 4.6d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Cercis siliquastrum*'un algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

5. *Cercis siliquastrum L.*																					
Özellikler		**n**	**1. Bölüm Kentte var olma durumu**				**2. Bölüm Yarattığı hisler**				**3. Bölüm Kullanım amaçları**				**4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi**			
			$\bar{X}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**	$\bar{X}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**	$\bar{X}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**	$\bar{X}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**
Cinsiyet	Erkek	171	17.6258	4.70235	t=1.501	0.149	11.3879	3.90125	t=-0.610	0.603	19.2103	4.31250	t=0.098	1.312	18.1965	3.83941	t=-0.504	0.708
	Kadın	141	16.8145	4.87456			11.6028	3.56346			19.2036	4.12569			18.2597	3.40978		
Yaş	18-25	53	16.2021	4.42157	F=1.278	0.489	10.5849	3.60253	F=2.103	0.121	18.5660	3.96382	F=1.836	0.206	17.3019	3.23791	F=2.012	0.145
	26-35	64	17.5938	4.89158			10.8594	3.92739			20.0625	3.93549			17.9864	4.68712		
	36-45	77	17.8571	4.21687			11.8397	3.20156			18.8265	4.13215			18.1297	2.95501		
	46-60	62	17.4012	5.21054			12.1240	4.20369			18.8226	4.42617			19.0687	3.86754		
	61 ve üstü	56	16.9745	5.31459			11.9107	3.57403			19.9268	4.13245			18.6741	3.32984		
Eğitim Durumu	İlkokul	26	19.5385	4.27299	F=2.156	0.097	11.5012	3.65987	F=1.219	0.512	18.6198	3.73985	F=2.675	0.134	20.1674	4.31268	F=0.623	0.812
	Ortaokul	13	17.0769	3.94676			12.3077	3.92396			18.8462	3.67074			19.3071	4.10870		
	Lise	100	19.9265	4.83798			12.3015	3.60235			19.7985	3.81298			18.9612	4.27612		
	Ön Lisans/ Lisans	142	18.4789	4.52529			11.4789	3.24358			18.3298	3.36575			18.6197	3.40990		
	Yüksek Lisans/	31	19.2103	3.95674			12.2039	2.52647			19.3654	3.87542			18.3548	2.82310		
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	19.8102	3.81563	F=0.623	0.856	11.9874	2.93650	F=1.198	0.561	19.1145	3.59863	F=1.595	0.321	19.2187	2.53697	F=1.856	0.221
	11-20	25	19.1697	4.42569			12.7103	3.51239			19.1687	4.10365			18.8200	3.20379		
	21-30	72	19.7361	4.97881			12.7361	3.89652			18.9861	4.15032			19.7894	3.03951		
	31-40	70	19.9753	4.99876			13.1571	2.85208			17.5639	4.08563			19.4893	3.57914		
	41-50	53	20.6604	3.63182			12.9367	3.19875			19.5698	3.46587			20.4396	3.62152		
	51 yıl ve daha fazla	44	20.2955	5.04205			12.9773	2.88934			19.2045	3.28194			20.8136	4.67459		

*p<0.05

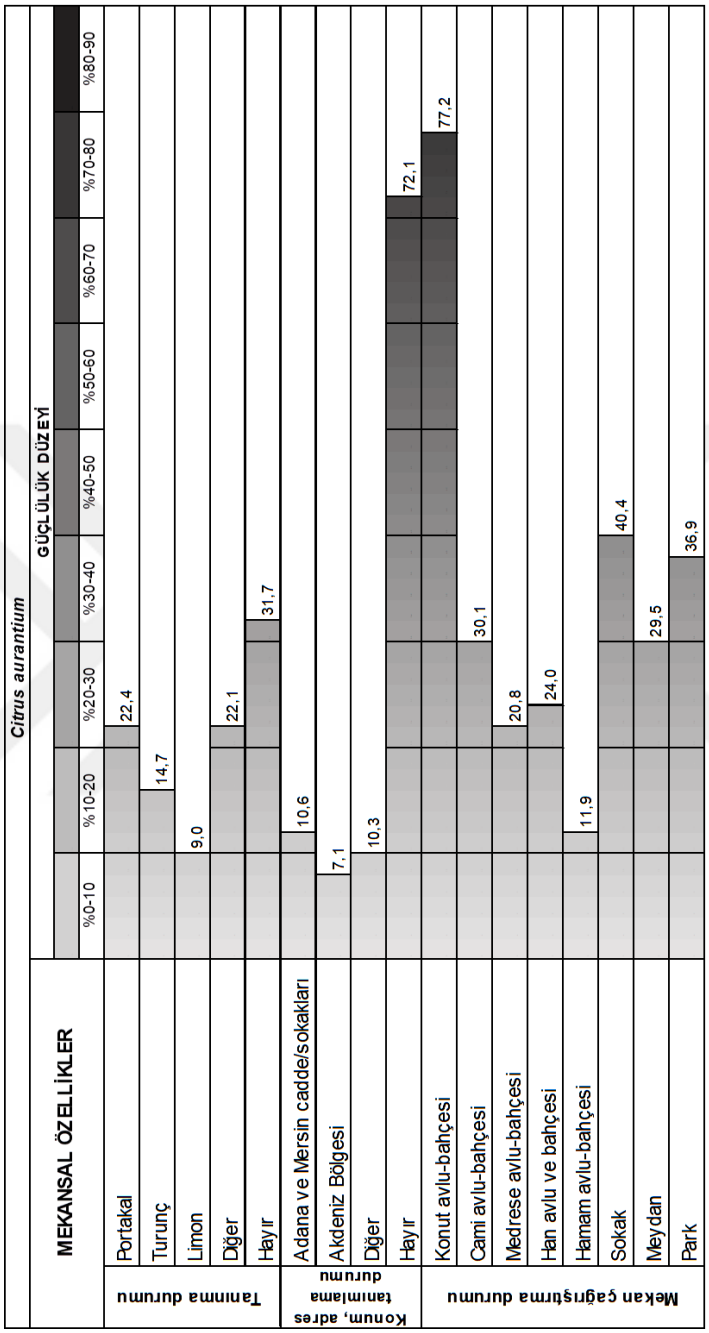
4.4.1.6. *Citrus aurantium* L.'ye (Turunç) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Citrus aurantium'a ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.7a, 4.7b, 4.7c ve 4.7d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

Çizelge 4.7a. Katılımcıların, *Citrus aurantium* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Citrus aurantium											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Portakal	70				22,4					
	Turunç	46				14,7					
	Limon	28				9,0					
	Diğer	69				22,1					
	Hayır	99				31,7					
Konum, tanımlama durumu	Adana ve Mersin Cadde-sokakları	33				10,6					
	Akdeniz Bölgesi	22				7,1					
	Diğer	32				10,3					
	Hayır	225				72,1					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	241				77,2					
	Cami avlu-bahçesi	94				30,1					
	Medrese avlu-bahçesi	65				20,8					
	Han avlu ve bahçesi	75				24,0					
	Hamam avlu-bahçesi	37				11,9					
	Sokak	126				40,4					
	Meydan	92				29,5					
	Park	115				36,9					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	56	17,9	131	42,0	78	25,0	36	11,5	11	3,5
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	52	16,7	122	39,1	79	25,3	44	14,1	15	4,8
	Kent ile özdeşleşmiştir	67	21,5	133	42,6	68	21,8	37	11,9	7	2,2
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	67	21,5	123	39,4	72	23,1	40	12,8	10	3,2
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	41	13,1	113	36,2	88	28,2	49	15,7	21	6,7
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	51	16,3	126	40,4	76	24,4	44	14,1	15	4,8
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	20	6,4	63	20,2	92	29,5	104	33,3	33	10,6
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	33	10,6	127	40,7	83	26,6	53	17,0	16	5,1
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	35	11,2	129	41,3	87	27,9	44	14,1	17	5,4
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	44	14,1	127	40,7	84	26,9	42	13,5	15	4,8
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	13	4,2	45	14,4	68	21,8	117	37,5	69	22,1
	Gölge ve serinlik sağlama	17	5,4	69	22,1	151	48,4	59	18,9	16	5,1
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	19	6,1	92	29,5	137	43,9	53	17,0	11	3,5
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	12	3,8	44	14,1	110	35,3	100	32,1	46	14,7
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	36	11,5	95	30,4	116	37,2	52	16,7	13	4,2
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	21	6,7	100	32,1	140	44,9	43	13,8	8	2,6
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	7	2,2	56	17,9	187	59,9	45	14,4	17	5,4
	Biçim	7	2,2	35	11,2	167	53,5	86	27,6	17	5,4
	Doku	6	1,9	44	14,1	162	51,9	79	25,3	21	6,7
	Renk	5	1,6	26	8,3	126	40,4	106	34,0	49	15,7
	Çiçek/Meyve	6	1,9	25	8,0	65	20,8	107	34,3	109	34,9
	Koku	12	3,8	38	12,2	82	26,3	102	32,7	78	25,0

Çizelge 4.7b. *Citrus aurantium*'un mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.7c. *Citrus aurantium*'un özniteliklerinin algılamalarındaki güçlülük düzeyleri

	ÖZNİTELİKLER	GÜÇLÜLÜK DÜZEYİ	%0-10	%10-20	%20-30	%30-40	%40-50
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	Güçlü		11,5			
		Çok Güçlü	3,5				
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	Güçlü		14,1			
		Çok Güçlü	4,8				
	Kent ile özdeşleşmiştir.	Güçlü		11,9			
		Çok Güçlü	2,2				
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	Güçlü		12,8			
		Çok Güçlü	3,2				
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	Güçlü		15,7			
		Çok Güçlü	6,7				
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	Güçlü		14,1			
		Çok Güçlü	4,8				
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	Güçlü			33,3		
		Çok Güçlü		10,6			
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	Güçlü		17,0			
		Çok Güçlü	5,1				
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	Güçlü		14,1			
		Çok Güçlü	5,4				
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	Güçlü		13,5			
		Çok Güçlü	4,8				
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	Güçlü				37,5	
		Çok Güçlü			22,1		
	Gölge ve serinlik sağlama	Güçlü			18,9		
		Çok Güçlü	5,1				
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	Güçlü		17,0			
		Çok Güçlü	3,5				
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	Güçlü				32,1	
		Çok Güçlü		14,7			
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	Güçlü		16,7			
		Çok Güçlü	4,2				
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	Güçlü		13,8			
		Çok Güçlü	2,6				
Tasarım öğeleri	Ölçü (büyüklük)	Güçlü		14,4			
		Çok Güçlü	5,4				
	Biçim	Güçlü			27,6		
		Çok Güçlü	5,4				
	Doku	Güçlü			25,3		
		Çok Güçlü	6,7				
	Renk	Güçlü				34,0	
		Çok Güçlü		15,7			
	Çiçek/Meyve	Güçlü				34,3	
		Çok Güçlü				34,9	
	Koku	Güçlü				32,7	
		Çok Güçlü			25,0		

Çizelge 4.7a ve 4.7b'ye göre *Citrus aurantium*'un mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan ***Citrus aurantium***'u, katılımcıların **%22,4**'ünün **"Portakal"**, **%14,7**'sinin **Turunç** ve **%9**'unun **Limon** yanıtı ile tanıdıkları, **%22,1**'inin ise **diğer** türlerin ismini vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%31,7**'si ise **"hayır''** cevabı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- ***Citrus aurantium***'un, **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%10,6 "Adana ve Mersin Cadde-Sokakları"** ve **%7,1 "Akdeniz Bölgesi"** yanıtlarında değer kazanmış, **%10,3** oranında **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%72,1**'i ise **"hayır''** yanıtı ile ***Citrus aurantium***'un herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- **Türün çağrıştırdığı en güçlü mekân %77,2** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.12c'e göre *Citrus aurantium*'un özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumuna ilişkin tüm niteliklerin **güçlülük düzeyleri** (güçlü ve çok güçlü olarak) **toplamda %23'ün altında** gerçekleşmiştir. Bu nitelikler arasında kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe katılımcıların, **%15,7**'si **güçlü** ve **%6,7**'si **çok güçlü** düzeyinde katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %22,4** olmuştur.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hislere ilişkin niteliklerin tümünün **güçlülük düzeyleri** (güçlü ve çok güçlü olarak) **toplamda %50'nin altındadır.** Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%33,3**'ü türün bu niteliğini **güçlü**, **%10,6**'sı **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %43,9** oranına ulaşmıştır.
- *Citrus aurantium*'un kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"ürün elde etme"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%37,5)** ve **çok güçlü (%22,1)** olarak katıldığını belirten katılımcıların **%59,6** olduğu izlenmiştir.
- *Citrus aurantium*'a yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu niteliğe katılımcıların **%34,3**'ü **güçlü**, **%34,9**'u ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve **toplam güçlülük %69,2**'ye ulaşmıştır. Çiçek-meyve ögesini **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **koku (%57,7)** ögesi izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yarısına yakınının *Citrus aurantium*'u tanıdığı belirlenmiştir. *Citrus aurantium* için yapılan konum ya da adres tanımlamalarından katılımcıların, bu türün sıcak ve nemli iklime sahip bölgelerde yetiştiğinin bilincinde olduğu gözlenmiştir. Ayrıca katılımcılar bu türü, Kahramanmaraş'tan daha çok Adana ve Mersin gibi kentlerle özdeşleştirmişlerdir. Bununla birlikte, *Citrus aurantium*'un çoğunlukla konut avlu-bahçesini çağrıştırdığı izlenmiştir.
- Katılımcılar, *Citrus aurantium*'un kentte var olma durumunu belirleyici özniteliklerini oldukça zayıf bulmuşlardır. Bu durumun, *Citrus aurantium*'un yerli ya da yöreye özgü bir tür olmadığından kaynaklandığı söylenebilir.

- Türün bireyler üzerinde güçlü hisler yarattığı izlenememekle birlikte bolluk-bereket hissinin diğer hislerden daha etkili olduğu söylenebilir. Bu durum, türün meyve vermesi özelliğinden kaynaklanabilir.
- *Citrus aurantium*'un kentte daha çok ürün elde etme amaçla kullanılmasının yanı sıra süs ya da dekorasyon elemanı olarak da tercih edildiği gözlenmiştir. Türün meyve vermesinin katılımcılar üzerinde bolluk-bereket etkisi yarattığı, bu sayede kullanım amaçlarından ürün elde etme niteliğinin güçlülük düzeyinin yüksek çıktığı anlaşılmaktadır.
- Tasarım ögeleri açısından *Citrus aurantium*'un çiçek-meyvesi ön plana çıkmaktadır. Bunun haricinde katılımcıların bu türe koku açısından da anlam yükledikleri gözlenmiştir. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak meyvesi ile biçim kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Citrus aurantium* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.7d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.7d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Citrus aurantium*'un algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

6. *Citrus aurantium*																				
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler					3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	14,5965	5,07193	t=-0.608	0.543	10,7602	3,39478	t=-1.453	0.153		17,9006	3,69046	t=-1.606	0.109	20,3450	4,16332	t=-0.975	0.330	
	Kadın	141	14,9787	6,02787			11,3404	3,74706				18,6099	4,10187			20,8085	4,19849			
Yaş	18-25	53	15,1509	5,23449	F=0.307	0.873	11,3585	3,81341	F=2.130	0.077		17,5283	3,66692	F=1.110	0.352	19,0566	4,01639	F=5.788	**0.000***	**3>1. 4>1**
	26-35	64	14,1875	5,81698			10,4219	3,44482				18,0625	4,13608			20,5938	4,54857			
	36-45	77	14,7532	5,73575			11,0779	3,41346				18,8701	4,08576			21,6234	3,71001			
	46-60	62	15,1290	5,84074			11,9194	3,80379				18,4355	3,56955			21,6613	3,72384			
	61 ve üstü	56	14,6964	4,85394			10,3214	3,22551				17,9286	3,86056			19,2321	4,29795			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	14,2308	4,53703	F=1.304	0.269	9,1923	2,80027	F=3.065	**0.017***	**3>1**	18,2308	4,09202	F=0.589	0.671	19,5385	4,53635	F=4.906	**0.001***	**3>2. 3>4**
	Ortaokul	13	14,7692	6,32658			11,8462	4,70543				17,1538	4,68768			17,3077	5,32892			
	Lise	100	15,6600	5,72822			11,7200	3,66551				18,6300	3,97125			21,7200	3,87710			
	Ön Lisans/ Lisans	142	14,5563	5,30826			10,8662	3,48091				18,0704	3,73150			20,1479	4,01407			
	Yüksek Lisans/	31	13,3226	6,04642			10,6774	3,15581				18,0323	3,94533			20,8710	4,03932			
Kahramanmaraşta Yaşama Süresi	5-10	48	14,0208	5,79247	F=0.774	0.569	10,6458	3,29080	F=0.367	0.871		17,9792	3,07003	F=0.110	0.990	19,6458	2,77902	F=0.711	0.615	
	11-20	25	13,3600	4,46169			11,4400	2,90230				18,2400	2,60256			21,1600	3,96527			
	21-30	72	15,3611	5,95122			11,3194	3,94621				18,1667	4,40550			20,7083	4,42604			
	31-40	70	14,7143	5,60575			10,9571	3,76650				18,1286	4,54581			20,3714	5,20638			
	41-50	53	15,3208	5,85653			11,1321	3,92251				18,4340	3,75965			20,8302	3,96007			
	51 yıl ve daha fazla	44	14,8409	4,39843			10,6818	2,77675				18,4545	3,59880			20,9091	3,58172			

*p<0.05

Çizelge 4.7d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **eğitim** durumları ile ***Citrus aurantium*** için **2.** ve **4. bölüme** (yarattığı hisler, tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türün yarattığı hislere ilişkin değerlendirme sonuçlarının, eğitim durumu **lise** olan katılımcıların eğitim durumu **ilkokul** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu belirlenmiştir.
  - •• Yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinde ise eğitim durumu **lise** olan katılımcıların **ortaokul** ve **önlisans/lisans** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Citrus aurantium*** için **4. bölüme** (tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **36-45** ve **46-60 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu belirlenmiştir.

Bu belirlemelerden, ortaya çıkan sonuç; bireylerde eğitim ve yaş düzeyi arttıkça *Citrus aurantium*'a yüklenen anlamların da artış gösterdiğidir.

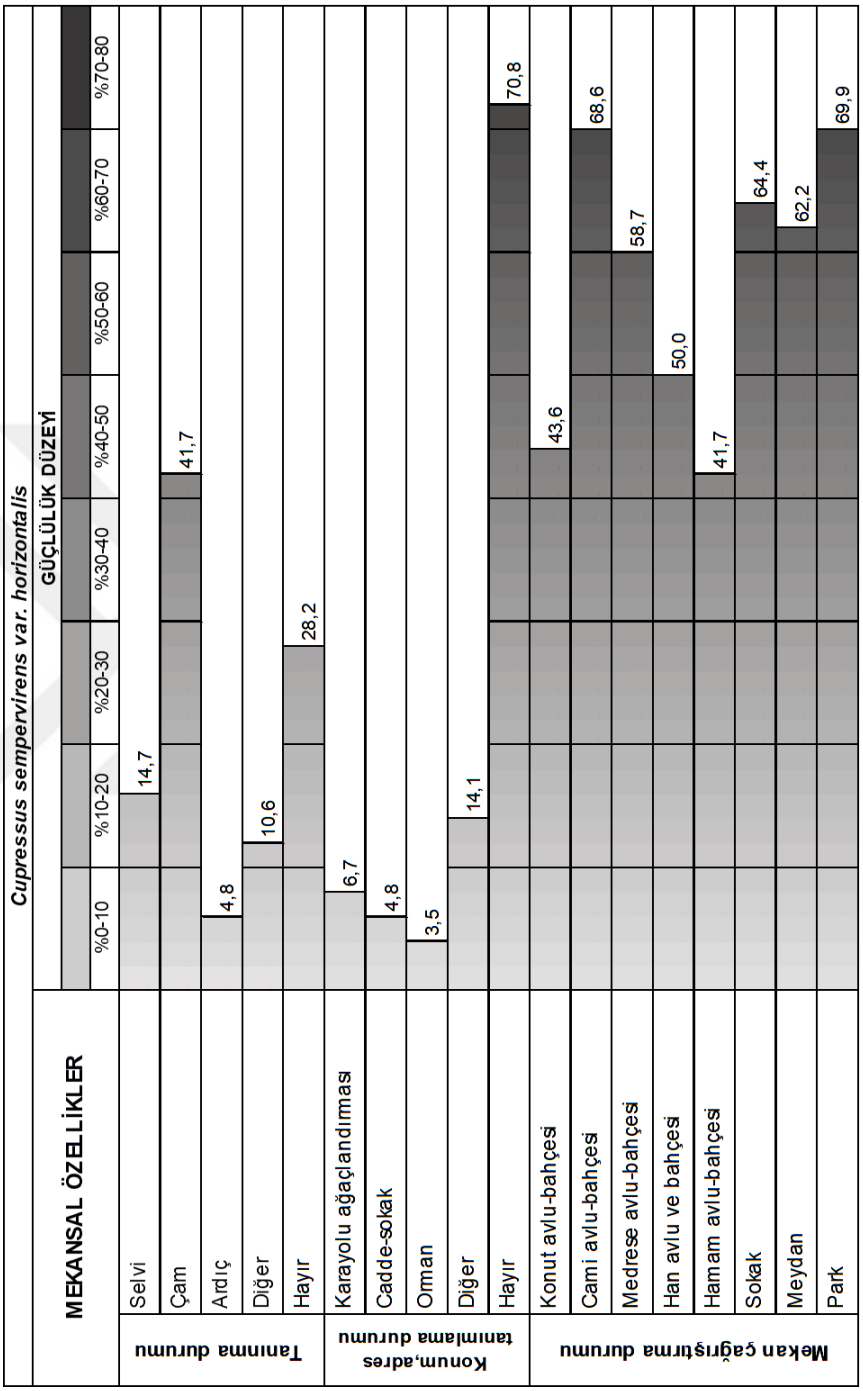
4.4.1.7. *Cupressus sempervirens* L. *var. horizontalis* Mill.'e (Servi) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Cupressus sempervirens var. horizontalis'e ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.8a, 4.8b, 4.8c ve 4.8d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

Çizelge 4.8a. Katılımcıların, *Cupressus sempervirens var. horizontalis* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Cupressus sempervirens var. horizontalis											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n					%				
Tanınma durumu	Selvi	46					14,7				
	Çam	130					41,7				
	Ardıç	15					4,8				
	Diğer	33					10,6				
	Hayır	88					28,2				
Konum, adres tanımlama durumu	Karayolu ağaçlandırması	21					6,7				
	Cadde-sokak	15					4,8				
	Orman	11					3,5				
	Diğer	44					14,1				
	Hayır	221					70,8				
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	136					43,6				
	Cami avlu-bahçesi	214					68,6				
	Medrese avlu-bahçesi	183					58,7				
	Han avlu ve bahçesi	156					50,0				
	Hamam avlu-bahçesi	130					41,7				
	Sokak	201					64,4				
	Meydan	194					62,2				
	Park	218					69,9				
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	3	1,0	13	4,2	70	22,4	135	43,3	91	29,2
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	1	0,3	23	7,4	84	26,9	148	47,4	56	17,9
	Kent ile özdeşleşmiştir	2	0,6	25	8,0	98	31,4	148	47,4	39	12,5
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	3	1,0	24	7,7	91	29,2	150	48,1	44	14,1
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	2	0,6	13	4,2	78	25,0	145	46,5	74	23,7
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	4	1,3	32	10,3	98	31,4	133	42,6	45	14,4
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	10	3,2	89	28,5	124	39,7	67	21,5	22	7,1
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	6	1,9	64	20,5	117	37,5	90	28,8	35	11,2
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	9	2,9	41	13,1	117	37,5	110	35,3	35	11,2
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	21	6,7	62	19,9	125	40,1	78	25,0	26	8,3
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	52	16,7	151	48,4	64	20,5	37	11,9	8	2,6
	Gölge ve serinlik sağlama	7	2,2	62	19,9	135	43,3	72	23,1	36	11,5
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	10	3,2	52	16,7	138	44,2	88	28,2	24	7,7
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	8	2,6	39	12,5	116	37,2	109	34,9	40	12,8
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	3	1,0	21	6,7	92	29,5	111	35,6	85	27,2
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	9	2,9	36	11,5	111	35,6	93	29,8	63	20,2
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	3	1,0	20	6,4	120	38,5	121	38,8	48	15,4
	Biçim	3	1,0	17	5,4	105	33,7	145	46,5	42	13,5
	Doku	2	0,6	28	9,0	151	48,4	99	31,7	32	10,3
	Renk	3	1,0	24	7,7	147	47,1	100	32,1	38	12,2
	Çiçek/Meyve	54	17,3	130	41,7	75	24,0	37	11,9	16	5,1
	Koku	38	12,2	107	34,3	84	26,9	53	17,0	30	9,6

Çizelge 4.8b. *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.8c. *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.8a ve 4.8b'ye göre *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Cupressus sempervirens var. horizontalis'i*, katılımcıların **%14,7**'sinin **"Selvi"** cevabı ile tanıdıkları, **%41,7**'sinin **"Çam"**, **%4,8**'inin **"Ardıç"** ve **%10,6**'sının **diğer** türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%31,7**'si ise **"hayır''** cevabı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in, **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%6,7 "karayolu ağaçlandırması"**, **%4,8 "cadde-sokak"** ve **%3,5 "orman"** yanıtı ile değer kazanmış, **%14,1** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%70,8**'i ise **"hayır''** cevabı ile *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- **Türün çağrıştırdığı en güçlü mekân %69,9** ile **park** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **%68,6** ile **cami avlu-bahçesi**, **%64,4** ile **sokak**, **%62,2** ile **meydan**, **%58,7** ile **medrese avlu-bahçesi** ve **%50** ile **han avlu-bahçesi** izlemektedir.

Çizelge 4.8c'de verilen, *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi, **"kentte sık karşılaşılan bir tür"** yanıtında ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%43,3**'ü **güçlü** ve **%29,2**'si **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %72,5** olmuştur.

Bu bölümdeki özniteliklerin tümü %50'nin üzerinde güçlülük düzeyine sahiptir.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%35,3**'ü türün bu niteliğini **güçlü, %11,2**'si **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %46,5** oranına ulaşmıştır.
- *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%35,6)** ve **çok güçlü (%27,2)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%62,8** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma" (%50)** niteliği izlemektedir.
- *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'e yüklenen anlamın **"biçim"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu niteliğe katılımcıların **%46,5**'i **güçlü**, **%13,5**'i **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve niteliğin toplam güçlülük düzeyi **%60**'a ulaşmıştır. Biçim ögesini **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **ölçü (%54,2)** ögesi izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların bir bölümünün *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'i tanıdığı belirlenmiştir. Türü tanıdığını ifade edenlerin bir kısmının ise bu türü, *Cedrus libani*'de olduğu gibi "Çam" olarak bildiği gözlenmiştir. Böylelikle ibreli türlerin genel olarak çam adıyla tanımlanması çalışma alanında da geçerliliğini korumuştur. Katılımcılara göre türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte özellikle kente bağlanan karayolları ve cadde-sokak gibi kentsel mekânları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Bu tanımlamada katılımcıların gerçekçi bir yaklaşım sergiledikleri kabul edilebilir. Çünkü *Cupressus sempervirens var.*

horizontalis kentiçi ve kente bağlantıyı sağlayan yol ve refüj ağaçlandırmalarında sıkça kullanılmaktadır. Bunun dışında *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in park, cami avlu-bahçesi ve sokak gibi mekânları çağrıştırdığı izlenmektedir.

- Kentte var olma durumuna ilişkin niteliklerin tümünün güçlülük düzeyleri %50'nin üzerinde bulunmuştur. Bu durum türün kentte eskiden beri var olan ve günümüzde de kullanım sürekliliği bulunan bir tür olduğunu ve kentin önemli bir mekânsal kimlik ögesi olarak kabul edilebileceğini göstermektedir.
- Belirtilen kullanım amaçlarına göre *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in çoğunlukla yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olması ve hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma yeteneği açısından tercih edildiği gözlenmiştir. Kentlilerin ve yerel yönetimin bu türü belirtilen özellikleri nedeniyle yol ağaçlandırmaları ve park gibi kamusal alanlarda kullanma eğiliminde oldukları söylenebilir.
- Tasarım ögeleri açısından *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in biçim ve ölçüsü ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak bitkinin habitüsü ile biçim kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Cupressus sempervirens var. horizontalis* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.8d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.8d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

7. Cupressus sempervirens var. horizontalis																			
Özellikler		**n**	**1. Bölüm Kentte var olma durumu**				**2. Bölüm Yarattığı hisler**				**3. Bölüm Kullanım amaçları**				**4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi**				
			$\bar{x}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**	$\bar{x}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**	$\bar{x}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**	$\bar{x}$	**SS**	**t/F değeri**	**p**	**Bonferroni**
Cinsiyet	Erkek	171	22,6725	4,20340	t=0.893	0.373	12,7368	3,33181	t=-0.059	0.953	19,4094	3,54081	t=-0.739	0.460	19,5380	3,83828	t=0.716	0.475	
	Kadın	141	22,2411	4,30266			12,7589	3,21803			19,7163	3,77837			19,2199	3,98944			
Yaş	18-25	53	21,0943	4,38645	F=1.840	0.121	11,8113	3,30534	F=1.570	0.182	18,8302	3,42915	F=1.030	0.392	18,0566	3,53235	F=3.154	**0.015***	**3>1**
	26-35	64	22,6250	4,08054			12,9063	2,96925			19,4063	3,87798			19,5000	4,23890			
	36-45	77	22,7403	4,60949			12,8312	3,36156			19,8701	3,50320			20,2468	3,68195			
	46-60	62	23,0806	4,10237			13,2903	3,40389			20,0645	3,74109			19,9032	3,90338			
	61 ve üstü	56	22,5893	3,78407			12,7321	3,25012			19,3750	3,66091			18,8036	3,84433			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	22,5769	3,73281	F=0.314	0.869	13,3077	3,15936	F=0.639	0.635	19,5769	3,87993	F=0.662	0.619	19,4615	4,15914	F=2.589	**0.037***	**3>2**
	Ortaokul	13	22,7692	4,91857			12,3077	2,68901			18,3846	4,31158			16,3846	1,98068			
	Lise	100	22,7000	4,31465			12,9500	3,38856			19,7800	3,78882			19,9600	4,26619			
	Ön Lisans/ Lisans	142	22,1901	4,43220			12,4789	3,31067			19,6197	3,58035			19,2254	3,76696			
	Yüksek Lisans/	31	22,8710	3,34407			13,0323	3,11431			18,9355	3,02143			19,5484	3,18160			
Kahramanmaraşta Yaşama Süresi	5-10	48	21,5000	4,23260	F=1.387	0.229	11,8333	3,25729	F=1.705	0.133	18,8125	3,04335	F=0.858	0.510	18,6667	2,99882	F=0.462	0.804	
	11-20	25	23,3200	4,64327			13,9600	3,78021			19,4400	3,35510			19,7200	4,85215			
	21-30	72	22,4583	4,49080			12,9167	3,00117			19,8611	3,39140			19,5833	4,14780			
	31-40	70	23,2143	4,26612			12,5286	3,41659			20,0429	4,47355			19,4857	4,24518			
	41-50	53	22,6038	4,22602			13,1321	3,06367			19,5094	3,42290			19,2830	3,43275			
	51 yıl ve daha fazla	44	21,7727	3,44298			12,6591	3,31272			19,1591	3,63410			19,6818	3,85657			

*p<0.05

Çizelge 4.8d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuca ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** ve **eğitim** durumları ile *Cupressus sempervirens var. horizontalis* için **4. bölüme** (tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **36-45** yaş grubunda, **18-25** yaş grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Eğitim durumunda ise mezuniyeti **lise** olan katılımcıların mezuniyeti **ortaokul** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu belirlenmiştir.

Bu belirlemelerden, lise mezunu orta yaşlı bireylerin *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'e yükledikleri anlamın genç bireylerinkinden daha güçlü olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

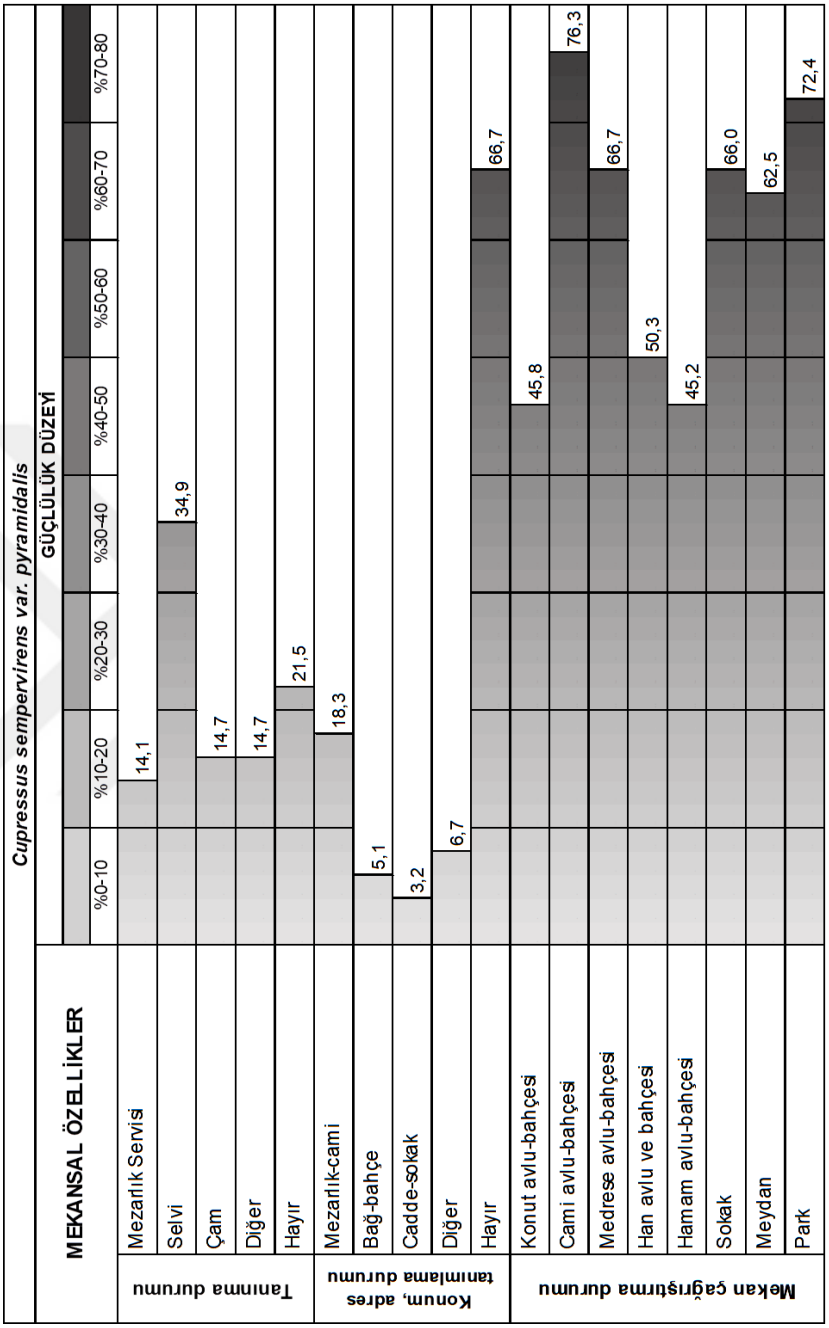
4.4.1.8. *Cupressus sempervirens* L. *var. pyramidalis*'e (Mezarlık Servisi) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Cupressus sempervirens var. pyramidalis'e ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.9a, 4.9b, 4.9c ve 4.9d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

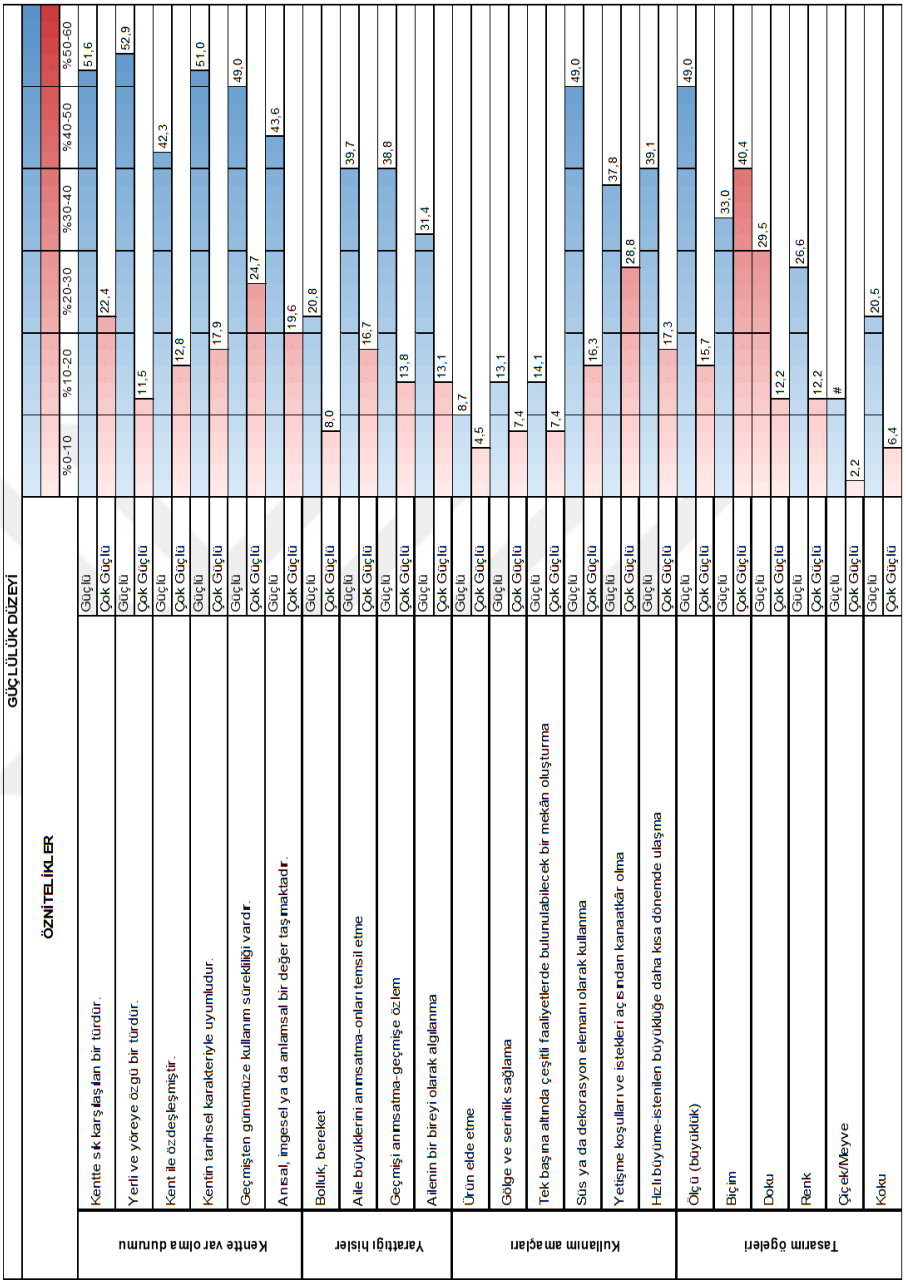
Çizelge 4.9a. Katılımcıların, *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Cupressus sempervirens var. pyramidalis												
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%						
	Mezarlık Servisi	44				14,1						
Tanınma durumu	Selvi	109				34,9						
	Çam	46				14,7						
	Diğer	46				14,7						
	Hayır	67				21,5						
Konum. tanımlama durumu	Mezarlık-cami	57				18,3						
	Bağ-bahçe	16				5,1						
	Cadde-sokak	10				3,2						
	Diğer	21				6,7						
	Hayır	208				66,7						
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	143				45,8						
	Cami avlu-bahçesi	238				76,3						
	Medrese avlu-bahçesi	208				66,7						
	Han avlu ve bahçesi	157				50,3						
	Hamam avlu-bahçesi	141				45,2						
	Sokak	206				66,0						
	Meydan	195				62,5						
	Park	226				72,4						
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	4	1,3	12	3,8	65	20,8	161	51,6	70	22,4	
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	2	0,6	24	7,7	85	27,2	165	52,9	36	11,5	
	Kent ile özdeşleşmiştir	1	0,3	25	8,0	114	36,5	132	42,3	40	12,8	
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	2	0,6	21	6,7	74	23,7	159	51,0	56	17,9	
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	1	0,3	14	4,5	67	21,5	153	49,0	77	24,7	
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	3	1,0	19	6,1	93	29,8	136	43,6	61	19,6	
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	18	5,8	106	34,0	98	31,4	65	20,8	25	8,0	
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	10	3,2	39	12,5	87	27,9	124	39,7	52	16,7	
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	10	3,2	36	11,5	102	32,7	121	38,8	43	13,8	
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	13	4,2	52	16,7	108	34,6	98	31,4	41	13,1	
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	58	18,6	153	49,0	60	19,2	27	8,7	14	4,5	
	Gölge ve serinlik sağlama	28	9,0	125	40,1	95	30,4	41	13,1	23	7,4	
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	22	7,1	118	37,8	105	33,7	44	14,1	23	7,4	
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	9	2,9	22	7,1	77	24,7	153	49,0	51	16,3	
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	4	1,3	17	5,4	83	26,6	118	37,8	90	28,8	
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	2	0,6	36	11,5	98	31,4	122	39,1	54	17,3	
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	1	0,3	18	5,8	91	29,2	153	49,0	49	15,7	
	Biçim	0	0,0	8	2,6	75	24,0	103	33,0	126	40,4	
	Doku	0	0,0	19	6,1	163	52,2	92	29,5	38	12,2	
	Renk	1	0,3	19	6,1	171	54,8	83	26,6	38	12,2	
	Çiçek/Meyve	63	20,2	122	39,1	83	26,6	37	11,9	7	2,2	
	Koku	40	12,8	99	31,7	89	28,5	64	20,5	20	6,4	

Çizelge 4.9b. *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'in mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.9c. *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'in öznitelikllerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.9a ve 4.9b'ye göre *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'in mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'i, katılımcıların **%14,1**'inin **"Mezarlık Servisi"** ve **%34,9**'unun **"Selvi"** yanıtı ile tanıdıkları, **%14,7**'sinin **"Çam"** ve **%14,7**'sinin **diğer** türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%21,5**'i ise **"hayır''** cevabı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- ***Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'in konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%18,3 "mezarlık-cami"**, **%5,1 "bağ-bahçe"** ve **%3,2 "cadde-sokak"** yanıtları ile değer kazanmış, **%6,7** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%66,7**'si ise **"hayır''** yanıtı ile *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'in herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %76,3** ile **cami avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, %72,4 ile park, %66,7 ile medrese, %66 ile sokak, %62,5 ile meydan ve %50,3 ile han avlu-bahçesi izlemektedir.

Çizelge 4.9c'ye göre *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'in özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"kentte sık karşılaşılan bir tür"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%51,6**'sı **güçlü** ve **%22,4**'ü **çok güçlü** olarak katılım göstermiştir ve bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %74** olmuştur. Bu niteliği **güçlü ve çok güçlü** olarak **toplam güçlülük düzeyi (%73,7)** ile

"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır" niteliği izlemektedir. Bu bölümdeki diğer niteliklerin toplam güçlülük düzeyleri de %50'nin üzerindedir.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, "**aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme**" niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%39,7**'si türün bu niteliğini **güçlü, %16,7**'si **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %56,4** oranına ulaşmıştır.
- *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'in kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%37,8)** ve **çok güçlü (%28,8)** olarak katıldığını belirten katılımcıların **%66,6** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma" (%65,3)** niteliği izlemektedir.
- *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'e yüklenen anlamın **"biçim"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu niteliğe, katılımcıların **%33**'ü **güçlü**, **%40,4**'ü ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %73,4**'e ulaşmıştır. Biçim ögesini **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **ölçü** (%64,7) ögesi izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yaklaşık yarısının *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'i tanıdığı, ancak yaklaşık %15 oranında bir katılımcı grubu türü diğer iğne yapraklı ya da ibreli türlerde olduğu gibi "Çam" olarak değerlendirmişlerdir.
- Bu türün öne çıkmış bir konum ya da adresi tanımlama işlevi olmamakla birlikte özellikle mezarlık ve cami gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Türün, katılımcılarda ruhani bir mekân çağrışımı yaptığı ya da bu tip mekânlarda sıkça kullanıldığından zihinsel haritada bu konum

ya da adreslerle birlikte yer bulduğu söylenebilir. Bunun dışında *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'in bağ/bahçe ve cadde/sokak gibi kullanımlar için de belirli ölçüde tanımlama niteliğine sahip olduğu gözlenmektedir.

- Türün kentte var olma durumuna ilişkin niteliklerin tümünün güçlülük düzeyleri %50'nin üzerinde gerçekleştiği ve bazı niteliklerin güçlülük düzeylerinin %70'in üzerine çıktığı görülmektedir. Bu durum türün kentte eskiden beri var olan ve günümüzde de kullanım sürekliliği bulunan bir tür olduğunu ve kentin önemli bir mekânsal kimlik ögesi olarak kabul edilebileceğini göstermektedir. *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'in kentte var olma durumuna ilişkin niteliklerinin değerlendirilme sonuçlarının *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'in değerlendirme sonuçları ile benzerlik gösterdiği gözlenmektedir.
- Katılımcıların, *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'i hayatını kaybetmiş aile büyüklerinin mezarlıklarında görmüş olabilecekleri, onları anımsatma-onları temsil etme niteliğinin güçlü çıkmasının nedeni kabul edilebilir.
- Türün kullanım amaçları daha fazla çeşitlilik ortaya koymaktadır. Kentsel alan ve mekânlarda, yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkar olma niteliği başta olmak üzere süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma ve hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma niteliği, bu türün kullanılmasında önemli tercih nedenleridir.
- Tasarım ögeleri açısından *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'in biçimi ve ölçüsü ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın biçim ögesinde belirgin bir şekilde öne çıkmasının nedeninin, türün sütun benzeri göğe uzanan formundan kaynaklandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise 4.9d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.9d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'in algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

8. *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*																				
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım öğeleri etkisi					
			x̄	SS	t/F değeri	p	x̄	SS	t/F değeri	p	x̄	SS	t/F değeri	p	x̄	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	22,3977	4,50161	t=-1.111	0.268	13,3099	3,46289	t=0.260	0.795	19,0702	3,91615	t=0.604	0.546	19,9123	3,18423	t=0.070	0.945		
	Kadın	141	22,9149	3,53450			13,2128	3,05148			18,8156	3,43012			19,8865	3,33829				
Yaş	18-25	53	22,6604	4,07121	F=0.174	0.952	12,8302	3,20298	F=0.923	0.451	18,3208	3,86689	F=1.588	0.177	18,8113	2,33746	F=4.407	**0.002***	**2>1. 3>1**	
	26-35	64	22,7188	3,80254			13,2500	3,06024			19,2188	3,90957			20,5156	3,44108				
	36-45	77	22,8312	4,61235			13,5325	3,11442			19,3247	3,92174			20,4545	3,97209				
	46-60	62	22,6129	4,15422			13,7258	3,32487			19,4677	3,32264			20,3871	3,16412				
	61 ve üstü	56	22,2500	3,71850			12,8214	3,73732			18,1786	3,27585			18,9286	2,19799				
Eğitim Durumu	İlkokul	26	22,5769	4,22538	F=0.494	0.740	12,6538	3,93896	F=1.396	0.235	18,1538	3,57427	F=0.947	0.437	18,8846	2,25081	F=2.903	**0.022***	**3>2**	
	Ortaokul	13	21,4615	4,23508			12,3846	3,86304			17,6923	2,35884			17,9231	1,32045				
	Lise	100	22,9400	4,30133			13,8500	3,34354			19,2600	3,73252			20,5400	3,37375				
	Ön Lisans/ Lisans	142	22,6268	3,93495			13,0704	3,12539			18,9155	3,88577			19,8521	3,31544				
	Yüksek Lisans/	31	22,1935	4,10219			13,1613	2,78205			19,3548	3,23057			19,7419	3,36618				
Kahramanmaraşta Yaşama Süresi	5-10	48	21,8750	3,39978	F=1.038	0.395	12,5000	3,12165	F=0.801	0.550	18,2708	3,26646	F=1.386	0.229	20,1042	3,11646	F=0.319	0.902		
	11-20	25	23,2000	3,90512			13,2000	2,58199			18,9600	3,93150			20,1600	3,61340				
	21-30	72	23,0556	4,18545			13,6528	3,17632			18,9028	3,72717			20,1111	3,57044				
	31-40	70	23,1429	4,74353			13,4857	3,64649			19,9000	4,33439			19,9000	3,52692				
	41-50	53	22,1698	4,25050			13,1509	3,20694			18,6792	3,22117			19,5660	2,97754				
	51 yıl ve daha fazla	44	22,1818	3,34992			13,2955	3,45455			18,6136	3,30761			19,5909	2,51801				

*p<0.05

Çizelge 4.9d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** ve **eğitim** durumları ile *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* için **4. bölüme** (tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **26-35** yaş ve **36-45** yaş grubunda, 18-25 yaş grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Eğitim durumundaki değerlendirme sonuçlarında ise eğitim düzeyi **lise** olan katılımcıların **ortaokul** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu belirlenmiştir.

Bu belirlemelerden, *Cupressus sempervirens var. pyramidalis*'e lise mezunu orta yaşlı bireylerin yükledikleri anlamın genç bireylerinkinden daha güçlü olduğu ve kentte uzun yıllar yaşayan bireylerin değerlendirme sonuçlarının daha tutarlı ve daha yüksek bulunduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

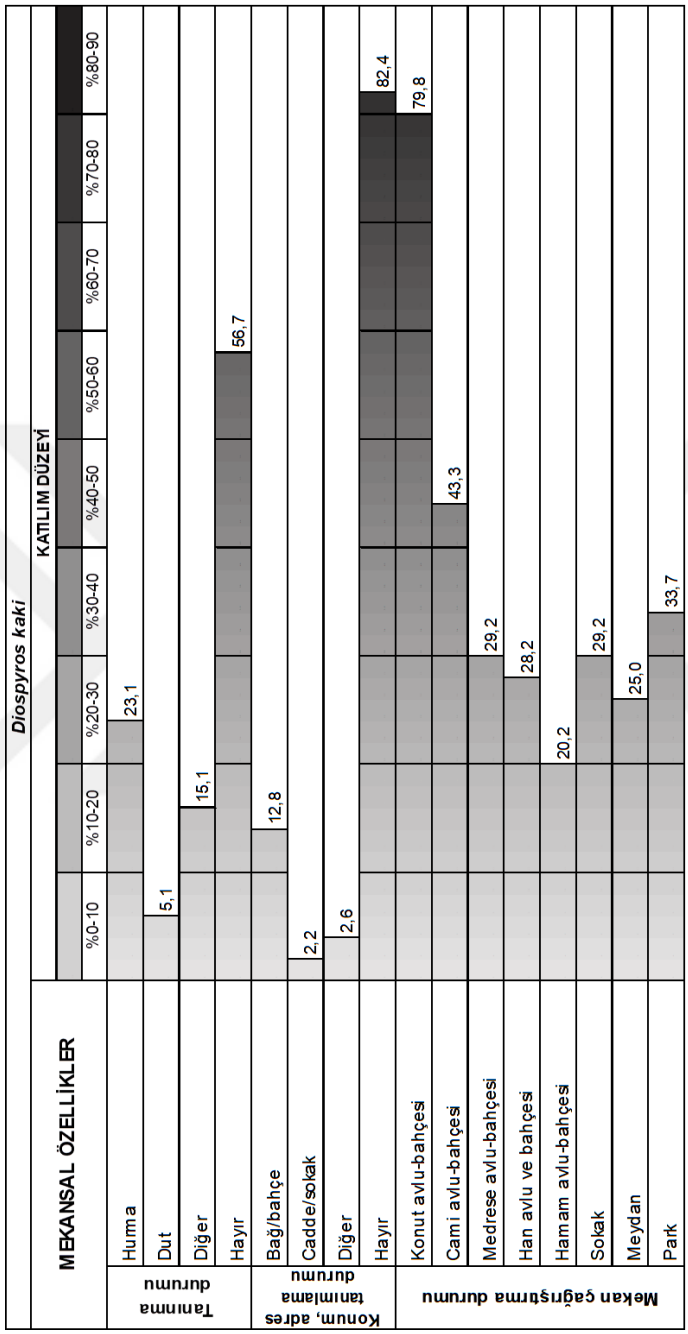
4.4.1.9. *Diospyros kaki* L.'ye (Hurma) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Diospyros kaki'ye ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.10a, 4.10b, 4.10c ve 4.10d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

Çizelge 4.10a. Katılımcıların *Diospyros kaki* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Diospyros kaki											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n					%				
Tanınma durumu	Hurma	72					23,1				
	Dut	16					5,1				
	Diğer	47					15,1				
	Hayır	177					56,7				
Konum, tanımlama durumu	Bağ-bahçe	40					12,8				
	Cadde-sokak	7					2,2				
	Diğer	8					2,6				
	Hayır	257					82,4				
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	249					79,8				
	Cami avlu-bahçesi	135					43,3				
	Medrese avlu-bahçesi	91					29,2				
	Han avlu ve bahçesi	88					28,2				
	Hamam avlu-bahçesi	63					20,2				
	Sokak	91					29,2				
	Meydan	78					25,0				
	Park	105					33,7				
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	10	3,2	39	12,5	161	51,6	76	24,4	26	8,3
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	8	2,6	53	17,0	163	52,2	68	21,8	20	6,4
	Kent ile özdeşleşmiştir	8	2,6	74	23,7	165	52,9	51	16,3	14	4,5
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	13	4,2	62	19,9	137	43,9	81	26,0	19	6,1
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	10	3,2	49	15,7	148	47,4	81	26,0	24	7,7
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	11	3,5	60	19,2	152	48,7	69	22,1	20	6,4
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	9	2,9	56	17,9	111	35,6	102	32,7	34	10,9
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	14	4,5	68	21,8	136	43,6	72	23,1	22	7,1
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	14	4,5	64	20,5	133	42,6	76	24,4	25	8,0
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	16	5,1	80	25,6	129	41,3	68	21,8	19	6,1
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	10	3,2	56	17,9	112	35,9	82	26,3	52	16,7
	Gölge ve serinlik sağlama	3	1,0	49	15,7	166	53,2	60	19,2	34	10,9
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	7	2,2	58	18,6	167	53,5	49	15,7	31	9,9
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	9	2,9	76	24,4	141	45,2	62	19,9	24	7,7
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	2	0,6	48	15,4	166	53,2	79	25,3	17	5,4
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	4	1,3	62	19,9	169	54,2	61	19,6	16	5,1
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	2	0,6	35	11,2	191	61,2	56	17,9	28	9,0
	Biçim	3	1,0	29	9,3	196	62,8	61	19,6	23	7,4
	Doku	3	1,0	29	9,3	192	61,5	67	21,5	21	6,7
	Renk	6	1,9	30	9,6	176	56,4	65	20,8	35	11,2
	Çiçek/Meyve	10	3,2	46	14,7	111	35,6	85	27,2	60	19,2
	Koku	44	14,1	101	32,4	120	38,5	34	10,9	13	4,2

Çizelge 4.10b. *Diospyros kaki*'nin mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.10c. *Diospyros kaki*'nin öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.10a ve 4.10b'ye göre *Diospyros kaki*'nin mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Diospyros kaki*'yi, katılımcıların **%23,1**'inin **"Hurma"** yanıtı ile tanıdıkları, **%5,1**'inin **"Dut"** ve **%15,1'**inin ise **diğer** türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%56,7**'si ise **"hayır''** yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Diospyros kaki*'nin **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%12,8 "bağ-bahçe"** ve **%2,2 "cadde-sokak"** yanıtı ile değer kazanmış, **%2,6** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%82,4**'ü ise **"hayır''** cevabı ile *Diospyros kaki*'nin herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %79,8** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.10c'de verilen, *Diospyros kaki*'nin özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe katılımcıların **%26**'sı **güçlü, %7,7**'si **ise çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %33,7** olmuştur.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%32,7**'si türün bu niteliğini **güçlü, %10,9**'u **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %43,6** oranına ulaşmıştır.
- *Diospyros kaki*'nin kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"ürün elde etme"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü**

(%26,3) ve çok güçlü (%16,7) olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%43** olduğu izlenmiştir.

- *Diospyros kaki*'ye yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye katılımcıların **%27,2**'si **güçlü**, **%19,2**'si ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %46,4**'e ulaşmıştır.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların bir kısmının *Diospyros kaki*'yi tanıdığı, bir kısmının ise *Morus alba*'ya benzettikleri belirlenmiştir. Bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte özellikle bağ-bahçe gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Türün, konut avlu-bahçelerini güçlü düzeyde çağrıştırdığı gözlenmiştir. Böylelikle, *Diospyros kaki*'nin eski Maraş konutlarının avlu-bahçelerinde sıkça var olan bir tür olduğu anlaşılmaktadır.
- Katılımcılar, bu türün kentte var olma durumunu belirleyici özniteliklerini güçlü bulmamakla birlikte, kentte eskiden beri var olan ve günümüzde kullanım sürekliliği bulunan bir tür olduğu görüşünde birleşmektedirler.
- Türün bireyler üzerinde güçlü hisler yarattığı belirtilmemekle birlikte, aile büyüklerini anımsatma ve onları temsil etme duygusunun diğer hislerden daha etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Kullanım amaçları açısından *Diospyros kaki*'nin kentte ürün elde etme yönüyle tercih edildiği gözlenmiştir.
- *Diospyros kaki*'nin bireyler üzerinde bolluk-bereket etkisi yaratmasının, türün ürün vermesinden kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum, katılımcıların *Diospyros kaki*'ye daha çok çiçek-meyve ögesi açısından anlam yüklemesine neden olmuştur. Böylelikle diğer bölümlerdeki en

yüksek güçlülük düzeyine sahip özniteliklerin de birbirini destekler şekilde gerçekleştiği görülmektedir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Diospyros kaki* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.10d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.10d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Diospyros kaki*'nin algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

9. *Diospyros kaki*																			
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	18,9825	4,52376	t=1.250	0.212	12,4269	3,35527	t=-0.196	0.845	19,0877	3,66195	t=0.281	0.779	18,9766	3,68295	t=-0.281	0.779	
	Kadın	141	18,3333	4,61158			12,5035	3,53679			18,9645	4,06450			19,0993	4,00768			
Yaş	18-25	53	17,6226	4,96614	F=2.329	0.056	12,1887	3,98100	F=1.636	0.165	18,1887	4,69475	F=1.746	0.140	17,6981	3,99800	F=2.617	**0.035***	**4>1**
	26-35	64	18,9219	4,30690			12,6719	3,51890			19,1563	3,79314			19,0156	3,89746			
	36-45	77	17,9610	4,62101			11,7403	3,08819			18,6234	3,39519			19,1688	3,50715			
	46-60	62	19,7258	4,40257			13,0806	3,75608			19,9032	4,21827			19,9677	4,25409			
	61 ve üstü	56	19,2857	4,35144			12,7857	2,69487			19,2857	2,94627			19,0893	3,24332			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	19,7692	4,32026	F=0.866	0.485	13,0385	2,74927	F=0.362	0.836	19,4615	3,04934	F=0.263	0.902	19,5000	3,48999	F=0.632	0.640	
	Ortaokul	13	18,3077	4,23054			12,6923	2,78043			18,2308	2,45472			18,2308	2,65059			
	Lise	100	19,0200	4,51704			12,5900	3,48473			19,1300	4,01677			19,4000	4,20197			
	Ön Lisans/ Lisans	142	18,2465	4,91947			12,2535	3,71204			18,9366	4,16880			18,8451	3,85425			
	Yüksek Lisans/	31	18,9032	3,17653			12,4194	2,71753			19,1290	2,74156			18,6452	3,09352			
Kahramanmaraşta Yaşama Süresi	5-10	48	18,0000	4,29250	F=1.718	0.130	12,0625	3,69822	F=0.971	0.436	18,3750	3,73383	F=0.751	0.586	18,0833	3,23435	F=1.231	0.294	
	11-20	25	17,0800	4,81248			11,5600	4,16413			18,7200	4,55997			18,5200	4,06325			
	21-30	72	18,3611	4,66423			12,2778	3,69706			19,0000	3,92895			19,0417	3,58179			
	31-40	70	19,5143	4,32968			12,9000	2,78271			19,0714	3,82335			19,1286	4,35697			
	41-50	53	19,4906	5,19476			12,9623	3,67404			19,8113	3,96163			19,8868	4,00797			
	51 yıl ve daha fazla	44	18,6136	3,88327			12,4091	2,82282			18,9773	3,28130			19,1591	3,48380			

*p<0.05

Çizelge 4.10d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaşı** ile ***Diospyros kaki*** için **4. bölüme** (tasarım ögeleri etkisi) verilen cevaplar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **46-60 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.

Bu belirlemelerden, *Diospyros kaki*'yi, orta yaş ve üstü bireylerin genç yaştaki bireylerden daha iyi tanıdığı ya da bu türe yönelik farkındalığının genç yaştaki bireylerden daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu sayede, *Diospyros kaki'ye* daha çok anlam yükledikleri kabul edilebilir.

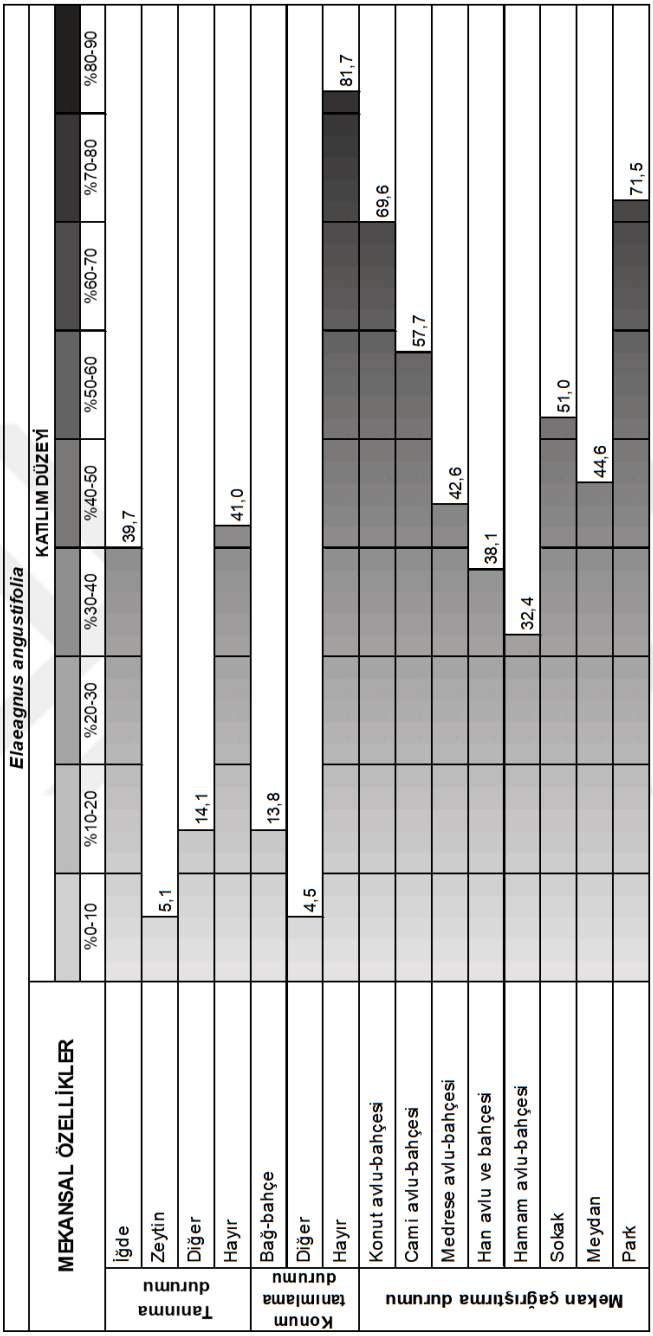
4.4.1.10. *Elaeagnus angustifolia* L.'ye (İğde) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Elaeagnus angustifolia'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.11a, 4.11b, 4.11c ve 4.11d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

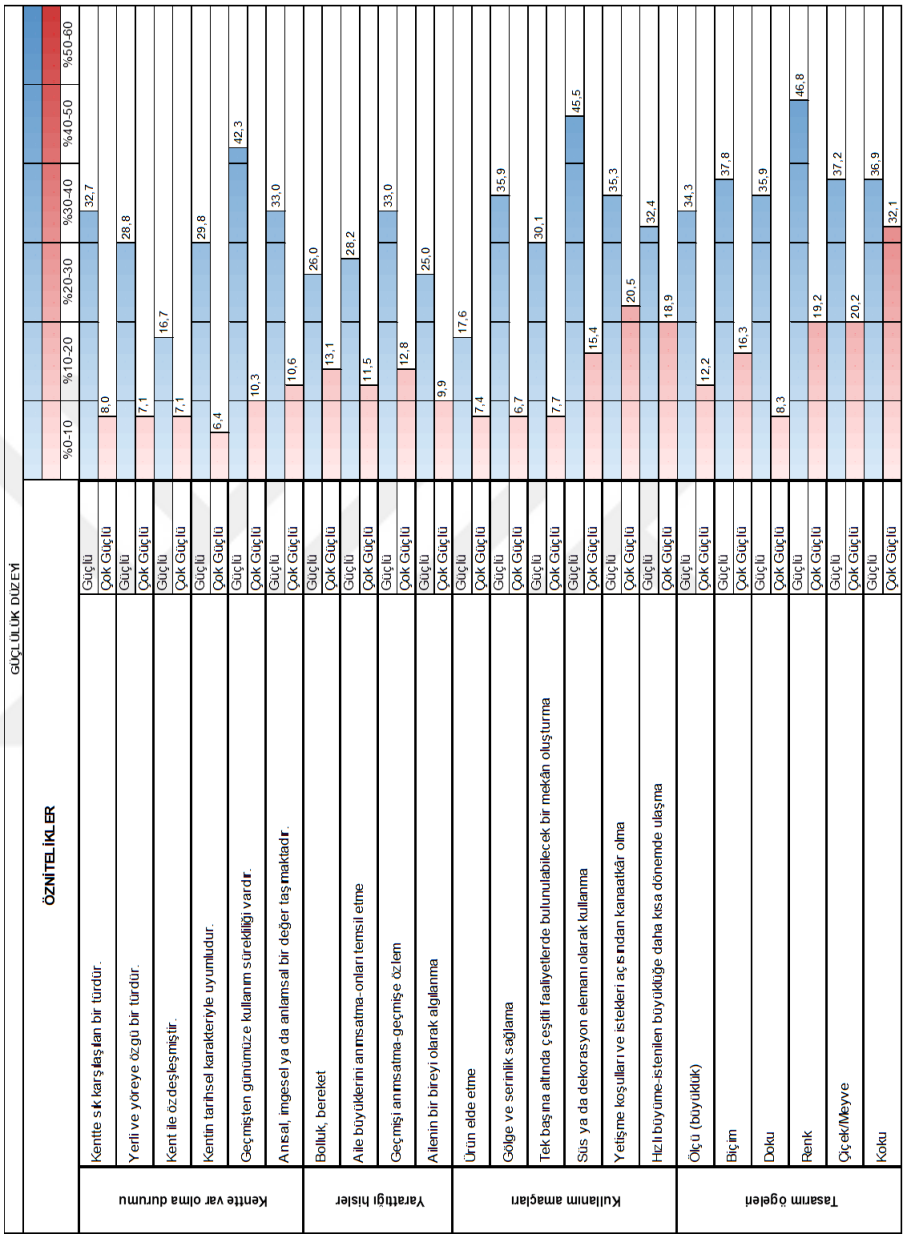
Çizelge 4.11a. Katılımcıların, *Elaeagnus angustifolia* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Elaeagnus angustifolia											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n					%				
Tanınma durumu	İğde	124					39,7				
	Zeytin	16					5,1				
	Diğer	44					14,1				
	Hayır	128					41,0				
Konum tanımlama durumu	Bağ-bahçe	43					13,8				
	Diğer	14					4,5				
	Hayır	255					81,7				
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	217					69,6				
	Cami avlu-bahçesi	180					57,7				
	Medrese avlu-bahçesi	133					42,6				
	Han avlu ve bahçesi	119					38,1				
	Hamam avlu-bahçesi	101					32,4				
	Sokak	159					51,0				
	Meydan	139					44,6				
	Park	223					71,5				
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	8	2,6	39	12,5	138	44,2	102	32,7	25	8,0
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	7	2,2	43	13,8	150	48,1	90	28,8	22	7,1
	Kent ile özdeşleşmiştir	5	1,6	69	22,1	164	52,6	52	16,7	22	7,1
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	5	1,6	60	19,2	134	42,9	93	29,8	20	6,4
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	5	1,6	33	10,6	110	35,3	132	42,3	32	10,3
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	8	2,6	43	13,8	125	40,1	103	33,0	33	10,6
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	9	2,9	68	21,8	113	36,2	81	26,0	41	13,1
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	12	3,8	56	17,9	120	38,5	88	28,2	36	11,5
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	11	3,5	44	14,1	114	36,5	103	33,0	40	12,8
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	16	5,1	60	19,2	127	40,7	78	25,0	31	9,9
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	14	4,5	112	35,9	108	34,6	55	17,6	23	7,4
	Gölge ve serinlik sağlama	7	2,2	44	14,1	128	41,0	112	35,9	21	6,7
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	8	2,6	53	17,0	133	42,6	94	30,1	24	7,7
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	3	1,0	28	9,0	91	29,2	142	45,5	48	15,4
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	3	1,0	27	8,7	108	34,6	110	35,3	64	20,5
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	3	1,0	27	8,7	122	39,1	101	32,4	59	18,9
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	3	1,0	29	9,3	135	43,3	107	34,3	38	12,2
	Biçim	1	0,3	28	9,0	114	36,5	118	37,8	51	16,3
	Doku	4	1,3	23	7,4	147	47,1	112	35,9	26	8,3
	Renk	2	0,6	9	2,9	95	30,4	146	46,8	60	19,2
	Çiçek/Meyve	12	3,8	40	12,8	81	26,0	116	37,2	63	20,2
	Koku	6	1,9	24	7,7	67	21,5	115	36,9	100	32,1

Çizelge 4.11b. *Elaeagnus angustifolia*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.11c. *Elaeagnus angustifolia*'nın öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.11a ve 4.11b'ye göre *Elaeagnus angustifolia*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Elaeagnus angustifolia*'yı, katılımcıların **%39,7**'sinin **"İğde"** yanıtı ile tanıdıkları, **%5,1**'inin **"Zeytin"** ve **%14,1'**inin **diğer** türlerin adlarını vererek tanımadıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%41'**i ise **"hayır''** yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Elaeagnus angustifolia*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%13,8 "bağ-bahçe"** yanıtında değer kazanmış, **%4,5** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%81,7**'si ise **"hayır''** cevabı ile *Elaeagnus angustifolia*'nın konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %71,5** ile **park** olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.11c'ye göre *Elaeagnus angustifolia*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%42,3**'ü **güçlü** ve **%10,3**'ü **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece niteliğin **toplam** katılım oranı **%52,6** olmuştur.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, "**geçmişi anımsatma-geçmişe özlem**" niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%33**'ü türün bu niteliğini **güçlü, %12,8**'i **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %45,8** oranına ulaşmıştır.

- *Elaeagnus angustifolia*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%45,5)** ve **çok güçlü (%15,4)** olarak katıldığını belirten katılımcıların **%60,9** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma" (%55,8)** ve **"hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma" (%51,3)** nitelikleri izlemiştir.
- *Elaeagnus angustifolia*'ya yüklenen anlamın **"koku"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine eriştiği görülmektedir. Bu niteliğe katılımcıların **%36,9**'u **güçlü**, **%32,1**'i ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %69**'ya ulaşmıştır. Koku ögesini **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **renk (%66)** ögesi izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yarısına yakınının *Elaeagnus angustifolia*'yı tanıdığı, bir kısmının ise Zeytin'e benzettikleri belirlenmiştir. *Elaeagnus angustifolia'*nın Zeytin'e (*Olea europaea*) benzetilmesinin, bu iki türün yaprak rengi ve diziliş şeklinin benzerliğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.
- Bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte bağ-bahçe gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır.
- *Elaeagnus angustifolia'*nın daha çok konut avlu-bahçesi ve park gibi mekânları çağrıştırdığı izlenmiştir.
- Katılımcılar, *Elaeagnus angustifolia'*nın kentte var olma durumunu belirleyici özniteliklerini güçlü bulmamakla birlikte, bu türün kentte eskiden beri var olan ve günümüzde kullanım sürekliliği bulunan bir tür olduğu görüşünde birleşmektedirler.

- Türün bireyler üzerinde güçlü hisler yarattığı belirtilmemekle birlikte, geçmişi anımsatma ve geçmişe özlem hissinin diğer hislerden daha etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Kullanım amaçları açısından *Elaeagnus angustifolia'*nın daha çok ürün (meyve) verme özelliği nedeniyle tercih edildiği gözlenmiştir. Bunun dışında bu tür, kentsel alan ve mekânlarda süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanılmaya uygunluğu ve yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkar olması açısından da uygun bulunmaktadır.
- Tasarım ögeleri açısından *Elaeagnus angustifolia'*nın koku ve rengi ön plana çıkmaktadır. Bu ögelerin katılımcılar tarafından güçlü bir şekilde algılanmış olduğu gözlenmiştir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Elaeagnus angustifolia* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.11d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.11d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Elaeagnus angustifolia*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

			10. *Elaeagnus angustifolia*																			
			1. Bölüm Kentte var olma durumu					2. Bölüm Yaratttığı hisler					3. Bölüm Kullanım amaçları					4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
Özellikler		n	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p		$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	19,6082	4,58049	t=-0.220	0.826		12,7895	3,54668	t=-1.370	0.172		19,8304	3,88820	t=-2.526	0.012		21,3099	3,96201	t=-2.331	0.020	
	Kadın	141	19,7163	3,98806				13,3262	3,31769				20,9220	3,68602				22,3617	3,97182			
Yaş	18-25	53	18,3208	3,80674	F=1.785	0.132		12,4717	2,48537	F=0.776	0.541		19,8491	3,71792	F=0.374	0.827		20,1698	3,67285	F=3.326	**0.011***	**3>1, 4>1**
	26-35	64	20,2656	4,78835				13,2500	4,05518				20,3125	3,92742				21,9531	4,38406			
	36-45	77	19,5844	4,03064				13,3117	3,45749				20,5065	3,85809				22,4156	3,47302			
	46-60	62	20,0645	3,88723				13,2742	3,13191				20,6452	3,79861				22,4839	3,74491			
	61 ve üstü	56	19,8750	4,87689				12,6607	3,81517				20,1786	3,90853				21,4821	4,41481			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	21,6154	5,10746	F=3.526	**0.008***	**1>2**	14,0000	4,07922	F=3.615	**0.007***	**1>2, 3>2**	20,7308	3,87358	F=1.225	0.300		22,3462	3,70883	F=4.194	**0.003***	**1>2, 3>2**
	Ortaokul	13	16,8462	3,80452				10,3077	2,49615				18,6154	4,15408				18,5385	5,82545			
	Lise	100	20,1700	4,41772				13,4400	3,39137				20,7600	4,04550				22,6800	3,59258			
	Ön Lisans/ Lisans	142	19,3099	3,97007				13,0282	3,22654				20,0634	3,64023				21,3169	3,97933			
	Yüksek Lisans/	31	19,1290	4,31850				12,0645	3,82043				20,4839	3,74941				21,9355	3,84652			
Kahramanmaraşta Yaşama Süresi	5-10	48	18,9583	3,40187	F=1.486	0.194		12,9167	2,63231	F=0.435	0.824		20,3125	3,32723	F=0.120	0.988		20,9583	3,22858	F=0.709	0.617	
	11-20	25	20,0800	4,60000				13,5200	3,46554				20,5200	4,04269				21,7600	4,62133			
	21-30	72	18,8472	4,09624				12,6806	3,17927				20,3056	3,52711				21,8611	3,62427			
	31-40	70	20,4000	4,97647				12,8857	4,22396				20,1286	4,41316				21,7000	4,58526			
	41-50	53	19,6038	4,30268				13,2642	3,35210				20,2453	4,09028				21,9811	4,29441			
	51 yıl ve daha fazla	44	20,3864	4,15522				13,4091	3,50626				20,6591	3,54983				22,4773	3,61192			

*p<0.05

Çizelge 4.11d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **eğitim** durumları ile ***Elaeagnus angustifolia*** için **1., 2.** ve **4. bölümlere** (kentte var olma durumu, yarattığı hisler, tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türün kentte var olma durumuna ilişkin değerlendirme sonuçlarının, eğitim durumu **ilkokul** olan katılımcılarda, **ortaokul** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Bu türün yarattığı hislere ilişkin değerlendirme sonuçlarının, eğitim durumu **ilkokul** ve **lise** olan katılımcılarda, **ortaokul** olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin ise eğitim durumu **ilkokul** ve **lise** olan katılımcıların, eğitim durumu **ortaokul** olan katılımcılara göre **daha yüksek** bulunduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Elaeagnus angustifolia*** için **4. bölüme** (tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **36-45** ve **46-60** yaş grubunda, **18-25** yaş grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.

Bu belirlemelerden, eğitim durumu ortaokul olan bireylerin *Elaeagnus angustifolia*'yı algılama ve bu türe anlam yükleme düzeylerinin zayıf olduğudur. Ayrıca, orta yaş ve üstü bireylerin *Elaeagnus angustifolia*'yı genç yaştaki bireylerden daha iyi tanıdığı ya da bu türe ilişkin farkındalığının genç yaştaki bireylerden daha yüksek olduğu kabul edilebilir.

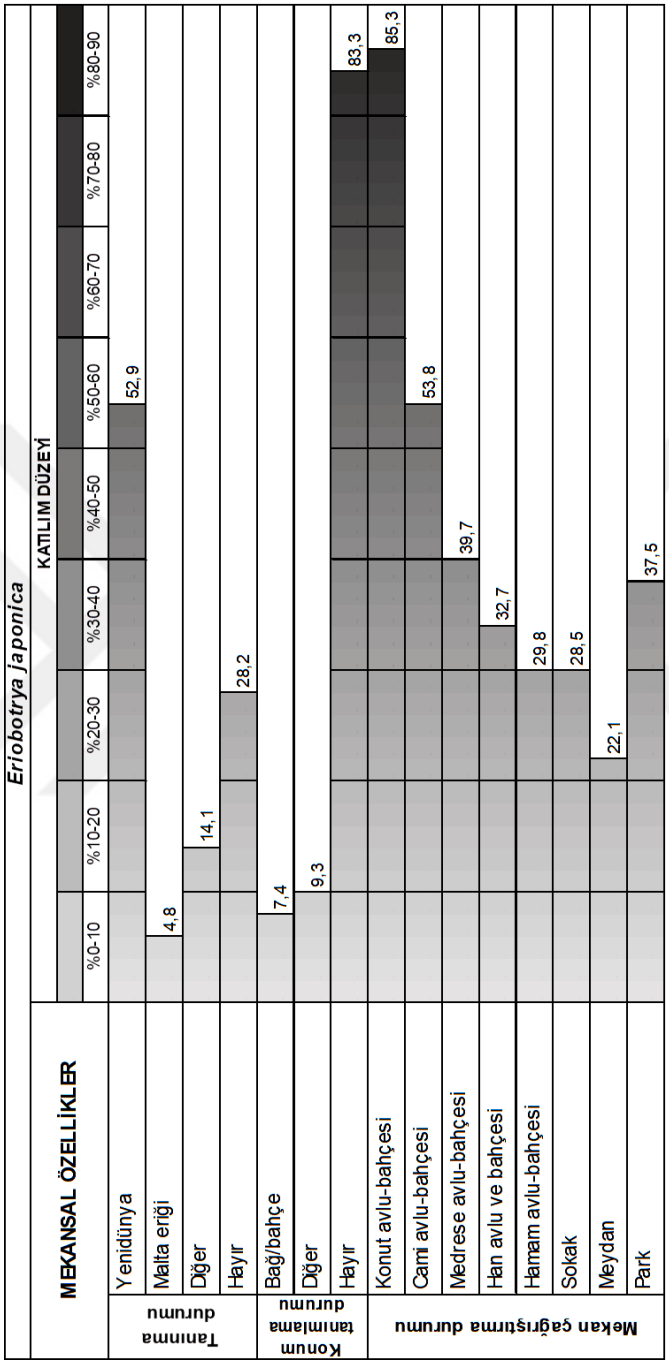
4.4.1.11. *Eriobotrya japonica*'ya (Yenidünya) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Eriobotrya japonica'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.12a, 4.12b, 4.12c ve 4.12d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

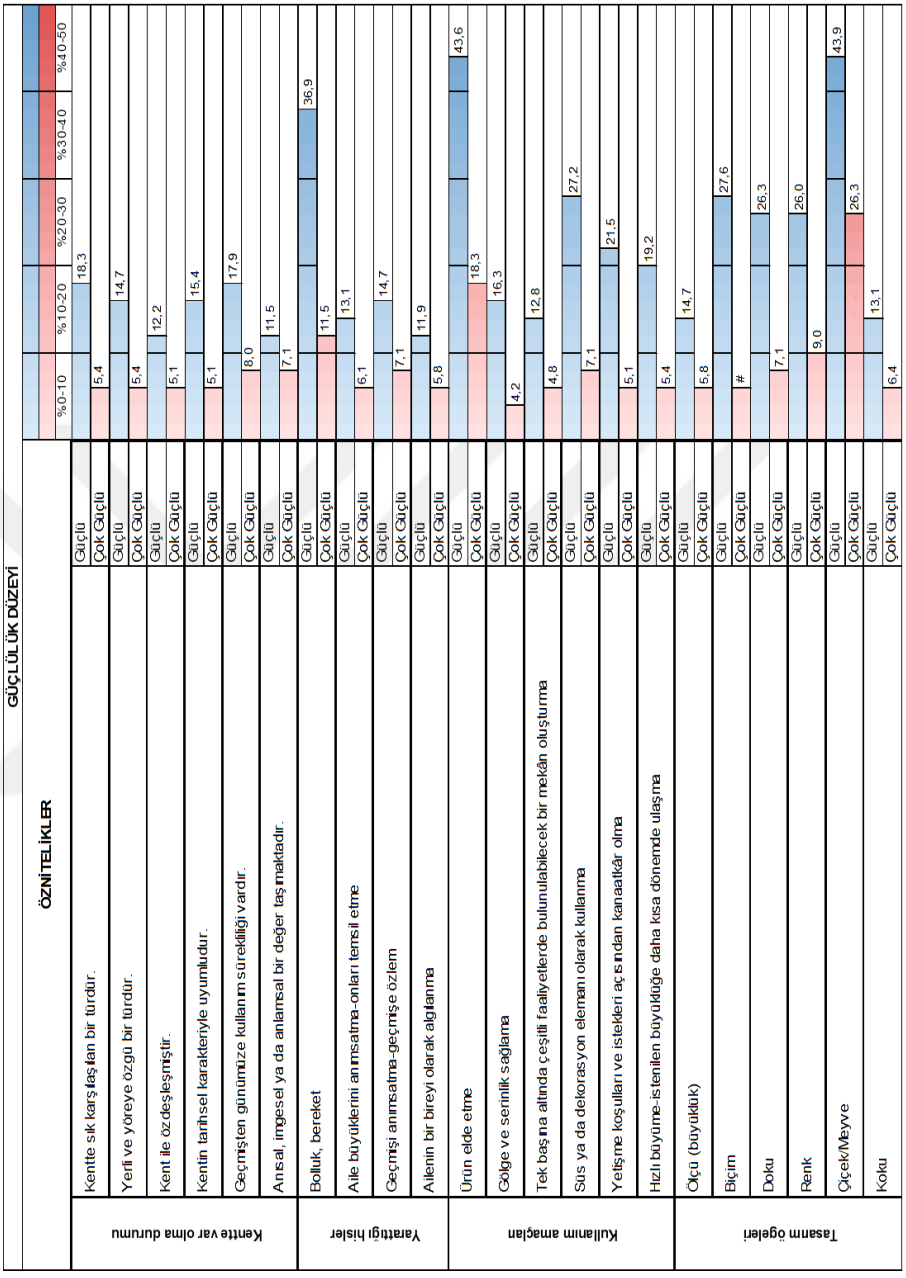
Çizelge 4.12a. Katılımcıların, *Eriobotrya japonica* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Eriobotrya japonica											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n					%				
Tanınma durumu	Yenidünya	165					52,9				
	Malta Eriği	15					4,8				
	Diğer	44					14,1				
	Hayır	88					28,2				
Konum, tanımlama durumu	Bağ-bahçe	23					7,4				
	Diğer	29					9,3				
	Hayır	260					83,3				
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	226					72,4				
	Cami avlu-bahçesi	168					53,8				
	Medrese avlu-bahçesi	124					39,7				
	Han avlu ve bahçesi	212					67,9				
	Hamam avlu-bahçesi	93					29,8				
	Sokak	89					28,5				
	Meydan	69					22,1				
	Park	117					37,5				
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	13	4,2	87	27,9	138	44,2	57	18,3	17	5,4
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	15	4,8	95	30,4	139	44,6	46	14,7	17	5,4
	Kent ile özdeşleşmiştir	20	6,4	105	33,7	133	42,6	38	12,2	16	5,1
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	17	5,4	108	34,6	123	39,4	48	15,4	16	5,1
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	9	2,9	68	21,8	154	49,4	56	17,9	25	8,0
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	14	4,5	108	34,6	132	42,3	36	11,5	22	7,1
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	11	3,5	54	17,3	96	30,8	115	36,9	36	11,5
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	21	6,7	89	28,5	142	45,5	41	13,1	19	6,1
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	22	7,1	81	26,0	141	45,2	46	14,7	22	7,1
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	30	9,6	92	29,5	135	43,3	37	11,9	18	5,8
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	8	2,6	33	10,6	78	25,0	136	43,6	57	18,3
	Gölge ve serinlik sağlama	9	2,9	98	31,4	141	45,2	51	16,3	13	4,2
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	11	3,5	102	32,7	144	46,2	40	12,8	15	4,8
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	6	1,9	60	19,2	139	44,6	85	27,2	22	7,1
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	3	1,0	41	13,1	185	59,3	67	21,5	16	5,1
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	5	1,6	38	12,2	192	61,5	60	19,2	17	5,4
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	4	1,3	53	17,0	191	61,2	46	14,7	18	5,8
	Biçim	4	1,3	29	9,3	175	56,1	86	27,6	18	5,8
	Doku	3	1,0	35	11,2	170	54,5	82	26,3	22	7,1
	Renk	1	0,3	29	9,3	173	55,4	81	26,0	28	9,0
	Çiçek/Meyve	3	1,0	22	7,1	68	21,8	137	43,9	82	26,3
	Koku	62	19,9	91	29,2	98	31,4	41	13,1	20	6,4

Çizelge 4.12b. *Eriobotrya japonica*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyi

Çizelge 4.12c. *Eriobotrya japonica*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.12a ve 4.12b'ye göre *Eriobotrya japonica"*nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Eriobotrya japonica*'yı, katılımcıların **%52,9**'unun **"Yenidünya"** ve **%4,8**'inin **"Malta Eriği"** yanıtı ile tanıdıkları, **%14,1'**inin **diğer** türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%28,2's**i ise **"hayır''** yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Eriobotrya japonica*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%7,4 "bağ-bahçe"** yanıtı ile değer kazanmış, **%9,3** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%83,3**'ü ise **"hayır''** yanıtı ile *Eriobotrya japonica*'nın herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %85,3** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.12c'ye göre *Eriobotrya japonica"*nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu yanıta katılımcıların **%17,9**'u **güçlü** ve **%8**'i **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %25,9** olmuştur.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%36,9**'u türün bu niteliğini **güçlü, %11,5**'i **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %48,4** oranına ulaşmıştır.

- *Eriobotrya japonica*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"ürün elde etme"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%43,6)** ve **çok güçlü (%18,3)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%61,9** olduğu izlenmiştir.
- *Eriobotrya japonica*'ya yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu niteliğe katılımcıların **%43,9**'u **güçlü**, **%26,3**'ü ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %70,2**'e ulaşmıştır.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yarısından fazlasının *Eriobotrya japonica'*yı tanıdığı belirlenmiştir. Bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte bağ-bahçe gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Türün bahçe bitkisi olarak tarımsal değere sahip olması böyle bir algıya neden olabilir. Nitekim tarihi kent dokusunda daha çok konutların avlu ya da bahçelerini çağrıştırması da türün bu niteliği ile ilintili olabilir.
- Katılımcılar, *Eriobotrya japonica'*nın kentte var olma durumunu belirleyici özniteliklerini güçlü bulmamakla birlikte, bu türün geçmişten günümüze kullanım sürekliliğinin olduğu görüşünde birleşmektedirler.
- Türün bireyler üzerinde güçlü hisler yarattığı belirtilmemekle birlikte, bolluk-bereket etkisinin, diğer hislerden daha etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Kullanım amaçları dikkate alındığında, *Eriobotrya japonica'*nın kentte ürün elde etme ve süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanılabilme nitelikleri sayesinde tercih edildiği gözlenmiştir. Ancak türün, ürün elde etme niteliğinin diğer kullanım amaçlarından büyük farkla öne çıktığı izlenmektedir.

- Türün bireyler üzerinde bolluk-bereket etkisi yaratması, daha önce de vurgulandığı gibi ürün verme niteliğinden kaynaklanmaktadır. Bu etki, katılımcıların *Eriobotrya japonica'*ya daha çok çiçek-meyve ögesi açısından anlam yüklemelerine neden olmuştur. Nitekim, diğer bölümlerde de en yüksek güçlülük düzeyine sahip olan özniteliklerin birbirini destekler özellikte olduğu görülmektedir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Eriobotrya japonica* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.12d'de sunulmuştur.

İstatistiksel analiz sonuçlarına göre, katılımcıların demografik özellikleri ile *Eriobotrya japonica* için verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir.

Çizelge 4.12d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Eriobotrya japonica*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

			11. *Eriobotrya japonica*																	
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi			
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p
Cinsiyet	Erkek	171	17,5848	4,66622	t=1.441	0.151	12,0936	3,46623	t=1.579	0.115	19,0702	3,58687	t=1.228	0.220	19,3684	3,87282	t=-0.154	0.878
	Kadın	141	16,8014	4,91240			11,4965	3,14103			18,5674	3,61209			19,4326	3,41489		
Yaş	18-25	53	16,1698	4,39727	F=1.156	0.330	11,2830	3,01520	F=1.301	0.270	18,1132	3,04871	F=1.141	0.337	18,5849	2,89186	F=0.877	0.478
	26-35	64	17,5938	4,89158			12,4219	3,04883			19,2969	3,42576			19,5938	3,72771		
	36-45	77	17,8571	4,21687			11,9610	3,28650			19,2078	3,27405			19,7403	2,81632		
	46-60	62	17,3065	5,17747			11,3226	3,78424			18,5000	4,50046			19,5000	4,86793		
	61 ve üstü	56	16,8750	5,26070			12,0179	3,41383			18,8929	3,57099			19,3571	3,75828		
Eğitim Durumu	İlkokul	26	16,8077	5,05980	F=1.491	0.205	11,4615	3,51261	F=1.000	0.408	18,5385	3,64671	F=2.309	0.058	19,3462	3,69802	F=1.975	0.098
	Ortaokul	13	15,5385	3,59665			12,3077	3,92396			18,8462	3,67074			18,5385	2,81707		
	Lise	100	17,7900	4,92016			12,2500	3,56009			19,6700	3,70655			20,2100	3,92942		
	Ön Lisans/ Lisans	142	16,8239	4,86746			11,4789	3,24358			18,2746	3,40243			18,9507	3,52565		
	Yüksek Lisans/	31	18,3548	3,91193			12,1290	2,41857			19,0323	3,78139			19,2258	3,46131		
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	15,9583	4,10997	F=1.774	0.118	11,4375	3,05904	F=0.293	0.917	17,8750	2,77239	F=1.248	0.286	18,4792	3,33256	F=1.771	0.118
	11-20	25	18,0400	3,99458			12,0800	3,45109			18,3600	3,32766			18,1600	3,38723		
	21-30	72	16,7222	4,79208			11,9583	3,23901			18,7778	3,62395			19,4583	3,53230		
	31-40	70	18,3429	5,39695			12,0286	3,34478			19,4286	3,93266			19,7571	3,68481		
	41-50	53	17,1132	4,25920			11,8302	3,54496			19,1321	3,61640			20,1321	4,20640		
	51 yıl ve daha fazla	44	17,3636	5,20774			11,5455	3,54017			19,0000	3,87598			19,5455	3,49388		

*p<0.05

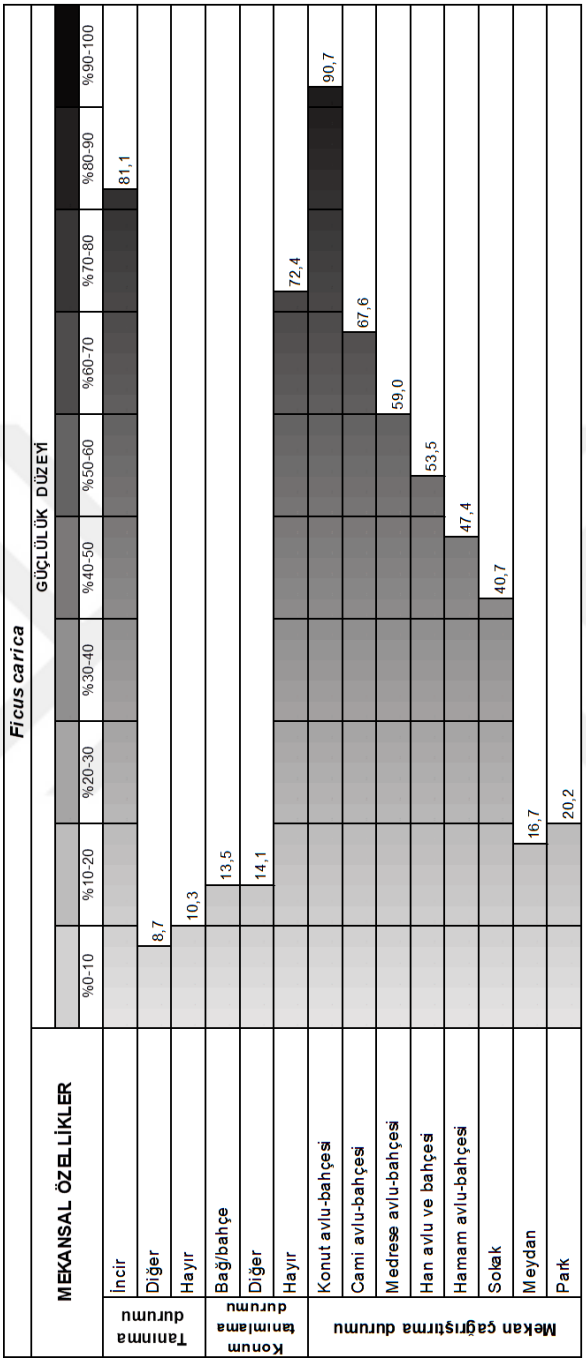
4.4.1.12. *Ficus carica* L.'ye (İncir) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Ficus carica'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.13a, 4.13b, 4.13c ve 4.13d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

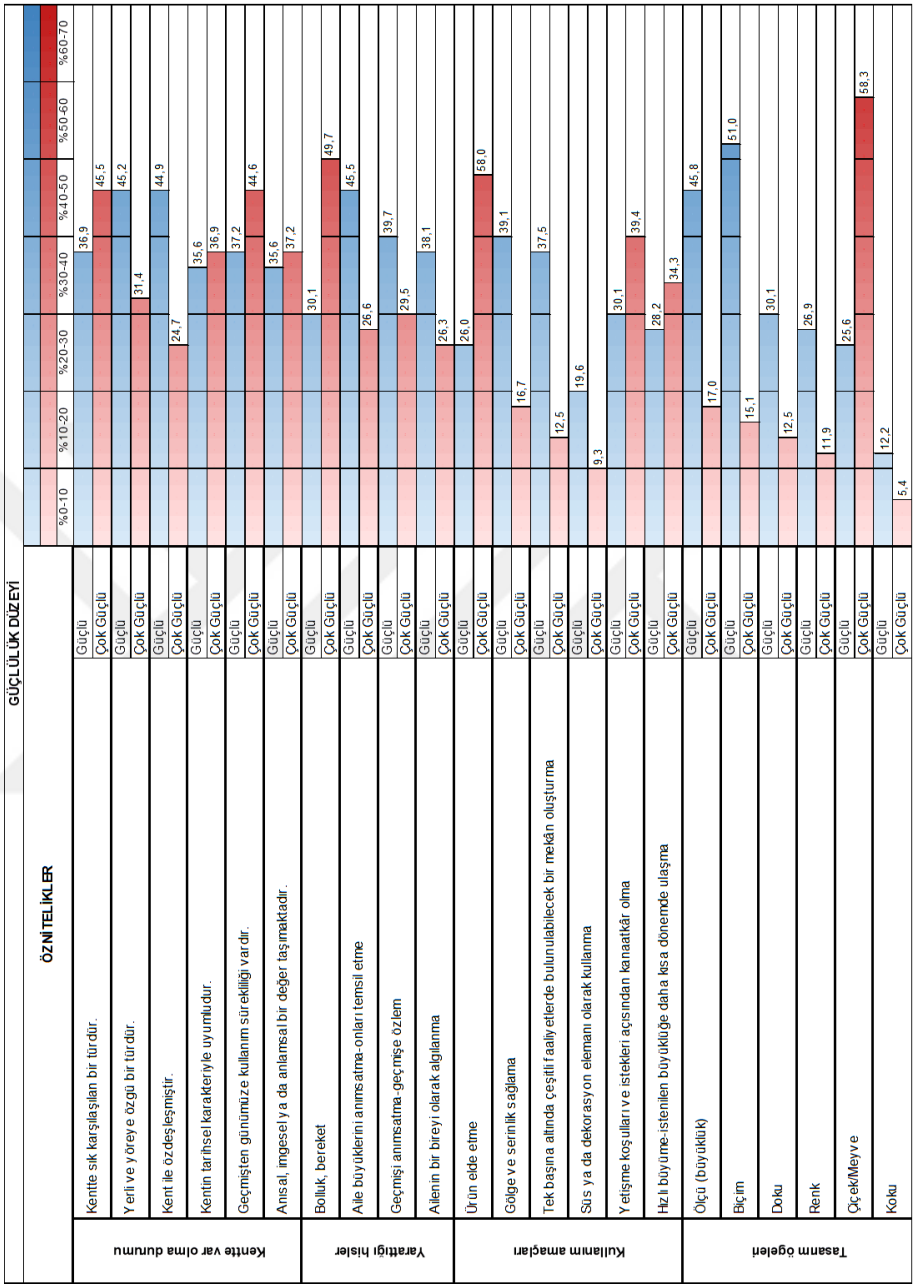
Çizelge 4.13a. Katılımcıların *Ficus carica* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Ficus carica											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	İncir	253				81,1					
	Diğer	27				8,7					
	Hayır	32				10,3					
Konum, tanımlam durumu	Bağ-bahçe	42				13,5					
	Diğer	44				14,1					
	Hayır	226				72,4					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	283				90,7					
	Cami avlu-bahçesi	211				67,6					
	Medrese avlu-bahçesi	184				59,0					
	Han avlu ve bahçesi	167				53,5					
	Hamam avlu-bahçesi	148				47,4					
	Sokak	127				40,7					
	Meydan	52				16,7					
	Park	63				20,2					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	3	1,0	12	3,8	40	12,8	115	36,9	142	45,5
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	1	0,3	15	4,8	57	18,3	141	45,2	98	31,4
	Kent ile özdeşleşmiştir	3	1,0	21	6,7	71	22,8	140	44,9	77	24,7
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	3	1,0	19	6,1	64	20,5	111	35,6	115	36,9
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	1	0,3	10	3,2	46	14,7	116	37,2	139	44,6
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	4	1,3	23	7,4	58	18,6	111	35,6	116	37,2
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	3	1,0	14	4,5	46	14,7	94	30,1	155	49,7
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	9	2,9	22	7,1	56	17,9	142	45,5	83	26,6
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	8	2,6	25	8,0	63	20,2	124	39,7	92	29,5
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	15	4,8	35	11,2	61	19,6	119	38,1	82	26,3
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	2	0,6	10	3,2	38	12,2	81	26,0	181	58,0
	Gölge ve serinlik sağlama	8	2,6	30	9,6	100	32,1	122	39,1	52	16,7
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	11	3,5	32	10,3	113	36,2	117	37,5	39	12,5
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	18	5,8	70	22,4	134	42,9	61	19,6	29	9,3
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	2	0,6	16	5,1	77	24,7	94	30,1	123	39,4
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	3	1,0	23	7,4	91	29,2	88	28,2	107	34,3
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	3	1,0	10	3,2	103	33,0	143	45,8	53	17,0
	Biçim	2	0,6	17	5,4	87	27,9	159	51,0	47	15,1
	Doku	1	0,3	14	4,5	164	52,6	94	30,1	39	12,5
	Renk	2	0,6	17	5,4	172	55,1	84	26,9	37	11,9
	Çiçek/Meyve	6	1,9	11	3,5	33	10,6	80	25,6	182	58,3
	Koku	86	27,6	106	34,0	65	20,8	38	12,2	17	5,4

Çizelge 4.13b. *Ficus carica*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.13c. *Ficus carica*'nın öznitelikleriniin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.13a ve 4.13b'ye göre *Ficus carica"*nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan ***Ficus carica***'yı, katılımcıların **%81,1**'inin **"İncir"** yanıtı ile tanıdıkları, **%8,7**'sinin ise **diğer** türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%10,3**'ü ise **"hayır''** yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Ficus carica*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%13,5 "bağ-bahçe"** yanıtı ile değer kazanmış, **%14,1** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%72,4**'ü ise **"hayır''** yanıtı ile *Ficus carica*'nın konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %90,7** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, cami avlu-bahçesi (%67,6), medrese avlu-bahçesi (%59) ve han avlu-bahçesi (%53,5) izlemektedir.

Çizelge 4.13c'ye göre *Ficus carica*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"kentte sık karşılaşılan bir türdür"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%36,9**'u **güçlü** ve **%45,5**'i **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %82,4** olmuştur. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır" (%81,8)** niteliği izlemektedir. Bu bölümdeki **diğer özniteliklerin** güçlülük düzeylerinin de en düşük **%69** oranında gerçekleştiği gözlenmiştir.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%30,1**'i türün

bu niteliğini **güçlü, %49,7**'si **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %79,8** oranına ulaşmıştır. Bu bölümdeki **diğer özniteliklerin** güçlülük düzeyleri ise **%64**'ün **üzerinde** gerçekleşmiştir.

- *Ficus carica*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"ürün elde etme"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%26)** ve **çok güçlü (%58)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%84** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak "**yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma**" (%69,5) ve "**hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma**" (%62,5) nitelikleri izlemektedir.
- *Ficus carica*'ya yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%25,6**'sı **güçlü**, **%58,3**'ü ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve ve toplam **güçlülük %83,9**'a ulaşmıştır. Çiçek-meyve ögesini **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"biçim" (%66,1)** ve **"ölçü" (%62,8)** ögeleri izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun *Ficus carica'*yı tanıdığı belirlenmiştir. Nitekim bu tür, kent genelinde olduğu gibi tarihi kent dokusunda da daha çok konut avlu ya da bahçelerinde en çok bulunan tür olarak dikkat çekmektedir. *Ficus carica*'nın belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte özellikle bağ-bahçe gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Türün bahçe bitkisi olarak tarımsal değere sahip olması böyle bir algıyı neden olabilmektedir.
- Kentte var olma durumuna ilişkin özniteliklerin tümünün güçlülük düzeyleri %69'un üzerinde gerçekleşmiştir. Diğer niteliklerin bazılarının da %80'in üzerine bir orana sahip olması, bu türün kentte eskiden beri var olan ve günümüzde de kullanım sürekliliği bulunan bir tür olduğunu ortaya

koymaktadır. Bu durum *Ficus carica*'nın bölgenin doğal bir türü olarak kullanıcının mekânsal belleğinde yer ettiğini bir ölçüde ortaya koymaktadır.

- Türün bireyler üzerinde güçlü düzeylerde birçok etki yarattığı ancak bolluk-bereket etkisinin diğer hislerden öne çıktığı gözlenmiştir. Bu durum, türün meyve vermesi ve kullanım sürekliliği olması özelliğinden kaynaklanabilir.
- *Ficus carica*'nın kentsel mekânda çok yüksek oranda ürün elde etme amacı ile kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bunun dışında türün yetişme koşulları açısından kanaatkar olması ve hızlı büyümesi de özellikle konut avlu ve bahçelerinde kullanılmasının tercih nedeni olarak kabul edilebilir.
- Tasarım ögeleri açısından *Ficus carica*'nın çiçek-meyve ögesi belirgin bir şekilde ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak ürün elde etme yönü ile biçim kazandığı kabul edilebilir. Nitekim, diğer bölümlerde de yüksek güçlülük düzeyine sahip olan özniteliklerin birbirini destekler özellikte olduğu görülmektedir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Ficus carica* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.13d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.13d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Ficus carica*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

12. *Ficus carica*																			
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	24,4678	4,62256	t=0.549	0.584	15,7135	3,49702	t=0.379	0.705	22,5146	4,06181	t=0.792	0.429	21,0175	3,33162	t=-0.566	0.572	
	Kadın	141	24,1844	4,44265			15,5603	3,62406			22,1418	4,22506			21,2411	3,63102			
Yaş	18-25	53	23,8113	4,66598	F=0.774	0.543	14,9057	3,65463	F=1.433	0.223	21,5660	4,52986	F=1.452	0.217	20,0377	3,16205	F=4.979	**0.001***	**3>1. 4>1**
	26-35	64	24,8125	4,37843			15,8281	3,27838			22,4219	4,37455			21,2500	3,96012			
	36-45	77	23,8182	4,48015			15,5714	3,54085			21,8571	3,99247			21,8442	3,00028			
	46-60	62	24,7742	4,08283			15,4355	3,79223			23,0645	3,74547			22,0323	3,19306			
	61 ve üstü	56	24,5357	5,14504			16,4643	3,42697			22,8750	3,99118			19,9821	3,55472			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	25,5385	4,53635	F=0.844	0.498	15,8462	3,59658	F=1.623	0.168	23,7692	3,29008	F=1.613	0.171	20,5000	3,03645	F=0.273	0.895	
	Ortaokul	13	25,4615	3,20456			17,3077	3,06552			23,9231	2,66025			21,0000	3,43996			
	Lise	100	24,3700	4,69828			16,0500	3,62476			22,2500	4,24353			21,2900	3,64676			
	Ön Lisans/ Lisans	142	24,0070	4,54059			15,2958	3,38497			22,1831	4,35421			21,1056	3,51634			
	Yüksek Lisans/	31	24,2903	4,48102			15,0645	4,02439			21,5484	3,62251			21,1935	3,11362			
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	23,5417	4,41929	F=1.359	0.239	15,4375	3,10049	F=0.347	0.884	21,7500	3,72741	F=1.158	0.3330	21,2500	2,91365	F=0.849	0.516	
	11-20	25	24,6800	4,50666			16,0000	3,27872			21,5200	4,62889			21,1200	4,13642			
	21-30	72	25,0972	4,38037			15,5278	3,71511			22,6111	4,13012			21,2222	3,43233			
	31-40	70	23,7714	4,76147			15,4286	3,62987			22,1857	4,96157			21,0857	4,07802			
	41-50	53	25,0755	4,09432			16,1321	3,63761			23,3585	3,23499			21,6415	3,36323			
	51 yıl ve daha fazla	44	23,7955	4,96302			15,6136	3,76777			22,0682	3,71920			20,2273	2,65771			

*p<0.05

Çizelge 4.13d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Ficus carica*** için **4. bölüme** (tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögeleri etkisinin **36-45** ve **46-60** yaş grubunda, **18-25** yaş grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.

Bu belirlemelerden, *Ficus carica*'ya yönelik farkındalığın orta yaş ve üstü bireylerin genç yaştaki bireylerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Nitekim bu türe orta yaş ve üstü bireylerin gençlerden daha çok anlam yüklemesi de bu görüşü desteklemektedir.

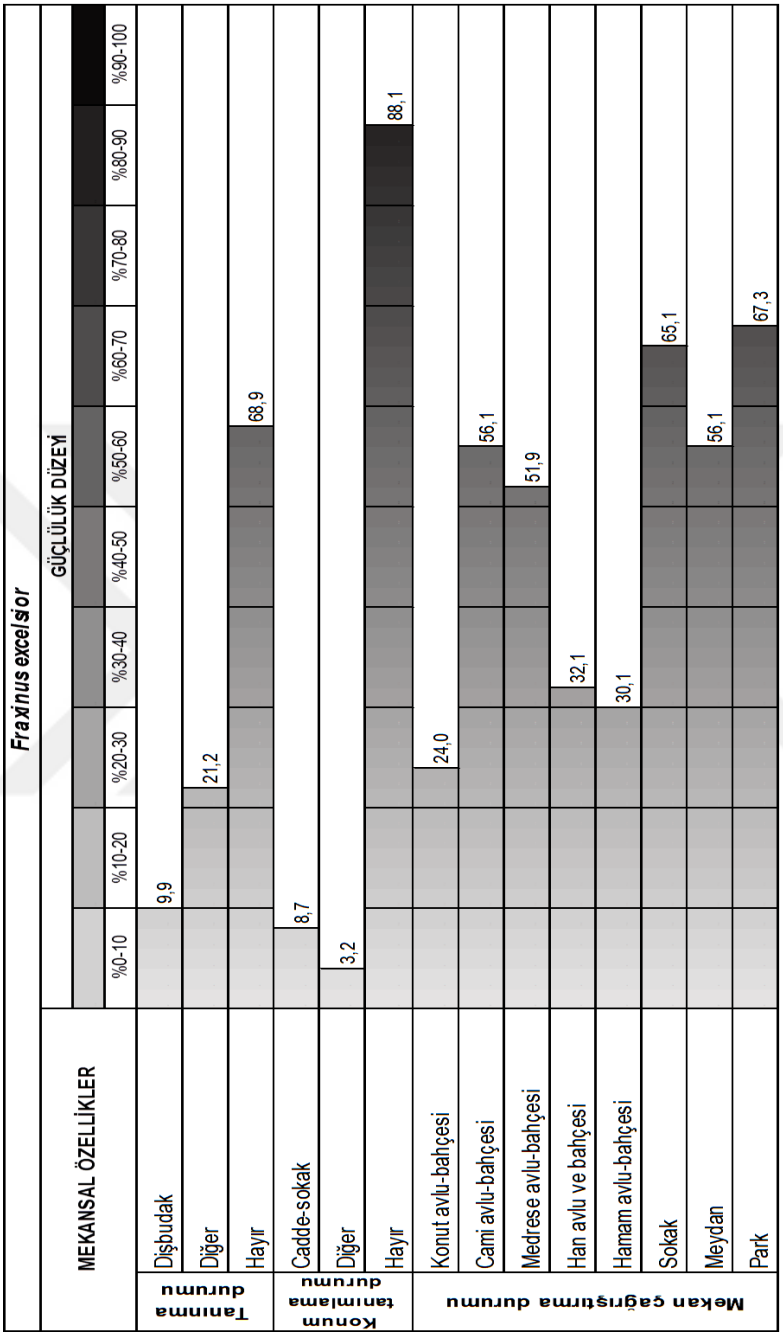
4.4.1.13. *Fraxinus excelsior* L.'ye (Dişbudak) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Fraxinus excelsior'a ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.14a, 4.14b, 4.14c ve 4.14d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

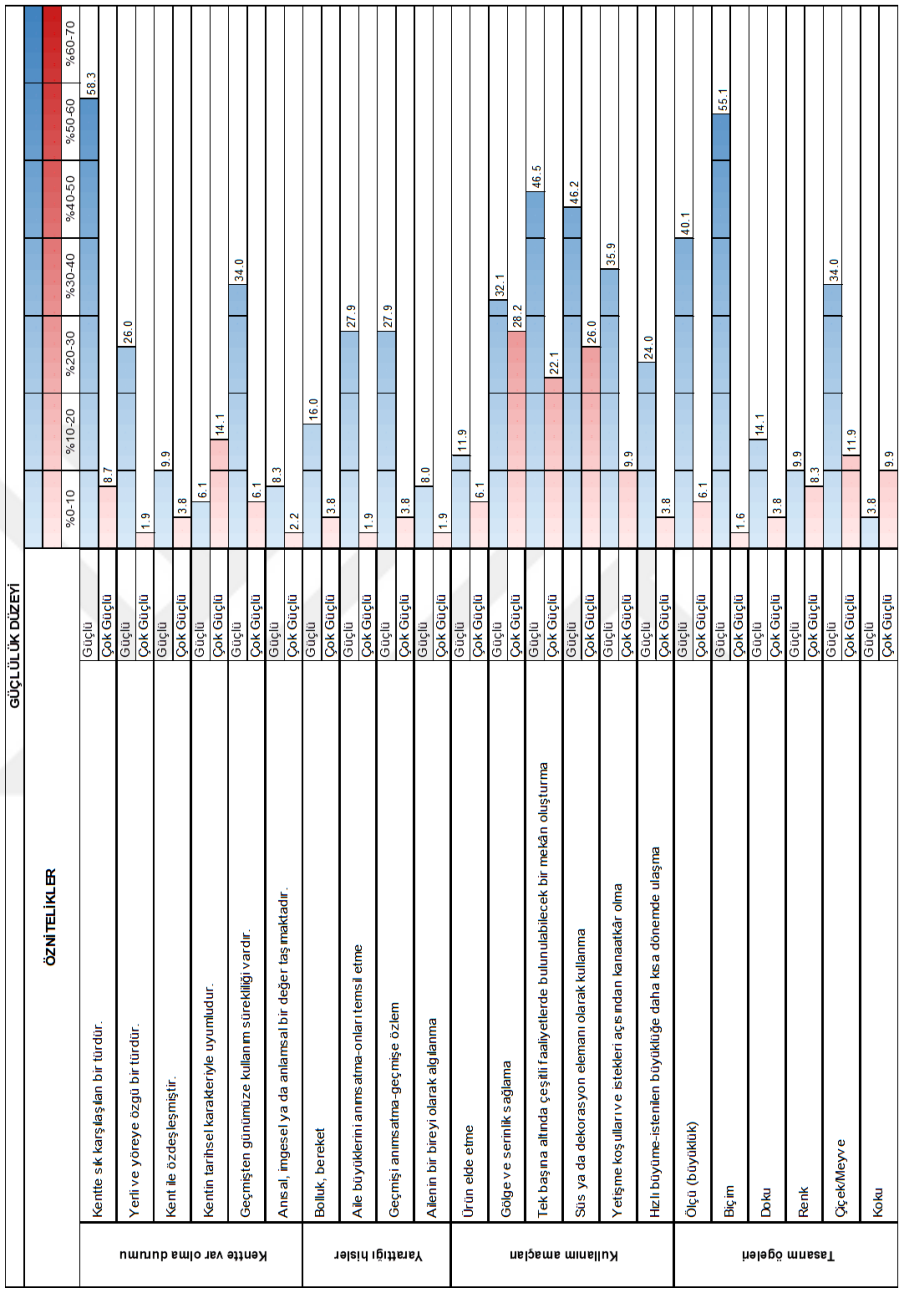
Çizelge 4.14a. Katılımcıların, *Fraxinus excelsior* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Fraxinus excelsior											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n		%							
Tanınma durumu	Dişbudak	31		9,9							
	Diğer	66		21,2							
	Hayır	215		68,9							
Konum, tanımlam durumu	Cadde-sokak	27		8,7							
	Diğer	10		3,2							
	Hayır	275		88,1							
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	75		24,0							
	Cami avlu-bahçesi	175		56,1							
	Medrese avlu-bahçesi	162		51,9							
	Han avlu ve bahçesi	100		32,1							
	Hamam avlu-bahçesi	94		30,1							
	Sokak	203		65,1							
	Meydan	175		56,1							
	Park	210		67,3							
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	10	3,2	6	1,9	87	27,9	182	58,3	27	8,7
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	31	9,9	69	22,1	125	40,1	81	26,0	6	1,9
	Kent ile özdeşleşmiştir	19	6,1	175	56,1	75	24,0	31	9,9	12	3,8
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	12	3,8	168	53,8	69	22,1	19	6,1	44	14,1
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	6	1,9	87	27,9	94	30,1	106	34,0	19	6,1
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	11	3,5	162	51,9	106	34,0	26	8,3	7	2,2
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	25	8,0	144	46,2	81	26,0	50	16,0	12	3,8
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	19	6,1	94	30,1	106	34,0	87	27,9	6	1,9
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	25	8,0	69	22,1	119	38,1	87	27,9	12	3,8
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	37	11,9	144	46,2	100	32,1	25	8,0	6	1,9
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	50	16,0	175	56,1	31	9,9	37	11,9	19	6,1
	Gölge ve serinlik sağlama	23	9,0	27	15,4	52	15,4	122	32,1	88	28,2
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	25	8,0	29	9,3	44	14,1	145	46,5	69	22,1
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	19	6,1	31	9,9	37	11,9	144	46,2	81	26,0
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	13	4,2	6	1,9	150	48,1	112	35,9	31	9,9
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	44	14,1	6	1,9	175	56,1	75	24,0	12	3,8
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	6	1,9	25	8,0	137	43,9	125	40,1	19	6,1
	Biçim	53	17,0	27	8,7	55	17,6	172	55,1	5	1,6
	Doku	6	1,9	19	6,1	231	74,0	44	14,1	12	3,8
	Renk	37	11,9	25	8,0	193	61,9	31	9,9	26	8,3
	Çiçek/Meyve	31	9,9	56	17,9	82	26,3	106	34,0	37	11,9
	Koku	50	16,0	200	64,1	19	6,1	12	3,8	31	9,9

Çizelge 4.14b. *Fraxinus excelsior*'un mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.14c. *Fraxinus excelsior*'un öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.14a ve 4.14b'ye göre *Fraxinus excelsior*'un *orientalis*'in mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan ***Fraxinus excelsior***'u, katılımcıların **%9,9**'unun **"Dişbudak"** yanıtı ile tanıdıkları, **%21,2**'sinin ise **diğer** türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%68,9**'u **"hayır''** yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Fraxinus excelsior*'un **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%8,7 "cadde-sokak"** yanıtı ile değer kazanmış, **%3,2** oranında **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%88,1**'i ise **"hayır''** yanıtı ile *Fraxinus excelsior*'un konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara çağrıştırdığı **en güçlü mekân %67,3** ile **park** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **sokak (%65,1), cami avlu-bahçesi (%56,1), meydan (%56,1)** ve **medrese avlu-bahçesi (%51,9)** izlemektedir.

Çizelge 4.14c'ye göre *Fraxinus excelsior*'un özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi "**kentte sık karşılaşılan bir türdür**" yanıtında ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%58,3**'ü **güçlü** ve **%8,7**'si **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %67** olmuştur.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%27,9**'u türün bu özniteliğini **güçlü, %3,8**'i **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %31,7** oranına ulaşmıştır.

- *Fraxinus excelsior*'un kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%46,2)** ve **çok güçlü (%26)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%72,2** olduğu izlenmiştir. Bu özniteliği, **"tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma" (%68,6)** ve **"gölge ve serinlik sağlama" (%60,3)** öznitelikleri izlemektedir.
- *Fraxinus excelsior*'a yüklenen anlamın **"biçim"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu niteliğe, katılımcıların **%55,1**'i **güçlü**, **%1,6**'sı ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %56,7**'ye ulaşmıştır.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun *Fraxinus excelsior*'u tanımadığı ya da yanlış tanıdığı belirlenmiştir. Bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte cadde-sokak gibi alanları bir ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır.
- *Fraxinus excelsior*'un konut avlu-bahçelerinden daha çok park, sokak ve meydan gibi mekânları çağrıştırdığı izlenmiştir. Bu durum belediyelerin park, sokak, meydan ve kamu yapıları çevresindeki ağaçlandırma faaliyetlerinde bu türe yer vermelerinden kaynaklanabilir.
- Katılımcılar, *Fraxinus excelsior*'un kentte var olma durumunu belirleyici özniteliklerini güçlü bulmamakla birlikte, bu türün kentte sık karşılaşılan bir tür olduğu görüşünde birleşmektedirler.
- Türün bireyler üzerinde güçlü hisler yarattığı belirtilmemekle birlikte, geçmişi anımsatma ve geçmişe özlem etkisinin, diğer hislerden daha etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.

- Kullanım amaçları dikkate alındığında, *Fraxinus excelsior*'un süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanılma, başlı başına bir mekân oluşturabilme, gölge-serinlik sağlama nitelikleri sayesinde tercih edildiği belirlenmiştir.
- Tasarım ögeleri açısından *Fraxinus excelsior*'un biçimi ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamda ağaç formunun yukarıdaki maddelerde belirtilen özellikleri ne düzeyde karşıladığı belirleyici olabilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Fraxinus excelsior* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.14d'de sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların demografik özellikleri ile *Fraxinus excelsior* için verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlam taşıyan bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir.

Çizelge 4.14d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Fraxinus excelsior*'un algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

13. *Fraxinus excelsior L.*																					
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi			
			$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p
Cinsiyet	Erkek	171	18.6945	4.70125	t=-0.142	0.978	11.3841	3.85639	t=-0.601	0.562	19.1578	4.31458	t=0.057	1.487	18.0921	3.78952	t=-0.502	0.705
	Kadın	141	18.7814	4.89752			11.5982	3.52524			19.2105	3.89547			18.2766	3.38084		
Yaş	18-25	53	22.1321	5.64677	F=0.191	0.945	10.6341	3.70152	F=1.974	0.108	18.3678	3.89574	F=1.849	0.165	17.3159	3.25980	F=1.921	0.203
	26-35	64	21.9219	5.14336			10.8594	3.92739			20.0625	3.93549			17.8594	4.56650		
	36-45	77	21.3984	5.30871			11.7662	3.14097			18.6892	4.14893			18.1299	2.93505		
	46-60	62	22.1256	4.27841			12.0968	4.15562			18.8226	4.42617			18.9825	3.64781		
	61 ve üstü	56	21.7012	5.67100			11.9107	3.57403			19.9015	4.08963			18.5179	3.23049		
Eğitim Durumu	İlkokul	26	20.1201	4.90123	F=1.810	0.167	14.6538	3.35788	F=1.947	0.245	19.2398	2.73874	F=1.014	0.501	20.8462	4.42441	F=1.921	0.126
	Ortaokul	13	17.7692	5.19862			14.4150	4.71410			17.5385	3.68817			18.0218	3.91236		
	Lise	100	20.4000	4.87210			14.8700	3.50374			19.4900	3.92736			20.2458	4.19896		
	Ön Lisans/ Lisans	142	20.1021	4.22530			15.1056	4.01470			18.7183	3.95967			19.7535	2.96836		
	Yüksek Lisans/	31	18.6103	4.27014			13.1254	4.12482			19.1297	5.19875			19.0645	3.21388		
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	18.1978	4.49631	F=1.209	0.403	11.4598	3.14853	F=0.298	0.928	19.0417	3.40187	F=1.512	0.324	18.4792	3.33256	F=1.841	0.145
	11-20	25	19.0400	4.92849			12.1025	3.30154			19.1932	4.10325			18.2354	3.34124		
	21-30	72	18.7500	4.20178			11.9583	3.23901			18.9861	4.15032			19.4583	3.53230		
	31-40	70	19.7980	4.97859			12.0145	3.35978			17.8571	4.01911			19.7571	3.68481		
	41-50	53	18.6226	4.35107			11.8302	3.54496			19.4879	3.40126			20.2039	4.30132		
	51 yıl ve daha fazla	44	19.1795	3.59897			11.5987	3.56980			19.2045	3.28194			19.5455	3.49388		

*p<0.05

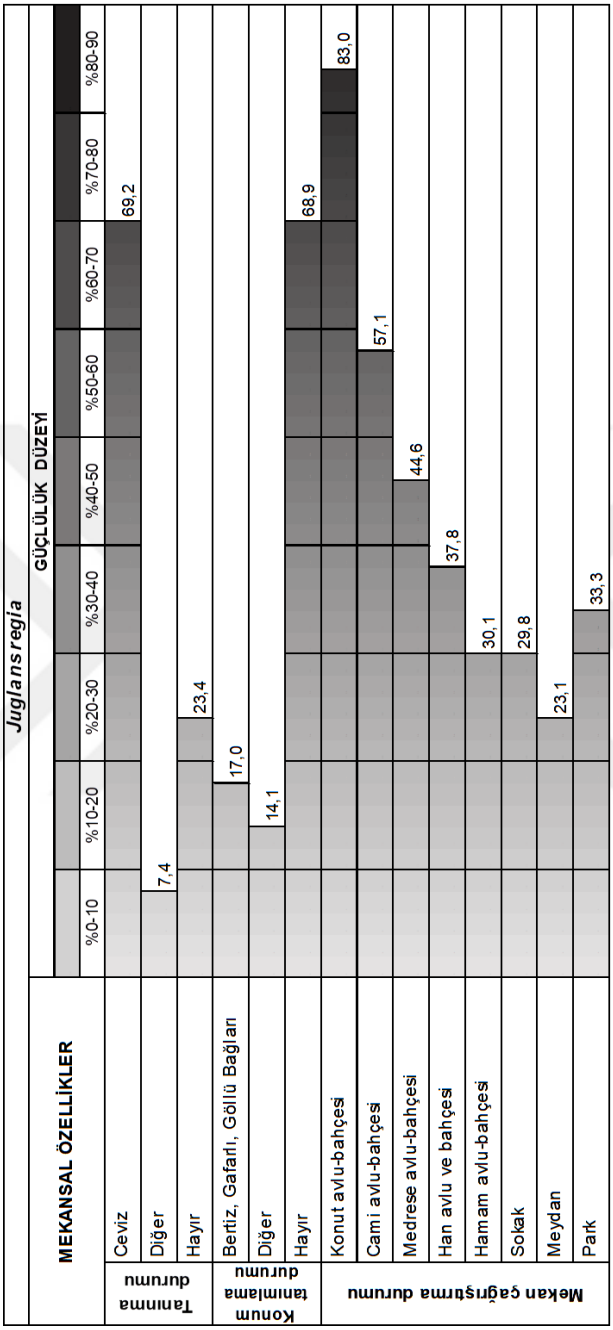
4.4.1.14. *Juglans regia*'ya (Ceviz) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Juglans regia'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.15a, 4.15b, 4.15c ve 4.15d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

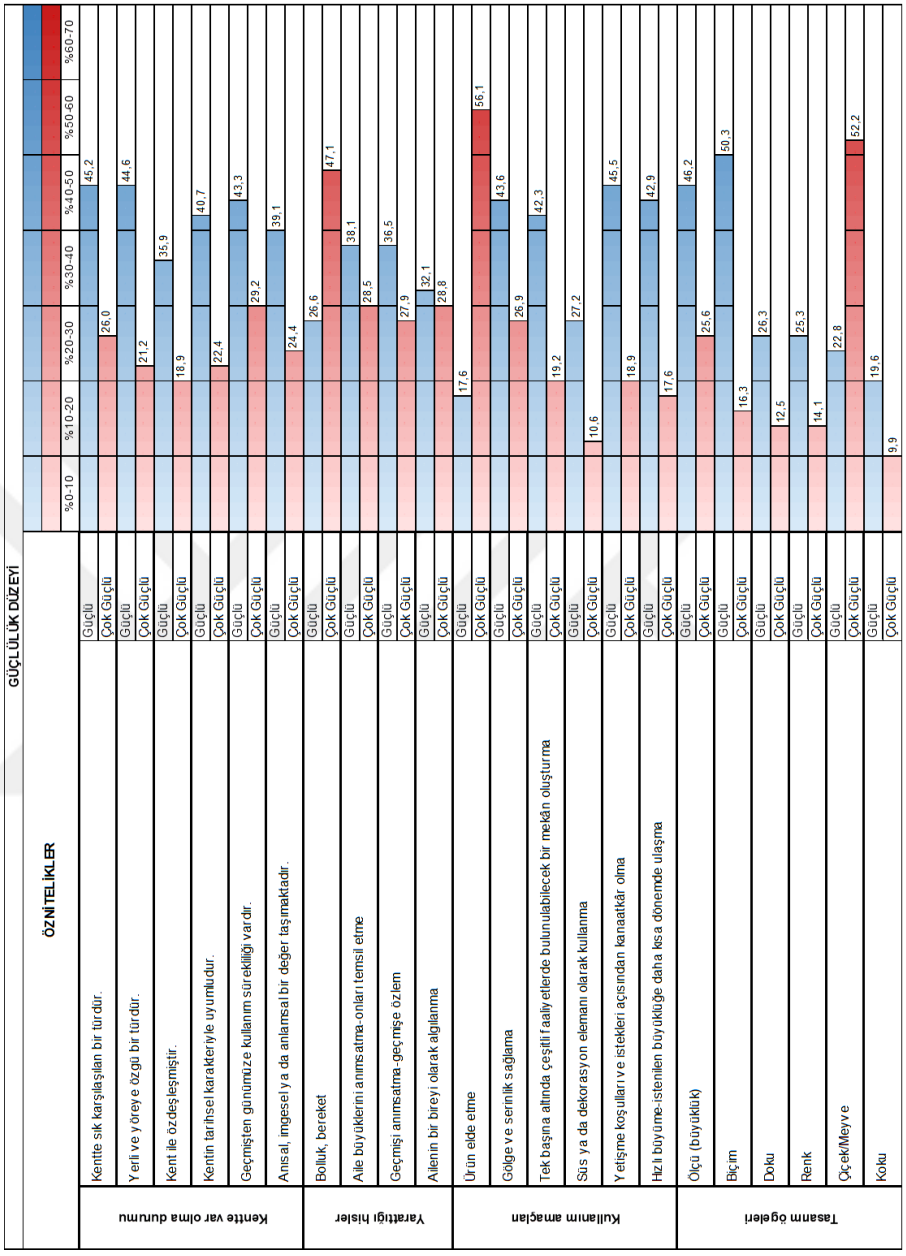
Çizelge 4.15a. Katılımcıların *Juglans regia* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Juglans regia											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Ceviz	216				69,2					
	Diğer	23				7,4					
	Hayır	73				23,4					
Konum tanımlam durumu	Bertiz, Gafarlı, Göllü Bağları	53				17,0					
	Diğer	44				14,1					
	Hayır	215				68,9					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	259				83,0					
	Cami avlu-bahçesi	178				57,1					
	Medrese avlu-bahçesi	139				44,6					
	Han avlu ve bahçesi	118				37,8					
	Hamam avlu-bahçesi	94				30,1					
	Sokak	93				29,8					
	Meydan	72				23,1					
	Park	104				33,3					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	0	0,0	15	4,8	75	24,0	141	45,2	81	26,0
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	1	0,3	16	5,1	90	28,8	139	44,6	66	21,2
	Kent ile özdeşleşmiştir	2	0,6	23	7,4	116	37,2	112	35,9	59	18,9
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	2	0,6	27	8,7	86	27,6	127	40,7	70	22,4
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	3	1,0	20	6,4	63	43,3	135	43,3	91	29,2
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	5	1,6	22	7,1	87	27,9	122	39,1	76	24,4
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	2	0,6	24	7,7	56	17,9	83	26,6	147	47,1
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	5	1,6	27	8,7	72	23,1	119	38,1	89	28,5
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	6	1,9	27	8,7	78	25,0	114	36,5	87	27,9
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	6	1,9	37	11,9	79	25,3	100	32,1	90	28,8
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	6	1,9	33	10,6	43	13,8	55	17,6	175	56,1
	Gölge ve serinlik sağlama	3	1,0	15	4,8	74	23,7	136	43,6	84	26,9
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	3	1,0	18	5,8	99	31,7	132	42,3	60	19,2
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	8	2,6	48	15,4	138	44,2	85	27,2	33	10,6
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	5	1,6	28	9,0	78	25,0	142	45,5	59	18,9
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	2	0,6	29	9,3	92	29,5	134	42,9	55	17,6
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	2	0,6	17	5,4	69	22,1	144	46,2	80	25,6
	Biçim	2	0,6	12	3,8	90	28,8	157	50,3	51	16,3
	Doku	1	0,3	22	7,1	168	53,8	82	26,3	39	12,5
	Renk	2	0,6	18	5,8	169	54,2	79	25,3	44	14,1
	Çiçek/Meyve	6	1,9	28	9,0	44	14,1	71	22,8	163	52,2
	Koku	18	5,8	82	26,3	120	38,5	61	19,6	31	9,9

Çizelge 4.15b. *Juglans regia*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.15c. *Juglans regia*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.15a ve 4.15b'ye göre *Juglans regia*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Juglans regia*'yı, katılımcıların **%69,2**'sinin **"Ceviz"** yanıtı ile tanıdıkları, **%7,4**'ünün ise **diğer** türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%23,4**'ü **"hayır''** yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Juglans regia*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%17 "Bertiz, Gafarlı ve Göllü Bağları"** yanıtı ile değer kazanmış, **%14,1** oranında **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%68,9**'u ise **"hayır''** yanıtı ile *Juglans regia*'nın konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara çağrıştırdığı **en güçlü mekân %83** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **cami avlu-bahçesi (%57,1)** izlemektedir.

Çizelge 4.15c'ye göre *Juglans regia*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi, **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%43,3**'ü **güçlü** ve **%29,2**'si **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %72,5** olmuştur. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"kentte sık karşılaşılan bir türdür" (%71,2)** niteliği izlemektedir. Bu bölümdeki diğer özniteliklerin **güçlülük düzeylerinin %54'ün üzerinde** gerçekleştiği gözlenmiştir.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%26,6**'sı türün

bu niteliğini **güçlü, %47,1**'i **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %73,7** oranına ulaşmıştır. Bu bölümdeki **diğer özniteliklerin güçlülük düzeyleri** ise **%60'ün üzerinde** gerçekleşmiştir.

- *Juglans regia*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"ürün elde etme"** niteliği **sahip** olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%17,6)** ve **çok güçlü (%56,1)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%73,7** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak "gölge ve serinlik sağlama" (%70,5) ve "yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma" (%64,4), "tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma" (%61,5) ve "hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma" (%60,5) nitelikleri izlemektedir.
- *Juglans regia*'ya yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu niteliğe, katılımcıların **%22,8**'i **güçlü**, **%52,2**'si ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %75**'ya ulaşmıştır. Bu ögeyi, toplam güçlülük düzeyleri ile **"ölçü" (%71,8) ve "biçim" (%66,6)** ögeleri izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların çoğunluğunun *Juglans regia*'yı tanıdığı belirlenmiştir. Ayrıca bu türün Kahramanmaraş'ın Bertiz, Gafarlı ve Göllü bağlık alanları gibi belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olduğu ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların bu yanıtları gerçekçi bir tanımlamayı ifade etmektedir. Çünkü Kahramanmaraş kent halkının önemli bir bölümü Bertiz, Gafarlı ve Göllü gibi bağlık alanlardaki arazi ve bahçelerinde *Juglans regia*'yı sıkça yetiştirmektedirler.
- *Juglans regia*'nın kentte var olma durumuna ilişkin niteliklerin tümünün güçlülük düzeyleri %63'ün üzerindedir. Buradan *Juglans regia*'nın, kentte

eskiden beri var olan ve günümüzde kullanım sürekliliği bulunan bir tür olduğu anlaşılmaktadır. Türün yörenin doğal türlerinden biri olması bir kimlik ögesi olarak kullanıcıların zihinsel haritasında yer almasını sağlamış olabilir

- Türün bireyler üzerinde güçlü düzeylerde birçok etki yarattığı ancak bolluk-bereket hissinin diğer hislerden daha öne çıktığı gözlenmiştir.
- Türün kullanım amaçları daha fazla çeşitlilik ortaya koymaktadır. *Juglans regia* kentsel alan ve mekânlarda ürün elde etme başta olmak üzere gölge-serinlik sağlama, yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olma ve hızlı büyüme gibi öznitelikleri nedeniyle tercih edilmektedir.
- Tasarım ögeleri açısından *Juglans regia*'nın çiçek-meyvesi öne çıkmaktadır. Çiçek-meyve ögesi ile birlikte ölçü ve biçim ögelerinin de güçlülük düzeylerinin yüksek olmasının, *Juglans regia*'nın geniş taç yapmasıyla ilintili olarak büyüklüğü ve formundan kaynaklandığı kabul edilebilir.
- Türün bireyler üzerinde bolluk-bereket etkisi yaratmasının meyve veriminden kaynaklandığı gözlenmiştir. Çünkü bu türün yarattığı hisler ve kullanım amaçları doğrudan meyvesi ile ilintilidir. Meyve verimi ile birlikte biçim ve ölçü özelliklerinin kullanıcının zihninde yer etmesi *Juglans regia*'ı kentsel bitki örtüsü ve kent kimliği açısından önemli bir tür konumuna getirmektedir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Juglans regia* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.15d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.15d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Juglans regia*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

14. *Juglans regia*																					
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu					2. Bölüm Yarattığı hisler					3. Bölüm Kullanım amaçları					4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	22,4854	4,72958	t=-1.544	0.124		15,2339	3,70742	t=-1.363	0.174		22,0234	4,08145	t=-2.032	**0.043***		21,5965	3,62926	t=-0.760	0.448	
	Kadın	141	23,2908	4,40542				15,8014	3,60004				22,9858	4,25942				21,9291	4,09990			
Yaş	18-25	53	21,2830	4,55047	F=3.680	**0.006***	**4>1**	14,3774	3,61209	F=3.859	**0.004***	**4>1**	20,7736	4,30403	F=7.146	**0.000***	**2>1. 2>5**	19,6981	3,51144	F=9.878	**0.000***	**2>1. 3>1. 4>1**
	26-35	64	23,0781	5,05307				15,1094	3,86321				23,2188	4,27792				22,0938	3,97100			
	36-45	77	23,2078	4,08250				16,0130	3,43164				22,7403	3,22981				23,1688	3,67568			
	46-60	62	24,2419	3,84829				16,6774	3,03949				24,0484	3,44715				22,5645	3,07086			
	61 ve üstü	56	22,0357	5,07029				14,9464	4,04259				21,0357	4,94686				20,4286	3,90737			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	21,8462	5,85623	F=2.415	0.059		15,1154	4,23629	F=2.294	0.059		21,6538	4,62984	F=2.188	0.114		20,2308	3,54748	F=4.454	**0.002***	**3>2**
	Ortaokul	13	20,7692	4,30414				13,3077	3,61443				18,8462	4,81051				18,8462	3,97589			
	Lise	100	23,8700	4,31267				16,1900	3,32330				22,9600	3,89747				22,4700	3,56315			
	Ön Lisans/ Lisans	142	22,5704	4,51381				15,3380	3,62593				22,4930	4,28381				21,5775	3,93984			
	Yüksek Lisans/	31	22,5484	4,38055				15,1613	4,09143				22,8710	3,27355				22,6774	3,64588			
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	22,8958	4,00127	F=1.146	0.336		15,3125	2,91114	F=1.041	0.394		22,9375	3,58725	F=0.643	0.667		21,5833	3,24092	F=0.823	0.534	
	11-20	25	21,7600	4,34243				14,6400	3,76253				21,2400	3,83275				21,1200	4,16653			
	21-30	72	22,7222	4,78914				15,0694	3,75416				22,2639	4,23597				21,6389	3,98344			
	31-40	70	22,9857	5,33105				15,6429	4,07906				22,7286	4,68089				22,3000	4,71000			
	41-50	53	22,2642	4,44691				15,6981	3,68252				22,4151	3,59719				21,1887	3,24071			
	51 yıl ve daha fazla	44	24,1136	3,81683				16,3636	3,45799				22,5682	4,75149				22,2500	3,14846			

*p<0.05

Çizelge 4.15d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş**ları ile ***Juglans regia*** için **1., 2., 3.** ve **4. bölümlere** (kentte var olma durumu, yarattığı hisler, kullanım amaçları ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türün kentte var olma durumuna ilişkin değerlendirme sonuçlarının, **46-60 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.
  - Yarattığı hislere ilişkin değerlendirme sonuçlarının, **46-60 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.
  - Kullanım amaçlarına ilişkin değerlendirmelerden elde edilen sonuçların, **26-35 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.
  - Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **26-35, 36-45** ve **46-60 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların **cinsiyet** durumları ile ***Juglans regia*** için **3. bölüme (**kullanım amaçları) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türün kullanım amaçlarına ilişkin **kadın** katılımcıların değerlendirme sonuçlarının, **erkek** katılımcılarınkinden **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların **eğitim** durumları ile ***Juglans regia*** için **4. bölüme** (tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisine ilişkin olarak yapılan değerlendirme sonuçlarının, eğitim durumu **lise** olan katılımcıların, eğitim durumu **ortaokul** olan katılımcılarınkinden **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.

Bu belirlemelerden ortaya çıkan sonuç, *Juglans regia*'nın kentteki durumunun belirlenmesinde orta yaş ve üstü bireylerin genç yaştaki bireylerden daha bilinçli ve gerçekçi bir yaklaşım sergilediğidir. Bunun yanı sıra, orta yaş ve üstü bireylerin *Juglans regia*'ya genç bireylere göre daha fazla anlam yükledikleri ve kullanım amaçları yönünden gençlere oranla *Juglans regia*'dan daha çok yararlanma eğiliminde oldukları izlenmektedir. Bu bulgulara ek olarak *Juglans regia*'yı kadın kullanıcıların erkek kullanıcılardan daha çok algıladığı ve işlevlerinden daha fazla faydalandıkları yorumunda bulunulabilir.

4.4.1.15. *Melia azedarach* L.'ye (Tesbih Ağacı) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

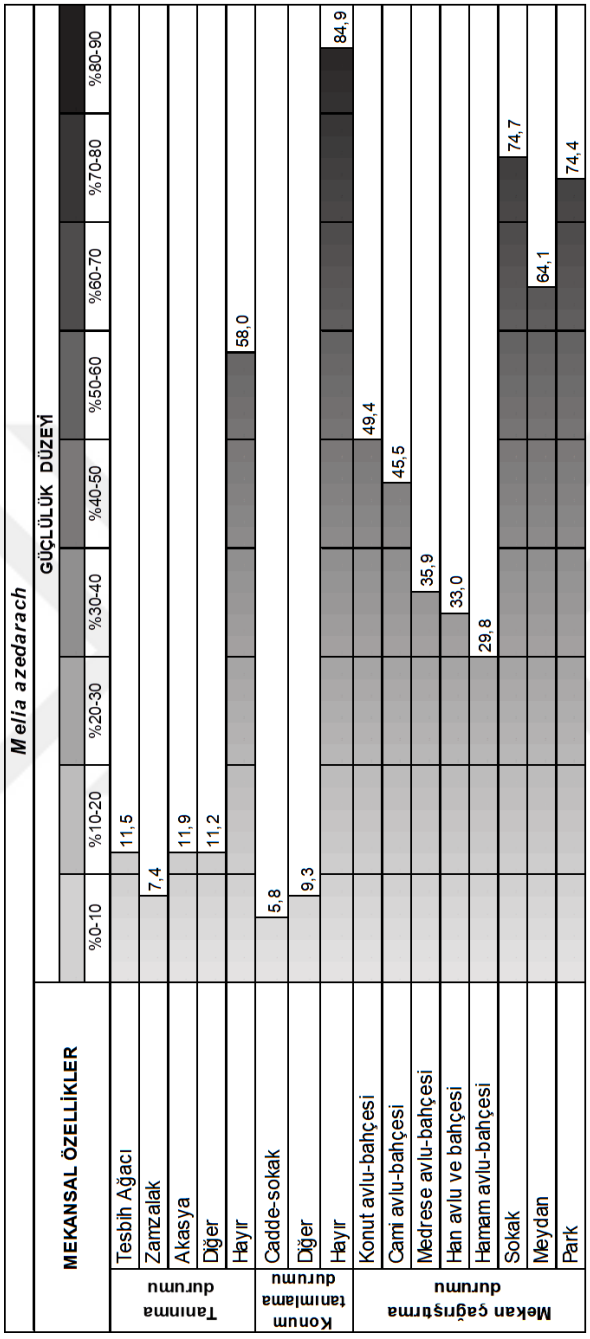
Melia azedarach'a ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.16a, 4.16b, 4.16c ve 4.16d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

Çizelge 4.16a. Katılımcıların *Melia azedarach* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

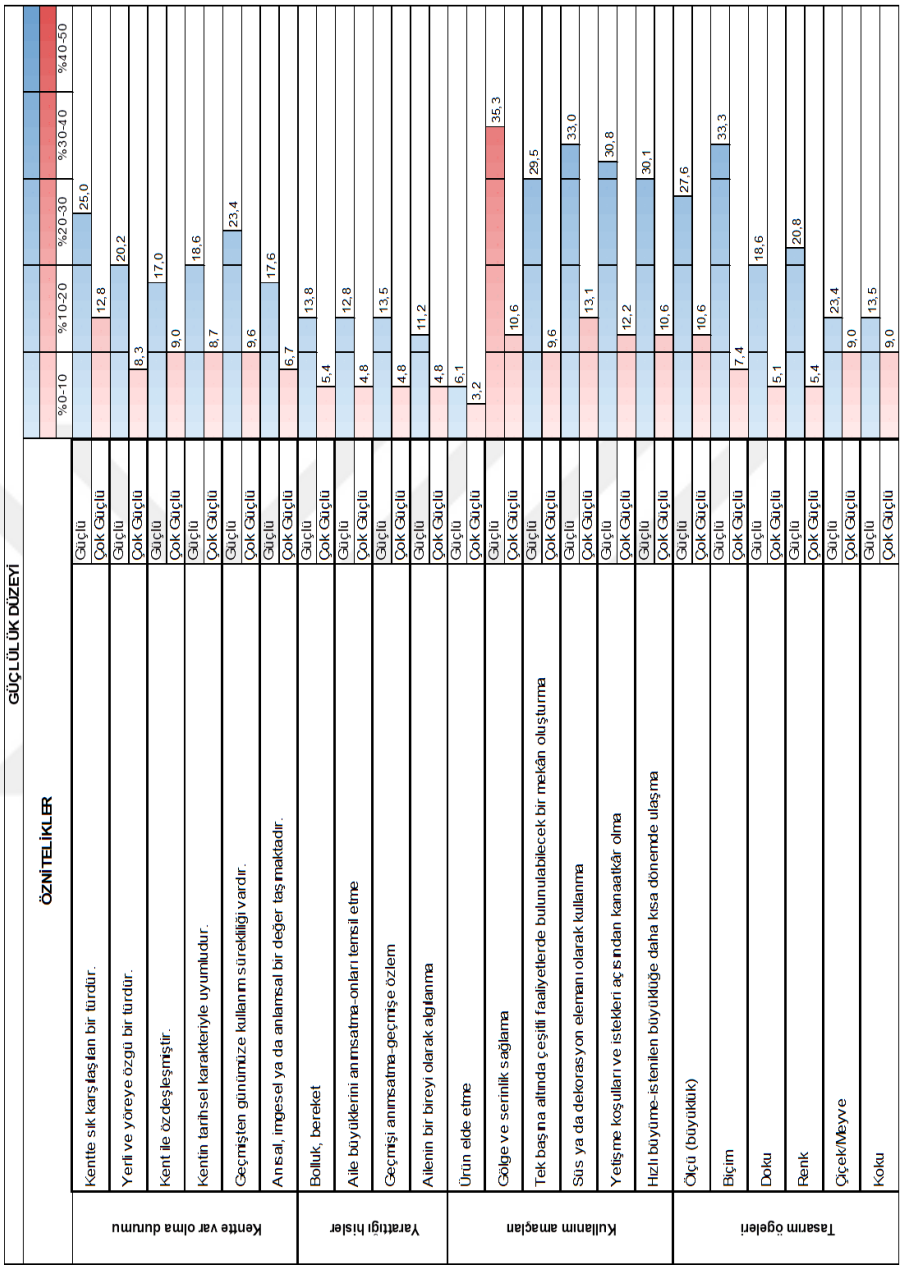
Melia azedarach			
MEKANSAL ÖZELLİKLER		**n**	**%**
Tanınma durumu	Tesbih Ağacı	36	11,5
	Zamzalak	23	7,4
	Akasya	37	11,9
	Diğer	35	11,2
	Hayır	181	58,0
Konum tanımla durum	Cadde-sokak	18	5,8
	Diğer	29	9,3
	Hayır	265	84,9
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	154	49,4
	Cami avlu-bahçesi	142	45,5
	Medrese avlu-bahçesi	112	35,9
	Han avlu ve bahçesi	103	33,0
	Hamam avlu-bahçesi	93	29,8
	Sokak	233	74,7
	Meydan	200	64,1
	Park	232	74,4

ÖZNİTELİKLER		**Çok Zayıf**		**Zayıf**		**Orta**		**Güçlü**		**Çok Güçlü**	
		n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	6	1,9	43	13,8	145	46,5	78	25,0	40	12,8
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	6	1,9	57	18,3	160	51,3	63	20,2	26	8,3
	Kent ile özdeşleşmiştir	10	3,2	72	23,1	149	47,8	53	17,0	28	9,0
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	6	1,9	81	26,0	140	44,9	58	18,6	27	8,7
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	5	1,6	56	17,9	148	47,4	73	23,4	30	9,6
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	10	3,2	74	23,7	152	48,7	55	17,6	21	6,7
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	21	6,7	99	31,7	132	42,3	43	13,8	17	5,4
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	23	7,4	98	31,4	136	43,6	40	12,8	15	4,8
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	20	6,4	96	30,8	139	44,6	42	13,5	15	4,8
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	26	8,3	102	32,7	134	42,9	35	11,2	15	4,8
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	50	16,0	125	40,1	108	34,6	19	6,1	10	3,2
	Gölge ve serinlik sağlama	7	2,2	41	13,1	121	38,8	110	35,3	33	10,6
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	11	3,5	48	15,4	131	42,0	92	29,5	30	9,6
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	9	2,9	44	14,1	115	36,9	103	33,0	41	13,1
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	4	1,3	42	13,5	132	42,3	96	30,8	38	12,2
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	7	2,2	40	12,8	138	44,2	94	30,1	33	10,6
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	1	0,3	31	9,9	161	51,6	86	27,6	33	10,6
	Biçim	2	0,6	38	12,2	146	46,8	103	33,3	23	7,4
	Doku	3	1,0	39	12,5	196	62,8	58	18,6	16	5,1
	Renk	1	0,3	41	13,1	188	60,3	65	20,8	17	5,4
	Çiçek/Meyve	26	8,3	76	24,4	109	34,9	73	23,4	28	9,0
	Koku	36	11,5	101	32,4	105	33,7	42	13,5	28	9,0

Çizelge 4.16b. *Melia azedarach*'ın mekânsal özelliklerinin güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.16c. *Melia azedarach*'ın öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.16a ve 4.16b'ye göre *Melia azedarach*'nin mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Melia azedarach*'ı, katılımcıların **%11,5**'inin **"Tesbih Ağacı"** ve **%7,4**'ünün **"Zamzalak"** yanıtı ile tanıdıkları, %**11,9**'unun **"Akasya"** ve %**11,2**'sinin ise **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%58**'i **"hayır''** yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Melia azedarach*'ın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%5,8 "cadde-sokak"** yanıtı ile değer kazanmış, %**9,3**'ü ise **diğer** yanıtları vermişledir. Katılımcıların **%84,9**'u ise **"hayır''** yanıtı ile *Melia azedarach*'ın konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %74,7** ile **sokak** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı **park (%74,4)** ve **meydan (%64,1)** izlemektedir.

Çizelge 4.16c'ye göre *Melia azedarach*'ın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi, **"kentte sık karşılaşılan bir türdür"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%25**'i **güçlü** ve **%12,8**'i **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi** %**37,8** olmuştur.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%13,8**'i türün bu niteliğini **güçlü, %5,4**'ü **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %19,2** oranına ulaşmıştır.

- *Melia azedarach*'ın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%33)** ve **çok güçlü (%13,1)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%46,1** olduğu izlenmiştir.
- *Melia azedarach*'a yüklenen anlamın **"biçim"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu niteliğe, katılımcıların **%33,3**'ü **güçlü**, **%7,4**'ü ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %40,7**'ye ulaşmıştır.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yarısından fazlasının *Melia azedarach*'ı tanımadığı ya da yanlış tanıdığı belirlenmiştir. Türü tanıdığını ifade edenlerin bir kısmının ise bu türü "Akasya"ya benzettiği izlenmiştir. Bu türün Kahramanmaraş'ta yaygın olarak "Zamzalak" adıyla tanımlandığı görülmüştür. *Melia azedarach* ülkemizin çeşitli yörelerinde de tespih ağacı, boncuk ağacı, zamzalak ve zanzalak gibi adlarla tanınmaktadır. Bu özellik *Melia azedarach*'ın yabancı yurtlu bir tür olmasına karşı ülkemizde geniş bir alanda süs bitkisi olarak kullanıldığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.
- Bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte cadde-sokak gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır.
- Katılımcılar, *Melia azedarach*'ın kentte var olma durumunu belirleyici özniteliklerini güçlü bulmamakla birlikte, bu türün kentte sık karşılaşılan bir tür olduğu görüşünde birleşmektedirler.
- Türün bireyler üzerinde güçlü hisler yaratabilecek bir etkiye sahip olmadığı gözlenmiştir.
- Kullanım amaçları açısından *Melia azedarach*'ın kentte süs ya da dekorasyon elemanı olarak tercih edildiği görülmektedir. Buna ek olarak

gölge-serinlik sağlama amacıyla da kullanılmakta olduğu belirlenmiştir. Bu durum, *Melia azedarach*'ın park ve kamusal alanların ağaçlandırmalarında kullanıldığını ve bunun halkın bu tür hakkında bir dereceye kadar bilgi sahibi olmasını sağladığını göstermektedir.

- Tasarım ögeleri açısından *Melia azedarach*'ın güçlü olmasa da biçim ve ölçü bakımından bir anlam taşıdığı izlenmiştir. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak büyüklüğü ve formu ile biçim kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Melia azedarach* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.16d'de sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların demografik özellikleri ile *Melia azedarach* için verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlam taşıyan bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir

Çizelge 4.16d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Melia azedarach*'ın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

			15. *Melia azedarach*																	
			1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi					
	Özellikler	n	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p		
Cinsiyet	Erkek	171	18,7836	4,64314	t=-0.137	0.891	10,9240	3,28276	t=-0.834	0.405	19,1871	4,22737	t=0.036	0.971	18,9006	3,81892	t=0.469	0.640		
	Kadın	141	18,8582	4,95059			11,2411	3,41196			19,1702	3,98920			18,7021	3,60108				
Yaş	18-25	53	17,7547	4,92601	F=1.033	0.390	10,3774	3,14537	F=1.017	0.399	18,5660	3,96382	F=1.746	0.140	17,9623	3,62662	F=1.353	0.250		
	26-35	64	19,5156	4,68700			10,7969	2,68553			20,0625	3,93549			18,8594	3,72408				
	36-45	77	18,8182	4,67560			11,4026	2,81565			18,7013	4,05250			18,6234	3,13318				
	46-60	62	18,7903	4,79117			11,3387	3,67956			18,8226	4,42617			19,0645	4,01175				
	61 ve üstü	56	19,0536	4,85206			11,2679	4,32116			19,8036	4,07395			19,5357	4,12956				
Eğitim Durumu	İlkokul	26	18,5769	5,15498	F=1.056	0.379	11,2308	4,36630	F=0.774	0.543	19,3462	4,42667	F=0.383	0.821	19,5769	4,41971	F=0.582	0.676		
	Ortaokul	13	20,2308	4,47500			11,6923	4,51635			20,3846	3,15009			19,3077	4,00800				
	Lise	100	19,4300	5,14684			11,4000	3,49025			19,2200	4,68089			18,9600	4,15099				
	Ön Lisans/ Lisans	142	18,3803	4,65967			10,7183	3,14060			18,9789	3,82131			18,6197	3,40990				
	Yüksek Lisans/	31	18,4516	3,70440			11,1935	1,97348			19,3226	3,66412			18,3548	2,82310				
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	17,7917	4,28733	F=1.037	0.396	10,2708	2,95886	F=1.680	0.139	18,4375	3,29349	F=0.856	0.511	17,8542	2,87313	F=1.154	0.332		
	11-20	25	19,6400	5,68536			11,4800	2,66333			19,2400	4,50259			18,2800	3,27261				
	21-30	72	19,2083	4,44667			11,1667	3,00703			19,7778	3,92974			18,8056	3,61390				
	31-40	70	18,5286	5,08114			10,6714	3,56603			19,4714	4,33630			19,1714	3,96715				
	41-50	53	18,5283	4,00290			11,1321	3,60575			18,6604	4,01413			19,4151	3,70257				
	51 yıl ve daha fazla	44	19,6364	5,54093			12,0909	3,73430			19,1364	4,73773			18,8636	4,43868				

*p<0.05

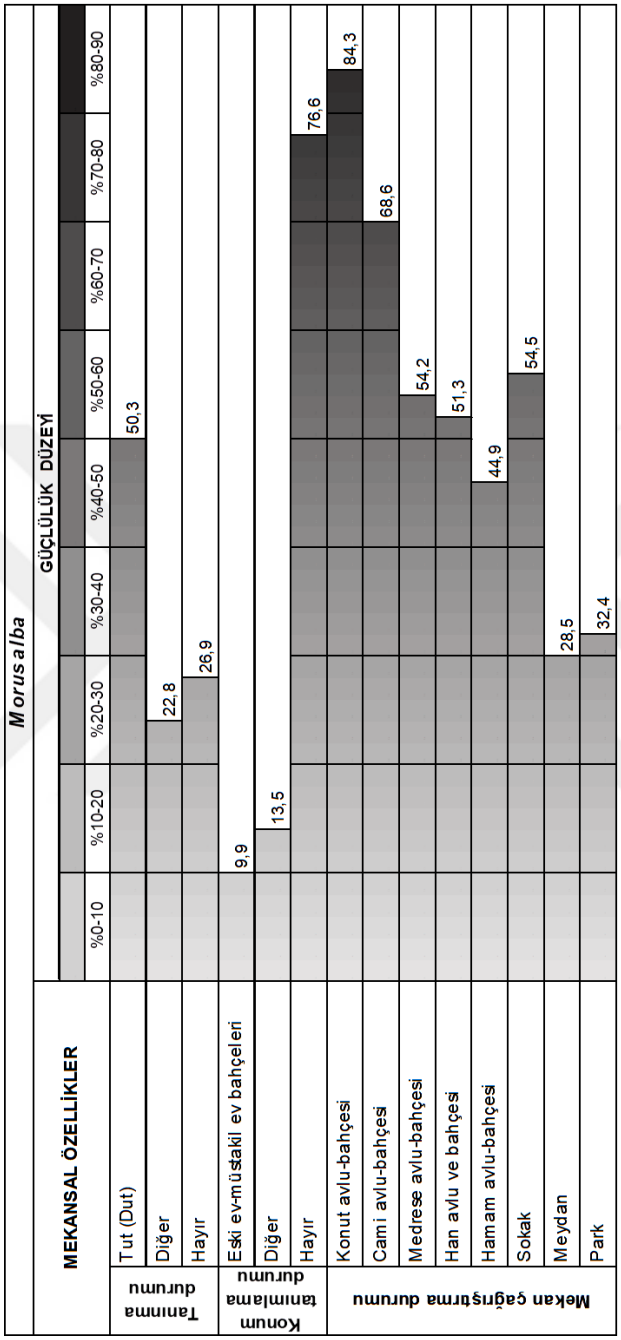
4.4.1.16. *Morus alba* L.'ye (Dut) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Morus alba'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.17a, 4.17b, 4.17c ve 4.17d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

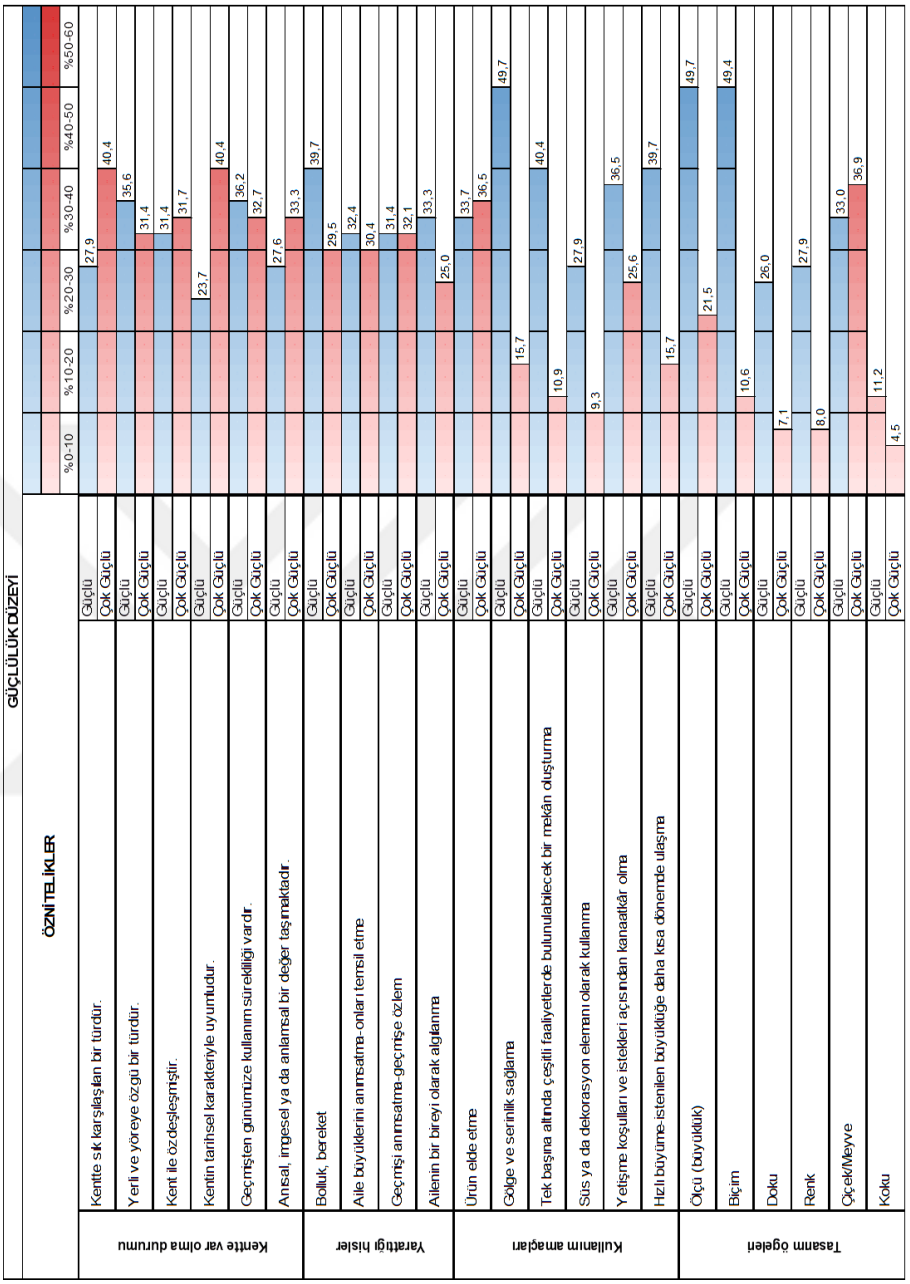
Çizelge 4.17a. Katılımcıların *Morus alba* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Morus alba											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n					%				
Tanınma durumu	Tut (Dut)	157					50,3				
	Diğer	71					22,8				
	Hayır	84					26,9				
Konum tanımlama durumu	Eski ev-müstakil ev bahçeleri	31					9,9				
	Diğer	42					13,5				
	Hayır	239					76,6				
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	263					84,3				
	Cami avlu-bahçesi	214					68,6				
	Medrese avlu-bahçesi	168					53,8				
	Han avlu ve bahçesi	160					51,3				
	Hamam avlu-bahçesi	140					44,9				
	Sokak	170					54,5				
	Meydan	89					28,5				
	Park	101					32,4				
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	8	2,6	21	6,7	70	22,4	87	27,9	126	40,4
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	6	1,9	23	7,4	74	23,7	111	35,6	98	31,4
	Kent ile özdeşleşmiştir	6	1,9	28	9,0	81	26,0	98	31,4	99	31,7
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	6	1,9	28	9,0	78	25,0	74	23,7	126	40,4
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	6	1,9	24	7,7	67	21,5	113	36,2	102	32,7
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	7	2,2	30	27,2	85	27,2	86	27,6	104	33,3
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	4	1,3	28	9,0	64	20,5	124	39,7	92	29,5
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	12	3,8	31	9,9	73	23,4	101	32,4	95	30,4
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	10	3,2	38	12,2	66	21,2	98	31,4	100	32,1
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	15	4,8	37	11,9	78	25,0	104	33,3	78	25,0
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	4	1,3	29	9,3	60	19,2	105	33,7	114	36,5
	Gölge ve serinlik sağlama	2	0,6	21	6,7	85	27,2	155	49,7	49	15,7
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	4	1,3	40	12,8	108	34,6	126	40,4	34	10,9
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	8	2,6	58	18,6	130	41,7	87	27,9	29	9,3
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	3	1,0	23	7,4	92	29,5	114	36,5	80	25,6
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	3	1,0	24	7,7	112	35,9	124	39,7	49	15,7
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	0	0,0	12	3,8	78	25,0	155	49,7	67	21,5
	Biçim	1	0,3	16	5,1	108	34,6	154	49,4	33	10,6
	Doku	1	0,3	20	6,4	188	60,3	81	26,0	22	7,1
	Renk	1	0,3	22	7,1	177	56,7	87	27,9	25	8,0
	Çiçek/Meyve	10	3,2	22	7,1	62	19,9	103	33,0	115	36,9
	Koku	58	18,6	129	41,3	76	24,4	35	11,2	14	4,5

Çizelge 4.17b. *Morus alba*'nın mekânsal özellikler inin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.17c. *Morus alba*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.17a ve 4.17b'ye göre *Morus alba*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Morus alba*'yı, katılımcıların **%50,3**'ünün "**Dut**" yanıtı ile tanıdıkları, %**22,8**'inin ise **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%26,9**'u "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Morus alba*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%9,9** "**eski ev-müstakil ev bahçeleri**" yanıtı ile değer kazanmış, **%13,5** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%76,6**'sı ise "**hayır**'' yanıtı ile *Morus alba*'nın konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %84,3** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **cami avlu-bahçesi (%68,6)**, **sokak (%54,5), medrese avlu-bahçesi (%54,2)** ve **han avlu-bahçesi (%51,3)** izlemektedir.

Çizelge 4.17c'ye göre *Morus alba*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi, **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%36,2**'si **güçlü, %32,7**'si **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %68,9** olmuştur. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **(%68,3) "kentte sık karşılaşılan bir türdür"** niteliği izlemektedir. Bu bölümdeki özniteliklerin tümünün güçlülük düzeylerinin benzer oranlarda gerçekleştiği gözlenmiştir.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%39,7**'si türün bu niteliğini **güçlü**, **%29,5**'i **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %69,2** oranına ulaşmıştır. Bu bölümdeki diğer özniteliklerin güçlülük düzeyleri **%58**'in üzerindedir.
- *Morus alba*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"ürün elde etme"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe, **güçlü (%33,7)** ve **çok güçlü (%36,5)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların oranının **%70,2** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"gölge ve serinlik sağlama" (%65,4), "yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma" (%62,1)** ve **"hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma" (%55,4)** nitelikleri izlemektedir.
- *Morus alba*'ya yüklenen anlamın **"ölçü"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%49,7**'si **güçlü**, **%21,5**'i ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük** düzeyi **%71,2**'ye ulaşmıştır. Bu ögeyi, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"çiçek-meyve" (%69,9)** ve **"biçim" (%60)** ögeleri izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yarısının *Morus alba*'yı tanıdığı belirlenmiştir. Bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte özellikle "eski ev-müstakil ev bahçeleri" gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Bu tanımlama, *Morus alba*'nın Kahramanmaraş'ın tarihi konutlarının avlu-bahçelerinde sıkça yer alan bir tür olduğunu ortaya koymaktadır. *Morus alba* hakkındaki bu yaygın algının katılımcılar, üzerinde geçmişi anımsatma ve geçmişe özlem gibi hisler yarattığı kabul edilebilir.

- Kentte var olma durumuna ilişkin olarak tüm özniteliklerin güçlülük düzeylerinin birbirine çok yakın olduğu ve %60'ın üzerinde gerçekleştiği görülmektedir. Buradan, *Morus alba*'nın kentin bitki çeşitliliğinde önemli bir tür olduğu ortaya çıkmaktadır. Anavatanı Çin olmakla birlikte ülkemizde 400 yıldan bu yana kültürünün yapıldığı ve ülkemizin hemen tüm bölgelerinde yayılış gösterdiği bilinmektedir. Kahramanmaraş'ta da konut bahçeleri ağırlıklı olmak üzere birçok kamusal alanda kullanılması, bir kimlik ögesi olarak halkın zihinsel haritasında önemli bir yer tutmasını sağlamış olabilir.
- *Morus alba*'nın bireyler üzerinde birçok his açısından etkili olduğu, bu hislerin güçlülük düzeylerinin ise birbirine yakın düzeylerde gerçekleştiği izlenmiştir. Özellikle bolluk-bereket ve geçmişi anımsatma-geçmişe özlem hislerinin diğer hislerden öne çıkmasının *Morus alba*'nın kullanım amaçları yönünden ürün elde etme ve eski ev bahçelerini tanımlama niteliğine sahip olmasından kaynaklandığını düşündürmektedir.
- Türün kullanım amaçları daha fazla çeşitlilik ortaya koymaktadır. Kentsel alan ve mekânlarda ürün elde etme amacı başta olmak üzere gölge-serinlik sağlama ve yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olma nitelikleri sayesinde kullanıma uygun bulunmaktadır.
- Tasarım ögeleri açısından *Morus alba*'nın ölçü, çiçek-meyve ve biçimi ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak büyüklüğü ve formu ile biçim kazandığı kabul edilebilir. Bununla birlikte, kullanıcı araştırmasının tüm bölümlerinde *Morus alba*'nın yüksek ve en yüksek güçlülük düzeyine sahip olan öznitelikleri birbirleriyle bağıntılı ve birbirini destekler niteliktedir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Morus alba* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.17d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.17d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Morus alba*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

16. *Morus alba*																				
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler					3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	23,4795	5,81918	t=0.694	0.488	15,0643	4,03535	t=0.240	0.810		21,9825	3,99923	t=0.974	0.331	20,5088	3,03580	t=-0.415	0.679	
	Kadın	141	23,0355	5,37907			14,9574	3,75095				21,5248	4,28549			20,6596	3,38026			
Yaş	18-25	53	23,4717	5,80651	F=2.225	0.066	15,1698	4,25954	F=3.303	**0.011***	**2>3**	21,9057	4,54154	F=1.702	0.149	19,5660	3,15929	F=3.584	**0.007***	**2>1**
	26-35	64	24,6875	5,42444			16,4688	3,01830				22,7813	4,13836			21,6719	3,55927			
	36-45	77	21,8961	5,50976			14,2727	3,78236				20,9870	3,97854			20,3247	2,55179			
	46-60	62	23,3710	5,26116			14,6935	4,10752				21,6129	4,17390			20,8065	3,19753			
	61 ve üstü	56	23,2857	5,94433			14,5893	4,06661				21,7679	3,75132			20,3750	3,27837			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	23,3846	6,25509	F=0.253	0.908	15,0769	4,08826	F=0.327	0.860		21,9231	4,02912	F=0.069	0.991	21,3462	3,39343	F=0.814	0.517	
	Ortaokul	13	23,3846	5,40892			14,0769	3,52282				21,6923	4,02874			19,4615	2,81707			
	Lise	100	23,0500	5,26159			14,8400	4,03950				21,6100	4,23763			20,5800	3,37902			
	Ön Lisans/ Lisans	142	23,5634	5,65618			15,2113	3,83495				21,8380	4,20003			20,5000	3,06837			
	Yüksek Lisans/	31	22,5806	6,34967			15,0323	3,92839				21,9355	3,81170			20,7419	3,13015			
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	22,9167	5,56904	F=0.741	0.594	14,7083	3,90285	F=1.456	0.204		21,7708	4,75904	F=0.787	0.560	20,2292	3,20398	F=0.464	0.803	
	11-20	25	22,8800	4,50296			15,2400	3,39460				21,4400	3,36749			20,0800	3,80701			
	21-30	72	23,8889	6,01303			15,7222	3,72741				22,2500	4,07932			20,5000	2,73218			
	31-40	70	23,9429	5,37812			15,2857	3,52277				22,1714	4,07172			20,9714	3,64342			
	41-50	53	22,3585	5,97783			13,9245	4,51003				20,9623	3,99501			20,6604	2,72413			
	51 yıl ve daha fazla	44	22,9545	5,58217			14,9545	4,13693				21,5455	4,16773			20,6364	3,34866			

*p<0.05

Çizelge 4.17d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Morus alba*** için **2.** ve **4. bölüme** (yarattığı hisler ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türün yarattığı hislere ilişkin değerlendirme sonuçlarının **26-35 yaş** grubunda, **36-45 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin 2**6-35 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki belirlemelerden ortaya çıkan sonuç, *Morus alba*'nın özellikle 26-35 yaş aralığındaki bireyler üzerinde orta yaşlı bireylerden daha güçlü hisler yarattığı ve bu yaş aralığında yer alan bireylerin *Morus alba*'ya genç bireylerden daha çok anlam yüklediğidir. Özellikle konut bahçelerindeki ağaçların yaşlı olduğu ya da daha genç ağaçların yaşlılar tarafından dikildiği kabul edilirse, o kuşağın çocukları ya da torunlarını oluşturan genç kuşağın *Morus alba*'ya daha fazla anlam yüklemeleri doğal kabul edilebilir.

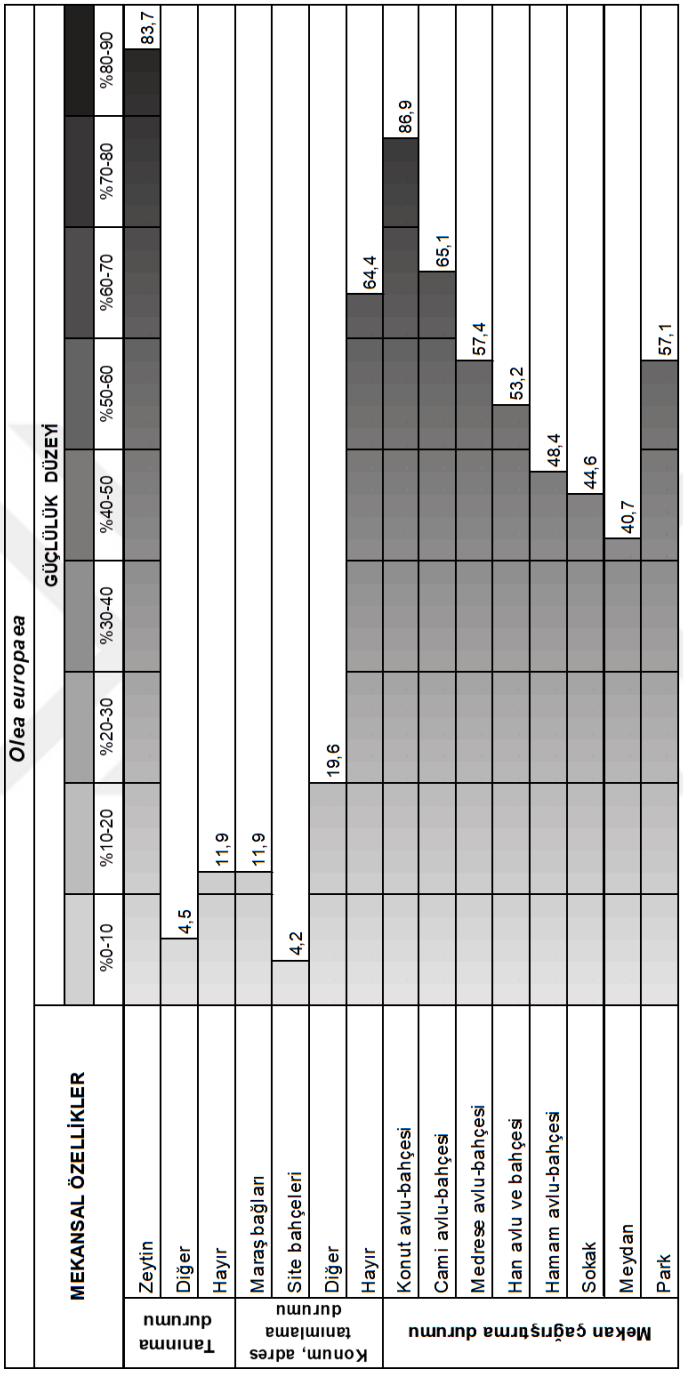
4.4.1.17. *Olea europaea* L.'ye (Zeytin) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Olea europaea'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.18a, 4.18b, 4.18c ve 4.18d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

Çizelge 4.18a. Katılımcıların, *Olea europaea* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Olea europaea											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		**n**				**%**					
Tanınma durumu	Zeytin	261				83,7					
	Diğer	14				4,5					
	Hayır	37				11,9					
Konum, adres tanımlama durumu	Maraş bağları	37				11,9					
	Site bahçeleri	13				4,2					
	Diğer	61				19,6					
	Hayır	201				64,4					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	271				86,9					
	Cami avlu-bahçesi	203				65,1					
	Medrese avlu-bahçesi	179				57,4					
	Han avlu ve bahçesi	166				53,2					
	Hamam avlu-bahçesi	151				48,4					
	Sokak	139				44,6					
	Meydan	127				40,7					
	Park	178				57,1					
ÖZNİTELİKLER		**Çok Zayıf**		**Zayıf**		**Orta**		**Güçlü**		**Çok Güçlü**	
		n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	4	1,3	15	4,8	30	9,6	98	31,4	165	52,9
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	2	0,6	15	4,8	35	11,2	145	46,5	115	36,9
	Kent ile özdeşleşmiştir	3	1,0	14	4,5	60	19,2	132	42,3	103	33,0
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	2	0,6	16	5,1	43	13,8	100	32,1	151	48,4
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	2	0,6	14	4,5	27	8,7	97	31,1	172	55,1
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	3	1,0	19	6,1	39	12,5	100	32,1	151	48,4
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	3	1,0	14	4,5	35	11,2	75	24,0	185	59,3
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	7	2,2	14	4,5	40	12,8	97	31,1	154	49,4
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	4	1,3	13	4,2	44	14,1	111	35,6	140	44,9
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	9	2,9	23	7,4	44	14,1	87	27,9	149	47,8
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	3	1,0	12	3,8	31	9,9	53	17,0	213	68,3
	Gölge ve serinlik sağlama	9	2,9	51	16,3	147	47,1	68	21,8	37	11,9
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	12	3,8	56	17,9	143	45,8	62	19,9	39	12,5
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	14	4,5	53	17,0	121	38,8	84	26,9	40	12,8
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	6	1,9	14	4,5	56	17,9	95	30,4	141	45,2
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	44	14,1	80	25,6	71	22,8	65	20,8	52	16,7
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	2	0,6	15	4,8	179	57,4	78	25,0	38	12,2
	Biçim	3	1,0	15	4,8	85	27,2	165	52,9	44	14,1
	Doku	1	0,3	24	7,7	101	32,4	148	47,4	38	12,2
	Renk	3	1,0	22	7,1	83	26,6	152	48,7	52	16,7
	Çiçek/Meyve	2	0,6	16	5,1	28	9,0	73	23,4	193	61,9
	Koku	56	17,9	116	37,2	62	19,9	51	6,3	27	8,7

Çizelge 4.18b. *Olea europaea*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.18c. *Olea europaea*'nın öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.18a ve 4.18b'ye göre *Olea europaea*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Olea europaea*'yı, katılımcıların **%83,7**'sinin "**Zeytin**" yanıtı ile tanıdıkları, **%4,5**'inin ise **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%11,9**'u "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Olea europaea*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%11,9** "**Maraş bağları**" ve **%4,2** "**site bahçeleri**" yanıtları ile değer kazanmış, **%19,6** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%64,4**'ü ise "**hayır**'' yanıtı ile *Olea europaea*'nın herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %86,9** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **cami avlu-bahçesi (%65,1), medrese avlu-bahçesi (%57,4), park (%57,1)** ve **han avlu-bahçesi (%53,2)** izlemektedir.

Çizelge 4.18c'ye göre *Olea europaea*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumuna ilişkin özniteliklerin tümünün güçlülük düzeyleri benzer oranlarda ve çok güçlü düzeylerdedir. Türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%31,1**'i **güçlü**, **%55,1**'i **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %86,2** olmuştur. Bu özniteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"kentte sık karşılaşılan bir türdür" (%84,3), "yerli ve yöreye özgü bir türdür" (%83,4), "kentin tarihsel karakteriyle uyumludur" (%80,5), "anısal, imgesel ya da**

anlamsal bir değer taşımaktadır" (%80,5) ve **"kent ile özdeşleşmiştir" (%75,3)** nitelikleri izlemektedir.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%24**'ü türün bu özniteliğini **güçlü, %59,3**'ü **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %83,3** oranına ulaşmıştır. Bu niteliği, g**üçlü** ve **çok güçlü** olarak **"aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme" (%80,5)** ve **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem" (%75,7)** öznitelikleri izlemektedir. Bu bölümdeki **diğer özniteliklerin güçlülük düzeyleri** de **%75'in üzerinde** gerçekleşmiştir.
- *Olea europaea*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"ürün elde etme"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%17)** ve **çok güçlü (%68,3)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların oranı **%85,3** düzeyindedir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma"** niteliği **(%75,6)** izlemektedir.
- *Olea europaea*'ya yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu özniteliğe, katılımcıların **%23,4**'ü **güçlü**, **%61,9**'u ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve ve toplam **güçlülük %85,3**'e ulaşmıştır. Bu ögeyi, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **biçim (%67), renk (%65,4)** ve **doku (%59,6)** ögeleri izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun *Olea europaea*'yı tanıdığı ve incelenen türler arasında tanınırlık düzeyi en yüksek türlerden biri olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasına göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte

özellikle Maraş bağları ve site bahçeleri gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı belirlenmiştir. Katılımcıların bu yönde yapmış olduğu tanımlamaların gerçekçi olduğu kabul edilebilir. Nitekim Kahramanmaraş bağ ve bahçe arazilerinde en çok rastlanan türlerden biri zeytindir. Ancak kentin özellikle batısında yer alan bağ ve bahçe arazileri giderek iskan alanlarına dahil edilmektedir. Bahçeli müstakil konutların hakim olduğu bu alanlar bitki örtüsünün aleyhine gelişmekle birlikte yapı dışındaki alanlarda mevcut zeytin ağaçlarının korunması ve yeni dikimlerin yapılması özellikle zeytin açısından avantaj sağlayabilmektedir. Bu durum, *Olea europaea*'nın geçmişten günümüze kullanım sürekliliğini geçerli kılan bir eylem olarak önem taşımaktadır.

- Türün kentte var olma durumuna ilişkin tüm özniteliklerin güçlülük düzeyleri birbirine yakın ve yüksek düzeylerde gerçekleşmiştir. *Olea europaea*'nın geçmişten günümüze kullanım sürekliliği göstermesi, kentte sık karşılaşılan doğal bir tür olması, kentin tarihsel karakteriyle uyumlu, anısal, imgesel ve anlamsal bir değer taşıyarak kent ile özdeşleşmiş bir özellik sergilemesi kullanıcıların görüş, tutum ve davranışları ile birlikte zihinsel haritalarına da yansımaktadır.
- Yukarıdaki belirlemelerle ilintili olarak *Olea europaea*'nın bireyler üzerinde güçlü düzeylerde farklı hisler yarattığı ve bu hislerin güçlülük düzeylerinin birbirine oldukça yakın gerçekleştiği izlenmektedir. Bunlar arasında bolluk-bereket hissi biraz daha öne çıkmakla birlikte, aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme, geçmişi anımsatma-geçmişe özlem ve ailenin bir bireyi olarak algılanma hislerinin de güçlü biçimde oluşması, *Olea europaea*'nın bireyler üzerinde derin hisler yaratan bir tür olduğunu ortaya koymaktadır.
- Türün kullanım amaçları çeşitlilik göstermektedir. Ürün elde etme ve yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olma özniteliklerinin belirgin bir farkla diğerlerinden daha fazla öne çıktığı izlenmektedir. Buradan

katılımcıların *Olea europaea*'nın aşırı bir bakım gerektirmeyen ve kendiliğinden belirgin düzeyde gelişebilen bir tür olduğunun bilincinde oldukları anlaşılmaktadır.

- Tasarım ögeleri açısından *Olea europaea*'nın çiçek-meyvesi diğer ögelere göre ön plana çıkmaktadır. Çiçek-meyvesi haricinde, gövde, yaprak biçimi ve rengi açısından da güçlü bulunmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak ürün vermesi, formu ve rengi ile biçim kazandığı kabul edilebilir. Bununla birlikte, kullanıcı araştırmasının tüm bölümlerinde *Olea europaea*'nın yüksek ve en yüksek güçlülük düzeyine sahip olan öznitelikleri birbirleriyle bağıntılı ve birbirini destekler niteliktedir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Olea europaea* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.18d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.18d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Olea europaea*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

17. *Olea europaea*																				
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları						4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi			
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p
Cinsiyet	Erkek	171	25,1637	4,75606	t=-0.342	0.733	16,8187	3,38107	t=-0.228	0.820	21,3509	3,99481	t=0.252	0.801		21,7251	3,59909	t=0.914	0.362
	Kadın	141	25,3475	4,68582			16,9078	3,50286			21,2340	4,18439				21,3475	3,67421		
Yaş	18-25	53	24,1509	5,49614	F=1.125	0.345	16,1698	3,89643	F=0.731	0.571	20,6604	4,11817	F=0.718	0.580		20,6226	3,36970	F=1.921	0.051
	26-35	64	25,9688	4,10176			17,1250	3,33571			21,5625	4,28684				22,0000	3,66883		
	36-45	77	25,1948	4,61701			17,0260	3,29663			21,7013	4,41309				22,3896	4,10441		
	46-60	62	25,4516	4,13572			17,0484	3,02139			21,4194	3,66887				21,5968	3,41386		
	61 ve üstü	56	25,3036	5,27057			16,7679	3,70254			20,9107	3,75755				20,7321	3,08363		
Eğitim Durumu	İlkokul	26	24,7308	5,71705	F=0.419	0.795	17,0385	4,09371	F=0.097	0.984	19,9615	2,93231	F=2.792	**0.026***	**3>1**	20,8462	3,60768	F=1.438	0.221
	Ortaokul	13	26,2308	2,55453			16,6154	3,20256			20,6923	3,44927				20,2308	2,52170		
	Lise	100	25,5200	4,77680			16,9900	3,20824			22,1900	4,33845				22,0100	3,92479		
	Ön Lisans/ Lisans	142	25,1831	4,48895			16,7817	3,32861			20,8099	3,85910				21,3451	3,47646		
	Yüksek Lisans/	31	24,6774	5,44296			16,7419	4,21875			22,0323	4,70095				22,1935	3,63703		
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	24,3333	4,92209	F=0.674	0.644	16,5208	3,37065	F=0.946	0.452	21,2500	3,72170	F=0.228	0.950		21,4792	3,05266	F=0.528	0.755
	11-20	25	26,2400	5,26213			18,1600	3,55528			21,7200	5,30346				22,2400	5,11762		
	21-30	72	25,4444	4,70807			16,9444	3,45551			21,3750	3,82887				21,6806	3,80076		
	31-40	70	25,2286	4,26027			16,7286	3,21194			21,3571	4,79443				21,7714	3,55972		
	41-50	53	25,0566	5,19769			16,5283	3,79577			20,8113	3,48103				20,9811	3,48894		
	51 yıl ve daha fazla	44	25,6136	4,34670			16,9545	3,27041			21,4773	3,61836				21,3864	3,30057		

*p<0.05

Çizelge 4.18d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

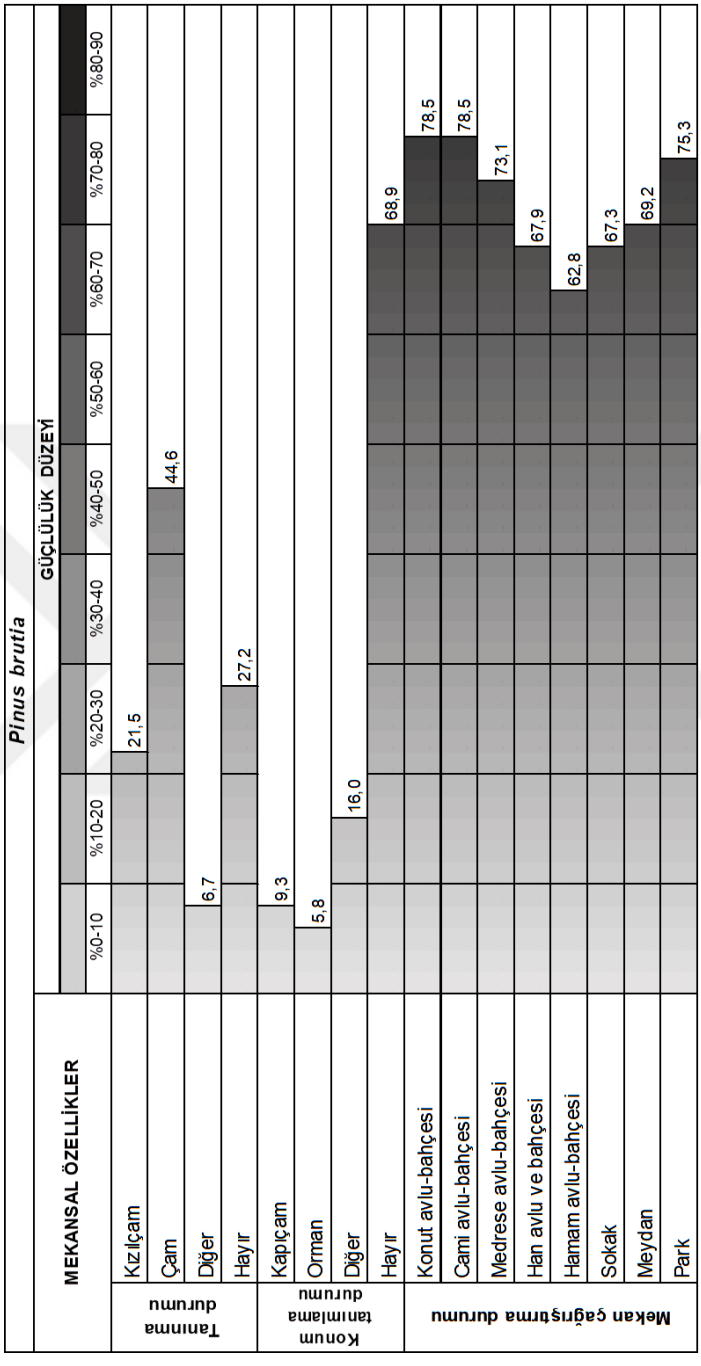
- Katılımcıların **eğitim durumları** ile ***Olea europaea*** için **3. bölüme** (kullanım amaçları) verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türün **kullanım amaçlarına** ilişkin değerlendirme sonuçlarının, eğitim durumu **lise** olan katılımcıların, eğitim durumu **ilkokul** olan katılımcılarınkinden **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.

4.4.1.18. *Pinus brutia* Ten.'e (Kızılçam) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Pinus brutia'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.19a, 4.19b, 4.19c ve 4.19d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

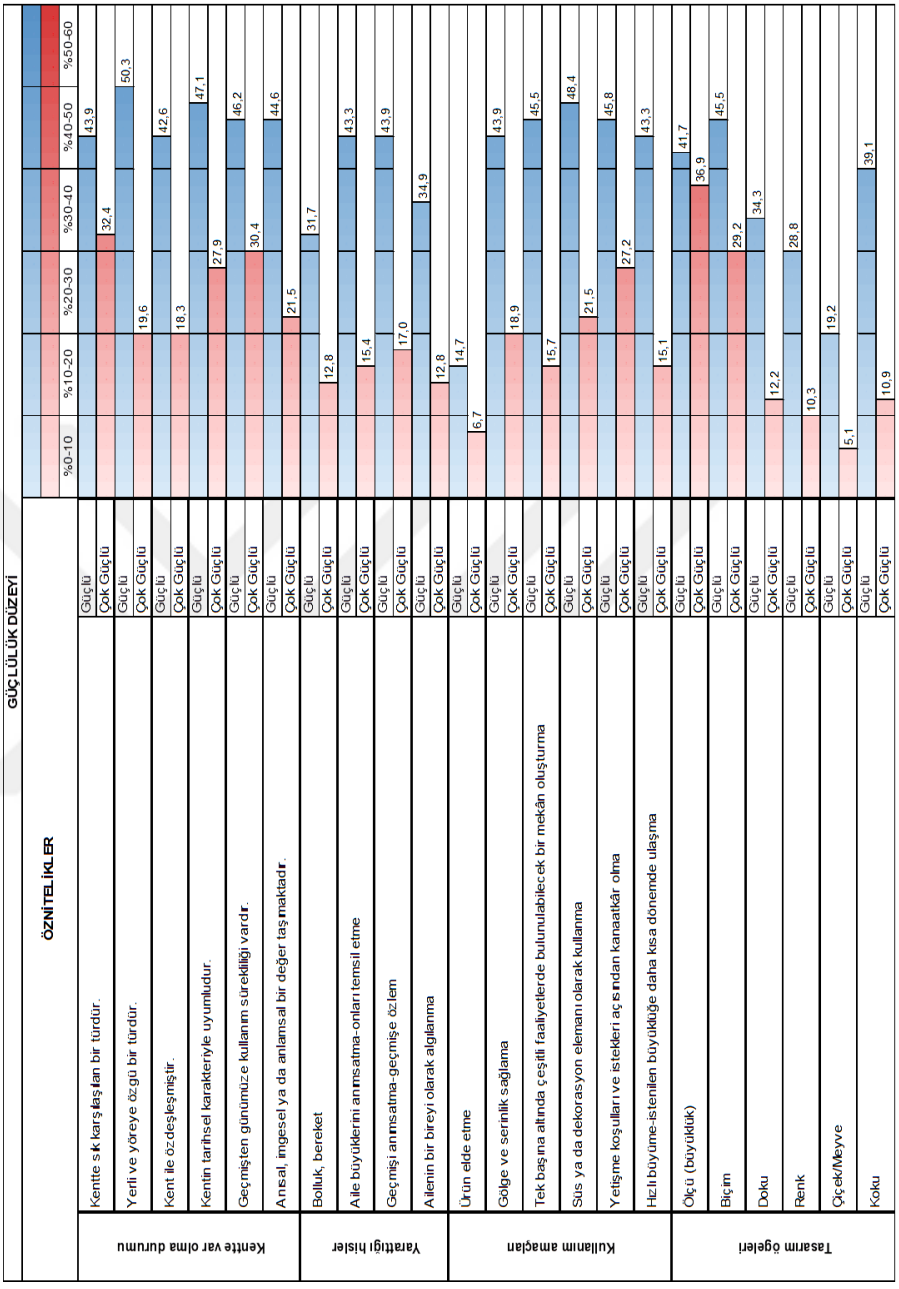
Çizelge 4. 19a. Katılımcıların, *Pinus brutia* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Pinus brutia											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Kızılçam	67				21,5					
	Çam	139				44,6					
	Diğer	21				6,7					
	Hayır	85				27,2					
Konum tanımlama durumu	Kapıçam	29				9,3					
	Orman	18				5,8					
	Diğer	50				16,0					
	Hayır	215				68,9					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	245				78,5					
	Cami avlu-bahçesi	245				78,5					
	Medrese avlu-bahçesi	228				73,1					
	Han avlu ve bahçesi	222				71,2					
	Hamam avlu-bahçesi	196				62,8					
	Sokak	210				67,3					
	Meydan	216				69,2					
	Park	235				75,3					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	1	0,3	21	6,7	52	16,7	137	43,9	101	32,4
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	5	1,6	22	7,1	67	21,5	157	50,3	61	19,6
	Kent ile özdeşleşmiştir	3	1,0	23	7,4	96	30,8	133	42,6	57	18,3
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	4	1,3	17	5,4	57	18,3	147	47,1	87	27,9
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	2	0,6	15	4,8	56	17,9	144	46,2	96	30,4
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	7	2,2	21	6,7	78	25,0	139	44,6	67	21,5
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	9	2,9	59	18,9	105	33,7	99	31,7	40	12,8
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	9	2,9	27	8,7	93	29,8	135	43,3	48	15,4
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	9	2,9	24	7,7	89	28,5	137	43,9	53	17,0
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	15	4,8	34	10,9	114	36,5	109	34,9	40	12,8
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	31	9,9	127	40,7	87	27,9	46	14,7	21	6,7
	Gölge ve serinlik sağlama	4	1,3	18	5,8	94	30,1	137	43,9	59	18,9
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	6	1,9	27	8,7	88	28,2	142	45,5	49	15,7
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	5	1,6	30	9,6	59	18,9	151	48,4	67	21,5
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	2	0,6	23	7,4	59	18,9	143	45,8	85	27,2
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	7	2,2	35	11,2	88	28,2	135	43,3	47	15,1
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	2	0,6	15	4,8	50	16,0	130	41,7	115	36,9
	Biçim	4	1,3	14	4,5	61	19,6	142	45,5	91	29,2
	Doku	4	1,3	21	6,7	142	45,5	107	34,3	38	12,2
	Renk	6	1,9	19	6,1	165	52,9	90	28,8	32	10,3
	Çiçek/Meyve	37	11,9	104	33,3	95	30,4	60	19,2	16	5,1
	Koku	17	5,4	51	16,3	88	28,2	122	39,1	34	10,9

Çizelge 4.19b. *Pinus brutia*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.19c. *Pinus brutia*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.19a ve 4.19b'ye göre *Pinus brutia*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan ***Pinus brutia***'yı, katılımcıların **%21,5'**inin "**Kızılçam**" yanıtı ile tanıdıkları, **%44,6**'sının "**Çam**" ve **%6,7**'sinin ise **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%27,2**'si "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Pinus brutia*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%9,3** "**Kapıçam**", **%5,8** "**orman**" yanıtları ile değer kazanmış, **%16** oranında **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%68,9**'u ise "**hayır**'' yanıtı ile *Pinus brutia*'nın konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekânlar %78,5** ile **konut** ve **cami avlu-bahçeleri** olarak belirlenmiştir. Bu mekânları, **park (%75,3), medrese avlu-bahçesi (%73,1), meydan (%69,2), han avlu-bahçesi (%67,9), sokak (%67,3)** ve **hamam avlu-bahçesi (%62,8)** izlemektedir.

Çizelge 4.19c'ye göre *Pinus brutia*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi**, "geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%46,2**'si **güçlü, %30,4**'ü **çok güçlü** olarak katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %76,6** olmuştur. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"kentte sık karşılaşılan bir türdür" (%76,3), "kentin tarihsel karakteriyle uyumludur" (%75), "yerli ve yöreye özgü bir türdür" (%69,9), "anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır" (%66,1) ve "kent ile özdeşleşmiştir" (%60,9)** nitelikleri izlemektedir.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%43,9**'u türün bu niteliğini **güçlü, %17**'si **çok güçlü** bulmuştur ve niteliğin **toplam** güçlülük düzeyi **%60,9** oranına ulaşmıştır. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme" (%58,7)** niteliği izlemektedir.
- *Pinus brutia*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%45,8)** ve **çok güçlü (%27,2)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%73** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma" (%69,9)**, **"gölge ve serinlik sağlama" (%62,8)**, **"tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma" (%61,2)** ve **"hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma" (%58,4)** nitelikleri izlemektedir.
- *Pinus brutia*'ya yüklenen anlamın **"ölçü"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%41,7**'si **güçlü**, **%36,9**'u ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük** düzeyi **%78,6**'ya ulaşmıştır. Ölçü ögesini **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **biçim (%74,7)** ve **koku (%50)** ögeleri izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- *Pinus brutia*'yı tür olarak tanıyanların oranı düşük iken, cins yani çam olarak tanıyanlarla birlikte tanınma oranı %66'yı aşmaktadır. Kuşkusuz bu oranda iğne yapraklı ağaçların genelde çam olarak değerlendirilmesinin de etkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların yaklaşık ¼'ünün soruyu yanıtsız bırakmaları da dikkat çeken bir bulgu kabul edilebilir.

- Katılımcılara göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte özellikle Kapıçam ve orman gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Bu tanımlamalardan, *Pinus brutia*'nın katılımcılara Kahramanmaraş'ta ibreli türlerin yoğun olarak yer aldığı bir mesire alanı olan Kapıçam ve orman gibi mekânları anımsattığı izlenmektedir.
- *Pinus brutia*'nın kentteki mekânların hemen hemen hepsini oldukça güçlü düzeylerde çağrıştırdığı gözlenmiştir. Diğer bir anlatımla kentin birçok mekânında *Pinus brutia*'nın varlığından sözetmek olasıdır.
- Türün kentte var olma durumuna ilişkin tüm özniteliklerin güçlülük düzeylerinin birbirine çok yakın ve genelde güçlü düzeylerde gerçekleştiği gözlenmiştir. Bu durum, *Pinus brutia*'nın kentte sık karşılaşılan ve geçmişten günümüze kullanım sürekliliği bulunan bir tür olmasının yanı sıra yerli, kent ile özdeşleşmiş bir tür olarak kentin tarihsel karakteriyle uyumlu ve anısal, imgesel ve anlamsal bir değer taşıdığını ortaya koymaktadır.
- *Pinus brutia*'nın bireyler üzerinde yarattığı hislerin, geçmişi anımsatma-geçmişe özlem ve aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme konusunda öne çıktığı izlenmektedir.
- Türün kullanım amacı fazla çeşitlilik ortaya koymaktadır. *G*ölge-serinlik sağlama ve tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma amacı başta olmak üzere hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma, yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma ve süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanılma amaçları için de uygun bulunmaktadır.
- Tasarım ögeleri açısından *Pinus brutia*'nın ölçü ve biçimi ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak büyüklüğü ve formu ile biçim kazandığı kabul edilebilir. Bununla

birlikte, reçinesinden yayılan hoş koku ile zihinsel haritada kokuya dayalı anlam yüklediği de kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Pinus brutia* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.19d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.19d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Pinus brutia*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

			19. *Pinus brutia*																			
			1. Bölüm Kentte var olma durumu					2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları					4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
Özellikler		n	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	22,9649	4,48513	t=-1.086	0.278		13,9064	3,26524	t=-0.362	0.718	21,1871	3,71643	t=-0.729	0.467		20,8889	3,46316	t=-0.633	0.527	
	Kadın	141	23,5390	4,83517				14,0426	3,35489			21,5106	4,11898				21,1560	3,98799			
Yaş	18-25	53	21,5283	4,95597	F=3.032	**0.018***	**5>1**	13,0000	3,35123	F=2,299	0.059	20,1698	4,31783	F=5.821	**0.000***	**3>1. 4>1**	19,7170	3,84496	F=7.843	**0.000***	**3>1. 4>1**
	26-35	64	23,8438	4,51881				13,9219	2,86913			21,5625	3,84986				21,1406	3,77068			
	36-45	77	23,5455	4,48256				14,6364	3,33604			22,2208	3,20207				22,1948	3,23240			
	46-60	62	24,1452	4,12846				14,3226	3,66093			22,3710	3,68085				21,9516	3,51776			
	61 ve üstü	56	22,6607	4,92222				13,6250	3,08994			19,8036	4,02004				19,4107	3,46818			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	22,0385	5,20370	F=1.494	0.204		13,0000	2,99333	F=1.416	0.228	19,5769	4,33749	F=2.711	**0.030***	**3>1**	18,5000	3,73363	F=6.800	**0.000***	**3>1. 4>1. 5>1**
	Ortaokul	13	23,0769	5,39230				13,0769	3,52282			20,1538	5,06370				18,3846	2,32875			
	Lise	100	23,8400	4,35245				14,3100	3,44567			22,0100	3,60554				21,9700	3,34982			
	Ön Lisans/ Lisans	142	22,8099	4,85964				13,8451	3,31405			21,1479	3,99813				20,9789	3,74633			
	Yüksek Lisans/	31	24,1935	3,45851				14,6129	2,77702			21,9677	2,89233				21,2581	3,74137			
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	23,1458	3,95716	F=0.431	0.827		13,8125	3,09190	F=1.007	0.414	21,5208	3,17564	F=0.655	0.658		20,8542	2,96066	F=0.677	0.641	
	11-20	25	22,6000	5,64210				12,8400	3,95474			21,0000	5,00833				20,6800	4,60724			
	21-30	72	23,4306	4,68388				14,0417	2,91397			21,8611	4,08124				21,6389	3,37891			
	31-40	70	23,3714	4,96706				14,3286	3,71336			21,2857	4,11481				20,6286	4,60992			
	41-50	53	22,6415	4,91894				13,6981	3,12302			20,6415	3,76264				20,7925	3,31290			
	51 yıl ve daha fazla	44	23,7955	3,89740				14,4091	3,23008			21,3636	3,47142				21,2045	3,25347			

*p<0.05

Çizelge 4.19d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Pinus brutia*** için **1. 3. ve 4. bölüme** (kennte var olma durumu, kullanım amaçları ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türün kentte var olma durumuna ilişkin değerlendirme sonuçlarının **61 yaş** ve **üstü** yaş grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Bu türün kullanım amaçlarındaki değerlendirme sonuçlarının **36-45** ve **46-60 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **36-45** ve **46-60** yaş grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların **eğitim** durumları ile ***Pinus brutia*** için **3. ve 4. bölüme** (kullanım amaçları ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türün kullanım amaçlarıyla ilişkili değerlendirme sonuçlarının eğitim durumu **lise** olan katılımcıların, eğitim durumu **ilkokul** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin eğitim durumu **lise, önlisans/lisans** ve **yüksek lisans/doktora** olan katılımcıların, eğitim durumu **ilkokul** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.

Yukarıdaki belirlemelerden ortaya çıkan sonuç, yaş ve eğitim düzeyinin yükselmesiyle *Pinus brutia*'ya ilişkin değerlendirme yeteneği ve bu türe yüklenen anlamların artış gösterdiğidir.

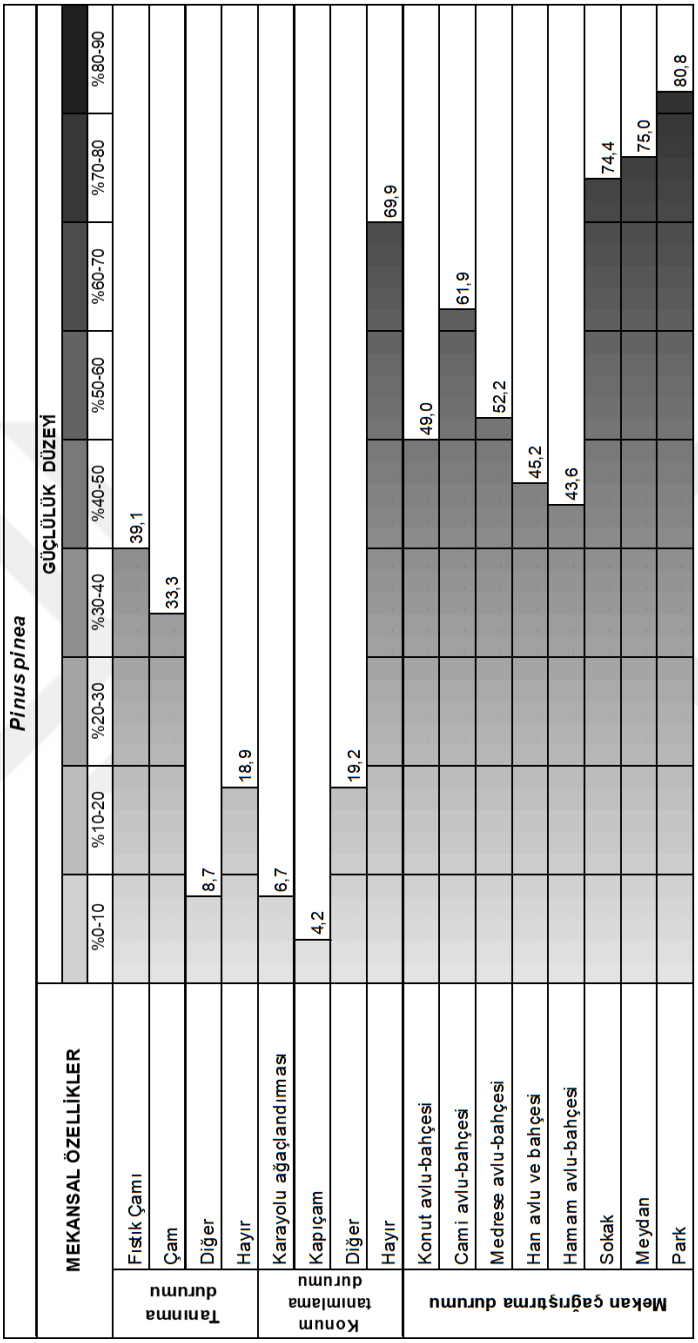
4.4.1.19. *Pinus pinea* L.'ye (Fıstık Çamı) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Pinus pinea'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.20a, 4.20b, 4.20c ve 4.20d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

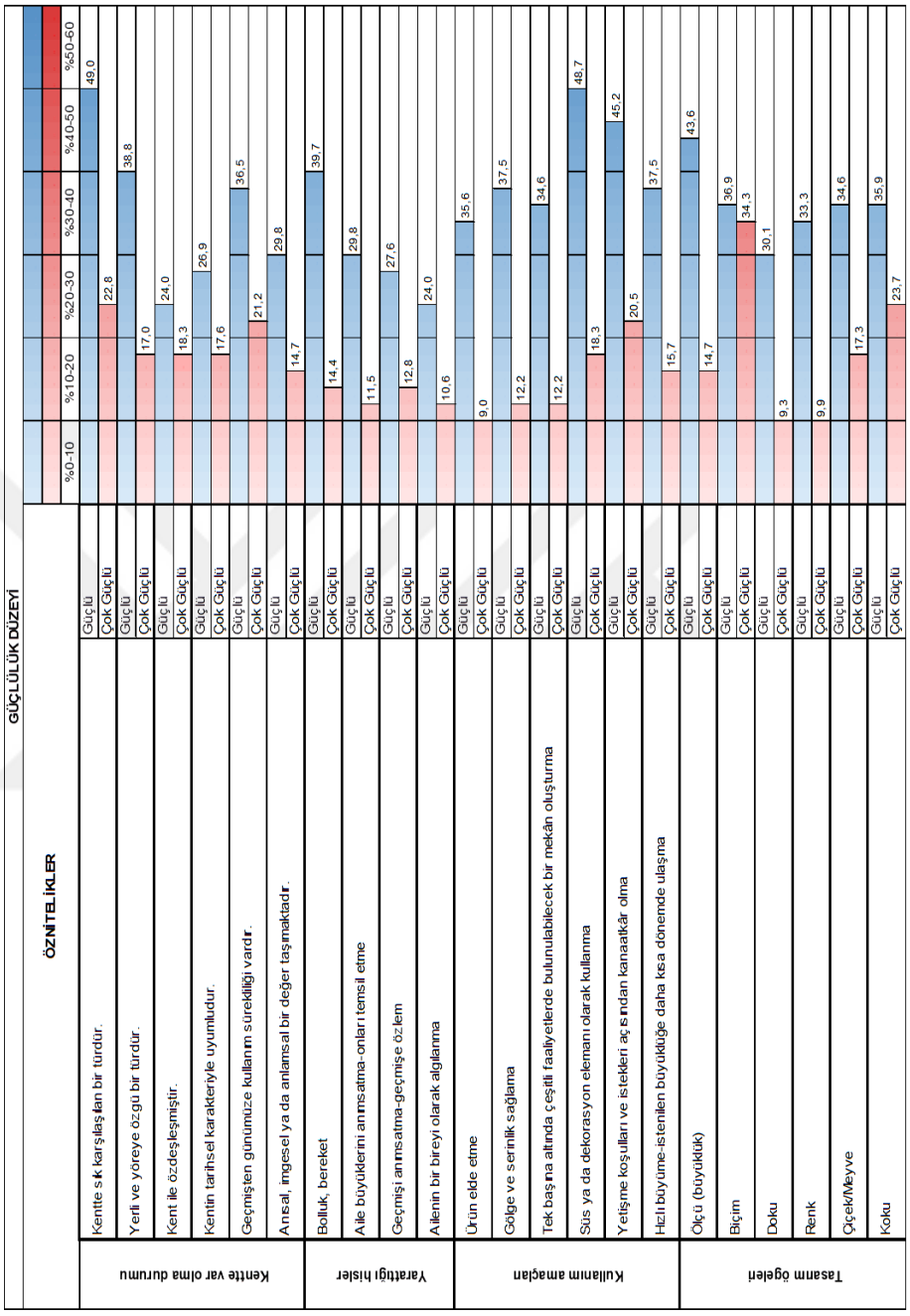
Çizelge 4. 20a. Katılımcıların, *Pinus pinea* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Pinus pinea											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Fıstık Çamı	122				39,1					
	Çam	104				33,3					
	Diğer	27				8,7					
	Hayır	59				18,9					
Konum tanımlama durumu	Karayolu ağaçlandırması	21				6,7					
	Kapıçam	13				4,2					
	Diğer	60				19,2					
	Hayır	218				69,9					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	153				49,0					
	Cami avlu-bahçesi	193				61,9					
	Medrese avlu-bahçesi	163				52,2					
	Han avlu ve bahçesi	141				45,2					
	Hamam avlu-bahçesi	136				43,6					
	Sokak	232				74,4					
	Meydan	234				75,0					
	Park	252				80,8					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	3	1,0	12	3,8	73	23,4	153	49,0	71	22,8
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	3	1,0	17	5,4	118	37,8	121	38,8	53	17,0
	Kent ile özdeşleşmiştir	2	0,6	35	11,2	143	45,8	75	24,0	57	18,3
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	2	0,6	47	15,1	124	39,7	84	26,9	55	17,6
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	3	1,0	18	5,8	111	35,6	114	36,5	66	21,2
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	6	1,9	31	9,9	136	43,6	93	29,8	46	14,7
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	7	2,2	38	12,2	98	31,4	124	39,7	45	14,4
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	6	1,9	39	12,5	138	44,2	93	29,8	36	11,5
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	7	2,2	42	13,5	137	43,9	86	27,6	40	12,8
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	12	3,8	51	16,3	141	45,2	75	24,0	33	10,6
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	27	8,7	62	19,9	84	26,9	111	35,6	28	9,0
	Gölge ve serinlik sağlama	4	1,3	20	6,4	133	42,6	117	37,5	38	12,2
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	5	1,6	22	7,1	139	44,6	108	34,6	38	12,2
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	5	1,6	15	4,8	83	26,6	152	48,7	57	18,3
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	3	1,0	17	5,4	87	27,9	141	45,2	64	20,5
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	3	1,0	20	6,4	123	39,4	117	37,5	49	15,7
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	1	0,3	13	4,2	116	37,2	136	43,6	46	14,7
	Biçim	0	0,0	12	3,8	78	25,0	115	36,9	107	34,3
	Doku	1	0,3	16	5,1	172	55,1	94	30,1	29	9,3
	Renk	0	0,0	16	5,1	161	51,6	104	33,3	31	9,9
	Çiçek/Meyve	27	8,7	59	18,9	64	20,5	108	34,6	54	17,3
	Koku	10	3,2	40	12,8	76	24,4	112	35,9	74	23,7

Çizelge 4.20b. *Pinus pinea*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.20c. *Pinus pinea*'nın öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.20a ve 4.20b'ye göre *Pinus pinea*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Pinus pinea*'yı, katılımcıların **%39,1'**inin "**Fıstık Çamı**" yanıtı ile tanıdıkları, **%33,3**'ünün "**Çam**" ve **%8,7**'sinin ise **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%18,9**'u "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Pinus pinea*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%6,7** "**karayolu ağaçlandırması**", **%4,2** "**Kapıçam**" yanıtları ile değer kazanmış, **%19,2** oranında ise **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%69,9**'u ise "**hayır**'' cevabı ile *Pinus pinea*'nın konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün katılımcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %80,8** ile **park** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **meydan (%75), sokak (%74,4), cami avlu-bahçesi (%61,9)** ve **medrese avlu-bahçesi (%52,2)** izlemektedir.

Çizelge 4.20c'ye göre *Pinus pinea*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi**, "kentte sık karşılaşılan bir türdür"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%49**'u **güçlü, %22,8**'i **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %71,8** olmuştur. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır" (%57,7)** ve **"yerli ve yöreye özgü bir türdür" (%55,8)** nitelikleri izlemektedir.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%39,7**'si türün bu niteliğini **güçlü, %14,4**'ü **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %54,1** oranına ulaşmıştır.

- *Pinus pinea*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%48,7)** ve **çok güçlü (%18,3)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%67** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma" (%65,7)** ve **"hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma" (%53,2)** nitelikleri izlemektedir.
- *Pinus pinea*'ya yüklenen anlamın **"biçim"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%36,9**'u **güçlü**, **%34,3**'ü ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %71,2**'ye ulaşmıştır. Bu ögeyi, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **koku (%59,6), ölçü (%58,3)** ve **çiçek-meyve (%51,9)** ögeleri izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- *Pinus pinea*'yı tür olarak tanıyanların oranı %39,1 iken, cins yani çam olarak tanıyanlarla birlikte tanınma oranı %72'yi aşmaktadır. Kuşkusuz bu oranda iğne yapraklı ağaçların genelde çam olarak değerlendirilmesinin de etkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların yaklaşık ¼'ünün soruyu yanıtsız bırakmaları da dikkat çeken bir bulgu kabul edilebilir.
- Katılımcılara göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte özellikle karayolu ağaçlandırmalarını ve Kapıçam gibi ormanlık alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Burada katılımcıların gerçekçi bir yaklaşım sergiledikleri görülmektedir. Çünkü Kahramanmaraş'ta yaklaşık son 20 yıl içerisinde yapılmış olan caddelerin refüj ya da kaldırım ağaçlandırmalarında *Pinus pinea* sıkça kullanılmıştır. Katılımcıların, *Pinus pinea*'nın kentte bu yönde bir kullanımının bilincinde oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca, *Pinus pinea*'nın kentte ibreli türlerin yoğun olarak bulunduğu bir mesire alanı olan Kapıçam'ı da anımsattığı gözlenmiştir.

- *Pinus pinea*'nın kentteki mekânların hemen hemen hepsini oldukça güçlü düzeylerde çağrıştırdığı gözlenmiştir. Diğer bir anlatımla kentin birçok mekânında *Pinus pinea*'nın varlığından sözetmek olasıdır.
- Türün kentte var olma durumuna ilişkin özniteliklerde kentte sık karşılaşılan bir tür olma niteliğinin diğer özniteliklerden belirgin bir farkla öne çıktığı izlenmiştir. Bu bulgu, *Pinus pinea*'nın kentte geçmişten günümüze kullanım sürekliliği bulunan bir tür olmasının yanı sıra yerli, kent ile özdeşleşmiş bir tür olarak kentin tarihsel karakteriyle uyumlu ve anısal, imgesel ve anlamsal bir değer taşıdığını ortaya koymaktadır.
- *Pinus pinea*'nın bireyler üzerinde bolluk-bereket etkisi yaratmasının, türün kozalaklarından elde edilen ve besin değeri yüksek olması nedeniyle ticari önem taşıyan çam fıstığından (güner içi) kaynaklandığı kabul edilebilir.
- Türün kullanım amacı fazla çeşitlilik ortaya koymaktadır. Kentsel alan ve mekânlarda süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanılma amacı başta olmak üzere yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma ve hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma amaçları için uygun bulunmaktadır.
- Tasarım ögeleri açısından *Pinus pinea*'nın biçimi ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın *Pinus pinea*'nın kendisine özgü gençken yuvarlak, daha ileri dönemlerde geniş şemsiye biçimli tepe tacından dolayı genel formu ile biçim kazandığı kabul edilebilir. Katılımcılarca bu tür için biçim ögesinin yanı sıra koku ögesinin de önemli olduğu izlenmiştir. Katılımcıların koku ögesine güçlü anlamlar yüklemesinin *Pinus pinea*'nın reçinesinden yayılan koku nedeniyle oluştuğu söylenebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Pinus pinea* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.20d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.20d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Pinus pinea*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

			20. *Pinus pinea*																			
			1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları						4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi					
Özellikler		n	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	21,6433	4,53953	t=-0.018	0.956	13,2515	3,38351	t=-1.180	0.239		21,3509	3,63718	t=0.025	0.980		21,4737	3,51353	t=-0.589	0.556	
	Kadın	141	21,6525	4,48328			13,6879	3,08484				21,3404	3,74324				21,7092	3,51230			
Yaş	18-25	53	20,5283	4,17688	F=1.348	0.252	12,8491	3,00894	F=1.556	0.186		20,6226	3,64389	F=2.988	**0.019***	**3>5**	20,1509	3,44962	F=5.513	**0.000***	**2>1, 3>1**
	26-35	64	21,8906	4,26547			13,4688	2,90576				21,7813	3,02618				22,1563	3,49248			
	36-45	77	22,0649	4,50537			13,6623	3,51542				22,0779	3,80016				22,5974	3,09184			
	46-60	62	22,1774	5,10392			14,1290	3,44742				21,6290	4,00914				21,7581	3,50496			
	61 ve üstü	56	21,2679	4,31273			12,9464	3,19329				20,2143	3,58641				20,6786	3,59346			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	22,1154	4,00327	F=0.537	0.709	13,9231	3,34572	F=2.531	**0.041***	**3>2**	20,5000	2,83196	F=2.795	**0.026***	**3>2**	20,6538	3,39343	F=3.626	**0.007***	**3>2**
	Ortaokul	13	21,9231	5,99252			11,2308	3,76727				18,5385	5,20601				19,1538	4,37505			
	Lise	100	21,5700	4,87677			13,9300	3,50830				21,6200	3,86327				22,2800	3,63785			
	Ön Lisans/ Lisans	142	21,3873	4,37894			13,1761	3,00189				21,3944	3,59858				21,3239	3,27585			
	Yüksek Lisans/	31	22,5806	3,57560			13,6774	2,87967				22,1290	2,78977				22,2903	3,24750			
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	22,2917	3,73003	F=1.315	0.258	13,5833	2,57511	F=2.459	**0.033***	**6>4**	20,8333	3,15779	F=0.732	0.600		21,0000	2,41450	F=1.275	0.274	
	11-20	25	21,5600	3,57165			14,0800	3,26497				21,6800	3,41223				21,1200	4,19643			
	21-30	72	21,7639	4,86289			13,4444	3,59142				21,5417	3,72633				22,1250	3,81986			
	31-40	70	20,5000	4,60230			12,3571	3,22596				20,8714	4,13511				21,5714	3,81291			
	41-50	53	22,0377	4,88310			13,8679	3,40835				21,8679	4,33695				21,0377	3,31641			
	51 yıl ve daha fazla	44	22,1591	4,43004			14,1818	2,89565				21,5227	2,50106				22,2500	3,21425			

*p<0.05

Çizelge 4.20d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Pinus pinea*** için **3.** ve **4. bölüme** (kullanım amaçları ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türün kullanım amaçlarındaki değerlendirme sonuçlarının **36-45 yaş** grubunda, **61 ve üstü yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **26-35** ve **36-45 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu ortaya çıkmaktadır.
- Katılımcıların **eğitim** durumları ile ***Pinus pinea*** için **2., 3.** ve **4. bölüme** (yarattığı hisler, kullanım amaçları ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türün yarattığı hislere ilişkin değerlendirme sonuçlarına göre eğitim durumu **lise** olan katılımcıların, **ortaokul** olan katılımcılardan **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Bu türün kullanım amaçlarındaki değerlendirme sonuçlarına göre eğitim durumu **lise** olan katılımcıların, **ortaokul** olan katılımcılardan **daha yüksek** olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin, eğitim durumu **lise** olan katılımcılarda, **ortaokul** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu ortaya çıkmıştır.
- Katılımcıların **Kahramanmaraş'ta yaşama süreleri** ile ***Pinus pinea*** için **2. bölüme** (yarattığı hisler) verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türün yarattığı hislere ilişkin değerlendirme sonuçlarının, kentte **51 yıl** ve **daha fazla** süredir yaşayan katılımcılarda, **31-40 yıl** arasında yaşayan katılımcılara göre **daha yüksek** düzeyde olduğu gözlenmektedir.

Bu belirlemelerden ortaya çıkan genel sonuç, yaş ve eğitim düzeyinin yükselmesine koşut olarak *Pinus pinea*'ya ilişkin değerlendirme yeteneği ve türe yüklenen anlamların daha belirgin bir durum aldığıdır.

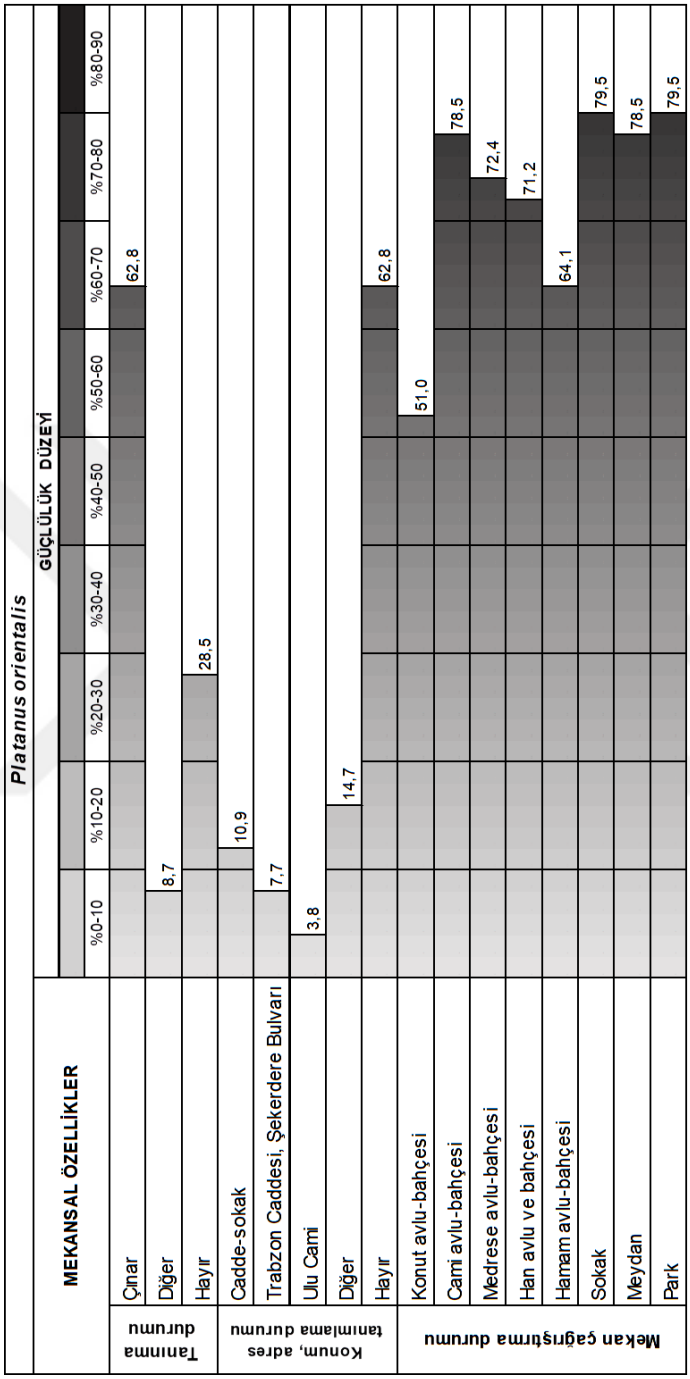
4.4.1.20. *Platanus orientalis* L.'ye (Çınar) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Platanus orientalis'e ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.21a, 4.21b, 4.21c. ve 4.21d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

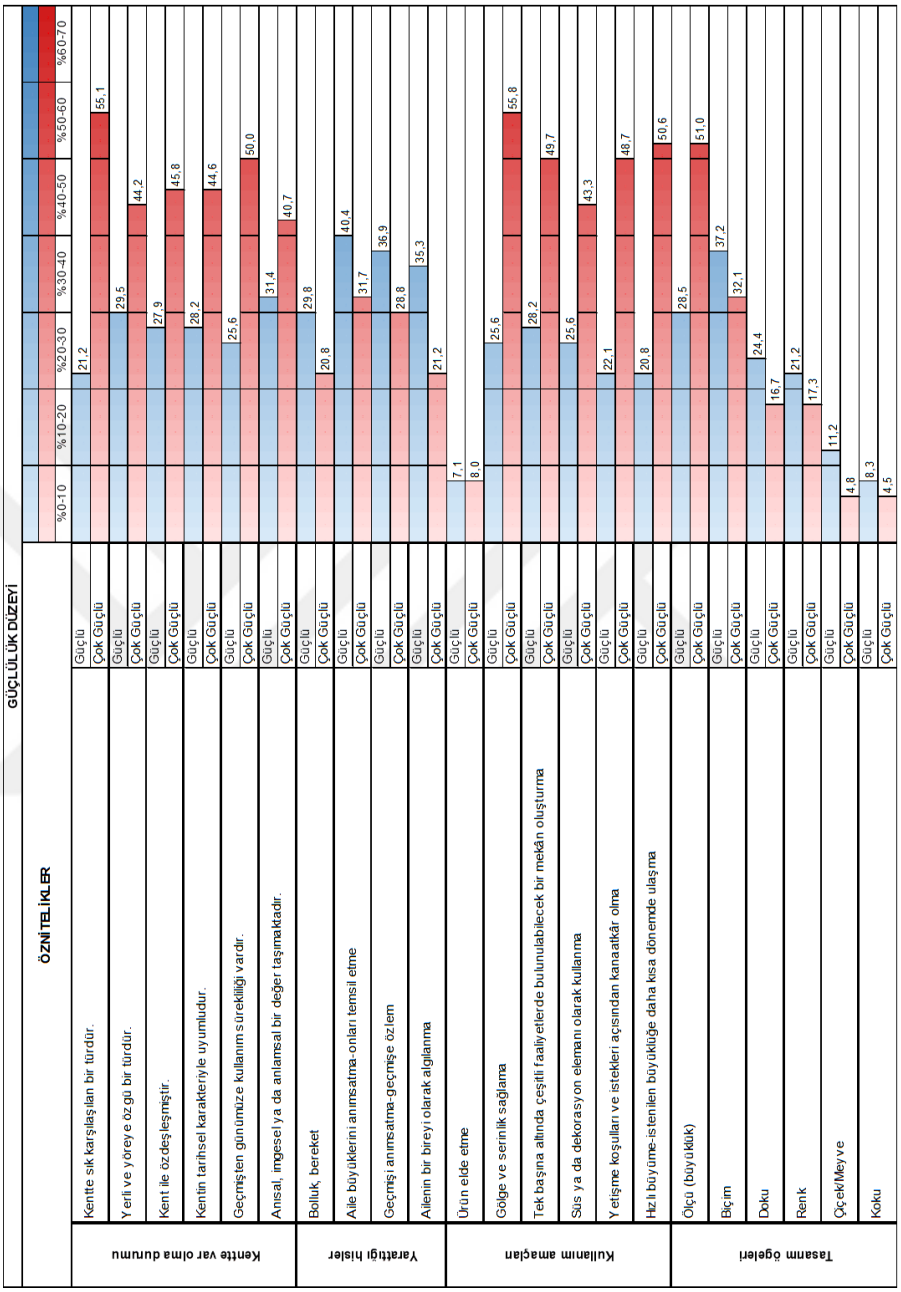
Çizelge 4. 21a. Katılımcıların, *Platanus orientalis* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Platanus orientalis											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Çınar	196				62,8					
	Diğer	27				8,7					
	Hayır	89				28,5					
Konum, adres tanımlama durumu	Cadde-sokak	34				10,9					
	Trabzon Caddesi-Şekerdere Bulvarı	24				7,7					
	Ulu Cami	12				3,8					
	Diğer	46				14,7					
	Hayır	196				62,8					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	159				51,0					
	Cami avlu-bahçesi	245				78,5					
	Medrese avlu-bahçesi	226				72,4					
	Han avlu ve bahçesi	222				71,2					
	Hamam avlu-bahçesi	200				64,1					
	Sokak	248				79,5					
	Meydan	245				78,5					
	Park	248				79,5					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	5	1,6	20	6,4	49	15,7	66	21,2	172	55,1
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	4	1,3	22	7,1	56	17,9	92	29,5	138	44,2
	Kent ile özdeşleşmiştir	3	1,0	22	7,1	57	18,3	87	27,9	143	45,8
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	3	1,0	21	6,7	61	19,6	88	28,2	139	44,6
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	2	0,6	22	7,1	52	16,7	80	25,6	156	50,0
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	4	1,3	22	7,1	61	19,6	98	31,4	127	40,7
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	10	3,2	48	15,4	96	30,8	93	29,8	65	20,8
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	10	3,2	30	9,6	47	15,1	126	40,4	99	31,7
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	6	1,9	33	10,6	68	21,8	115	36,9	90	28,8
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	13	4,2	39	12,5	84	26,9	110	35,3	66	21,2
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	51	16,3	144	46,2	70	22,4	22	7,1	25	8,0
	Gölge ve serinlik sağlama	2	0,6	18	5,8	38	12,2	80	25,6	174	55,8
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	4	1,3	21	6,7	44	14,1	88	28,2	155	49,7
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	6	1,9	28	9,0	63	20,2	80	25,6	135	43,3
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	5	1,6	23	7,4	63	20,2	69	22,1	152	48,7
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	4	1,3	31	9,9	54	17,3	65	20,8	158	50,6
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	2	0,6	14	4,5	48	15,4	89	28,5	159	51,0
	Biçim	2	0,6	16	5,1	78	25,0	116	37,2	100	32,1
	Doku	1	0,3	23	7,4	160	51,3	76	24,4	52	16,7
	Renk	2	0,6	22	7,1	168	53,8	66	21,2	54	17,3
	Çiçek/Meyve	37	11,9	147	47,1	78	25,0	35	11,2	15	4,8
	Koku	91	29,2	120	38,5	61	19,6	26	8,3	14	4,5

Çizelge 4.21b. *Platanus orientalis*'in mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.21c. *Platanus orientalis*'in öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.21a ve 4.21b'ye göre *Platanus orientalis*'in mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan ***Platanus orientalis***'i, katılımcıların **%62,8'**inin "**Çınar**" yanıtı ile tanıdıkları, **%8,7**'inin ise **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%28,5**'i "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Platanus orientalis*'in **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%10,9** "**cadde-sokak**", **%7,7** "**Trabzon Caddesi, Şekerdere Bulvarı**" ve **%3,8** "**Ulu Cami**" yanıtları ile değer kazanmış, **%14,7** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%62,8'i** ise "**hayır**'' yanıtı ile *Platanus orientalis*'in konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekânlar %79,5** ile **sokak** ve **park** olarak belirlenmiştir. Bu mekânları, **%78,5 ile cami avlu-bahçesi** ve **meydan**, **medrese avlu-bahçesi (%72,4), han avlu-bahçesi (%71,2), hamam avlu-bahçesi (%64,1)** ve **konut avlu-bahçesi (%51)** izlemektedir.

Çizelge 4.21c'ye göre *Platanus orientalis*'in özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi**, "kentte sık karşılaşılan bir türdür"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%21,2**'si **güçlü**, **%55,1**'i **çok güçlü** olarak katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %76,3** olmuştur. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır" (%75,6)**, **"yerli ve yöreye özgü bir türdür" (%73,7)**, **"kent ile özdeşleşmiştir" (%73,7)**, **"kentin tarihsel karakteriyle**

uyumludur" (%72,8) ve **"anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır" (%72,1)** nitelikleri takip etmektedir.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, "**aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme**" niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%40,4**'ü türün bu özniteliğini **güçlü, %31,7**'si **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük %72,1** oranına ulaşmıştır. Bu niteliği **güçlü** ve **çok güçlü** olarak, **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem" (%65,7), "ailenin bir bireyi olarak algılanma" (%56,5)** ve **"aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme" (%50,6)** nitelikleri izlemektedir.
- *Platanus orientalis*'in kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"gölge ve serinlik sağlama"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%25,6)** ve **çok güçlü (%55,8)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%81,4** olduğu izlenmiştir. Bu özniteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma" (%77,9)**, **"hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma" (%71,4)** ve **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma" (%70,8)** nitelikleri izlemektedir.
- *Platanus orientalis*'e yüklenen anlamın **"ölçü"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%28,5**'i **güçlü**, **%51**'i ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %79,5**'e ulaşmıştır. Ölçü ögesini **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"biçim" (%69,3)** ögesi izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yaklaşık %63'ünün *Platanus orientalis*'i tanıdığı belirlenmiştir. Kullanıcalara göre bu türün çok belirgin bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte Kahramanmaraş caddelerini, özellikle Trabzon

Caddesi-Şekerdere Bulvarı ve Ulu Cami gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Bu tanımlamalarla katılımcıların oldukça gerçekçi bir yaklaşım sergiledikleri ve tanımlanan mekânlar ile *Platanus orientalis*'in kentte var olduğu mekânların örtüştüğü gözlenmiştir. Aynı zamanda bu mekânlar, kentin kimliğini belirleyen ve tarihsel bilgi birikimini yansıtan eserleri barındırmaktadır. Türün bu mekânlarla tanımlanıyor olması, *Platanus orientalis*'in Kahramanmaraş'ın kimliğinin bir bileşeni olduğunu ortaya koymaktadır.

- *Platanus orientalis*'in kentteki mekânların hemen hemen hepsini oldukça güçlü düzeylerde çağrıştırdığı gözlenmektedir. Diğer bir anlatımla kentin birçok mekânında *Platanus orientalis*'in varlığından sözetmek olasıdır.
- Türün kentte var olma durumuna ilişkin tüm özniteliklerin güçlülük düzeylerinin birbirine çok yakın ve genelde güçlü düzeylerde gerçekleştiği gözlenmiştir. Bu durum, *Platanus orientalis*'in kentte sık karşılaşılan ve geçmişten günümüze kullanım sürekliliği bulunan bir tür olmasının yanı sıra yerli, kent ile özdeşleşmiş bir tür olarak kentin tarihsel karakteriyle uyumlu ve anısal, imgesel ve anlamsal bir değer taşıdığını ortaya koymaktadır.
- *Platanus orientalis*'in aile büyüklerini anımsatma-onları temsil edebilme niteliğinin öne çıktığı, bununla birlikte bireyler üzerinde geçmişi anımsatma-geçmişe özlem hissi yarattığı ve ailenin bir bireyi olarak algılandığı gözlenmiştir. Katılımcıların *Platanus orientalis*'in aile büyüklerini temsil etme niteliğini güçlü bulması, ailede baba kavramının Çınar'a benzetilmesini akla getirmektedir.
- Türün kullanım amacı fazla çeşitlilik ortaya koymaktadır. *G*ölge-serinlik sağlama ve tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma amacı başta olmak üzere hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma, yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr

olma ve süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanılma amaçları için de uygun bulunmaktadır.

- Tasarım ögeleri açısından *Platanus orientalis*'in ölçü ve biçimi ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklerle ilintili olarak büyüklüğü ve formu ile biçim kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Platanus orientalis* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.21d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.21d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Platanus orientalis*'in algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

18. *Platanus orientalis*																				
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu					2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	25,2632	4,91885	t=2.017	**0.045***		15,0000	3,53137	t=1.359	0.175	23,4620	4,26649	t=1.492	0.137	20,3333	3,39896	t=2.508	**0.013***	
	Kadın	141	24,0142	6,02137				14,4326	3,83090			22,6738	5,06458			19,3121	3,78745			
Yaş	18-25	53	23,4906	6,66686	F=2.873	**0.023***	**5>1. 5>3**	13,7736	3,90582	F=1.976	0.098	22,4151	5,76272	F=1.931	0.105	18,2075	3,37045	F=4.320	**0.002***	**2>1. 3>1**
	26-35	64	25,5938	4,90455				15,1094	3,59063			23,8125	4,64579			20,4375	3,80006			
	36-45	77	23,6883	5,42475				14,4026	4,08547			22,5974	4,31722			20,6234	3,91703			
	46-60	62	24,6935	5,28092				14,8871	3,14202			22,5806	4,47048			20,0161	3,58271			
	61 ve üstü	56	26,2143	4,68931				15,5536	3,35163			24,2321	3,92192			19,6071	2,65384			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	27,4231	3,15180	F=1.802	0.128		15,6538	2,41565	F=0.863	0.486	25,2692	2,89216	F=1.806	0.127	19,2692	2,40928	F=2.030	0.090	
	Ortaokul	13	24,0000	6,65833				13,8462	4,52486			22,6923	6,21000			18,8462	3,36269			
	Lise	100	24,5100	5,30579				14,5600	3,77209			22,8800	4,52441			20,5600	3,91918			
	Ön Lisans/ Lisans	142	24,4437	5,73471				14,6620	3,73195			23,1056	4,76201			19,4648	3,69140			
	Yüksek Lisans/	31	24,4839	5,45204				15,3226	3,59988			22,1935	4,77088			20,4516	2,74273			
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	23,8958	5,51300	F=1.654	0.146		14,0625	3,64024	F=1.673	0.141	22,9375	5,08400	F=0.659	0.655	18,7917	2,81303	F=1.721	0.130	
	11-20	25	23,9600	6,82813				14,4000	4,41588			21,9600	5,94755			20,0800	4,61808			
	21-30	72	23,6111	6,11292				14,0417	3,78447			22,7361	4,84984			19,7639	3,86203			
	31-40	70	25,6000	4,73470				15,2714	3,47213			23,3143	4,40534			20,3000	3,86493			
	41-50	53	25,6415	4,75999				15,3774	3,38109			23,5660	4,15336			19,5849	3,08491			
	51 yıl ve daha fazla	44	25,2045	5,14704				15,2273	3,58851			23,6591	4,01128			20,7727	3,31917			

*p<0.05

Çizelge 4.21d yorumlandığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Platanus orientalis*** için **1. ve 4. bölüme** (kennte var olma durumu, tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türün kentte var olma durumuna ilişkin değerlendirme sonuçları, **61 yaş** ve **üstü** yaş grubunda, **18-25** ve **36-45 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **26-35** ve **36-45 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.

Bu belirlemelerden ortaya çıkan sonuç, yaşlı bireylerin *Platanus orientalis*'i algılama ve değerlendirme bakımından genç bireylerden daha bilinçli ve gerçekçi bir yaklaşım sergilediğidir. Bununla birlikte, orta yaşlı bireylerin *Platanus orientalis*'e genç bireylerden daha güçlü anlamlar yüklediği kabul edilebilir.

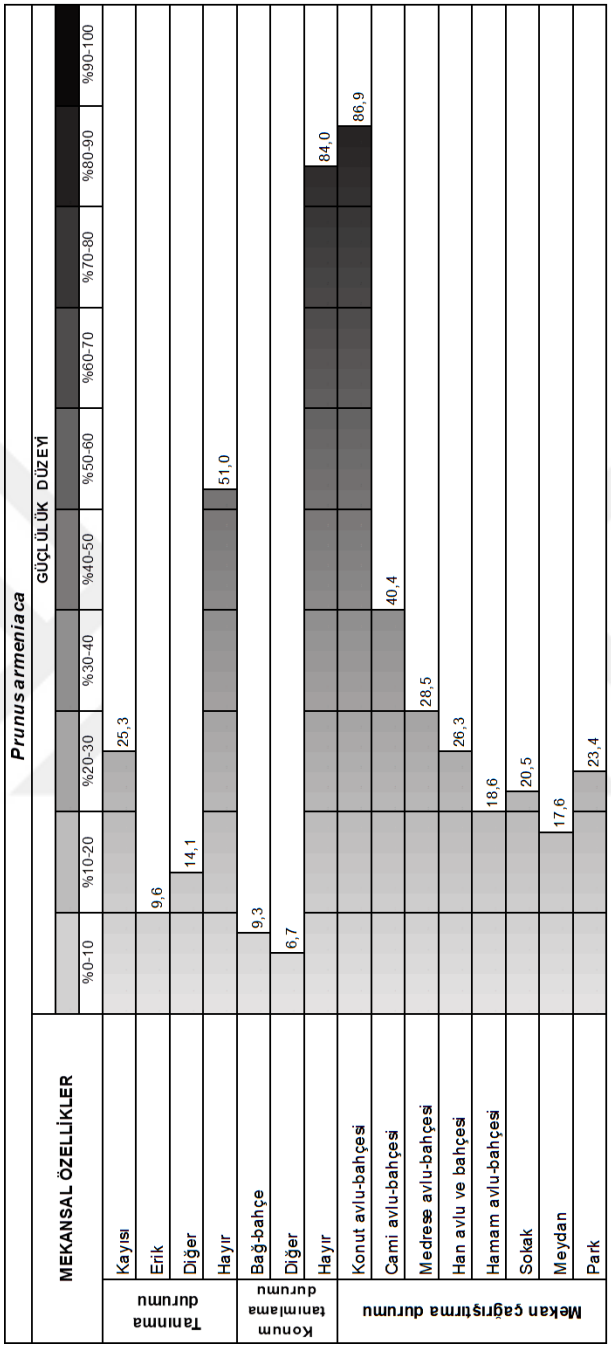
4.4.1.21. *Prunus armeniaca* L'ye (Kayısı) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Prunus armeniaca'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.22a, 4.22b, 4.22c ve 4.22d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

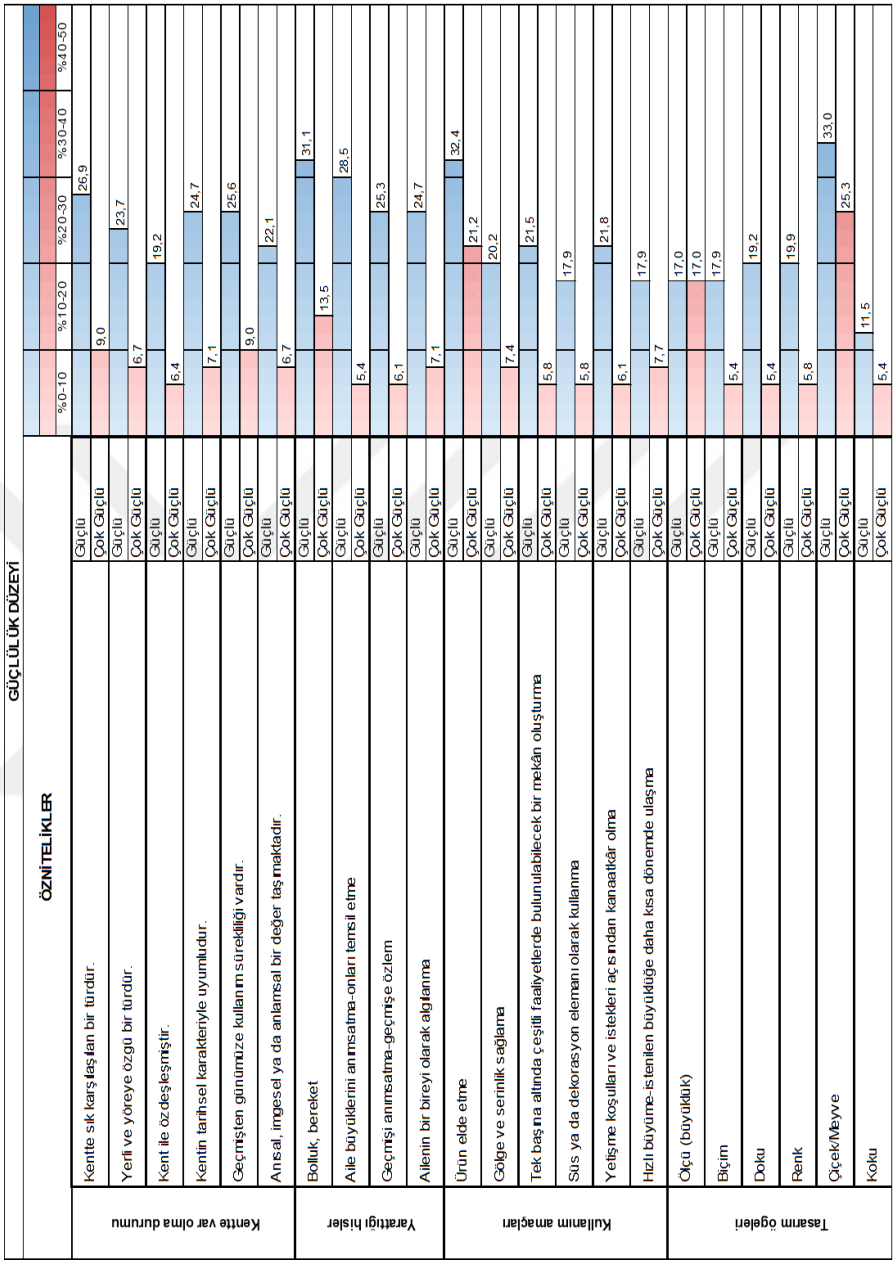
Çizelge 4.22a. Katılımcıların, *Prunus armeniaca* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Prunus armeniaca											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Kayısı	79				25,3					
	Erik	30				9,6					
	Diğer	44				14,1					
	Hayır	159				51,0					
Konum tanımlam durumu	Bağ-bahçe	29				9,3					
	Diğer	21				6,7					
	Hayır	262				84,0					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	271				86,9					
	Cami avlu-bahçesi	126				40,4					
	Medrese avlu-bahçesi	89				28,5					
	Han avlu ve bahçesi	82				26,3					
	Hamam avlu-bahçesi	58				18,6					
	Sokak	64				20,5					
	Meydan	55				17,6					
	Park	73				23,4					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	7	2,2	41	13,1	152	48,7	84	26,9	28	9,0
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	5	1,6	51	16,3	161	51,6	74	23,7	21	6,7
	Kent ile özdeşleşmiştir	8	2,6	71	22,8	153	49,0	60	19,2	20	6,4
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	9	2,9	54	17,3	150	48,1	77	24,7	22	7,1
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	6	1,9	46	14,7	152	48,7	80	25,6	28	9,0
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	14	4,5	48	15,4	160	51,3	59	22,1	21	6,7
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	8	2,6	40	12,8	125	40,1	97	31,1	42	13,5
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	15	4,8	49	15,7	142	45,5	89	28,5	17	5,4
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	15	4,8	50	16,0	149	47,8	79	25,3	19	6,1
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	18	5,8	57	18,3	138	44,2	77	24,7	22	7,1
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	10	3,2	32	10,3	103	33,0	101	32,4	66	21,2
	Gölge ve serinlik sağlama	9	2,9	61	19,6	156	50,0	63	20,2	23	7,4
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	10	3,2	73	23,4	144	46,2	67	21,5	18	5,8
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	15	4,8	84	26,9	139	44,6	56	17,9	18	5,8
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	6	1,9	39	12,5	180	57,7	68	21,8	19	6,1
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	6	1,9	39	12,5	187	59,9	56	17,9	24	7,7
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	3	1,0	41	13,1	195	62,5	53	17,0	20	17,0
	Biçim	4	1,3	33	10,6	202	64,7	56	17,9	17	5,4
	Doku	5	1,6	38	12,2	192	61,5	60	19,2	17	5,4
	Renk	2	0,6	37	11,9	193	61,9	62	19,9	18	5,8
	Çiçek/Meyve	7	2,2	24	7,7	99	31,7	103	33,0	79	25,3
	Koku	54	17,3	82	26,3	123	39,4	36	11,5	17	5,4

Çizelge 4.22b. *Prunus armeniaca*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.22c. *Prunus armeniaca*'nın öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.22a ve 4.22b'ye göre *Prunus armeniaca*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Prunus armeniaca*'yı katılımcıların **%25,3**'ünün "**Kayısı**" ve **%9,6**'sının "**Erik**" yanıtı ile tanıdıkları, **%14,1**'inin **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%51**'i ise "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Prunus armeniaca*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%9,3** "**bağ-bahçe**" yanıtı ile değer kazanmış, **%6,7** oranında **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%84**'ü ise "**hayır**'' yanıtı ile *Prunus armeniaca*'nın konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %86,9** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.22c'ye göre *Prunus armeniaca*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumuna ilişkin özniteliklerin tümünün güçlülük düzeyleri %50'in altında gerçekleşmiştir. Kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"kentte sık karşılaşılan bir türdür"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%26,9**'u **güçlü, %9**'u **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %35,9** olmuştur.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%31,1**'i türün bu özniteliğini **güçlü, %13,5**'i **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %44,6** oranına ulaşmıştır.

- *Prunus armeniaca*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"ürün elde etme"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%32,4)** ve **çok güçlü (%21,2)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%53,6** olduğu izlenmiştir.
- *Prunus armeniaca*'ya yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%33**'ü **güçlü**, **%25,3**'ü ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %58,3**'ye ulaşmıştır.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların %65 gibi önemli bir bölümü *armeniaca*'yı tanımamaktadır. Tür olarak tanıyanlar ¼ oranında, cins olarak değerlendirenler ise yaklaşık %35 oranındadır. Kayısı ve eriğin cins isminin *Prunus* olması ve dendrolojik açıdan benzer özellikler göstermesi her iki türün karıştırılmasının doğal bir nedeni olarak kabul edilebilir.
- Katılımcılara göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte özellikle bağ-bahçe gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Kahramanmaraş'ta kayısıya en çok müstakil konutların bahçelerinde rastlandığından bu tanımlamanın gerçekçi olduğu gözlenmiştir.
- Türün kentte var olma durumunu belirleyen özniteliklerin güçlülük düzeylerinin birbirine yakın ve zayıf düzeylerde olduğu gözlenmiştir. Katılımcılar, *Prunus armeniaca'nın* kentte var olma durumunu belirleyici özniteliklerini güçlü bulmamakla birlikte, bu türün kentte sık karşılaşılan bir tür olduğu görüşünde birleşmektedirler.
- *Prunus armeniaca*'nın bireyler üzerinde bolluk-bereket etkisi yarattığı ortaya çıkmıştır. Bu durumun meyve veriminden kaynaklandığı kabul edilebilir.

- Kentteki kullanım amaçları açısından *Prunus armeniaca*'nın ürün elde etme yönüyle tercih edildiği ve bu özniteliğin diğerlerinden belirgin bir farkla öne çıktığı izlenmektedir.
- Tasarım ögeleri açısından *Prunus armeniaca*'nın çiçek-meyve etkisi diğer özelliklerden daha fazla ön plana çıkmaktadır. Diğer bir anlatımla katılımcılar bolluk-bereket hissi yaratan çiçek ve meyvelerine anlam yüklemektedir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Prunus armeniaca* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.22d'de sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların demografik özellikleri ile *Prunus armeniaca* için verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı belirlenmiştir.

Çizelge 4.22d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Prunus armeniaca*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

21. *Prunus armeniaca*																		
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi			
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p
Cinsiyet	Erkek	171	19,2749	4,73043	t=1.151	0.251	13,0351	3,30222	t=1.733	0.084	18,8713	3,73786	t=-0.546	0.585	18,9708	3,75645	t=0.032	0.974
	Kadın	141	18,6879	4,16471			12,4043	3,07055			19,1206	4,31852			18,9574	3,50891		
Yaş	18-25	53	17,6792	4,45392	F=1.603	0.174	11,6038	3,48811	F=2.354	0.054	17,8491	3,78964	F=1.514	0.198	17,7736	3,36636	F=2.271	0.062
	26-35	64	19,4063	4,88834			13,0313	3,23163			19,2500	4,44008			19,2969	4,30459		
	36-45	77	19,5065	4,18840			12,6753	3,09686			19,3247	3,77820			18,9481	2,90597		
	46-60	62	19,2581	4,60554			13,2097	3,23980			19,4355	4,34806			19,7258	3,93875		
	61 ve üstü	56	18,8571	4,19276			13,1071	2,85834			18,7857	3,48354			18,8929	3,46241		
Eğitim Durumu	İlkokul	26	19,5385	4,27299	F=2.046	0.088	13,0769	2,69701	F=0.912	0.457	19,0000	2,72764	F=0.993	0.441	19,3846	2,57801	F=1.777	**0.133**
	Ortaokul	13	17,0769	3,94676			12,3846	2,66266			17,5385	3,68817			17,6154	4,25320		
	Lise	100	19,8200	4,61307			13,1800	3,37663			19,4900	3,92736			19,6300	3,91747		
	Ön Lisans/ Lisans	142	18,4789	4,52529			12,4296	3,35045			18,7183	3,95967			18,6127	3,47401		
	Yüksek Lisans/	31	19,1935	3,91083			12,7097	2,50591			19,1613	5,29211			18,6452	3,76429		
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	18,2083	4,53806	F=1.131	0.344	11,8750	2,87783	F=1.008	0.413	18,4583	3,89194	F=0.455	0.810	17,8333	2,53766	F=1.479	0.196
	11-20	25	19,0400	4,92849			12,6400	3,40196			18,4000	4,28174			18,2800	3,84621		
	21-30	72	18,7500	4,20178			12,7361	3,89652			19,1806	4,55120			19,4028	3,88083		
	31-40	70	20,0000	5,10470			13,1571	2,85208			19,4000	3,91356			19,1714	3,91197		
	41-50	53	18,6226	4,35107			12,8868	3,06130			18,9434	3,85015			19,1509	3,81997		
	51 yıl ve daha fazla	44	19,1818	3,60409			12,9773	2,88934			18,9545	3,42328			19,3182	3,35339		

*p<0.05

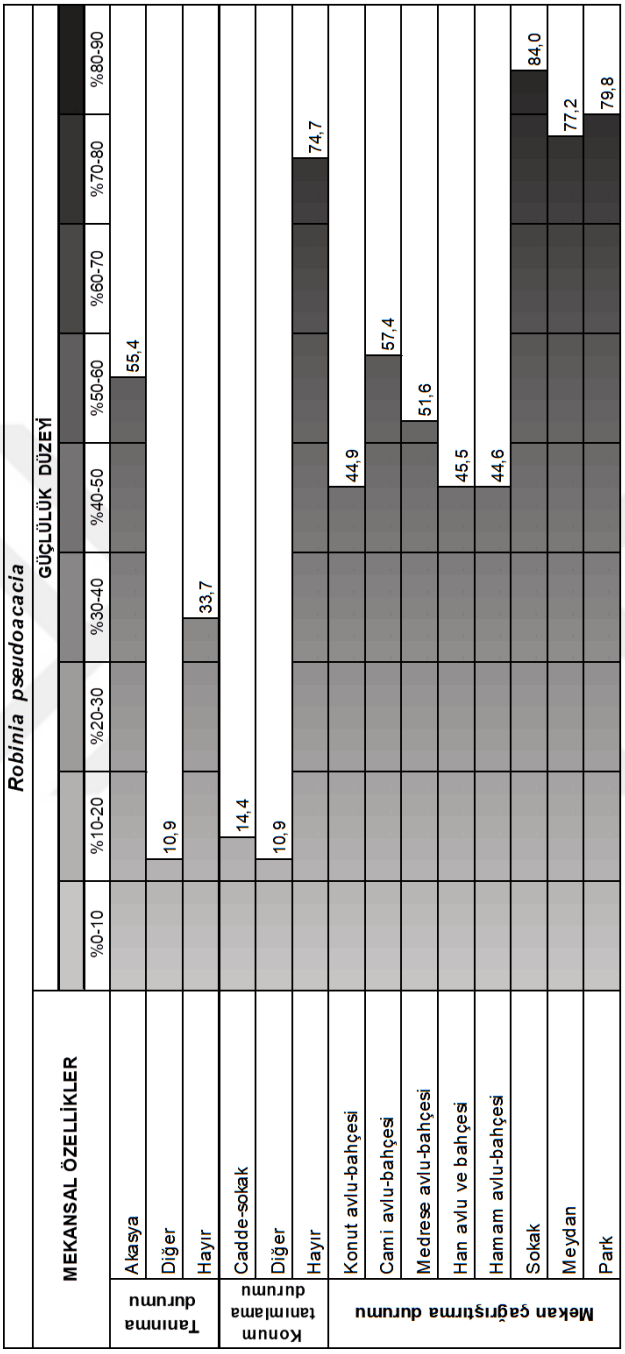
4.4.1.22. *Robinia pseudoacacia* L.'ye (Yalancı Akasya) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Robinia pseudoacacia'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.23a, 4.23b, 4.23c ve 4.23d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

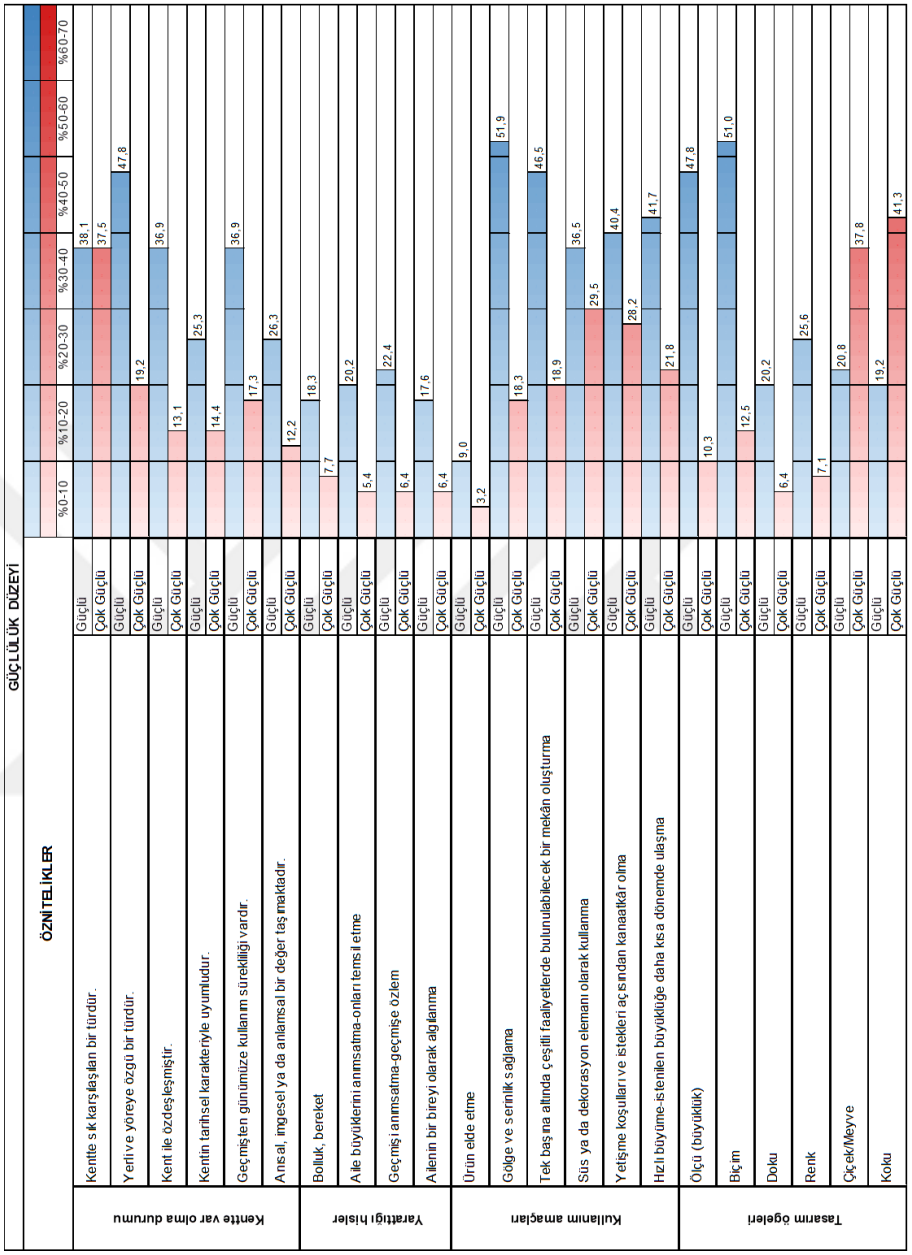
Çizelge 4.23a. Katılımcıların, *Robinia pseudoacacia* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Robinia pseudoacacia											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Akasya	173				55,4					
	Diğer	34				10,9					
	Hayır	105				33,7					
Konum tanımlam durumu	Cadde-sokak	45				14,4					
	Diğer	34				10,9					
	Hayır	233				74,7					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	140				44,9					
	Cami avlu-bahçesi	179				57,4					
	Medrese avlu-bahçesi	161				51,6					
	Han avlu ve bahçesi	142				45,5					
	Hamam avlu-bahçesi	139				44,6					
	Sokak	262				84,0					
	Meydan	241				77,2					
	Park	249				79,8					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	5	1,6	22	7,1	49	15,7	119	38,1	117	37,5
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	7	2,2	28	9,0	68	21,8	149	47,8	60	19,2
	Kent ile özdeşleşmiştir	9	2,9	29	9,3	118	37,8	115	36,9	41	13,1
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	8	2,6	41	13,1	139	44,6	79	25,3	45	14,4
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	7	2,2	28	9,0	108	34,6	115	36,9	54	17,3
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	12	3,8	46	14,7	134	42,9	82	26,3	38	12,2
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	13	4,2	101	32,4	117	37,5	57	18,3	24	7,7
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	15	4,8	78	25,0	139	44,6	63	20,2	17	5,4
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	13	4,2	66	21,2	143	45,8	70	22,4	20	6,4
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	22	7,1	80	25,6	135	43,3	55	17,6	20	6,4
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	48	15,4	161	51,6	65	20,8	28	9,0	10	3,2
	Gölge ve serinlik sağlama	5	1,6	22	7,1	66	21,2	162	51,9	57	18,3
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	4	1,3	33	10,6	71	22,8	145	46,5	59	18,9
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	6	1,9	29	9,3	71	22,8	114	36,5	92	29,5
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	3	1,0	26	8,3	69	22,1	126	40,4	88	28,2
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	4	1,3	23	7,4	87	27,9	130	41,7	68	21,8
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	1	0,3	18	5,8	112	35,9	149	47,8	32	10,3
	Biçim	2	0,6	18	5,8	94	30,1	159	51,0	39	12,5
	Doku	2	0,6	32	10,3	195	62,5	63	20,2	20	6,4
	Renk	3	1,0	28	9,0	179	57,4	80	25,6	22	7,1
	Çiçek/Meyve	25	8,0	45	14,4	59	18,9	65	20,8	118	37,8
	Koku	15	4,8	48	15,4	60	19,2	60	19,2	129	41,3

Çizelge 4.23b. *Robinia pseudoacacia*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.23c. *Robinia pseudoacacia*'nın öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.23a ve 4.23b'ye göre *Robinia pseudoacacia'*nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Robinia pseudoacacia'*yı, katılımcıların **%55,4**'ünün "**Akasya**" yanıtı ile tanıdıkları, **%10,9**'unun **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%33,7**'si ise "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Robinia pseudoacacia'*nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%14,4** "**cadde-sokak**" yanıtı ile değer kazanmış, **%10,9** oranında **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%74,7**'si ise "**hayır**'' yanıtı ile *Robinia pseudoacacia'*nın konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %84** ile **sokak** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **park (%79,8)** ve **meydan (%77,2)** izlemektedir.

Çizelge 4.23c'ye göre *Robinia pseudoacacia'*nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi, **"kentte sık karşılaşılan bir türdür"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%38,1**'i **güçlü**, **%37,5**'i **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %75,6** olarak gerçekleşmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"yerli ve yöreye özgü bir türdür" (%67)**, **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır" (%54,21)** ve **"kent ile özdeşleşmiştir" (%50)** nitelikleri izlemektedir.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%22,4**'ü türün bu niteliğini **güçlü**, **%6,4**'ü **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %28,8** oranına ulaşmıştır.
- *Robinia pseudoacacia'*nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"gölge ve serinlik sağlama"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%51,9)** ve **çok güçlü (%18,3)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%70,2** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olma" (%68,6), "süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma" (%66), "tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma" (%65,4)** ve **"hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma" (%63,5)** nitelikleri izlemektedir.
- *Robinia pseudoacacia'*ya yüklenen anlamın **"biçim"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu niteliğe, katılımcıların **%51**'i **güçlü**, **%12,5**'i ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %63,5**'e ulaşmıştır. Biçim ögesini **"koku" (%60,5), "çiçek-meyve" (%58,6)** ve **"ölçü" (%58,1)** ögeleri izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yarısından fazlasının *Robinia pseudoacacia'*yı tanıdığı belirlenmiştir. Katılımcılara göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte özellikle cadde-sokak gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların bu tanımlamayla gerçekçi bir yaklaşım sergilediği görülmektedir. Çünkü *Robinia pseudoacacia* Kahramanmaraş kentinin kamusal ya da özel alan ve mekânlarında ve özellikle bulvar ve caddelerde yoğun biçimde kullanılmıştır.

- Türün kentte var olma durumuna ilişkin özniteliklerde kentte sık karşılaşılan ve yerli-yöreye özgü bir tür olma durumunun diğer özniteliklerden öne çıktığı izlenmiştir. Gerçekte Kuzey Amerika kökenli bir tür olan ve 17. Yüzyıl başında Avrupa'ya getirilen *Robinia pseudoacacia* uzun bir süre zarfında Avrupa'nın ve ülkemizin kuzey bölgelerinde giderek doğallaşmıştır. Özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında kentlerimizde çok fazla tercih edilen bir tür haline gelmiştir. Benzer durumun Kahramanmaraş'ta da geçerli olması ile kullanıcı algısı büyük ölçüde örtüşmektedir. Çünkü hem kentte sık karşılaşıldığı algısı hem de yerli ve yöreye özgü kabul edilmesi bitkinin kentin genelinde var olma algısını da arttırmaktadır.
- Türün bireyler üzerinde güçlü hisler yarattığı belirtilmemekle birlikte, türün kente getirildiği Cumhuriyetin ilk yıllarını kapsayan geçmişi anımsatma-geçmişe özlem hissinin diğer hislerden daha etkili olduğu kabul edilebilir.
- Türün kullanım amaçları daha fazla çeşitlilik ortaya koymaktadır. Kullanıcı araştırması bulgularına göre *Robinia pseudoacacia'*nın kentsel alan ve mekânlarda gölge-serinlik sağlama başta olmak üzere yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma, süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma, tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma ve hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma yetenekleri açısından tercih edildiği ortaya çıkmaktadır.
- Tasarım ögeleri açısından *Robinia pseudoacacia'*nın biçim, koku çiçek-meyve ve ölçüsü ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın hafif-ince dokusu, tek bir saptan sıralı dizilmiş yaprakçıklardan oluşan yaprak düzeni ve salkım şeklindeki kokulu çiçekleri ile ilintili olarak genel formu ve kokusu ile biçim kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Robinia pseudoacacia* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 23d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.23d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Robinia pseudoacacia*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

			22. Robinia pseudoacacia																					
			1. Bölüm Kentte var olma durumu					2. Bölüm Yarattığı hisler					3. Bölüm Kullanım amaçları					4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi					
Özellikler		n	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	21.8246	4,58305	t=1.501	0.134		11.9532	3.47396	t=0.548	0.584		21.3392	4,12191	t=0.336	0.737		21,1170	3,57579	t=-0.628	0.531	
	Kadın	141	21.0142	4,93962				11.7447	3.18793				21.1773	4,37572				21,3901	4,10883			
Yaş	18-25	53	19,5660	4,86949	F=3.058	0.017*	3>1	11.6604	2,98034	F=3.186	0.014*	4>5	19,0566	4,58432	F=6.548	0.000*	2>1. 3>1. 4>1	19,4151	4,23099	F=5.293	0.000*	2>1. 3>1. 4>1
	26-35	64	21.3906	4,57952				12.4063	3.63719				22.0000	4,51804				22,0625	3,79588			
	36-45	77	22.3896	4,26786				11.3506	2,75665				22,5325	3,19368				22,0390	3,16411			
	46-60	62	21.9032	4,75536				12.8387	3,42217				21,3710	3,81212				21,5000	3,45818			
	61 ve üstü	56	21.5536	5,13427				11.0357	3,69749				20,6607	4,45697				20,6429	4,09180			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	21.4615	4,98884	F=1.477	0.209		11.6154	3.27508	F=2.785	0.057		20,2692	4,31331	F=2.943	0.021*	3>4	20,1538	4,15396	F=3.019	0.018*	3>2
	Ortaokul	13	20.6923	5,99145				9.0000	3.80789				19,8462	4,91335				19,2308	4,51209			
	Lise	100	22.1100	4,43789				12.2200	3,46288				22,2100	3,69629				22,0700	3,38820			
	Ön Lisans/ Lisans	142	20.8521	4,83332				11.9296	3,11857				20,7254	4,43574				20,9366	3,99683			
	Yüksek Lisans/	31	22.4516	4,50066				11.7742	3,44199				22,1290	4,01449				21,7097	3,19576			
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	20,0625	4,15347	F=2.192	0.055		12.0625	2,97082	F=0.939	0.456		20,4167	4,36053	F=1.293	0.267		20,9375	3,77791	F=0.571	0.722	
	11-20	25	19,9600	4,68579				10.6400	3,01220				20,7600	4,81560				20,6800	4,71452			
	21-30	72	21.5694	4,68989				11.9722	3,27161				21,4028	4,50246				21,1944	3,67573			
	31-40	70	21.7000	5,38207				12.2429	3,95055				21,7429	4,28914				21,8714	4,28655			
	41-50	53	21.8302	4,69343				11.7358	3,44267				20,6792	4,03243				21,1509	3,67631			
	51 yıl ve daha fazla	44	22.8182	4,17786				11.6818	2,81005				22,2045	3,23915				21,0682	2,92064			

*p<0.05

Çizelge 4.23d'deki bulgular incelendiğinde aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Robinia pseudoacacia*** için **1., 2., 3. ve 4. bölüme** (kentte var olma durumu, yarattığı hisler, kullanım amaçları ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Bu türün kentte var olma durumuna ilişkin değerlendirme sonuçlarının **36-45 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Türün bireyler üzerinde yarattığı hislere ilişkin değerlendirme sonuçlarının **36-45 yaş** grubunda, **61 ve üstü yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu belirlenmiştir.
  - •• Türün kullanım amaçlarındaki değerlendirme sonuçlarının **26-35, 36-45** ve **46-60 yaş** grubunda, **61 ve üstü yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu ortaya çıkmıştır.
  - •• Türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin ise **26-35**, **36-45** ve **46-60 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların **eğitim** durumları ile ***Robinia pseudoacacia*** için **3.** ve **4. bölüme** (kullanım amaçları ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - •• Türün kullanım amaçlarındaki değerlendirme sonuçlarının eğitim durumu **lise** olan katılımcıların, **önlisans/lisans** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - •• Türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin ise eğitim durumu **lise** olan katılımcıların, **ortaokul** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu belirlenmiştir.

Yukarıdaki belirlemelerden ortaya çıkan sonuç, *Robinia pseudoacacia'*ya ilişkin tüm değerlendirmelerde orta yaşlı bireyler açısından daha yüksek değerler elde edildiğidir. Özellikle yarattığı hisler ve yüklenen anlamlar orta yaşlı bireylerde daha belirgindir. Günümüzün orta yaşlı kuşağının, Cumhuriyetin ilk kuşağının çocuk ya da torunları olduğu dikkate alındığında geçmişe özlem, geçmişi anımsama ve anlam yükleme algı ve davranışının da güçlü olması doğal kabul edilebilir.

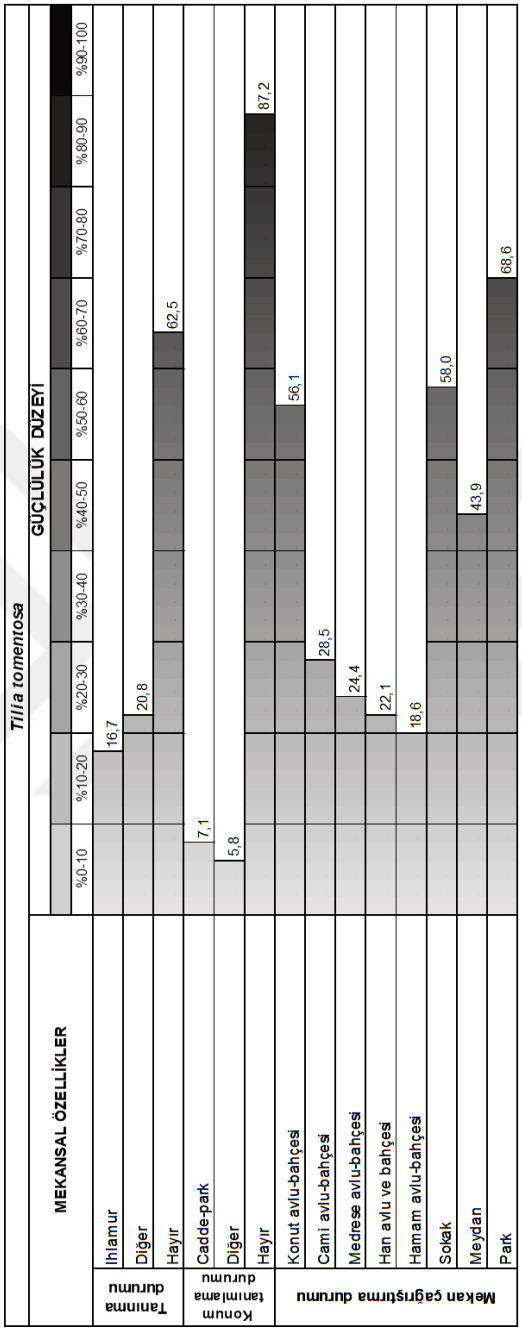
4.4.1.23. *Tilia tomentosa* Moench.'e (Ihlamur) İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları

Tilia tomentosa'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.24a, 4.24b, 4.24c ve 4.24'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

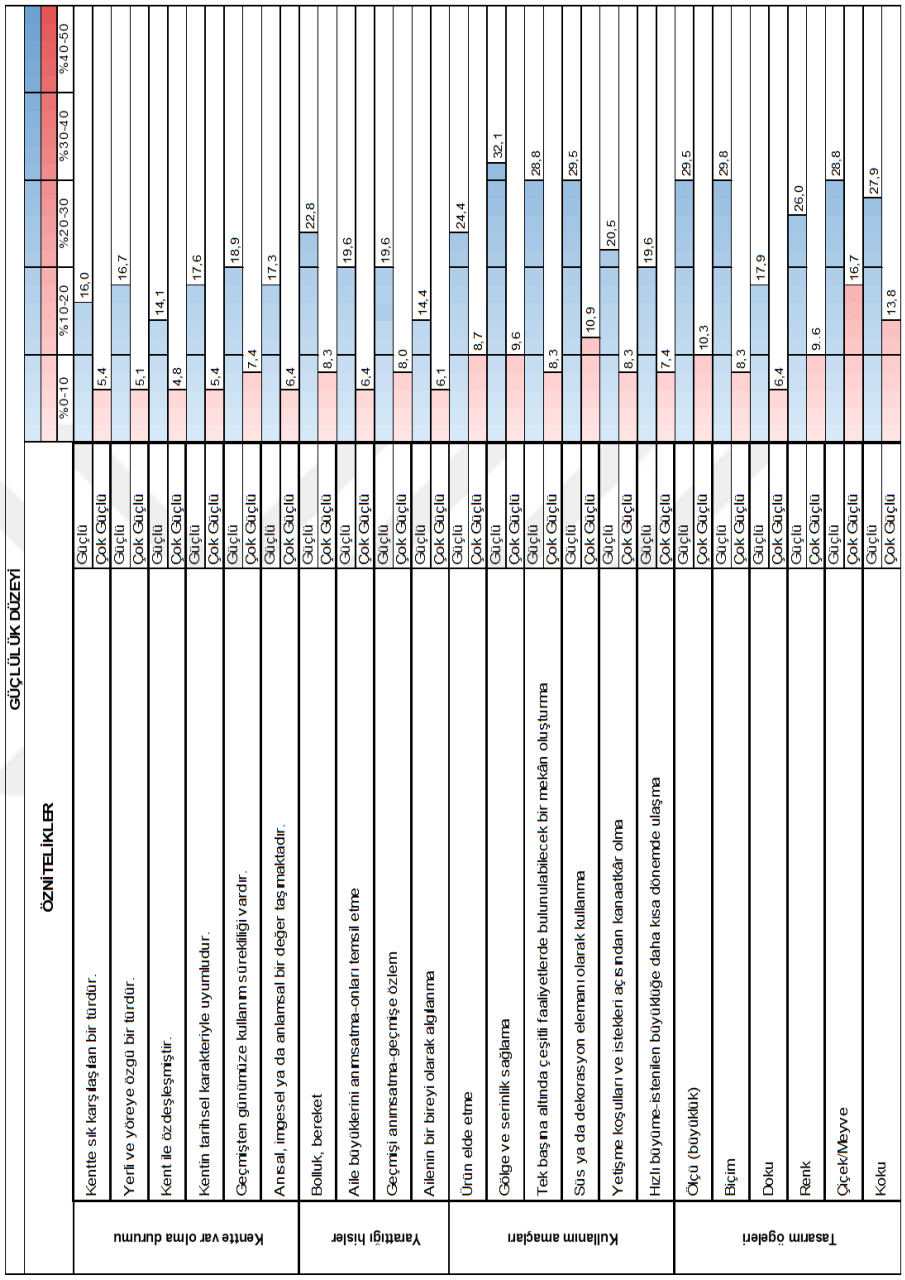
Çizelge 4.24a. Katılımcıların, *Tilia tomentosa* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Tilia tomentosa												
MEKANSAL ÖZELLİKLER		**n**					**%**					
Tanınma durumu	Ihlamur	52					16,7					
	Diğer	65					20,8					
	Hayır	195					62,5					
Konum tanımlam durumu	Cadde-park	22					7,1					
	Diğer	18					5,8					
	Hayır	272					87,2					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	175					56,1					
	Cami avlu-bahçesi	89					28,5					
	Medrese avlu-bahçesi	76					24,4					
	Han avlu ve bahçesi	69					22,1					
	Hamam avlu-bahçesi	58					18,6					
	Sokak	181					58,0					
	Meydan	137					43,9					
	Park	214					68,6					
ÖZNİTELİKLER		**Çok Zayıf**		**Zayıf**		**Orta**		**Güçlü**		**Çok Güçlü**		
		n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	17	5,4	80	25,6	148	47,4	50	16,0	17	5,4	
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	11	3,5	89	28,5	144	46,2	52	16,7	16	5,1	
	Kent ile özdeşleşmiştir	17	5,4	92	29,5	144	46,2	44	14,1	15	4,8	
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	18	5,8	86	27,6	136	43,6	55	17,6	17	5,4	
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	10	3,2	84	26,9	136	43,6	59	18,9	23	7,4	
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	16	5,1	86	27,6	136	43,6	54	17,3	20	6,4	
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	8	2,6	77	24,7	130	41,7	71	22,8	26	8,3	
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	15	4,8	88	28,2	128	41,0	61	19,6	20	6,4	
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	22	7,1	75	24,0	129	41,3	61	19,6	25	8,0	
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	20	6,4	90	28,8	138	44,2	45	14,4	19	6,1	
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	9	2,9	80	25,6	120	38,5	76	24,4	27	8,7	
	Gölge ve serinlik sağlama	8	2,6	53	17,0	121	38,8	100	32,1	30	9,6	
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	5	1,6	57	18,3	134	42,9	90	28,8	26	8,3	
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	6	1,9	52	16,7	128	41,0	92	29,5	34	10,9	
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	5	1,6	69	22,1	148	47,4	64	20,5	26	8,3	
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	4	1,3	68	21,8	156	50,0	61	19,6	23	7,4	
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	2	0,6	48	15,4	138	44,2	92	29,5	32	10,3	
	Biçim	3	1,0	40	12,8	150	48,1	93	29,8	26	8,3	
	Doku	3	1,0	51	16,3	182	58,3	56	17,9	20	6,4	
	Renk	3	1,0	45	14,4	153	49,0	81	26,0	30	9,6	
	Çiçek/Meyve	8	2,6	50	16,0	112	35,9	90	28,8	52	16,7	
	Koku	14	4,5	59	18,9	109	34,9	87	27,9	43	13,8	

Çizelge 4.24b. *Tilia tomentosa*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.24c. *Tilia tomentosa*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.24a ve 4.24b'ye göre *Tilia tomentosa'*nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Tilia tomentosa'*yı, katılımcıların **%16,7**'sinin "**Ihlamur**" yanıtı ile tanıdıkları, **%20,8**'inin **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%62,5**'i ise "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Tilia tomentosa'*nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%7,1**'i "**cadde-park**" yanıtı ile değer kazanmış, **%5,8** oranında **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%87,2**'si ise "**hayır**'' yanıtı ile *Tilia tomentosa'*nın konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %68,6** ile **park** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **sokak (%58)** ve **konut avlu-bahçesi (%56,1)** izlemektedir.

Çizelge 4.24c'ye göre *Tilia tomentosa'*nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi, **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%18,9**'u **güçlü**, **%7,4**'ü **çok güçlü** olarak katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %26,3** olmuştur.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%22,8**'i türün bu özniteliğini **güçlü**, **%8,3**'ü **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %31,1** oranına ulaşmıştır.

- *Tilia tomentosa'*nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"gölge ve serinlik sağlama"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%32,1)** ve **çok güçlü (%9,6)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%41,7** olduğu izlenmiştir.
- *Tilia tomentosa'*ya yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%28,8**'i **güçlü**, **%16,7**'si ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %45,5**'e ulaşmıştır. Çiçek-meyve ögesini **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **koku (%41,7)** ve **ölçü (%39,8)** ögeleri izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların büyük çoğunluğunun *Tilia tomentosa'*yı tanımadığı ortaya çıkmaktadır. Katılımcılara göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte özellikle park ve cadde gibi alanları belirli ölçüde tanımladığı belirlenmiştir. Katılımcılar bu tanımlama ile gerçekçi bir yaklaşım sergilemektedir. Çünkü *Tilia tomentosa*'nın Kahramanmaraş'ın özellikle eski cadde ve sokaklarında sıkça kullanıldığı gözlenmektedir.
- Katılımcılar, *Tilia tomentosa'*nın kentte var olma durumunu belirleyici özniteliklerini güçlü bulmamakla birlikte, bu türün geçmişten günümüze kullanım sürekliliği bulunan bir tür olduğu görüşünde birleşmektedirler.
- Türün bireyler üzerinde güçlü hisler yarattığının belirgin biçimde ifade edilmemesine karşın, bolluk-bereket hissinin diğer hislere göre daha fazla öne çıktığı izlenmektedir.
- *Tilia tomentosa'*nın kentsel alanlarda daha çok gölge-serinlik sağlaması ve süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanılabilirliği açısından tercih edildiği belirlenmiştir.

- Tasarım ögeleri açısından *Tilia tomentosa'*nın çiçek-meyve ve kokusu ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın *Tilia tomentosa'*nın çiçeklerinin ticari bir değer taşıması ve çiçeklenme döneminde çevreye hoş bir koku yayması ile ilintili olarak değer kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Tilia tomentosa* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.24d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.24d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Tilia tomentosa*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

23. *Tilia tomentosa*																					
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları					4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	17,4912	5,23491	t=0.078	0.938	11,8596	3,56340	t=-0.032	0.975	19,2749	4,38452	t=0.489	0.625		19,7602	4,52000	t=0.044	0.965	
	Kadın	141	17,4468	4,70323			11,8723	3,43272			19,0213	4,76365				19,7376	4,61774			
Yaş	18-25	53	16,5094	3,93516	F=0.849	0.495	10,9811	3,09771	F=1.615	0.170	16,7925	4,26686	F=5.445	**0.000***	**2>1. 3>1. 4>1**	17,3774	4,28426	F=4.847	**0.001***	**2>1. 3>1. 4>1. 5>1**
	26-35	64	17,8125	5,28512			12,3750	3,68825			19,8281	5,45270				20,4063	5,30265			
	36-45	77	17,1948	5,03158			11,5584	2,98458			19,5714	3,88461				19,8571	3,54562			
	46-60	62	17,9839	5,07482			12,2742	3,63575			20,3065	4,09153				20,6452	3,78564			
	61 ve üstü	56	17,8036	5,41184			12,0893	4,02391			18,8036	4,33766				20,1071	5,25592			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	17,3077	4,72245	F=1.091	0.361	12,0769	4,02912	F=1.038	0.388	17,9615	4,53855	F=3.073	**0.017***	**3>4**	19,6923	5,76728	F=2.765	**0.028***	**3>4**
	Ortaokul	13	16,6923	5,94957			11,6154	4,61047			18,6923	4,34712				18,5385	4,99359			
	Lise	100	18,1900	5,27563			12,3100	3,56950			20,4100	4,39719				20,9500	4,50224			
	Ön Lisans/ Lisans	142	17,3310	4,81682			11,7394	3,25005			18,5563	4,53751				19,1338	4,31594			
	Yüksek Lisans/	31	16,2581	4,61135			10,9355	3,39544			19,0968	4,62857				19,2581	3,95784			
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	15,9583	4,11514	F=2.073	0.069	11,3958	2,90077	F=2.061	0.070	18,6250	3,98735	F=0.947	0.450		18,4375	3,58428	F=1.802	0.112	
	11-20	25	15,8000	5,38516			10,1600	3,76032			17,9200	5,85890				19,4000	4,99166			
	21-30	72	18,0139	4,59177			11,8333	3,21090			19,0139	4,73671				19,6111	4,84275			
	31-40	70	18,0857	5,41801			12,2286	3,67590			19,5000	5,03250				19,7857	4,99534			
	41-50	53	17,4340	4,74953			11,9623	3,52443			19,2264	3,91074				20,0377	4,19690			
	51 yıl ve daha fazla	44	18,2500	5,52847			12,7045	3,85541			20,0682	3,87237				21,2045	4,22935			

*p<0.05

Çizelge 4.24d incelendiğinde aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Tilia tomentosa*** için **3. ve 4. bölüme** (kullanım amaçları ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Türün kullanım amaçlarına ilişkin değerlendirme sonuçlarının **26-35, 36-45** ve **46-60 yaş** grubunda, **61 ve üstü yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - Türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin ise **26-35**, **36-45, 46-60 yaş** ve **61** ve **üstü** olan yaş grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu ortaya çıkmıştır.

- Katılımcıların **eğitim** durumları ile ***Tilia tomentosa*** için **3. ve 4. bölüme** (kullanım amaçları ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Türün kullanım amaçlarına yönelik değerlendirme sonuçlarının eğitim durumu **lise** olan katılımcılarda, eğitim durumu **ön lisans/lisans** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - Türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin ise eğitim durumu **lise** olan katılımcılarda, eğitim durumu **ön lisans/lisans** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu belirlenmiştir.

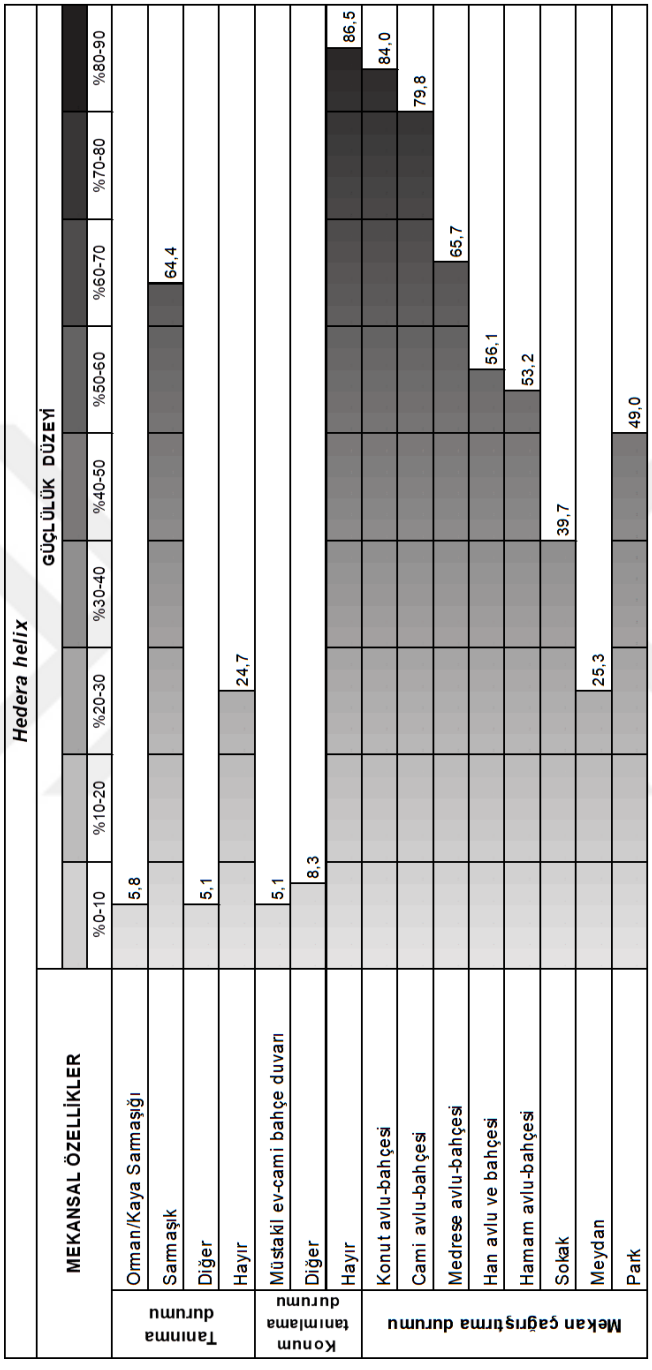
4.4.1.24. *Hedera helix* L.'ye (Orman Sarmaşığı) İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları

Hedera helix'e ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.25a, 4.25b, 4.25c ve 4.25d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

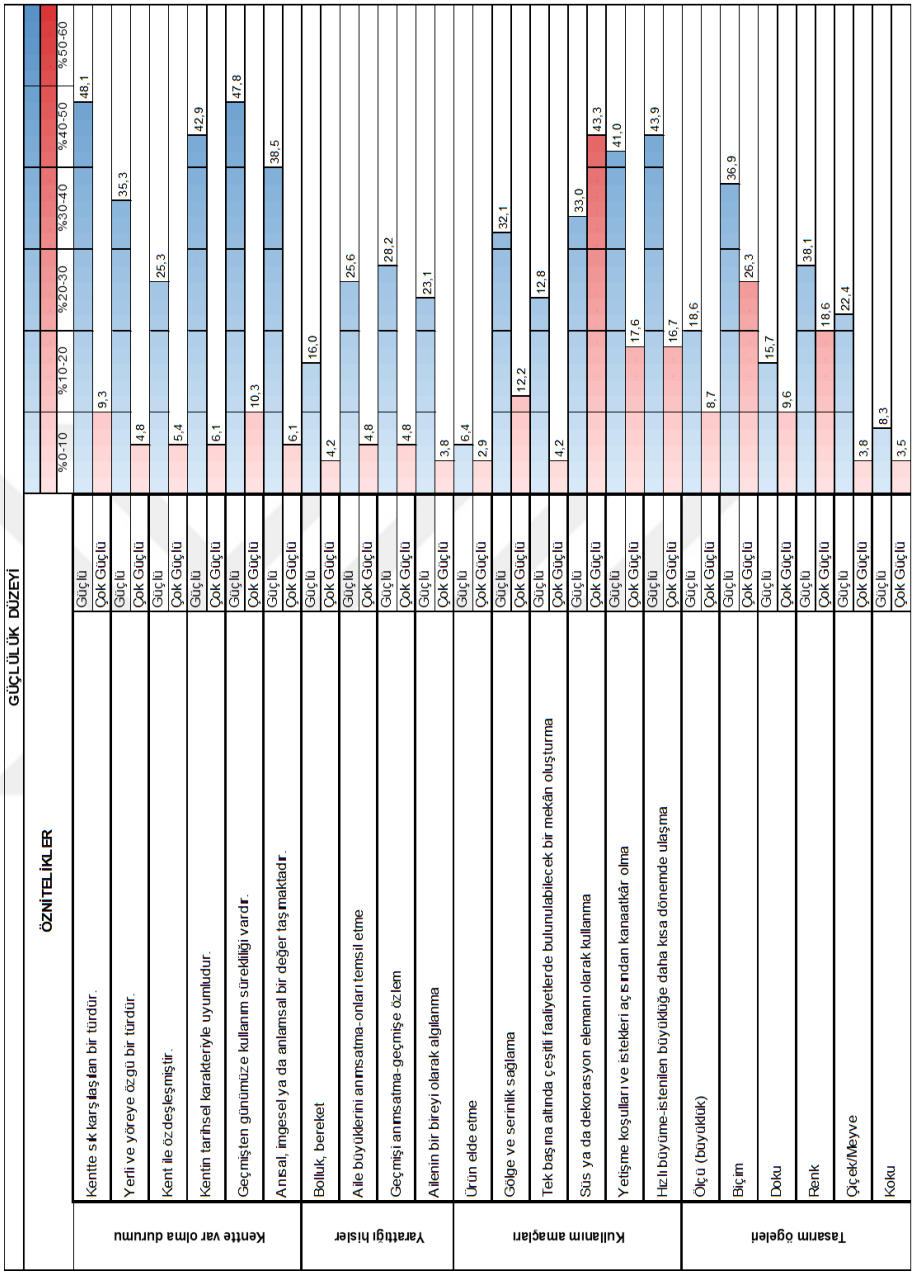
Çizelge 4.25a. Katılımcıların, *Hedera helix* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Hedera helix											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		**n**					**%**				
Tanınma durumu	Orman/Kaya Sarmaşığı	18					5,8				
	Sarmaşık	201					64,4				
	Diğer	16					5,1				
	Hayır	77					24,7				
Konum tanımlama durumu	Müstakil ev-cami bahçe duvarı	16					5,1				
	Diğer	26					8,3				
	Hayır	270					86,5				
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	262					84,0				
	Cami avlu-bahçesi	249					79,8				
	Medrese avlu-bahçesi	205					65,7				
	Han avlu ve bahçesi	175					56,1				
	Hamam avlu-bahçesi	166					53,2				
	Sokak	124					39,7				
	Meydan	79					25,3				
	Park	153					49,0				
ÖZNİTELİKLER		**Çok Zayıf**		**Zayıf**		**Orta**		**Güçlü**		**Çok Güçlü**	
		n	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	7	2,2	29	9,3	97	31,1	150	48,1	29	9,3
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	13	4,2	35	11,2	139	44,6	110	35,3	15	4,8
	Kent ile özdeşleşmiştir	15	4,8	53	17,0	148	47,4	79	25,3	17	5,4
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	14	4,5	41	13,1	104	33,3	134	42,9	19	6,1
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	12	3,8	27	8,7	92	29,5	149	47,8	32	10,3
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	23	7,4	44	14,1	106	34,0	120	38,5	19	6,1
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	30	9,6	123	39,4	96	30,8	50	16,0	13	4,2
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	35	11,2	61	19,6	121	38,8	80	25,6	15	4,8
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	36	11,5	54	17,3	119	38,1	88	28,2	15	4,8
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	35	11,2	69	22,1	124	39,7	72	23,1	12	3,8
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	101	32,4	140	44,9	42	13,5	20	6,4	9	2,9
	Gölge ve serinlik sağlama	68	21,8	54	17,3	52	16,7	100	32,1	38	12,2
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	65	20,8	100	32,1	94	30,1	40	12,8	13	4,2
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	5	1,6	22	7,1	47	15,1	103	33,0	135	43,3
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	4	1,3	26	8,3	99	31,7	128	41,0	55	17,6
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	7	2,2	21	6,7	95	30,4	137	43,9	52	16,7
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	9	2,9	68	21,8	150	48,1	58	18,6	27	8,7
	Biçim	8	2,6	35	11,2	72	23,1	115	36,9	82	26,3
	Doku	6	1,9	48	15,4	179	57,4	49	15,7	30	9,6
	Renk	6	1,9	38	12,2	91	29,2	119	38,1	58	18,6
	Çiçek/Meyve	75	24,0	97	31,1	58	18,6	70	22,4	12	3,8
	Koku	128	41,0	97	31,1	50	16,0	26	8,3	11	3,5

Çizelge 4.25b. *Hedera helix*'in mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.25c. *Hedera helix*'in öznitelikllerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.25a ve 4.25b'ye göre *Hedera helix*'in mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Hedera helix*'i, katılımcıların **%5,8'**inin "**Orman/Kaya Sarmaşığı**" yanıtı ile tanıdıkları, **%64,4**'ünün "**Sarmaşık**" ve **%5,1**'inin **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%24,7**'si ise "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Hedera helix*'in **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%5,1** "**müstakil ev-cami bahçe duvarı**" yanıtı ile değer kazanmış, **%8,3** oranında **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%86,5**'i ise "**hayır**'' yanıtı ile *Hedera helix*'in herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %84** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **cami avlu-bahçesi (%79,8), medrese avlu-bahçesi (%65,7), han avlu-bahçesi (%56,1)** ve **hamam avlu-bahçesi (%53,2)** izlemektedir.

Çizelge 4.25c'ye göre *Hedera helix*'in özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi**, "geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%47,8**'i **güçlü**, **%10,3**'ü **çok güçlü** olarak katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %58,1** olmuştur. Bu niteliği **güçlü** ve **çok güçlü olarak %57,4** ile **"kentte sık karşılaşılan bir türdür"** niteliği izlemektedir.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem"** niteliğinde gerçekleşmiştir.

Katılımcıların **%28,2**'si türün bu niteliğini **güçlü**, **%4,8**'i **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %33** oranına ulaşmıştır.

- *Hedera helix*'in kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%33)** ve **çok güçlü (%43,3)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%76,3** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **"hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma" (%60,6)** ve **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma" (%58,6)** nitelikleri izlemektedir.
- *Hedera helix*'e yüklenen anlamın **"biçim"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye katılımcıların **%36,9**'u **güçlü**, **%26,3'**ü ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük** düzeyi **%63,2**'ye ulaşmıştır. Biçim ögesini, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak "**renk"** ögesi **(%56,7)** izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yaklaşık %6'sı *Hedera helix*'i tür olarak tanımakla birlikte sarmaşık olarak tanımlayanların da yanıtı doğru kabul edildiğinde tanınırlık düzeyi %70'e ulaşmaktadır.
- Katılımcılara göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte müstakil ev ve cami bahçe duvarı gibi unsurları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır.
- Katılımcılar, *Hedera helix*'in kentte var olma durumunu belirleyici özniteliklerini güçlü bulmamakla birlikte, bu türün geçmişten günümüze kullanım sürekliliğinin bulunduğu ve kentte sık karşılaşılan bir tür olduğu görüşünde birleşmektedirler.

- Türün bireyler üzerinde güçlü hisler yarattığı belirtilmemekle birlikte, geçmişi anımsatma-geçmişe özlem hissinin görece daha etkili olduğu izlenmektedir.
- Türün kullanım amaçları çeşitlilik göstermektedir. Kentsel alan ve mekânlarda süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanılma amacı başta olmak üzere hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma ve yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olma nitelikleri ile de kullanımı katılımcılarca uygun bulunmaktadır.
- Tasarım ögeleri açısından *Hedera helix'*in biçim ve renk özelliklerinin diğerlerinden belirgin bir farkla ön plana çıktığı görülmektedir. Türe yüklenen anlamın sarılıcı özelliğiyle duvar ya da ağaçları kaplaması ve alacalı rengiyle görsel açıdan etkili olmasıyla ilintili olarak değer kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Hedera helix* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.25d'de sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların demografik özellikleri ile *Hedera helix* için verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

Çizelge 4.25d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Hedera helix*'in algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

24. *Hedera helix*																				
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi			
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p
Cinsiyet	Erkek	171	20.3392	4.23732	t=1.686	0.093	11,6667	3.61533	t=1.298	0.195	18,9591	3.79684	t=0.500	0.617	18.2164	3.93401	t=0.595	0.552
	Kadın	141	19.4681	4.88665			11,1348	3.58812			18,7447	3.72904			17.9504	3.91941		
Yaş	18-25	53	19.5849	4.58020	F=0.280	0.891	10,7170	3,80474	F=0.831	0.506	19,1132	3.62502	F=0.100	0.982	17,4528	3,37733	F=0.694	0.597
	26-35	64	19.9375	4.96935			11,3125	4,17808			18,7500	4,12888			18.2500	5.17319		
	36-45	77	19.9740	4.50723			11,6883	3.43840			18,7403	4.00790			18.0130	3.93197		
	46-60	62	20.4194	4.40398			11,8387	3,44604			18,8387	3.39814			18.6452	3.60372		
	61 ve üstü	56	19.7321	4.38382			11,4107	3.09708			18,9464	3.60010			18.0357	3.00886		
Eğitim Durumu	İlkokul	26	20.1154	4.80272	F=1.787	0.131	11,0385	3,43489	F=0.888	0.471	19,3077	2,36253	F=0.803	0.524	18.6538	2,74142	F=2.348	0.054
	Ortaokul	13	17.7692	5.19862			11,4615	3.50275			17,5385	6.11849			16.0769	2.72218		
	Lise	100	20.4000	4.87210			11,8700	3.69180			18,7000	3.77525			18.8500	4.21727		
	Ön Lisans/ Lisans	142	20.0986	4.21633			11,3662	3.68143			19,1127	3.72094			17.6972	3.98399		
	Yüksek Lisans/	31	18.5484	4.28049			10,5806	3,14933			18,4194	3.66764			17.8710	3.50943		
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	19.7500	3.80649	F=0.560	0.731	10,5208	3,40206	F=1.097	0.362	19,0417	3.40187	F=1.426	0.214	17,8542	2,65770	F=0.978	0.431
	11-20	25	19.0400	4.37302			11,2000	2,97209			19,0400	3.99468			17.8800	4,53982		
	21-30	72	19.7361	4.97881			11,3333	4.06289			18,9861	4.15032			17,9167	4,56795		
	31-40	70	19.8571	4.98777			11,5000	3,82498			17,8571	4,01911			17.6000	4,60749		
	41-50	53	20.6604	3,63182			12,1132	3,36075			19,4906	3.32023			18,4906	2,87310		
	51 yıl ve daha fazla	44	20.2955	5.04205			11,7500	3,23588			19,2045	3.28194			19,0909	3,44267		

*p<0.05

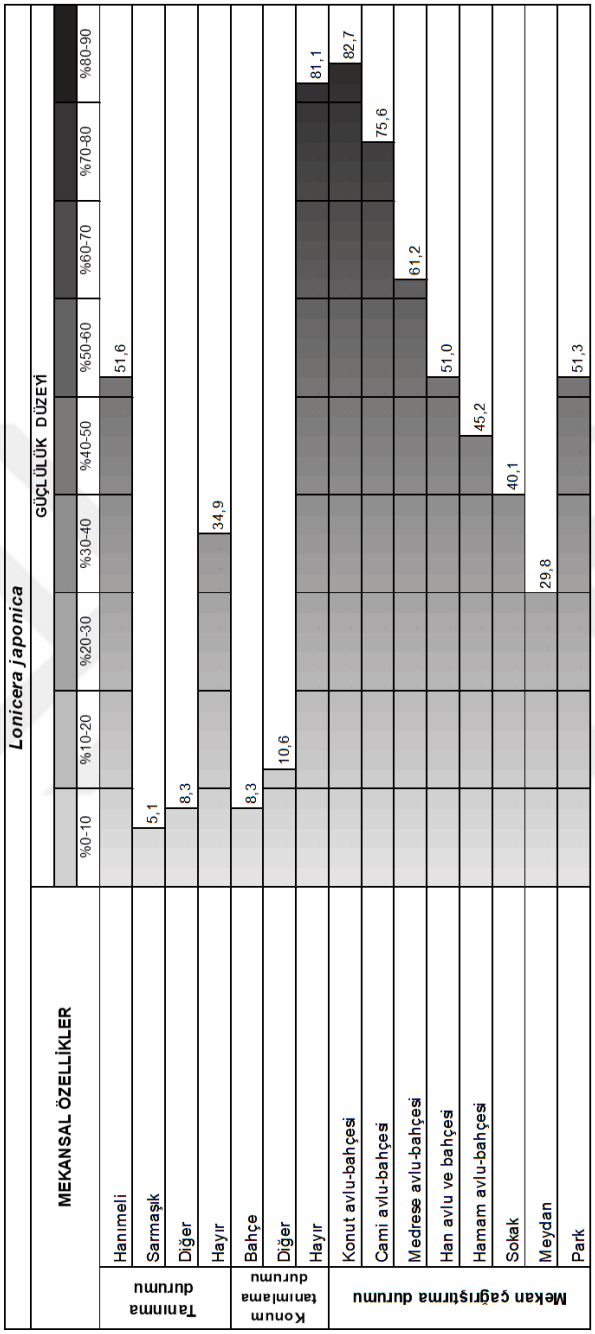
4.4.1.25. *Lonicera japonica* L.'ye (Hanımeli) İlişkin Genel Kullanıcı Araştırması Bulguları

Lonicera japonica'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.26a, 4.26b, 4.26c ve 4.26d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

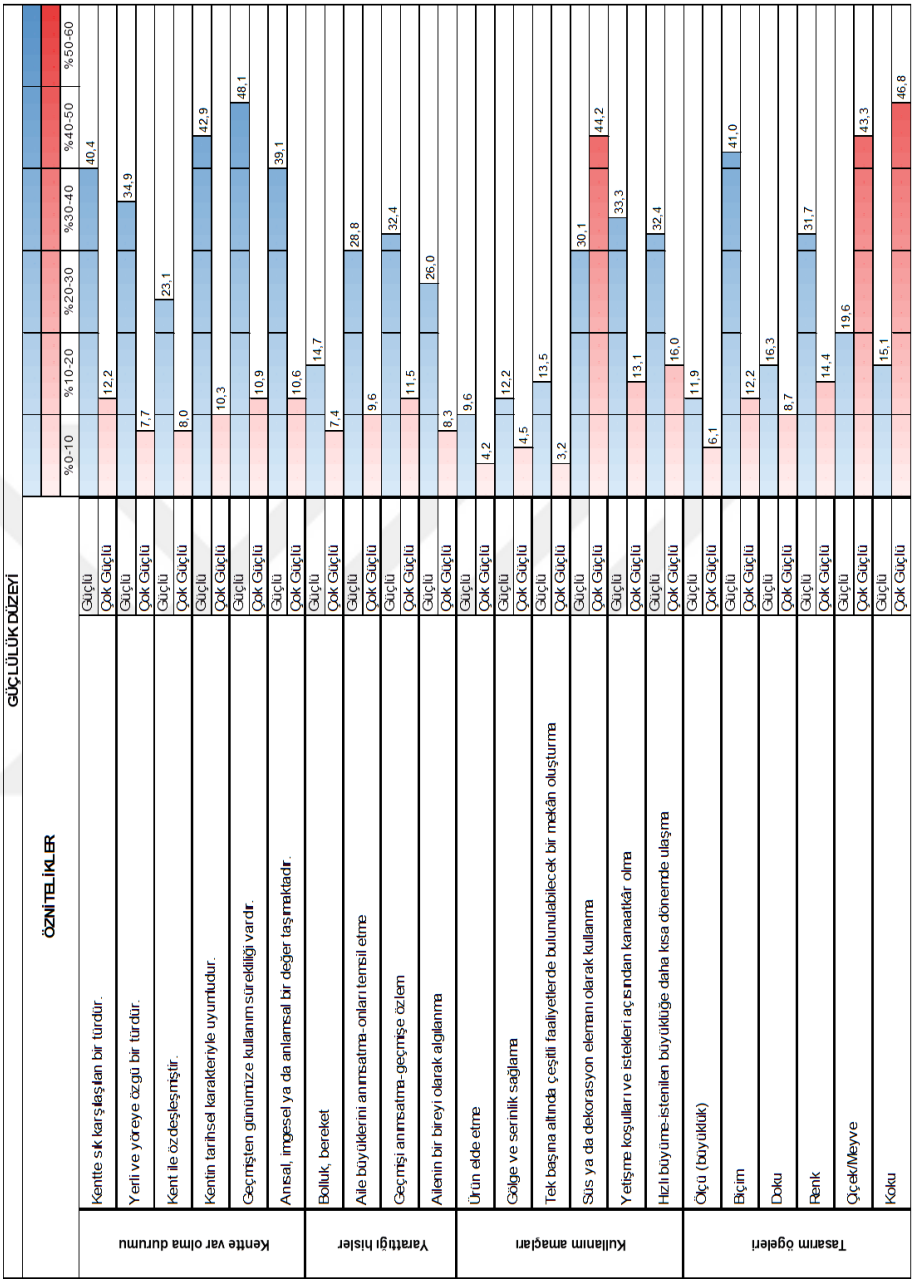
Çizelge 4.26a. Katılımcıların, *Lonicera japonica* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Lonicera japonica											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Hanımeli	161				51,6					
	Sarmaşık	16				5,1					
	Diğer	26				8,3					
	Hayır	109				34,9					
Konum tanımlama durumu	Bahçe	26				8,3					
	Diğer	33				10,6					
	Hayır	253				81,1					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	258				82,7					
	Cami avlu-bahçesi	236				75,6					
	Medrese avlu-bahçesi	191				61,2					
	Han avlu ve bahçesi	159				51,0					
	Hamam avlu-bahçesi	141				45,2					
	Sokak	125				40,1					
	Meydan	93				29,8					
	Park	160				51,3					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	9	2,9	28	9,0	111	35,6	126	40,4	38	12,2
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	12	3,8	37	11,9	130	41,7	109	34,9	24	7,7
	Kent ile özdeşleşmiştir	13	4,2	41	13,1	161	51,6	72	23,1	25	8,0
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	12	3,8	40	12,8	94	30,1	134	42,9	32	10,3
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	14	4,5	25	8,0	89	28,5	150	48,1	34	10,9
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	20	6,4	37	11,9	100	32,1	122	39,1	33	10,6
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	20	6,4	103	33,0	120	38,5	46	14,7	23	7,4
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	32	10,3	46	14,7	114	36,5	90	28,8	30	9,6
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	32	10,3	44	14,1	99	31,7	101	32,4	36	11,5
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	39	12,5	45	14,4	121	38,8	81	26,0	26	8,3
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	59	18,9	134	42,9	76	24,4	30	9,6	13	4,2
	Gölge ve serinlik sağlama	46	14,7	101	32,4	113	36,2	38	12,2	14	4,5
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	47	15,1	117	37,5	96	30,8	42	13,5	10	3,2
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	11	3,5	19	6,1	50	16,0	94	30,1	138	44,2
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	9	2,9	30	9,6	128	41,0	104	33,3	41	13,1
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	9	2,9	29	9,3	123	39,4	101	32,4	50	16,0
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	8	2,6	58	18,6	190	60,9	37	11,9	19	6,1
	Biçim	8	2,6	32	10,3	106	34,0	128	41,0	38	12,2
	Doku	7	2,2	47	15,1	180	57,7	51	16,3	27	8,7
	Renk	3	1,0	33	10,6	132	42,3	99	31,7	45	14,4
	Çiçek/Meyve	17	5,4	39	12,5	60	19,2	61	19,6	135	43,3
	Koku	15	4,8	36	11,5	68	21,8	47	15,1	146	46,8

Çizelge 4.26b. *Lonicera japonica*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.26c. *Lonicera japonica*'nın öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.26a ve 4.26b'ye göre *Lonicera japonica*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Lonicera japonica*'yı, katılımcıların **%51,6**'sının "**Hanımeli**" yanıtı ile tanıdıkları, **%5,1**'inin "**Sarmaşık**" ve **%8,3**'ünün **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%34,9**'u ise "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Lonicera japonica*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%8,3** "**bahçe**" yanıtı ile değer kazanmış, **%10,6** oranında **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%81,1**'i ise "**hayır**" yanıtı ile *Lonicera japonica*'nın herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %82,7** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **cami avlu-bahçesi (%75,6), medrese avlu-bahçesi (%61,2), park (%51,3)** ve **han avlu-bahçesi (%51)** izlemektedir.

Çizelge 4.26c'ye göre *Lonicera japonica*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi**, "geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu özniteliğe, katılımcıların **%48,1**'i **güçlü, %10,9**'u **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %59** olmuştur. Bu özniteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"kentin tarihsel karakteriyle uyumludur" (%53,2)** ve **"kentte sık karşılaşılan bir türdür" (%52,6)** öznitelikleri izlemektedir.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%32,4**'ü türün bu niteliğini **güçlü**, **%11,5**'i **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %43,9** oranına ulaşmıştır.
- *Lonicera japonica*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma"** niteliği sahip olmuştur. Bu özniteliğe **güçlü (%30,1)** ve **çok güçlü (%44,2)** olarak katıldığını ifade eden katılımcıların **%74,3** olduğu izlenmiştir.
- *Lonicera japonica*'ya yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%19,6**'sı **güçlü**, **%43,3**'ü ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %62,9**'a ulaşmıştır. Bu ögeyi güçlü ve **çok güçlü** olarak **"koku" (%61,9)** izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yarıdan fazlasının *Lonicera japonica*'yı tanıdığı belirlenmiştir. Katılımcılara göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte konutların ve kamusal yapıların bahçelerini belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır.
- Katılımcılar, *Lonicera japonica*'nın geçmişten günümüze kullanım sürekliliği bulunan, kentte sık karşılaşılan ve kentin tarihsel karakteriyle uyumlu bir tür olduğu görüşündedirler. Ayrıca *Lonicera japonica*'nın bireyler üzerinde geçmişi anımsatma-geçmişe özlem etkisi de yarattığı görülmektedir.
- *Lonicera japonica*'nın kentte süs ya da dekorasyon elemanı olarak tercih edildiği ve bu özniteliğinin diğerlerinden belirgin bir farkla öne çıktığı belirlenmiştir.

- Tasarım ögeleri açısından *Lonicera japonica*'nın çiçek-meyve ve kokusu ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda belirtilen özelliklere bağlı olarak süs ya da dekorasyon elemanı olarak tercih edilmesiyle ilintili bulunduğu kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Lonicera japonica* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.26d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.26d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Lonicera japonica*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

			25. *Lonicera japonica*																	
			1. Bölüm Kentte var olma durumu					2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi				
	Özellikler	n	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	20,0760	5,06778	t=-0.880	0.379		11,8187	4,05215	t=-1.974	0.049*	18.2807	4,14482	t=-0.980	0.328	20,4620	4,29398	t=-1.652	0.100	
	Kadın	141	20,5674	4,70608				12,6738	3,48773			18,7163	3,59628			21,2695	4,30096			
Yaş	18-25	53	18,8679	5,05370	F=2.562	**0.039***	**3>1**	11,3396	3,16801	F=2.043	0.088	17,7547	3,82253	F=1.122	0.346	18,7736	4,23648	F=4.815	**0.001***	**3>1. 4>1**
	26-35	64	20,2656	6,07687				12,8594	4,30897			18,3281	4,05539			20,9063	4,69285			
	36-45	77	21,4156	4,38703				12,8571	3,54562			19,1169	3,76959			21,4675	3,54885			
	46-60	62	20,7581	4,49293				11,7903	3,80740			18,7097	4,33207			21,9677	3,49223			
	61 ve üstü	56	19,6429	4,03362				11,8393	4,04869			18,1964	3,45580			20,5357	5,06670			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	20,5385	4,54516	F=0.553	0.697		12,8846	3,44473	F=1.306	0.268	17,8846	3,76645	F=0.292	0.883	20,9231	5,48396	F=2.301	0.059	
	Ortaokul	13	18,5385	4,33235				10,0000	4,52769			18,6154	3,42876			18,8462	5,71323			
	Lise	100	20,6200	4,60518				12,2700	4,09694			18,4900	3,85729			21,7600	3,78759			
	Ön Lisans/ Lisans	142	20,2042	5,17706				12,2535	3,64456			18,4507	4,01871			20,3803	4,26221			
	Yüksek Lisans/	31	20,2258	5,20070				12,1290	3,63998			19,0000	4,00832			20,6129	4,00564			
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	20,0000	4,24765	F=1.065	0.380		12,2083	3,14851	F=0.597	0.702	18,4375	2,90931	F=1.608	0.158	19,7292	3,19401	F=1.664	0.143	
	11-20	25	19,6400	5,43814				11,5600	3,67514			16,5600	4,85695			19,6800	4,72335			
	21-30	72	19,4861	5,43332				11,9167	3,90287			18,2639	3,61138			20,9028	4,02163			
	31-40	70	20,8429	5,42842				12,5143	4,19020			18,8714	4,92236			21,0143	5,21562			
	41-50	53	20,4340	4,80988				11,9623	3,95145			18,9434	3,90963			21,0755	4,43695			
	51 yıl ve daha fazla	44	21,2955	3,29608				12,8409	3,77226			18,7727	2,49524			21,9545	3,60203			

*p<0.05

Çizelge 4.26d incelendiğinde aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Lonicera japonica*** için **1.** ve **4. bölüme** (kentte var olma durumu ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türün kentte var olma durumuna ilişkin değerlendirme sonuçlarının **36-45 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **36-45** ve **46-60 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu ortaya çıkmıştır.
- Katılımcıların **cinsiyet** durumları ile ***Lonicera japonica*** için **2. bölüme** (yarattığı hisler) verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türün bireyler üzerinde yarattığı hislere ilişkin değerlendirme sonuçlarının **kadın** katılımcılarda, **erkek** katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki belirlemelerden ortaya çıkan sonuç, orta yaşlı bireylerde *Lonicera japonica*'yı belirgin biçimde değerlendirebilme yeteneğinin ve yüklenen anlamların düzeyinin genç bireylerden daha yüksek olduğudur. Bununla birlikte, *Lonicera japonica*'nın kadınlar üzerinde erkeklerden daha etkili hisler yarattığı ortaya çıkmaktadır.

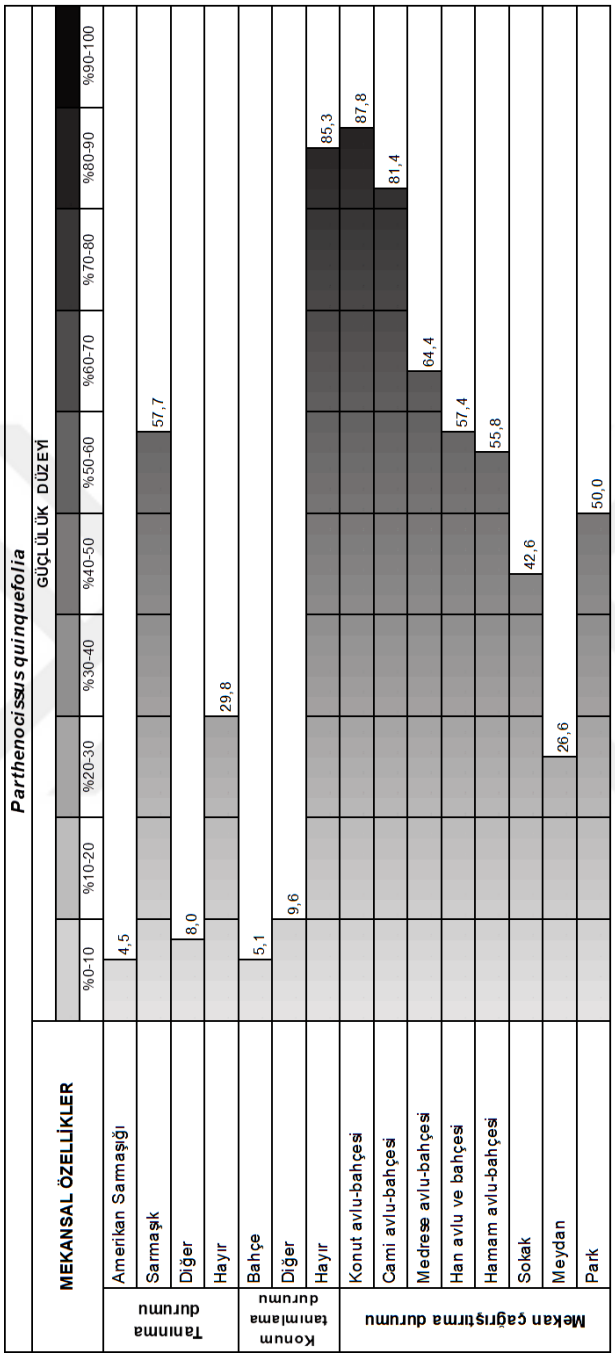
4.4.1.26. *Parthenocissus quinquefolia*'ya (Amerikan Sarmaşığı) İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları

Parthenocissus quinquefolia'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.27a, 4.27b, 4.27c ve 4.27d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

Çizelge 4.27a. Katılımcıların, *Parthenocissus quinquefolia* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Parthenocissus quinquefolia											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Amerikan Sarmaşığı	14				4,5					
	Sarmaşık	180				57,7					
	Diğer	25				8,0					
	Hayır	93				29,8					
Konum tanımlama durumu	Bahçe	16				5,1					
	Diğer	30				9,6					
	Hayır	266				85,3					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	274				87,8					
	Cami avlu-bahçesi	254				81,4					
	Medrese avlu-bahçesi	201				64,4					
	Han avlu ve bahçesi	179				57,4					
	Hamam avlu-bahçesi	174				55,8					
	Sokak	133				42,6					
	Meydan	83				26,6					
	Park	156				50,0					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	6	1,9	26	8,3	114	36,5	132	42,3	34	10,9
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	13	4,2	42	13,5	130	41,7	105	33,7	22	7,1
	Kent ile özdeşleşmiştir	15	4,8	50	16,0	144	46,2	75	24,0	28	9,0
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	14	4,5	45	14,4	87	27,9	145	46,5	21	6,7
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	9	2,9	32	10,3	97	1,1	140	44,9	34	10,9
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	27	8,7	40	12,8	112	35,9	110	35,3	23	7,4
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	31	9,9	134	42,9	82	26,3	47	15,1	18	5,8
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	34	10,9	60	19,2	121	38,8	79	25,3	18	5,8
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	33	10,6	54	17,3	118	37,8	87	27,9	20	6,4
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	39	12,5	68	21,8	120	38,5	70	22,4	15	4,8
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	106	34,0	129	41,3	49	15,7	22	7,1	6	1,9
	Gölge ve serinlik sağlama	52	16,7	67	21,5	64	20,5	98	31,4	31	9,9
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	58	18,6	121	38,8	89	28,5	31	9,9	13	4,2
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	7	2,2	19	6,1	46	14,7	90	28,8	150	48,1
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	7	2,2	21	6,7	97	31,1	128	41,0	59	18,9
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	7	2,2	17	5,4	91	29,2	140	44,9	57	18,3
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	7	2,2	66	21,2	171	54,8	49	15,7	19	6,1
	Biçim	7	2,2	28	9,0	96	30,8	103	33,0	78	25,0
	Doku	7	2,2	38	12,2	192	61,5	48	15,4	27	8,7
	Renk	7	2,2	30	9,6	110	35,3	95	30,4	70	22,4
	Çiçek/Meyve	59	18,9	108	34,6	56	17,9	76	24,4	13	4,2
	Koku	106	34,0	117	37,5	58	18,6	21	6,7	10	3,2

Çizelge 4.27b. *Parthenocissus quinquefolia*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.27c. *Parthenocissus quinquefolia*'nın öznitelikleriniin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.27a ve 4.27b'ye göre *Parthenocissus quinquefolia*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Parthenocissus quinquefolia*'yı, katılımcıların **%4,5**'inin "**Amerikan Sarmaşığı**" yanıtı ile tanıdıkları, **%57,7** "**Sarmaşık**" ve **%8 diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%29,8**'i ise "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Parthenocissus quinquefolia*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%5,1** "**bahçe**" yanıtı ile değer kazanmış, **%9,6** oranında **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%85,3**'ü ise "**hayır**'' yanıtı ile *Parthenocissus quinquefolia*'nın konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %87,8** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **cami avlu-bahçesi (%81,4), medrese avlu-bahçesi (%64,4), han avlu-bahçesi (%57,4), hamam avlu-bahçesi (%55,8)** ve **park (%50)** izlemektedir.

Çizelge 4.27c'ye göre *Parthenocissus quinquefolia*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılmaktadır.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi**, "geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%44,9**'u **güçlü, %10,9**'u **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %55,8** olmuştur. Bu özniteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak aynı oranlarla **"kentte sık karşılaşılan bir türdür" (%53,2)** ve **"kentin tarihsel karakteriyle uyumludur" (%53,2)** nitelikleri izlemektedir.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%27,9**'u türün bu niteliğini **güçlü, %6,4**'ü **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %34,3** oranına ulaşmıştır.
- *Parthenocissus quinquefolia*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%28,8)** ve **çok güçlü (%48,1)** olarak katıldığını belirten katılımcıların **%76,9** olduğu izlenmiştir. Bu özniteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma" (%63,2)** ve **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma" (%59,9)** nitelikleri izlemektedir.
- *Parthenocissus quinquefolia*'ya yüklenen anlamın **"biçim"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%33**'ü **güçlü**, **%25**'i ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %58**'e ulaşmıştır. Biçim ögesini, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **renk (%52,8)** ögesi izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların yaklaşık %4,5'i *Parthenocissus quinquefolia*'yı tür olarak tanımakla birlikte sarmaşık olarak tanımlayanların da yanıtı doğru kabul edildiğinde tanınırlık düzeyi %62,2'ye ulaşmaktadır.
- Katılımcılara göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte özel ve kamusal yapıların bahçelerini ve parkları belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır.
- Katılımcılar, *Parthenocissus quinquefolia*'nın geçmişten günümüze kullanım sürekliliğinin bulunduğu, kentte sık karşılaşılan ve kentin tarihsel karakteriyle uyumlu bir tür olduğu görüşündedirler.

- *Parthenocissus quinquefolia*'nın bireyler üzerinde çok belirginleşmiş bir his yarattığı gözlenememekle birlikte geçmişi anımsatma-geçmişe özlem hissinin diğer hislerden görece daha etkili olduğu söylenebilir.
- *Parthenocissus quinquefolia*'nın kullanım amaçları çeşitlilik göstermektedir. Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanılma amacı başta olmak üzere hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma ve yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olma nitelikleri sayesinde kentsel alan ve mekânlarda yaygın biçimde kullanımı uygun bulunmaktadır.
- Tasarım ögeleri açısından *Parthenocissus quinquefolia*'nın biçim ve rengi diğer ögelere göre belirgin bir farkla ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın *Parthenocissus quinquefolia*'nın sarılıcı niteliği ve sonbaharda kızaran yaprak özellikleri ile ilintili olarak formu ve renginden kaynaklandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Parthenocissus quinquefolia* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge Çizelge 4.27d'de sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre katılımcıların demografik özellikleri ile *Parthenocissus quinquefolia* için verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir.

Çizelge 4.27d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Parthenocissus quinquefolia*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

			26. *Parthenocissus quinquefolia*																	
			1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi			
Özellikler		n	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p
Cinsiyet	Erkek	171	19.7193	4.67441	t=-1.185	0.237	11.3626	3.81754	t=-0.570	0.569	18.7018	3.62491	t=-1.261	0.208	18.0819	3.75645	t=-0.477	0.634
	Kadın	141	20.3688	4.98915			11.6028	3.56346			19.2270	3.70785			18.2766	3.38084		
Yaş	18-25	53	19.6038	4.84109	F=2.173	0.072	10.5849	3.60253	F=1.985	0.097	18.8491	4.00671	F=0.295	0.881	17.3019	3.23791	F=1.815	0.126
	26-35	64	18.6406	5.80467			10.8594	3.92739			18.5625	4.03900			17.8594	4.56650		
	36-45	77	20.7143	4.10986			11.7662	3.14097			18.9610	3.41992			18.1299	2.93505		
	46-60	62	20.6935	4.92098			12.0968	4.15562			19.1290	3.91083			18.9677	3.67074		
	61 ve üstü	56	20.2500	4.11317			11.9107	3.57403			19.2143	2.95244			18.5179	3.23049		
Eğitim Durumu	İlkokul	26	20.6923	3.18458	F=0.712	0.584	11.9615	3.64945	F=0.668	0.615	19.4615	3.10136	F=0.262	0.902	18.8077	2.78595	F=1.970	0.099
	Ortaokul	13	19.9231	4.66300			11.5385	3.20456			18.7692	1.16575			16.6154	2.21880		
	Lise	100	20.5100	4.83358			11.8200	3.77493			19.0300	3.94009			18.7800	3.68063		
	Ön Lisans/ Lisans	142	19.5563	5.04522			11.2676	3.69380			18.8873	3.76640			17.8873	3.67491		
	Yüksek Lisans/	31	19.9677	4.99656			10.8387	3.79558			18.5161	3.52014			17.6129	3.66676		
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	19.8958	5.02013	F=0.958	0.444	10.9583	3.35780	F=1.634	0.151	18.7083	3.78664	F=0.468	0.800	17.5833	2.72758	F=1.099	0.361
	11-20	25	19.6800	6.00500			11.6400	4.50814			19.3200	4.13038			17.6000	3.91578		
	21-30	72	19.3611	5.08604			10.7500	3.61433			18.8333	3.56430			17.9306	3.71266		
	31-40	70	19.7000	5.06294			11.4286	3.56542			18.5571	4.50969			18.1286	4.36030		
	41-50	53	20.8868	3.57158			12.3585	3.61670			19.2075	3.15228			18.9245	3.26313		
	51 yıl ve daha fazla	44	20.8409	4.31839			12.1136	3.87728			19.4318	2.37622			18.6818	2.93157		

*p<0.05

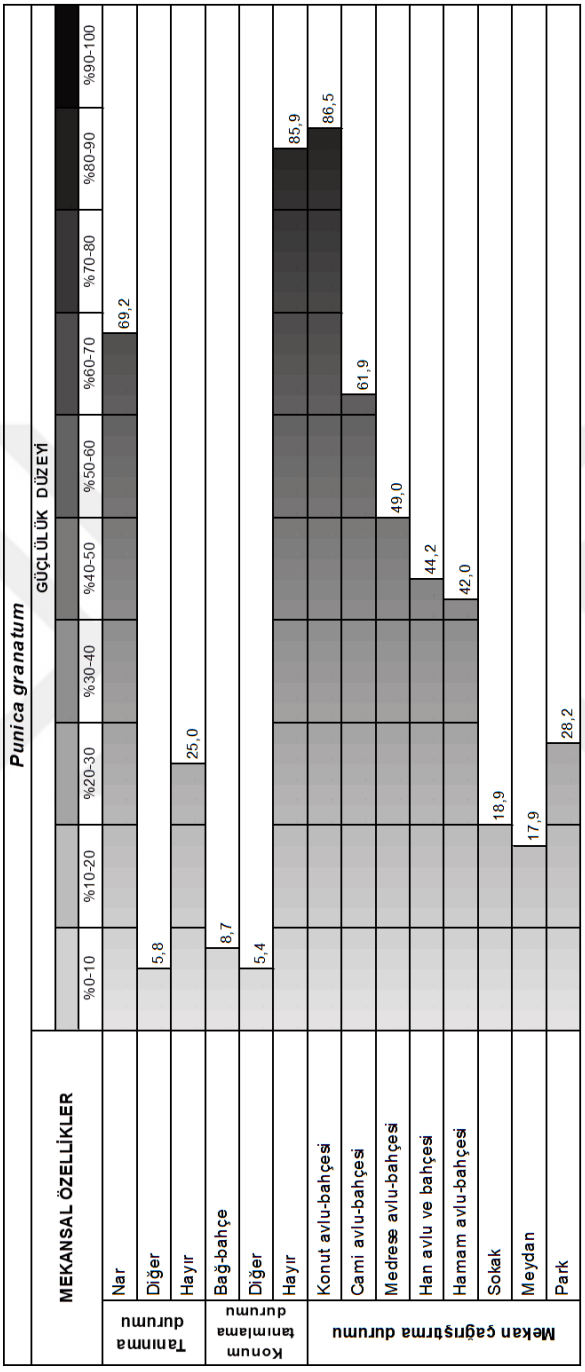
4.4.1.27. *Punica granatum* L.'ye (Nar) İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları

Punica granatum'a ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.28a, 4.28b, 4.28c ve 4.28d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

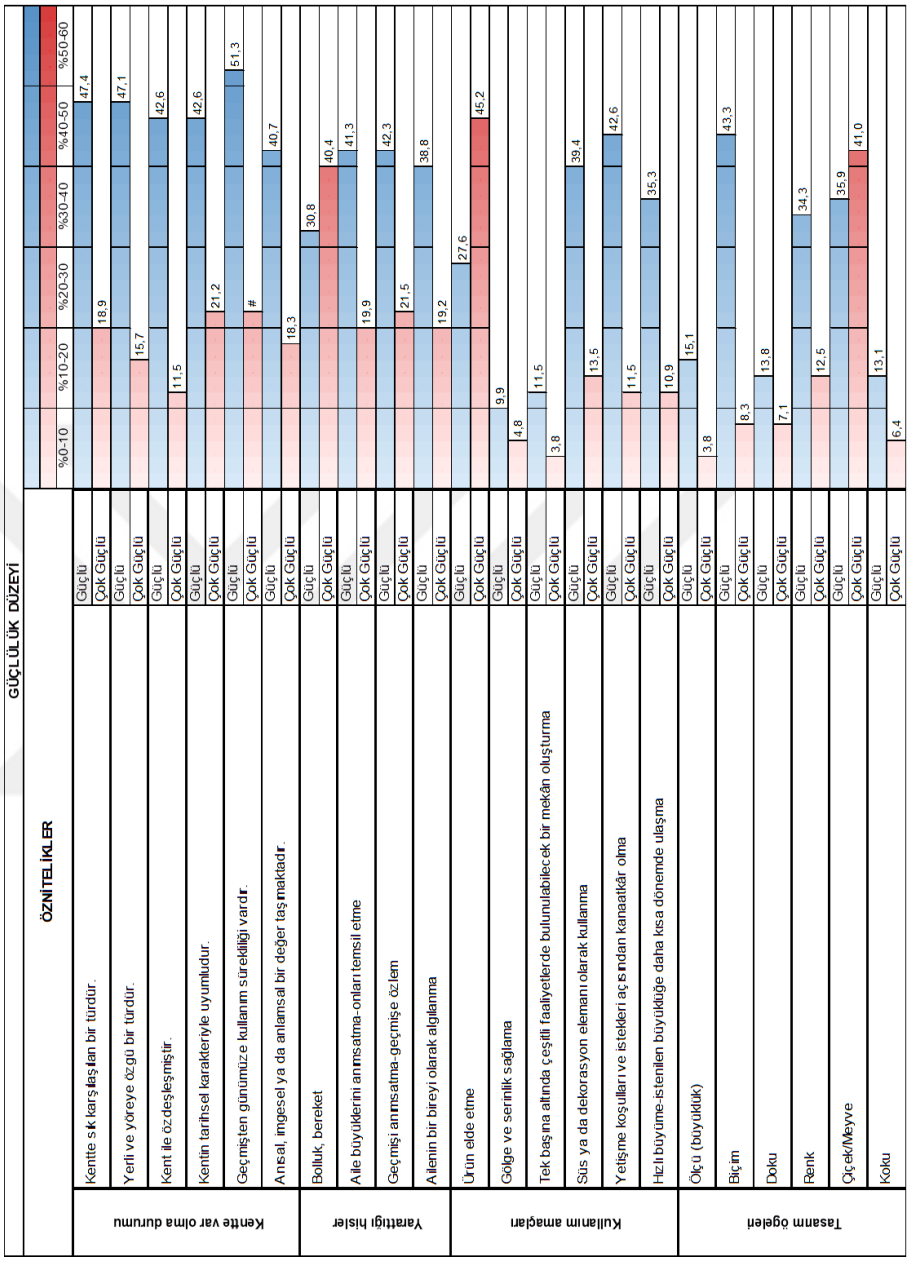
Çizelge 4.28a. Katılımcıların, *Punica granatum* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Punica granatum											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Nar	216				69,2					
	Diğer	18				5,8					
	Hayır	78				25,0					
Konum tanımlama durumu	Bağ-bahçe	27				8,7					
	Diğer	17				5,4					
	Hayır	268				85,9					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	270				86,5					
	Cami avlu-bahçesi	193				61,9					
	Medrese avlu-bahçesi	153				49,0					
	Han avlu ve bahçesi	138				44,2					
	Hamam avlu-bahçesi	131				42,0					
	Sokak	59				18,9					
	Meydan	59				18,9					
	Park	88				28,2					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	6	1,9	31	9,9	68	21,8	148	47,4	59	18,9
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	14	4,5	28	9,0	74	23,7	147	47,1	49	15,7
	Kent ile özdeşleşmiştir	10	3,2	40	12,8	93	29,8	133	42,6	36	11,5
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	9	2,9	35	11,2	69	22,1	133	42,6	66	21,2
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	6	1,9	27	8,7	54	17,3	160	51,3	65	20,8
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	17	5,4	38	12,2	73	23,4	127	40,7	57	18,3
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	6	1,9	32	10,3	52	16,7	96	30,8	126	40,4
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	12	3,8	42	13,5	67	21,5	129	41,3	62	19,9
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	13	4,2	36	11,5	64	20,5	132	42,3	67	21,5
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	20	6,4	43	13,8	68	21,8	121	38,8	60	19,2
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	9	2,9	27	8,7	49	15,7	86	27,6	141	45,2
	Gölge ve serinlik sağlama	16	5,1	111	35,6	139	44,6	31	9,9	15	4,8
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	22	7,1	115	36,9	127	40,7	36	11,5	12	3,8
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	7	2,2	34	10,9	106	34,0	123	39,4	42	13,5
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	5	1,6	28	9,0	110	35,3	133	42,6	36	11,5
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	3	1,0	27	8,7	138	44,2	110	35,3	34	10,9
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	6	1,9	51	16,3	196	62,8	47	15,1	12	3,8
	Biçim	6	1,9	27	8,7	118	37,8	135	43,3	26	8,3
	Doku	4	1,3	40	12,8	203	65,1	43	13,8	22	7,1
	Renk	4	1,3	20	6,4	142	45,5	107	34,3	39	12,5
	Çiçek/Meyve	7	2,2	18	5,8	47	15,1	112	35,9	128	41,0
	Koku	41	13,1	119	38,1	91	29,2	41	13,1	20	6,4

Çizelge 4.28b. *Punica granatum*'un mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.28c. *Punica granatum*'un öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.28a ve 4.28b'ye göre *Punica granatum*'un mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Punica granatum*'u, katılımcıların **%69,2**'sinin "**Nar**" yanıtı ile tanıdıkları ve **%5,8**'inin **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%25**'i ise "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Punica granatum*'un **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu,**%8,7** "**bağ-bahçe**" yanıtı ile değer kazanmış, **%5,4** oranında **diğer** yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%85,9**'u ise "**hayır**" yanıtı ile *Punica granatum*'un herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %86,5** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **cami avlu-bahçesi (%61,9)** izlemektedir.

Çizelge 4.28c'ye göre *Punica granatum*'un özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi, **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%51,3**'ü **güçlü**, **%20,8**'i **çok güçlü** düzeyinde bir katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %72,1** olmuştur. Bu özniteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"kentte sık karşılaşılan bir türdür" (%66,3), "kentin tarihsel karakteriyle uyumludur" (%63,8), "yerli ve yöreye özgü bir türdür" (%62,8), "anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır" (%59)** ve **"kent ile özdeşleşmiştir" (%54)** nitelikleri izlemektedir.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%30,8**'i türün bu niteliğini **güçlü**, **%40,4**'ü **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %71,2** oranına ulaşmıştır. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem" (%63,8), "aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme" (%61,2)** ve **"ailenin bir bireyi olarak algılanma**" (**%58) öz**nitelikleri izlemektedir.
- *Punica granatum*'un kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"ürün elde etme"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%27,6)** ve **çok güçlü (%45,2)** olarak katıldığını belirten katılımcıların **%72,8** olduğu izlenmiştir. Bu özniteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma" (%54,1)** ve **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma" (%52,9)** öznitelikleri izlemektedir.
- *Punica granatum*'a yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine ulaştığı görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%35,9**'u **güçlü, %41**'i ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %76,9**'a ulaşmıştır. Çiçek-meyve ögesini, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **biçim (%51,6)** ögesi izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların 2/3'ünden fazlasının *Punica granatum*'u tanıdığı belirlenmiştir. Bu türün bölgenin doğal bitkisi olarak konut bahçeleri ağırlıklı olmak üzere kamu yapılarının bahçelerinde sık kullanılması yanında çiçek ve meyveleriyle diğer türlerden kolaylıkla ayırt edilebilmesi tanınırlık düzeyini arttırmış olabilir.
- Katılımcılara göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi olmamakla birlikte başta konutlar olmak üzere bazı kamu yapılarının

bahçelerini belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum somut bir mekânın tanımlanmasından daha çok genel anlamda bahçe mekânlarının tanımlanması olarak kabul edilebilir.

- Türün kentte var olma durumuna ilişkin özniteliklerin tümünde güçlülük düzeyinin %50'nin üzerinde olduğu ve birbirine yakın değerlerde gerçekleştiği gözlenmiştir. Katılımcıların *Punica granatum*'u geçmişten günümüze yaygın biçimde kullanım sürekliliği bulunan bir tür olarak algılamaları nedeniyle diğer özniteliklerin de değerleri yüksek düzeyde bulunmuş olabilir.
- *Punica granatum*'un bireyler üzerinde oluşturduğu en etkili his bolluk-bereket kavramıyla biçimlenmektedir. Türün geçmişi ve aile büyüklerini anımsatması yanında ailenin bir bireyi olarak algılanması, bahçelerin vazgeçilmez bir ögesi olarak kullanıcı açısından yoğun bir anlam taşıdığının yalın göstergesi kabul edilebilir.
- *Punica granatum*'dan ürün elde etme olgusu diğer kullanım amaçlarından belirgin bir farkla öne çıkmaktadır. Buna ek olarak türün yetişme koşulları-istekleri açısından kanaatkâr olması ve hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşması da önemli tercih nedenleri olarak belirlenmiştir.
- Tasarım ögeleri olarak *Punica granatum*'un çiçek-meyve etkisi belirgin bir farkla ön plana çıkmaktadır. Gösterişli çiçekleri ve aynı nitelikteki meyvesi bolluk-bereket algısını güçlendirerek tasarımın önemli bir ögesi durumuna getirmektedir. Bunun dışında bitkinin habitüsü bağlamında biçim ögesi de katılımcılar için önemli bulunmuştur.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Punica granatum* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.28d'de sunulmuştur. Bulgulara göre, katılımcıların demografik özellikleri ile *Punica granatum* için verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Çizelge 4.28d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Punica granatum*'un algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

			27. Punica granatum																	
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi			
			$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p
Cinsiyet	Erkek	171	22,1754	5,09367	t=1.369	0.172	15,0702	3,83264	t=1.669	0.096	20,0292	3,66610	t=0.343	0.732	19,7953	3,94062	t=0.135	0.893
	Kadın	141	21,3688	5,27990			14,3262	4,01870			19,8865	3,65101			19,8511	3,23140		
Yaş	18-25	53	22,1321	5,64677	F=0.190	0.944	15,1509	3,84005	F=1.034	0.390	19,3585	3,59002	F=1.428	0.224	19,6604	2,70998	F=1.413	0.229
	26-35	64	21,9219	5,14336			14,6563	4,37242			19,6719	3,83408			19,5469	3,96384		
	36-45	77	21,4416	5,31506			14,3506	3,88576			19,7143	3,44451			19,2597	3,18054		
	46-60	62	22,0161	4,25611			15,4032	3,40905			20,7419	3,78494			20,5645	3,64679		
	61 ve üstü	56	21,6607	5,66738			14,2143	4,06633			20,3571	3,57989			20,2321	4,42304		
Eğitim Durumu	İlkokul	26	22,6923	5,30486	F=2.284	0.060	14,6538	3,35788	F=1.802	0.128	20,5000	3,47851	F=0.482	0.749	20,8462	4,42441	F=1.874	0.115
	Ortaokul	13	21,3846	6,18518			14,3846	4,62851			20,5385	4,40862			18,0000	3,80789		
	Lise	100	21,6800	4,86978			14,9600	3,61232			20,0500	4,07350			20,1200	4,25044		
	Ön Lisans/ Lisans	142	22,3099	5,02220			15,0000	4,06507			19,8944	3,28700			19,7535	2,96836		
	Yüksek Lisans/	31	19,3871	5,93115			13,0000	4,20317			19,3226	3,76286			19,0645	3,21388		
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	22,5417	5,01469	F=0.829	0.530	15,0208	3,90575	F=0.681	0.639	20,0000	3,05969	F=0.508	0.770	19,1875	2,47245	F=1.616	0.155
	11-20	25	21,5200	5,19711			14,2800	4,32551			19,6800	3,13209			18,7600	3,19218		
	21-30	72	21,8194	5,18483			15,1389	3,95861			19,9167	3,91008			20,0000	3,31450		
	31-40	70	22,1429	5,17319			14,7714	3,67195			19,6714	3,86632			19,5000	3,99909		
	41-50	53	21,9245	5,15845			14,7925	3,75376			19,8868	3,21451			20,3396	3,62122		
	51 yıl ve daha fazla	44	20,5000	5,46234			13,8864	4,33062			20,7273	4,28281			20,7045	4,57282		

*p<0.05

4.4.1.28. *Rosa sp.*'ye (Gül) İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları

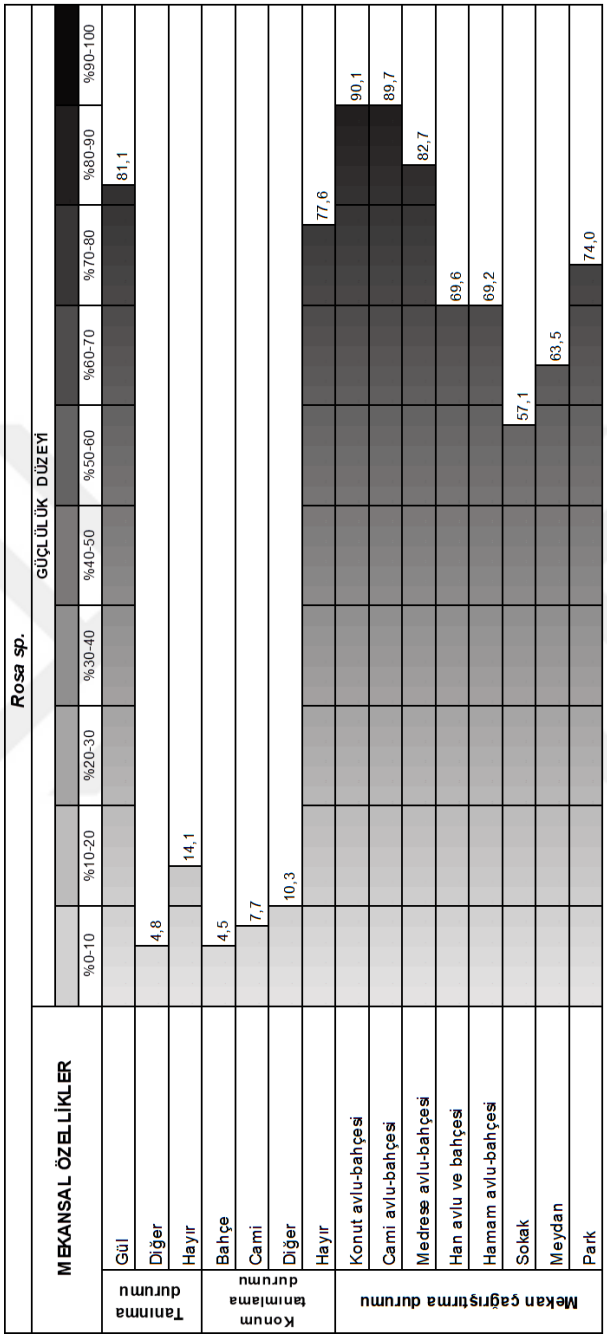
Rosa sp.'ye ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.29a, 4.29b, 4.29c. ve 4.29d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

Çizelge 4.29a. Katılımcıların, *Rosa sp.* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

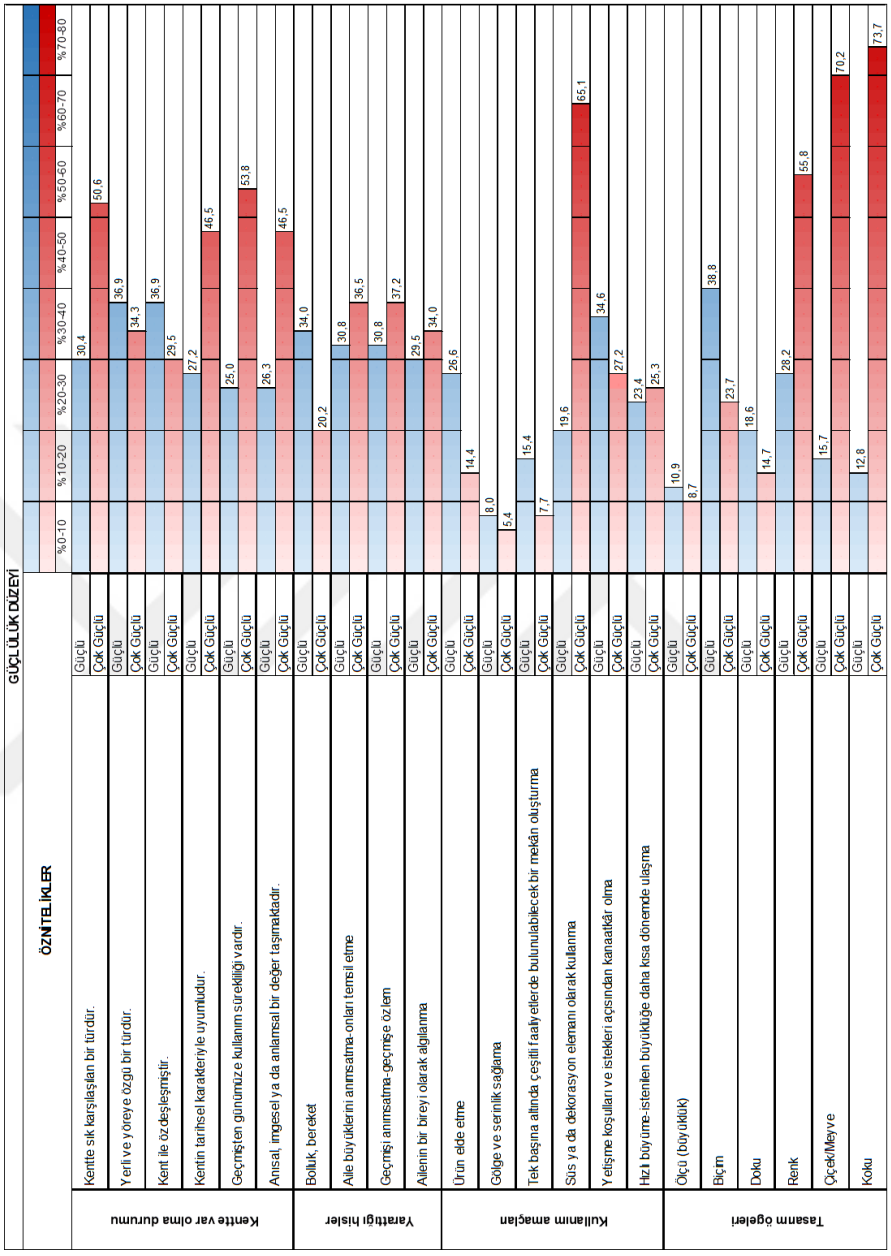
Rosa sp.			
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n	%
Tanınma durumu	Gül	253	81,1
	Diğer	15	4,8
	Hayır	44	14,1
Konum tanımlama durumu	Bahçe	14	4,5
	Cami	24	7,7
	Diğer	32	10,3
	Hayır	242	77,6
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	281	90,1
	Cami avlu-bahçesi	280	89,7
	Medrese avlu-bahçesi	258	82,7
	Han avlu ve bahçesi	217	69,6
	Hamam avlu-bahçesi	216	69,2
	Sokak	178	57,1
	Meydan	198	63,5
	Park	231	74,0

ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	4	1,3	17	5,4	38	12,2	95	30,4	158	50,6
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	4	1,3	27	8,7	59	18,9	115	36,9	107	34,3
	Kent ile özdeşleşmiştir	6	1,9	32	10,3	67	21,5	115	36,9	92	29,5
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	5	1,6	30	9,6	47	15,1	85	27,2	145	46,5
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	4	1,3	17	5,4	45	14,4	78	25,0	168	53,8
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	11	3,5	22	7,1	52	16,7	82	26,3	145	46,5
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	9	2,9	45	14,4	89	28,5	106	34,0	63	20,2
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	17	5,4	27	8,7	58	18,6	96	30,8	114	36,5
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	15	4,8	29	9,3	56	17,9	96	30,8	116	37,2
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	21	6,7	32	10,3	61	19,6	92	29,5	106	34,0
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	19	6,1	58	18,6	107	34,3	83	26,6	45	14,4
	Gölge ve serinlik sağlama	70	22,4	145	46,5	55	17,6	25	8,0	17	5,4
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	58	18,6	117	37,5	65	20,8	48	15,4	24	7,7
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	4	1,3	10	3,2	34	10,9	61	19,6	203	65,1
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	3	1,0	18	5,8	98	31,4	108	34,6	85	27,2
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	3	1,0	18	5,8	139	44,6	73	23,4	79	25,3
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	11	3,5	81	26,0	159	51,0	34	10,9	27	8,7
	Biçim	5	1,6	32	10,3	80	25,6	121	38,8	74	23,7
	Doku	3	1,0	36	11,5	169	54,2	58	18,6	46	14,7
	Renk	0	0,0	12	3,8	38	12,2	88	28,2	174	55,8
	Çiçek/Meyve	7	2,2	13	4,2	24	7,7	49	15,7	219	70,2
	Koku	2	0,6	12	3,8	28	9,0	40	12,8	230	73,7

Çizelge 4.29b. *Rosa sp.*'nın mekânsal özellikllerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.29c. *Rosa sp.*'nin öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.29a ve 4.29b'ye göre *Rosa sp.*'nin mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Rosa sp.*'yi, katılımcıların **%81,1**'inin "**Gül**" yanıtı ile tanıdıkları ve **4,8**'inin **diğe**r türlerin adını vererek yanlış tanıdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%14,1**'i ise "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Rosa sp.*'nin **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%7,7** "**cami**" ve **%4,5** "**bahçe**" yanıtları ile değer kazanmış, **%10,3** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%77,6**'sı ise "**hayır**'' yanıtı ile *Rosa sp.*'nin herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %90,1** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **cami avlu-bahçesi (%89,7), medrese avlu-bahçesi (%82,7), park (%74), han avlu-bahçesi (%69,6), hamam avlu-bahçesi (%69,2), meydan (%63,5)** ve **sokak (%57,1)** izlemektedir.

Çizelge 4.29c'e göre *Rosa sp.*'nin özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"kentte sık karşılaşılan bir türdür"** niteliğinde ortaya çıkmaktadır. Bu niteliğe, katılımcıların **%30,4**'ü **güçlü** ve **%50,6**'sı **çok güçlü** olarak katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %81** olmuştur. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır" (%78,8)**, **"kentin tarihsel karakteriyle uyumludur" (%73,7)**, **"anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır"**

(%72,8), **"yerli ve yöreye özgü bir türdür" (%71,2)**, ve **"kent ile özdeşleşmiştir" (%66,4)** öznitelikleri izlemektedir.

- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"geçmişi anımsatma-geçmişe özlem"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%30,8**'i türün bu niteliğini **güçlü**, **%37,2**'si **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %68** oranına ulaşmıştır. Bu niteliği, "a**ile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme" (%67,3), "ailenin bir bireyi olarak algılanma**" (**%63,5)** ve **"bolluk-bereket" (%54,2)** nitelikleri izlemektedir.
- *Rosa sp.*'nin kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%19,6)** ve **çok güçlü (%65,1)** olarak katıldığını belirten katılımcıların **%84,7** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma" (%61,8)** özniteliği izlemektedir.
- *Rosa sp.*'ye yüklenen anlamın "**koku**" ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%12,8**'i **güçlü** olarak, **%73,7**'si ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %86,5**'ya ulaşmıştır. Koku ögesini, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **çiçek-meyve (%85,9)**, **renk (%84)** ve **biçim (%62,5)** ögeleri izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Gülün insanların yaşadığı mekânlarda kullanımının en az beş bin yıllık bir geçmişi olduğu kabul edilmektedir. Yaprak, çiçek ve koku etkisiyle tarihi bahçelerden günümüze değin bitkisel tasarım çalışmalarının vazgeçilemez türleri arasında yer almaktadır. Gülizar, gülistan, rosarium gibi kavramlar da gülün park ve bahçe olgusundaki önemini vurgulayıcı biçimde ortaya koymaktadır. Bu bağlamda katılımcıların 4/5'ten daha fazlasının gülü

tanımaları doğal kabul edilebilir. Çünkü ülke florasının doğal bir türü olmasının yanında konutlar ve kamu yapılarının avlu ve bahçelerinde ve parklarda yoğun biçimde görülmesi nedeniyle bireylerin zihinsel haritalarında yerini alması da doğaldır.

- Katılımcılara göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi bulunmamaktadır (kentsel açık ve yeşil alanların hemen tümünde kullanılması, somut bir adresi tanımlamasını önlemiş ya da zorlaştırmış olabilir). Ancak somut olmamakla birlikte konut ve özellikle dini yapılar (ülkemiz genelinde cami bahçelerinin vazgeçilmez türlerinden biri güldür) başta olmak üzere kamu yapılarının bahçelerini belirli ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır.
- Kentte var olma durumuna ilişkin özniteliklerin tümünün %50'nin üzerinde ve çok güçlü düzeylerde gerçekleştiği gözlenmiştir. Daha açık bir anlatımla *Rosa sp.*'nin, kentte sık karşılaşılan, geçmişten günümüze kullanım sürekliliği bulunan, kentin tarihsel karakteriyle uyumlu, anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşıyan, yerli-yöreye özgü ve bir kimlik ögesi olarak kent ile özdeşleşmiş bir tür olduğu görülmektedir.
- *Rosa sp.* bireyler üzerinde oldukça etkili hisler yaratmaktadır. Geçmişi ve aile büyüklerini anımsattığı ve onları temsil ettiği duygusu başta olmak üzere yarattığı diğer hislerin de birbirine yakın ve güçlü düzeylerde etkili olduğu belirlenmiştir.
- Türün kullanım amaçları fazla çeşitlilik ortaya koymaktadır. Kentsel alan ve mekânlarda *Rosa sp.*'yi süs ve dekorasyon elemanı olarak kullanma amacı diğer kullanım amaçlarından belirgin bir farkla ön plana çıkmaktadır. Buna ek olarak katılımcılara göre yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma niteliği de (gerçekte gül kültürü bilgi ve duyarlılık gerektirmektedir) tercih nedenleri arasındadır.

- Tasarım ögeleri açısından *Rosa sp.*'nin koku, çiçek-meyve ve rengi belirgin bir farkla ön plana çıkmaktadır. Bunun dışında biçim ögesinin de önemli bulunduğu izlenmiştir. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda maddeler halinde belirtilen özelliklerle ilintili olarak çiçeklerinin biçim, renk ve kokuları ile değer kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Rosa sp.* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.29d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.29d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Rosa sp.*'nin algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

			28. *Rosa sp.*																	
			1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları				4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi					
Özellikler		n	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{x}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni
Cinsiyet	Erkek	171	24,6491	5,25298	t=1.016	0.311	14,8480	4,08732	t=-0.650	0.516	20,0643	3,70397	t=0.333	0.740	23,2573	3,69314	t=-0.841	0.401	
	Kadın	141	24,0284	5,51355			15,1489	4,05310			19,9220	3,82673			23,5957	3,34232			
Yaş	18-25	53	23,0566	5,88811	F=2.439	0.057	14,2642	4,10043	F=1.553	0.187	19,6415	3,88337	F=0.484	0.747	21,8302	3,36118	F=4.304	**0.002***	**2>1. 3>1. 4>1**
	26-35	64	24,9063	5,49377			14,9063	4,60751			20,3906	3,84880			23,6719	3,94025			
	36-45	77	25,3377	5,05655			15,8571	3,75470			19,6883	3,02733			24,0909	2,54528			
	46-60	62	24,8226	4,68175			15,0645	3,71029			20,0806	4,07832			24,0323	2,82824			
	61 ve üstü	56	23,1607	5,58497			14,4643	4,09418			20,2321	4,10760			22,9821	4,55069			
Eğitim Durumu	İlkokul	26	23,5769	5,44921	F=2.058	0.086	15,2308	3,94267	F=1.684	0.154	20,3462	4,32613	F=0.952	0.434	23,7692	4,06259	F=5.175	**0.000***	**1>2. 3>2. 4>2. 5>2**
	Ortaokul	13	21,2308	6,35287			13,0000	4,06202			18,3077	3,77237			20,0769	5,80892			
	Lise	100	25,2600	4,75590			15,5000	3,78060			20,2300	3,65661			24,1500	2,91764			
	Ön Lisans/ Lisans	142	24,1197	5,58428			14,6197	4,18497			19,8451	3,84873			22,9718	3,51076			
	Yüksek Lisans/	31	24,6129	5,41404			15,6129	4,34110			20,3871	3,05153			24,1290	2,87219			
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	24,1667	5,90468	F=0.447	0.815	14,5625	4,19679	F=0.963	0.440	19,7292	3,87430	F=0.167	0.975	22,6667	3,04109	F=1.215	0.302	
	11-20	25	24,7600	5,61456			16,2800	3,69143			19,7200	3,54166			23,0400	3,94208			
	21-30	72	24,6528	5,12975			15,3194	3,99939			19,9028	3,35320			23,2778	3,58094			
	31-40	70	23,7429	5,63551			14,7143	4,26357			20,1714	3,99264			24,1000	3,43110			
	41-50	53	24,1887	5,31347			14,4717	3,97881			20,2642	3,99592			23,1698	3,55038			
	51 yıl ve daha fazla	44	25,1136	4,79445			15,2045	4,03231			20,0227	3,84882			23,8409	3,82734			

*p<0.05

Çizelge 4.29d incelendiğinde aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Rosa sp***. için **4. bölüme** (tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **26-35, 36-45** ve **46-60 yaş** grubunda, **18-25 yaş** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların **eğitim** durumları ile de ***Rosa sp.*** için **4. bölüme** (tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin eğitim durumu **ortaokul** olan katılımcılarda diğerlerine göre **daha düşük** gerçekleştiği ortaya çıkmıştır. Bunun kent genelindeki ortaokul mezunlarını tam anlamıyla temsil edip etmediği tartışılabilir. Verilen yanıtlar böyle bir sonuca ulaşılmasını sağlamış olabilir.

Yukarıdaki belirlemelerden ortaya çıkan sonuç; orta yaşlı bireylerin *Rosa sp.*'ye yükledikleri anlamın genç bireylerinkinden daha güçlü olduğudur. Diğer taraftan elde edilen yanıtlara göre değerlendirmelerde sapmalar görülmekle birlikte eğitim düzeyi arttıkça güle yüklenen anlam da artış göstermektedir.

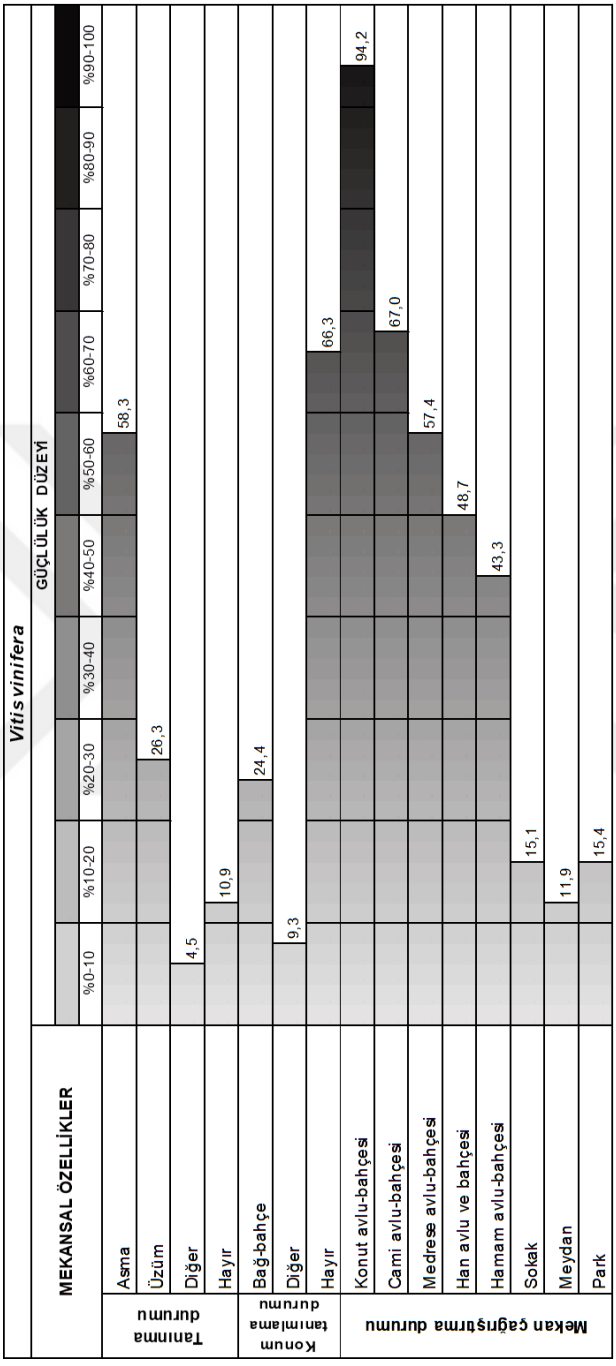
4.4.1.29. *Vitis vinifera* L.'ye *(Asma)* İlişkin Genel Katılımcı Araştırması Bulguları

Vitis vinifera'ya ilişkin genel katılımcı araştırması bulguları Çizelge 4.30a, 4.30b, 4.30c ve 4.31d'de sunularak maddeler halinde yorumlanmasına çalışılmıştır.

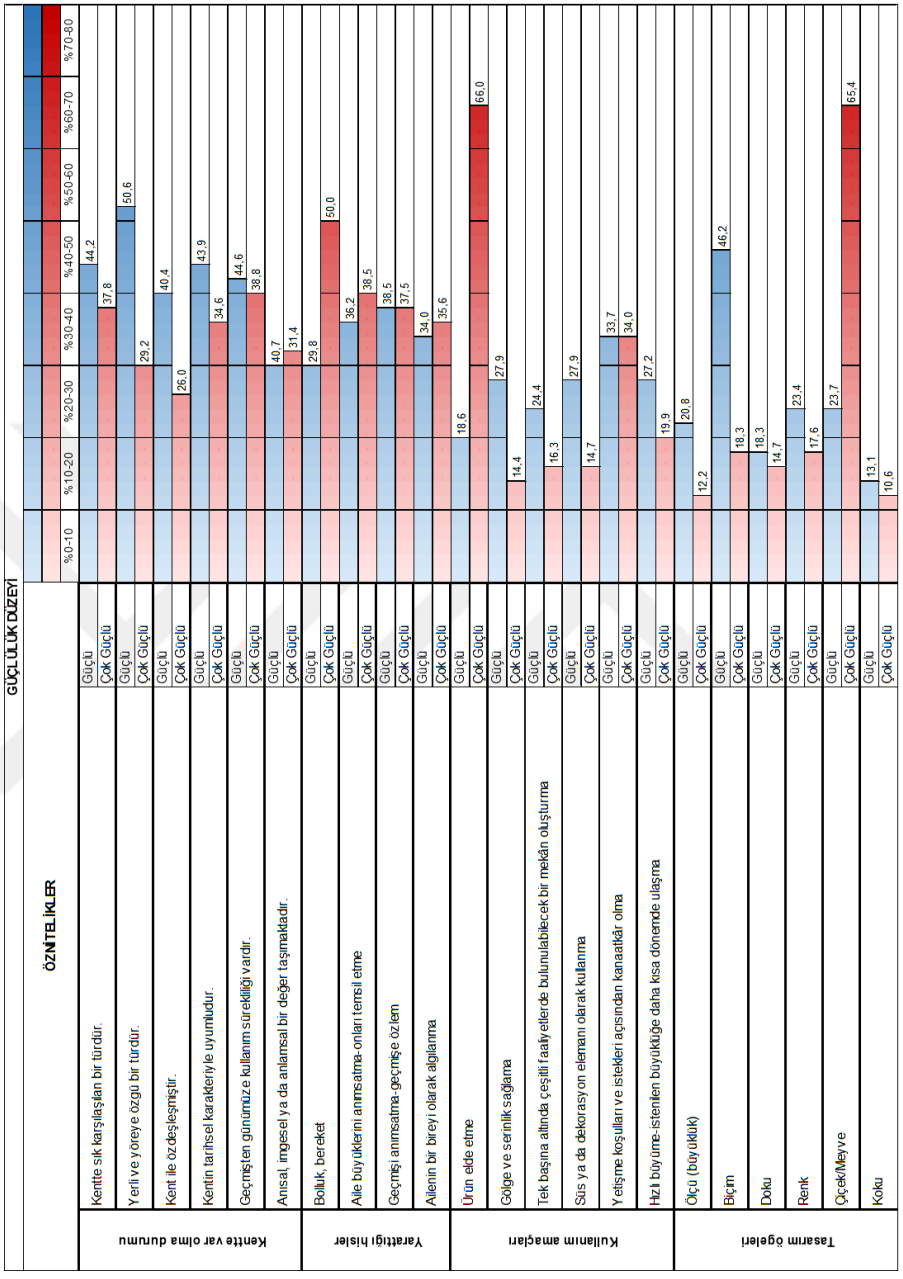
Çizelge 4.30a. Katılımcıların, *Vitis vinifera* ile ilgili yanıtlarının dağılımı

Vitis vinifera											
MEKANSAL ÖZELLİKLER		n				%					
Tanınma durumu	Asma	182				58,3					
	Üzüm	82				26,3					
	Diğer	14				4,5					
	Hayır	34				10,9					
Konum tanımlama durumu	Bağ-bahçe	76				24,4					
	Diğer	29				9,3					
	Hayır	207				66,3					
Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	294				94,2					
	Cami avlu-bahçesi	209				67,0					
	Medrese avlu-bahçesi	179				57,4					
	Han avlu ve bahçesi	152				48,7					
	Hamam avlu-bahçesi	135				43,3					
	Sokak	47				15,1					
	Meydan	37				11,9					
	Park	48				15,4					
ÖZNİTELİKLER		Çok Zayıf		Zayıf		Orta		Güçlü		Çok Güçlü	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür	4	1,3	12	3,8	40	12,8	138	44,2	118	37,8
	Yerli ve yöreye özgü bir türdür	5	1,6	9	2,9	49	15,7	158	50,6	91	29,2
	Kent ile özdeşleşmiştir	3	1,0	16	5,1	86	27,6	126	40,4	81	26,0
	Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur	3	1,0	12	3,8	52	16,7	137	43,9	108	34,6
	Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır	2	0,6	14	4,5	36	11,5	139	44,6	121	38,8
	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır	7	2,2	15	4,8	65	20,8	127	40,7	98	31,4
Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	4	1,3	13	4,2	46	14,7	93	29,8	156	50,0
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	7	2,2	18	5,8	54	17,3	113	36,2	120	38,5
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	9	2,9	14	4,5	52	16,7	120	38,5	117	37,5
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	14	4,5	20	6,5	61	19,6	106	34,0	111	35,6
Kullanım amaçları	Ürün elde etme	3	1,0	13	4,2	32	10,3	58	18,6	206	66,0
	Gölge ve serinlik sağlama	16	5,1	85	27,2	79	25,3	87	27,9	45	14,4
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	20	6,4	82	26,3	83	26,6	76	24,4	51	16,3
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	30	9,6	81	26,0	68	21,8	87	27,9	46	14,7
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	4	1,3	19	6,1	78	25,0	105	33,7	106	34,0
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	3	1,0	17	5,4	145	46,5	85	27,2	62	19,9
Tasarım ögeleri	Ölçü (büyüklük)	3	1,0	34	10,9	172	55,1	65	20,8	38	12,2
	Biçim	5	1,6	17	5,4	89	28,5	144	46,2	57	18,3
	Doku	2	0,6	35	11,2	172	55,1	57	18,3	46	14,7
	Renk	2	0,6	30	9,6	152	48,7	73	23,4	55	17,6
	Çiçek/Meyve	3	1,0	4	1,3	27	8,7	74	23,7	204	65,4
	Koku	104	33,3	90	28,8	44	14,1	41	13,1	33	10,6

Çizelge 4.30b. *Vitis vinifera*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.30c. *Vitis vinifera*'nın öznitelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri

Çizelge 4.30a ve 4.30b'ye göre *Vitis vinifera*'nın mekânsal özelliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Görseli sunulan *Vitis vinifera*'yı, katılımcıların **%58,3**'ünün "**Asma**" ve **%26,3**'ünün "**Üzüm**" yanıtı ile tanıdıkları, %**4,5**'inin **diğe**r türlerin adını vererek tanımadıkları belirlenmiştir. Katılımcıların **%10,9**'u ise "**hayır**'' yanıtı ile bu türü tanımadıklarını ifade etmişlerdir.
- *Vitis vinifera*'nın **konum ya da adres tanımlama işlevine** sahip olma durumu, **%24,4** "**bağ-bahçe**" yanıtı ile değer kazanmış, **%9,3** oranında diğer yanıtlar verilmiştir. Katılımcıların **%66,3**'ü ise "**hayır**'' yanıtı ile *Vitis vinifera*'nın herhangi bir konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olmadığını belirtmişlerdir.
- Türün kullanıcılara **çağrıştırdığı en güçlü mekân %94,2** ile **konut avlu-bahçesi** olarak belirlenmiştir. Bu mekânı, **cami avlu-bahçesi (%67)** ve **medrese avlu-bahçesi (%57,4)** izlemektedir.

Çizelge 4.30c'ye göre *Vitis vinifera*'nın özniteliklerinin algılamadaki güçlülük düzeyleri incelendiğinde dört temel sonuca ulaşılabilmektedir.

- Bu türün kentte var olma durumunun **en güçlü** olarak değerlendirilmesi **"geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır"** niteliğinde ortaya çıkmıştır. Bu niteliğe, katılımcıların **%44,6**'sı **güçlü** ve **%38,8**'i **çok güçlü** olarak katılım göstermiştir. Böylece bu niteliğin **toplam güçlülük düzeyi %83,4** olmuştur. Bu özniteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"kentte sık karşılaşılan bir türdür" (%82), "yerli ve yöreye özgü bir türdür" (%79,8), "kentin tarihsel karakteriyle uyumludur" (%78,5), "anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır" (%72,1)** ve **"kent ile özdeşleşmiştir" (%66,4)** nitelikleri izlemektedir.
- Türün bireyler üzerinde yarattığı hisleri ortaya koyan **en güçlü** tanımlama, **"bolluk-bereket"** niteliğinde gerçekleşmiştir. Katılımcıların **%29,8**'i türün

bu niteliğini **güçlü**, **%50**'si **çok güçlü** bulmuş ve bu özniteliğin **toplam güçlülük düzeyi %79,8** oranına ulaşmıştır. Bu niteliği, "g**eçmişi anımsatma-geçmişe özlem" (%76), "aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme" (%74,7)** ve **"ailenin bir bireyi olarak algılanma**" **(%69,6)** nitelikleri izlemektedir.

- *Vitis vinifera*'nın kullanım amaçları kapsamında en yüksek **güçlülük** düzeyine **"ürün elde etme"** niteliği sahip olmuştur. Bu niteliğe **güçlü (%18,6)** ve **çok güçlü (%66)** olarak katıldığını belirten katılımcıların **%84,6** olduğu izlenmiştir. Bu niteliği, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak **"yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma" (%67,7)** özniteliği izlemektedir.
- *Vitis vinifera*'ya yüklenen anlamın **"çiçek-meyve"** ögesi açısından en yüksek **güçlülük** düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu ögeye, katılımcıların **%23,7**'si **güçlü**, **%65,4**'ü ise **çok güçlü** olarak katılım sağlamıştır ve toplam **güçlülük %89,1**'e ulaşmıştır. Bu ögeyi, **güçlü** ve **çok güçlü** olarak "**biçim" (%64,5)** ögesi izlemektedir.

Bu bulgulardan aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Anavatanı Türkiye ve Kafkasya olan asmanın insanların yaşadığı mekânlarda kullanımının en az yedi bin yıllık bir geçmişi olduğu kabul edilmektedir. Meyvesi doğrudan tüketildiği gibi çeşitli sıvı ve katı ürünlerin elde edildiği asma ilk çağlardan günümüze değin üretim sektöründe önemini giderek arttıran bir bitki olmuştur. Ürün verimi yanında sarılıcı ve tırmanıcı niteliği ile özellikle çardak, kameriye ve pergola elemanlarına sardırılan en önemli bitkilerden biridir. Bu nedenle kırsal ve kentsel yerleşimlerde, konutlar ağırlıklı olmak üzere kamu yapıları bahçelerinde yoğun olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla kentte ya da kırda yaşayan bireyler tarafından tanınması doğaldır. Çalışmada da *Vitis vinifera*'nın katılımcıların yaklaşık %85'i tarafından tanındığı belirlenmiştir.

- Katılımcılara göre bu türün belirginleşmiş bir konum ya da adres tanımlama işlevi bulunmamaktadır (konutların ve kamu yapılarının bahçelerinde ve kısmen parklarda kullanılması, somut bir adresi tanımlamasını önlemiş ya da zorlaştırmış olabilir). Ancak somut olmamakla birlikte katılımcıların zihinsel haritalarına bağlı olarak kentsel alanda ağırlıklı biçimde konut bahçelerini, kırsal alanda da bağ arazilerini belirgin ölçüde tanımladığı ortaya çıkmaktadır.
- Kentte var olma durumuna ilişkin özniteliklerin tümünün %50'nin üzerinde ve çok güçlü düzeylerde gerçekleştiği gözlenmiştir. Daha açık bir anlatımla *Vitis vinifera*'nın, geçmişten günümüze kullanım sürekliliği bulunan, kentte sık karşılaşılan, yerli-yöreye özgü kentin tarihsel karakteriyle uyumlu, anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşıyan ve bir kimlik ögesi olarak kent ile özdeşleşmiş bir tür olduğu görülmektedir.
- *Vitis vinifera*'nın bolluk-bereket etkisi başta olmak üzere bireyler üzerinde oldukça etkili hisler yarattığı izlenmiştir. Bu durumun, *Vitis vinifera*'nın ürün vermesi ve bu ürünün çok çeşitli şekillerde kullanılmasından kaynaklandığı kabul edilebilir.
- *Vitis vinifera*'nın meyve ve yapraklarının farklı şekillerde değerlendirilmesi, kullanım amacı olarak çok belirgin bir farkla ön plana çıkmaktadır. Buna ek olarak türün yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olması da yoğun kullanımını destekleyen bir özelliktir.
- Tasarım ögeleri açısından *Vitis vinifera*'nın çiçek-meyvesi çok belirgin bir farkla ön plana çıkmaktadır. Bu türe yüklenen anlamın yukarıda açıklanan maddelerle ilintili olarak çiçek-meyve-yaprak ve sarılıcı-tırmanıcı formu ile değer kazandığı kabul edilebilir.

Kullanıcıların demografik özelliklerinin tarihi dokudaki *Vitis vinifera* varlığının kimlik ögesi olarak algılanma ve anlamlandırılmasına olan etkisini belirlemeye yönelik istatistiksel analiz sonuçları ise Çizelge 4.30d'de sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Çizelge 4.30d. Kullanıcıların demografik özellikleri ile tarihi dokudaki *Vitis vinifera*'nın algılanma ve anlamlandırılması arasındaki ilişkilerin analizi

29. *Vitis vinifera*																							
Özellikler		n	1. Bölüm Kentte var olma durumu				2. Bölüm Yarattığı hisler				3. Bölüm Kullanım amaçları						4. Bölüm Tasarım ögeleri etkisi						
			$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni		$\bar{X}$	SS	t/F değeri	p	Bonferroni		
Cinsiyet	Erkek	171	23,9357	4,62111	t=-1.127	0.261	16,0234	3,59731	t=-0.885	0.377	21,3684	4,46542	t=-0.425	0.671			20,8830	3,87424	t=0.428	0.669			
	Kadın	141	24,5106	4,31379			16,3901	3,69512			21,5816	4,34438					20,6879	4,16471					
Yaş	18-25	53	23,7925	4,22155	F=0.942	0.440	16,4906	3,50067	F=0.614	0.653	20,6981	3,89074	F=1.773	0.134			19,6038	3,14606	F=6.859	**0.000***	**3>1. 3>5**		
	26-35	64	24,9688	4,25373			16,6406	3,50223			21,2813	4,97763					21,4688	4,18982					
	36-45	77	24,4935	4,76175			16,0260	3,60181			22,4416	4,52622					22,3117	4,52845					
	46-60	62	23,7903	5,13151			15,7419	3,99153			21,7097	4,38098					20,5806	4,05515					
	61 ve üstü	56	23,7321	3,78750			16,1071	3,62154			20,7857	3,86929					19,3036	2,66915					
Eğitim Durumu	İlkokul	26	23,1923	3,51020	F=0.775	0.542	16,9231	3,11028	F=0.310	0.871	21,1923	3,35880	F=3.042	**0.018***	**3>2**		19,2692	1,71015	F=3.669	**0.006***	**3>2. 5>2**		
	Ortaokul	13	23,3077	4,80251			16,2308	3,76727			18,0000	4,14327					18,3846	2,69377					
	Lise	100	24,6800	4,75433			16,2000	3,38744			22,2800	4,35793					21,4600	4,25553					
	Ön Lisans/ Lisans	142	24,1831	4,34443			16,0775	3,81128			21,3239	4,36711					20,5775	3,94523					
	Yüksek Lisans/	31	23,9032	4,88095			16,0323	4,11893			21,1613	4,99397					21,9355	4,50137					
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	48	24,1042	3,94774	F=1.850	0.103	16,0208	3,86192	F=0.744	0.591	21,4583	4,21223	F=0.126	0.986			21,1250	3,71670	F=0.630	0.677			
	11-20	25	23,8800	4,96085			15,6800	4,08982			21,6000	5,20416					21,3200	5,03918					
	21-30	72	24,6389	4,31279			16,7361	3,36089			21,6389	4,28001					21,1111	3,91658					
	31-40	70	25,2429	3,94320			16,3857	3,19553			21,6286	4,46621					20,6571	4,11038					
	41-50	53	23,3208	5,27612			16,0943	3,76862			21,1321	4,94212					20,6792	4,04672					
	51 yıl ve daha fazla	44	23,1364	4,60834			15,5682	4,10557			21,2500	3,71123					19,9773	3,63119					

*p<0.05

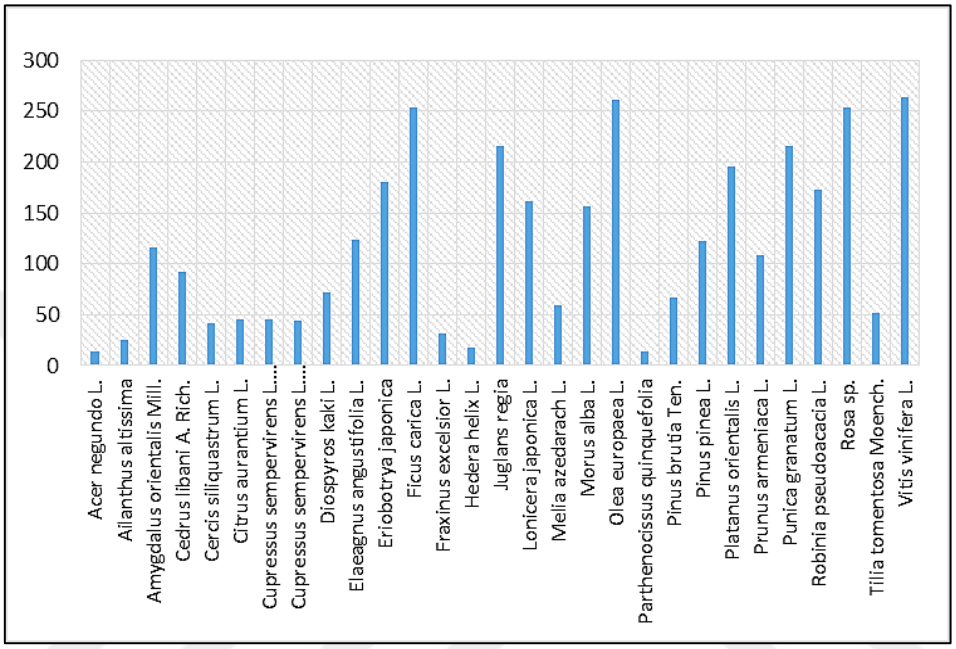
Çizelge 4.30d incelendiğinde aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılabilir.

- Katılımcıların **yaş** durumları ile ***Vitis vinifera*** için **4. bölüme** (tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir.
  - Bu türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin **36-45 yaş** grubunda, **18-25** ve **61 yaş** ve **üstü** grubundaki katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
- Katılımcıların **eğitim** durumları ile ***Vitis vinifera*** için **3.** ve **4. bölüme** (kullanım amaçları ve tasarım ögeleri etkisi) verilen yanıtlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.
  - Bu türün kullanım amaçlarındaki değerlendirme sonuçlarının eğitim durumu **lise** olan katılımcıların, eğitim durumu **ilkokul** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.
  - Türe yüklenen anlamda tasarım ögelerinin etkisinin eğitim durumu **lise** ve **yüksek lisans/doktora** olan katılımcıların, eğitim durumu **ortaokul** olan katılımcılara göre **daha yüksek** olduğu gözlenmiştir.

Yukarıdaki belirlemelerden ortaya çıkan sonuç, orta yaşlı bireylerin *Vitis vinifera*'ya yükledikleri anlamın genç bireylerinkinden daha güçlü olduğudur. Tarihi dokudaki asmaların günümüzde yaşamayan ya da yaşlı kuşak tarafından dikildiği varsayıldığında, onların çocukları ya da torunları olan orta yaşlı bireylerin bu bitkilere özel bir anlam yüklemeleri, onları atalarının enaneti ve ailenin bireyi olarak görmeleri doğal kabul edilebilir.

Çalışmanın buradan önceki bölümünde genel katılımcı araştırmasında ulaşılan bulguların her tür için ayrı analizlerle aktarılmasına çaba gösterilmiştir. Kullanıcı araştırmasının bu bölümünde ise bir karşılaştırma yapabilmek amacıyla türlerin bir bütün olarak değerlendirilmesine ilişkin bulguların sunulmasına

çalışılmıştır. Bu bağlamda önce genel katılımcıların kendilerine görsel olarak sunulan bitkileri tanıma durumlarına göre dağılımları Şekilde 4.147'de verilmiştir.

Şekil 4.147. Genel katılımcıların bitkileri tanıma durumlarına göre dağılımı

Şekil 4.147'ye göre genel katılımcılar *Ficus carica*, *Olea europaea*, *Rosa sp.* ve *Vitis vinifera*'yı diğer türlere göre daha fazla tanımaktadır. Tanınırlığı fazla olan türlerin mekânsal özniteliklerinin güçlülük düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Diğer bir deyişle tanınırlık ile mekânsal öznitelik birbirine koşut gelişmektedir. Bu bağlamda genel katılımcı araştırması sonuçları temelinde bitki türlerine ilişkin olarak elde edilen mekânsal özellikler ve özniteliklerin algılamadaki güçlülük düzeylerini karşılaştırabilmek amacıyla Çizelge 4.31 oluşturulmuştur.

Çizelge 4.31. Genel katılımcı araştırması sonuçlarına göre bitki türlerine ilişkin mekânsal özellik ve özniteliklerin algılamadaki güçlülük düzeyleri

BELİRLEYİCİLER / BİTKİ TÜRLERİ			1. *Acer negundo* L.	2. *Ailanthus altissima* L.	3. *Amygdalus orientalis* Mill.	4. *Cedrus libani* A. Rich.	5. *Cercis siliquastrum* L.	6. *Citrus aurantium* L.	7. *Cupressus sempervirens* L. *var. horizontalis* Mill.	8. *Cupressus sempervirens* L. *var. pyramidalis*	9. *Diospyros kaki* L.	10. *Elaeagnus angustifolia* L.
			Akçaağaç	Kokarağaç	Badem	Sedir	Erguvan	Turunç	Servi	Mezarlık Servisi	Hurma	İğde
			%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
MEKANSAL ÖZELLİKLER	Tanınma durumu		4,5	8,0	37,2	29,5	13,5	14,7	14,7	14,1	23,1	39,7
	Konum ya da adres tanımlama durumu		27,9	19,6	23,1	34,6	32,1	27,9	29,2	33,3	17,6	18,3
	Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	32,1	57,1	61,2	51,9	24,0	77,2	43,6	45,8	79,8	69,6
		Cami avlu-bahçesi	62,8	42,3	49,4	56,1	62,8	30,1	68,6	76,3	43,3	57,7
		Medrese avlu-bahçesi	53,8	21,8	29,8	39,1	32,1	20,8	58,7	66,7	29,2	42,6
		Han avlu ve bahçesi	34,0	21,8	26,6	37,2	16,0	24,0	50,0	50,3	28,2	38,1
		Hamam avlu-bahçesi	30,1	12,2	14,7	24,0	9,9	11,9	41,7	45,2	20,2	32,4
		Sokak	76,0	62,2	40,7	50,0	72,1	40,4	64,4	66,0	29,2	51,0
		Meydan	58,0	32,4	36,5	51,3	40,1	29,5	62,2	62,5	25,0	44,6
		Park	79,8	50,3	51,6	85,3	71,2	36,9	69,9	72,4	33,7	71,5
ÖZNİTELİKLER (GÜÇLÜ, ÇOK GÜÇLÜ TOPLAM)	Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	62,2	40,7	42,6	55,8	51,6	15,0	72,5	74,0	32,7	40,7
		Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	34,3	31,0	36,3	50,0	47,8	18,9	65,3	64,4	28,2	35,9
		Kent ile özdeşleşmiştir.	13,8	27,0	31,7	43,0	9,9	14,1	59,9	55,1	20,8	23,8
		Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	9,9	29,5	35,6	51,0	12,2	16,0	62,2	68,9	32,1	36,2
		Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	39,7	37,1	51,0	64,5	44,2	22,4	70,2	73,7	33,7	52,6
		Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	19,9	26,0	38,2	55,5	26,3	18,9	57,0	63,2	28,5	43,6
	Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	14,1	28,6	56,4	43,9	30,1	43,9	28,6	28,8	43,6	39,1
		Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	37,8	32,1	42,3	47,1	44,6	22,1	40,0	56,4	30,2	39,7
		Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	32,1	38,5	46,1	52,9	45,8	19,5	46,5	52,6	32,4	45,8
		Ailenin bir bireyi olarak algılanma	27,9	20,5	35,6	40,1	19,9	18,3	33,3	44,5	27,9	34,9
	Kullanım amaçları	Ürün elde etme	13,8	12,2	39,1	22,4	12,2	59,6	14,5	13,2	43,0	25,0
		Gölge ve serinlik sağlama	70,2	48,4	67,6	55,4	50,0	24,0	34,6	20,5	30,1	42,6
		Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	70,2	33,1	56,4	54,5	65,7	20,5	35,9	21,5	25,6	37,8
		Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	77,9	46,8	39,1	59,3	71,5	46,8	47,7	65,3	27,6	60,9
		Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	50,0	54,5	55,1	58,6	62,2	20,9	62,8	66,6	30,7	55,8
		Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	30,1	54,5	41,3	30,1	34,0	16,4	50,0	56,4	24,7	51,3
	Tasarım ögeleri etkisi	Ölçü (büyüklük)	40,1	42,0	66,0	72,8	36,2	19,8	54,2	64,7	26,9	46,5
		Biçim	56,1	49,4	60,9	67,3	53,5	33,0	60,0	73,4	27,0	54,1
		Doku	19,9	42,7	46,5	55,1	19,9	32,0	42,0	41,7	28,2	44,2
		Renk	24,0	58,3	48,4	54,4	62,5	49,7	44,3	38,8	32,0	66,0
		Çiçek/Meyve	12,2	27,9	40,1	19,8	65,4	69,2	17,0	14,1	46,4	57,4
		Koku	13,8	33,4	21,2	45,2	62,2	57,7	26,6	26,9	15,1	69,0

Çizelge 4.31. (devamı)

BELİRLEYİCİLER / BİTKİ TÜRLERİ			11. *Eriobotrya japonica* L.	12. *Ficus carica* L.	13. *Fraxinus excelsior* L.	14. *Juglans regia* L.	15. *Melia azedarach* L.	16. *Morus alba* L.	17. *Olea europaea* L.	18. *Pinus brutia* Ten.	19. *Pinus pinea* L.	20. *Platanus orientalis* L.
			Yeni dünya	İncir	Dışbudak	Ceviz	Tesbih Ağacı	Dut	Zeytin	Çınar	Kızılçam	Fıstık Çamı
			%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
MEKANSAL ÖZELLİKLER	Tanınma durumu		57.7	81.1	9.9	69.2	18.9	50.3	83.7	62.8	21.5	39.1
	Konum ya da adres tanımlama durumu		16.7	27.6	11.9	31.1	15.1	23.4	35.6	37.2	31.1	30.1
	Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	72.4	90.7	24.0	83.0	49.4	84.3	86.9	51.0	78.5	49.0
		Cami avlu-bahçesi	53.8	67.6	56.1	57.1	45.5	68.6	65.1	78.5	78.5	61.9
		Medrese avlu-bahçesi	39.7	59.0	61.9	44.6	35.9	53.8	57.4	72.4	73.1	52.2
		Han avlu ve bahçesi	67.9	53.5	32.1	37.8	33.0	51.3	53.2	71.2	71.2	45.2
		Hamam avlu-bahçesi	29.8	47.4	30.1	30.1	29.8	44.9	48.4	64.1	62.8	43.6
		Sokak	28.5	40.7	65.1	29.8	74.7	54.5	44.6	79.5	67.3	74.4
		Meydan	22.1	16.7	56.1	23.1	64.1	28.5	40.7	78.5	69.2	75.0
		Park	37.5	20.2	67.3	33.3	74.4	32.4	57.1	79.5	75.3	80.8
ÖZNİTELİKLER (GÜÇLÜ, ÇOK GÜÇLÜ TOPLAM)	Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	23.7	82.4	67.0	71.2	37.8	68.3	84.3	76.3	76.3	71.8
		Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	20.1	76.6	27.9	65.8	28.5	67.0	83.4	73.7	69.9	55.8
		Kent ile özdeşleşmiştir.	17.3	69.6	13.8	54.8	26.0	63.1	75.3	73.7	60.9	42.3
		Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	20.5	72.5	20.2	63.1	27.3	64.1	80.5	72.8	75.0	44.5
		Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	25.9	81.8	40.1	72.5	33.0	68.9	86.2	75.6	76.6	57.7
		Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	18.6	72.8	10.6	63.3	24.3	60.9	80.5	72.1	66.1	44.5
	Yarattığı hisler	Bolluk, bereket	48.4	79.8	19.9	73.7	19.2	69.2	83.3	50.6	44.5	54.1
		Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	19.2	72.1	29.8	66.6	17.6	62.8	80.5	72.1	58.7	41.3
		Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	21.8	69.2	31.7	64.4	18.3	63.5	80.5	65.7	60.9	40.4
	Kullanım amaçları	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	17.7	64.4	9.9	60.9	16.0	58.3	75.7	56.5	47.7	34.6
		Ürün elde etme	61.9	84.0	17.9	73.7	9.3	70.2	85.3	15.1	21.4	44.6
		Gölge ve serinlik sağlama	20.5	55.8	60.3	70.5	45.9	65.4	33.7	81.4	62.8	49.7
		Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	17.6	50.0	68.6	61.5	39.1	51.3	32.4	77.9	61.2	46.8
	Tasarım öğeleri etkisi	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	34.3	28.9	72.1	37.8	46.1	37.2	39.7	68.9	69.9	67.0
		Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	26.6	69.5	45.8	64.4	43.0	62.1	75.6	70.8	73.0	65.7
		Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	24.6	62.5	27.9	60.5	40.7	55.4	37.5	71.4	58.4	53.2
		Biçim (büyüklük)	20.5	62.8	46.2	71.8	38.2	71.2	37.2	79.5	78.6	58.3
		Doku	33.4	66.1	56.7	66.6	40.7	60.0	67.0	69.3	74.7	71.2
		Renk	33.4	42.6	17.9	38.8	23.7	33.1	59.6	41.1	46.5	39.4
		Çiçek/Meyve	35.0	38.8	18.3	39.4	26.2	35.9	65.4	38.5	39.1	43.2
		Koku	70.2	83.9	45.8	75.0	32.4	69.9	85.3	16.0	24.3	51.9
			19.5	17.6	13.8	29.5	22.5	15.7	15.0	12.8	50.0	59.6

Çizelge 4.31. (devamı)

	BELİRLEYİCİLER / BİTKİ TÜRLERİ		21. *Prunus armeniaca* L.	22. *Robinia pseudoacacia* L.	23. *Tilia tomentosa* Moench.	24. *Hedera helix* L.	25. *Lonicera japonica* L.	26. *Parthenocissus quinquefolia* L.	27. *Punica granatum* L.	28. *Rosa sp.*	29. *Vitis vinifera* L.
			Kayısı	Yalancı Akasya	Ihlamur	Irmak Sarmaşığı	Hanımeli	Amerikan Sarmaşığı	Nar	Gül	Asma
			%	%	%	%	%	%	%	%	%
MEKANSAL ÖZELLİKLER	**Tanınma durumu**		34.9	55.4	16.7	5.8	51.6	4.5	69.2	81.1	84.6
	Konum ya da adres tanımlama durumu		16.0	25.3	12.8	13.5	18.9	14.7	14.1	22.4	33.7
	Mekan çağrıştırma durumu	Konut avlu-bahçesi	86.9	44.9	56.1	84.0	82.7	87.8	86.5	90.1	94.2
		Cami avlu-bahçesi	40.4	57.4	28.5	79.8	75.6	81.4	61.9	89.7	67.0
		Medrese avlu-bahçesi	28.5	51.6	24.4	65.7	61.2	64.4	49.0	82.7	57.4
		Han avlu ve bahçesi	26.3	45.5	22.1	56.1	51.0	57.4	44.2	69.6	48.7
		Hamam avlu-bahçesi	18.6	44.6	18.6	53.2	45.2	55.8	42.0	69.2	43.3
		Sokak	20.5	84.0	58.0	39.7	40.1	42.6	18.9	57.1	15.1
		Meydan	17.6	77.2	48.9	25.3	29.8	26.6	18.9	63.5	11.9
		Park	23.4	79.8	68.6	49.0	51.3	50.0	28.2	74.0	15.4
ÖZNİTELİKLER (GÜÇLÜ, ÇOK GÜÇLÜ TOPLAM)	Kentte var olma durumu	Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	35.9	75.6	21.4	57.4	52.6	53.2	66.3	81.0	82.0
		Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	30.4	67.0	21.8	40.1	42.6	40.8	62.8	71.2	79.8
		Kent ile özdeşleşmiştir.	25.6	50.0	18.9	30.7	31.1	33.0	54.1	66.4	66.4
		Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	31.8	39.7	23.0	49.0	53.2	53.2	63.8	73.7	78.5
		Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	34.6	54.2	26.3	58.1	59.0	55.8	72.1	78.8	83.4
	Yarattığı hisler	Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	28.8	38.5	23.7	44.6	49.7	42.7	59.0	72.8	72.1
		Bolluk, bereket	44.6	26.0	31.1	20.2	22.1	20.9	71.2	54.2	79.8
		Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	33.9	25.6	26.0	30.4	38.4	31.1	61.2	67.3	74.7
		Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	31.4	28.8	27.6	33.0	48.9	34.3	63.8	68.0	76.0
		Ailenin bir bireyi olarak algılanma	31.8	24.0	20.5	26.9	34.3	27.2	58.0	63.5	69.6
	Kullanım amaçları	Ürün elde etme	53.6	12.2	33.1	9.3	13.8	9.0	72.8	41.0	84.6
		Gölge ve serinlik sağlama	27.6	70.2	41.7	44.3	16.7	41.3	14.7	13.4	42.3
		Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturma	27.3	65.4	37.1	17.0	16.7	14.1	15.3	23.1	40.7
		Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	23.7	66.0	40.4	76.3	74.3	76.9	52.9	84.7	42.6
		Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma	27.9	68.6	28.8	58.6	46.4	59.9	54.1	61.8	67.7
		Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	25.6	63.5	27.0	60.6	48.4	63.2	46.2	48.7	47.1
	Tasarım öğeleri etkisi	Ölçü (büyüklük)	34.0	58.1	39.8	27.3	18.0	21.8	18.9	19.6	33.0
		Biçim	23.3	63.9	38.1	63.2	53.2	58.0	51.6	62.5	64.3
		Doku	24.6	26.6	24.3	25.3	25.0	24.1	20.9	33.3	33.0
		Renk	25.7	32.7	35.6	56.7	46.1	52.8	46.8	84.0	41.0
		Çiçek/Meyve	58.3	58.6	45.5	26.2	62.9	28.6	76.9	85.9	89.1
		Koku	16.9	60.5	41.7	11.8	61.9	9.9	19.5	86.5	23.7

Çizelge 4.31'de verilen bulgulardan aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilmektedir.

- Araştırmada incelenen türler arasında Kahramanmaraş'ta **en çok tanınan** türün **%84,6** ile ***Vitis vinifera*** olduğu belirlenmiştir. Bu türü %81'in üzerinde yani çok güçlü olarak *Olea europaea* (%83,7), *Ficus carica* (%81,1), *Rosa sp.* (%81,1) izlemektedir. Tanınırlık düzeyi %41'in üzerinde olan yani orta düzeyde tanınan türler sırasıyla, *Juglans regia* (%69,2), *Punica granatum* (%69,2), *Platanus orientalis* (%62,8), *Eriobotrya japonica* (%57,7), *Robinia pseudoacacia* (%55,4), *Lonicera japonica* (%51,6) ve *Morus alba* (50,3)'dır.
- **Konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olan en güçlü** türün ise **%37,2** ile ***Platanus orientalis*** olduğu belirlenmiştir. *Platanus orientalis*'i *Olea europaea* (%35,6), *Cedrus libani* (%34,6), *Vitis vinifera* (%33,7), *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* (%33,3), *Juglans regia* (%31,1), *Pinus brutia* (%31,1) ve *Pinus pinea* (%30,1) izlemektedir. Çalışmada incelenen türlerin Kahramanmaraş'ta konum ya da adres tanımlama işlevine sahip olma durumları yukarıda belirtilen türlerde bile zayıf bulunmuştur. Bu türlerin dışındaki diğer yirmi türde ise konum ya da adres tanımlama işlevi kullanıcılara göre çok zayıf düzeydedir.
- Yapılar ile bitkilerin bir bütün olarak ortaya çıkardığı mekânsal kimliğin bir belirleyicisi olarak bitkilerin **çağrıştırdığı mekânlar** türlere göre değişim göstermektedir.
  - **Konut avlu-bahçesini en güçlü %94,2** ile ***Vitis vinifera*** çağrıştırmaktadır. Bu türden sonra bu mekânları çok güçlü düzeyde çağrıştıran ve düzeyleri %90'dan fazla olan iki tür *Ficus carica* (%90,7) ve *Rosa sp.*'dir (%90,1). Bu üç türü yine çok güçlü düzeyde *Parthenocissus quinquefolia* (%87,8), *Olea europaea* (%86,9), *Prunus armeniaca* (%86,9), *Eriobotrya japonica* (%85,3), *Punica granatum* (%86,5), *Morus alba* (%84,3), *Hedera helix* (%84), *Juglans regia* (%83) ve *Lonicera japonica* (%82,7) izlemektedir.

Diospyros kaki (%79,8), *Pinus brutia* (%78,5) ve *Citrus aurantium*'un (%77,2) konut avlu-bahçesini çağrıştırma durumları ise güçlü düzeydedir.

- **Cami avlu-bahçesini çok güçlü** düzeyde ***Rosa sp.*** (**%89,7**) ile ***Parthenocissus quinquefolia*** (**%81,4**) çağrıştırmaktadır. Güçlü düzeyde çağrıştıran türler ise Platanus orientalis (%78,5), Pinus brutia (%78,5), *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* (%76,3), *Cercis siliquastrum* (%76) ve *Lonicera japonica*'dır (%75,6).
- **Medrese avlu-bahçesini en güçlü %82,7** ile ***Rosa sp.*** çağrıştırmaktadır. *Rosa sp.*'den sonra bu mekânı güçlü düzeyde çağrıştıran türler *Hedera helix* (%79,8), *Pinus brutia* (%73,1) ve *Platanus orientalis*'tir (%72,4).
- **Han avlu-bahçesini güçlü** düzeyde **%71,2** ile yalnızca ***Platanus orientalis*** çağrıştırmaktadır.
- Kullanıcılara göre **Hamam avlu-bahçesini çok güçlü** düzeyde çağrıştıran bir tür bulunmamaktadır. Bu mekânları güçlü düzeyde çağrıştıran tür ise **%69,2** ile ***Rosa sp.***'dir.
- **Sokağı %84** ile **çok güçlü** olarak ***Robinia pseudoacacia*** çağrıştırmaktadır. Bu mekânları güçlü düzeyde çağrıştıran türler *Platanus orientalis* (%79,5), *Acer negundo* (%76), *Melia azedarach* (%74,7) ve *Pinus pinea* (%74,4) ve *Cercis siliquastrum*'dur (%72,1).
- **Meydanı %78,5** ile **güçlü** olarak ***Platanus orientalis*** çağrıştırmaktadır. *Platanus orientalis*'ten sonra bu mekânı güçlü düzeyde çağrıştıran diğer türler *Robinia pseudoacacia* (%77,2) ve *Pinus pinea*'dır. (%75).
- **Parkı %85,3** ile **çok güçlü** olarak ***Cedrus libani*** çağrıştırmaktadır. *Cedrus libani*'den sonra bu mekânı güçlü düzeyde çağrıştıran diğer türler *Pinus pinea* (%80,8), *Acer negundo* (%79,8), *Robinia pseudoacacia* (%79,8), *Platanus orientalis* (%79,5), *Pinus brutia* (%75,3), *Melia azedarach* (%74,4), *Rosa sp.* (%74), *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* (%72,4), *Elaeagnus angustifolia* (%71,5) ve *Cercis siliquastrum*'dur (%71,2).

- Çalışmada incelenen türlerin Kahramanmaraş'ta var olma durumunun değerlendirildiği bölümde çok güçlü düzeyde gerçekleşen bir öznitelik bulunmamaktadır. Ancak bu bölümde, birçok bitki türünde öznitelikler güçlü düzeyde gerçekleşmiştir. Her öznitelik için güçlü düzeyde gerçekleşen türler aşağıda açıklanmıştır.
  - **Kahramanmaraş'ta en sık karşılaşılan türün %84,3** ile ***Olea europaea*** olduğu belirlenmiştir. Olea europaea'dan sonra kentte sık karşılaşılan diğer türler çok güçlü olarak *Ficus carica* (%82,4), *Vitis vinifera* (%82) ve *Rosa sp.* (%81), güçlü olarak da *Platanus orientalis* (%76,3), *Pinus brutia* (%76,3), *Robinia pseudoacacia* (%75,6), *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* (%74), *Cupressus sempervirens var. horizontalis* (%72,5), *Pinus pinea* (%71,8) ve *Juglans regia*'dır (%71,2).
  - **Yerli ve yöreye özgü** olarak en güçlü bulunan tür **%83,4** ile ***Olea europaea*** olmuştur. *Olea europaea*'dan sonra güçlü olarak *Vitis vinifera* (%79,8), *Ficus carica* (%76,6), *Platanus orientalis* (%73,7) ve *Rosa sp.* (%71,2) gelmektedir.
  - **Kahramanmaraş ile en çok özdeşleşen** türün **%75,3** ile ***Olea europaea*** olduğu belirlenmiştir. *Olea europaea*'dan sonra kent ile özdeşleşen diğer türün ise yine güçlü düzeyde *Platanus orientalis* (%73,7) olduğu ortaya çıkmıştır.
  - **Kahramanmaraş'ın tarihsel karakteri ile en uyumlu** türün **%80,5** ile ***Olea europaea*** olduğu belirlenmiştir. *Olea europaea*'dan sonra kentin tarihsel karakteri ile uyumlu diğer türler güçlü düzeyde olarak *Vitis vinifera* (%78,5), *Pinus brutia* (%75), *Rosa sp.* (%73,7), *Platanus orientalis* (%72,8) ve *Ficus carica*'dır (%72,5).
  - **Geçmişten günümüze en fazla kullanım sürekliliği** bulunan türün **%86,2** ile ***Olea europaea*** olduğu belirlenmiştir. *Olea europaea*'dan sonra kentte geçmişten günümüze kullanım sürekliliği bulunan diğer türler yine

çok güçlü düzeyde olarak *Vitis vinifera* (%83,4) ve *Ficus carica* (%81,8), güçlü düzeyde olarak *Rosa sp.* (%78,8), *Pinus brutia* (%76,6), *Platanus orientalis* (%75,6), *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* (73,7), *Juglans regia* (%72,5), *Punica granatum* (%72,1) ve *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'tir (%70,2).

- **Anısal, imgesel ya da anlamsal olarak Kahramanmaraş'ta en çok değer taşıyan** türün % 80,5 ile ***Olea europaea*** olduğu belirlenmiştir. *Olea europaea*'dan sonra anısal, imgesel ya da anlamsal olarak değer taşıyan diğer türler ise güçlü düzeyde olarak *Ficus carica* (%72,8), *Rosa sp.* (%72,8), *Platanus orientalis* (%72,1), ve *Vitis vinifera*'dır (%72,1).

Bu bulgulara göre bitkinin kentte var olma durumunu belirleyici niteliklerin tümünde en güçlü düzeye sahip tür *Olea europaea* olmuştur. *Olea europaea*'yı *Ficus carica* izlemektedir ve bu bağlamdaki özniteliklerin tümünde güçlü bir düzeye sahiptir. *Vitis vinifera* ve *Rosa sp.* ise kent ile özdeşleşme niteliği dışındaki diğer niteliklerde güçlü düzeydedir. Bu verilere göre *Olea europaea* başta olmak üzere *Ficus carica, Vitis vinifera* ve *Rosa sp.*'nin katılımcıların zihinsel haritasında diğer türlerden daha fazla yer buldukları kabul edilebilir.

- **Bitkinin bireyler üzerinde yarattığı hislerin** değerlendirildiği 2. bölümde çok güçlü düzeyi yalnızca bir öznitelikte ortaya çıkmıştır ve diğer yüksek değerli öznitelikler aşağıda açıklandığı gibi çok güçlü ile güçlü sınıflarının alt ve üst değerleri arasında yoğunlaşmaktadır.
  - **Bolluk-bereket** etkisi yaratan en güçlü türün **%83,3** ile ***Olea europaea*** olduğu belirlenmiştir. *Olea europaea*'dan sonra bu etkiyi yaratan diğer türler ise *Ficus carica* (%79,8), *Vitis vinifera* (%79,8), *Juglans regia* (%73,7) ve *Punica granatum*'dur (%71,2).
  - **Aile büyüklerini en çok anımsatan ve onları en çok temsil eden** tür **%80,5** ile yine ***Olea europaea***'dır. *Bu türden* sonra aynı etkiyi yaratan

diğer türler *Vitis vinifera* (%74,7), *Ficus carica* (%72,1) ve *Platanus orientalis*'tir (%72,1).

- **Geçmişi en çok anımsatan ve geçmişe özlem** duygusu oluşturan türün de **%80,5** ile ***Olea europaea*** olduğu belirlenmiştir. *Olea europaea*'dan sonra bu duyguları yaratan diğer tür *Vitis vinifera*'dır (%76).
- Güçlü düzeyde **ailenin bir bireyi olarak algılanan** tek tür ise **%75,7** ile yine ***Olea europaea*** olmuştur.

Bu bulgulara göre bitkinin bireyler üzerinde yarattığı hisleri belirleyici özniteliklerin tümünde en güçlü düzeyde çıkan tür ***Olea europaea*** olmuştur. *Olea europaea*'yı izleyen *Vitis vinifera* ailenin bir bireyi olarak algılanma hissi dışındaki özniteliklerin tümünde güçlü düzeylere sahiptir. *Ficus carica* ise iki nitelik dışındaki özniteliklerde güçlü özellik sergilemektedir.

- Bitkinin kullanım amaçlarının değerlendirildiği 3. bölümde çok güçlü düzeyde algılanan öznitelikler azınlıktadır ve en fazla %85'in çok az üzerindedir. Buna karşın bu bağlamdaki öznitelikler birçok bitki türünde aşağıda açıklandığı gibi güçlü düzeyde gerçekleşmiştir.
  - **Ürün elde etme** amacıyla en fazla kullanılan türün **%85,3** güçlülük düzeyi ile ***Olea europaea*** olduğu belirlenmiştir. Bu türden sonra bu amaçla yoğun kullanılan diğer türler *Vitis vinifera* (%84,6), *Ficus carica* (%84), *Juglans regia* (%73,7), *Punica granatum* (%72,8) ve *Morus alba*'dır (%70,2).
  - **Gölge ve serinlik sağlama** amacıyla en fazla kullanılan türün **%81,4** ile ***Platanus orientalis*** olduğu belirlenmiştir. *Platanus orientalis*'ten sonra bu amaçla yoğun kullanılan diğer türler *Juglans regia* (%70,5), *Acer negundo* (%70,2) ve *Robinia pseudoacacia*'dır (%70,2).
  - **Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekân oluşturmak** için en fazla kullanılan türün **%77,9** ile ***Platanus orientalis***

olduğu belirlenmiştir. *Platanus orientalis*'ten sonra aynı amaçla kullanılan diğer tür %70,2 ile *Acer negundo*'dur.

- **Süs ya da dekorasyon** amacıyla en çok kullanılan türün **%84,7** ile ***Rosa sp.*** olduğu belirlenmiştir. *Rosa sp.*'den sonra aynı amaçla yoğun kullanılan diğer türler *Acer negundo* (%77,9), *Parthenocissus quinquefolia* (%76,9), *Hedera helix* (%76,3), *Lonicera japonica* (%74,3), *Fraxinus excelsior* (%72,1) ve *Cercis siliquastrum*'dur (%71,5).
- **Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkâr olma** yönüyle en fazla kullanılan türün **%75,6** güçlülük düzeyi ile ***Olea europaea*** olduğu belirlenmiştir. *Olea europaea*'dan sonra bu amaçla yeğlenen diğer türler %73 ile *Pinus brutia* ve %70,8 ile *Platanus orientalis*'tir.
- **Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma** yeteneği açısından en çok kullanılan türün **%71,4** ile yalnızca ***Platanus orientalis*** olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgulara göre daha etkin bir mekân oluşturulmasında *Platanus orientalis,* süs etkisinin arttırılmasında *Rosa sp*., ürün elde etmede *Olea europaea* öne çıkmış görünmekle birlikte özellikle ürün alma amacıyla *Vitis vinifera* ve *Ficus carica*'nın da çok güçlü düzeyde tercih edildikleri ortaya çıkmaktadır.

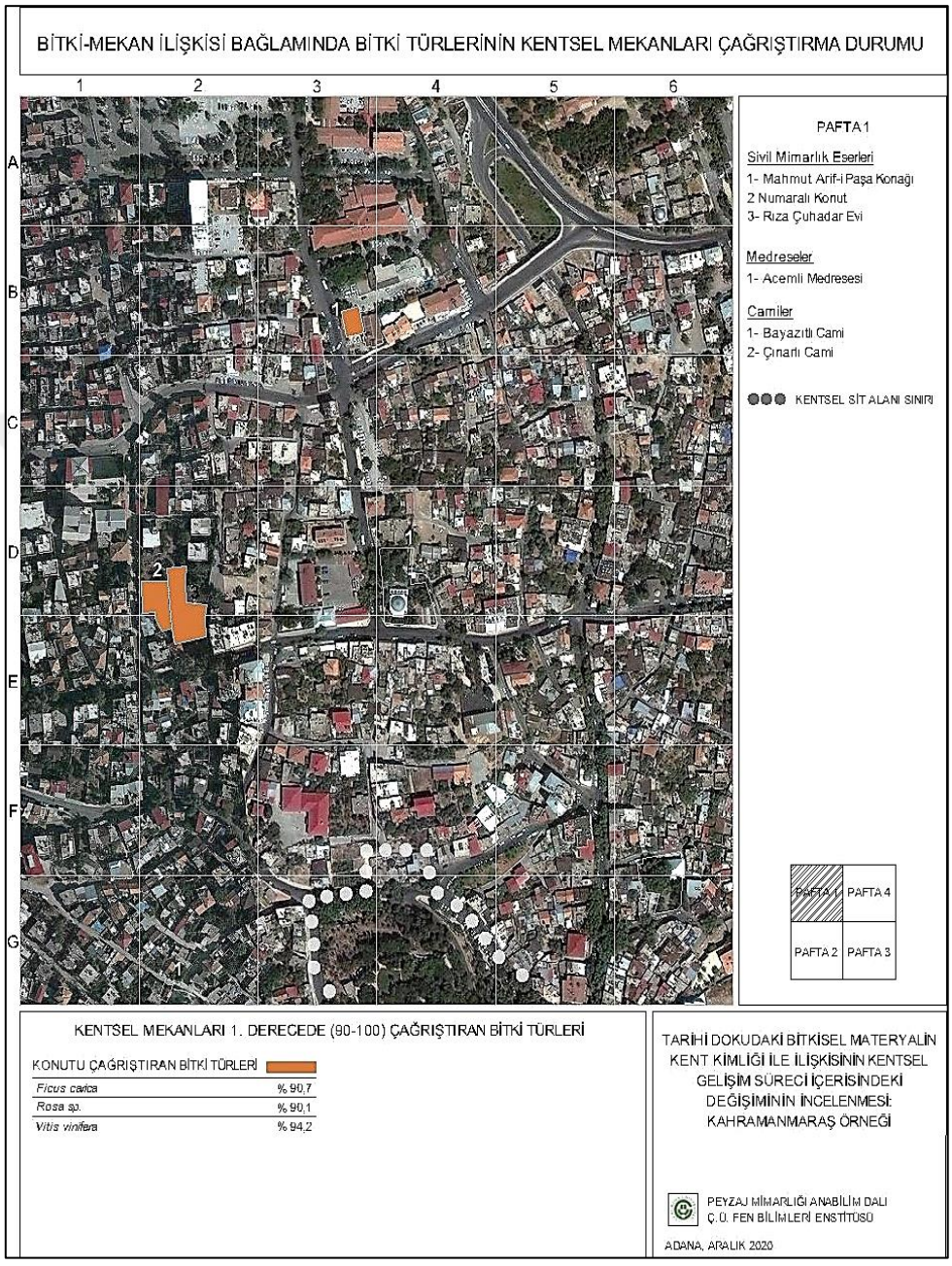
- Bitkiye yüklenen anlamların tasarım ögeleri açısından etkili olma durumunun değerlendirildiği 4. bölümde çok güçlü düzeyde algılanan öznitelikler renk, çiçek-meyve ve kokuya ilişkindir ve en fazla %89 civarında gerçekleşmiştir. Bu bağlamdaki diğer öznitelikler birçok bitki türünde aşağıda açıklandığı gibi güçlü düzeyde gerçekleşmiştir.
  - **Ölçü (büyüklük) ögesi** açısından en çok anlam yüklenen türün **%79,5** ile ***Platanus orientalis*** olduğu belirlenmiştir. Bu türü *Pinus brutia* (%78,6), *Cedrus libani* (%72,8), *Juglans regia* (%71,8) ve *Morus alba* (%71,2) izlemektedir.

- **Biçim ögesi** açısından en çok anlam yüklenen türün **%74,7** ile ***Pinus brutia*** olduğu belirlenmiştir. *Pinus brutia*'dan sonra biçim ögesine anlam yüklenen diğer türler *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* (%73,4) ve *Cupressus sempervirens var. horizontalis*'tir (%71,2).
- Araştırmada incelenen türlere, **doku ögesi** açısından güçlü ya da çok güçlü düzeyde herhangi bir anlam yüklenmemiştir.
- **Renk ögesi** açısından çok güçlü düzeyde anlam yüklenen tek türün **%84** ile ***Rosa sp.*** olduğu belirlenmiştir.
- **Çiçek-meyve ögesi** açısından en çok anlam yüklenen türün **%89,1** ile ***Vitis vinifera*** olduğu belirlenmiştir. Meyve ögesi nedeniyle anlamlanan bu türü çok güçlü düzeyde *Rosa sp.* (%85,9), *Olea europaea* (%85,3) ve *Ficus carica* (%83,9) izlemektedir. Bu türlerde çiçek etkisi *Rosa sp*'de, meyve etkisi diğer iki türde ortaya çıkmaktadır. Meyve ve çiçek etkisiyle güçlü düzeyde anlam yüklenen tür *Punica granatum* (%76,9), meyve etkisiyle güçlü düzeyde anlam yüklenen türler ise *Juglans regia* (%75) ve *Eriobotrya japonica* (%70,2) olmuştur.
- Çok güçlü düzeyde **koku ögesi** açısından anlam yüklenen tek türün **%86,5** ile ***Rosa sp.*** olduğu belirlenmiştir.

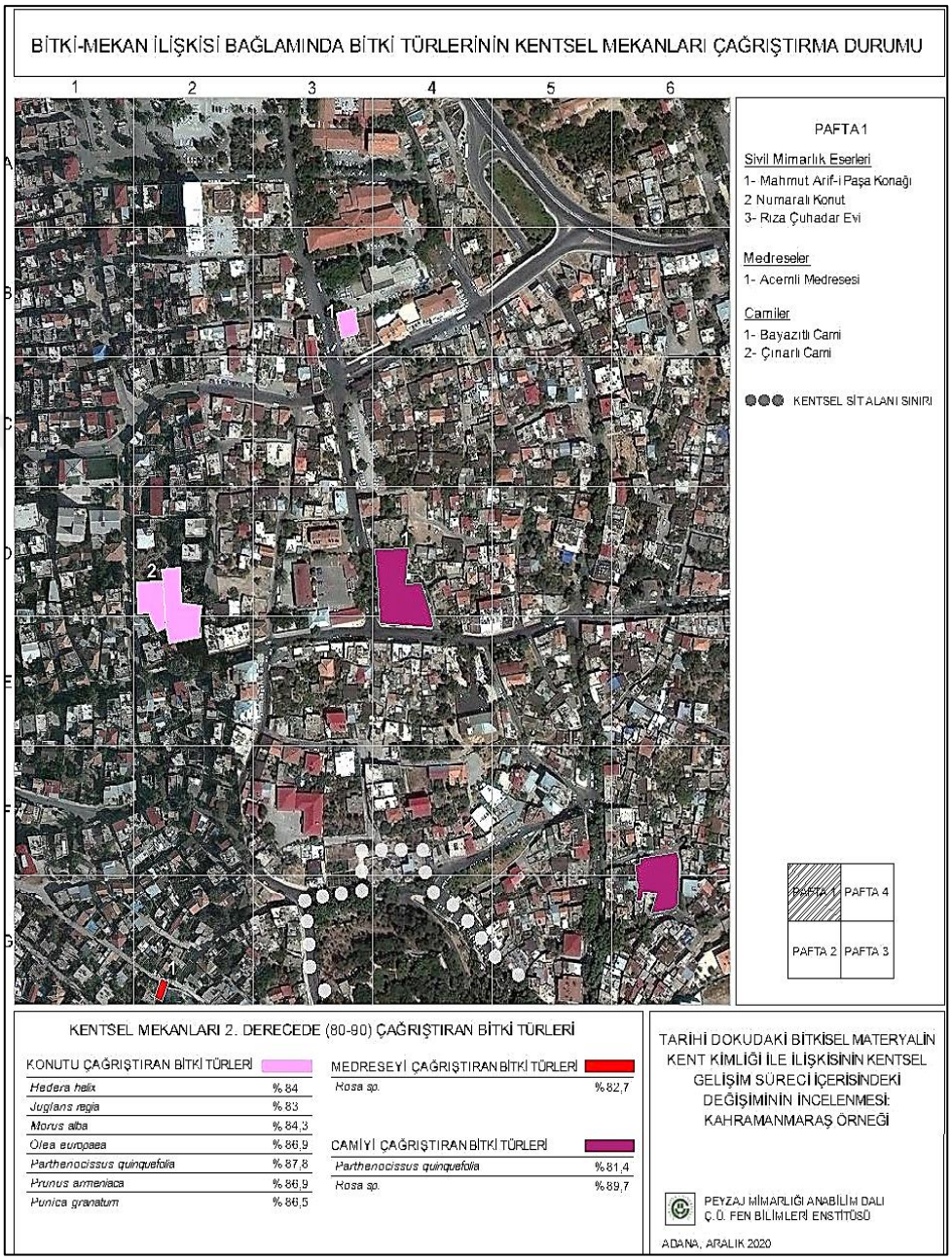
Bu bulgulara göre bitkiye yüklenen anlamların tasarım ögeleri açısından etkili olma durumunu belirleyici özniteliklerin birçoğunda *Rosa sp.* çok güçlü düzeyle değerlendirilmiştir. Değerlendirmelerde renk, meyve-çiçek ve koku etkisi öne çıkmaktadır. Çiçek ve meyve algısı daha yoğun olan türlere çok güçlü düzeyde anlam yüklenmiştir. Büyüklük açısından *Platanus orientalis*, biçim açısından da iğne yapraklı ya da ibreli türler sütun ya da konik biçimleriyle zihinsel haritada diğerlerine göre küçük farklarla da olsa daha fazla yer bulmuşlardır.

Genel katılımcı araştırması sonuçlarına göre, bitki-mekân ilişkisi bağlamında bitki türlerinin kentsel mekânları çağrıştırma düzeylerinin bir harita üzerinde sunulması yararlı görülmüştür. Bu sayede bitkiler ile diğer kimlik ögeleri

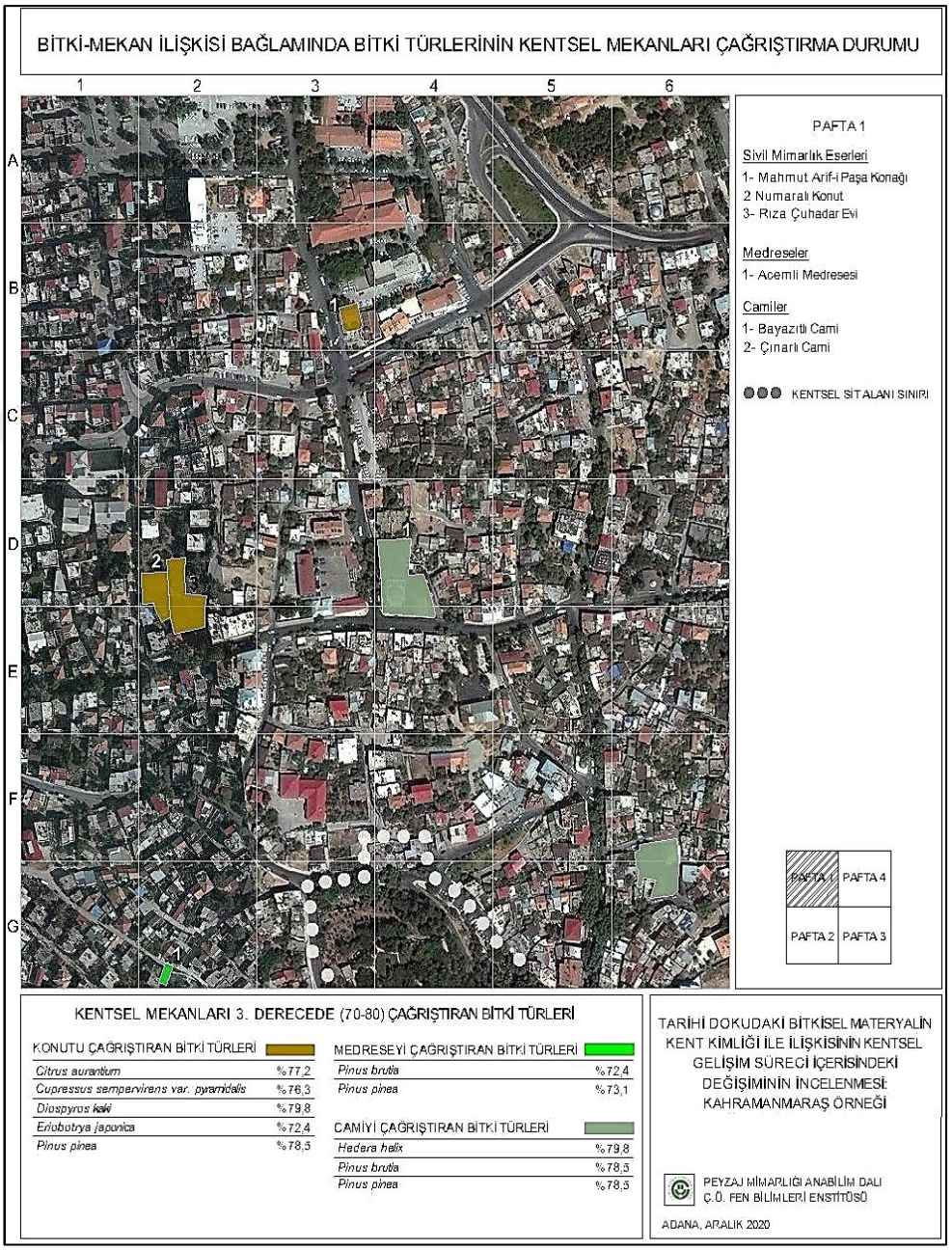
arasındaki ilişkiler bir harita haline getirilerek hangi bitki türü ya da türlerinin hangi kentsel mekânı en çok çağrıştırdığı bu haritalar üzerinde gösterilmeye çalışılmıştır. Haritalardaki çağrıştırma düzeyleri 90-100 (1. derece), 80-90 (2. derece) ve 70-80 (3. derece) olmak üzere üç derecede sınıflandırılmıştır ve bu üç derece sınıfı üzerinden haritalar hazırlanmıştır (Şekil 4.148, Şekil 4.149, Şekil 4.150, Şekil 4.151, Şekil 4.152, Şekil 4.153, Şekil 4.154, Şekil 4.155, Şekil 4.156, Şekil 4.157, Şekil 4.158).

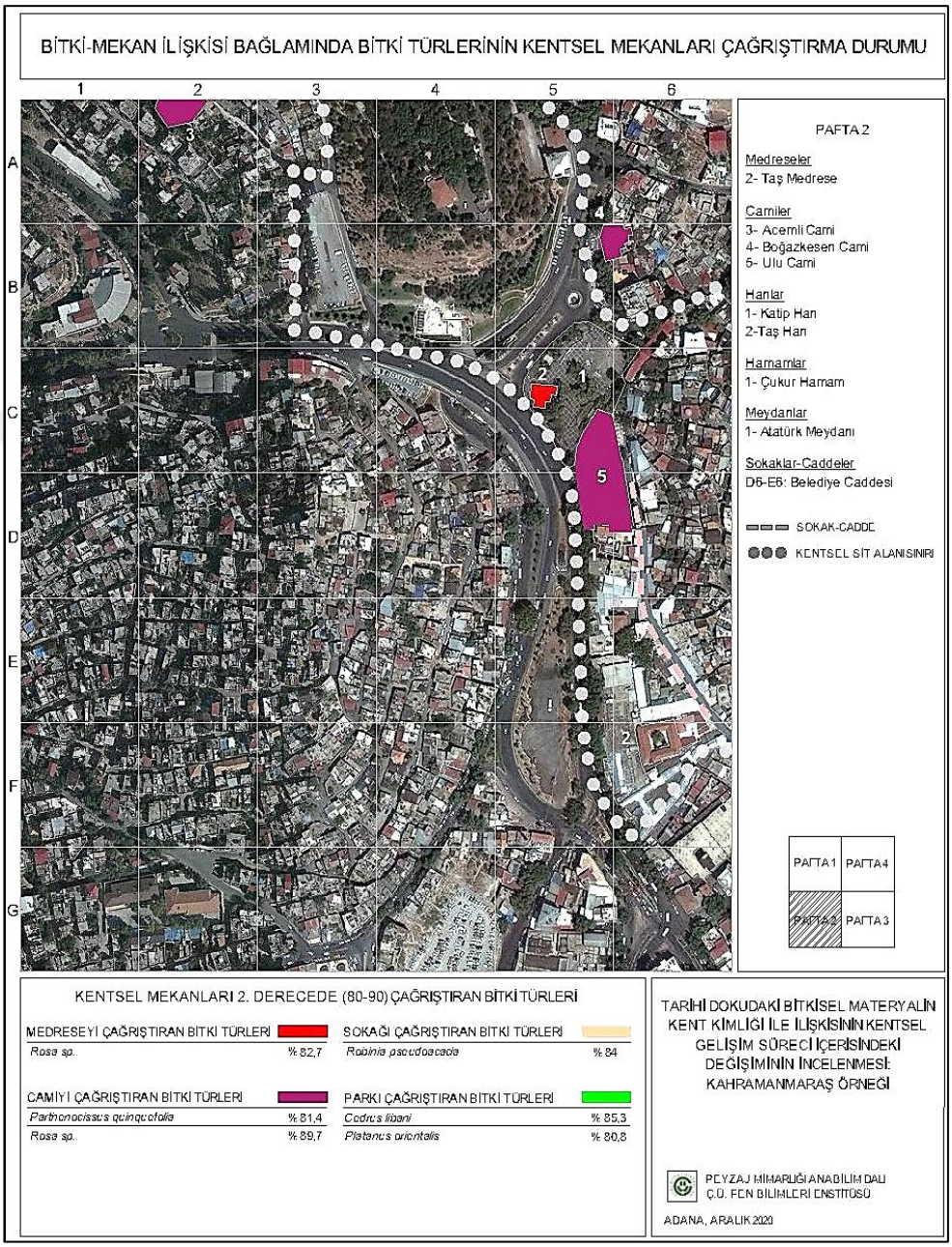
Şekil 4.148. Pafta 1- Bitki türlerinin kentsel mekânları 1. derecede (90-100) çağrıştırma durumu

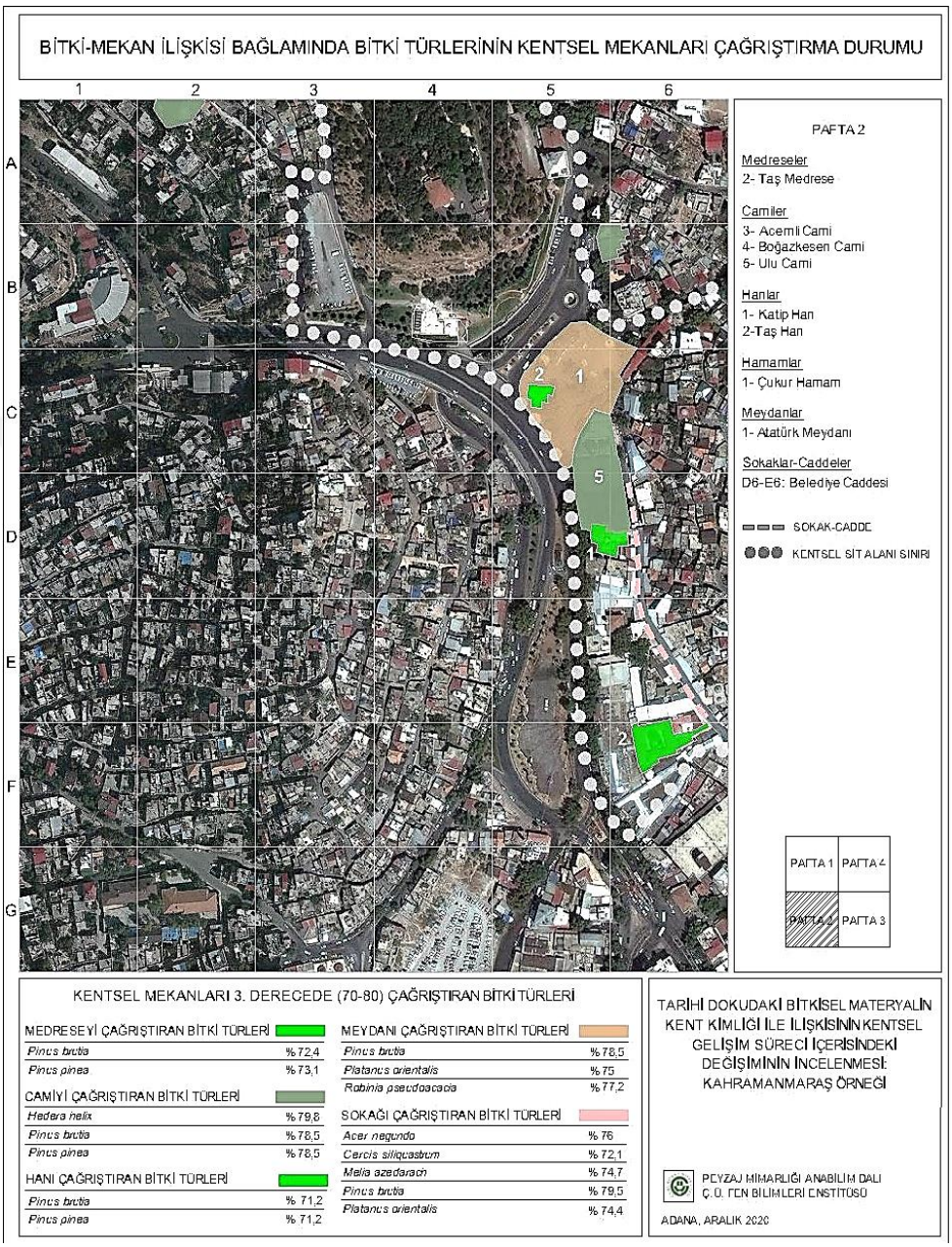
Şekil 4.149. Pafta 1- Bitki türlerinin kentsel mekânları 2. derecede (80-90) çağrıştırma durumu

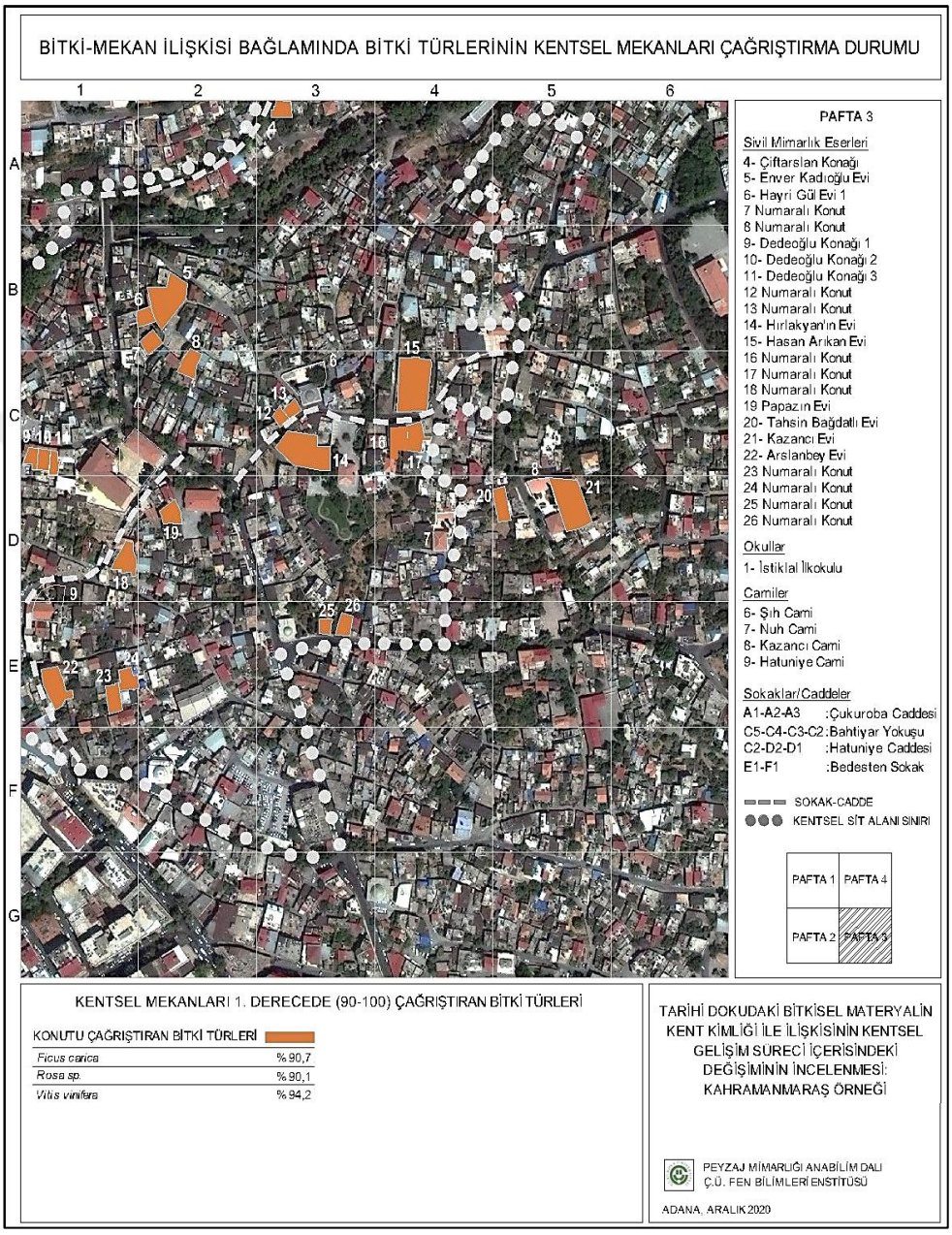
Şekil 4.150. Pafta 1- Bitki türlerinin kentsel mekânları 3. derecede (70-80) çağrıştırma durumu

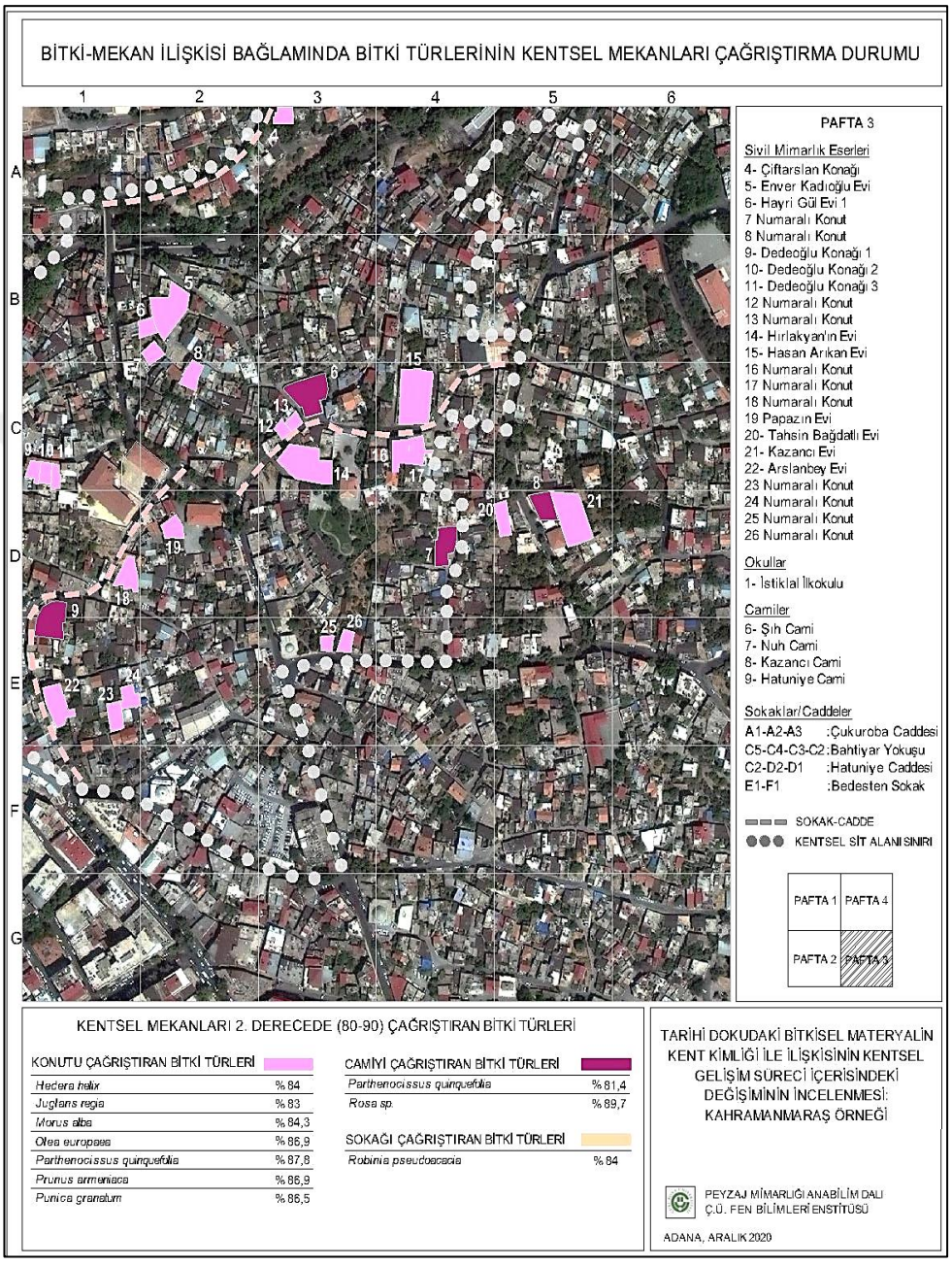
Şekil 4.151. Pafta 2- Bitki türlerinin kentsel mekânları 2. derecede (80-90) çağrıştırma durumu

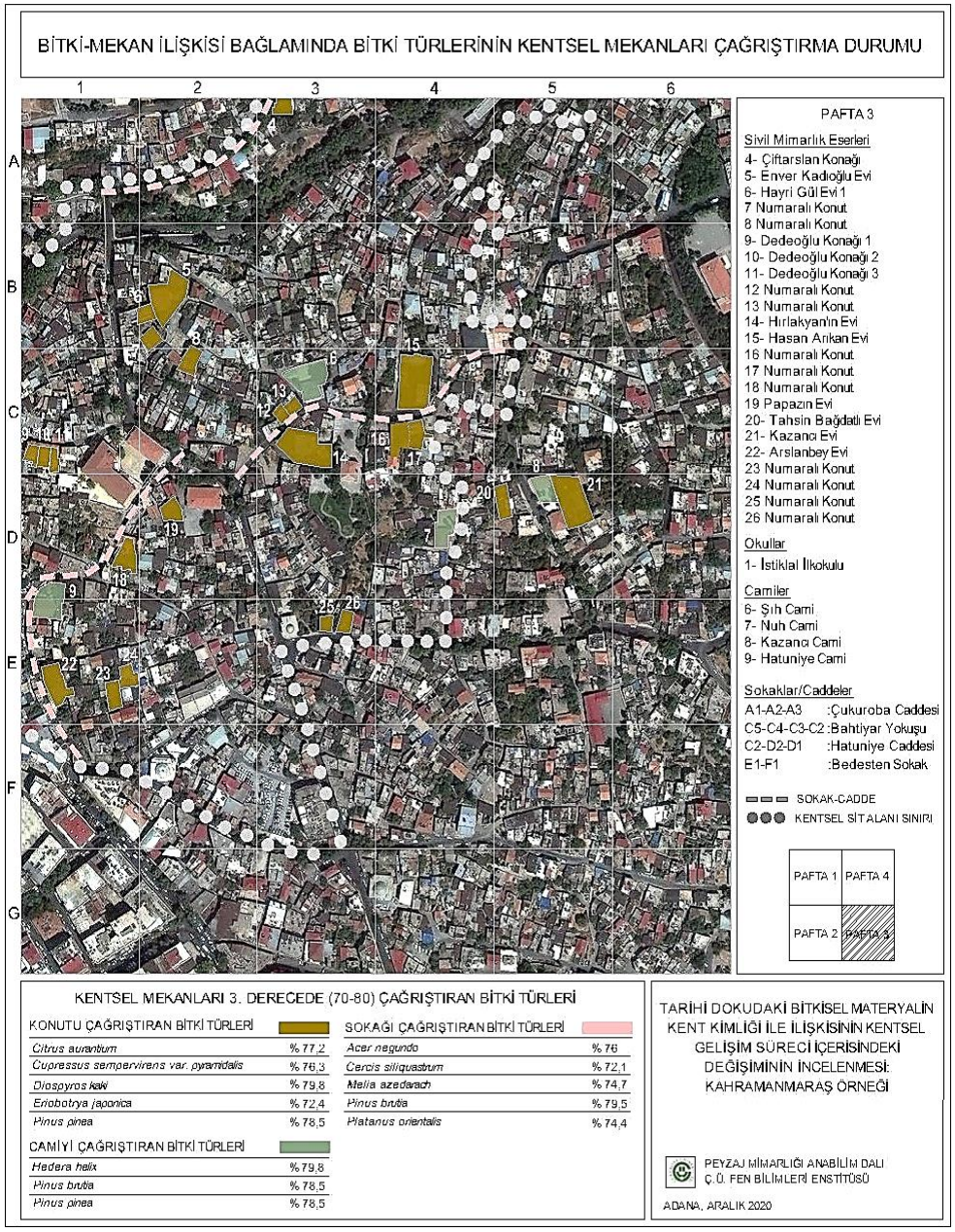
Şekil 4.152. Pafta 2- Bitki türlerinin kentsel mekânları 3. derecede (70-80) çağrıştırma durumu

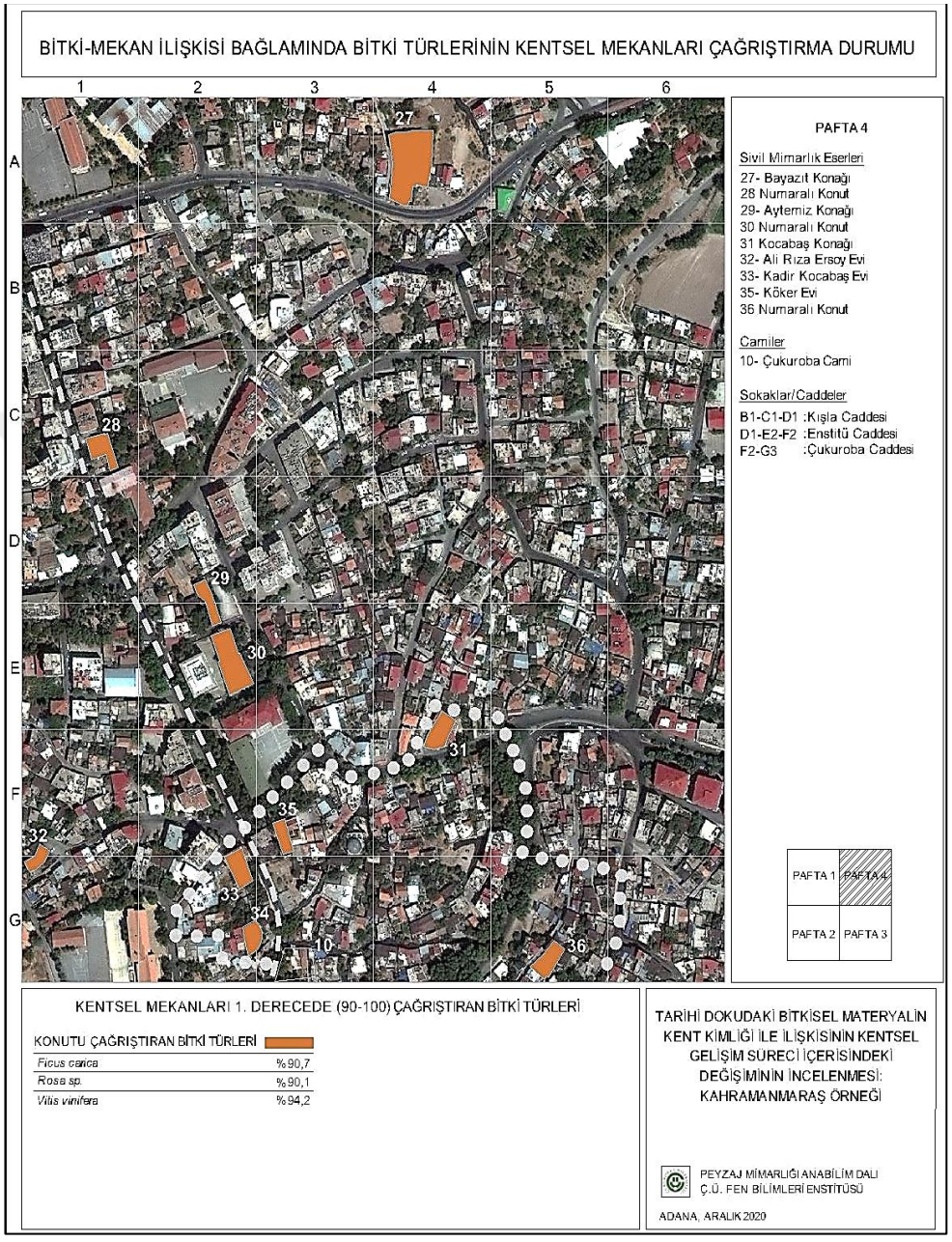
Şekil 4.153. Pafta 3- Bitki türlerinin kentsel mekânları 1. derecede (90-100) çağrıştırma durumu

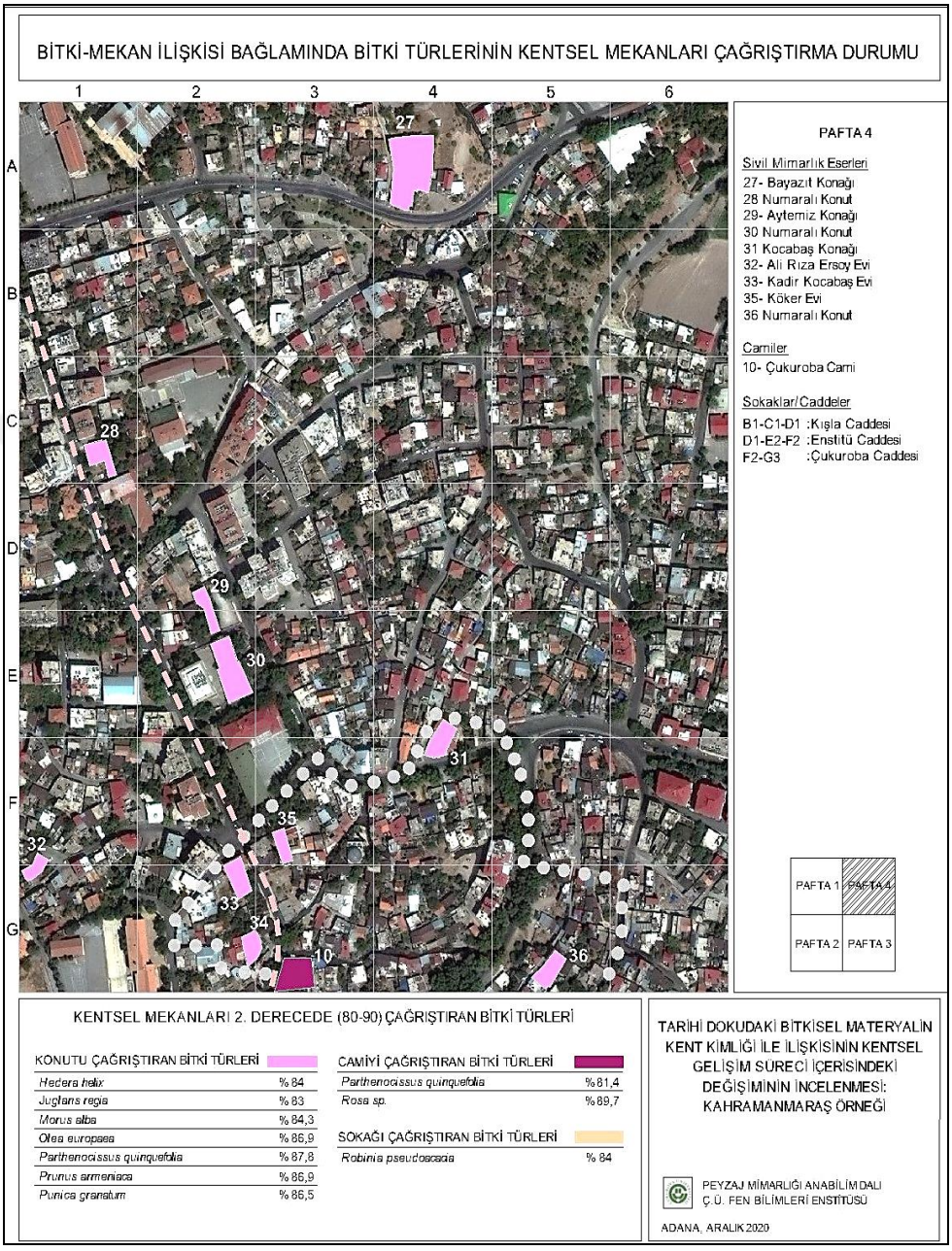
Şekil 4.154. Pafta 3- Bitki türlerinin kentsel mekânları 2. derecede (80-90) çağrıştırma durumu

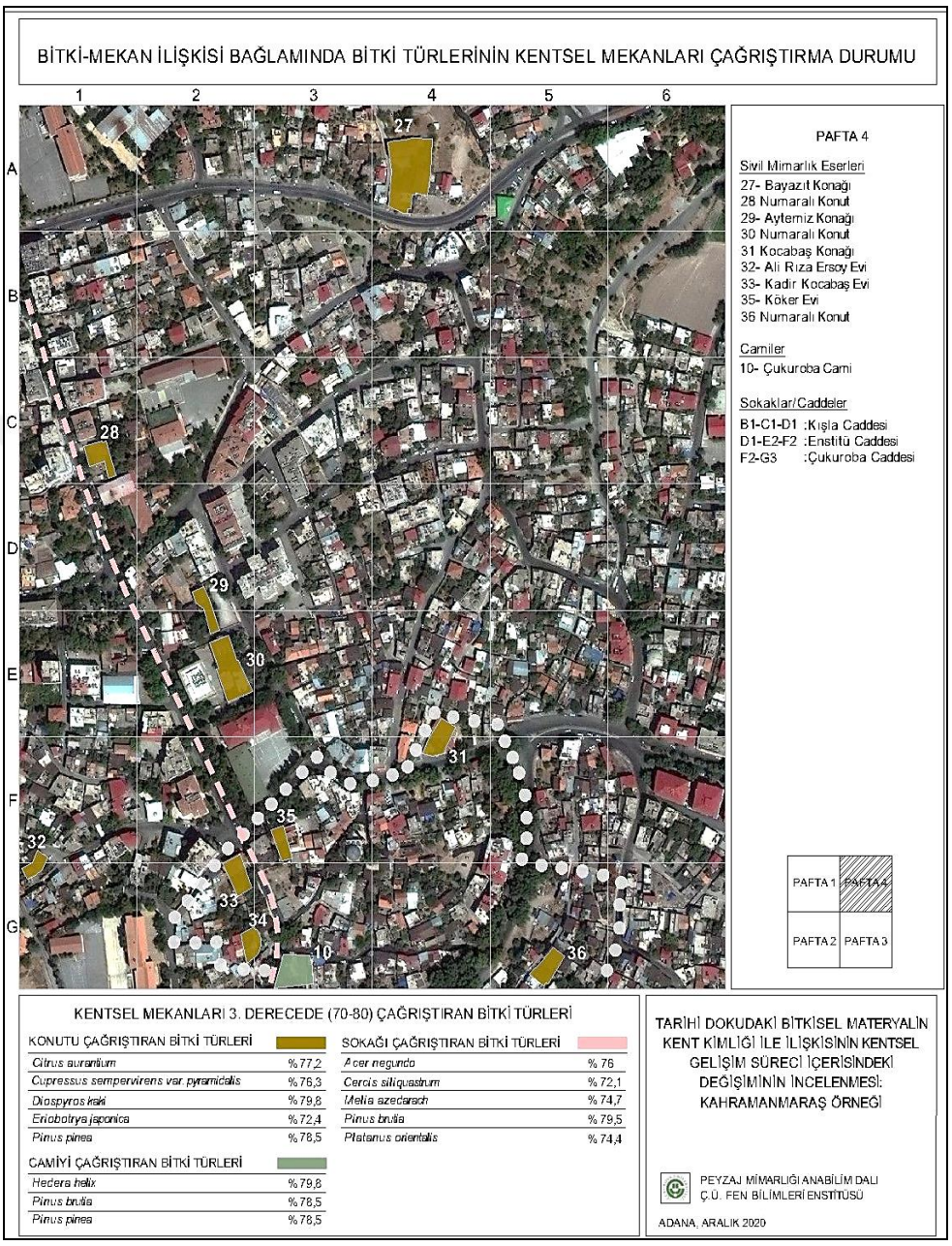
Şekil 4.155. Pafta 3- Bitki türlerinin kentsel mekânları 3. derecede (70-80) çağrıştırma durumu

Şekil 4.156. Pafta 4- Bitki türlerinin kentsel mekânları 1. derecede (90-100) çağrıştırma durumu

Şekil 4.157. Pafta 4- Bitki türlerinin kentsel mekânları 2. derecede (80-90) çağrıştırma durumu

Şekil 4.158. Pafta 4- Bitki türlerinin kentsel mekânları 3. derecede (70-80) çağrıştırma durumu

4.4.2. 50 Yaş Üstü Kullanıcı Araştırması Bulguları

Araştırmanın bu bölümünde kentsel mekânda kullanılan bitki materyalinin tür, kullanım yeri, kullanım amacı ve kompozisyon açısından, tanımlanabilen ya da anımsanan geçmişten günümüze dek gösterdiği değişimlerin ortaya konulmasına çalışılmıştır. Bu amaçla 50 yaş üstü katılımcılardan, çocukluk dönemlerinde ve günümüzde yaşadıkları evin avlu ya da bahçesindeki bitki türlerini ve bunların kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik soruları yanıtlamaları istenmiştir. Anketin uygulanmasında katılımcılara çalışmada incelenen 29 bitki türü için hazırlanmış bitki albümü sunulmuştur. Katılımcılardan, geçmişte ya da günümüzde yaşadıkları evin avlu ya da bahçesinde yer aldığını anımsadıkları ya da günümüzde mevcut olan diğer bitki türlerini de yazmaları istenmiştir. Böylece kentteki bitkisel materyalin zaman içerisindeki değişimlerinin ortaya konulmasına çalışılmıştır.

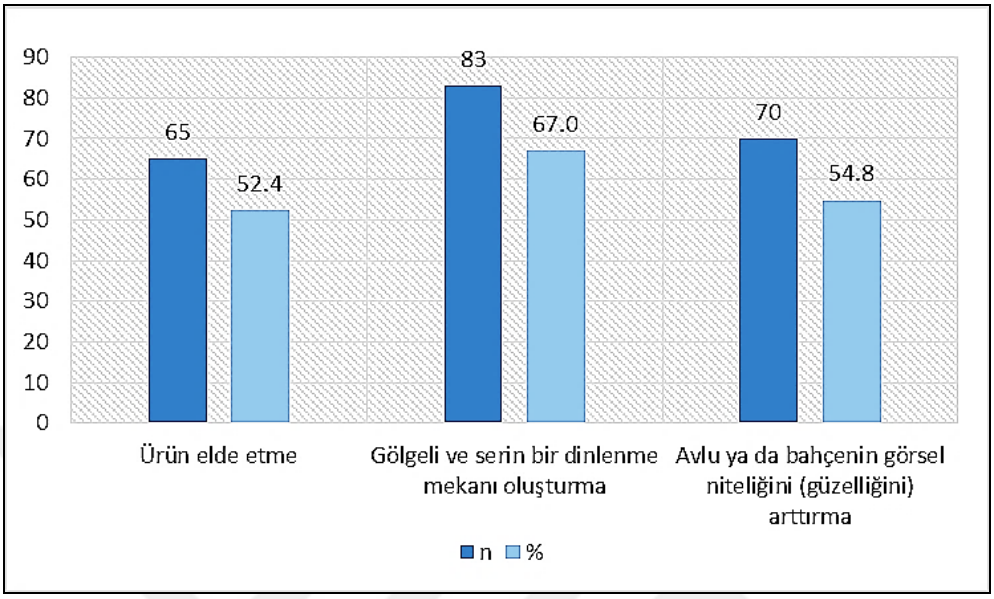
Kullanıcı araştırması Nisan 2020-Eylül 2020 döneminde standart formlar aracılığıyla yüz yüze görüşme şeklinde ve **toplam 151 birey** ile gerçekleştirilmiştir. 151 bireyden 124'ü yaşadıkları eve ait avlu ya da bahçelerinin olduğunu belirtmiş ve anketi tamamlamıştır. Böylece değerlendirmeler 124 katılımcının verdiği yanıtlar üzerinden yapılmıştır.

Araştırmaya katılan 50 yaş üstü katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımları Çizelge 4.32'de verilmiştir.

Çizelge 4.32. Araştırmaya katılan 50 yaş üstü katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımları

Özellikler		n	%
Cinsiyet	Erkek	65	52,4
	Kadın	59	47,6
Yaş	50-55	34	27,4
	56-60	17	13,7
	61-65	30	24,2
	66-70	24	19,4
	71 ve üstü	19	15,3
Eğitim Durumu	İlkokul	14	11,3
	Ortaokul	9	7,3
	Lise	41	33,1
	Ön Lisans/Lisans	49	39,5
	Yüksek Lisans/Doktora	11	8,9
Kahramanmaraş'ta Yaşama Süresi	5-10	14	11,3
	11-20	4	3,2
	21-30	13	10,5
	31-40	11	8,9
	41-50	23	18,5
	51 yıl ve daha fazla	59	47,6
Toplam		**124**	**100,0**

Bitki materyalinin tür, kullanım amaçları ve bunların zaman içerisindeki değişimlerini belirleyebilmek için öncelikle katılımcılardan, çocuklukta yaşadıkları evin avlu ya da bahçesinde yer alan bitkiler ve bunların kullanım amaçlarını değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretledikleri ya da ilave ettikleri için bir soruyu yanıtlayan katılımcı sayısı 124'ten fazla olmaktadır. Bu değerlendirmelere ait bulgular Şekil 4.159 ve Çizelge 4.33'te verilmiştir.

Şekil 4.159. 50 yaş üstü katılımcıların, çocuklukta yaşadıkları evin avlu ya da bahçesindeki bitkilerin kullanım amaçlarına ilişkin yanıtlarının dağılımı

Çocuklukta yaşadıkları evin avlu ya da bahçesindeki bitkilerin kullanım amaçlarını; katılımcıların **83**'ü (**%67**) **gölgeli ve serin bir dinlenme mekânı oluşturma**, **70**'i (**%54,8**) **avlu ya da bahçenin görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma** ve **65**'i (**%52,4**) **ürün elde etme** olarak ifade etmiştir. Aralarında aşırı farklılıklar bulunmayan bu oranlar aynı soruya yönelik genel kullanıcı araştırması sonuçları ile kısmen örtüşmektedir (Şekil 4.159).

Bununla birlikte katılımcıların, çocuklukta yaşadıkları evin avlu ya da bahçesinde, genel katılımcı araştırmasında incelenen türlerden *Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Cercis siliquastrum*, *Citrus aurantium*, *Fraxinus excelsior*, *Melia azedarach* ve *Tilia tomentosa*'yı (toplam yedi tür) hiç anımsamadıkları belirlenmiştir. Anımsanan yirmi iki tür ve bunların kullanım amaçlarına yönelik katılımcı görüşleri Çizelge 4.33'te sunulmuştur.

Çizelge 4.33. 50 yaş üstü katılımcıların, çocuklukta yaşadıkları evin avlu ya da bahçesindeki bitkiler ve kullanım amaçları

Çocuklukta yaşanılan eve ait avlu ya da bahçedeki anımsanan bitkiler		Ürün elde etme		Gölgeli ve serin bir dinlenme mekanı		Avlu ya da bahçenin görsel niteliğini arttırma	
Ağaç/Ağaççık		**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
***Amygdalus orientalis* Mill.**	Badem	49	39,5	20	16,1	12	9,7
***Cedrus libani* A. Rich.**	Sedir	2	1,6	19	15,3	18	14,5
***Cupressus sempervirens* L. *var. horizontalis* Mill.**	Servi	1	0,8	18	14,5	18	14,5
Cupressus sempervirens* L. *var. pyramidalis	Mezarlık Servisi	0	0,0	6	4,8	20	16,1
***Diospyros kaki* L.**	Hurma	52	41,9	11	8,9	10	8,1
***Elaeagnus angustifolia* L.**	İğde	3	2,4	19	15,3	23	18,5
Eriobotrya japonica	Yenidünya	39	31,5	11	8,9	13	10,5
***Ficus carica* L.**	İncir	71	57,3	28	22,6	16	12,9
Juglans regia	Ceviz	59	47,6	25	20,2	15	12,1
***Morus alba* L.**	Dut	78	62,9	32	25,8	17	13,7
***Olea europaea* L.**	Zeytin	60	48,4	16	12,9	11	8,9
***Pinus brutia* Ten.**	Kızılçam	2	1,6	21	16,9	23	18,5
***Pinus pinea* L.**	Fıstık Çamı	23	18,5	16	12,9	15	12,1
***Platanus orientalis* L.**	Çınar	2	1,6	34	27,4	26	21,0
Prunus armeniaca L.	Kayısı	61	49,2	16	12,9	13	10,5
***Robinia pseudoacacia* L.**	Yalancı Akasya	0	0,0	0	0,0	3	2,4
Çalı/Sarılıcı		**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
***Hedera helix* L.**	Orman Sarmaşığı	0	0,0	13	10,5	16	12,9
***Lonicera japonica* L.**	Hanımeli	1	0,8	13	10,5	52	41,9
Parthenocissus quinquefolia	Amerikan Sarmaşığı	0	0,0	7	5,6	19	15,3
***Punica granatum* L.**	Nar	51	41,1	11	8,9	17	13,7
Rosa sp.	Gül	33	26,6	16	12,9	68	54,8
***Vitis vinifera* L.**	Asma	78	62,9	41	33,1	31	25,0

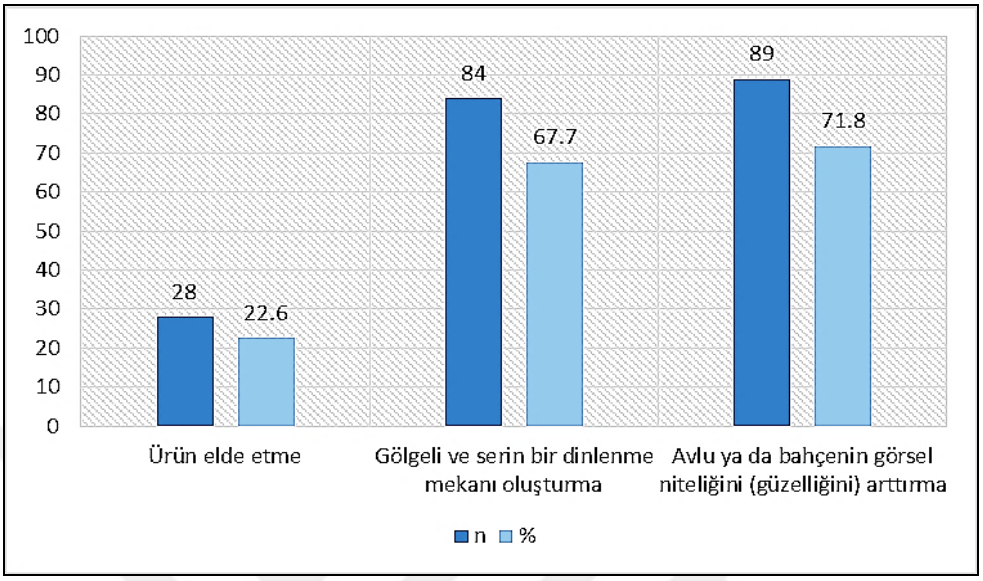
Çizelge 4.33'te verilen bulgular yorumlandığında üç temel sonuca ulaşılabilir.

- Anımsanan türler arasında **ürün elde etme amacıyla geçmişte en fazla kullanılan** türlerin **%62,9** oranlarla ***Morus alba*** ve ***Vitis vinifera*** olduğu belirlenmiştir. Bu türleri yine aynı amaçla *Ficus carica* (%57,3) *Prunus armeniaca* (%49,2), *Olea europaea* (%48,4), *Juglans regia* (47,6),

Diospyros kaki (%41,9), *Punica granatum* (%41,1), *Amygdalus orientalis* (%39,5) ve *Eriobotrya japonica* (%31,5) izlemektedir.

- **Gölgeli ve serin bir dinlenme mekânı oluşturma amacıyla geçmişte en çok kullanılan** türün **%33,1** ile ***Vitis vinifera*** olduğu belirlenmiştir. Genel olarak bahçe ya da avludaki çardağın üzerine sardırılması bu türün meyve verimi yanında gölge ve serinlik işlevinin de yüksek düzeyde olmasını sağlamaktadır. Bu türü sırasıyla *Platanus orientalis* (%27,4), *Morus alba* (%25,8), *Ficus carica* (%22,6), *Juglans regia* (%20,2), *Pinus brutia* (%16,9) ve *Amygdalus orientalis* (%16,1) izlemektedir.
- **Bahçe ya da avlunun görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma amacıyla geçmişte en çok kullanılan** türün ise ***Rosa sp.*** **(%54,8)** olduğu belirlenmiştir. *Rosa sp.*'yi diğerlerine göre yüksek bir oranla *Lonicera japonica* (%41,9) izlemektedir. Bu iki türün görünümleri, çiçekleri ve çevreye yaydıkları hoş koku bahçe ya da avlunun etkili süs ögelerini oluşturmaktadır. Buna ek olarak çalı formlarıyla daha küçük alanlar kaplamaları kullanılmalarında önemli bir avantaj oluşturabilmektedir. Bu iki türden başka sırasıyla *Vitis vinifera* (%25), *Platanus orientalis* (%21), aynı oranlarla *Elaeagnus angustifolia, Pinus brutia* (%18,5), *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* (%16,1) ve *Parthenocissus quinquefolia* (15,3) bahçe ya da avlunun görsel niteliğini arttırmak amacıyla kullanılan diğer türlerdir.

Çalışmanın temel amaçlarından biri orta yaş ve yaşlı bireylerin özellikle kendi konutlarının avlu ve bahçelerinde bulunduklarını bildikleri ya da anımsadıkları türlerin günümüzdeki durumunun ve bunların kullanım amaçlarının hangi biçimde değişikliğe uğradığının ortaya konulabilmesidir. Bu bağlamda 50 yaş üzerinde olup günümüzde aynı konutta ya da konutunu değiştirerek yine tarihi doku veya yakın çevresinde ya da çalışma alanı dışında oturan katılımcılardan kullanılan türlerin günümüzdeki durumları için de değerlendirme yapmaları istenmiş, bulgular Şekil 4.160 ve Çizelge 4.34'te verilmiştir.

Şekil 4.160. 50 yaş üstü katılımcıların, günümüzde yaşadıkları evin avlu ya da bahçesindeki bitkilerin kullanım amaçlarına ilişkin yanıtlarının dağılımı

Günümüzde yaşadıkları evin avlu ya da bahçesindeki bitkilerin kullanım amaçlarını; katılımcıların **89**'u (**%71,8**) **avlu ya da bahçenin görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma**, **84**'ü (**%67,7**), **gölgeli ve serin bir dinlenme mekânı oluşturma** ve **28**'i (**%22,6**) **ürün elde** olarak ifade etmiştir (Şekil 4.160). Burada dikkati çeken en önemli husus ürün elde etme amacının günümüz konutlarında çok geri planda kaldığıdır ve konut çevresi bitkilendirmelerinde görsel nitelik ya da estetik kaygı daha fazla önem kazanmaktadır. Bu düşüncenin temelinde çalışma alanı ya da yakın çevresinde yeni yapılan veya kent genelindeki müstakil konutların yüksek duvarlarla çevrelenmeyen, çoğunluğu ortak dış mekân kullanımı içeren müstakil, ikiz ya da çok katlı konut gruplarına ya da sitelerine giderek yerini bırakması olgusu yer alabilir. Çünkü bu tip konut alanlarındaki ortak dış mekânlarda görsel peyzaj niteliğinin arttırılması ve sakinlere gölgeli, serin ve çeşitli etkinliklerde bulunabileceği alanların oluşturulması önem kazanmakta, peyzaj düzenlemesinde kullanılan bitkiler de bu amaçlara uygun türlerden seçilmektedir.

Çizelge 4.34. 50 yaş üstü katılımcıların, günümüzde yaşadıkları evin avlu ya da bahçesindeki bitkiler ve kullanım amaçları

Günümüzde yaşanılan eve ait avlu ya da bahçedeki kullanılan bitkiler		Ürün elde etme		Gölgeli ve serin bir dinlenme mekanı		Avlu ya da bahçenin görsel niteliğini arttırma	
Ağaç/Ağaççık		**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
***Acer negundo* L.**	Akçaağaç	0	0,0	23	18,5	31	25,0
***Amygdalus orientalis* Mill.**	Badem	26	21,0	12	9,7	9	7,3
***Cedrus libani* A. Rich.**	Sedir	1	0,8	18	14,5	24	19,4
***Cercis siliquastrum* L.**	Erguvan	0	0,0	21	17,0	28	22,5
***Citrus aurantium* L.**	Turunç	2	1,6	8	6,5	11	8,9
***Cupressus sempervirens* L. *var. horizontalis* Mill.**	Servi	0	0,0	22	17,7	27	21,8
Cupressus sempervirens* L. *var. pyramidalis	Mezarlık Servisi	0	0,0	15	12,1	19	15,3
***Diospyros kaki* L.**	Hurma	27	21,8	9	7,3	8	6,5
***Elaeagnus angustifolia* L.**	İğde	5	4,0	15	12,1	25	20,2
Eriobotrya japonica	Yenidünya	5	4,0	9	7,3	14	11,3
***Ficus carica* L.**	İncir	37	29,8	17	13,7	9	7,3
***Fraxinus excelsior* L.**	Dişbudak	1	0,8	20	16,1	33	26,6
Juglans regia	Ceviz	34	27,4	16	12,9	11	8,9
***Melia azedarach* L.**	Tesbih Ağacı	0	0,0	9	7,3	13	10,5
***Morus alba* L.**	Dut	35	28,2	15	12,1	13	10,5
***Olea europaea* L.**	Zeytin	39	31,5	20	16,1	22	17,7
***Pinus brutia* Ten.**	Kızılçam	1	0,8	21	16,9	26	21,0
***Pinus pinea* L.**	Fıstık Çamı	14	11,3	20	16,1	23	18,5
***Platanus orientalis* L.**	Çınar	0	0,0	27	21,8	36	29,0
***Prunus armeniaca* L.**	Kayısı	31	25,0	14	11,3	10	8,1
***Robinia pseudoacacia* L.**	Yalancı Akasya	0	0,0	18	14,5	35	28,2
***Tilia tomentosa* Moench.**	Ihlamur	11	8,9	14	11,3	19	15,3
Çalı/Sarılıcı		**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
***Hedera helix* L.**	Orman Sarmaşığı	0	0,0	9	7,3	29	23,4
***Lonicera japonica* L.**	Hanımeli	0	0,0	13	10,5	37	29,8
Parthenocissus quinquefolia	Amerikan Sarmaşığı	0	0,0	10	8,1	32	25,8
***Punica granatum* L.**	Nar	25	20,2	8	6,5	8	6,5
Rosa sp.	Gül	20	16,1	14	11,3	66	53,2
***Vitis vinifera* L.**	Asma	37	29,8	17	13,7	20	16,1

- **Günümüzde ürün elde etme amacıyla en çok kullanılan** türün **%31,5** ile ***Olea europaea*** olduğu belirlenmiştir. *Olea europaea*'dan sonra ise %29,8 ile *Ficus carica* ve *Vitis vinifera, Morus alba* (%28,2), *Juglans regia* (%27,4), *Prunus armeniaca* (%25), *Diospyros kaki* (%21,8), *Amygdalus orientalis* (%21) ve *Punica granatum* (%20,2) gelmektedir. Burada vurgulanması gereken özellikler aynı amaçla yetiştirilen diğer türlerle *Olea europaea* arasında büyük farklılıkların oluşmaması ve gerek genel kullanıcı araştırması bulguları, gerekse orta yaşlı ve yaşlı bireylere göre geçmişteki tür seçimlerinde ürün elde etme amacına ilişkin oranların çok daha yüksek olmasıdır. Daha önce de belirtildiği gibi yeni konutlarda ya da konut alanlarında aileye özel ve yüksek duvarlarla çevrelenmiş bahçe ve avludan daha çok bütün sakinlerin ortak kullanabildiği yeşil alanlar yoğunluk kazanmıştır. Bu durum ürün paylaşma zorluğu, meyve verimine yönelik kültürel işlemlerin daha fazla olması, toplanmayan ürünün zemine düşmesiyle oluşan kirlilik gibi etmenlerden kaynaklanabilir.
- **Günümüzde gölge ve serinlik sağlama amacıyla en çok kullanılan** türün **%21,8** ile ***Platanus orientalis*** olduğu belirlenmiştir. *Platanus orientalis*'i *Acer negundo* (%18,5), *Cupressus sempervirens var. horizontalis* (%17,7), *Cercis siliquastrum* (%17), *Pinus brutia* (%16,9), *Fraxinus excelsior, Olea europaea* ve *Pinus pinea* (%16,1) izlemektedir. Yeni konut alanlarında çardak yerine güncel çatı sistemlerinin tercih edilmesi nedeniyle kullanılmadığı kabul edilebilecek *Vitis vinifera* dışındaki diğer türler genel kullanıcı araştırması ve geçmişte kullanıldığı anımsanan türlerle büyük ölçüde örtüşmektedir.
- **Günümüzde bahçe ya da avlunun görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma amacıyla en çok kullanılan** türün **%53,2** ile ***Rosa sp.*** olduğu belirlenmiştir. *Rosa sp.*'yi *Lonicera japonica* (%29,8), *Platanus orientalis* (%29), *Robinia pseudoacacia* (%28,2), *Fraxinus excelsior* (%26,6), *Parthenocissus quinquefolia* (%25,8), *Acer negundo* (%25), *Hedera helix* (%23,4), *Cercis*

siliquastrum (%22,5) ve *Cupressus sempervirens var. horizontalis* (%21,8) izlemektedir (Çizelge 4.34). Bu amaç için kullanılan türler de genel kullanıcı araştırmasında belirlenen ve 50 yaş üzeri katılımcılarca geçmişte kullanıldığı anımsanan türlerle büyük ölçüde örtüşmektedir.

Katılımcılar günümüzde yaşadıkları konuta ait veya konutu çevreleyen avlu, bahçe ya da yeşil alanlarda, tarihi kent dokusundaki türler dışında başka türlerin de bulunduğunu belirtmişlerdir. Söz konusu türlerin sayısı 32 olarak belirlenmiştir ve katılımcılardan bu türleri de kullanım amaçları açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen bulgular Çizelge 4.35'te sunulmuştur.

Çizelge 4.35'te verilen değerler yorumlandığında üç temel sonuca ulaşılabilir.

- **Ürün elde etme amacıyla** kullanılan türlerin ***Lavandula angustifolia* (%7,3)**, ***Rosmarinus officinalis* (%7,3)** ve ***Laurus nobilis* (%5,6)** oldukları belirlenmiştir. Her üç tür de yaprak ve çiçekleriyle çeşitli sanayi dallarında kullanılabilen yağ elde edildiği için önemli ekonomik değer taşımanın yanında süs bitkisi olarak da yoğun kullanılmaktadırlar. Bu nedenle tarla ve bahçelerde bazen tek, bazende ikinci ürün olarak yetiştirilmektedirler.
- **Gölgeli ve serin bir dinlenme mekânı oluşturma amacıyla** en çok kullanılan türün **%36,3** ile ***Robinia pseudoacacia 'umbraculifera'*** olduğu belirlenmiştir. Bu türü *Cupressus macrocarpa* (%22,6), *Lagerstroemia indica* (%20,5), *Ligustrum japonicum* (%16,9), *Berberis thunbergii*, *Paulownia tomentosa* (%12,1), *Washingtonia filifera* (%11,3), *Albizzia julibrissin, Prunus cerasifera 'pissardii nigra'* (%10,5), *Cupressocyparis leylandii* ve *Thuja orientalis* (%9,7) izlemektedir. Sayılan türler yabancı yurtlu olup, çoğu uzun yıllar önce ülkemize ve bölgeye girip adapte olmuş türlerdir ve peyzaj düzenleme çalışmalarında ülke genelinde olduğu gibi bölge kentlerinde de doğal türlerimiz yerine oldukça sık kullanılmaktadırlar.

Çizelge 4.35. 50 yaş üstü katılımcıların, günümüzde yaşadıkları evin avlu ya da bahçesinde yer alan ve tarihi doku bitkilerinin dışındaki bitki türleri ve kullanım amaçları

Günümüzde yaşanılan eve ait avlu ya da bahçedeki kullanılan bitkiler		Ürün elde etme		Gölgeli ve serin bir dinlenme mekanı		Avlu ya da bahçenin görsel niteliğini arttırma	
Ağaç/Ağaççık		**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	%
***Albizzia jülibrissin* Durazz.**	Gülibrişim Akasya	0	0,0	13	10,5	13	10,5
***Cupressocyparis leylandii* M. L. Green.**	Leylandi	0	0,0	12	9,7	24	19,4
***Cupressus arizonica 'glauca'* Greene.**	Mavi Arizona Servisi	0	0,0	10	8,1	44	35,4
***Cupressus macrocarpa* Hartw.**	Limoni Servi	0	0,0	28	22,6	63	50,8
***Lagerstroemia indica* L.**	Oya Ağacı	0	0,0	25	20,5	57	46,0
***Ligustrum japonicum* Thunb.**	Adi Kurtbağrı	0	0,0	21	16,9	26	21,0
***Magnolia grandiflora* L.**	Manolya	0	0,0	5	4,0	8	6,4
***Paulownia tomentosa* Thunb.**	Pavlonya	0	0,0	15	12,1	12	9,7
Populus alba L.	Ak Kavak	0	0,0	0	0,0	4	3,2
Prunus cerasifera 'pisardii'	Süs Eriği	0	0,0	13	10,5	24	19,4
***Prunus serrulata* Lindl.**	Süs Kirazı	0	0,0	1	0,8	1	0,8
***Robinia neomexicana* Gray.**	Kırmızı Çiçekli Akasya	0	0,0	3	2,4	4	3,2
Robinia pseudoacacia 'umbraculifera'	Top Akasya	0	0,0	45	36,3	52	41,9
***Salix babylonica* L.**	Salkım Söğüt	0	0,0	10	8,1	16	12,9
Thuja orientalis	Doğu Mazısı	0	0,0	12	9,7	22	17,7
***Washingtonia filifera* Wendl.**	Palmiye	0	0,0	14	11,3	21	16,9
Çalı/Sarılıcı		**n**	**%**	**n**	**%**	**n**	**%**
***Berberis thunbergii* DC.**	Japon Kadın Tuzluğu	0	0,0	15	12,1	17	13,7
***Buxus microphylla 'japonica'* Rehd.**	Japon Şimşiri	0	0,0	2	1,6	23	18,5
***Campsis radicans* Seem.**	Acem Borusu	0	0,0	0	0,0	14	11,3
***Cortaderia selloana* Schult.**	Pampas Otu	0	0,0	0	0,0	11	8,9
***Cotoneaster horizontalis* Decne.**	Dağ Muşmulası	0	0,0	0	0,0	5	4,0
Euonymus fortunei 'aurea'	Yayılıcı Taflan	0	0,0	0	0,0	74	60,0
Euonymus japonica 'aurea'	Altuni Taflan	0	0,0	4	3,2	72	58,0
***Jasminum officinale* L.**	Beyaz Çiçekli Yasemin	0	0,0	8	6,4	13	10,5
***Juniperus horizontalis* Mnch.**	Yatık Ardıç	0	0,0	3	2,4	18	14,5
***Laurus nobilis* L.**	Defne	7	5,6	2	1,6	10	8,1
***Lavandula angustifolia* Mill.**	Lavanta	9	7,3	0	0,0	36	29,0
***Nerium oleander* L.**	Zakkum	0	0,0	10	8,1	49	39,5
Photinia x fraseri	Alev Çalısı	0	0,0	2	1,6	28	22,6
***Pyracantha coccinea* Roem.**	Ateş Dikeni	0	0,0	4	3,2	71	57,3
***Rosmarinus officinalis* L.**	Biberiye	9	7,3	2	1,6	38	30,7
***Viburnum tinus* L.**	Kartopu	0	0,0	3	2,4	11	8,9

- **Bahçe ya da avlunun görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma amacıyla en çok kullanılan** türün **%60** ile ***Euonymus fortunei 'aurea'*** olduğu belirlenmiştir. Bu türü *Euonymus japonica 'aurea'* (%58), *Pyracantha coccinea* (%57,3), *Cupressus macrocarpa* (%50,8), *Lagerstroemia indica* (%46), *Robinia pseudoacacia 'umbraculifera'* (%41,9), *Nerium oleander* (%39,5), *Cupressus arizonica 'glauca'* (%35,4) ve *Rosmarinus officinalis* (%30,7) izlemektedir. Bu amaçla doğal türlerin kullanımına da yer verilmekle birlikte, uzun yıllar boyunca ülke ve bölge koşullarına uyum sağlamış yabancı yurtlu bitkiler yine yoğunluk kazanmaktadır.

Bu bulgular, geçmişte kullanıldığı bilinen ya da anımsanan bitki türleri ile günümüzde kullanılan bitki türleri arasındaki farklılıklar açısından yorumlandığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir.

Geçmişte kullanıldığı bilinen ya da anımsanan bitki türleri için;

- Genel kullanıcı araştırmasında ürün elde etmek amacıyla avlu ve bahçelerde kullanıldığı belirlenen türler, sıralamaları yer değiştirmekle birlikte büyük ölçüde örtüşmektedir. Ancak bu türlerin sahip olduğu oranlar genel kullanıcı araştırmasında %70-85 arasında değişirken, 50 yaş üzeri bireylerde %31-63'e gerilemektedir. Genel kullanıcı araştırmasında, kullanıcıların zihinsel haritası daha geniş kapsamlı alan ve mekânları (konutların avlu ya da bahçelerine ek olarak özel ya da kamusal diğer yeşil alanlar ve bahçeler) içerdiğinden böyle bir sonucun bulunması doğal kabul edilebilir. 50 yaşın üzerindeki bireylerin ise kullanım amacını kent genelinde tanımlamaktan daha çok bireysel, ailesel ve en fazla komşuluk ilişkileri kapsamında değerlendirdiği kabul edilecek olursa oranların daha düşük bulunması da normal sayılabilir.

- Benzer oransal gerileme gölgeli ve serin bir dinlenme mekânı oluşturma amacında da ortaya çıkmıştır. Ancak burada önemli bir farklılık oluşmaktadır. Genel kullanıcı araştırmasında ürün verme özelliği güçlü biçimde öne çıkan *Vitis vinifera*, 50 yaş üstü kullanıcı araştırmasında diğer türlerden yüksek bir oranla gölgeli ve serin bir dinlenme mekânı oluşturma amacıyla kullanılan bir tür özelliği kazanmaktadır. Daha önce de vurgulandığı gibi tarihi dokudaki konutların avlu ya da bahçelerinde çardak önemli bir dış mekân elemanıdır ve bu konutlara ilişkin fotoğraflardan da görülebileceği gibi *Vitis vinifera* yani asma bu çardaklarla bütünleşmiş en önemli türdür. Dolayısıyla üzüm ve yaprak verimi yanında gölgeleme ve ortama serinlik kazandırma işlevi de önem kazanmaktadır. Ülkemizin tüm yerleşimlerinde yaygınlaşmış dinlenme ya da yemek yeme mekânlarının "asma altı" olarak anılması da çardak ve asma bütünleşmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle orta yaş ve üstü bireylerin geleneksel Kahramanmaraş konutlarının bahçe ve avlularında yer alan çardak ögeleri ile asmayı bir arada düşünmeleri doğal kabul edilebilir. Diğer ağaç türleri genel kullanıcı araştırmasında belirlenen türlerle büyük ölçüde örtüşmekle birlikte oranlar önemli farklarla azalmaktadır. Burada gölge ve serinleme amaçlı kullanımda *Vitis vinifera*'nın ön plana çıkmasının yanında, genel kullanıcıların gölge ve serinleme etkisini daha geniş kapsamda yani konut dışındaki diğer yapılarla birlikte düşünmeleri etken olabilir.
- Genel kullanıcı araştırması ve 50 yaş üstü katılımcılardan ulaşılan bulgulara göre bahçe ya da avlunun görsel niteliğini (güzelliğini) arttırmak amacıyla kullanılan türler arasında *Rosa sp., Lonicera japonica* ve *Parthenocissus quinquefolia* örtüşmektedir. Bu türlerin ilk ikisi çalı, üçüncüsü ise başta bahçe duvarları olmak üzere ağaç ve düşey elemanlara sardırılan, çiçek ve yaprakları ile bahçe ya da avlu ortamına güzellik katan bitkilerdir. Çalıların fazla yer kaplamamaları nedeniyle birden fazla sayıda kullanılabilmesi, özellikle gülün çiçeklerinin uzun bir dönem toplanarak vazoda ya da reçel ve

şurup yapımında değerlendirilebilmesi bulundukları konutta yaşayan bireylerin zihinlerinde yer etmeleri için temel nedenler olarak kabul edilebilir. Avlu ve bahçede görsel niteliği arttırmak amacıyla kullanılan ağaç ve ağaççıklar ise her iki anket grubunda farklılıklar göstermektedir. 50 yaş üstü katılımcıların ifadelerine göre *Vitis vinifera, Elaeagnus angustifolia, Olea europaea* ve *Eriobotrya japonica* gibi meyve veren türler bahçenin görsel niteliğini de arttırmaktadır. Genel kullanıcı araştırmasında görsel niteliği arttırdığı için en fazla yeğlenen türler ise *Acer negundo, Fraxinus excelsior, Cercis siliquastrum* gibi park ve bahçelerde, kaldırım ve refüjlerde yoğun kullanılan ağaçlar tanımlanmıştır. Her iki grupta oranları az da olsa *Platanus orientalis* ve *Cedrus libani, Cupressus sempervirens var. horizontalis, Cupressus sempervirens var. pyramidalis, Pinus brutia* ve *Pinus pinea* gibi iğne yapraklı ve ibreli ağaçlar ortak türler olarak belirlenmiştir.

Günümüzde kullanılan fakat tarihi dokuda belirlenen bitkiler dışındaki türler için;

- 50 yaş üstü katılımcıların günümüzde yaşadıkları konutların avlu ya da bahçelerinde yer verilen bitkilerden ürün elde etmek amacının zayıfladığı ve biçim değiştirdiği ortaya çıkmaktadır. Genel kullanıcı araştırmasında ve 50 yaş üstü katılımcıların geçmişle ilgili bildirimlerinde konutların avlu ya da bahçelerinde meyve olarak doğrudan ürün elde etme amacının öne çıktığı görülmektedir. Kendi tanımlamalarına göre üzüm, zeytin, yenidünya, incir, dut, nar, ceviz, badem, alıç ve iğde gibi hem aile tüketimine sunulan, hem de ticari değer taşıyan meyve ağaç ve ağaçıkları konut ve diğer özel bahçelerin vazgeçilmez ögeleri olmuştur. Bu nedenle gerek genel kullanıcıların, gerekse 50 yaş üstü katılımcıların zihinsel haritalarında ve anılarında önemli yer tutmuşlardır. Bununla birlikte geçmişle günümüz arasında bitkilerin kullanım amacındaki değişimleri en gerçekçi olarak orta yaşlı ve yaşlı

katılımcıların açıklayabileceği kabul edilebilir. Bu katılımcılara göre günümüzde yaşadıkları konutlarda meyve olarak ürün elde etme amacı gerilemiştir. Bunun yerine hem süs bitkisi olarak değer taşıyan, hem de yaprak ve çiçeklerinden sabun, kozmetik ve ilaç sanayisinde kullanılan uçucu yağlar elde edilen *Laurus nobilis, Lavandula angustifolia, Jasminum officinale, Rosmarinus officinalis* gibi türlerin önem kazandığı vurgulanmaktadır. Kuşkusuz bu bitkilerin sanayi amacıyla üretilmeleri çok geniş alanlar gerektirmekle birlikte amatör olarak yetiştirilmeleri ülkemiz genelinde yaygınlaşmaktadır. Diğer taraftan tarihi dokunun yakın çevresinde ve kent genelinde yeni yapılan konutlar müstakil küçük parsellerden çok büyük parseller ya da adalar olarak düzenlenmekte ve site olarak tanımlanan birden fazla yapı bloğunu ve bağlı dış mekânlarını içermektedir. Yeşil alanları da kapsayan dış mekânlarda ortak kullanım esas olmaktadır. Tarihi konutlarda, her konutu diğerinden ayıran yüksek duvarlar yerlerini alçak duvarlar ya da bitkisel çitlere bırakmakta veya duvarsız bölümler oluşmaktadır. Konutların avlu ve bahçelerinde yüksek düzeyde olan aile mahremiyeti ve egemenlik alanı daralma göstermektedir. Böyle bir ortamda meyve veren türleri kullanmak, ürün paylaşma zorluğu, meyve verimine yönelik kültürel işlemlerin ve yükleyeceği maliyetinin daha fazla olması, toplanmayan ürünün zemine düşmesiyle oluşan kirlilik gibi etmenler nedeniyle caydırıcı etki yaratabilmektedir. Görüldüğü gibi konut, avlu ve bahçenin geleneksel özünden kopması ve biçim değiştirmesi, yüzlerce yıllık bilgi birikimi ve deneyimlerle oluşmuş mekânsal kültür ve kimliğin de yitmesi ya da değişmesinin önünü açabilmektedir. Oysa dünya genelinde çok sayıda kentte farklı biçim ve ölçeklerde uygulama olanağı bulan kentsel tarım olgusu, sürdürülebilir kentsel gelişmenin zorunlu bir parçası olarak, kendine yetebilen kentler için gerekli kabul edilmektedir.

- 50 yaş üstü katılımcılara göre gölgeli ve serin dinlenme mekânları oluşturma amacıyla kullanılan türler çeşitlilik kazanmıştır. Geçmişle ilgili

açıklamalarda bu amaçla kullanılan ağaç ve çalıların büyük çoğunluğunun bölge ya da ülke florasının bireyleri olduğu ortaya çıkmaktadır. Günümüzün özel ya da ortak kullanımlı avlu ve bahçelerinde ise ülke ve bölge koşullarına uyum sağlamış yabancı yurtlu türlerin yanında ülkemize giriş yapan bazı ithal bitkilerin de tercih edildiği görülmektedir. Oysa ülkemizde tanımlanmış tohumlu bitki türü sayısı yaklaşık 10.000 ile Avrupa'da tanımlanan 12.500 tür sayısına yakındır. Tür ve tür altı takson sayısı ise 12000'e ulaşmıştır (Özhatay ve ark, 2009). Bu denli zengin bir bitki varlığına karşın dışalım ile ülkeye çok sayıda yeni türün sokulmasının zincirleme olumsuz etkileri olabilmektedir. Getirdiği mali yük ve iç üreticilerin olumsuz etkilenmeleri dışında biyoçeşitliliğin zarar görme olasılığı, istilacı türlerin yayılış göstermesi, kırmızı palmiye böceği gibi zararlıların da birlikte gelmesi, bitkilerde su tüketiminin artması gibi etkiler ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda peyzaj düzenlemelerinde kullanılan bitki türlerinin seçiminde doğal türlere ağırlık verilmesi, yüzlerce yıllık bilgi birikimi ve deneyimlerle oluşmuş mekânsal kültür ve kimlikle de örtüşecek, sürdürülebilirliğine önemli katkı sağlayabilecektir.

- Bahçe veya avlunun görsel niteliğini (güzelliğini) arttırma amacıyla kullanılan türlerde de benzer durum geçerlidir. Doğal türler yanında bölge koşullarına uyum sağlamış yabancı yurtlu türler de yoğun biçimde kullanılmaktadır. 50 yaş üstü bireylerin geçmişle günümüz arasındaki bitki tür değişimini gözlem ve deneyimlerine dayanarak gerçekçi değerlendirdikleri kabul edilebilir. Kent genelindeki özel ve kamusal yeşil alanlar kabaca incelendiğinde 50 yaş üstü katılımcılar tarafından açıklanan türlerin yoğun biçimde kullanıldığını görmek olasıdır. Bitki türü tercihlerine bir arz ve talep olgusu ile bakılabilir. Fidanlık işletmeleri müşterilerinin istemlerine göre hangi türleri üreteceğine karar vermekte ya da kendi açısından avantajlı türlerle demonstrasyon veya uygulamalar yaparak yönlendirilmiş talep oluşturabilmektedir. Böylece bir dönem moda olarak

tanımlanabilecek bitkiler süreç içerisinde yerlerini özellikle ithal ürünü yeni bitkilere bırakabilecektir. Bunun sonucunda da bir önceki maddede açıklanmasına çalışılan sorunlar ortaya çıkabilecektir. Bu sorunların giderilebilmesi için daha önce de vurgulandığı gibi her ölçekteki bitkisel tasarım çalışmalarında doğal ve yöre ile özdeşleşmiş bitki türlerine ağırlık verilmesi, tarihsel süreçteki mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerin oluşturduğu mekânsal kültür ve kimliğin de sürdürülebilirliğine önemli katkı sağlayacaktır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Günümüzde mekânsal kimlik kapsamında bireysel olarak yapılar ya da yapı tipolojisi çoğu kez temel belirleyici olarak kabul edilmektedir. Diğer ögelerin ve özellikle bahçelerin, kısmen avluların ve düzenlenmiş yeşil dokunun daha fazla bozulabilmesi, başka bir deyişle daha az kalıcı olmasının etkisi böyle bir algılamaya neden olmaktadır. Bununla birlikte, mekânsal kimliğin okunabilirliği tüm ögelerin bütün olarak değerlendirilmesiyle olasıdır. Bu nedenle çalışma, ülkemizdeki kentsel koruma olgusu kapsamında yeterince önem görmeyen bu ögelere ağırlık vererek, insan – avlu ve bahçe – sokak ve meydan – bitki – mekânsal kimlik ilişkileri temeline oturtulmuştur. Böylece özellikle ülkemizde üzerinde az sayıda araştırma yapılan bir konuda, Kahramanmaraş tarihi kent dokusunu örnek alarak yukarıda belirtilen ilişkileri önde tutan bir çalışma ile bilimsel yazına katkı sağlanabilmesi hedeflenmiştir.

Çalışmanın kurgusu aşağıdaki amaçlara ulaşılabilmesine odaklanmıştır:

- Kentlinin mekânsal kültürünü ve bunun mekâna yansıtılmasını belirgin ölçüde ortaya koyabilecek nitelikte yapılar, avlular ve/veya bahçeler, yapının ilişkili olduğu sokaklar ve sokakların açıldığı meydanların belirlenmesi,
- Belirlenen mekânlarda var olan, kentin mekânsal kimliğini temsil edebilecek özgün karakterdeki bitki materyalinin saptanması,
- Yapı ve dış mekânlardaki bitki materyali ile kent kimliği arasında algılanan ve anlamlandırılan ilişkilerin ve bunların geçmişten günümüze dek gösterdiği değişimlerin kullanıcı araştırması bulgularına bağlı olarak değerlendirilmesi,
- Elde edilen sonuçlar temelinde kent kimliğini temsil edebilir nitelikteki bitki materyalinin kentsel tasarım sürecinde korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik önerilerin ortaya konulması.

Kentlerin mekânsal kimliği o kenti oluşturan bütün ögeler açısından bir bütünlük taşımaktadır. Buna bağlı olarak kent kimliğinin okunabilirliği doğal, yapay ve toplumsal çevreye bağlı unsurlarla değerlendirilebilir. Bu bileşenler, toplumların geçmişleri ile gelecekleri arasında bağlantı kurma görevi üstlenen ögelerdir (Ocakçı ve Southword, 1995). Bu kavramı, sahip olduğu bileşenler ile kentlerde en iyi cisimlendirebilen varlık tarihi dokular olmaktadır. Çünkü bunlar toplumların en eski tarihi kültür ve mekânsal bilgi birikimini özünde barındıran oluşumlar olduklarından geçmişin kültürel değerlerini, yaşam biçimlerini, görsel ögelerini bizlere gerçekçi bir biçimde sunmaktadırlar. Bununla birlikte, tarihi dokular yalnızca yapısal formlarla biçimlenmiş mekânlar değil, aynı zamanda oldukça eski ve derin bir ekolojik ve kültürel gerçeklik de barındırmaktadır (Yazgan ve Erdoğan, 1992; Steward ve ark., 2004; Jim ve Chen, 2009; Erduran Nemutlu, 2014; Moshaver ve ark., 2015).

Çalışmanın kuramsal çerçevesinin oluşumunda yukarda sözedilen yaklaşımlar temel alınmıştır. Bu çerçevede incelenen literatür çalışmalarından elde edilen paralel ya da karşıt görüşlerin burada değerlendirilmesine çaba gösterilmiştir.

Kart (2008), İstanbul tarihi yarımadadaki yeşil alanların kentin gelişim sürecinden ne şekilde etkilendiğini belirlemek üzere yürüttüğü çalışmasında yeşil alan değişimlerini 19. yüzyıldan günümüze dek İstanbul için hazırlanmış olan İmar planlarını koordinat sistemi üzerinde üst üste çakıştırarak irdelemiştir. Çalışmada ayrıca kentteki bireylerin yeşil alanlar hakkındaki görüşleri ve planlamalara katılım düzeylerinin belirlenebilmesi için yerel halk, park-meydan kullanıcıları ve turistler olarak 3 farklı grupla kullanıcı araştırması yürütülmüştür. Standart formlarla yerinde anket yönteminin uygulandığı çalışmada yerel halktan 1000, park ya da meydan kullanıcılarından 500, turistlerden 200 olmak üzere toplam 1700 bireyle anket yapılmıştır. Anket uygulamasında yarımadadaki kamusal açık alan ve yeşil alan kullanımları, bu alanlara ulaşım olanakları ve bu alanlardaki donatıların geçmişte ve günümüzdeki durumları ile algılayabildikleri değişimlerin düzeyinin

ve yönünün belirlenebilmesini amaçlayan sorular yöneltilmiştir. Ulaşılan bulgulara göre yarımada genelinde gerek yapısal alanlarda, gerekse kamusal açık alanlar ve yeşil alanlarda belirgin bir değişimin ortaya çıktığı, bu değişimin çoğu kez kentin tarihsel dokusu ve mekânsal karakteristikleri ile uyum sağlamadığı ve olumsuza doğru süreklilik kazandığı yönünde bir sonuç ve düşünce biçimi ortaya çıkmaktadır. Kahramanmaraş çalışmasında da tarihi kent dokusundaki bitki tür çeşitliliği ve kullanımının geçmişte ve günümüzdeki durumu ile algılanabilen değişimlerin düzeyi ve yönünün kullanıcı araştırması ile belirlenmesine çalışılmıştır. İstanbul çalışmasıyla olan farklılık ve bulgu paralelliği iki temel konuda ortaya çıkmaktadır:

- Kahramanmaraş çalışmasında tarihi dokudaki kamusal açık alanların ve yeşil alanların genel kapsamda incelenmesine ek olarak bu alanlar ile birlikte özel alan ve mekânlarda bitki (ağaç ve çalı) kullanım özelliklerinin ayrıntılı olarak belirlenebilmesine odaklanılmıştır. Her iki çalışmada da geçmişten günümüze açık alanlar ve yeşil alanlarda ortaya çıkan değişimlerin ortaya konulabilmesi amaçlanmakla birlikte, Kahramanmaraş çalışmasında bitki + mekân algısı çok yönlü olarak ele alınmış, süreç içerisindeki değişimler farklı bir kullanıcı grubu (50 yaş üstü) görüşleri yönünde irdelenmiştir.
- Her iki çalışmadan ortaya çıkan temel sonuç, tarihi dokudaki açık alanlar ve yeşil alanlarda süreç içerisinde belirgin bir değişimin ortaya çıktığı, bu değişimin genel olarak tarihsel dokunun mekânsal karakteristikleri ile uyum sağlamadığı ve olumsuza doğru süreklilik kazandığı yönündedir.

Erduran Nemutlu (2014), tarihi yapılara ait açık alan ve mekânların kentsel koruma çalışmalarına alınmasındaki yetersizlikten hareketle, Çanakkale örneğinde tarihsel dokudaki kamusal ve özel açık ve yeşil alanları irdelediği çalışmasında ağaç, çalı ve sarılıcı formlu bitkileri kapsayan ayrıntılı bir liste oluşturmuştur. Bu listede bitkiler üç temel tasarım ögesi (biçim, ölçü ve renk) temelinde

sınıflandırılmış ve her özelliğin işlevsel ve estetik açıdan tarihi dokuyla uyumu ve sağladığı katkılar 1-5 arasında puanlar atanarak değerlendirilmiştir. Ulaşılan bulgulara göre tarihi alan ve mekânlarda kullanılan türlerin üç temel tasarım ögesi açısından uygunlukları %32 oranındadır. Özellikle türlerin biçim ve renk etkisi bakımından tarihi dokunun mekânsal karakteristikleri ile uyum sağlanamadığı ortaya çıkmaktadır. Görüldüğü gibi Çanakkale çalışması amaç ve hedefler ile alan çalışmasında kullanılan bitki karakteristikleri listesi açısından Kahramanmaraş çalışması ile belirli ölçüde paralellik göstermektedir. Ancak değerlendirme verileri Çanakkale çalışmasında kontrol listesine, Kahramanmaraş çalışmasında iki farklı kullanıcı araştırması bulgularına dayanmaktadır. Bununla birlikte her iki çalışmada da tarihi dokudaki açık alanlar ve yeşil alanlarda kullanılan bitkilerin tür seçimi ve kullanım amaçları açısından uzun bir süreçte oluşmuş mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerden giderek uzaklaştığı yönünde bir sonuca ulaşılmıştır

Kahramanmaraş çalışmasının kullanıcı görüşlerine dayalı yürütülmesinin amacı kentin mekânsal kimlik bileşenlerinden biri olan bitkiler ile kent kimliği algısı arasındaki ilişkilerin ve bunların zamana bağlı değişimlerinin ölçülebilmesidir. Kent kimliği ve onu oluşturan ögeler arasındaki ilişkileri kentli birey ya da kullanıcı algısı temelinde araştıran çok sayıda çalışma "örneğin; Sommer ve ark., (1989); Schroeder ve Ruffolo, (1996); Çöl, (1998); Flannigan, (2005); Uçkaç, (2006); İnceoğlu, (2007); İlgar (2008); Konaklı ve ark. (2010)" bu ilişkilerin ortaya konulmasında kullanıcı araştırmasını temel yöntemlerden biri olarak ele almışlardır.

Flannigan (2005), İngiltere'deki üç örnek alanda konut bahçeleri ve yakın çevrelerinde var olan bitkiler hakkında kent halkının düşüncelerini 16 ölçüt için dört düzeyde (yok, küçük, orta, büyük) belirlemeye çalışmıştır. Standart formlarla yüz yüze görüşme yönteminin kullanıldığı çalışmada kullanılan ölçütler Kahramanmaraş çalışmasında kullanılan ölçütlerle önemli düzeyde örtüşmektedir. Her iki çalışmada da işlevsel ve estetik özellikleri kapsayan ölçütlere yer verilmiştir. Ancak İngiltere çalışması kentsel mekânda genel olarak bitkilerin yine

genel kapsamlı katkılarının kullanıcılarca nasıl algılandığının belirlenmesine odaklanmıştır. Kahramanmaraş çalışmasında ise tür bazında işlevsel ve estetik katkıların dışında bitkiler ile mekânsal kimlik arasındaki ilişkilerin nasıl algılandığının belirlenebilmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle kullanıcılara yöneltilen sorular bitkilerin genel olarak kente katkılarından daha çok bireysel özellikleriyle kent kimliğinin birer ögesi olup olmadıklarının test edilmesini sağlayabilecek biçimde kurgulanmıştır. Flannigan'ın (2005) yönteminde dört sıfattan oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Kahramanmaraş çalışmasında ise beşli Likert ölçeği tercih edilmiş, bitkilerin mekânsal kimlikle ilişkili algılanma düzeyleri bu ölçek kapsamında çok zayıftan çok güçlüye doğru 20'şer puan sınıf aralıkları ile tanımlanmıştır.

Shaw ve Wright, (1967) ile Preston ve Colman (2000) gibi araştırmacılar, Likert tipi soru türü ya da Likert ölçeği kullanılan çalışmalarda beşli ölçekleri, "tarafsızlık/kararsızlık" ya da "nötr" seçeneği bulundurması nedeniyle ayırt edicilik ve güvenirlik açısından dörtlü ölçeklere göre avantajlı olarak değerlendirmişlerdir. Kahramanmaraş çalışmasında da katılımcılar konu hakkında net bir düşünce sahibi olmadıklarında ya da kararsız kaldıklarında olumlu ve olumsuz algılamalar arasında bir denge sağlayabilme fırsatını bulabilmişlerdir. Belirtilen bu farklılıklara karşın Flannigan'ın (2005) çalışması ile Kahramanmaraş çalışmasında ulaşılan bulgular birçok yönden örtüşmektedir. İngiltere çalışmasında ağaçların konuta ait ve ortak dış mekânların görsel niteliğini arttırması, bireylere doğayı daha yakın hissettirmesi, genel olarak dış mekândaki konforu yükseltmesi ve benimseme duygusu oluşturması yüksek puanlarla değerlendirilmiştir. Bu katkı ve hislerin oluşmasında ağacın formu, büyüklüğü ile yaprak ve çiçek rengi öne çıkmaktadır. Kahramanmaraş çalışmasında da incelenen bitki türleri arasında bu özellikleri ile etkili olanlar kentsel mekânda okunabilir olup olmadıkları ya da zihinsel haritada yer edip etmediklerinin dikkate alındığı kabul edildiğinde daha yüksek puanlarla değerlendirilmişlerdir.

Merdoğlu Bilaloğlu (2004), tarihi konutlardaki bahçe kimliğinin belirlenmesi amacıyla yürüttüğü çalışmada Kahramanmaraş'ın geleneksel konutlarının avlu ve bahçelerinin *Diospyros kaki* (Trabzon Hurması), *Ficus carica* (İncir), *Juglans regia* (Ceviz), *Morus alba* (Dut) ve *Pinus brutia* (Kızılçam) türleriyle temsil edildiğini ortaya koymuştur. Bu çalışmada ise, Merdoğlu Bilaloğlu'nun (2004) araştırma alanından daha geniş bir örneklem alanı olarak;

- Kamu yapıları ve sivil mimarlık eserlerinin avlu ya da bahçe bölümlerini kapsayan dış mekânları,
- Bu yapıların, tipolojisini biçimlendirdiği sokaklar,
- Bu sokakların bağlandıkları meydanlar belirlenerek bu mekânlarda var olan bitki türlerinin saptanmasına çalışılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre her iki çalışmada belirlenen bitki türleri büyük ölçüde paralellik göstermektedir. Çalışmada, Merdoğlu Bilaloğlu (2004) tarafından saptanan 5 bitki türü dahil olmak üzere Kahramanmaraş'ın tarihi kamu ve sivil mimarlık eserlerinin avlu ya da bahçelerinde toplam 29 adet yöreye ait ya da uzun yıllar boyunca uyum sağlamış bitki türü bulunduğu belirlenmiştir (Sayfa: 54, Çizelge 3.2).

Doygun ve Ok (2006), Kahramanmaraş kenti açık-yeşil alanlarını ağaç ve ağaççık taksonlarının seçimi ve tasarımı yönünden değerlendirdikleri çalışmalarında kentte en sık karşılaşılan türün *Platanus orientalis* L. (Doğu Çınarı) olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu türü, *Cupressus sempervirens* L. *var. horizontalis* (Mill.) Gord. (Dağınık Servi) izlemektedir. Bu türler haricinde, kent genelinde en sık karşılaşılan tür ise *Olea europea* L. (Zeytin) olarak belirlenmiştir. Ayrıca Doygun ve Ok, *Olea europaea*'ya özel bir anlam yükleyerek bu türün kentin zeytinlikler üzerinde gelişmesi nedeniyle parklarda ve ev bahçelerinde kalarak korunmuş fertler olarak günümüzde en çok karşımıza çıkan tür olduğunu ifade etmişlerdir.

Doygun ve Ok'un çalışması ile Kahramanmaraş'ın tarihi kent dokusunda yürütülen çalışmadan elde edilen bulgular büyük ölçüde paralellik göstermektedir. Kahramanmaraş'ın tarihi dokusundaki çalışmada katılımcıların görüşleri sonucunda kentte en sık karşılaşılan türlerden birinin *Olea europaea* olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, daha etkin ve gölgelik bir mekan oluşturulmasında en çok kullanılan türün ise *Platanus orientalis* olduğu saptanmıştır.

Kısakürek ve Bayazıt (2019), bitki materyali ile kent kimliği arasındaki ilişkileri araştırdıkları çalışmada ülkemizdeki 13 kentin belirli bitki türleri ile birlikte anıldığı, bir bakıma bitki ile kentlerin özdeşleştiğini ortaya koymuşlardır. Bulgulara göre bu bitkiler, ilgili kentin bulunduğu coğrafyanın florasına ait olduğu gibi yöreye yabancı olup uzun bir süreç boyunca uyum sağlamış türlerden de (örneğin; Çin kökenli olup İpek Yolu ile Anadolu'ya giriş yapan *Diospyros kaki*, Kuzey Amerika kökenli olup 20. Yüzyılın başlarında Anadolu'ya giriş yaparak ülke geneline yayılan *Robinia pseudoacacia*, Amerika kıtası kökenli olup 18. Yüzyılda Anadolu'ya giriş yaparak ülke genelinde yayılım gösteren *Magnolia grandiflora* gibi) olabilmektedir. Kahramanmaraş çalışmasında da kamu ve sivil mimari örneklerinin dış mekânları, sokaklar ve meydanlara göre değişiklik göstermekle birlikte *Olea europaea*'nın bir çok yönden kullanıcıların zihinsel haritalarında kent ile özdeşleşmiş bir tür olarak algılandığı ortaya çıkmaktadır. Bu türün dışında algılamadaki ağırlık sıralamasıyla; *Platanus orientalis, Vitis vinifera, Ficus carica, Rosa sp., Pinus brutia, Robinia pseudoacacia, Cupressus sempervirens var. pyramidalis, Cupressus sempervirens var. horizontalis, Pinus pinea* ve *Juglans regia*'nın Kahramanmaraş'ın mekânsal kimlik ve kültürü kapsamında önemli yer tutan bitki türleri olarak algılandıkları belirlenmiştir.

Bu yaklaşımlar ve tartışmalar ışığında, çalışma alanında var olan bitki varlığı ile bitki-kent kimliği ilişkileri bağlamında kullanıcı araştırmalarından elde edilen bulgular yorumlandığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir:

- Sivil mimarlık eserlerinin avlu ve bahçelerinde daha çok *Ailanthus altissima, Diospyros kaki, Eriobotrya japonica, Ficus carica, Juglans regia, Morus alba, Olea europaea, Prunus armeniaca, Punica granatum, Rosa sp.* ve *Vitis vinifera* türleri yer almaktadır.
- Okul, han, hamam gibi kamu yapılarının avlu ya da bahçeleri ile sokak ve meydanlarda çoğunlukla *Acer negundo, Cercis siliquastrum, Cupressus sempervirens var. horizontalis, Olea europaea, Pinus brutia, Pinus pinea, Platanus orientalis, Robinia pseudoacacia* ve *Tilia tomentosa* türlerine rastlanmıştır.
- Medrese ve cami avlu ya da bahçelerinde ise *Cupressus sempervirens var. pyramidalis* ve *Rosa sp.* gibi dini yapıların sembolü kabul edilen bitki türlerinin yanı sıra *Cercis siliquastrum*'un kullanımının öne çıktığı izlenmiştir.
- Bitkinin kent halkınca, diğer bir anlatımla halkın zihinsel haritasında net bir yer edinmesinde bölge için doğal ya da yöreye özgü olması önemli bir etken olarak görülmektedir. Bununla birlikte bitkinin biçim ve büyüklüğü, dokusu, dallanması, bir bütün olarak algılanan rengi, çiçek yoğunluğu ve rengi ile meyveleri gibi tasarım açısından önem taşıyan karakteristiklerinin diğer türlerden belirgin düzeyde farklı olması da tanınmayı ve zihinsel haritada yer almayı kolaylaştırabilmektedir.
- Bazı türlerin ülkemiz genelinde olduğu gibi halkın algısında nasıl tanımlandı ise öyle adlandırıldığı ortaya çıkmaktadır. Örneğin aynı familyanın üyeleri olan *Cedrus libani* (Toros Sediri) ve *Abies cilicica* (Toros Göknarı) benzeri kozalaklı türler bütün *Pinus* türleri gibi "çam" olarak tanımlanmaktadır. Hatta *Cupressus* türleri bile çok sayıda birey tarafından "servi çamı" ya da "selvi çamı" olarak bilinmektedir. Sedir, Göknar, Ladin, Ardıç gibi farklı türlerin doğru adlarıyla tanımlanması genel olarak bu türleri bilenler ya da tanıyanlar için geçerlidir. Buna karşın yaygın halk kültüründe ve sanatta

"çam", zengin bir içeriğe ve anlama sahip bir varlık olarak doğada ve yapılı çevrede diğer kozalaklı türleri de kapsayan imgesel bir değer kazanmıştır.

- Kullanıcılar, aralarında belirgin farklılıklar bulunmakla birlikte bazı türleri birbiriyle karıştırabilmektedir (*Ailanthus altissima* ile *Robinia pseudoacacia* gibi). Yapılan arazi çalışmalarında bu türlerin genel olarak aynı ya da benzer alan kullanım türlerinde (yol boyu ağaçlandırması, parklarda grup oluşturma gibi) kullanıldığı gözlenmiştir. Bireylerin benzer alan ve mekânlarda bulunan varlıkları o alan ve mekânlarla ilişkilendirerek aynı grupta tanımlamaları ve alan veya mekânla bütünleştirmeleri eğilimi (Mungan, 2020) böyle bir algının oluşmasını sağlayabilir. Nitekim kullanıcıların birbiriyle karıştırdığı türlerde algılama ve anlamlandırmanın kapsam ve değer açısından benzer düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.
- Çalışmada incelenen türler arasında;
  - **Kentte var olma durumunu** belirleyici niteliklerin tümünde en güçlü düzeye sahip olan tür ***Olea europaea***'dır.
  - Bitkinin **bireyler üzerinde yarattığı hisleri** belirleyici özniteliklerin tümünde en güçlü düzeye sahip bulunan tür yine ***Olea europaea*** olmuştur.
  - Bitkinin **kullanım amaçlarını** belirleyici özniteliklerin birçoğunda ***Platanus orientalis*** güçlü düzeylere sahiptir.
  - **Bitkiye yüklenen anlamların tasarım ögeleri açısından** etkili olma durumunu belirleyici özniteliklerin birçoğunda ise ***Rosa sp.***'nin güçlü düzeylere sahip olduğu belirlenmiştir.

- Her üç tür de bölgedeki doğal türler olarak yüzlerce yıldan bu yana insanın çok çeşitli etkinliklerde bulunduğu kamusal ve özel dış mekânların canlı ögeleri olarak önemlerini her zaman korumuşlardır. Anadolu'da Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden bu yana çınar yüceliğin, gücün, çoğalmanın

sembolü olarak kabul edilmiştir. Zeytin ise ilk çağlardan günümüze kadar kutsallığın, bolluğun, adaletin, sağlığın, gururun, zaferin, refahın, bilgeliğin, aklın, arınmanın ve yeniden doğuşun sembolü olarak insan belleğinde ve mekânsal kültürde çok önemli bir yer edinmiştir. Gül ise İslam dininde kutsallığı ile değer kazanmakla birlikte genel olarak sevginin, güzelliğin, sessizliğin ve gizliliğin sembolü olmuştur (Keykubat, 2014; Özçelik, 2019). Bu bağlamda Anadolu insanının kültürel belleğinde önemli bir yere sahip bu üç türe Kahramanmaraş'ta da aynı önemin atfedilmesi doğal sayılabilir. Kuşkusuz kent kimliği ile ilişkili öznitelikleri yüksek bulunan diğer türlerin de halkın kültürel ve mekânsal belleğinde yer tutan ögeler olarak değerlendirilmesi doğru bir yaklaşım olacaktır.

- Kullanıcıların bitkilere ilişkin değerlendirmelerinin daha tutarlı ve gerçekçi olması ile bitkilerin tanınırlığı arasında doğru orantılı bir ilişki bulunduğu izlenmiştir. Kullanıcılar bir türü ne kadar doğru tanıyorlarsa o bitki hakkındaki değerlendirmeleri de o denli tutarlı olmaktadır. Örneğin tanınırlığı daha düşük düzeyde olan *Ailanthus altissima*'nın özniteliklerinin değerlendirilme düzeyi ile tanınırlığı yüksek olan *Ficus carica* ve *Olea europaea*'nın özniteliklerinin değerlendirilme düzeyleri arasında anlamlı farklar oluşmuştur. Buna koşut olarak bitkinin tanınma düzeyi arttıkça bitkiye ait özniteliklerin güçlülük düzeylerinin de arttığı izlenmektedir.
- Bir türün ürün verme niteliğinin olması bolluk ve bereket algısı ile birlikte bu algıyı oluşturan çiçek ve meyve gibi özniteliklerini desteklemekte, buna bağlı olarak tanınırlığını ve mekânsal bellekte yer etmesini kolaylaştırmaktadır. Çünkü meyveleri, çiçekleri ve yaprakları besin maddesi olarak kullanılabilen türler (zeytin, gül ve asma gibi) bu özellikleri yanında işlevsel ve estetik katkıları ile kullanım amaçlarının güçlülük düzeylerini arttırmaktadır.

- Kentte uzun bir geçmişten bu yana var olan bitkilerin konutların ve kamu yapılarının avlu ya da bahçelerini; kent genelinde yakın bir geçmişte ya da kullanımı yeni yaygınlaşan türlerin ise park, sokak ve meydanları çağrıştırdığı ortaya çıkmıştır. Bu durumun, yerel yönetimlerin yetki alanında bulunan kamusal alanlarda yürüttükleri ağaçlandırma etkinlikleri kapsamında yeni ya da farklı türleri kullanma eğilimlerinden kaynaklandığı ve kullanıcıların mekânsal belleğinde böyle bir biçimlenmeye neden olduğu söylenebilir.
- Kullanıcıların önemli bir bölümünün bitkilere ölçü, biçim, renk, çiçek ve meyve ögelerini göz önüne alarak anlam yükledikleri ortaya çıkmıştır. Algının fizyolojik sürecinde zihinsel haritayı biçim, büyüklük ve renk ögelerinin biçimlendirdiği kabul edildiğinde böyle bir belirlemenin oluşması doğaldır. Algının bilişsel sürecinde ise mekânsal bilgi birikimi, gözlem ve deneyimler zihinsel haritanın biçimlenmesine ayrıntı ve netlik kazandırmaktadır. Nitekim bitki türlerinin tanınırlık düzeyi yükseldikçe özniteliklere verilen anlam da hem tutarlılık, hem de artış göstermektedir.
- Kullanım amaçları yönünden süs ya da dekorasyon ögesi olarak yeğlenen türlerde çiçek ve koku özelliklerine diğer özelliklerden daha güçlü anlam yüklendiği ortaya çıkmaktadır. Bitkilerle yapılan mekânsal düzenlemelerin algılanmasında renk (genel olarak renk çeşitliliğini çiçekler oluşturmaktadır) ve hoş kokuların önde tutulduğu göz önüne alındığında bu bulgu da doğal kabul edilebilir.
- Çalışmada, kullanıcıların bazı sosyal karakteristikleri ile bitki materyalinin tanımlanması ve yorumlanması arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu belirlenmiştir. Bu farklılıklar üç ana maddede değerlendirilebilir:

  •• Kadınların bitkileri algılama ve tanımlama düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olduğu ve yükledikleri anlamın daha belirgin olduğu belirlenmiştir. Bitkilerin kullanım amaçlarına ilişkin değerlendirme

sonuçları da kadın kullanıcılarda daha belirgin ve yüksektir. Özellikle konutların avlu ya da bahçelerinde bitki seçimi, yetiştirilmesi ve bakımında kadınların daha etkin ve daha bilgili olmaları, konutun dış mekânlarında erkeklerden daha fazla zaman geçirmeleri ve günlük işlerinin önemli bir bölümünü bu mekânlarda yapmaları nedeniyle bitkilerin tanınırlığından işlev ve estetiğine değin daha fazla anlam yüklemeleri doğal kabul edilebilir.

- Orta yaş ve üstü bireylerin bitkilerin kentte var olma durumunun belirlenmesinde genç yaştaki bireylerden (daha çok 18-25 yaş grubu) daha bilinçli ve gerçekçi bir yaklaşım sergilediği ortaya çıkmıştır. Doğal olarak bu durum orta yaş ve üstü bireylerin yaşamdan edindikleri deneyim ve bilgi birikiminden kaynaklanabilir. Bunun yanında, konutun dış mekânlarında bakım, onarım, güzelleştirme, ürün elde etme gibi konularda gençlere göre daha fazla sorumluluk ve görev yüklenmeleri, kentsel ve kırsal çevre ile özel ve kamusal alanları daha fazla gözlem ve incelemelerini sağlamış olabilir.
- Lise ve üstü eğitim düzeyine sahip bireylerin daha alt kademedeki eğitim kurumlarına devam etmiş bireylere göre daha fazla çevre bilincine sahip oldukları gözlenmiştir. Eğitim kurumlarının üst kademelerine doğru çevre, doğa, biyoloji, sosyoloji ve fiziki coğrafya gibi konularda daha kapsamlı bilgi birikimi edinmeleri nedeniyle bilinç ve farkındalık düzeylerinin daha gelişmiş olması doğal kabul edilebilir.

Bitki materyali kullanımının Kahramanmaraş'ın kentsel gelişim sürecinde gösterdiği değişimlerin belirlenmesine yönelik olarak yapılan orta yaş üzeri (50 yaş üstü) kullanıcı araştırmasından ulaşılan bulgular yorumlandığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir:

- Bitkilerin kullanım amaçları ve buna bağlı tür seçiminin zaman içerisinde değişim gösterdiği gözlenmektedir. Bu değişim konutlara ait dış mekânlarda daha belirgindir. Özellikle tarihi doku ve kent genelindeki geleneksel konut avlu ve bahçelerinde hakim olan ürün elde etme amacı günümüz konutlarında çok daha geri planda kalmış, görsel nitelik ya da estetik kaygı öne çıkmıştır. Daha önce belirtildiği gibi bu düşüncenin temelinde; çalışma alanı ya da yakın çevresinde veya kent genelinde yeni yapılan konutların, yüksek duvarlarla çevrelenmeyen, çoğunluğunun ortak dış mekânları olan müstakil, ikiz ya da çok katlı konut grupları veya siteler olarak düzenlenmesi olgusu yer alabilir. Söz konusu ortak dış mekânlarda görsel peyzaj niteliğinin arttırılması ve sakinlere gölgeli, serin ve çeşitli etkinliklerde bulunabileceği alanların oluşturulması önem kazanmaktadır. Meyve veren türler, ürün paylaşma zorluğu, meyve verimine yönelik kültürel işlemlerin daha fazla olması ve bunun daha fazla maliyet yüklemesi, toplanmayan ürünün zemine düşmesiyle oluşan kirlilik gibi nedenlerle çok fazla tercih edilmeyebilmektedir.
- Yukarıda belirtilen nedenlerle birlikte özellikle belediyelerce yapılan uygulamalar tarihi doku ve kent genelindeki bitki tür çeşitliliğinin artmasına neden olmuştur. Çalışmada tarihi dokudaki dış mekânlarda 29 ağaç ve çalı türü belirlenmiştir. Ancak özellikle orta yaş üzeri kullanıcı araştırmasında tarihi doku ve yakın çevresindeki yeni konutlarda ya da konut sitelerinde ve kent genelinde özel ve kamusal mekânlarda kullanılan 32 yeni tür tespit edilmiştir. Bir önceki maddede açıklandığı gibi kullanım amaçlarında görsel niteliğin öne çıkması, kentte ve diğer kentlerde yaygınlaşan ve moda olarak değerlendirilebilecek bitkilendirme yaklaşımının yerel yönetimlerde ve halk arasında kabul görmesi bitki tür çeşitliliğin artmasında temel etkenler olarak sayılabilir. Bu yaklaşımda, süs bitkisi üretimi ve ticareti yapan firmaların piyasaya sundukları bitki türleri ve demonstrasyonlar ile yönlendirilmiş bir talep oluşturmalarının da çok önemli etkisi olduğu kabul edilebilir.

- Kullanıcıların günümüzde yaşadıkları konutun varsa avlu ya da bahçesinde çalı kullanımına daha fazla yer verdikleri ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşım; dış mekâna görsel çeşitlilik kazandırma düşüncesi, yeni konutların dış mekânlarında sert yüzeyler (otopark, teras vb.) dışında kalan bahçe alanının giderek daralması, ağaçlara göre kültürel işlemlerin daha kolay ve daha az harcama ile yapılabilmesi, konutun çevresindeki görsel nesneler için engel oluşturmamaları gibi nedenlere bağlı olabilir.

Bu sonuçların ışığında Kahramanmaraş tarihi kent dokusu ve çevresinde, yapılara ait dış mekânlar, kamusal alanlar, özellikle sivil mimarinin tipolojisini biçimlendirdiği sokaklar ve meydanlarda kullanılan bitki materyali ile kent kimliği arasındaki ilişkileri desteklemeye yönelik öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Kentlerin mekânsal kimliği kent mekânını oluşturan bütün ögeler açısından bir bütünlük sunması durumunda belirgin ve derin bir anlam kazanmaktadır. Kentlerin tarihi dokuları, mekânsal bilgi birikimi ve deneyimlerin her dönem birbirine eklenerek, kullanılan yapı malzemeleri, yapım teknikleri ve üslubun biçimlendirdiği yapılar ve dış mekânlar bütününü oluşturmaktadır. Bu bütün içerisinde yalnızca yapısal değil bitkisel ögeler de yer almaktadır. Bitkiler, kentin insanları için olduğu kadar kent faunası için de gerçek bir yaşam ortamı ve kaynağıdır. Kent kimliği ve kent mekânının okunabilirliği açısından etkili bir görev alırlar. Bu nedenle koruma altına alınan tarihi mekânlarda yapı ile birlikte avlu ya da bahçenin biçimlendirdiği dış mekânlar ve bu mekânlarda yapının inşa edildiği dönemlerde dikim ve düzenlemesi yapılmış ağaç ve çalıların da korunması önem taşımaktadır.
- Tarihi dokulardaki kamu ve sivil mimari örneklerinin sürdürülebilirliğini sağlayabilmek için restorasyona gereksinim duyulmaktadır. Restorasyon, kültürel mirasın korunabilmesi, geleceğe aktarılabilmesi ve tarihi mekânların bozulmuş bölümlerinin tahrip olmasını önleyebilmek amacıyla **aslına uygun**

yenileme, düzeltme ve koruma işlemlerini kapsayan bir uzmanlık eylemidir. Restorasyonun tam olarak amacına ulaşabilmesi, yapıların dış mekânlarının, tipolojilerini ortaya çıkardıkları sokakların ve meydan niteliğindeki ortak kullanım alanlarının canlı ve cansız tüm ögeleri ile birlikte ele alınmasına bağlıdır. Bir kentin ve toplumun mekânsal kültürü, mekânsal bilgi birikimi ve deneyimleri okunabilir ve anlaşılabilir anlamlı bir bütün olarak ancak bu şekilde gelecek kuşaklara aktarılabilir. Bu bağlamda restorasyon eylemlerinde konuda uzmanlaşmış mimar, iç mimar, peyzaj mimarı ve kent plancılarının birlikte çalışmaları büyük önem taşımaktadır.

- Tarihi yapıların avlu ve bahçelerinde bitkilerle birlikte mekânı bütünleyen çeşme, havuz ve kuyu gibi su ile ilişkili yapılar, çardak ya da kameriye gibi gölgeleme elemanları, bahçe/avlu kapısı, duvar ve parmaklıklar, döşeme elemanları, ocak ve çiçek tarhları gibi işlev ve anlam açısından önemli ögeler yer almaktadır. Yukarıdaki açıklamalar ile ilintili olarak gerek tarihi yapılarda var olanların aslına uygun olarak yenilenmesi, düzeltilmesi ve korunması, gerekse yeni inşa edilen yapıların avlu ve bahçelerinde olanaklar ölçüsünde yer verilmesi ile günümüz ve gelecek kuşakların bilgi, bilinç ve farkındalık sahibi olmaları sağlanabilecektir.
- Bir yörenin doğal bitki türleri o yörenin tüm ekolojik koşullarının etkisi ile gelişme ve yayılım gösterir. Toprak, iklim ve su istekleri o yöredeki koşullar ile özdeşleşmiştir. Ortak yaşam göstereceği diğer türler ve yaşamları bu türlere bağlı olan yaban hayatı elemanları bu koşullarda oluşmuştur. Bu nedenle tarihi kentlerdeki bitki örtüsü bazı istisnalar dışında (örneğin ipek yolu ile gelen ekonomik bitkiler gibi) çoğunlukla o yörenin türleri ile biçimlenmiş ve kent kimliğinin önemli bir ögesi olmuştur. Bu bağlamda Kahramanmaraş'ın tarihi dokusu ve yakın çevresinde olduğu kadar diğer kent mekânlarında yapılacak bitkisel tasarım çalışmalarında kentin kadim bitkileri olarak değerlendirilen *Amygdalus orientalis, Cedrus libani, Cercis siliquastrum, Ficus carica, Juglans regia, Morus alba, Olea europaea,*

Platanus orientalis, Pinus brutia, Punica granatum ve *Rosa sp.* gibi türlerin kullanımına ağırlık verilmesi kent kimliği ve sürdürülebilirliği açısından yarar sağlayacaktır.

- Çalışmada öne çıkan bulgulardan biri, *Olea europaea*'nın Kahramanmaraş ile özdeşleşmiş bir bitki olmasıdır. Zeytinin bir mekan ile özdeşleşme durumu söz konusu olduğunda ilk akla gelen Ege ya da Marmara Bölgeleri olmaktadır. Bu duruma zeytinin bu bölgelerde ürüne dönüştürülmesi ve markalaşmasının neden olduğu söylenebilir. Ancak, çalışmada katılımcı görüşlerine bağlı olarak böyle bir sonucun elde edilmesi zeytinin Kahramanmaraş için de önemini ortaya koymaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalarla Mardin, Kahramanmaraş ve Hatay şeridinde zeytin ağacının en alt türüne rastlanması zeytinin anavatanının Güneydoğu Anadolu bölgesi olduğunu ileri süren araştırmacıların sayısını da arttırmıştır (Yurtoğlu, 2019). Eski zamanlardan beri Maraşlılar hasat zamanı bağ ve bahçelerindeki zeytinleri toplayarak kışın yemeklik (salamura) ya da yağ üretiminde kullanmışlardır. Yöresel tabiriyle kentteki zeytinyağı masmalalarının (imalathane) tarihine bakıldığında ise Kahramanmaraş için de zeytinin ürüne dönüştürüldüğü ancak markalaşmanın gerçekleşmediği bir yerel kullanımın hâkim olduğu söylenebilir. Belediyenin yol çalışmaları esnasında açığa çıkan Kuyucak Mahallesindeki tarihi zeytinyağı masmalasının 1960 yılından itibaren kentte açılan zeytinyağı imalathanelerinden biri olduğu bilinmektedir (KBB, 2021). Bu bulgular ışığında, Kahramanmaraş için zeytinin geleneksel bir ürün olmasının yanında yarım asırlık bir tarihi geçmişe sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Kentteki bu tarihi masmalanın koruma altına alınarak bir sanayi müzesine dönüştürülmesi zeytinin tarihi yolculuğunun izlenmesine ve kültürel bir değer olarak korunmasına katkı sağlayacaktır. Kahramanmaraş kimliğini temsil eden ve kentle özdeşleşmiş bir bitki olan zeytinin korunması ve yerel bir ürün olarak üretiminin

desteklenmesi kent kimliğinin sürdürülebilmesinin yanı sıra kent ekonomisine de katkı sağlayacaktır.

- Bitki örtüsünün değişik amaçlarla bir araya getirilerek mekânsal kurgulara dâhil edilmeleri, kimlik öğesi olarak değerlendirilmelerinde etkin olmuştur. Özellikle uzun bir süreçte hayatta kalmayı başarabilmiş bitki türleri geçmişten günümüze dış mekân karakteristikleri konusunda bilgi sunan canlı kimlik unsurları olmuşlardır (Kısakürek ve Bayazıt, 2018). Canlı kimlik ögelerinin korunması da cansız materyallere göre oldukça zor olmaktadır. Yapı ve onu oluşturan diğer cansız materyallere göre tahrip ve değiştirilme gibi müdahalelere açık olmaları, canlı bir varlık olmaları peyzajın yaşayan ve değişen bir sistem olduğunu ortaya koymaktadır. Bu noktada, kültürel peyzajların yaşayan sistemler olduğunun bilincinde olarak dönüşmeden değişimi sağlamak önemlidir. Çalışmada kenti kimlik yönünden temsil eden tür olarak *Olea europaea* belirlenmiştir. *Olea europaea*'nın kentleşme sürecinde kültürel değerinin dönüşmeden korunması Kahramanmaraş kent kimliğinin korunması ve sürdürülebilmesinde önem taşımaktadır.
- Katılımcılar *Olea europaea*'nın, özellikle Maraş bağları ve site bahçeleri gibi alanları belirli ölçüde tanımladığını belirtmiştir. Katılımcıların bu yönde yapmış olduğu tanımlamaların oldukça gerçekçi olduğu izlenmiştir. Nitekim Kahramanmaraş bağ ve bahçe arazilerinde en çok rastlanan türlerden biri zeytindir. Ancak kentin özellikle batısında yer alan bağ ve bahçe arazileri giderek iskan alanlarına dahil edilmektedir. Bahçeli müstakil konutların hakim olduğu bu alanlar bitki örtüsünün aleyhine gelişmekle birlikte yapı dışındaki alanlarda mevcut zeytin ağaçlarının korunması ve yeni dikimlerin yapılması özellikle zeytin açısından avantaj sağlayabilmektedir. Bu durum, *Olea europaea*'nın geçmişten günümüze kullanım sürekliliğini geçerli kılan bir eylem olarak önem taşımaktadır. Ancak bu yapılaşma aynı zamanda kentteki *Olea europaea* varlığını da tehdit altına almaktadır. Doygun, (2008) kentsel yayılma nedeniyle Kahramanmaraş'taki zeytinliklerin alansal kayba

uğradığını yürütmüş olduğu çalışmasında ortaya koymuştur. Bu olgu, kentleşmenin giderek arttığı son zamanlarda daha çok hız kazanmış durumdadır. Kahramanmaraş ile özdeşleşmiş bir tür olarak belirlenen *Olea europaea* yakın gelecekte (kentleşme süreci içerisinde) yok olma tehdidi ile yüz yüze kalabilecektir. Bu bağlamda, Kahramanmaraş tarihi ve kültüründe önemli bir yere sahip olan aynı zamanda tarımsal bir değer taşıyan bu türün, Kahramanmaraş kimlik ve kültürünün sürdürülebilmesi açısından korunması oldukça önem taşımaktadır.

- Tarihi dokudaki sokaklarda geçmişte var olup kentin gelişim süreci içerisinde tahrip edilmiş ve günümüzde büyük ölçüde yok olmuş bitki türleri olduğu anlaşılmaktadır (*Ficus carica, Morus alba, Platanus orientalis*). Bu sokaklarda aslına uygun olarak yenileme, düzeltme ve koruma etkinlikleri ile birlikte geçmişte var olduğu belirlenen bitki türlerine yer ve ağırlık verilmesi yararlı olacaktır.
- Tarihi sokakların dar ve ağaç dikimine elverişli olmadığı bölümlerinde sokağın iki yanındaki konutların avlu ve bahçelerinde yer alan ağaçların;
  - Sokağın siluetine dahil olacak ve onu zenginleştirecek biçimde budama ve gelişmelerinin sağlanması konusunda konut sahiplerinin bilinçlendirilmesi,
  - Darlığın fazla ve sürekli olduğu bölümlerde yerel yönetimlerce ve uzman elemanlar aracılığıyla uygun türlerin espalier (iki boyutlu ağaç tekniği) tarzda gelişmesi sağlanabilir. Bu teknik Kahramanmaraş ve diğer birçok kentimize yabancı görünmekle birlikte üç bin yılı aşan bir geçmişi vardır ve Avrupa'da gerek meyvecilik gerekse, duvar kaplamaları ve sokaklarda yüzlerce yıldır kullanılmaktadır. Anadolu'da da benzer durumlar için buna benzer budama tekniklerinin kullanıldığı bilinmektedir (Erduran Nemutlu, 2012; Kösa, 2019). Bu nedenle araştırma alanında doğal ya da uzun yıllar önce uyum sağlamış türler kullanıldığında mekânsal kimlik ve bitki ilişkilerine aykırı olmayacak bir sonuç alınması mümkün olabilir.

- Yukarıda açıklanan duruma benzer biçimde tarihi dokudaki yapıların özellikle avlu bölümlerinde sert yüzeyler alanın büyük bölümünü kapsıyor, ağaç ve çalı yetiştirmek için yeterli toprak zemin kalmıyor ise bu sert yüzeyler üzerine yerleştirilecek doğal malzemeden yapılmış ağaç ve çalı kasa ya da olukları önemli yararlar sağlayabilecektir.

KAYNAKLAR

Abacıoğlu E., 2013. Mekânsal Algılama ve Davranışsal Başarım: Kahramanmaraş Atatürk Meydanı Örneği. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana 155s.

Abacıoğlu, E. ve Altunkasa, M. F., 2018. Mekânsal Algılama ve Davranışsal Başarım: Kahramanmaraş Atatürk Meydanı Örneği. Çukurova Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, 35:3.

Adanır, F. 1989. Kahramanmaraş'ta Şehircilik. Kahramanmaraş Dergisi, 69. yıl özel sayısı, Ankara.

Anderson, L.M., and Schroeder, H.W., 1983. Application of Wildland Scenic Assessment Methods to the Urban Landscape. Landscape Planning, 13:219-237.

Antrop, M., 2005. Why Landscapes of the Past are Important For The Future. Elsevier, Landscape and Urban Planning, 70(2005):21-34.

Arkun, A.K., 2012. Ulus Tarihi Kent Merkezi Kültürel Peyzaj Ögelerinin Değişimi ve Dönüşümü. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 456s.

Arnold, H., 1980. Trees in Urban Design. Van Nostrand Reinhold; 1st. Ed. edition,168pp.

Aslanboğa, İ., 1997. Fiziksel Çevrenin Belirlenmesinde Bitki Örtüsünün İşlevleri. Doğayı Korumada Kent ve Ekoloji Sempozyumu Bildiriler Kitabı, İstanbul, 166-170.

Atalay, B., 2008. Mer'aş Kelimesi (Y. Alparslan, S. Yakar editör). Maraş Tarihi ve Coğrafyası, Ukde Yayınları, Kahramanmaraş, s.17.

Aydoğan, M., 2001. Kent Kimliğinin Ortaya Çıkartılması Amacıyla Kentsel Tasarım Rehberlerinin Kullanımı: Kemeraltı Örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 236s.

Balcı, M., 2001. Çivi Yazılı Belgeler Işığında Maraş Bölgesi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 48s.

Bayburtluoğlu, M. Z., 2006. Kahramanmaraş'ta Bir Grup Dulkadiroğlu Yapısı. Vakıflar Dergisi, 10:234-250.

Bell, S., 2001. Landscape Pattern. Perception and Process, 2nd. Edition, Routledge Publishing Ltd, New York, 361s.

Birol, G., 2007. Bir Kentin Kimliği ve Kervansaray Oteli Üzerine Bir Değerlendirme. Arkitekt Dergisi, 514:46-54.

Bookchin, M., 1999. Urbanization without Cities: The Rise and Decline of Citizenship. Black Rose Books, 1st. Edition, 340s. ISBN-10 : 189543100X

Bozhüyük, Z. R., 2007. Erzurum Kent Merkezindeki Bazı Tarihi Yapı ve Çevreleri Üzerine Görsel Etki Değerlendirmesi. Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 106s.

Bozkurt, S. G., Altınçekiç, H., 2013. Anadolu'da Geleneksel Konut ve Avluların Özellikleri ile Tarihsel Gelişiminin Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi. Journal of the Faculty of Forestry, 63(1):69-91.

Buhyoff, G.J., Gauthier, L.J., and Wellman, J.D., 1984. Predicting Scenic Quality for Urban Forests Using Vegetation Measurements. Forest Science, 30:71-82.

Campbell, S., 2010. "Çanakkale, Mühürleri, Ölüm Çukuruyla Domuztepe" Dağların Gazeli Maraş, ss.113-124.

Can, N., 1999. Kent Kimliği. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 267s.

Chan, Y. H. 2003. Biostatistics 101: Data Presentation. Singapore Medical Journal, 44(6):280-285.

Chenoweth, R.E. and Gobster, P.H., 1990. The Nature and Ecology of Aesthetic Experiences in the Landscape. Landscape Journal 9(1):1-8

Clouston, B., 1990. Landscape Design with Plants. 2nd. Edition, Heinemann Professional Publishing Ltd, Oxford, 560s.

Çelik, D., 2004. Kentsel Peyzaj Tasarımı Kapsamında Tarihi Çevre Yenileme Çalışmalarının Peyzaj Mimarlığı Açısından Araştırılması: Beypazarı Örneği. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 235s.

Çelik, D., ve Yazgan, M.E., 2007. Kentsel Peyzaj Tasarımı Kapsamında Tarihi Çevre Korumaya Yönelik Yasa ve Yönetmeliklerin İrdelenmesi. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 9(11):1-10.

Çöl, Ş., 1998. Kentlerimizde Kimlik Sorunu ve Günümüz Kentlerinin Kimlik Derecesini Ölçmek İçin Bir Yöntem Denemesi. Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 334s.

ÇŞB, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. https://webdosya.csb.gov.tr/db/kahramanmaras (Erişim Tarihi: 28.09.2020).

Doratlı, N., ve Önal, S., 2000. Tarihi Çevrelerde Kentsel Tasarım Stratejileri: Lefkose Arab Ahmet Bölgesi Canlandırma Projesi'nin Stratejik Yaklaşımlar Açısından Değerlendirilmesi. Mimar Sinan Üniversitesi 1. Kentsel Tasarım Haftası, İstanbul.

Doygun, H., Alphan, H., Gürün, D. K., 2007. Kahramanmaraş Kenti ve Yakın Çevresinde Arazi Örtüsü-Alan Kullanımı Değişimlerinin Belirlenmesi ve Sürdürülebilir Alan Kullanım Önerileri Geliştirilmesi. TÜBİTAK Araştırma Projesi.

Doygun, H. ve Ok, T., 2006. Kahramanmaraş Kenti Açık-Yeşil Alanlarında Ağaçlandırma Çalışmalarının Değerlendirilmesi ve Öneriler. KSÜ. Fen ve Mühendislik Dergisi, 9(2):94-103.

Doygun, H., 2009. Effects of Urban Sprawl on Agricultural Land: A Case Study of Kahramanmaraş, Turkey. Environ Monit Assess, 158:471-478. https://doi.org/10.1007/s10661-008-0597-7

Durgun Şahin, ve Altunkasa, M.F., 2020. Antik Kentlerin Oluşum Kurgularının Analiz Edilmesinde Kullanılan Coğrafi, Sosyo-Kültürel ve Tarihsel Belirleyiciler: Anavarza Örneği. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 29(1):68-83

Ekici, B., ve Sarıbaş, M., 2006. Bartın Kenti Peyzaj Düzenlemelerinde Kullanılan Bitki Materyali Üzerine Bir Araştırma. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 8:(9):1-9.

Erbaş, E., 2003. Peyzaj Düzenlemelerinde Bitkisel Tasarım: Bahçe Şehir Doğa Parkı Örneği. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehircilik ve Bölge Planlama, İstanbul, 292s.

Erduran Nemutlu, F., 2012. Bitkisel Tasarımda Espalier Kullanımı ve Çanakkale Örneğinde İrdelenmesi. Journal of Agricultural Faculty of Atatürk University, 43(1): 89-100.

Erduran Nemutlu, F., 2014. Kentsel Koruma Alanında Bitkisel Tasarım: Çanakkale Örneği. ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, 2(1):91-99.

Erduran Nemutlu, F., Çelik, A., Sağlık, A. ve Devecioğlu, N. E., 2013. Tarihi Kentlerde Dış Mekân Süs Bitkilerinin Kullanımı. 5. Süs Bitkileri Kongresi, Yalova, Türkiye, 51-60s.

Erek, M. C., 2010. Kahramanmaraş Paleolitik Prehistoryası. Dağların Gazeli Maraş, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Ersoy, A., 2010. Mozaiklerle Adım Adım Kayıp Kent Germanikeia'ya. Dağların Gazeli Maraş, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Ertürk, H. 1997. Kent Ekonomisi. Ekin Kitabevi, Bursa, 382s.

Evliya Çelebi, 2012. Seyahatname. Üçdal Neşriyat, İstanbul, 6940s.

Eyicil, A., 2009. Yakınçağda Kahramanmaraş. Ukde Yatınları, Kahramanmaraş, 418s.

Flannigan, J. 2005. An Evaluation of Residents' Attitudes to Street Trees in Southwest England. Arboricultural Journal, 28:219-241.

Google Earth Pro, 2020. Uydu Görüntüsü.

Gökhan, İ., ve Kaya, S., 2008. İlkçağdan Dulkadirlilere Kadar Maraş. Ukde Yayınları. Kahramanmaraş.

Gökhan, İ., 2019. Kahramanmaraş Tarihi. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kahramanmaraş, 833s.

Gugler, J., Flanagan, W., 1978. Urbanization and Social Change in West Africa, The Urban Institue Press, Washington. D.C.

Güler, T., Şahnagil, S., ve Güler, H., 2016. Kent Kimliğinin Oluşturulmasında Kültürel Unsurların Önemi: Balıkesir Üzerine Bir İnceleme. Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 12:86-104.

Günaydın, A. S., ve Altunkasa, M. F., Tarihî Kent Merkezlerinin Koruma ve Geliştirme Stratejilerinin Belirlenmesi: Gaziantep Örneği. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(17):51-70

Gürbüz, M., 1999. Kahramanmaraş Merkez İlçenin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 343s, Ankara.

İlgar, E., 2008. Kent Kimliği ve Kentsel Değişimin Kent Kimliği Boyutu: Eskişehir Örneği. Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 146s.

Jian, H., Xinna, H., Yujuan, Y., 2017. Study on Plant Landscape Design of Urban Comprehensive Park. Agriculturel Science and Technology, 18(12):2563-2566.

Jim, C. Y., ve Chen, W., 2009. Urbanization Effect on Floristic and Landscape Patterns of Green Spaces. The University of Hong Kong, Department of Geography, Hong Kong. Landscape Research, 34(5):581-598.

Johnston, M. and Percival, G. eds. 2012. Trees, People and the Built Environment. Forestry Commission Research Report. Forestry Commission, Edinburgh, 258s.

Kahramanmaraş Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı, Plan Notları, 2005. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi.

KBB, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2021. https://kahramanmaras.bel.tr/kesfedin/kahramanmarasin-cografyasi (Erişim Tarihi: 21.07.2019).

Karadayı, G., 2000. Kent Kimliğinin Sürdürülebilirliği ve Görsel Etki Değerlendirmesi: Trabzon Örneği. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 152s.

Karagüler, S. ve Korgavuş, B., 2013. Kent Kimliğinin Kent Peyzajı Üzerinde Oluşturduğu Etkiler, Silüetler, Görünümler ve Dengeleri. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi Part:C, Tasarım ve Teknoloji, 2(2):203-212.

Karaşah, B., ve Sarı, D., 2018. Kent Kimliğinde Etkili Bir Bileşen: Doğal Bitkiler. International Social Sciences Studies Journal, 4(26):5539-5545.

Kart, N., 2008. İstanbul Tarihi Yarımada Yeşil Alanlarının Tarihsel Süreç İçerisinde Değişiminin İrdelenmesi. İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri EnstDalı, Doktora Tezi, İstanbul,434s.

Keykubat, B., 2014. Ölümsüz Ağaç Zeytin: Kutsal Tören (Derleme). Apelasyon, 7.

Kısakürek, Ş., ve Bayazıt, E., 2019. Bitki Materyallerinin Kent Kimliği Üzerine Etkileri. 3rd. International Mediterranean Forest and Environment Symposium, Kahramanmaraş.

Kısakürek, Ş., ve Bayazıt, E., 2019. Kent Belleğinin Sürdürülebilirliği: Kahramanmaraş Kenti Örneği. 3rd. International Mediterranean Forest and Environment Symposium, Kahramanmaraş.

Kısakürek, Ş., ve Bayazıt, E., 2019. Kahramanmaraş Kenti Örneği'nde Kent Kimliği ve Kentsel Donatı Elemanları. Turkish Journal of Forest Science, 2(1):49-59.

Kısakürek, Ş., Doygun, N., Doygun, H., 2013. Kent Peyzajında Tarihi Doku Entegrasyonu Sorunlarının Kahramanmaraş Kenti Örneğinde İncelenmesi. 5. Peyzaj Mimarlığı Kongresi, Adana.

Koç, K., 2010. Kahramanmaraş'ta Sosyal Hayatın Fiziki Yapıya Etkisi. Ukde Yayınları, Kahramanmaraş, s.179.

Koçan, N., 2011. Mudurnu (Bolu) Kentsel Sit Alanı Üzerine Bir Araştırma. Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi. 11(1): 44-45.

Konaklı, N., Altunkasa, M. F. , Sirel, B., Uslu, C., 2010. Mekânsal Algılama ve Mekânın Davranışsal Başarımı: Adana 5 Ocak ve Uğur Mumcu Meydanları Örneği. Peyzaj Mimarlığı 4. Kongresi, İzmir, Türkiye, 283-294s.

Kösa, S., 2019. Antalya Kaleiçi Sokaklarının Bitki Materyali ve Bitkisel Tasarım Açısından Değerlendirilmesi. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 56(1):63-75.

KUDEB, 2013. Kahramanmaraş Beylik ve Osmanlı Dönemi Sivil Mimarlık Eserleri. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kahramanmaraş.

Lawrence, H. W., 2008. City Trees: A Historical Geography from the Renaissance through the Nineteenth Century. University of Virginia Press, 352 pp. ISBN 9780813928005.

Lynch, K. 1960. The Image of the City. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 194pp.

Martindale, D., 1984. Theory of City (ed. by Iverson, N.). Urbanism and Urbanization, Leiden, s.9-33.

Merdoğlu Bilaloğlu, G.A., 2004. Kahramanmaraş'taki Tarihi Konutlarda Türk Bahçe Kimliğinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 308s.

MGM, Meteoroloji Genel Müdürlüğü. https://www.mgm.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 21.07.2020).

Moshaver, M. K., Negıntajı, F., Zeraatpısheh H. R., 2015. The Appearance of Place Identıty in the Urban Landscape By Usıng the Natural Factors: A Case Study of Yasouj. Journal of Architecture and Urbanism, 39(2):132-139.

Mungan, E., 2020. Geştalt Kuramı: Bir "Nazariye"nin Mazisi, Akameti ve Akıbeti. Nesne, 8(18): 585-618.

Ocakçı, M., and Southworth, M. (1995). "Elements of Urban Identity: The Case of the Beykoz District of Istanbul", IURD, Working Paper 650, University of California, Berkeley.

Önem, B. ve Kılınçaslan, İ., 2005. Haliç Bölgesinde Çevre Algılama ve Kentsel Kimlik. İtü Dergisi/a Mimarlık, Planlama ve Tasarım, 4(1): 115-125.

Özçelik, H. 2019. Sembol Bitkilerimiz ve Özellikleri. Plant Peyzaj ve Süs Bitkiciliği Dergisi.

Özhatay, N., Kültür, Ş., Aslan, S., 2009. Check-list of Additional Taxa to The Supplement Flora of Turkey IV. Turk J. of Botany 33, 191–226.

Özkan Ter, Ü., 2002. Konya Kenti Açık ve Yeşil Alan Varlığı İçinde Tarihi Kent Merkezinin Kentsel Tasarımı Üzerine Bir Araştırma, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 291s.

Özkarcı, M., 2007. Türk Kültür Varlıkları Envanteri Kahramanmaraş 46. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1270s.

Paköz, A., 2020. Kahramanmaraş'ta Bir Erken Cumhuriyet Dönemi Evi: Çiftarslan Evi. Mimarlık ve Yaşam Dergisi, 5(1):57-69.

Preston, C. C. and Colman, A. M., 2000. Optimal Number of Response Categories in Rating Scales: Reliability, Validity, Discriminating Power and Respondent Preferences. Acta Psychologica, 104, ss. 1-15.

Pulido, A., 1972. Estadistica y Tecnicas de Investigacion Social. Ediciones Anaya, Madrid, Spain, 271pp.

Rapaport, A. 1977. Human Aspects of Urban Form: Towards a Man-Environment Approach to Urban Form and Design. Pergamon Press. Inc., New York, A.B.D.

Rayner, J. P., ve Williams, C. C., 2016. Learning From Failure: Evaluating Plant Performance in Urban Landscapes. Acta Horticulturae, 1108:220-226.

Robinson, N., 2004. The Planting Design Handbook. Ashgate Publications, Hampshire, UK.

Şahin, A. İ., 2004. Kahramanmaraş'ın Şehirsel Gelişiminin Coğrafi Bilgi Sistemleri Yöntemiyle İncelenmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Salname-i Vilayet-i Halep; 1326 (1908).

Scarfone, S.C., 2007. Professional Planting Design an Architectural and Horticultural Approach for Creating Mixed Bed Plantings. John Wiley and Sons. Inc., Hoboken, New Jersey, 272p.

Schroeder, H., 2012. Does beauty still matter? Experiential and utilitarian values of urban trees. (ed. by Johnston, M., and Percival, G.). Trees, People and the Built Environment II - Conference Proceedings. Publisher: Institute of Chartered Foresters. 252s.

Schroeder, H.W., and Ruffolo, S.R., 1996. Householder Evaluations of Street Trees in a Chicago Suburb. Journal ff Arboriculture, 22:35-43.

Schulz, C. N., 1979. Towards a Phenomenology of Architecture. Rizzoli Press, 213s. ISBN-10 : 0847802876.

Shao, A. T. 2002. Marketing Research an Aid to Decision Making. Cincinnati, Ohio, South-Western/Thomson Learning.

Shaw, M. E. and Wright, J. M., 1967. Scales for the Measurement of Attitudes. New York, NY: McGraw Hill.

Shimada, L. D., and Johnston, M., 2015. Planting 'Post-Conflict' Landscapes: Urban Trees in Peacebuilding and Reconstruction. (ed. by Johnston, M., and Percival, G.). Trees, People and the Built Environment II - Conference Proceedings. Publisher: Institute of Chartered Foresters. 252s.

Sommer, R., Guenther, H., and Barker, P.A., 1990. Surveying Householder Response to Street Trees. Landscape Journal, 9(2):79-85.

Stedman, R. 2002. Toward a Social Psychology of Place: Predictive Behavior from Place-Based Cognitions, Attitudes, and Identity. Journal of Environmental Behavior. 34:561-581.

Steward, W. P., Liebert, D., Larkin, K.W., 2004. Community Identities as Visions for Landscape Change. Elsevier, Landscape and Urban Planning, 69(2004):315-334.

Tekin, O., 2010. Pers İmparatorluğundan Türk İslam Egemenliğine Kahramanmaraş'ta Tarih, Kültür ve Para. Dağların Gazeli Maraş, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Tekin, R., 2000. Zülkadir Beyliği ve Osmanlı Devleti Zamanında Maraş'ta Yapılan Vakıf Eserler. Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 3:309-340.

TDV, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 2009. 37:222-224.

TÜİK., Türkiye İstatistik Kurumu http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist (Erişim Tarihi: 14.03.2019).

Uçkaç, L., 2006. Kentsel Tasarımın Kent Kimliği Üzerine Etkileri: Keçiören Örneği. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 134s.

Ulrich, R.S. and Addoms, D.L., 1981. Psychological and Recreational Benefits of a Residential Park. Journal of Leisure Research, 10:43-65.

UNESCO, 2011. Peyzaj Tavsiye Kararı. https://www.unesco.org.tr/Pages/590/176 (Erişim Tarihi: 26.04.2020).

Ünlü, T. S., 2017. Kent Kimliğinin Oluşumunda Kentsel Bellek ve Kentsel Mekân İlişkisi: Mersin Örneği. Planlama Dergisi, 27(1):75–93.

Ürkmez, Ö., 2014. Eski Çağda Maraş ya da Marqasti Germanicia. KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 11(2):67-95.

Valera, S. 1997. Study of the relationship between symbolic space and social identity processes. Revista de Psicología Social, 12(1):17-30.

WowTurkey. http://wowturkey.com/forum/index.php. (Erişim tarihi: 24.05.2019).

Yazgan, M. E., ve Erdoğan, E., 1992. Tarihî Çevrelerde Peyzaj Planlama, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Peyzaj Mimarisi Derneği Yayınları, Ankara 2:87.

Yetişkin, M., 2007. Osmanlının Son Döneminde Maraş. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 23:263-303.

Yurtoğlu, N., 2019. Türkiye Cumhuriyeti'nde Zeytin ve Zeytinyağı Üretimi ile Ticareti Üzerine Tarihsel Bir Bakış (1923-1960). VAKANÜVİS-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi/ International Journal of Historical Researches, 1: 472-510.

Zeybek, O., 2020. The Relationship Between Planting Design and Urban Identity. Bursa Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 34:185-195.

ÖZGEÇMİŞ

2004 yılında Kahramanmaraş Kadriye Çalık Anadolu Lisesi'nden mezun oldu. 2009 yılında Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünde lisans eğitimini tamamladı. 2013 yılında Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda yüksek lisansını tamamladı. Yüksek lisans derslerinin bir kısmını 2011-2012 eğitim döneminde bir yıllık süreyle Almanya'da Hochschule Anhalt (FH) Landscape Architecture (Master of Arts)'da aldı. 2012-2013 yılları arasında kendi Peyzaj Mimarlığı ofisinde serbest olarak çalıştı. 2013-2014 yılları arasında Kahramanmaraş Belediyesi'nde Peyzaj Mimarı olarak görev yaptı. 2015 yılında Çukurova Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine başladı. 2014 yılından bu yana Onikişubat Belediyesi'nde Peyzaj Mimarı olarak çalışmaktadır. Evli ve bir çocuk annesidir.

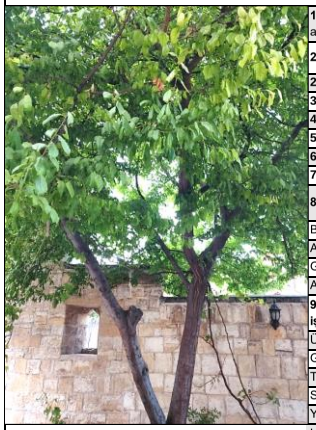
EKLER

Sayın Katılımcı,

Bu ankette, "tarihi dokudaki bitkisel materyalin kent kimliği ile ilişkisini" ortaya koymaya yönelik soru ve kavramlar yer almaktadır.
Elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacak olup üçüncü şahıslarla asla paylaşılmayacaktır.
Değerli zamanınızı bu çalışmaya ayırdığınız için teşekkür ederim.

1) Cinsiyetiniz:	(a) Erkek	(b) Kadın				
2) Yaşınız:	(a) 18-25	(b) 26-35	(c) 36-45	(d) 46-60	(e) 61 ve üstü	
3) Eğitim Düzeyiniz:	(a) İlkokul	(b) Ortaokul	(c) Lise	(d) Ön Lisans/Lisans	(e) Yüksek Lisans/Doktora	
4) Kaç yıldır Kahramanmaraş'ta yaşıyorsunuz?:	(a) 5-10 yıl	(b) 11-20 yıl	(c) 21-30 yıl	(d) 31-40 yıl	(e) 41-50 yıl	(f) 50 yıldan fazla

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

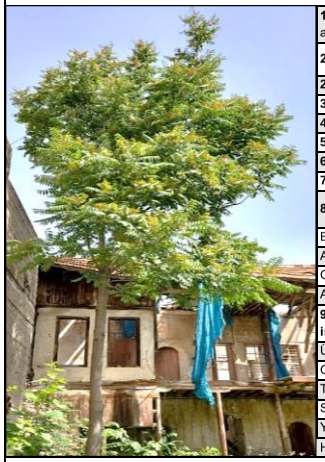

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

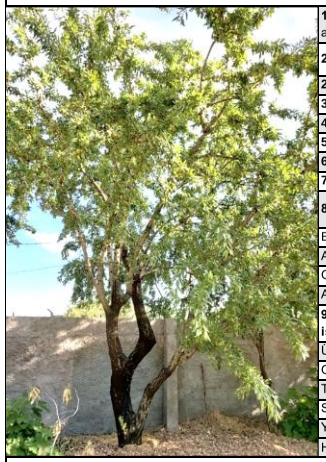

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

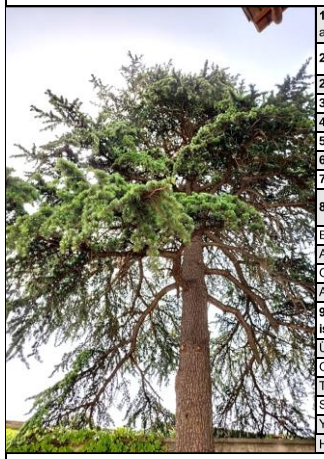

	Hayır				Evet
1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.					
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.					
Ürün elde etme	1	2	3	4	5
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.					
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5
Biçim	1	2	3	4	5
Doku	1	2	3	4	5
Renk	1	2	3	4	5
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5
Koku	1	2	3	4	5
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).	**Hayır**				**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	Cami avlu ve bahçesi	Medrese avlu ve bahçesi	Han avlu ve bahçesi	Hamam avlu ve bahçesi	Sokak	Meydan	Park

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

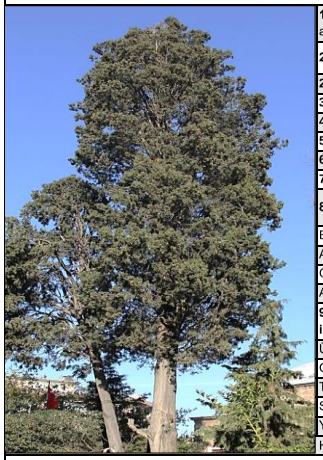

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

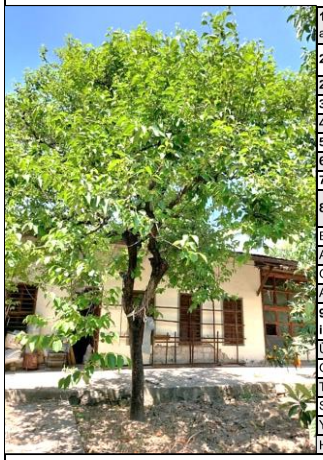

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

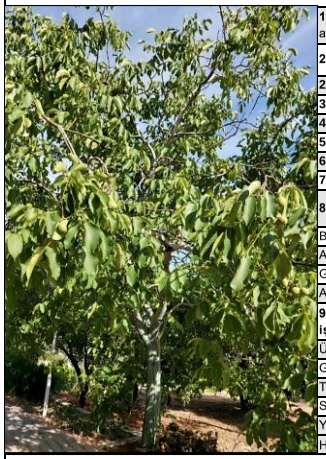

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

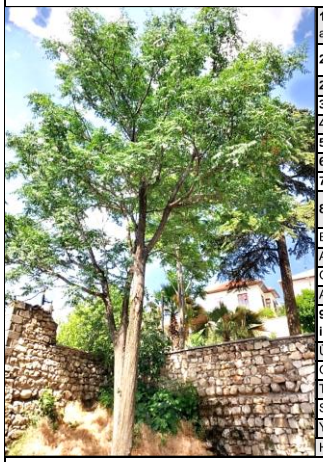

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).			**Hayır**			**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).			**Hayır**			**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	Cami avlu ve bahçesi	Medrese avlu ve bahçesi	Han avlu ve bahçesi	Hamam avlu ve bahçesi	Sokak	Meydan	Park

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

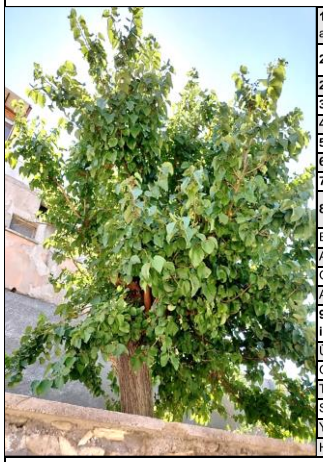

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).	**Hayır**				**Evet**	
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).	**Hayır**				**Evet**	

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

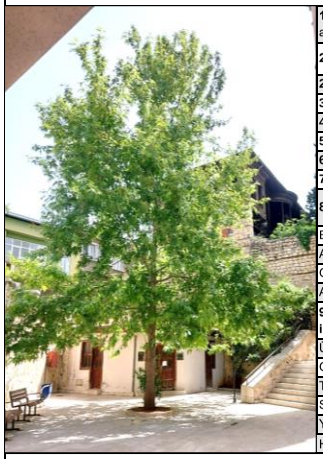

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

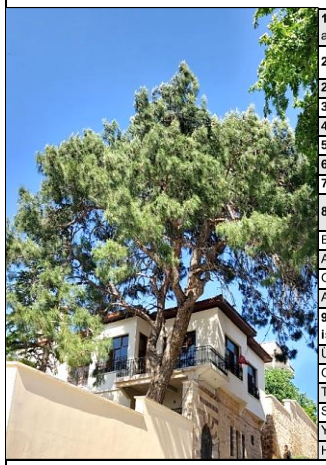

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

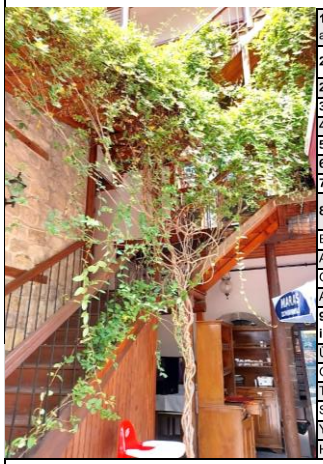
	1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).	**Hayır**				**Evet**
	2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**
	2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5
	3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5
	4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5
	5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5
	6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5
	7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5
	8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.					
	Bolluk, bereket	1	2	3	4	5
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5
	9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.					
	Ürün elde etme	1	2	3	4	5
	Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5

10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).	**Hayır**				**Evet**	

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	Cami avlu ve bahçesi	Medrese avlu ve bahçesi	Han avlu ve bahçesi	Hamam avlu ve bahçesi	Sokak	Meydan	Park

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

	1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).				**Hayır**	**Evet**
	2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**
	2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5
	3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5
	4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5
	5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5
	6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5
	7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5
	8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.					
	Bolluk, bereket	1	2	3	4	5
	Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5
	Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5
	Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5
	9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.					
	Ürün elde etme	1	2	3	4	5
	Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5
	Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5
	Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5
	Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5
	Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5
	10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.					
	Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5
	Biçim	1	2	3	4	5
	Doku	1	2	3	4	5
	Renk	1	2	3	4	5
	Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5
	Koku	1	2	3	4	5
	11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).				**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**

Lütfen Aşağıdaki Soru ve İfadeleri Görseldeki Bitkiye Göre Cevaplayınız.

1. Görseldeki bitkiyi tanıyor musunuz? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "bitkinin adını" yazınız).					**Hayır**	**Evet**
2.-7 sorularda, aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.	**Çok Zayıf**	**Zayıf**	**Orta**	**Güçlü**	**Çok Güçlü**	
2. Kentte sık karşılaşılan bir türdür.	1	2	3	4	5	
3. Yerli ve yöreye özgü bir türdür.	1	2	3	4	5	
4. Kent ile özdeşleşmiştir.	1	2	3	4	5	
5. Kentin tarihsel karakteriyle uyumludur.	1	2	3	4	5	
6. Geçmişten günümüze kullanım sürekliliği vardır.	1	2	3	4	5	
7. Anısal, imgesel ya da anlamsal bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5	
8. Bitkinin üzerinizde yarattığı hislerin ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Bolluk, bereket	1	2	3	4	5	
Aile büyüklerini anımsatma-onları temsil etme	1	2	3	4	5	
Geçmişi anımsatma-geçmişe özlem	1	2	3	4	5	
Ailenin bir bireyi olarak algılanma	1	2	3	4	5	
9. Aşağıda bitkilerin kullanım amaçları yer almaktadır. Bunların görseldeki bitki için ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ürün elde etme	1	2	3	4	5	
Gölge ve serinlik sağlama	1	2	3	4	5	
Tek başına altında çeşitli faaliyetlerde bulunulabilecek bir mekan oluşturma	1	2	3	4	5	
Süs ya da dekorasyon elemanı olarak kullanma	1	2	3	4	5	
Yetişme koşulları ve istekleri açısından kanaatkar olma	1	2	3	4	5	
Hızlı büyüme-istenilen büyüklüğe daha kısa dönemde ulaşma	1	2	3	4	5	
10. Aşağıda bitkilere ait özellikler yer almaktadır. Bitkiye yüklenen anlamların aşağıdaki verilen bitki özellikleri açısından ne ölçüde etkili olduğunu kutucuklar içerisinde yer alan rakamı işaretleyerek belirtiniz.						
Ölçü (büyüklük)	1	2	3	4	5	
Biçim	1	2	3	4	5	
Doku	1	2	3	4	5	
Renk	1	2	3	4	5	
Çiçek/Meyve	1	2	3	4	5	
Koku	1	2	3	4	5	
11. Bitki konum ya da adres tanımlama işlevine sahip mi? ("Hayır" ya da "evet" olarak işaretleyiniz. Evet işaretlediyseniz aşağısındaki boş kutucuğa "tanımladığı mekanı" yazınız).					**Hayır**	**Evet**

12. Bu tür, size aşağıdaki mekanlardan en çok hangilerini çağrıştırmaktadır? Bu mekan ya da mekanları somut olarak belirtebilirsiniz, eğer adını anımsamıyorsanız ilgili mekanlara "X" işareti koyabilirsiniz (birden fazlasını işaretleyebilirsiniz).

Konut avlu ve bahçesi	**Cami avlu ve bahçesi**	**Medrese avlu ve bahçesi**	**Han avlu ve bahçesi**	**Hamam avlu ve bahçesi**	**Sokak**	**Meydan**	**Park**